RÉGI MAGYAR MECÉNÁSOK

Valaki azt mondta egyszer, hogy érdemes volna megírni a műpártolók, a mecénások történetét. Csakugyan, helyesebb képét kapnók a művészetek multjának, ha alaposan ismernők mindazokat a rúgókat, a melyek egy-egy kitünő művészt ennek vagy annak az alkotásnak megteremtésére ösztökélték. S köztük bizonyára nem egyszer nagyon fontos szerep jutott a mecénásnak is. Hisz tudjuk, hogy a megrendelő műbarátok, céhek vagy hatóságok nem egyszer döntőn folytak be nemcsak abba, hogy minő tárgy feldolgozásához fogott a művész, hanem abba is, hogy a képen minő szerep jusson egyes alakoknak, melyek domborodjanak ki, minő jellemző mozdulatot vagy jelképes díszt kapjon ez vagy az. A cinquecento legnagyobb művészei is gyakran követték nagy kompozicióiknál kiváló műbarátok és mecénások, egy X. Leo, egy Bembo, egy Medici Lőrinc útmutatását.

Más szempontból is fontos a mecénás szerepe. Sokszor ő válik egy-egy kitünő tehetség Kolumbusává: felfedezi, szárnyra segíti, egyengeti az útját. Sok nagy tehetség pusztulhatott már el kellő pártolás, segitő mecénás híjján, viszont sok, később nagyra fejlődött művész köszöni szabad kibontakozását egy baráti és finom érzékű mentor segítségének.

A mi művészetünk történetében a mecénások első kategóriájáról alig eshetik szó. A magyar mecénások tevékenysége inkább a második kategóriába tartozik. Keveset tudunk erről is, bár bizonyos, hogy sok tehetős és finom érzékű magyar úr szívesen járt kezére a művészeknek s anyagilag is támogatta őket. Régi memoirokban, levelezésekben, szájhagyomány útján ránk maradt anekdotákban találunk itt-ott egy-egy adatot elszórva a magyar mecénásokról. Iparkodunk ezeket az adatokat, amennyire kutatásunk körébe kerültek, egybegyűjteni, mert úgy véljük, hogy nem érdektelen világitásba helyezik az egyes művészeket, de meg a kort, a közhangulatot is és számot adnak arról, hogy bizonyos korokban minő színvonalon állott a művészetek megértése, szeretete, ápolása.

A fenmaradt gyér adatok egyelőre csak annyit engednek meg, hogy ezeket a hagyományokat, futólagos följegyzéseket, levélrészleteket egymás mellé sorakoztassuk, még pedig

Művészet 1902.

Strobl Alajos és Gerster K

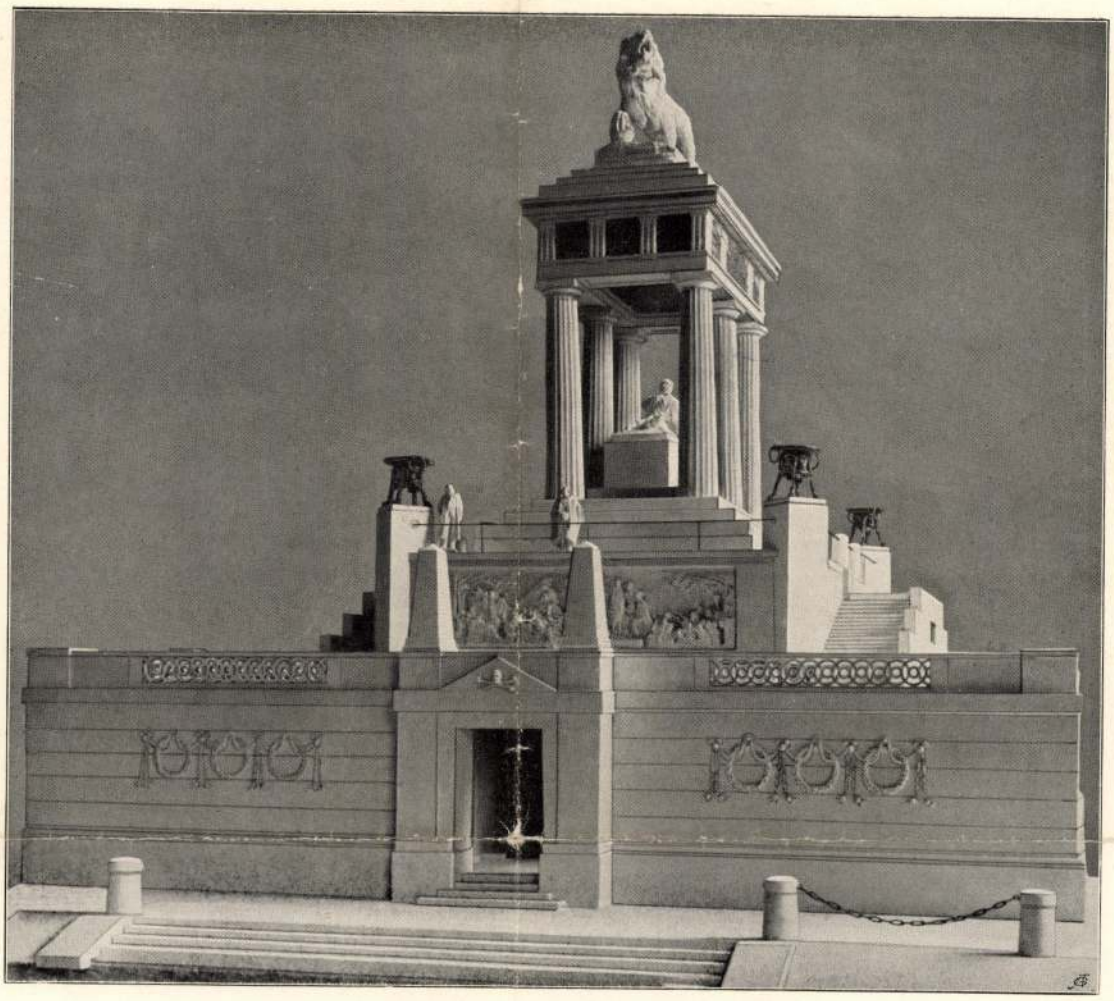

A KOSSUTH-EMLÉKMŰ PÁLYÁZAT
STROBL ÉS GERSTER MŰVE
AZ ELSŐ DÍJ NYERTESE

lehetőleg azokat, a melyek nem közismeretűek. Kilátszik belőlük, hogy a képzőművészetek lelkes mecénása ha ritka is, de mégsem hiányzik multunkból. Nem mindig tisztelte a nagy közönség ezt a nemes hajlandóságot becsüléssel. Legtöbbször csodabogár-számba ment az, a ki képet, szobrot gyűjtött vagy egyáltalán különösebb érdeklődést mutatott a műtárgyak iránt. Íme egy példa:

Rákóczy Ferencz, a nagyságos fejedelem, sok időt töltve Itáliában, annyira buzgón tanulmányozta a művészet remekeit, hogy kiváló műértővé fejlődött. Nálunk akkor még nem igen lehetett szó galériákról. A mi kép akadt, annak a java a templomokban találtatott. Rákóczy azonban, szokásához híven, a szentegyházban is megbírálta a képeket, s a melyiket rossznak találta, arról kimondta a véleményét. Azért is Forgách Simon így írt róla: „Nem jó pápista ő felsége, mert a templomban a képeket kritizálja, s megcsúfolja, ha rosszúl vannak pingálva".

A Rákóczy-kor leghíresebb piktorának, Mányoki Ádámnak egyik legnagyobb protektorául Podmaniczky Sándort tudjuk. Az aszódi kastélyba mindenféle utazásaiból sok képet hozott az áldozatkész nemes úr, és még a vármegyei kongregációkon is arról allegált: „necsak prókátorságot meg fringia forgatást tanuljon a magyar ifjú", de foglalkozzék szépművészetek

val. Ebből idézünk: „A szobor a Kúria részére a tervező építész, *Hauszmann Alajos* megbízása alapján, a helyszín ismeretében és annak figyelembevételével készült, tehát zárt helyre, sugaras aranybronz pártával, mérleggel és pallossal a kezében. A szobrot 1945 után eltávolították, s a Károlyi-kert egyik sarkában hevert három évtizedig. Azután a Thököly út és a Hungária körút sarkán... helyezték el a Carrarában faragott szép szobrot. Az eredeti trónus, ami színes carrarai márványból készült, »nyomtalanul eltűnt«. Helyette új »trónust« készítettek, azonban inkább egy modern fotelhez hasonlít. Helytelen volt szabad térre helyezni a szobrot, mert itt szomorú sors vár rá: tönkre fog menni. Szerintem a szobrot eredeti helyére kellett volna visszaállítani. Sajnos, a visszahelyezésre illetékes helyen beadott kéréseimre még választ sem kaptam. A téli befedés szükségmegoldás lenne. Leghelyesebb lenne eredeti helyére visszaállítani a pártával és mérleggel együtt, ahogy eredetileg volt..."

A veszélyeztetett lustitia

Stróbl Alajos szobrász-művész.

Ez évi 1. számunkban beszámoltunk arról, hogy *Stróbl Alajos* (1856-1926) lustitia-szobrát, amely a Kúria — a mai Néprajzi Múzeum — belső terében állt, újra fölállították, mégpedig szabad téren: a Pest megyei Bíróság új székháza előtt, Thököly út 97/101. szám alatt.

A *Honismeret* című folyóirat 1981/5. számában *Vörösmarty Géza* interjút közölt *Stróbl Mihállyal*, a művész fiá-

Megszívlelendőnek tartjuk ezeket a szavakat, hozzátéve hogy lustitia trónusának eredeti formája látható a Magyar Nemzeti Galéria állandó szoborkiállításán, a kis méretű bronzváltozaton.

A Honismeret szerkesztőségétől úgy értesültünk, hogy Stróbl Mihálynak a nyilvánosság előtt is megismételt véleményére és javaslatára sem kaptak semmiféle választ. Most mi is megkérdezzük az illetékeseket: mit kívánnak tenni, hogy a becses szobrot megóvják a pusztulástól és eredeti formájában helyreállítsák.

Ruska Judit felvétele

BUDAPEST, Budapest, 1982. 1. 48. old.-on.)

Képszerkesztő: FEHÉR ISTVÁN
Művészeti szerkesztő: SÍVÓ MÁRIA
Tördelőszerkesztő: BUZÁSSY LÁSZLÓ
Szerkesztőségi titkár: WEISZ IMRÉNÉ

A szerkesztőség címe:
Budapest VII., Garay u. 5. 1076
Telefon: 415-582, 425-502/25 m.
Szerkesztőségi fogadóórák:
hétfőn 11—13 óráig, VII., Garay u. 5.

Kiadja: a Lapkiadó Vállalat
VII., Lenin krt. 9—11.
Felelős kiadó: SIKLÓSI NORBERT

Megjelenik havonta.
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető
a hírlapkézbesítő postahivataloknál
és a Posta Központi Hírlap Irodánál (postacím:
Budapest V., József nádor tér 1. — 1900)
közvetlenül vagy postautalványon, valamint
átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi
jelzőszámra.
Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi
Vállalat, 1389 Budapest Pf. 149
Előfizetési díj: negyedévre 54,— Ft,
fél évre 108,— Ft, egy évre 216,— Ft.

31.2125 Athenaeum Nyomda, Budapest
Ives mélynyomás

Felelős vezető:
Soproni Béla vezérigazgató

Index: 25 151
HU ISSN 0007-2885

CONTENTS

From the notebook of the Budapest chief architect (Tibor Gáspár) 2

The current problems of the 700 year-old Rákospalota (Lajos Szakolczay) 5

War-memories of painter Piroska Szántó 8

Stories and anecdotes on Zoltán Kodály (Imre Csenki) 12

A report on public lavatories (Péter Kertész) 14

On the medicine supply of the capital (László Seregi) 18

The case of the grandmother's stolen corpse in city folklore (Ilona Dobos) 21

On the exhibition commemorating 200th birth anniversary of goldsmith József Szentpéteri (Emilia Földes) 23

Public life in pubs (Péter Ambrus) 28

The excavation of the Óbuda marketplace (Mrs. Vilmos Bertalan) 33

Architectural relics in Buda Castle (László Zolnay) 39

Front cover: **Photo by László Csigó (see p. 18)**

Back cover: **Turn of the century poster depicting Hotel Metropol**

Reproduction by László Csigó

KI LÁTO

Úgy járunk-kelünk a városban, hogy csak ritkán emeljük tekintetünket szemmagasságnál feljebb. Többnyire a sietség akadályoz meg bennünket abban, hogy elgyönyörködjünk a tetők, kémények, ormok, párkányok, tornyok szobraiban, plasztikai díszeiben. Új rejtvénysorozatunkkal ezekre a rejtett szépségekre hívjuk föl a figyelmüket. *Csigó László* fotóművész kalauzolja önöket a háztetők birodalmában.

Két fotót közlünk, megfejtésül azoknak az épületeknek a címét kérjük, amelyeken plasz-

Magyar Müvészet 1925.37.o. Kerényiné

Strébl Alajos:Géniusz.

Stróbl Alajos: Fiatal nő. Молодая женщина. Jeune femme

Mütterem 1958 — oktober ~~10~~ ?

oktober ~~[illegible]~~.

vetett oly bizalmat is fejeznek ki, amelyre a válasz és a köszönet törvényszerűen alkotásokban nyilvánul majd meg. És kétségtelenül máris ez történik. Nyomdatechnikai okokból, sajnos, a Műterem csak késéssel kísérheti művészeti életünk eseményeit és mire e sorok megjelennek, közel két hónap telik el. Ám, ma alkotóházban írom e sorokat és odalenn a gyönyörű parkban egyik kiváló Kossuth-díjas művészünk festi a magyar ősz képét, a parkba néző oszlopok mögött egy másik ősz Kossuth-díjas büszkeségünk diktálja esztétikáját; s a szerényebb társak is, a szomszédos szobákban, meg a könnyű felhőket lengető ég alatt: írnak, festenek, rajzolnak. A szél suhogtatja a fák még dús lombját s az alkotás hevének célja más mi is lehetne, mint a dolgozó nép szolgálata?

„A KÖZPONTI BIZOTTSÁGOT az a meggyőződés vezeti, hogy e határozat közreadása megmutatja a helyes irányt, és hogy a helyes irányban végzett lendületes munkával, a párt vezetésével, az egész dolgozó nép cselekvő részvételével az új, a szocialista kultúra teljes győzelmet fog aratni a régi, a kapitalista kultúra reakciós és elavult maradványai felett", olvashatjuk az irányelvek bevezetőjének utolsó mondatában. És vajon kell-e ismételnünk ennek jelentőségét? Hiszen a szocialista kultúra népünk nagy munkáját — a szocializmus építését — alkotásaival, a művészet eszközével segíti. Ki tagadná a művészet eszmei és érzelmi hatóerejét, tudatformáló szuggesztióját? És másfelől nem kétséges, hogy „nemzeti művelődéspolitikánk egyetlen járható útja a szocialista út, csak ez vezet a dolgozó tömegek, a szocialista nemzetté váló magyar nép kulturális felemelkedéséhez, és új távlatban az eddiginél is magasabbrendű kulturális teljesítmények létrejöttéhez".

E sorok mellett olvasóink itt láthatják Somogyi József alkotását, mely legutóbb Brüsszelben, a világkiállításon hirdette a szocialista realizmus alkotóerejét, mintegy dokumentálva az irányelvek e mondatát: „A marxista—leninista világnézeten és a művészetek eddigi fejlődésének legjobb hagyományain, legelőremutatóbb eredményein alapszik korunk művészetének legmodernebb, adekvát alkotói módszere: a szocialista realizmus."

Minden magyar művészt csak megelégedéssel tölthet el, hogy az irányelvek harcot hirdetnek a kispolgári giccs ellen és hogy József Attila mellett Derkovits Gyulát említik, mint akinek „életműve a legfőbb hagyomány és alap a magyar szocialista kultúra megteremtésében". És a dokumentum mindjárt leszögezi: „A születő új kultúra: tartalmában szocialista, formájában nemzeti kultúra. Megőrzi és magába foglalja mindazt a haladó kulturális kincset, amelyet évszázadok fejlődése saját nem-

Vas. Ujs. 1894

168-169. l.

t Thurzó emberei apróra
sértetlenül s a maga
ott állott mindig. Ott
kézzel mutat a várra,
t.

nek kínzásai végre meg-
e emberei közül azokat,
el nem szöktek, s hivek
az özvegyet vezessék ki
sküszik, hogy kinzóit el
szabadon. Késő volt.
itottak böntönébe, akkor
egyelemre. Kiszenvedett,
előtt vádolja be kinzóját.
d, úgy menekült Thurzó

ták s a monda Lahar lo
vidék egykori híres főura

Podmaniczky Rafael
trencsényi főispán. Ma
köztük Hricsó várát is,
Neje Lomniczy Janka, Ád
nya, siker nélkül indított
birtokot vissza nem kapt
Thurzó Ferencz nyitrai
Györgynek adományozta
zott Hricsó vára is, mel
romokban heverhetett, r
Kilián János bittsei várna

A monda hőse, Thurzó
fia. Nagybátyja, Thurzó
Olaszországban taníttatá
egyházi pályára szánta.

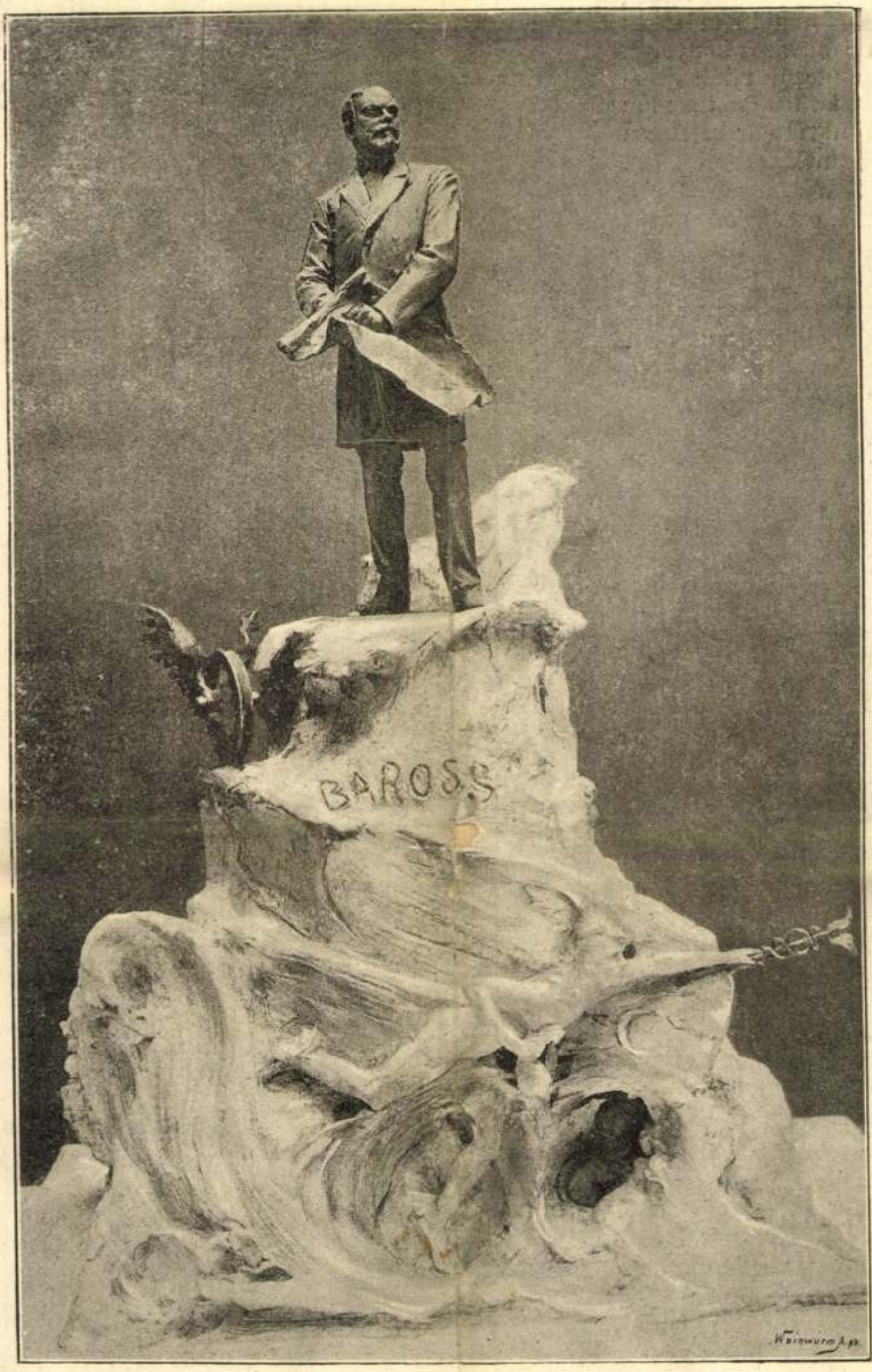

STROBL ALAJOS PÁLYAMŰVE.

A BAROSS-SZOBOR PÁLYÁZAT PÁLYANYERTES MŰVEI.

rt Lietavába. A szolgahad
az utolsó is kilépett a vár-
büszke fészek, mint kártya-
sze. Sűrű füstgomolyag hir-
óinak a bűn e rémes tanyá-
ását. És nem volt erő, mely
lta volna emelni. Próbálták
ap munkáját megemészté az
A földrengés és a tűz lehe-
munkát. Csak a kisértetek
s a vár előtt a kőszerze-
ság boszúlója.

*

A történelem természetesen
ára már IV. Béla korában is
erte azt kiváló szolgálatai elis-
s «de genere Beych». Építője
zadban a Podmaniczkyak bir-

püspökké. Nagybátyja halál
életpályáját s 1558-ben má
és a császári udvari kam
A történelem rendkivül
mondja, a ki kivált pénzügyi
tekintély. Első neje Kosztil
Zrinyi Katalin, a szigetvári

Látjuk ezekből, hogy Hri
volt Thurzónak, bár kétség
sérelmével nyerte. A mon
tulajdonítjuk, hogy Hricsó
le, a mikor Lomniczi Janka
is özvegységre jutott. S n
szerint ebből újabb házass
mely azonban nem követke
ép akkor került az elhamva
birtokába, a népies képzele
összealkotásával, a melybe
alakot mutató sziklatömb, a
beleillett.

Strobl Alajos

SZ TÁRSADALOMBÓL.

kufár.

rhoz nem igen lehet
régi orosz közmondás.
n panaszok alig tárgyal-

g egyik kis városából ez-
v Péter Petrovits, ügye-
t tizenhat éves korában
ház gondnoka tíz papir-
kopott kabáttal s egy
éllel azzal eresztette út-
ts most már képes lévén
keresse meg kenyerét.
t soha sem látta, nem is
kbol került az árvaházba,
arra bandukoló részeg
s hol majdnem teljes
l ette a város kenyerét.
n, az utczán talált gyer-
nak tekintetvén, tizenhat
égen neveltetnek. A mi
senkinek semmi köze.
adt békák maguktól szé-
hetnék ezt tizenhat éves
ók?

alódi nevét elhallgatjuk,
yszerű okból, mivel szo-
alább elmondunk, nem
sággal megtörtént dolog.
r Petrovits az imént el-
az X. vasúti állomás
tját, hogy a legközelebbi
zkvá»-ba indulhasson, a
Szolon Alexandrovits, az
lta volt.

trovits, — mondá az ér-
mirovnak a szabályszerű
gítést markába nyomta,
mersz ugyan egy lelket
ner téged valaki. Ez pe-
l ily formán mindenkit
Meg aztán annyi a kol-
egygyel több vagy keve-
latban. Másfél rubelért

Egy óriási szikla nőtt ki a f
nak hű

TÖRTÉNELM

Közli *Dedek Cr*

A faji önérzetből fakadt
eleink történetét is át-meg-
ség bájos rendkivüliségeive
kedves meséből a történel
Munkács, Ungvár, Zobor,

[illegible]

tava, az udvarra lokdöste,
nagy fekete kocsi állott.
k ablakai, s csak egy hátul
elé jutni. Ez a «*Polnája*»,
onczház társaskocsija volt,
őrség helyiségeiből napon-
romszor teszi meg oda és
a kocsi meg nem telt, a
ták az ajtót. Momirovval

— jelenté a napos őr-

» — felelé egykedvüleg a

stállóból kivezették a lova-
att a fekete kocsi a *Pol-*
rencsétlen élő tartalmával.

intézményeit felmérni ne
önkéntelen is a «régi jó
tette, s élénk, de mindig jó
valló képzelete a rendkivüli
letünt évszázadok alkotásait.
babonáskodással átszőtt hite
mázával vonta be azokat.

Valamely vár, mely hajda
urának fészke volt, de mel
révén mindig tisztelettel te
nem a világeszmék fejlődés
lények munkáját hirdeté ro
örökíté meg azt.

A természeti erők sajátság
alakulások megragadták figy
részt azok tudományos meg

LIPTÓUJVÁRI-STROBL ALAJOS: MEDUSA.
Magántulajdon.

Magyar Művészet
1926. 37. l.

Strobl Alajos K

CSÓK ISTVÁN, PERLMUTTERIZSÁK ÉS RUDNAY GYULA KITÜNTETÉSE. A Szinyei Merse Pál Társaságot ért az a kitüntetés, hogy londoni bemutatkozása alkalmából egyszerre *három* tagját az *International Society of Painters Sculptors and Gravers* tiszteleti tagjául választotta, szokatlan és nem mindennapi értékű.

Ez a társaság immár huszonnyolc év óta, tehát 1898-ban történt megalapítása óta, nemcsak Angliában, hanem szinte az egész világon éppen azáltal, hogy tagjait nagyon is megválogatta, a művészeti egyesületek között a legelső helyet foglalja el. Első elnöke Whistler, második elnöke Rodin, jelenlegi elnöke Sir William Orpen. Tagjai közt ma sincs egyetlenegy sem, akinek ne lenne nemzetközien elismert és megbecsült neve. Anglada a spanyol, Blanche, Bussy, Maillol, Le Sidaner, Lucien Simon, Vuillard a francia, Mancini az olasz, Trubetzkoy herceg az orosz, Dobson, Forbes, John, Harrington Mann, Muhrman, Nicholson, Philpot, Sauter az angol művészek közt a legismertebbek. Elhalt tagjaik közt találjuk Emile Claust a belgák, Cottet a franciák, Neven du Mont az angolok, Bartels a németek, Zorn a svédek jeles mesterét. Tiszteleti tagul a társaság mindig az egyes nemzetek vezető mestereit választotta be. Tiszteleti tagja ma a társaságnak Aman-Jean, Bartholomé, Besnard, Boldini, Breitner, [illegible]

nek vezetője, Petrovics Elek főigazgató a következő táviratban üdvözölte Bode-t: „Kérem Excellenciádat, fogadja a magam és intézetünk nevében legszívesebb üdvözletünket. Adja az Ég, hogy Excellenciád csodálatraméltó munkásságát még soká folytathassa, mint legfőbb büszkesége és utolérhetetlen mintaképe mindazoknak, akik életüket a tudomány és művészet tiszta szolgálatának szentelik." Wilhelm von Bode csodálatos szellemi frisseségről tanuskodó, hosszabb levelet intézett Petrovics Elekhez, amelyben az üdvözlésért legszívesebb köszönetét küldte és többek között meleg szavakban adott kifejezést annak a reményének, hogy Németország és Magyarország a jövőben is együtt fognak haladni a szellemi működés terén.

A MAGYAR ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI TANÁCS Klebelsberg Kunó gróf vallás- és közoktatásügyi minisztertől nyert megbízás alapján a folyó évben Velencében rendezendő XV. nemzetközi képzőművészeti kiállítás keretében bemutatásra kerülő magyar koliekció összeállításával foglalkozik. A külföldi kiállításokat rendező bizottság a művek kiszemelésével Dudits Andor, Róth Miksa és Ligeti Miklós tanácstagokat bízta meg, akik e mandátum alapján már hetek óta látogatják a művészek műtermeit és keresik a

sikon, melyen a nagy költőt utoljára látták. Az emlék költségeit országos gyüjtés utján akarják megszerezni és a «Brassó» szerkesztősége már ajánlkozott is az adományok elfogadására. A Brassóban megpendített eszme bizonyára visszhangot fog kelteni mindenütt s a segesvári csatasíkot, mely a nagy költő hamvait fedi, nemsokára a költőhöz méltó emlék fogja jelölni.

Vámossy Mihály jubileuma. A református főgymnázium disztermében márczius 22-én volt Vámossy Mihály negyedszázados igazgatói jubileuma. Az ünnepélyen a gymnázium igazgatótanácsa, az intézet és a theologiai akadémia tanári kara, az ifjuság, az orsz. méhészegylet választmánya testületileg jelent meg, nagy számmal voltak jelen a régi tanítványok, valamint azok családtagjai.

Az ünnepeltet küldöttség hivta meg a terembe s megjelenésekor riadó éljenzés zúgott fel. Az ünnepélyt Eördögh Árpád tanuló nyitotta meg Rudnyánszky Gyula költői lendületű prologjának elszavalásával. Ezután következtek az üdvözlő beszédek. A tanuló ifjuság részéről Tóth Rezső, a főgymnázium tanári kara nevében Duzs Sándor tanár, a theologiai akadémia tanári kara megbizásából Petri Elek igazgató, a főiskola igazgatótanácsa részéről Szilassy Aladár elnök, a volt tanítványok nevében Beniczky Lajos, Pestmegye főjegyzője és a gymnáziumot fentartó egyház nevében Szász Károly ref. püspök üdvözölték tartalmas, szép beszédben az ünnepeltet, a ki meghatva mondott köszönetet minden egyes szónoknak. Ezután Molnár Sándor tanár olvasta fel az üdvözlő iratokat és táviratokat. Az iskolai hangversenyben közreműködtek: Földessy Arnold 10 éves fiucska, a ki virtuóz gordonkajátékával bámulatra ragadta a hallgatóságot, ifj. Hegedüs Sándor, Ligeti Oszkár, Ráskai Béla, Bossányi Iván és Pajor Emil. Végül átadták az ajándéktárgyakat és pedig: a volt tanítványok részéről remekművű ezüst íróasztalkészletet, az orsz. nőképzőegyesület részéről gyönyörű ezüst tintatartót, az ifjuság részéről ezüst díszserleget, mokkakészletet, s albumot, melybe a volt tanítványok is írtak emléksorokat.

Este 8 órakor lakoma volt a Drechsler-féle vendéglőben, hol ismét újabb ovációkban részesítették a 25 éves igazgatót. Szellemes toasztokban nem volt hiány, melyek sorát Szalay Károly tanár nyitotta meg, üdvözölve a díszes társaságot, melyet a legőszintébb ragaszkodás Vámossy iránt hozott össze. Geguss Gusztáv kir. ügyész a volt tanitványok nevében mondott üdvözletet, Matuska István az országos méhész-egyesület nevében üdvözölte, mint az ország egyik első méhészét, Vámossyt; a ferenczvárosi társaskör nevében Wagner Géza köszöntötte fel s utána még Bellaág Etele László premontrei kanonok, Csiky Kálmán, Beniczky Lajos, stb. beszéltek.

Kitüntetés a nőképző-egylet jubileuma alkalmából. *Veres* Pálné, született Beniczky Hermint, az országos nőképzőegylet elnökét, a király a koronás arany érdemkereszttel tüntette ki.

A «Telefon Hirmondó» és a nyilvánosság. Az ép most elhunyt *Puskás* Tivadar által kitalált «Telefon Hirmondó» sok meggondolni való eszmét vetett föl. Ez a beszélő ujság, mely Budapesten már annyi sok házba be van vezetve s reggeltől estig folytonosan mondja a hireket s ugyanegy pillanatban százan és százan hallgatják, de hallgathatnák számtalanok és nem csak Budapesten, hanem nagy messzeségben is. Az értesítésekben, a gyorsaságban és elterjedésben való jelentősége tehát igen nagy. Mint beszélő hirlap ezenkivül terjeszthet oly hireket, melyek kinyomtatva sajtópört vonnának magok után, de itt a szó elrepül. A geniális találmány még nincs végleg engedélyezve. Puskás csak kisérletképen kapott rá engedélyt, de folyamodott, hogy 50 évi kizárólagos szabadalmat adjon neki a kereskedelmi miniszterium. De ennek a kérelemnek teljesítése ugy magánjogi, mint közigazgatási, büntetőjogi, sőt tekintettel a sajtótörvényre, közjogi kérdésekkel áll kapcsolatban. *Lukács* Béla kereskedelmi miniszter mielőtt ebben az ügyben döntene, bizottsági tárgyalás utján tisztázza az eljárásnál figyelembe veendő összes szempontokat és ebből a czélból az illetékes miniszteriumok képviselőit f. évi április 5-én tartandó értekezletre meghivta.

Metszette Morelli G. tanár.

A BEDŐ ALBERT JUBILEUMÁRA KÉSZÜLT EMLÉK. — *Strobl* Alajos szobor-műve.

Balaton-Füred jövője. Sokszor volt már szó arról, hogy Balaton-Füredet megveszi egy társaság a Benedek-rendtől és minden kényelemmel ellátott modern fürdővé alakítja. Most ujra az a hir, hogy az alkut megkötötték, s egy konzorczium 600 ezer frtért megvette a fürdőtelepet.

Kérelem a magyar közönséghez. A *dévai* ev. ref. egyházközség, mely Hunyadmegye székhelyén a magyar nemzeti érdekek védelmezésének egyik legrégibb és legbiztosabb bástyája, — elhatározta, hogy ősrégi, még a dicső Hunyadiak korából származó szép, góthstilü templomát és tornyát lehetőleg már az év tavaszán kijavíttatja. Ámde vagyoni ereje elégtelen. Tagjainak száma, az ágostai evangelikus és unitárius hiveket is beleszámitva, min-d össze 860. Mint parányi kis magyar sziget az idegen ajku népek közt csakis óriási erőfeszitéssel birja magát fenntartani. Kérik tehát a magyar haza közönségét, gyámolítsa törekvéseiben bármily csekély adományokkal, melyek a dévai ref. lelkészi hivatalhoz küldendők.

* **A távíró huzalokat** nagyon nehéz megőrizni Közép-Afrikában. Legnagyobb ellenségük a fehér hangya, de az elefántok is sokszor megrongálják, a négerek a sodronyt ellopják, mivel a nők abból készítik nyaklánczaikat s más ékszereiket. Mindamellett itt már a Fokföldtől fel az egyenlítő vidékéig csaknem teljes a távirói összeköttetés.

HALÁLOZÁSOK.

Jules Ferry temetése e hó 22-ikén ment végbe Párisban, az állam költségén. A jeles államférfiu halálát szivszélhüdés okozta. Pár napig gyöngélkedett, de azért mint a szenátus elnöke, még az utolsó napon is teljesítette kötelességét. Esti 6 órakor (márcz. 17-ikén) érte a szélhüdés. Ravatalánál meghatva gyűltek össze a franczia politikai élet kiválóságai. Bardout, a szenátus alelnöke mondta az első beszédet; erre a képviselőház elnöke Casimir Perier beszéde következett, aztán Ribot miniszterelnök szólt, majd Dupuy kultuszminiszter. Az utczát ellepő ezrek sokasága közt haladt a halottas menet a keleti pályaudvarhoz, hol a katonaság tisztelgett a koporsó előtt. A halottat szülőföldjére, a Vogesek közti Saint-Die-be szállitották. Végső kivánsága volt, hogy ott nyugodjék, hol a sirban is közelről hallhatja a legyőzöttek fájdalmas sóhajtását.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Vukotinovics Lajos, a horvát tartománygyülés képviselője, a magyar képviselőház tagja, a horvát nemzeti párt elnöke, 80 éves korában, Zágrábban. A közéletben nevezetes szerepet vitt, Körösmegyének főispánja is volt, s 1868 óta horvát képviselő, majd a tartománygyűlés alelnöke. Tagja volt a delegácziónak, elnöke a horvát regnikoláris bizottságnak. Az irodalom terén mint költő, természettudós és politikus tette nevét ismertté; a délszláv Akadémiának alapításától kezdve tagja volt. — Stuller László, mérnök, világlátott nagy műveltségű fiatal ember, a fővárosi korcsolyaegylet igazgatója, s a hollandi életbiztosító intézet budapesti vezértitkára, ki Braziliában is hosszabb időt töltött, a fővárosi társasélet közkedveltségű tagja, 41 éves korában; nővére, öz-

Folytatását lásd a 221-ik oldalon.

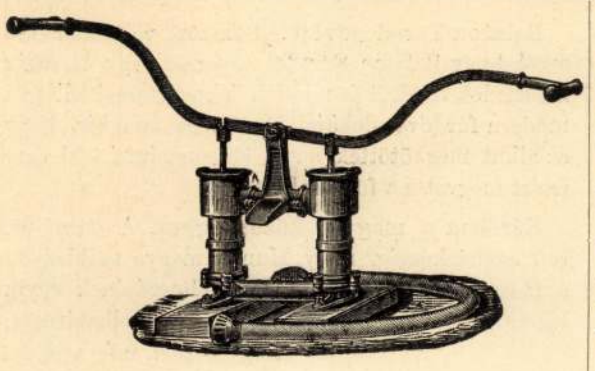

TARNÓCZY

TÜZOLTÓSZER- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

A magyar ipar haladása.

Gr. *Széchenyi* István mondotta, és azóta országszerte hangoztatták azt az elvet, hogy hazai ipar nélkül nem birjuk el a nemzeti kulturánk és — hozzá tehetjük — önvédelmünk által ránk rótt terheket. Az elvnek igazsága tagadhatatlan, csakhogy igen nehéz a kezdet, igen nehéz a hazai ipar felvirágoztatása, fejlesztése. — Örömmel üdvözöljük azért mindazokat, a kik erre a nehéz feladatra vállalkozni bátorkodnak.

Ezt a feladatot tüzte maga elé a „*Tarnóczy tűzoltószer- és gépgyár-részvénytársaság*", a melynek immár sikerült legyőznie a kezdet nehézségeit, ugy, hogy működése már versenyképes a külfölddel szemben. — Ennek a részvénytársaságnak van jelenleg Európában a legnagyobb fecskendőgyára, mely mintaszerüen van berendezve s melyben az asztalos-, bognár- és kovács-műhelyeken kivül van négy *érczolvasztó* két száritó-kemenczével és három mintázó-teremmel ellátott *érczöntőde*. Nagy gépműhelyeiben 98 db. vas-, ércz- és fa-feldolgozó segédgép dolgozik, a melyeket részben maga a gyár készitett a maga számára. A gyár összes munkagépeit gőzerővel tartják üzemben; van több rész-, kovács-, bádogos-, lakatosműhelye, három nagy festőműhelye, mely műhelyek mindegyike érdekes látványt nyujt minden szemlélőnek és van a gyárnak külön tüzoltósága, a mely három tiszt vezetése alatt hatvannyolcz emberből áll. — A részvénytársaság munkahelyiségeiben kétszáz munkás dolgozik. Most rendezte be helyiségeit villamos világitásra, gőzfütésre, szóval, a gyár berendezésében érvényesíti a modern technika összes vivmányait. A gyárnak egy külön osztálya foglalkozik a szakszerü gazdasági gépjavitással — a minek oly nagy hiánya volt Magyarországon. Ismét egy másik osztály a fecskendő-, szivattyu- és vizvezetéki berendezéseken kivül gőzgéparmaturákat, réz-konyhaedényeket, bronzdisztárgyakat és legujabban szép sikerrel vas-, ércz- és fa-megmunkáló gépeket is készit.

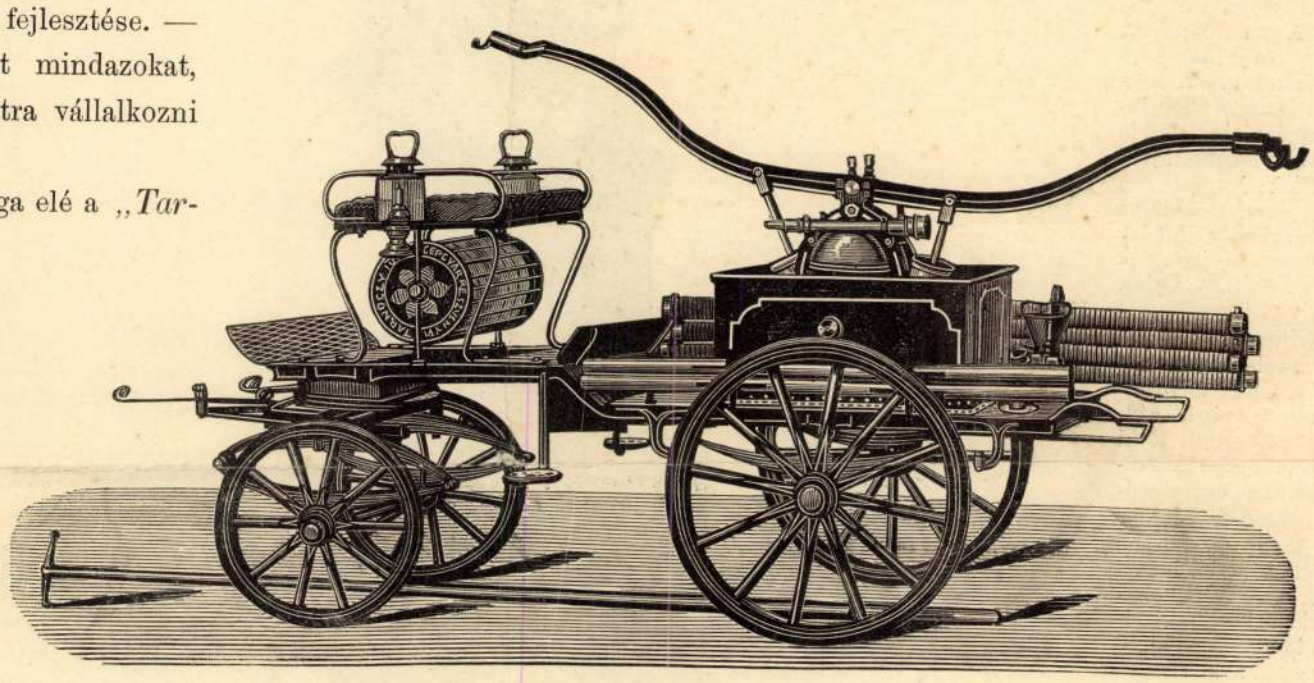

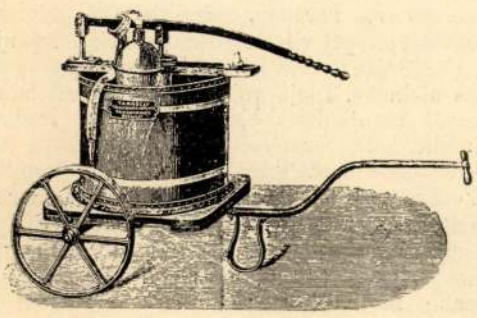

A gyár rövid fennállása óta több dijat nyert; legutóbb a filippopolisi kiállitáson is az első aranyérmet kapta és versenyképessége folytán az eddig oly drágán árult fecskendők árát tetemesen leszállitotta, a mi által a közönség bizalmát teljesen megnyerte és gyártmányai kitünő voltáért a gyár 5 évi jótállást vállal s a lehető legkedvezőbb részletfizetési feltételekkel szolgál. Tüzifecskendói, viz-, bor- és egyéb szivattyui a kereskedelmi muzeumban, Filippopolisban, Bukarestben és Horvátországban több helyen láthatók és megtekinthetők Budapesten váczi-köruti raktárában is, hol mindezeken kivül tüzoltói felszerelések a legnagyobb választékban találhatók.

Folytonos ujitásait és javitásait szabadalmakkal védi, legujabban is egy önműködő dupla marógép szabadalmát kapta meg. Mindenki, ha nem is vevő, megnézheti az Angyalföldön levő gyárat, a mely

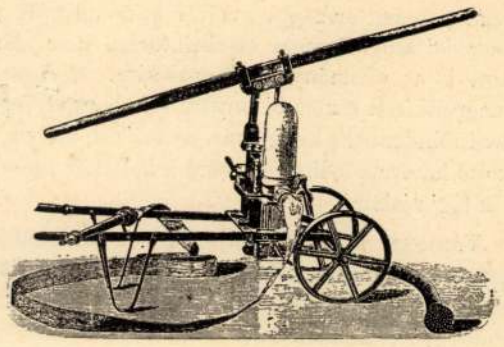

bármely iparos állam büszkeségét képezné. A „*Tarnóczy tűzoltószer- és gépgyár-részvénytársaság*" megérdemli az ország bizalmát és támogatását, mert függetlenné teszi iparunkat a külföldtől, a mely pedig gyámoltalanságunkat ugyancsak kiaknázta.

A gyárat a m. kir. Belügyministerium 82502/II. 888. számú rendeletével legmelegebben ajánlja.

A gyárban készített fecskendők- és szivattyú mintákból egy pár darabot bátrak vagyunk mellékelt ábrákon bemutatni, melyeknél rögtön szembeötlik a külcsinnal és e mellett masszivan kiállitott munka, mely még a külföldi iparnak is díszére válnék.

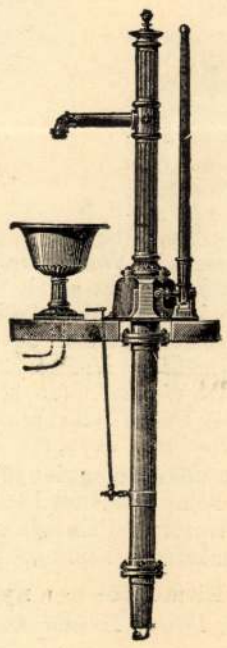

Strobl Alajos

Arany János emléke a Margitszigeten. A nagy költőnek utolsó éveiben legkedvesebb üdülőhelye a Margitsziget volt, a hol még áll a tölgyek alatt a pad, melyen a költő órákon át pihenni szokott. Aranynak e kedves helyét meg akarja örökíteni Strobl Alajos szobrász, a kinek műtermében már készen áll a margitszigeti emlék terve. Strobl a margitszigeti tölgyek alá egy kőpadot tervez, melynek magas támláján Arany János alakja látható domborműben. A padon a nézőtől balra Piroska, Arany unokája ül s mint a magyar Géniusznak jelképezője, babérkoszorút nyújt a merengő költő felé.

Vas. Ugs. 1894. 323. l.

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti, képes hetilap és kritikai szemle

Előfizetési ára
Negyedévre . . . . 7 pengő
Félévre . . . . . 14 pengő
Egyes szám ára . . 60 fillér

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Az Uj Idők
képeinek, valamint bármely
szövegrészének még kivonatos
utánnyomása is tilos

XLVIII. évfolyam | 1942 október 3 | 40. szám

Felvételi vizsga

— Elbeszélés —

Írta: **Terescsényi György**

Annál a nevezetes felvételi vizsgánál valójában csak hárman voltak jelen. Vetró, a gazda, Jani, a gazda legényfia és Tandari. A negyedik, vagyis Luklábú Vince, csak később érkezett oda, nézőnek.

Pedig igazi vizsga volt. A béres felvételi vizsgája.

A jelölt Tandari családját ismerték ugyan Vetróék, de ez az itteni fiú, a Ferkó, csak most ajánlkozott hozzájuk. Jókötésű, barna legény s úgy mondta, hogy katonasorig náluk akar maradni.

— Jó, jó, — hagyta rá a gazda s megpróbálta előre egy kicsit, szóval: — Föl tudsz-e kelni kőttés nélkül?

— Ha köll, akkor az embör fölkel! — ezt felelte.

— Hány rudasból raknál egy jó vontatót?

— Nyolc kisboglya egy rudas, nyolc rudas egy kocsi!

— Tudnál szűrben fordítani?

— Tudnék, de aztán fölébrednék.

Így folyt a szóbeli vizsga. A gyerek felvágott nyelvűnek, de azért elég illedelmesnek mutatkozott. A képe egészséges barnássárga volt, ökle-csülke csontos és egyáltalában nem tökmagszínű. Érti a tréfát, felelni tud akkurátosan. A gazda azonban komolyan mókázik vele. Zord ábrázattal mondja megint:

— Szeretöd a kását?

— Azám, a legtetejit.

— Mijit?

— A kóbászt a högyibül.

— Akkor ne félj, mert nálunk háromszor öszöl húst egy hétön.

— Tudom.

— Mit tudsz?

— Vasárnap, csütörtökön mög vasárnap. Egy hétön háromszor.

Evvel levolt a szóbeli vizsga. Az ésszel-kézzel csinált tudomány megmutatása következett.

Hajnalban indultak el a rétre. Valami tíz napja renden száradt ott a széna. No, majd most elválik, mire megy vele Ferkó? Mert lovat befogni, üreskocsin hajtani így-úgy, minden kívülvalósi tud. De gyűjteni, csirkézni, rudast rakni, vontatót építeni! Legfőkép azonban boglyát, boglyát!

— Vigyünk-e vellát? — kérdezte még elindulás előtt a gazda.

— Vihetnénk. Tíz ujjal soká tartana.

— Aztán milyet, hékás?

— Amilyen van.

— Vasat-e, vagy fát?

— Mind a kettőt. Gölődinyövő kicsit is, délre.

Feltették a szerszámokat. Ferkó kötelet is kért, sásból eresztettet. A gazda előadatott mindent. Ételt is egész napra, étivellát is, szalonnát, kenyeret, vizet a vászonkorsóba. (A külső réteken Savanyáék kútja a legközelebbi, abból is szúnyogpondrót merít a vödör.)

Keleti irányból az oláhok már javában taszigálták felfelé a napot, amikor Vetróék szekere a helyhez érkezett. Két kedves, szőkesárga akácfa van ottan, oldalt meg leveles galagonyabokrok. Itt vetettek tanyát és saroglyának fordították a lovakat. Avval elő a vellákat s ki a rétre!

Nem kellett már a szénának fordítás, száraz volt egészen. Éppen csak a harmat bocsájtott a rendek üstökére egy csekély gyöngyözést, a muhar szalmája mutatta már, hogy arányosan fonnyadt meg.

— Kezdd el, Ferkó, ma egész nap te vagy a soros!

Favellát ragadott a fiú. (Jól van, jól... morgott a gazda a bajusza alá, de nem lászott meg az arcán se a tetszik, se a nem tetszik... Jól van, jól, mert ezt az első munkát nem is vassal csinálják!)

Ferkó ezalatt a rendvégtől, a közép felé haladva elkezdett kis, vellahegy-csomókat rakdosni. Vastag volt a rend, tehát a közöket is rövidebbre mérte. Így haladt lassacskán előre, úgy három-négy kődobás messzeségnyire. A gazda, meg a fia, komótosan lépegettek befelé utána. És ekkor, hirtelen, mintha a földből bújt volna elő, megjelent előttük egy ember.

Luklábú Vince volt, a csősz.

— ... 'sten jóröggelt... Csirkéznek, csirkéznek?

Nem feleltek, csak kalapkarima-biccentéssel. Mit őgyeleg ez most itten, minek lábatlankodik? Láthatja, hogy vizsga folyik és felesleges a nézőközönség. De a csősz csak maradt, sőt velük ballagdált, beszélgetett. Istenem, ilyen a kerülő ember. Ha valakiket meglát a puszta határban, igencsak arra veszi útját és könnyít a nagy csöndességen, amely a lelkét körülveszi. Ez a Vince bácsi is locsogó-fecsegő vénember.

— Esső kéne már, esső, — kezdi a szokásos sóhajjal, mintha könyvből mondaná fel az örökös gazdavágyódást... És tovább, a többit: — Mutat a krumpli, mutat, de a laposi búzák mögszorultak...

Most a rend közepéről Ferkó erős hangja hallatszik, amint visszakiált:

— Jólössz ide egy rudas?

A gazda komoran és mélyen vissza:

— Csináld, csak csináld!

Vince bácsi most már eloldotta a beszélőkéjét. Lígett-lógott a három ember után, mert már háróman gyűjtöttek. Egy embernek, mégha vizsgázik is, akkor sem segítenek a tündérek.

— Idehallgassanak már, mi esött a Kispétöréknél... Nem a tószögi Kispétörék azok, hanem az Égött Kispétörék... az a sánta

— Tudjuk, ismerjük.

— Nahát... A pejkancába keh esött bele és most gözölik.

— Hogymég!

— Korpatéával, aki a kehre jó... De nem nagyon melegön, tudja, hanem csak lanyhossan...

Elmondta sorjában a határ híreit. Hogy a Martostetőn lépfenés a jószág, hogy Csótiéktól ellopták a kerítésre vetett szűrt, hogy Jézusmária Borcsa...

— Melyik Borcsa?

— A tószögi. Amelyik mindönre úgy tösz „Jézusmária!"

Mire a nap ághegyre szállt, elkészültek a csirkézéssel.

Ezidő alatt megtudták a csősztől, hogy Mucsiéknál megfiadzott a féltülkű tehén, hogy csendőrök kergetnek valamiféle vándort, aki Vödröséktől baltával akart pénzt kölcsönkérni. Ömlött az ujság a csőszből, azok meg hallgatták, mert hiszen úgysem állíthatták volna el a malmát.

Letelepedtek aztán ebédelni s Vince bácsi is mellé-jük kerekedett. Felcsapta a tarisznyafedelét, kenyeret majszolt vizesuborkával... „merthogy ejjó ám igazán, az iborka! Kisonokám pakolta, ő is savanyította. Lehúzza a fáradt vért, oszt eloszlattya az erekben."

— No, tömjön rá, Vince bácsi, — adta oda neki a gazda a dohányzacskóját. Mert azért szerették az öreget, meghát mit csináljon a szegény mezőrendőr a véghetetlen hosszú hivatali idő alatt.

Evés után folytatták a munkát, dél felé készültek el a kisboglyákkal: át lehetett menni a túlsó rétre. Ott már száraz, felkúpolt széna várta őket.

A csősz nem akart leszakadni róluk. Ugyan, mit őriz az öreg és merre? Ezt azonban mégsem kérdezték meg tőle, tudja ő a maga iparát, majd elmegy, ha akar.

El is köszönt végre, úgy delelő-formán.

— No, hajtok egyet, — mondta. — Aztán visszanézök.

— Csak nézzön.

— Mondok, mögtekintöm, hasal-e a lopó a töklevél alatt.

— Csak tekintse.

— Meddig maranna

— Estig.

— Van idő...

— Van.

Akkor egy darabig méla csendesség támadt. Csak a prücskök zizegtek fáradtan s a szél erőlködött, hogy megmozgassa az akácleveleket. Mikor hátrapillantottak, nem látták. Úgy tűnt el, mint ahogyan jött, az öreg Vince bácsi.

Dél lett, falatoztak, humtak is egyet. Két óra tájban megint előbújt a földből. Keshedt mándliján csak úgy csillogott a bádogmonéta. Most már jókedvvel fogadták.

— Hány a dinnye, Vince bácsi?

— Nem óvasom én, csak őrzöm.

— Tanált-e lopót a levél alatt?

— Az igazi lopók karosszékökben ülnek... Ismerök egy üdvégyöt, úgy híjják, hogy helybenülő tolvaj. Aminthogy igaz is...

Ekkor kezdődött meg a valóságos fölvételi vizsga. Az első nagyboglyát kellett Tandarinak megépíteni. Neki is állt szó nélkül, emezek meg körégyülekeztek.

Előbb szép kerek fenékágyat vetett neki, jó kétméteres kerületűt. Aztán a szekérhez futott egy nyaláb búzaszalmáért. Szalmát kell szórni legalul, a rothadás ellen. Ezután körben kezdte el vellázni a szénát, a széleit ügyesen visszagyűrögette, mert ez a gyűrés tartja feszesen a boglya derekát. Felfelé haladva a középrészt kicsidég meghizlalta, mert úgy szép a boglya, ha hasas. Közepétől aztán, fölig, menetelesen megint összeszűkítette. De most már adogatták neki a csomókat szabályosan.

A csősz azonban megint rákezdte. Járatta, járatta a bűrmalmát, emezek pedig elégedetten hallgatták. A dörmögő, daráló öreg hang szinte hozzátartozott a tájhoz, elvegyült a széna suhogásában, beléolvadt a torzsák száraz ropogásába (tömte ám lábbal az épülő boglya közepét Ferkó).

— Aszondom én kendnek Vetró János gazduram, hogy csuda fáin egy gyerök ez a Ferkó! Hogy micsoda gyönyörű boglya lössz ebbül! Nézd mán, nézd, minő szép papot tösz a högyibe... a fejebunkóját rácsavarinti, nini... nehogy a víz becsurogjon... nohát, sok boglyát láttam mán életömben, de ilyen akkurátusat még keveset... Pedig Komócsi Bálint, az tudott. Ismerik Bálintot, hogyne ismernék: a fácányoson túl van a tanyája... az, az... de tán még azé se ilyen karcsúhögyös, menetelös, száligenyös...

Ferkó már gereblyével fésülte, kézzel csupálta, kötögette körül kötéllel. Aztán a végeket csóvákra tekerte, a hurkokat eldugdosta. Huja már ennek, huja!

Nohát készen lett a boglya. Igazán formás volt, nem csücskös, nem is puffadt, nem lapos, nem félredombos. Három kocsiravaló volt benne. Állja ez majd a szelet, nem fülled bele a méhe, nem rogyik meg, nem dől el.

Kitelt a próba, átestél a vizsgálaton, ember vagy Tandari Ferenc, vagyishogy ez órától fogva elsőbéres a Vetró-tanyában!

Esteledett, mire hazafelé készülődtek. Akkor egy óvatlan pillanatban a csősz odasomfordált Ferkó mellé. Súgta, hogy amazok meg ne hallják:

— Jól csináltam-e, hé?

— Köszönöm is, Vince bácsi. Csak szóljon be anyámnak a lúdért. Ezök itt most mán' bizonyosan beleelégödtek.

— De bele ám — fente szét bajúszát önérzetesen. — Még nem utasított vissza gazda olyant, akit én segítöttem elő a fölvételi vizsgán!

Arany János szobra a nagyszalontai Csonkatornyon
Stróbl Alajos műve

Uj Idők. 1942. 40. sz. 392. l. (Képpel).

A magyar grafika 150 éve. A Székesfővárosi Képtár kiállitása
Strobl Alajos önarcképe. Ceruzarajz

A borítékot megcímezte Soltésznak, leragasztotta és újra lefeküdt. Most már nem hánykolódott többé, egy perc múlva az igazak álmát aludta.

Reggelijét rendszerint behozták. Most is arra riadt fel, hogy Emer motoszkál éjjeliszekrényén. Felébredt, kifordult a fal felől és arca mosolyra húzódott. Kinyúlt az ágyból és éppen elérte Emert. De a menyecske elhúzódott.

— Elmegyek, — mondta röviden.

— Ne szaladj, hova mégy már?

— Nem úgy megyek el, hanem elmegyek. Nóra kisasszony ma reggel felmondott.

Galgó felült az ágyban. Most jutott eszébe az elmúlt éjszaka története. Csodálkozva bámult maga elé egy pillanatra.

— Elmégy? — mondta aztán gyáván.

— El. Most még nem állok be sehová, a kisasszony kiadta egész hónapra a fizetésemet, csak pusztuljak mennél hamarább. Most hazamenek az uramhoz, oszt majd elsején beállok valahová. Hát az én Istenem áldja meg a nagyságos urat.

— Isten áldjon meg, Emer. Várjál csak egy kicsit. Add ide a kabátomat.

Elővette Petrik százasát. Még fel sem váltotta.

— Hozzál vissza nekem kilencvenöt pengőt.

— Köszönöm szépen. Egy levelet is hoztam a nagyságos úrnak.

Galgó odanézett az ezüst tálcára. Valóban levél támaszkodott a kávés csészéhez. Mindjárt megismerte az írást: Dóra írása. Feltépte a borítékot és olvasni kezdte a levelet. Dóra hosszú, szálkás, lilatintás betűi ezt mondták:

Tisztelt Uram! A tegnap történtek után nem marad más hátra, mint az Ön meglepő döntését tudomásul vennem. Azt beláthatja, hogy bizalmas természetű üzleti összeköttetésben nincs módomban maradni Önnel. Ezért már értesítettem ügyvédemet, hogy Önnel a cég felmondását közölje. Éljen boldogul. Kiváló tisztelettel Firtos Dóra.

— Jól van, — felelt hangosan Galgó, — van még valami újság?

— Igenis, a kisasszony azt izeni, hogy az ebédlőben várja a nagyságos urat. Isten áldja meg, nagyságos úr.

Emer elment. Az ajtóból alamuszi mosollyal még visszanézett, mint kacér és rosszhiszemű ígéret, amely nem fog visszatérni többé. Galgó megreggelizett, aztán kényelmesen felöltözködött. Mivel kint esős és hideg szél fújt, vállára kapta felöltőjét és átment az udvaron keresztül az ebédlőbe.

— Jó reggelt, angyalom, — mondta Nóra, aki olvasott az asztal mellett.

— Jó reggelt, kezét csókolom. Mondja, ez igaz?

— Micsoda?

— Ez a hihetetlen boldogság. Azt hiszem, hogy még mindig álmodom. Félek, hogy felébredek.

— Ki korán kel, aranyat lel. Tessék kilencvenöt pengő. Emer már elment. És miheztartás végett közlöm magával, hogy ezentúl ilyen Emer-dolgok nem léteznek. Ha rájövök valamire, Isten irgalmazzon magának.

Galgó nevetett.

— Hálistennek. Eddig is ez hiányzott nekem. Hogy valaki keményen rendben tartson. Különben pedig állástalan ember vagyok. Olvassa el ezt a levelet.

Nóra csak rápillantott a levélre és bólintott.

— Joga van. Viszont magának jár egy esztendei felmondás. Minden elsején szépen fel fogja venni a pénzt. Ha nem kapja meg, pöröl. Mi itt a fizetése magának?

— Ezt bajos megmondani. Talán Petrik tisztázhatná.

— Nem Petrik, hanem a bíróság. Ki kell majd kényszeríteni egy ítéletet, akkor aztán nincs veszekedés. Mert ha volna, ismétlem, akkor rögtön pörölni kell. Mihelyt ítélet van, azonnal végrehajtani. Egy évi felmondás jár, ennél többet nem követel, de ezt aztán az utolsó krajcárig. Persze más ügyvéddel.

Új Idők 1943. 47. sz

Strobl Alajos

— Hogy tud maga Petrikkel szakítani?

— Ez már rég esedékes. És Petrik jól tudja. Ő csak maradjon a Dóra ügyvédje, hozzám semmi köze. A földbirtokot bérbe adtuk, a bérlő rendesen fizet, a szerződés még négy évig tart, addig nincs bajom vele. Az egész Firtos-dologhoz semmi közöm, Dóra csak egye meg, amit főzött.

Galgó zavartan dobolt az asztalon. Félénken kockáztatta meg a kérdést:

— Hol van Dóra?

— Fogalmam sincs, de nem is érdekel. Magát miért érdekli olyan nagyon?

A vőlegény csodálkozva kapta fel a fejét. Ez a Nóra teljesen más volt, mint az eddigi Nóra. Arcán valami leplezetlenül támadó jellegű kegyetlenség jelent meg. És bizonyos erő, amely a szemlélőben félelmet keltett. Galgó az egészet nem így képzelte. Azt várta az elmúlt éjszaka után, hogy miután most már szerelmes mátkái egymásnak, Nórának első dolga lesz megbújni és bezárkózni vele valahol a házban és karjai közé repülni, hogy az egész világot elfelejtsék. Az a kép élt képzeletében, hogy Nóra behúnyott szemmel hátrahajtja a fejét és aléltan adja át magát a boldogságnak. Ehelyett józanul itt ülnek ketten az ebédlőben és egyévi felmondásról beszélgetnek.

— Engem sem érdekel különösebben, de attól tartok, hogy kényszeredett napokat fogunk átélni, míg a helyzet valahogy ki nem alakul.

— Miért? Ezt nem látom be. Dórának kétségkívül joga van felmondani. Ezt megtette. A maguk személyes viszonyát ennek nem kell zavarnia. Hacsak nincsenek olyan szempontjaik, amelyeket én nem ismerek. De ha így van is, most már nem törődöm vele. Ahogy Emert tegnap este megölelgette, lehet, hogy titokban ugyanígy szédítette egy kissé ezt a boldogtalan Dórát is. Mindezek után az éjszaka pontot tettem. Ami volt, az elmúlt. Maga az én vőlegényem és egy házban él a leendő sógornőjével. Ez nem olyan csodálatos helyzet, hogy külön kellene beszélni róla. Majd megszokják.

— Természetesen, de mégis... Nem én fogom nehezen viselni ezt a helyzetet, hanem ő. Neki a közös étkezés nagyon is kényelmetlen lesz...

— Nem lesz. Efelől már intézkedtem. Mi ketten külön fogunk étkezni, még pedig az én szobámban. Ő az öcsénkkel fog étkezni a saját szobájában. Ez az ebédlő egyelőre üzemen kívül marad. Ha majd megtörtént az esküvő, új beosztás következik az egész házban. Az új beosztás meg fog felelni a vagyoni arányoknak. Dóra elspekulálta a saját pénzét, tele van adóssággal és nem tudom, hogy végleges leszámolás esetén marad-e valamije egyáltalában. Az én vagyonrészem hiánytalan. Sőt készpénzem van. Ha kénytelen eladni valamit, én meg tudom venni.

Galgó figyelmesen nézte menyasszonyát. Érdekesnek és félelmesnek találta.

— Nem szeretném, angyalom, ha maga elkezdene üldözni engem. Maga ellenségnek egyenesen félelmetes. Ennyire gyűlöli Dórát?

— Én nem gyűlölök senkit. Mindenki vigyázzon a magáéra. Én is vigyázok arra, ami az enyém, és ami az enyém, azt nem adom senkinek. Az élet olyan, mint az őserdő. Az antilop lelegeli a virágot, a tigris lelegeli az antilopot. Aki érzeleg, annak nincs igaza. Maga most mit csinál?

— Megyek a szerkesztőségbe.

— Helyes. Ha kedve van, csinálja ezt. De Petriknek semmit ne csináljon ingyen. Ha maga jól tud segíteni neki, akkor Petrik úr ezt fizesse meg.

Galgó agyafurt arcot vágott és belekaszált a levegőbe.

— Megvan nekem erre a tervem, ne féljen.

— Miféle terve van?

— Petrik teljesen kifogyott a pénzből. Ez a nyomda ölébe fog hullani annak, aki érte nyúl. Én már tudom is, hogy ki lesz az.

— Remélem, nem maga.

— Ó, nem.

— Azért. Mert magának az üzletről fogalma sincs. Én ezt a nyomdát bármely pillanatban megvehetném. Csak meg kellene billenteni ezt a Petriket. Csak meg kellene kezdeni a végleges elszámolást. De nem teszem. A nyomdához nem nyúlok. A nyomda csak fizessen magának, de ne legyen a magáé. Mi a maga terve?

— Rábeszélek egy szakembert, hogy tegyen bele pénzt. Egyelőre nem akar De ez sváda kérdése. Majd akar. Közben én úgy beledolgozom magam a lapba, hogy lassanként nem lehet nélkülözni. Szerkesztő leszek. Egy újsággal mindent meg lehet csinálni a világon. Képviselő leszek. Aztán főispán. Amit akarok. Ezt Petrik is érzi az újságról, de a buta fejével nem tudja használni a lapot. Majd én tudom. Mindenesetre pénzt kell szereznem hozzá. És már tudom is, kitől fogom szerezni. Egy bizonyos Katufrék nevű embertől, aki...

— Ne mondja tovább, mindent tudok róla. Az a csúnya kancsal lánya van. Hogyne, hogyne. Jól ismerem. Itt is járt. Apámmal volt egyszer-kétszer üzleti tárgyalása. Igen kemény ember. Azt bele akarja sodorni valamibe? Az nehéz falat lesz magának.

— Majd felkötöm a lábravalót. Most megyek a szerkesztőségbe dolgozni.

Felálltak. Nóra kezet nyújtott. Galgó megragadta a leány kezét. Mélyen a szemébe nézett. És erős elhatározással magához akarta rántani menyasszonyát. Nóra nyugodtan maga elé tartotta két kifeszített karját.

— Ne ízetlenkedjék, Lóránt. Most már igazán várhat addig, míg megesküszünk. Semmi szükség nincs arra, hogy valaki benyisson és dulakodni lásson bennünket.

— Nóra, maga nem szeret engem. Maga csak Dórát gyűlöli.

— Dehogy nem szeretem. Hiszen a magáé leszek. És magától is függ, hogy ez milyen gyorsan fog bekövetkezni. Az én írásaim rendben vannak. A maga okmányaira vonatkozólag azt találnám helyesnek, ha ezzel megbízna valakit. Semmiesetre sem Petriket. El fog menni, és pedig még ma délelőtt, egy ügyvédhez... nem, ezt majd magam intézem el. Maga csak menjen a szerkesztőségbe, én rendbeszedem magam és később én is bemegyek a községbe. Milyen iratai vannak meg magának?

— Nekem? Pontosan meg kellene nézni. Őszintén szólva, nem sokat értek az egészhez.

— Na, majd én mindent tisztázok az ügyvéddel. Hát akkor most menjen, angyalom. Pont kettőkor ebédelünk. Az sem baj, ha korábban jön haza. Az sem baj, ha dolga van és késik valamit, de ha sokat késik, előbb izenje meg. Viszontlátásra drágám.

Könnyedén és felületesen megcsókolta Galgó arcát. Mire Galgó kinyújtotta két karját, hogy a menyasszonyát magához szorítsa, már nem érte el.

— Legalább egyszer, egyetlenegyszer hadd csókolom meg alaposan.

— Hogyne, az ilyet már ismerem. Elkezd csókolódzni, felizgatja magát, aztán elkezd dulakodni. Csak menjen a szerkesztőségbe. Jöjjön.

Együtt léptek ki az udvarra. Ott pontosan ekkor ment keresztül Dóra. Galgó megemberelte magát és utána szólt:

— Jó reggelt, Dóra.

Dóra némán, alig észrevehetően biccentett. Aztán felvetette a fejét és merev, gőgös tartással sietett be az

A KÖLTÉSZET JELVÉNYEI STROBL PÁLYAMŰVÉN.

Midőn vacsora után haza mentem, nagyon fáradtnak érzettem magamat. Az eddigi képtelen feszültség már szünvén, most minden tagom fáj és lankadt.

(Folytatás követk.)

TÖRTÉNETI HŰSÉG ÉS KÖZTUDAT.

Egy biráló, akár a legujabb szinházi premiéreről, akár a könyvpiacz valamely nevezetesebb termékéről adjon számot közönségének, mindkét esetben hasonlit az oly emberhez, a ki audiencziáról jő, s rendesen a lépcsőn lefelé menet ötlik fel legjobb gondolata, legnyomósabb érve, melyről csodálatos módon megfeledkezett. Hányadik szavunk, hányadik gondolatunk az, mely utólagos szentesítésünket megnyernél ha csak huszonnégy órával később is. Az élet valóban egy nagy korrektura-ív, tele áthuzott hibákkal, a melyeket már késő kijavítani, s minden állatok közt az ember az, a ki a megbánás tövisét érzi szivében.

Ki tudja, vajjon ha az alkotó kéz pórázáról nem szakadna el oly rögtön az alkotott mű, hogy önálló létet kezdjen; ha a nyugodt itélet korlátozása folytonos lenne az abból kifolyó tényekre: ránk maradtak-e volna egy Shakspere remekei, az államesélyt nagy alkotásai, Plato bölcselme, Stephenson gőzgépe, a czivilizáczió összes vívmányai s maga a teremtés isteni műve, s nem zuzta volna-e szét egy jobb meggyőződés sugallata alatt maga Phidias is Vénusa csodás tökélyü márványtagjait?

Hogy el ne térjek azonban a tárgytól, fogalmaink világa tulnyomó részben három tényezőtől áll függésben. Ez a három tényező: az a *Valaki*, a ki első vezette be az eszmék forgalmába; az a *Mindenki*, a mely fölismeri helytelenségét, és végül az a *Senki*, a kinek eszébe jutna, vagy a ki érdemesnek tartaná helyreigazítani a tévedést.

Mennyivel inkább áll ez történeti fogalmainkra és arra az irodalmi felfogásra, mely a történet anyagából gyúrja meg tárgyát! Mi az a történeti elem és miben rejlik? A tények való ismeretében-e, vagy az ugynevezett köztudatban? Sem ebben, sem abban az esetben nem lehet szoros történelmi irányról szó az irodalmi és művészi alkotásnál. Az akadémiai biráló bizottság ama jelentésének, mely az idei Péczely pályázatról szólt, teljesen igaza volt, mikor a történetiség fogalmát nem szorította a történeti események visszaadására, sőt inkább a korrajzi festés feladatára is kiterjesztette. Tény, hogy az, a mit a történelem anekdotikus részének nevezhetünk, tehát a legmegkapóbb, legérdekesebb, legelragadóbb epizódjai, egy későbbi idő találmányai és nem épen úgy történtek, mint előadva látjuk és halljuk. Az események ritkán vesznek oly dramatikus fordulatot, s a hős ajkairól a legritkább

TOLDI ALAKJA, STROBLTÓL.

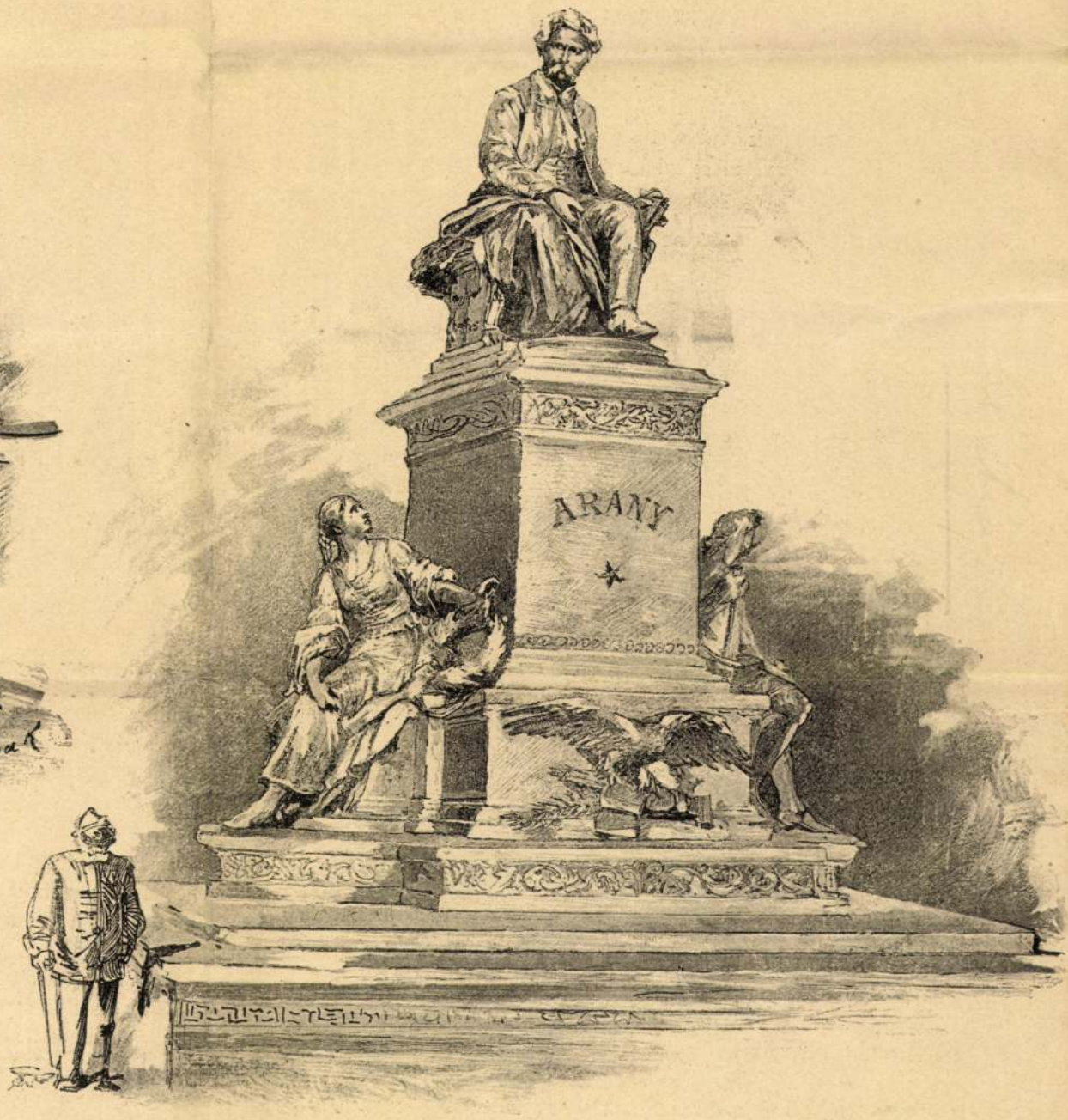

STROBL ALAJOS PÁLYAMŰVE.

AZ ARANY-SZOBO

Cserna Károly

PIROSKA ALAKJA, STROBLTÓL.

s Jóskával együtt dideregve, ki — mint mondják, a lovak mentése körül derékul viselte magát, a lovakat elláttuk a Károlyi-háztól hozott zabbal s Jóskát egy bundával láttam el és pénzzel. Visszaevezésem előtt több ismerősöket láttam a szárazon, *Földváry* asszeszort, *Lónyay* Gabrist, ki háznépével reggel átindult, de azoknak félelme miatt kénytelen volt visszatérni, — s többeket. Gener. *Brettfeld* látott meg s hozzám futván nyakamba borult; őtet forma-ruhájában, engem a víz és sártól szennyest — sed non indecoro pulvere sordidum — megölelni látni s a generálist látni az üldözött Wesselényi nyakába borulva, feltünő látvány volt s oly látvány, mi a jelenvolt sokaságnak is nagyon tetszett. Itt hallám előbb, hogy nevem mindenfelé szájról-szájra hangzik s a nép áldásának tárgya vagyok. Ennek megérdemlésének eddigi tudása sokkal magasztalóbb, mint megnyerésének mostani tudása.

Az invalidusok épületében sok ezer kapott menedéket, a vármegye háza s a Ferencziek kolostora is tömve volt. P. *Albach*nak szobájában — mondják — egy egész leánynevelő-intézet tanyázott. E helyeken kivül csak a Szerviták, a József- s a Nagy-piacznak egy része maradt szárazon. Ma már sok kenyeret hordottak s osztottak szét; húsban sem volt szükség. A Ferencziek piaczán szabadban vágták s árulták a húst. Visszamentemben a personalis lakásánál tudakoltam: ott van-e még s nem akar-e Budára menni? Cselédje azt felelte, hogy lakásában fog maradni. A Sebestyén-piaczon *Czápáry* Ferenczet láttam kenyérrel teli hajóval érkezni. Ő — mint mondják — az egész idő alatt emberül dolgozott.

Ujra az Üllői-útra eveztem a Tänzerék s mások holmija után. Midőn visszatérek, lakásom előtt egy dereglyét látok állani, a melyben levő emberek azzal foglalatoskodnak, hogy csáklyájokkal szobám ablakát beverjék; nem képzelhetvén egyebet, mint hogy rablani akarnak, hallgatva közeledtünk hozzájok s már mellettök voltunk, midőn mondám, hogy ezen ablaktörési fáradtságtól valóban megkimélhetnék magokat. Ekkor látám, hogy *Csapody* az ablaktörető. Ő Budáról néző csővel látta, hogy lakásom tornáczán áll János a kutyákkal; ez az alatt volt, míg János a holmival megrakott csolnak visszajöveteléig összerakás végett a háznál maradt. A jólelkü *Csapody* mindjárt áthajózott Budáról, s az udvar felől s az utczából is hiába kiabálván, az ablakot törette be, hogy Jánost, ha még ott lenne, kiszabadítsa. Midőn szerdán *Bártfayék*, *Tänzerék* s egy rakás szomszéd — kik mindnyájan az én szobáimba szorultak volt — menekedtek s az ablakot lajtorján mászták le, János a kutyáimat nem hozhatta le s ezek étlen és szomjan voltak a szobákba zárva ma reggelig.

Minő örömük volt szegényeknek, midőn megláttak. Én is örültem s nem is kis öröm ily jó s hüséges állatokat megmentve látni.

Kutyáimról jut egy furcsa eset eszembe, egy azon sok közül, mely a napokban a teméntelen szomoru s borzasztó jelenet közt hol bosszuságot, hol nevetést gerjesztve előfordult. Egy roskadó kapu közt beevezünk az épület hátulsó része fedelén levő emberek szabadítására, szerencsésen leczepeljük s örülünk, hogy a veszélyes kapun keresztül szabadba értünk; ekkor mentetteinknek egyike bőgni kezd: «Mein Pu, mein Pu»; mindent feledve neki törtünk a kapunak s be az udvarra: «Wo ist der Bub?» kiáltoztunk; ekkor sül ki, hogy emberünk nem Pubja, hanem pudlija után sopánkodott, a jó pudli nem mutatta magát, keresésére pedig időnk felette drága volt.

Az Üllői-útról befelé menve, a református templom grádicsai tetején éppen az ajtó előtt láttam két hordó bort csapon s egy marhát nyúzni, melyet épen akkor ütöttek volt le. A víz dél óta szemlátomást szállott s már estig néhány lábnyival apadt. Azonban a belvárosban még most kezdtek az épületek inkább hasadozni s roskadozni.

Mint a pinczékben a viz fogyott, úgy növekedett sok pincze és épület sülyedése és repedezése. A Károlyi-háznál is jónak láttam a gyermekeket oly szobába költöztetni, mely alatt pincze nincs.

Igy napi munkámat mára bevégezvén, estve 9 óra után kenyérrel és hussal tömött kosárral elindultam Jánossal együtt szegény *Kossuthék* és *Nettiék* felkeresésére. A Czukor-utczán s Országuton víz nélkül lehetett a Kerepesi-utra menni egészen a M.-szinházon tulig, de itt már viz volt. Egy soroksári kis lélekvesztőt találtunk s azzal elvittek a *Salvator* gyógyszertárig, vagyis *Csepcsányi*-házig, hol *Kossuthék* laknak. Az első emelet csarnokában egy pár lovát találtam Csepcsányinak, egy emberre is akadtam, s ettől megtudtam, hogy *Kossuthék*, *Csepcsányiék*kal együtt, Maglódra mentek. A ladikosoknak mondtam, hogy egy vagy két óra mulva visszajövök s reggelig az apróbb mellék-utczákban fogunk tartózkodni.

Nagyhid-utcza, Theatrum- és József-piaczon keresztül a Szél-utczába mentünk s mind szárazon, a Marczibányi-ház előtt már vízben gázoltunk. Itt egy csolnakra akadtunk, de ez úgy meg volt fenekelve, hogy hosszas kínlódásink után sem tudtuk víznek ereszteni.

Fáklyadarabunk, melyre a Károlyi-háznál tettem volt szert, eddig jövet kétszer is elaludt; itt a házmesternél ujból meggyujtottuk s tovább gázoltunk; én elől egy hosszú ruddal tapogatva, hol áll vagy hol van beszakadva a kövezés.

A Szarka-utczán mentünk a Dunasorig, itt helyenként szárazra találtunk, felhatoltunk egészen a most épülő Wodianer-ház felső széléig, de itt az állások alatt s kövek és gerendák közt bajosan lehetett a hasig érő vízben haladni; a szegleten pedig hatalommal rohant a folyamba visszasiető víz a Veréb-utczából ki, s hosszu rudam oly mélységet mutatott, melynek a hullám sebessége s az uszó mindennemü zaklatás miatt én jó uszó sem foghattam neki, vagy a víz rohanása a Dunába sodor. — Igy vissza kelle térnem, s a szegény asszonyt két gyermekével — hihetőleg — éhezve kelle hagynom.

A Kerepesi-uton levő csolnakocskához akartam menni s előre örültem, hogy a már apadt vizzel oly helyekre mehetek, hová tegnap jutni nem lehetett, még reggelig talán nehány embert megszabadithatok, de fáklyám elaludt, mert rossz is volt s az eső is esett; nem tudtuk többé meggyujtani, az éj pedig oly sötét volt s azon elpusztult helyek, hova szándékoztam, romokkal annyira borítvák, hogy haza kellett indulnom. Az Uri-utcza felé akartam menni, de vizsgáló rudam a «Fehér-hajón» tul, hol már vizben kellett gázolni, szakadást mutatott s ezért a Nagyhid-utczára kerülve értem éjfél után haza.

17-ikén szombaton. Reggel *Lónyay* Jánoshoz mentem, ki a nádor által e napokban királyi biztossá neveztetett ki, lakása előtt (a Károlyi házzal szemben levő szegletház) *Seeberrel*, a polgármesterrel találkoztam, ő is Lónyayt kereste, de ez már összehasadozott lakából el s a vármegye házához költözött. Odasiettem, *Dubroviczky* könnyező szemekkel magasztalt s ölelt meg Lónyay előtt.

Jelentettem *Lónyaynak*, miszerint a viz már jóval kisebb levén, lehetne még oly embereket megszabadítani, kikhez tegnap férni nem lehetett s kértem, adna a város és megye részéről segédeket, kikkel hajókat szerezhessek s e szerencsétlenek mentésére küldhessem. Ő városi és megyei lovaskatonákat adott mellém s fiatal mérnököket adott rendelésem alá. Én ezeket s még egy pár fiatal embert — egyiket, a derék Teichgrubert, a kerepesi-utra és a kecskeméti kapuhoz küldöttem, hova szándékoztam a szerzendő csolnakokat gyüjteni. Magam lóra ültem s hajduimmal hajók után jártam, szereztem is többeket, szép szóval, erővel, igérettel.

Midőn legjobban és egész hivatalos fontossággal parancsolgatnék, a jó sárgám e szokatlan jelenettől meglepve, azt fogta gondolni, hogy nem én, hanem valami hivatalbeli ül hátán, ilyet pedig ő sem szeretvén, a viz közepébe dobott; még a vizben voltam, midőn esetem okának ezt gyanítottam; azonban felszedvén magamat s ujra hátára kapaszkodván, láttam, hogy hátulról jött egy hajó orrával lovam lába közé s ettől megijedve tette váratlan ugrásait. Nemsokára érkezett egy csolnak, mely néhány városba jövőt hozott, köztük egy nyalkán öltözött fiatal ember volt, e csolnak szárazra nem hajthatott s attól több ölre kellett megállania, a benne levők nem igen akartak a vizbe szállni, de mégis nem sokára kitakarodtak, hanem a nyalka urfi semmiképen sem akart megázni, én nyugtalanul siettettem, mert a csolnakot tüstént küldeni akartam. Végre urfim egy hajós nyakába kapaszkodott, s ugy lovagolt kifelé. Rákiáltottam a hajósra, tenné le s menne vissza hajójába; ez szót fogadott, én pedig elvágtattam az uracs mellett, hogy ne csak alul, hanem felül is ázzék.

Vagy nyolcz csolnakot küldöttem szét, ezek estig, a mit csak lehetett, felkutattak s még mintegy harmincz eléhezett embert mentettek meg. *Teichgruber* nyolczat hozott, s azok közül négyet, kik több óráig nyakig ültek vizben. Miután ezek elrendeltetésükre indultak, a jövő-menő embereket, holmikat, eleséget ki és be vivő hajók közt igyekeztem rendet csinálni.

Visszalovagoltam a vármegyeházához, *Lónyay*nak jelentést tenni s tovább rendelését kérni, mondván, hogy bármire és hova legyen szükség, velem oly szabadon parancsoljon, mint a legutolsó hajduval. Ily baj és zavar idejében minden becsületes embernek kötelessége magát használtatni.

Lónyay emberséges és értelmes ember; a nélkül, hogy magát vakon vezettetné, hallgat másra is; nem idegen helyes tanácsot elfogadni. Ő a nádorral közvetlen összeköttetésben áll, egyenesen tőle veszi a rendeleteket s neki teszi jelentéseit. Ez igen helyes is, mert tüzet oltani s vizből menekülni vagy menteni igen bajos dicastrális uton. *Dessewffy* Aurél van *Lónyay* mellett s nagy buzgósággal jól munkálkodik. A veszély óráiban ő is dolgozott, *Wenkheim* Laczival egy hajón járt, Laczi jelesül viselte magát.

Dubroviczkynél ebédeltem, *Lónyay* és az egész biztosság is ott. Ezen biztosságnak most egyik fő igyekezete a ház és kereset nélkül maradtakból minél többet Budára, falura s majd gőzhajókon innen elszállítani. Több menekvő helyeken s utczákon is kenyér osztatik. A város tanácsa részéről kevés munkásság fejlett ki. Előkészület majd mi sem volt, a nagy ár alatt majd minden tanácsbeli egy-egy hajót tartott udvarán, de dolgozva keveset lehetett látni; most pedig tehetetlen lágysággal viselik magukat. *Havason* és *Trattneren* kivül — kik jól forgolódtak s forgolódnak — még talán egy pár kivétellel a többit mind el kellene csapni. Ebéd után *Széchenyi* jött, nagyon le van verve.

A Lónyay rendeléséből a Dunához lovagoltam nézni, az átszállításra rendelt hajósok viszik-e ingyen a szegény embereket. Az átmenekedettekből igen sok, ott helyet nem kapván, megint jön vissza. Voltam Nettiéknél, szegényeknek igen jól fogott a ma reggel küldött kenyér és hus.

*

Szabálytalan K

Strobl Alajos

Művészi Ipar 1906.

105. l. 111. l.

SZENT-ISTVÁN-SZOBOR. A főváros egész területén egyetlen egy hely van, ahová nyugodtan elmehet minden művészlelkű ember megpihenni. Ez a Halászbástya, ahol természeti szépség, az alkotózseni munkája, meg a történelmi múlt patinája adtak egymásnak találkozót. Egyelőre csupán, mert napról-napra fogy a Vár régi épületeinek a száma, hogy lakodalmi torta ornamentikájú szörnyszülötteknek adjon helyet.

A Halászbástya román arkádjainak új lakója támadt a legelső magyar királynak személyében, aki – noha igne et ferro szolgálta az Eszmét, kereszttel a kezében és a fején az »egyesitett koronával«, üli meg a lovát. Hogy ez a csoda hogy történt meg, azt Istenben boldogult István és Endre királyainktól kéne tudakolni. Stroblnak ez a munkája sokféle kritikát provokált... Tény az, hogy nincs benne a monumentalitásnak semmi nyoma s amellett nem is stylszerű. Bizantinus ékszernek indul és hiányzik belőle a drágakő, a zománcz... És ha Schulek nem tette volna meg a magáét, újból feltámadna az emberek lelkében az a tudat, hogy Fadruszon kivül nálunk nem volt még eddig szobrász, akinek a művei megérdemelték volna az ércbeöntést.

gyorsan alakítja át egy társulat, mely *panoptikumot* rendez ott, viaszbábok kiállítását, egyéb látnivalókat. *A műcsarnok* utolsó tárlatából a nemzeti muzeum képtára számára csakugyan megvásárolták, *Stuck* Ferencznek, a német szimbolista festőnek «*Sphinx*» czimű képét, melynek megvételét a közoktatásügyi miniszter kezdetben ellenezte. A képvásárló bizottság újabb fölterjesztésére azonban belenyugodott, hogy 8000 frtért megvásárolják. A festmény értéke a kiállitás katalogusában 14,000 frtra volt téve. Megvették még a külföldi művek közül a muzeum számára *Brown* Thomas Austen állatképét, a «Friss fekvőhely» et, mely vizfestmény.

Budapesti czim- és lakjegyzék, a főváros lakóinak, üzleteinek és foglalkozási viszonyainak e nagy lexikona, IX. évfolyamában jelent meg Janszky Adolf szerkesztésében, a Franklin-Társulat kiadásában. — Ára kötve 6 frt.

Ezen IX. évfolyam a millenniumi kiállításra való tekintettel az előző évfolyamoknál jóval bővebb és mintegy 28,000 új czímmel szaporodott. Hogy e mű legújabb kiadása mily lelkiismeretesen van összeállitva, kitünik azon körülményből, hogy jelenleg 65 ív tartalommal jelenik meg, míg IV. évfolyamában alig 34 ívből állott. A gazdag tartalom a következő: Az utczák, utak és terek teljes jegyzéke (fekvésük meghatározásával), a szinházak nézőtereinek helyrajza, teljes házjegyzék (a helyr. és házszám, valamint a tulajdonosok neveivel), tiszti czímtár (a fővárosban székelő összes hatóságok, testületek, intézetek, iskolák, egyletek, fürdők, gyógyintézetek, közlekedési vállalatok stb., hiteles adatok alapján). a budapesti és újpesti bejegyzett összes czégek (a czégtársak, üzletnem és czím megjelölésével), gyárosok, iparosok, kereskedők, mérnökök, orvosok ügyvédek stb. jegyzéke foglalkozás szerint és betürendben, végül teljes lakjegyzék.

A népszinházban a mult héten adták egy fiatal író első szinművét, a mely tetszést aratott és folyton telt házakat csinál. A darab czíme «*A három Kázmér*»; tehetséges szerzője Beöthy László. A sikerült bohózatról közelebb tüzetesben fogunk szólani.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia jan. 27-ikén összes ülést tartott b. *Eötvös* Loránd elnöklete alatt.

Dr. *Thanhoffer* Lajos emlékbeszédet olvasott föl az akadémia néhai külső tagja, Hyrtl József hires bécsi egyetemi orvostanár fölött, ki Magyarországon, Kismartonban született 1811-ben. Már 26 éves korában Prágában tanította mint rendes tanár az anatómiát s 34 éves korában a bécsi egyetemen elnyerte a rendes anatómiai tanszéket. Előadásaira ugy tódultak, mint valami érdekes szindarab megnézésére. Elmondja azután, mennyire elterjedt Hyrtl könyve az anatómiáról, hogy szerette és becsülte a magyarokat s hogy jótékony czélokra hagyta jelentékeny vagyonát.

Az emlékbeszéd után folyó ügyek következtek. Bejelentette *Szily* Kálmán főtitkár *Karvassy* Ágost levelező tag halálát, majd jelentette, hogy az Akadémia emléktáblával fogja megjelölni a házat, a melyben *Czuczor*, a költő és nyelvész meghalt Budapesten. Végül az 1895-iki számadásokat és a *költségelőirányzatot* 1896-ra mutatta be. Az *akadémia vagyona* a mult évben 19,000 forinttal gyarapodott, az összes vagyon 2.536,000 frt, a melyből 1 millió az akadémia palotájában fekszik. Az akadémia a mult évben irodalmi vállalatok segítésére 24,000 forintot fordított, nyomtatványokra kiadott 28,000 forintot, eladott könyvekből bevett 21,000 forintot. Költségelőirányzat 1896-ra: bevétel 165,800 frt, kiadás 168,565 frt.

A Kisfaludy-társaság jan. 29-iki ülésén *Gyulai* Pál elnökölt s nagy hallgatóság jelent meg.

Radó Antal az olasz újabb irodalom egyik kitünőségéről, *Manzoniról* tartott felolvasást, kinek «Jegyesek» czímű regényét kétféle fordításban s több kiadásban ismeri a magyar közönség is. Manzoni Lombardiában, Milanóban élt, a hol az osztrák czenzura ép úgy nyügözte az irodalmi termékeket és szabad szellemet, mint az ötvenes években Magyarországon. Ez alkalmat nyujtott Radónak, hogy az olasz és magyar romanticizmusról összehasonlítást tegyen. Az osztrák reakczió elleni küzdelemnek Olaszországban ép úgy, mint nálunk az irodalom volt leghatalmasabb fegyvere; mindkét országban főkép a nemzeti érzület erősbítésére alkalmas elemeket vették át a német romanticizmusból, s ép azért a mi romantikusaink épúgy ki voltak téve a czenzura zaklatásainak, mint az olasz romantikusok. Radó köztetszésre talált felolvasása után *Szász* Károly lépett a felolvasó-asztalhoz, hogy több műfordítást mutasson be. Először *Lőrinczi* Lehr Zsigmondnak, a korán elhunyt műfordítónak hátrahagyott számos fordításából mutatott be nehányat a Byron «Zsidó dalaiból». Ezután felolvasta *Mazuránics* Iván volt horvát bán «Csendics Szmaga Ága» czímű költeményének egyik legszebb részletét. A horvát költeményt dr. Margalics Ede fordította magyarra.

Két kaszinó közgyülése. Január 26-ikán a főváros társaséletének két nevezetes tényezője, két előkelő egyesülete: a *nemzeti kaszinó* és *országos kaszinó* tartotta közgyülését.

A nemzeti kaszinó közgyülése *Szlávy* József koronaőr elnöklete alatt ment végbe. *Ilk* Mihály titkár adta elő az évi jelentést, mely szerint a kaszinónak 723 tagja volt. A mult évi bevétel 165 és ½ ezer frt, a kiadás 139 és ½ ezer frt, a felesleg pedig 25 és ½ ezer frt volt. Az igazgatóság ajánlotta, hogy az ezredévi ünnepélyre *tizezer forint* alapítványt szavazon meg a közgyülés művelődési ezélra. A közgyülés egyhangulag meg is szavazta. Aztán a *Széchenyi-lakoma* szónokát jelölték ki b. *Vay* Béla főrendiházi alelnök személyében. A választmány kiegészitésére beadott szavazatok eredményét febr. 2-ikán hirdetik ki. Akkor lesz a Széchenyi-lakoma is.

Az országos kaszinó közgyülése délután volt, az ogyesület Kossuth-utczai pompás palotájában melybe pár héttel ezelőtt költöztek be. A közélet sok jelese jelent meg, köztük *Wekerle* Sándor, ki e kaszinónak évek óta igazgatója.

Gr. *Széchenyi* Béla, mint közgyűlési elnök üdvözölte a tagokat az uj palotában, s köszönetet mondott az igazgatónak a szép eredményért. Az évi jelentés szerint a kaszinónak 1200 tagja van. Vagyona 832,426 frt. Az 1896-iki bevételek 92,960 frttal vannak előirányozva. A szavazásnál egyhangulag ujból igazgatókká választattak: *Péchy* Tamás, *Wekerle* Sándor dr. és *Teleki* Géza gróf. Esti fél 9 órakor a kaszinó fényes termében társas lakoma volt, melyen 250 tag vett részt. Az első felköszöntőt *Péchy* Tamás mondta, a királyra emelve poharát. *Wekerle* Sándor, a társaság hangos tetszészaja közepett beszélt. Kifejtette, hogy a kaszinó főczélja, hogy tagjai közt a lovagiasság, a finom modor kultuszát fejleszsze és hogy az önzetlenséget tegye a közpályán müködők ideáljává. E nemes tulajdonságok egyik megtestesitőjére, Apponyi Albert grófra emeli poharát. *Apponyi* elmésen és humorosan válaszolt régi politikai ellenfelének, a kivel, mint mondá, már oly sokat verekedett, több-kevesebb szerencsével. Wekerlére köszönti poharát. *Gulner* Gyula ki akarja egésziteni az Országos Kaszinó társadalmi missziójáról elmondottakat azzal, hogy magyar, sőt soviniszta legyen és hogy tőle telhetőleg nemzeti irányba terelje társadalmi és kulturális életünket.

MI UJSÁG?

A király febr. 23-ikán érkezik Cap-Martinbe, a királyné látogatására s két hetet tölt ott. Híre jár, hogy ő felsége találkozni fog *Faure* köztársasági elnökkel is, ki akkor Nizzát látogatja meg.

Rudolf trónörökös halálának évfordulója. Jan. 30-ikán mult hét éve Rudolf trónörökös halálának. A *német császár* az elhunyt trónörökös sírjára két méter átmérőjü koszorut küldött, a melynek fehér atlasz szalagján a következő felírás van: «A hű barátnak — II. Vilmos császár.» Győrből nagyobb katonai küldöttség ment Bécsbe a 19-ik gyalogezredtől, a melynek Rudolf trónörökös volt a tulajdonosa. A küldöttség szép nagy koszorut tett le az elhunyt trónörökös koporsójára. A *király*, mint hét esztendő óta mindig e napon, most is lement a sirboltba fia koporsójához, s csöndes imába merült. Kilencz órakor *Lajos Viktor* főherczeg is megjelent a sirboltban és pompás koszorut tett le, a mely a Vilmos császáré mellett van és a mellett a babérkoszoru mellett, a melyet az özvegy trónörökösné és kis leánya küldöttek Abazziából halottjuknak. — Vilmos német császár, mint Berlinből jelentik, Rudolf trónörökös halála napján látogatást tett *Szögyény-Marich* osztrák-magyar nagykövetnél. — A *budavári* királyi patota kápolnájában a gyászos évforduló napján egész délelőtt gyászmiséket tartottak.

Károly Lajos főherczeg és családja Egyiptomban. *Károly Lajos* főherczeg és *Mária Terézia* főherczegnő, a főherczegi családi többi tagjaival, az előre megállapított tervek szerint jan. 27-én reggel Alexandriába érkeztek, a honnan rövid időzés után *Kairóba* utaztak. A főherczegnő onnan azonnal elutazott Majláth grófnővel Gizehbe, a honnan *Assuanba* hajóznak, a hol Ferencz Ferdinánd főherczeg van. Oda e hó 30-ikán várták a főherczegnőt. *Károly Lajos* főherczeg egyelőre még Kairóban maradt leányával. Hir szerint azért nem utazik együtt Assuanba a főherczegi család, nehogy a beteg főherczeg, szülei és testvérei egyszerre való megérkeztére, az izgalom folytán nagyobb lelki rázkódtatásnak legyen kitéve. A főherczegi család valószinüleg február végéig marad Assuanban.

Mária Terézia főherczegnő udvarmestere. Bécsi lapok szerint a külügyminiszterium volt osztályfőnökét, *Cziráky* Béla grófot Mária Terézia főherczegnő udvarmesterének fogják kinevezni. E kinevezés oly értelemben való, hogy a főherczegnőnek, ki férjével egyetemben a *moszkvai koronázásnál* uralkodó családunkat fogja képviselni, szüksége leend egy udvarmesterre, kit kiséretének élére állítson. Erre az ideiglenes fényes állásra szemelték ki Cziráky Béla grófot. Minthogy azonkivül a *királynénak* megtámadott egészségi állapota meg nem engedi, hogy az egész nyarat Budapesten töltse s valószinüleg csak a kiállítás megnyitásának első napjait fogja körünkben tölteni: a királynét ugyancsak Mária Terézia főherczegnő fogja képviselni s *Cziráky* Béla gróf fontos tisztségét ezen idő alatt is megtartja.

László főherczeg szobra. *Strobl* Alajos szobrász László főherczeg gyászos halála után maszkot vett le a halottról. A halotti maszk mintája alapján elkészítette a fiatal főherczeg mellszobrát, a mint az a vánkoson pihen. A szobor két példányban készült. A főherczegi család most megbizta a művészt, hogy készítse el László főherczeg szobrát életnagyságban az alcsuthi kastély számára. Strobl a fiatal főherczeget vadászruhában fogja megörökíteni.

A nádor-család sirboltja. A budai királyi palota kápolnája alatt levő sirboltot *József* főherczeg freskókkal ékesítteti. A munkát már a tavasz elején megkezdik. A napokban készült el *László* főherczeg külső nagy vörösréz koporsója, melyet legközelebb rendeltetési helyére visznek. A halottat egész csöndben, minden pompa nélkül helyezik el az uj rézkoporsóban, a melyet azután lezárnak. A kulcsot a királyi palotai plébánia-hivatalnak adják át megőrzés végett.

Gr. Zichy Jenő útja. *Zichy* Jenő gróf, a ki ez idő szerint Tifliszben tartózkodik, egyik budapesti ismerőséhez irt levelében elbeszéli, mint vadászott Miklós orosz nagyherczeggel a tatárok földjén.

Két nap alatt — irja — lőttünk 46 darab vaddisznót, egy 14 ágú szarvasbikát, 2 sakált, egy fáczánt meg egy nyulat. Sátrakban háltunk, hideget ettünk és ittunk; — volt ott farkas, vadmacska, nyul, vidra, saskeselyű. Folyvást lóháton mentünk; 100 hajtón kivül meg vagy 26 darab kolosszális nagyságú remek sárga-fekete vadászkutya — a német ugy nevezi, hogy hochstämmige Brackirhunde! A szarvasokkal (pedig sok volt) nem igen tudtunk boldogúlni; majd mind visszatört és mert annyi volt a disznó, a kutyák mindig azokat hajtották. Pedig remekül hajtottak ebben az arasznyi hóban a kimerülésig! Tifliszben *Hadik* törzset, sőt *Csáky* családokat is leltem. Utammal — irja a levél végén — eddig nagyon meg vagyok elégedve. Megleltem Nalchik és Wladikawkas között a kis *digor*-törzset. Magyaroknak vallják magukat! Daghestánból — úgy reménylem — egy hét alatt megint Bakun át visszatérek ide Tifliszbe; ekkor megint egy napra kimegyek Miklós nagyherczeggel a Kura tulsó partjára ép ilyen vadászatra.

80 éves püspök. *Kun* Bertalan, a tiszáninneni egyházkerület ev. ref. püspöke, e napokban töltötte be jó egészségben 80-ik születésnapját. Ebből az alkalomból valósággal elhalmozták a puritán főpapot szerencse- és üdvkivánatokkal ugy egyesek, valamint testületek. Legelől járt a miskolczi főgymnázium tanári kara. Az ország különböző részeiből is kapott Kun Bertalan szerencsekivánatokat.

Az ezredéves kiállítás hadügyi csoportja. A közös hadügyminisztérium rendeleti lapja január 29-ikén megjelent számának külön mellékletében ismerteti az ezredéves kiállítás hadügyi csoportját. Az ismertetés 54 nagy oldalt foglal el és részletesen szól a főcsoportnak minden egyes alcsoportjáról. E szerint a hadügyi csoport a kiállításnak egyik legérdekesebb és legtanulságosabb része lesz, mely a hadtudománynak nemcsak fejlettségét, hanem évszázadok óta való fejlődését teszi szemlélhetővé. A hadügynek az eddigi nagy kiállításokon is jelentékeny helye volt, de bízvást mondhatjuk, hogy az ezredéves kiállítás ebben a tekintetben ritkítani fogja párját.

x— Zongorákat és pianinókat vásároljunk ott, a hol minden tekintetben megnyugtató garanczíát kapunk. Mint ilyen elsőrendü bevásárlási forrást leginkább ajánlhatjuk Keresztély minta-zongoratermeit Budapesten, Váczi körut 21. sz. alatt. (Ipar-udvar.)

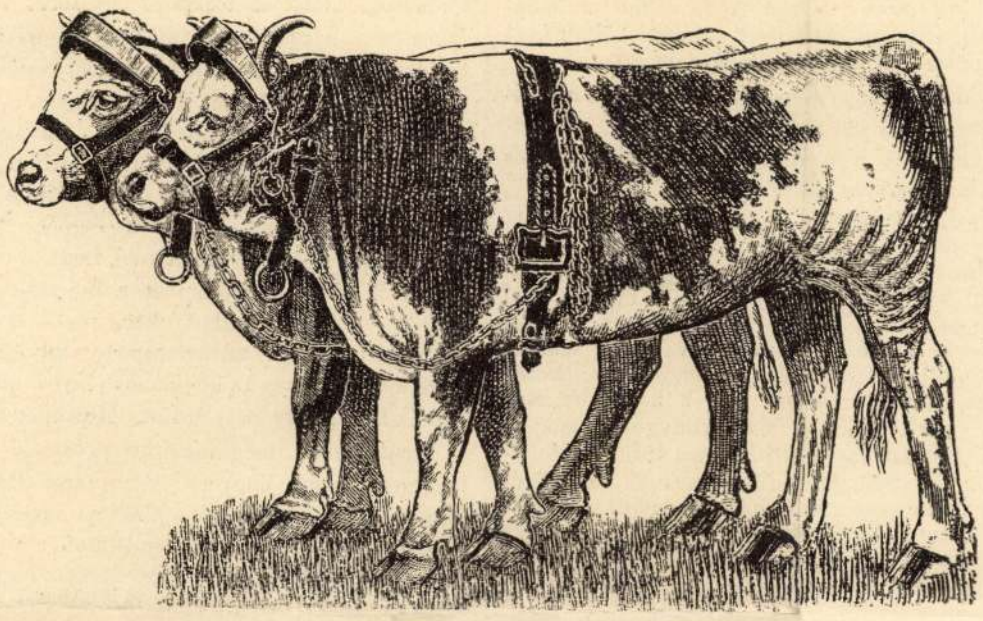

Ökör homlok-járom.

MUTATVÁNYKÉP A «POLITIKAI UJDONSÁGOK» GAZDASÁGI MELLÉKLAPJÁNAK LEGUTÓBBI SZÁMÁBÓL.

Tejgazdaság. Minden gazda tapasztalja, hogy télen az istállóban való etetés folytán teheneknél ugy a tej jósága mint a tejelőképesség csökken. Ezért nem mulaszthatjuk el a gazdálkodó urakat, a 40 év óta legjobb sikerrel használt Kwizda-féle korneuburgi marhatápporra — melyet Kwizda Ferencz János, cs. és kir. osztrák és román kir. udvari veterinärpreparatum szállitó Korneuburgban készit — figyelmeztetni, mely mint eleségpótlék teheneknél a tejet javitja és a tejelőképességet fokozza.

HALÁLOZÁSOK.

Dulánszky Nándor pécsi püspököt jan. 29-ikén délelőtt temették. A pécsi püspöki lak kápolnájában jan. 27-ikén helyezték ravatalra az elhunytat, s a közönség folyvást tolongott a koporsó körül. A káptalanhoz számos részvétnyilatkozat érkezett. József főherczeg is táviratban fejezte ki részvétét. A temetésen a megye, a város küldöttséggel vett részt; a katonaság küldöttségét Schilippenbach vezérőrnagy vezette; a biróságok, az izraelita hitközség, az egyesületek szintén megjelentek. A gyászszertartás előtt a vártemplomban reggel 8 órakor gyászmise volt. A kettős koporsóba zárt holttestet a palota előcsarnokában tették ravatalra. Kilencz órakor kezdődött a gyászszertartás. Hornig Károly veszprémi püspök végezte a szertartást, nagyszámú papság kiséretében. Vajda Ödön zirczi apát és a fehérvári káptalan két tagja segédkezett a püspöknek. A beszentelés után nyolcz fiatal pap vállára vette a koporsót és az összes papság, valamint a gyászoló közönség kiséretében átvitte a vártemplomba; itt Hornig püspök ujból beszentelvén, a koporsót levitték a kriptába, a hol a főoltár alatt helyezték el.

Lichtenecker Rezső kapuczinus-rendü gyémántmisés pap, volt tartományi főnök, a zárai és krakói püspökségek tanácsosa, meghalt Pozsonyban, 85 éves korában. Született Pozsonyban, s 1829-ben a kapuczinus-rendbe lépett. 1835-ben pappá szentelték. 1872-től 1881-ig volt tartományi főnök, azóta a pozsonyi társházban lakott nyugalomban.

Elhunytak még a közelebbi napokban: gróf Stubenberg József, a főrendiház tagja, stájerországi főpohárnak, székelyhidi nagybirtokos, hol nagyon szerették rokonszenves modoráért, s hol mintagazdaságot folytatott és lótenyésztése is hires; az 1890-iki hadgyakorlatok alkalmával az ő kastélyának vendége volt a király; 72 éves korában, Meránban. — Dr. Rózsahegyi Aladár, a kolozsvári egyetemen az egészségtan tudós tanára, a társasélet kedvelt tagja, 41 éves, Kolozsvártt. — Grabovitz Gergely, az eperjesi kir. kath. főgymnasium nyug. tanára, 72 éves korában, Eperjesen. — Gaál Ferencz, Sopronmegye tiszteletbeli főügyésze, 52 éves korában, Kapuvártt. — Id. Serák József, Borsodmegye bizottsági tagja, 81-ik évében. — Friderici Rezső, tolnamegyei földbirtokos, Budapesten, 51 éves korában. — Locher Mihály, budapesti háztulajdonos és volt fővárosi bizottsági tag, 82-ik évében. — Atlasz Samu, fővárosi bizottsági tag, 60 éves, Budapesten. — Korenika László, régi honvédszázados, nyug. gazdatiszt, 82 éves, Lengyeltótin. — Fábián Ignácz, nyug. törvényszéki irodaigazgató, 62-ik évében, Szombathelyen. — Halácsy Kálmán, okleveles erdészmérnök, Nagy-Kőrös város erdésze, 61 éves. — Prindl András, m. kir. nyug. erdőmester, 79 éves, Nagy-Maroson. — Molnár Lajos, kántortanitó, 64 éves, Farkas-Zsaluzsányban. — Szerényi Géza, körjegyző, Róna-Patakon. — Brünauer Fülöp, a Jászság leggazdagabb polgára, 57 éves, Jászberényben. — Böjthe Mózes, honvédszázados, 52 éves, Kolozsvávtt. — Huber Béla, néhai Huber Béla gödöllői kir. főerdész fia, Vácz-Szent-László.n. — Huber József, mramoráki (Temes) kereskedő és birtokos, 38 éves, Budapesten, honnan holttestét Mramorákra szállitották. — Weinberger Ábrahám, szigorló orvos, 24 éves korában, Budapesten.

Özv. Hoffer Adolfné, született Horváth Mária, 71 éves korában, Kun-Félegyházán, hol nagy részvét közt temették el. — Özv. Brettschneider Jánosné, szül. Sauer Matild, 56 éves, Budapesten. — Özv. Tamási Antalné, szül. Szilágyi Zsuzsánna, 86 éves, Kolozsvártt. — Özv. Lázár Lajosné, életének 59-ik évében Pápán. A boldogultban Galamb József pápai ügyvéd, gróf Esterházy Móricz uradalmi ügyésze, anyósát gyászolja. — Bartal Jánosné, szül. Komáromy Anna, élete 79-ik évében Gödöllőn. — Özv. Szabó Józsefné, szül. kézdi-polyáni Kováts Teréz, élete 69-ik évében, Budapesten. — Matkovich Sarolta életének 21-ik évében Haliban. — Tahy Konstanczia, 54 éves korában, Gombán. — Özv. Winterstein Henrikné, szül. Herzfeld Fánni, 80 esztendős korában, Budapesten.

SAKKJÁTÉK

1934. számu feladvány. Bayersdorfer A.-tól.

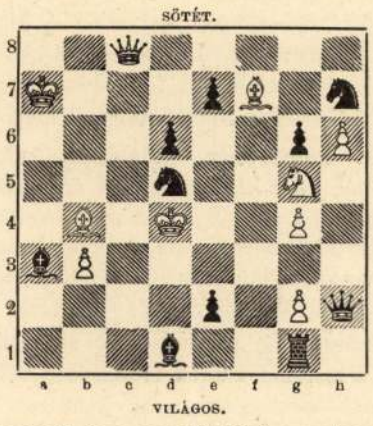

Világos indúl és a negyedik lépésre matot mond.

Az 1925. sz. feladvány megfejtése Kohtz és Kockelkorntól.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a*	*Sötét.*
1. Vf8—f7	Hg5—f7 : (a)	1.		Kd4—e5 : (b)
2. Be5—d5 †	Kd4—e4 :	2. Vf7—d5 †		Ke5—f6
3. Ff1—g2 mat.		3. Fc1—g5 mat.		

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1.		Vh7—e4 :
2. Vf7—f4		t. sz.
3. Fc1—b2 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Eördögh János. — *Vaskapun:* Kováts Ferencz. — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői mondanivalók.

Dal a szép szemekről. Egy rózsabimbót. Az előbbinek első versszaka szép, de a második nagyon erőltetett. Azt kivánja a leánytól, hogy nézzen mosolyogva rá, nehogy bútól eltorzult arczczal, mint szörnyü rém ijeszsze álmát. A második vers utolsó strófája szintén nem mondható szerencsésnek, nem is említve, hogy egy pár sorban a szórend is fel van forgatva.

Az idei tél és a lábszánkózás. Köszönettel vettük, s legközelebb közölni fogjuk.

Ne mondd (Nekrasoff). A közlendők közé soroztuk.

Nem közölhetők: Csak a pacsirta. (A gyarló kidolgozás miatt olyan mint a csiszolatlan drágakő, értéktelen kovának látszik, pedig épen nem az.) — Künn és benn. Jól esik. Az estharangok. (Sokkal jobb fordításban is megvan.) — Zúgó árban. Viszontlátás. Margitszigeti emlék. (Nem egy értékes tulajdonság csillámlik föl benne.) — Szeretlek, mély gyász. Hűség. Elváláskor. Megengedted. (Elég ügyes, csakhogy kissé sikamlós.) — Furcsa zálog. (Izetlenség.) — Ne csüggedj. (Van benne pathosz, csak kidolgozása volna jobb.)

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 3-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Az élet csak hangulat.*

Heti naptár, februar hó.

	Nap	Kath. prot. naptár	Görög keleti naptár
2	**Vasárnap**	**E. S. Gy. sz. B. A.**	**21 G.** Maximus
3	Hétfő	Balázs	22 Timoth.
4	Kedd	András, Veron.	23 Kelemen
5	Szerda	Ágota	24 Xenia
6	Csütörtök	Dorottya sz.	25 Hitt. Gergely
7	Péntek	Romul., Rik.	26 Xenofon
8	Szombat	M. János áld.	27 Ar. Ján. er.

Hold változás. Utolsó negyed: 6-án éjfélután 1. ó. 54. p.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Selyem-damasztok 65 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — valamint fekete, fehér szines **Henneberg-selyem** 35 krtól 14 frt 65 krig méterenként sima, csíkos, koczkázott, mintázott, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség, 2000 szin és mintázatban stb.) megrendelt áru **postabér és vámmentesen a házhoz szállitva mintákat postafordultával küld: Henneberg G. (cs. és k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.** Svájczba czimzett levelekre 10 kros, levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6575

„EGYETÉRTÉS"

POLITIKAI NAPILAP.

Csávolszky Lajos, felelős szerkesztő. | 1896. XXX. évfolyam | **Kossuth Ferencz,** főmunkatárs.

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat olcsó eszközeivel, hogy magának egyszerre, tömegesen csakhamar ujra elmaradó, uj előfizetőket szerezzen, hanem mindenkor kellő szinvonalon álló közleményei, gyors, pontos és minden tekintetben megbizható tudósitásai által iparkodik régi, jó hirnevét mint hazánk legelső rangu napilapja állandóan fentartani, hogy ez uton ne csak régi előfizetőit kapcsolja állandóan magához, hanem közönségét uj hóditások által évről-évre maradandóan meg is szaporitsa.

Hogy ezt a czélt elérjük, erre nézve legnagyobb támaszunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem annyi betüt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalon s igy az Egyetértés egy rendes 8 oldalos lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalon jelennek meg, a mi azonban csak ünnepnapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 12—20, illetőleg a kisebb alakban számitva 36—60 oldalnyi terjedelmü.

Csakis a lap ily nagy méretei teszik lehetővé, hogy az Egyetértés mindenről oly bő és részletes tudósitásokat közölhet, a milyeneket egy más lap sem nyujthat közönségének. Igy általánosan ismeretes, hogy az Egyetértés **országgyülési tudósitásai** e nemben a legtökéletesebbek, nemcsak a tudósitások kimeritő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részrehajlatlanságnál fogva is, mely e tudósitásokat minden pártszinezetü olvasó előtt is élvezetessé teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkivül bő **tárcza- és regényrovata.** Az Egyetértés állandóan két kitünő regényt közöl egyszerre, részint eredetit, részint a modern világirodalom remekeiből válogatva elsőrangu műforditók forditásában. Az egy év alatt közölt regények 400—500 nyomtatott ivre, vagyis 40—50 rendes regénykötetre rugnak. Ily 40—50 kötet regény bolti ára legalább ugyanannyi forint. Ha most még tekintetbe vesszük az Egyetértésnek mindenkor közéletünk kitünőségei és elsőrangú publicisták által irott **vezérczikkeit** és egyébb **politikai közleményeit, bő hirrovatait, eredeti táviratait** az ország és a világ minden részében levő saját levelezőitől, továbbá a vasárnaponkint megjelenő s egy-egy szaklapot pótló «Irodalom», «Tanügy» és «Mezőgazdaság» czimü országos hirü rovatokat s végül az Egyetértés legjobban informált **közgazdasági, ipar** és **mezőgazdasági** rovatait és megbizható tőzsdei tudósitásait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen organuma, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégiteni képes.

Mindezen előnyök daczára az Egyetértés előfizetési ára a legmérsékeltebb:

Egész évre	**20** frt	—
Fél évre	**10** «	—
Negyed évre	**5** «	—
Egy hóra	**1** «	**80**

Előfizetések legczélszerübben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához **Budapest, papnövelde-utcza 8.** intézendők.

LISZT FERENC.
Stróbl Alajos szobra.

Strobl Alajos

ERKEL FERENC.
Stróbl Alajos szobra.

Laurisini

1404. SZELENCE, fa, födelén jelenet. Tirol, XIX. e. f. — Dose, Holz, am Deckel Szene. Tirol, e. H. d. XIX. Jh.

1405. KÉT KIS OROSZLÁN, faragott és aranyozott fa. Osztrák, XVIII. sz. — Zwei kleine Löwen, aus Holz geschnitzt, vergoldet. Österreich, XVIII. Jh.

1406. ELEFÁNTCSONT-SZOBORCSOPORT, halász két fiuval és sassal. Japán, XIX. sz. Elfenbeingruppe, Fischer mit zwei Knaben und Adler. Japan, XIX. Jh.

1407. LŐPORSZARU, csont, karcolt rajzzal. Német. — Pulverhorn, Bein. Deutsch.

1408. HAT NETSUKE, elefántcsont. Japán, XIX. sz. — Sechs Netsuke, Elfenbein. Japan, XIX. Jh.

1409. PIPA, szarvasagancsból, vadászjelenettel. Tirol, XIX. sz. — Pfeife, aus Hirschgeweich, mit Jagdszene. Tirol, XIX. Jh.

1410. PIÈTA DOMBORMŰ, csont, ezüst fülkében. XIX. sz. — Piéta, Rèlief aus Bein in Silbernische. XIX. Jh.

1411. PÁSZTORSZOBROCSKA, elefántcsontfaragvány, alakokkal diszitett talapzaton. Olasz, XVIII—XIX. sz. — Schäferfigur, Elfenbeinschnitzerei. Italienisch, XVIII—XIX Jh.

1412. LEGYEZŐ, áttört csontküllőkkel és szines kőnyomatu lapján jelenet. Francia, XIX. sz. e. f. — Fächer, durchbrochene Beinspeichen, am Blatt Szene in farbigem Steindruck. Französisch, e. H. d. XIX. Jahrhunderts.

1413. FAFARAGVÁNY, férfi és nőalak lugasban. Rokokó. Német, XVIII. század. — Holzschnitzerei, Figuren in einer Laube. Rokoko. Deutsch, XVIII. Jh.

1414. TALPAS TÁL, faragott és aranyozott fa. Késő Biedermeier. — Aufsatz, Holz, geschnitzt, vergoldet. Spätbiedermeier.

1415. SZOBORCSOPORT, csontfaragvány, hidon átmenő alakokkal. Fatalapzaton. Japán, XIX. sz. — Gruppe, Elfenbeinschnitzerei. Japanisch, XIX. Jh.

1416. CÉGÉRKÉSZITŐ, elefántcsontszobrocska. Japán, XIX. sz. — Schildmacher, Elfenbeinfigur. Japanisch, XIX. Jahrh.

1417. NAPERNYŐKÉSZITŐ, elefántcsontszobrocska. Japán, XIX. sz. — Schirmmacher, Elfenbeinfigur. Japanisch, XIX. Jahrh.

1418. MÁRIA ANTOINETTE, fehér márvány mellszobor, eres márványtalapzaton. Jelezve: Stróbl Alajos 1906. — Marmorbüste der Marie Antoinette von Alois Stróbl.

1419. GYERTYAELLENZŐ, fekete fa, triposzalaku lábbal, ovális lapján gyöngyökből, szaruból és aranyzsinórokból alkotott virágcsokor. Osztrák, Biedermeier. — Lichtschirm, schwarzes Holz, mit triposförmigem Fuss, auf der ovalen Platte Blumenbukett aus Perlen, Horn und Goldschnüre. Österreich, Biedermeier.

1420. KÉT PUTTÓ, faragott és szinezett fa, rokokódiszü, részben ezüstözött talapzaton. Magyar, XVIII. század. — Zwei Putten, Holzschnitzerei farbig, auf Sockel mit Rokokodekor und teilweise versilbert. Ungarisch, XVIII. Jahrh.

1421. SZENT SEBESTYÉN, szinezett faszobor. Osztrák, XVIII. század. — Der heilige Sebastian, farbige Holzfigur. Österreich, XVIII. Jahrh.

Ernst Muzeum aukcioi XXXVII.

1422. KÉT OSTORNYÉL, keményfa, ólomdisszel. Magyar, népies, XIX. század. — Zwei Peitschenstiele, mit Bleidekor. Ungarisch, volkstümlich, XIX. Jahrh.

1423. PUSZPÁNGFAMEDAILLON, erotikus jelenettel. Német, XVIII. sz. v. — Buchsbaumholzmedaillon, mit erotischer Szene. Deutsch, E. d. XVIII. Jh.

1424. PIÈTA SZOBROCSKA, szinezett fa, tagozott talapzaton. Osztrák, XVIII. sz. — Pièta, aus farbigem Holz, auf profiliertem Sockel. Österreich, XVIII. Jh.

1425. FONÁLGOMBOLYITÓ, elefántcsont. Német, XVIII. sz. v. — Spule, Elfenbein. Deutsch, E. d. XVIII. Jahrhunderts.

1426. MENDELSSOHN KÉZIRATA, fekete fakeretben. Lipcse, 1846. — Mendelssohn's Handschrift. Leipzig, 1846.

1427. DOMBORMŰ, relief intarsia, előkelő lovagot ábrázol. Aranyozott rokokó fakeretben. Éger, (Cseh) 1700 k. — Relief-Intarsia, einen vornehmen Ritter darstellend. In vergoldetem Rokokorahmen. Eger, (Böhmisch) um 1700.

1428. KEGYDOMBORMŰ, faragott és szinezett fa, Máriát két szenttel ábrázolja. Osztrák, XVIII. sz. — Relief, Holzschnitzerei vergoldet: Maria und zwei Heilige. Österreich, XVIII. Jh.

1429. FÉRFI MELLSZOBOR, homokkő, páncélos, kerekgalléros lovagot ábrázol. Német, XVI. sz. v. — Männerbüste, Sandstein, einen gepanzerten Ritter zu Pferde darstellend. Deutsch, E. d. XVI. Jahrhunderts. Illusztr. XXXVIII. tábl.

1430. TALPAS DISZEDÉNY, faragott fa, kelyhe kagylóidom, melyet térdelő alak tart. Talpa aranyozott ezüstbe van foglalva, ékkövekkel. Német. — Prunkgefäss mit Fuss, aus Holz geschnitzt, der muschelförmige Kelch von knieender Figur gehalten, der Fuss in vergoldetes Silber gefasst mit Schmucksteine. Deutsch.

1431. OVÁLIS SZELENCE, vöröseres achát, aranyozott rézfoglalatban. Német, XVIII. sz. v. — Ovale Dose, rot geäderter Achat, in vergoldeter Kupferfassung. Deutsch, E. d. XVIII. Jh.

1432. ILLATSZERTARTÓ MEDAILLON, festett zománc, szines virágokkal, aranyozott rézfoglalatban, két kis palackkal. Francia, Biedermeier. — Medaillon als Parfumbehälter, mit Blumen in Maleremail, in vergoldeter Kupferfassung, mit zwei Fläschchen. Französisch, Biedermeier.

1433. LEGYEZŐ, áttört és aranyozott diszü békateknő küllőkkel, pergament lapján szinesen festve táncoló pár, zenészekkel. Francia, XVIII. sz. m. f. — Fächer, durchbrochene, vergoldete Schildpattspeichen, am Pergamentblatt tanzendes Paar mit Musikanten. Französisch, zw. H. d. XVIII. Jh.

1434. LEGYEZŐ, faragott, áttört diszü aranyozott-ezüstözött gyöngyházküllőkkel, pergamentlapján szinesen festett rokokó kerti jelenet. Francia, XVIII. sz. — Fächer, geschnitzte, durchbrochene, vergoldet und versilberte Perlmutterspeichen, am Pergamentblatt Gartenszene farbig. Französisch, XVIII. Jh.

1435. NŐI MELLSZOBOR, szinezett és aranyozott fa, mellén cimerpaizs. Olasz, XVI. sz. — Damenbüste, Holz farbig und vergoldet, auf der Brust Wappenschild. Italienisch, XVI. Jh.

1436. SZENT CSALÁD, bronz dombormű. Márvány eredetije a firenzei Bargellóban. Pierino da Vinci (XVI. sz.) után. — Die heilige Familie, Bronzerelief, nach Pierino da Vinci (XVI. Jh.). Das Original in Florenz.

1437. A MEGVÁLTÓ SZOBROCSKÁJA, faragott és szinezett fa. Krisztust áldásra emelt kézzel ábrázolja. Osztrák, XVIII. sz. — Erlöser, farbige Holzschnitzerei, Chistus segnend dargestellt. Österreich, XVIII. Jh.

haladást mutatnak e téren. van *Ligeti*, *Telepi*, *Spányi* és két szép darabbal báró *Mednyánszky*, ki igazi tájfestőnek mutatja be magát.

Mészöly Géza kedves apróságaiból (tájképek, réczék) négy érdékesíti a tárlatot.

Az életképek nyújtják a legérdekesb szemlét, mert fiatalabb művészeink ebben a genre-ban fejtenek ki nagy tevékenységet, s itt ezúttal is van nemcsak tarkaság, verseny, hanem igazi siker is. A kiállítás népszerű neve lesz bizonyára *Bihari* Sándoré, ki friss erővel, humorral és találó előadási képességgel lép elő. «A bíró előtt» czímű festménye a tárlatnak egyik feltűnő darabja. A kép szinhelye egy falusi bíró szobája, a hol mint panaszos egész czigánybanda jelenik meg, s a primás nagy alázatossággal mutatja be öszszetört hegedűjét, a banda többi tagja pedig egytől-egyig mind magyarázni látszik a nagy kárvallást. Ott áll a vádlott is, egy kék mándlis parasztlegény, nyugodtan és megvető tekintettel mérve végig a panaszkodókat. Kitünően festett alak. A czigányok is mind igazi czigányos alakok. Elkeseredésük, zajongásuk a többi jelenlevőben általános derültséget kelt, s az egész képen a vidámság fénye, a humor zamatja ömlik el. Bihari másik életképe «A víziszony» is sikerült festmény. Ennek hőse egy kis gyerek, a kit épen fürdetni akarnak, de kalimpálózik, s nem akar a teknőbe ülni. Az anya és két más asszony szerető derültséggel nézik viczkándozását. *Ebner* Lajostól a «Husvéti körmenet», *Aggházy* Gyulától «No ne izéljen», *Skutetzky* Dömétől «A kedves gyűrűje» az életképek legjobb darabjai. *Kéméndy* Jenő, *Margitay* Tihamér, *Herzl* Kornél, *Tahi* Antal festményeit említjük még meg. A fiatal generáczió is mellőzi már a banális tárgyakat, a korcsmai jeleneteket. Női festőink közül *Konek* Ida, *Csányi* Gizella és *Jókai* Róza k. a. állították ki festményeket. Jókai kisasszony jelenleg Münchenben tanul, s tanulmányai bizonyítéka az élénk szinü «Dolce far niente», egy szerelmes pár. A szobrászatot a legtöbb darabbal *Strobl* Alajos képviseli, s művei közt nem kis hatásu egy életnagyságu tánczoló női szobor, mely plasztikai jó tulajdonai mellett azzal a feltünőséggel is bir, hogy szinezve van. A szobrok szinezésének kérdése a legujabbak közé tartozik a művész-világban és ezzel Strobl jól választott alkalomnál tett kisérletet. Szoborműve ugyanis a vigadó tánczterminek diszitésére készült, s a spanyol «fandango» tánczot ábrázolja, a népszinház egyik primadonnáját véve hozzá mintául. A szép alak haja, fátyola, kis kabátja feketére van festve, a szoknya gyönge rózsaszin, a harisnya halaványkék. A mű tetszetős és esti világításnál bizonynyal a vigadó termében nem téveszti el a hatást. A kiállításról közelébb illusztrált tárgymutató is jelenik meg.

A szegedi uj szinház megnyitása okt. 2-ikára volt kitüzve. Tisza miniszterelnök is leutazik gróf Tisza Lajossal, Lukács György belügyi államtitkárral, továbbá Lechner Lajos, Budapest főmérnöke, ki a város ujjáépítésének egyik vezetője volt; több országgyülési képviselő, irók, művészek.

A diszelőadást a szinházi zenekar által előadandó Rákóczi-induló nyitja meg. Ezután *Nagy* Ibolya k. a., a nemzeti szinház tagja, szavalja *Csiky* Gergely prológját, mely után a szintársulat előadja *Jókai* «Arany ember»-ének III. képét (a «Senki sziget»-ét), *Szigligeti* «Csikós»-ából az első felvonás második részét, s végül *Millöcker* «Koldusdiák» czimű operettjének első felvonását.

A pozsonyi szinház megnyitó előadásai september 26-ikán végződtek. Utólag a lapokban megrovások is hangzottak a pozsonyi ünnepélyekről, nevezetesen, hogy az első nap izgalmai közt megfeledkeztek a közreműködő művészekről, kik oly szivesen mentek Pozsonyba. E mulasztást azonban később helyrehozták. Pailleron vigjátékában, «A hol unatkoznak», Prielle Kornélia kitünő játékában is gyönyörködhettek a pozsonyiak. Utolsó előadásul Dóczi «Széchy Mária» vigjátéka volt kitűzve, de Nagy Imre betegsége következtében a «Szigetvári vértanuk» első felvonása került szinre Bercsényivel, Jászay Mari asszonynyal, Fái Szeréna kisasszonynyal és Gyenessel a főbb szerepekben. Utána a «Nőuralom» Helvey Laura, H. Lánczy Ilka, Szacsvayné asszonyokkal, Nádayval, Gyenessel és Latabárral a főbb szerepekben. Mergl polgármester a szinpadon gróf Keglevich Istvánnak pompás babérkoszorut adott át a művészek számára. Előadás után a város képviselőtestülete *Keglevich* gróf intendáns és a budapesti művészek tiszteletére a Palugyay vendégfogadóban lakomát rendezett.

A Péczely drámai jutalom. Az akadémiánál pár év óta jutalom van kitűzve oly hazai történeti szinművekre, melyek már előadattak, vagy nyomtatásban megjelentek. Ez a Péczely-jutalom. Eddigelé azonban egyszer sem adták ki még, s ily esetben az akadémia czéljaira marad az ezer forint. Az utolsó időben előadott vagy megjelent szinművekből most négy mű pályázott, de csak kettő jöhetett komolyan szóba, melyek a nemzeti szinpadon adattak elő: «Széchy Mária» Dóczy Lajostól s «Endre és Johanna» Rákosi Jenőtől. A három biráló: Arany László, Gyulay Pál és Vadnai Károly közül az utóbbi arra szavazott, hogy a jutalmat adják ki «Széchy Máriá»-nak, ellenben a másik két biráló a mellett döntött, hogy a jutalom egyátalában ne adassék ki.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az országos képzőművészeti társulat legutóbbi választmányi ülésén *Trefort* közoktatásügyi miniszter levélben tudatta, hogy a társulat negyed százados fennállásának évfordulója alkalmából a kormány is kifejezni óhajtván elismerését, a társulat czéljainak előmozdítására évenkint kiosztandó 500 frank belértéket képviselő *két aranyérmet* alapít.

A kiosztás módozatait illetőleg az érmek kiosztására vonatkozó javaslatot a társulati nagy dij felett döntő rendes pályabiróság — kiegészítve a közoktatási miniszterium müvészi ügyeinek mindenkori referensével — teendi. A javaslat jóváhagyása és az érem adományozásáról szóló oklevél aláirása, mindenkorra a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek tartatik fenn. Kiosztás alá kerül évenkint az őszi kiállítás alkalmával két-két aranyérem, egyenkint 500 frank belértékben, mely érmek egyike hazai, a másika osztrák vagy külföldi művészt illet meg.

A választmány elhatározta, hogy küldöttségileg mond köszönetet *Trefort* miniszternek. A küldöttség Harkányi Frigyes alelnök vezetése alatt e hó 28-ikán jelent meg a miniszternél, ki igen barátságosan fogadta, s Harkányi köszönetnyilvánítása után hosszabban beszélgetett. Örömét fejezte ki, hogy van oly társulat, mely a politikával nem foglalkozik, s vannak férfiak, kik a művészettel foglalkoznak. Mig ezzel szemben, fájdalom, igen sokaknál a «rongyluxus» kapott lábra, mert csak rongyluxusnak nevezhetni azt, midőn valaki drága pénzen czifra butort és papirszőnyeget hoz Francziarszágból, melylyel családja anyagi viszonyait rontja, s miből végre nem marad egyéb, mint foszlány és rongy. A művészet a közgazdaságban is jelentékeny tényező, de ezt — sajnos — még nem látja be a magyar közönség. Vegyük csak mindjárt az első anyagot, a kendert mily csekély összeg az ára, pl. egy font kendernek, s ha fonalából vásznat szőnek s a művész képet fest rá, még középszerű művész is, ezerszeres, tizezerszeres értéket ad neki. A transzpozicció e nagy horderejét nem ismeri közönségünk, ezt kell megértetni vele. Hazai különleges nemzeti magyar művészetünk megalapítását nagy mérvben hátráltatja, hogy fiatal művészeink átalában külföldre törnek, nem nevekednek itthonn magyar művészekké, aztán odatapadnak, beszivják az idegen szellemet, a hazaitól eltérő irányt követnek s ily uton nem teremtik meg a magyar nemzeti művészetet; mint a külföldön képzett orvosok nem fejlesztik, nem emelik a magyar tudományt, ugy magyar művészet sem lesz ily uton. Harkányi azon megjegyzésére, hogy a művészet iránti érdekeltséget nem lehet erőszakolni, azt mondta, hogy lehet, sőt kell. Meg kell támadni azt a bizonyos álszégyent, sürgetni a vagyonos osztályt, hogy vegyen magyar művet. Az első lépés megtétele, a kezdet után megjő a műszeretet s utána átalánossá válik a műpártolás. Élénk, lelkesült éljenzés üdvözlé a miniszternek e nyilatkozatát, mire a küldöttség *Szalay* Imre osztálytanácsosnál, a művészeti osztály vezetőjénél és *Berzeviczy* Albert államtitkárnál tisztelgett, kinek szintén Harkányi alelnök mondott köszönetet.

A Kisfaludy-társaságnak a szünidők utáni első havi ülésére, szept. 29-ikére, nagy közönség gyült össze. Az elnöklő *Gyulai* Pál üdvözölte az uj ülésszakban a tagokat.

Beöthy Zsolt titkár jelentette ezután dr. Kovács Pálnak, Kisfaludy Károly utolsó tanítványának elhunytát. A társulat részvét-iratot fog intézni az özvegyhez s Kovács fölött emlékbeszédet tartat. Továbbá jelenti, hogy dr. Darázsi Albert budapesti ügyvéd 100 frttal a társaság alapító tagjainak sorába lépett. Wlisoczky és dr. Herman Antal, a kiket az «erdélyi czigány népköltés és zene» tanulmányozásában a társaság támogat, jelentést tettek eddigi tevékenységükről. A jelentés többek közt azt konstatálja, hogy a magyar czigányzene nem — mint Liszt állítja — elmagyarosodott czigány eredetre, de elczigányosodott magyar eredetre vall. Ezután kezdődtek a felolvasások. *Paulay* Ede a Burns Róbert költeményeinek fordításából mutatott be többet. *Lévay* József fordításai ezek, ki egész nagy Burnst készít, s valószinüleg a Kisfaludy-társaság adja ki a becses gyüjteményt. A szép költeményeket Lévay fordításában nagy élvezettel hallgatta a közönség. Majd *Ágai* Adolf olvasott föl egy elbeszélést «Violka Boris» czimmel. Az érdekes részletekben bővelkedő elbeszélés szerzőjét a hallgatóság megtapsolta. Végül *Bartók* Lajos olvasta föl a normann kalózéletből vett költői elbeszélését «Az óczeán-királyt», melyet élénk tetszés fogadott.

Az országos zeneakadémia egész új szervezésen megy keresztül. Nemcsak arról van szó, hogy a tanári állomások rendszeresíttessenek, hanem Liszt Ferencz halála következtében beállott annak szüksége is, hogy az igazgatóság ujjá alakíttassék. Hir szerint tervben van az is, hogy az országos szinésziskola operai osztálya kapcsolatba hozassék a zeneakadémiával, a mi mind a két intézetnek előnyére válnék. Eddig *Hubay* Jenő és *Popper* Dávid mint rendes tanárok nevezettek ki, mindegyik 1200 frt fizetéssel, 300 frt szállaspénzzel és 1000 frt személyes pótlékkal.

Az orsz. régészeti és embertani társulat szept. 28-ikán Pulszky Ferencz elnöklete alatt ülést tartott, melynek tárgya *Berkovits* Borota értekezése volt az Uj-Szőny körüli ásatásokról. Berkovits mérnökkari százados a komáromi erőd-öv építésénél volt alkalmazva. Feladatává tétetett, hogy *Uj-Szőny* tájékán a Duna mentén egy váracsot építsen, melynek a városba vezető vasutat kellett védenie. Építésközben a százados egy régi római castrum maradványaira bukkant. A napfényre kerülő régiségek egyre fokozták érdeklődését a régészet iránt, ugy hogy kiváló gondot fordított az érdekes helynek archaeologiai átkutatására. Ebbeli kutatásairól irt tanulmányát olvasta fel dr. *Hampel* József társulati titkár, a ki egyuttal bemutatta a Berkovics által gyüjtött régiségek egy részét, föliratos téglákat, cserepeket, érmeket, ugyszintén az általa fölvett térképeket.

MI UJSÁG?

A szepesi püspök vendégei. *Császka* György szepesi püspöknek Scsavnikvárában előkelő vendégei voltak pár nap előtt. A szép fekvésű ódon várkastély, a hozzátartozó nagyszerű kerttel, melyen átfoly a Hernád vize, már tavaly nagyon megtetszett *Klotild* főherczegnőnek s ott hosszabb ideig is tartózkodott. A főherczegasszony az idén sem mulasztotta el, hogy legalább egy pár napra el ne látogasson Scsavnik várába. Szept. 25-én gyermekeivel: Mária Dorottya és Erzsébet főherczegkisasszonyokkal, József és László főherczegekkel, Holdházy apát s nehány udvari ember kiséretében, Tátrafüredről Scsavnikvárába rándult, s ott két napig volt vendége Császka püspöknek. A főherczegi család m. hó 27-én utazott el a várból haza, Alcsuthra.

Jókai és az erdélyi közművelődési egylet. Jókai a kéziratait emlékül birni akaróktól befolyt összeget az erdélyi közművelődési egylet elnökségének következő levél kiséretében küldte el:

«Méltóságos Igazgatóság! Bátor vagyok az erdélyi közművelődési egylet hazafias czéljaira 901 frtot és egy 500 frtos alapítványt beküldeni, mint a magyar közönségnek kéziratáimért beküldött kegyeletes adakozása eredményét. Kérem az előbbi összeg érteke szerint magamat az alapító tagok sorába fölvétetni. Kivánom, hogy isten segítse az üdvös czélhoz e minden tekintetben áldásos működésű intézetünket, de segítse a nemzet is; elég volt már a szavakból, beszéljenek a tettek! Maradok a méltóságos igazgatóság igaz hive *Jókai Mór.*» — Jókai a jelentkezés sorrendje szerint az 1335-ik alapító.

Liszt szobra Sopronban. A soproni bizottság, mely Liszt szobrának létesítésére alakult, elhatározta, hogy legközelebb megindítja a gyüjtéseket ugy a hazában, mint a külföldön. A bizottságban fölvetették azt a kérdést, hogy a mai pénzügyi viszonyok közt nem kell-e eredménytelenségtől tartani, továbbá hogy nem volna-e bevárandó, hogy vajjon a budapesti zenészeti körök a fővárosban nem akarnak-e Lisztnek emléket állítani.

Bertha Sándor hazánkfia, ki évek óta Párisban él, jelenleg Budapesten időz. Bertha jeles zeneszerző, nagy miveltségű férfiu, ki a Párisban lakó magyarság érdekében is sokat és eredménynyel fáradozott. Számos zeneművet irt, de ha erre nézve a budapesti zenészeti körök véleménye meg is oszlik, azt mindenki elismeri, hogy kiváló zene-tudós, a ki itthon egy zenetanári széket nemcsak jelesül töltene be, sőt ilyenre alig van nálánál hivatottabb zenetudósunk. A lapok emlékezetbe is hozzák, hogy az országos zeneakadémián most üres tanári székek vannak.

Az aradi vértanuk szobrának érczbeöntését a Tourbain-féle öntőgyár teljesíti, mert Budapesten csak egy érczöntő gyár képes ily nagy munkát teljesíteni s ez most a Deák-szobor öntésével van elfoglalva.

Ghyczy Béla altábornagy jubileuma. Az uj honvédség körül kiváló érdemekkel biró Ghyczy Béla altábornagy e hó 28-ikán töltötte be katonai szolgálatának negyven évét.

A budapesti honvéd-kerület kötelékébe tartozó honvéd-tisztikar testületileg tisztelgett a jubiláns altábornagy lakásán. A tisztelgőkhöz csatlakozott a honvédelmi miniszteriumban, a honvéd-főparancsnokságnál, a Ludovika-akadémiánál, a honvéd-főruharaktárnál, a fegyverzeti bizottságnál beosztott tábornokok, törzs- és főtisztek, továbbá a csendőrségi tisztikar számos képviselője. Az egybegyült tisztikart *Jelentsik* Vincze tábornok, a 79. gyalogdandár parancsnoka, mint legidősb tiszt vezette s ő üdvö-

zölte az altábornagyot ki megindulással válaszolt. Közvetlen a tisztikar tisztelgése előtt, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter személyesen jelent meg a jubiláns lakásán s kifejezte szerencsekivánatait.

A kholera az utolsó napokban csökkent a fővárosban. Mig e hó 21—22-ike közt 57 betegedés fordult elő, s még szept. 25—26-ika közt is 54 volt az akkor nap megbetegültek száma, már szept. 27—28-dika közt 35 beteg és 11 halott fordult elő, szept. 28—29-ike közt 28 beteg és 7 halott, szept. 29—30-dika közt pedig leszállt a betegedések száma 15-re, a halottaké pedig 10 volt. A halálesetekből azonban nyolcz a régi betegekre esik. *Győrből* és *Fiuméből* is a járvány szüneteléséit tudatják. Az ország egyéb részeiben szórványosan fordult elő nehány eset, de ujabbal nem szaporodtak.

Nemzetközi keleti kongresszus ülésezett most Bécsben, melyben tudományos akadémiánkat is többen képviselték. Ezek közül *Hunfalvy* Pál és *Goldzieher* Ignácz szept. 29-ikén tartottak felolvasásokat.

Hunfalvy Pál megragadta az alkalmat, hogy az Európa minden részéből összegyült tudósok előtt tiltakozzék a román történetirás azon törekvése ellen, mely a románokat, mint a római nép közvetlen utódait s Erdély őslakóit tünteti föl. Hunfalvy nagy nyomatékkal czáfolta a román historikusok kedvencz themáját és kutforrásait, melyeket ferdítéseknek és félremagyarázásoknak mondott, különösen azt, hogy könnyen érthető okokból nemzetiségük és nyelvük kifejlődésének helyét Erdélybe akarják áthelyezni. Ez az állitás megejtette Mommsent is ugy hogy a nagyhirű tudós maga is ezt hirdette. Hunfalvy az adatok egész tömegével lépett sikra ellene s bebizonyította, hogy a mai Erdélyben a honfoglaláskor nagyon kevés római gyarmat és telepités volt. Ott a magyarok minden valószinüség szerint csak szlávokat találtak. Az oláh, rumuny nyelv pedig délen fejlődött ki, a Balkán-félszigeten. *Goldzieher* «Az északafrikai almohad mozgalomról» értekezett s elmondta, hogy az almohadok arab-mór dinasztiája a XII. században megbuktatta az almoravidokat, elfoglalta Marokkót s hatalmát kiterjesztette Spanyolországra is, melynek arab története Al-Manzur dicsőségéről sokat tud regélni. Goldzieher e fólolvasásához egy arab kéziratból vette az adatokat, mely kéziratot a párisi nemzeti muzeumban őrzik.

Vajda János műveire szerkesztőségünknél ujabban előfizetett Kolozsvárról Petelei István 3 példányra 12 frttal. P.-Tenkről Pappszász Lajosné egy példányra 4 frttal, Városhidvégről Király János körjegyző a költeményekre 2 frttal. — A mű nehány nap mulva már megjelenik, s hogy a szétküldés azonnal eszközölhető az előfizetők vagy utánvételes megrendelők névsorának beküldése kéretik. (Két füzött példányra 4 frt, diszkötésre 8 frtjával.) A megrendeléseket lapunk szerkesztősége elfogadja.

Előfizetési fölhivás
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
szeptember—deczemberi folyamára.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése szeptember hó végével lejárt fölkérjük az előfizetés mielőbbi megujitására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Negyedévre:

A Vasárnapi Ujság --- --- --- --- --- --- --- 2 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a «*Világkrónikával*» *együtt* 2 » 50 »
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok --- 3 » — »
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a «*Világkrónikával*» *együtt* --- --- --- --- --- 3 » 50 »

A «Politikai Ujdonságok» ujabban **„Magyar Gazda“** czim alatt két hetenként megjelenő **gazdasági lappal van bővitve.**

Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a «*Világkrónika*» czimű képes heti közlöny, mely hetenként egy íven s számos képpel illusztrálva jelen meg.

T. előfizetőink sziveskedjenek az előfizetés megujitásánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénél czimszalagjukból egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamációt és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz.)

A «Jogtudományi Közlöny» október 1-i száma (40-ik) a következő tartalommal jelent meg:

Ismét a válóperekről. *Hlatky Endre* nagyváradi ügyvédtől. — Jogirodalom: Die Polizeigeschäftsordnung für Wien von Fridrich Binder. Dr. *Scheff László* fővárosi államrendőrségi fogalmazótól. — Törvénykezési Szemle: A biztositási végrehajtás elintézésének kérdéséhez. Dr. *Imling Konrád* budapesti kir. táblai birótól. — Válasz Dr. Sztehlo János ügyvédnek. *R. Trux Hugó* kir. táblai birótől. — Lehet-e folyamodással élni a másodbiróságnak az illetékességet leszállitó végzése ellen oly esetben, a midőn az első biróság az illetékességet megállapitotta? Dr. *Gold Simon* budapesti ügyvédtől. — Az unitárius házassági perek illetékes biróságának kérdéséhez. *Sztehlo Kornél* budapesti ügyvédtől. — A sorrendi végzés elleni felfolyamodás az 1881: LX. tcz. 202. §-ának esetében. Dr. *Imling Konrád* kir. táblai birótól. — Különfélék. MELLÉKLET: Curiai határozatok. — A m. kir. pénzügyi közigazgatási biróság határozatai. — Kivonat a «Budapesti Közlöny»-ből.

SAKKJATÉK.

1404. számu feladvány. Ehrenstein M.-töl.

Sötét.

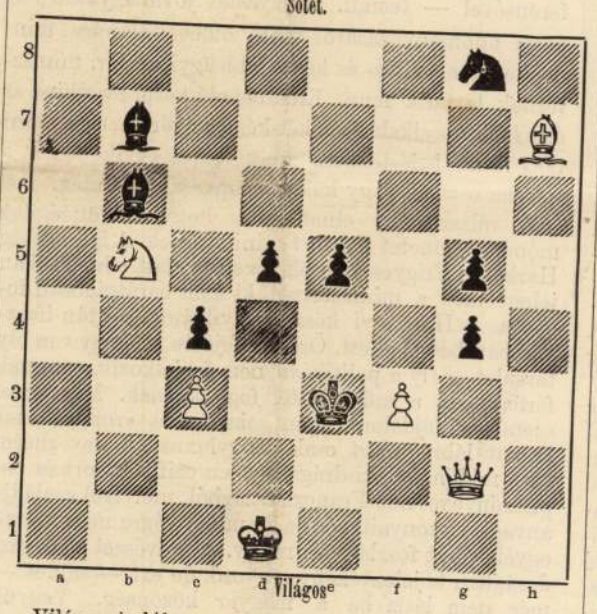

Világos indúl s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1398. sz. feladvány megfejtése.

Planck C.-töl.

Megfejtés.

Világos	Sötét.
1. Vg1—g6: --- --- ---	Kd4—c5 (a)
2. Vg6—d6 † --- ---	Kc5—d6:
3. Fd8—e7 matt.	
a.	
1. --- --- --- --- ---	Fa6—c4 (b)
2. Hc5—e6 † stb.	
b.	
1. --- --- --- --- ---	c6—d5: (c)
2. Vg6—e4 † stb.	
c.	
1. --- --- --- --- ---	d6—c5:
2. Fd8—f6 † stb.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. Andorfi S. — Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Tarnóczon:* Németh Péter. — *A pesti sakk-kör.*

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Benczúr József, egykori tanár, Sárosmegye közéletének tiszteletben élt munkása; egyike volt ő az elsőknek, kik a század elején a magyar pædagogiai irodalom szakszerű művelését megkezdték; «Sárga könyvecske» czimű művében buzgón hirdette Pestalozzi elveit; mint egyházfelügyelő, mint számos nemes czélu egylet tagja, mint gyártulajdonos (czement-gyára volt) szellemi és anyagi téren egyaránt hasznos tevékenységet fejtett ki, s a legnagyobb részvét közt temették el Mogyoróskán, hol 80 éves korában hunyt el. — Bogyay Elek, földbirtokos, Somogymegye volt alispánja, Nagy-Bajomban. — Id. Rózsa Károly ref. lelkész, egyházmegyei ülnök, 70 éves, M.-Csaholyon. — Dobronyovszky Károly, a pestmegyei Péteri község evang. lelkésze, az esperességi papi értekezlet elnöke, 74 éves. — Barta Viktor, pozbai ev. lelkész, 31 éves. — Megyery Sándor földbirtokos, 1849-diki honvéd-huszárfőhadnagy, Aulichnak, később Klapka Györgynek segédtisztje, Vácz-Szent-Lászlón. — Lukrics Ignácz, pécsi városi mérnök, 75 éves, Pécsbányatelepen. — Milodánovits István ügyvéd, a szabadkai társaság kedvelt alakja, 64 éves. — Köhr Gyula, sztubnyai körorvos, Sztubnya fürdőn. — Grefftner János, a Sina-féle arad-csanádi uradalmak nyug. jószág-igazgatója, Gyorokon, 83 éves. — Klein Lipót pancsovai városi mérnök, 67 éves. — Vághy Károly nyitrai kereskedő, 67 éves. — Csikszépvizi Csáki József nyug. cs. és kir. főhadnagy 76 éves, Csikszépvizen. — Clauser Vitályos községi népiskolai igazgató, főv. törvhatósági bizottsági tag. — Szmrecsányi Lajos, Debreczen város tisztelt polgára, szabolcsmegyei földbirtokos, 82 éves. — Hoff Mihály, 84 éves korában Nagy-Károlyban, s halálát számos rokon gyászolja, köztük dr. Kétli Károly egyetemi tanár is. — Szini László, Somogymegyének több éven át volt segéd-szolgabirája, Lengyel-Tótiban. — Beer Ármin, Berényi Lászlónak, a «Budapesti Hirlap» segédszerkesztőjének édesatyja, 82 éves, Pakson. — Dr. Modor Vidor ügyvéd Kalocsán, 31 éves. — Szücs Lajos 1848/9-es honvéd, az első budapesti honvéd-betegsegélyző és temetkezési egylet pénztárnoka. — Weisenbacher János, földbirtokos és kereskedő, a salgó-tarjáni evang. egyház felügyelője, 73 éves. — Fejér Károly, pénzügyigazgatósági nyug. tisztviselő, 68 éves, Temesvártt. — Ifj. Herrich Károly, Herrich Károly nyug. miniszteri tanácsos fia, 23 éves, Szent-Lőrinczen. — Szalay Nándor, kereskedő, régi honvédhadnagy, Belényesen.

Kazinczy Viktorné, szül. Baranyi Ida, 73 éves, Debreczenben, s halálát két fia, Kazinczy Géza, Béla és több unoka gyászolja. — Szinnyei Endrené, szül. Radácsi Emma, sárospataki ref. főgymn. tanár felesége — Dr. Alexy Emilné, a szombathelyi városi és járási orvos neje, 36 éves. — Özv. Farkas Zsigmondné, szül. Jándl Terézia asszony, gyógyszertár-tulajdonos, Szentesen. — Özv. Tomka Józsefné szül. Koós Franciska, Zsarnón (Abauj-Tornamegye) 82 éves. — Özv. Sebesi Józsefné, szül. Kovács Ilona, szélesen kiterjedt család tiszteletreméltó feje, 85 éves, Kézdivásárhelyen. — Gidófalvi Kövér Lajosné, szül. Czofalvi Csia Karolina, 56 éves, Gidófalván. — Scheffer Frigyesné, nemeslelkű és jótékony nő, a tolnamegyei Zombán.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Mithras. Mindenesetre jobb, mint az előbbi; de még most sem üti meg egészen a mértéket. Tartalmilag hibája, hogy hosszura van nyujtva s azért sekélyessé lesz itt-ott. Pl. az ily kifejezés, a mit sokan használnak pedig, «nincs — mi nyugtot ád» — hibás e helyett — «nincs mi nyugtod *adna*», mert ha nincs, akkor nem ád; adna, ha volna.

Halas. Dr. K. D. A költemény hangja, nyelve, gyakorlottságra mutat a verselésben. Csinosan foly s a képek benne elég jól vannak vóve a természetből. De nem vágnak össze a refrainnel, mert épen az nincs bennök, a mi annak megfelelne.

Megnyugvás. A költemény egészen komoly, sőt értelmes alaphangjához s itt pathetikus fellángolásához sehogy sem illenek a pongyola, sőt itt-ott parasztos kifejezések, pl. «bottal üthetem» — «mint az Orbán lelke» — «lesipuskás» stb. — minők csak népies modoru tárgyaláshoz, de nem ódai hanghoz valók.

Bukarest. V. E. A kivánt számok közül, a mit még elő lehet szerezni, megküldjük.

Liet ava. S. F. A kérdezett sorsjegy nem huzatott ki.

HETI NAPTAR. Október hó.

Nap		Katholikus es protestans		Görög-Orosz	Izraelita
3	V	C 16 Rózsafüz ü.	C 15 Jairus	21 E 16 Kodr.	4 Cz. G.
4	H	Ass. Fer.	Ferencz	22 Fóka pk.	5
5	K	Plaezid vt.	Placzid	23 Sz I. fogam.	6
6	S	Brúno hv.	Frigyecske	24 Thekla sz. v.	7 A. b e.
7	C	Márk p. hv.	Abadiás	25 Eufrozina	8
8	P	Birgitta özv.	Pelágia	26 Nilusz.	9 Sz böjt
9	S	Ar. Dénes pk.	Dénes	27 Kallisztrat	10 S. Jom

Holdváltozásai: Holdtölte 13-án 4 óra 49 pk. d. e.

TARTALOM.

Szöveg: Sztambulov. — A XIX. század. (Költemény.) Rudnyánszky Gyulától. — Egy ifju leány története. Irta Gerando Attila. — Messze-messze vándoroltam én . . . (Költemény.) Illyés Bálinttól. — Charleston pusztulása. — A madarak életéből. Vidonyi Józseftől. — Egy virtuóz koplaló. — Egyveleg. — Radna. —i—r. — Lóczy Lajos Khinából. — Orosz hadgyakorlatok villamos fénynél. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Hetinaptár.

Képek: Sztambulov, a bulgáriai ellenforradalom vezére. — A charlestoni földrengés. (10 kép.) — Lóczy Lajosnak «A khinai birodalom leirása» czimü művéből. — A Jung-lo császár sirjához vezető kőalakok. Hong kongi hajósnő. Mandsu-pórnő. Tangut. Pepohuan. Ning-po vidéki nő fejdisze. Végvár Tengi-Tarnál, a Tien San alján. — Succi, az olasz koplaló, böjtölése 28-ik napján. — Radna (Aradmegyében.) — Mandsu uri nő. Portölcsérek a Gobi-sivatagon. A por és futó homok természetes megkötése. Lóczy Lajosnak «A khinai birodalom leirása» czimmel megjelent művéből. — Orosz hadgyakorlatok Krasznoje-Zélonál. — A czár a mint a villamos fényt s a jelző röppentyüt nézi.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fekete Satin merveilleux (egészen selyem) **méterje frt 1.15** egész frt 6.45 (16 különböző minőségben szállit egyes öltönyökre, valamint egész) végben vámmentesen a házhoz szállit **Henneberg G.** (cs. és k. udv. szállitó) selyemgyári raktára **Zürichben.** Minták postafordultával. Levéldij 10 kr.

Csúz. Minden csúzban és köszvényben szenvedőnek megvan ama szomorú tapasztalata, hogy változó időjárás mellett fájdalmai erősebben éreztetik magukat; s azért épen most, mikor az időjárás felyton változik, nem lesz kellemetlen az ilyen betegekre, ha a **Kwizda-féle köszvényfolyadékra** figyelmeztetnek, mint a mely sok évi tapasztalás szerint biztos szert képez minden köszvényes baj ellen.

mokban álló kastélya: találkozó helye volt az olasz nemességnek, s oly férfiaknak, kiknek utóbb nagy szerep jutott hazájuk irodalom- és művészettörténetében. Az érdekes fölolvasást megtapsolták. Utána *Torkos* László mutatta be «A három arkangyal» czímű verses népmeséjét, a melynek szinhelye a Paradicsom. *Jakab* Ödön olvasta föl ezután «Feleségemnek» czimű költeményét. A tetszéssel fogadott költemény utolsó strófája igy szól:

Nyarunk az őszbe bátran áthajolhat,
Nyugodtan fogjuk azt köszönteni,
Szebb ősz lesz az, minők idáig voltak,
A szép természet legszebb őszei:
Vidám kedved bár méla bú cseréli,
S arczodon nem fog nyilni több virág,
Szerelmem napja akkor is a régi
Tavaszi fénynyel fog ragyogni rád!

Tetszéssel fogadta a közönség *Szabóné-Nogáll* Janka novelláját is. Fiatal leányok álmait festi, a melyek egy napon támadnak s oly gyorsan tovatünnek, mint a tavaszi napsugár. A közönség a távollevő szerzőnek sokat tapsolt.

A protestáns irodalmi társaság vándorgyűlése Ujvidéken. A magyar protestáns irodalmi társaság vándorgyűlése szeptember 14-ikén kezdődött Ujvidéken. Akkor reggel érkeztek *Hegedüs* Sándor, *Zsilinszky* Mihály államtitkár, *Antal* Gábor püspök, *Szőts* Farkas, a társaság titkára, *Baksay* Sándor püspök, *Bedőházy* János és *Rohonyi* Gyula, báró *Bánffy* Dezső képviselők s a társaság számos más tagja, A vendégeket *Péter* Pál főispán és *Szalay* Lajos polgármester fogadták, mire *Hegedüs* Sándor válaszában hangoztatta, hogy odajövetelük czélja egyáltalában nem politikai tüntetés. A társaság eddig csak folyóiratokban, most azonban élő szóval is hirdetni akarja czélját minden politikai czélzat nélkül, mindenki vallásának föltétlen elismerésével. A *közgyülés* a városháza dísztermében délután 3 órakor kezdődött. *Antal* Gábor püspök egyházi elnök beszédében különösen arra hivta fel a tagok figyelmét, hogy a mikor minden ember anyagi czélokért küzd, a társaságot tisztán és egyedül eszményi törekvések vezetik, nem szabad elfelejteni, hogy a protestáns egyház mindig Magyarország függetlenségéért szállott sikra. Abban a reményben, hogy a társaság ettől a hagyománytól el nem tér, a közgyűlést megnyitottnak nyilvánította. *Péter* Pál főispán a helybeli református, *Ringhofer* törvényszéki elnök az ág. ev. egyház nevében üdvözölte az egybegyülteket, mire *Zsilinszky* Mihály államtitkár hálás köszönetét fejezi ki a két testvérfelekezetnek. *Antal* Gábor püspök bejelentette, hogy *Gyurácz* Ferencz ev. püspök, a társaság eddigi elnöke, állásáról lemondott. Ezután felolvasások következtek. Elnökké *Zelenka* Pál püspököt választották meg, mire a fővárosi és a vidéki választmányt egészítették ki.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

51-ik évfolyama.

A «*Vasárnapi Ujság*» évenként több mint **130 ivre** terjed és több mint **ezer képet** közöl évenként, időnként **színes műmellékleteket is.**

Mikszáth Kálmán kitünő irónk mint főmunkatárs működik a «Vasárnapi Ujság» szerkesztőségében s a vele kötött egyezség értelmében *kizárólag* a «Vasárnapi Ujság»-ba irja nagybecsű új szépirodalmi műveit: *regényeit, elbeszéléseit.*

A *Vasárnapi Ujság* **«Regénytár»** czímű heti mellékletében a legjelesebb hazai és külföldi regényiróktól közöl elbeszéléseket és regényeket *képekkel,* s mint családi lap kiterjeszkedik **a női munkakörre és divatra** is.

A «Vasárnapi Ujság» társlapja, a most már 50-ik évfolyamába lépő **«Politikai Ujdonságok»** a hét eseményeit híven és részrehajlatlanul, kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg. A «Politikai Ujdonságok» előfizetői e lap mellett külön díj nélkül kapják a «*Világkrónika*» képes heti közlönyt és a «*Magyar Gazda*» czímű, havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes melléklapot.

A **«Világkrónika»** hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló czikkeken kívül rendesen közöl nagyobb elbeszéléseket, regényeket, útirajzokat, úgyszintén mulattató kisebb közleményeket, stb.

Előfizetési föltételeink:

A **«Vasárnapi Ujság»** negyedévre 4 korona, fél évre 8 korona, egész évre 16 korona.

A **«Vasárnapi Ujság»** a **Világkrónikával** negyedévre 4 kor. 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér, egész évre 19 korona 20 fillér.

A **«Vasárnapi Ujság»** és **«Politikai Ujdonságok»** a «Világkrónika» és a «Magyar Gazda» melléklapokkal együtt: negyedévre 6 korona, félévre 12 korona, egész évre 24 korona.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. szám küldendők.

MI UJSÁG?

A budavári. új királyi palota építését már bevégezték, s most még csak a belső berendezések utolsó munkáit folytatják. Ezt is befejezik már az év végeig, hogy a télen itt tarthassák meg az ünnepélyeket. A palota kívülről is látványosság, a világ egyik legnagyobb és legszebb épülete, gyönyörű kilátással a Dunára, a hatalmas nagy városra, a budai hegyek festői, változatos tájékára. A külső diszítések közül már kész a Szent István-kápolna hátsó részénél elhelyezett diszkút, a vadászó Mátyás király és kisérete bronz szobraival. Ez *Strobl* Alajos műve. Életnagyságnál nagyobb öt alakból áll a csoportozat. Egyes részleteit kőfaragások emelik, mint a Mátyás mögött látszó erdő, és a kősziklákra felfutó repkény. A művész előtt ezen műve megalkotásánál Vörösmarty «Szép Ilonka» czímű költeménye lebegett. Az építészet azt tette feladatává a szobrásznak, hogy a kápolnának a várpalota udvarába érkezők felé kopaszon eső hátsó falát szobrászatilag eltakarja. A mesterségesen alkotott sziklák közül forrás tör ki. Mátyás áll fölötte, nyillal kezében, lábánál az elejtett szarvas. Lentebb a fővadász, kürtjét fújja, hogy tudassa a vadászat végét; még lentebb a vadászkutyákkal megpihenő szakállas peczér ülő alakját látjuk. Balra a csoporttól ül a solymár, a kinek kezefejére kapaszkodik horgas körmével a sólyommadár. Arrább, a csoport jobb oldalán, szintén ülő alak: Vörösmarty költeményének kedves alakja, szép Ilonka, a kihez félve egy kis őz menekült a király vadászata elől. Szép része ez a szoborcsoportozatnak, s művészileg emeli a nagy palota meglepő hatásait, a mihez hozzá járúl *József* főherczegnek most készülő palotája, nagy arányaival, előkelő fényével.

A szepesi uj püspök beigtatása. Dr. *Párvy* Sándor püspököt szeptember 11-ikén igtatták be püspöki székébe *Szepes-Váralján.* Nagyobb ünnepélyek nem voltak, ezt a püspök nem tartotta megengedhetőnek akkor, mikor egyházmegyéjében a rosz termés anyira sujtja különben is szegény hiveit. E helyett 10.000 koronát ajándékozott Szepes-, Liptó- és Árvamegye szegényeinek. *Párvy* püspököt az Egerben oly átalános tisztelet elkisérte székhelyére is. Élete nagyobb részét *Samassa* érsek oldala mellett töltötte, s nem közönséges tehetség kell hozzá, hogy oly kiválóság mellett, mint Samassa érsek, Párvy önállón is kifejthette képességeit. A mult év tavaszán, mikor Samassa kedvelt papját segédpüspökévé szentelte föl, így köszöntötte föl. «Harmincz év óta oldalam mellett hasznos tevékenységet fejtett ki az egyházmegye szolgálatában. És a munkában, mely e harmincz évet betölti, mindinkább kibontakoztak kiváló értelmi s lelki tulajdonságai, kiemelkedett tehetségének ereje s szelleme szépségben meggyarapodott, mint a fa, a melyet Vergilius említ, ha új lombjaira olykor meglepetéssel néztem is, fölismertem bennük saját gyökereimnek hajtásait.» — A *szepesváraljai* beigtatásra sokan jelentek meg. Ott voltak többek között gróf *Csáky* Albin főrendiházi elnök, gróf *Csáky* Zénó főispán, gróf *Csáky* Vidor, *Münnich* Aurél, *Hertelendy* László és *Veszter* Imre országgyűlési képviselők, *Raisz* Aladár alispán, a központi és vidéki papság, a püspök rokonsága, stb. *Fertschek* Nándor püspöki helynök az oltárnál átadta a jelvényeket. Az új püspök emelkedett hangú beszédet intézett papságához, melynek nevében *Fertschek* üdvözölte. Mise után a püspök Szepes-, Liptó- és Árvamegyék együttes küldöttségét, a papságot, a megye és a város több előkelő személyiségét fogadta. Délben lakoma volt, melyen több felköszöntőben ünnepelték az új püspököt. Este lampionos menetet rendeztek, *Zemancsik* István plébános beszédet tartott, melyre a püspök meghatva válaszolt.

A budapesti tudomány-egyetem megnyitó ünnepe. A budapesti tudomány-egyetemet szeptember 15-ikén, a műegyetemet 16-ikán nyitották meg.

A tudomány-egyetem megnyitó ünnepén jelen volt *Berzeviczy* Albert közoktatási miniszter is. Az ifjuság nagy számban gyült össze. A lelépő rektornak *Heinrich* Gusztávnak és az uj rektornak, *Demko* Györgynek, a hittudományi kar tanárának beszédei adták az ünnep tartalmát. Dr. *Heinrich* Gusztáv, a volt rektor beszámoló beszédében önérzetes hangon kelt ki az egyetemi élet ellen intézett támadások ellen, s védelmezte az ifjuságot. Éretlen gyerkőczök fészkelődései miatt az összes egyetemi polgárokat ország világ előtt iskolakerülőknek hiresztelik el. Mindebből csak annyi igaz, hogy hatezer erőtől duzzadó ifju közül egy-két tuczat nem fér a bőrébe. Az ifjuság óriási többsége komoly és higgadt gondolkozásu, panaszt csak az tehet ellenük, a ki olyan viseletet kiván tőlük, mintha ötvenhatvan esztendősek lennének. A maga kormányzási éve után csak a legjobbat mondhatja az ifjuságról. A tandíjmentességről szólva, sajnálja, hogy el nem marad a sok, már évek óta divatos meggondolatlan hirlapi meghurczolás; az országgyűlés előtt a tanárok ellen emelt vádakat is rágalmaknak kell minősítenie. Sokat vár az uj tandíjszabályzattól. — Hosszan éljenezték *Heinrich* beszédét, ki a rektori arany lánczot most az uj rektor, *Demkó* György nyakába akasztotta. Az uj tanács elfoglalta a réginek helyét: *Kiss* János dr. hittudományi, *Szentmiklóssi* Márton dr. jogtudományi, *Genersich* Antal dr. orvoskari és *Lóczy* Lajos dr. bölcsészetkari dékán. Nagy figyelemmel hallgatták dr. *Demkó* György rektor megnyitó beszédét, melyben egyebek közt ezt mondta: «Oszinte hive vagyok — a józan tudományszabadságnak, mely a logika és morál törvényeibe nem ütközik; de nem vagyok hive a józan ész és tiszta erkölcs korlátain magát könnyelmüen tultevő bűnös tudományszabadságnak. A tudomány korláttalan szabadsága anarchiát teremt és csődbe juttatja a tudományt. Senkinek sincs joga az elméket az igazságtól eltántorítani és tévedésbe ejteni.» Helyteleníti a korlátlan tanszabadságot, mely szerint kiki kénye-kedve szerint taníthatná azt, a mi neki tetszik, tekintet nélkül arra, vajjon igaz-e és jó-e az?» — Még dr. *Kiss* János, a hittudományi kar dékánja buzdította kötelessége teljesítésére az ifjuságot, s ezzel az ünnepély véget ér. — *Az uj rektor* első rendeletében szigoruan megtiltja az egyetemi hallgatóknak a politizálást, tüntetést, a kultuszminiszter felügyelete alá nem tartozó egyesületekbe való belépést, a nemzetiségi izgatást s a leczkepénznek gyűjtés után való megszerzését.

A porosz közoktatásügyi miniszter Budapesten. Dr. *Studt* porosz közoktatásügyi miniszter szeptember 14-ikén nejével és *Schmidt* titkos tanácsossal Budapestre érkezett, s két napot töltött itt. Legelőször is meglátogatta *Berzeviczy* Albert közoktatásügyi minisztert, kinek társaságában megnézte az országházát, a szebészeti klinikát és az iparművészeti múzeumot. *Studt* másnap a nemzeti múzeumot s a már befejezéséhez közeledő szépművészeti múzeumot tekintette meg.

A magyar képviselők Amerikában. A nemzetközi interparlamentáris konferenczia magyar csoportja a többi magyarokkal együtt szeptember 7-én érkezett New-Yorkból *St.-Louisba,* hol szeptember 7-ikén kezdődtek a konferenczia tanácskozásai. A konferenczia után a magyarok hosszabb körutra mennek, mely szeptember 25-ikén ér véget. Az *interparlamentáris konferenczián* hosszasabban foglalkoztak a japán-orosz háboru kérdésével is, melyre nézve a magyar, franczia és olasz képviselők felszólalásai után elfogadták az angolok indítványát, mely szerint intéztessék felhivás az összes hatalmakhoz abban az irányban, hogy alkalmas időben tegyék meg a lépéseket az orosz-japán háboru megszüntetésére. Egyúttal megállapodtak abban, hogy a jövő évben *Brüsszelben* tartják a konferencziát. Gróf *Apponyival,* kinek amerikai utazása az ottani körökben is nagy figyelmet keltett, sok lap czikkben foglalkozik és arczképét is közli, a mely a grófot magyar diszruhában ábrázolja. Részletesen ismertetik életrajzát és elmondják, milyen nagy szerepe van hazájának politikai életében. Osztatlan dicsérettel szólnak Apponyi gróf nagy szónoki tehetségéről, a mely szerintök nemcsak Magyarországon, hanem az egész földkerekségén ritkítja párját. Azt is megirják róla, hogy a gróf kitünően beszél angolul, nem különben azt is, hogy Apponyi Albert gróf felesége révén rokonságban van Edvárd angol királylyal.

A kolozsvári új szinház építését szept. 15-én megkezdték. Ekkor tették meg az első ásónyomást az országnak Kassával egyik legrégibb szinpártoló városában uj szinház építéséhez. A régi szinház száz évnél idősebb épület, harmincz év előtt tatarozták. Az uj szinház csak 1906 tavaszán nyitható meg. A régi szinházat a belügyminiszterium a jövő évben bérbe adja.

* **Baráth Ferencz halála** alkalmából egy jelenleg külföldön időző kiváló irónktól a következő sorokat veszszük:

«Nem mondhatom, mennyire hatott reám szegény Baráth Ferencz korai halála. Vonzódtam hozzá és értékes volt, hogy viszonozta azt.

«Valahányszor találkoztam vele, mindig hitt Besnyőre, nyári lakására. Kevéssel elutazásom előtt a villamoson jöttünk össze a budai oldalon. A kedvemért czélján túl kisért. Nem gondoltam, hogy utólszor találkozom vele. Derült volt és nem viselte a betegség nyomát. Megérdemelte a «Vasárnapi Ujság» rokonszenves megemlékezését. Szerintem jogos volt benne az a kedvetlenség, a mely az ő irodalmi értékének nem kellő méltánylásából eredt. No, meg magános ember is volt. Azok kontemplativ természetűek és hajlanak a mélabú felé. Mikor tanárságát otthagyta, veszedelmesen levert volt hosszú ideig. Az utóbbi időkben megváltozott. Komoly egyénisége nem volt többé komor. Mosoly is

LIBÁK A TARLÓN.

Alig rakták keresztbe a gabonát a tarlón, már ott terem a libapásztor gágogó nyájával s megélénkíti a kopárrá lett táblákat. Az bizonyos, hogy gazduram nem valami nagyon örül a dolognak, mert a libának is van annyi esze, hogy nem keresgél a tarlón, mikor a keresztből is húzhat, hanem a gazdasszony annál megelégedettebben nézi, a mint libái este torkig tele szedett begygyel vonúlnak haza. Különben is szigorúan meghagyja a kis libapásztor-lánynak, hogy ne ereszsze nyáját a keresztek alá. Igéri is a kis lány erősen, hogy úgy lesz, de azért bizony csak megkopik a keresztek alja.

Hadd kopjék. Úgy sem soká tart a paradicsomi állapot, mert a kereszteket nemsokára behordják, azután nem marad egyéb szegény libának, mint a valóságos tarló, a melyen sokszor még a malaczokkal is kell osztoznia.

Hiszen verődik aztán a tarlón gyenge kelés, szintén kedvencz csemegéje a libának; de csak esős időben verődik. Míg az olyan években, mint a mostani is, bizony csak sétahelynek való az a tarló. Éhesen megy rá ki a libuska reggel, éhesen tér haza este s szomorún kiséri óljába a kis libapásztor.

LIBÁK A TARLÓN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Arany «Toldi Estéjé»-nek uj kiadását bocsátotta ki a Franklin-Társulat *Lehr* Albert magyarázataival. Ismeretes dolog, hogy a «Toldi» első részének Lehr Alberttől készített magyarázatos kiadása, különösen nyelvi szempontból a legbecsesebb ily nemű munka irodalmunkban s évtizedek óta mint iskolai könyv rendkívüli hatással volt arra, hogy az ifjuság Arany remekének szellemébe s nyelvi szépségeibe mélyebben behatoljon. Most a «Toldi Estéje» készült el hasonlóan becses magyarázatokkal. Bevezetésül elmondja a Toldi-trilogiára s különösen a «Toldi Estéjé»-re vonatkozó tudnivalókat, a mű keletkezését, megjelenését, fogadtatását, az 1848-ban elkészült költemény első kidolgozása s 1854-iki első kiadása közti különbségeket, a mű forrásait, eszméjét, tragikumát, népiességét. Azután következik a költemény szövege, minden egyes ének után bőséges nép és irodalmi nyelvi anyagot felölelő magyarázatok következnek. E magyarázatok nemcsak arra valók, hogy a magyar nyelv gazdagságába bevezessenek, hanem a nyelvtudománynak is gazdag kincsesbányát nyitnak. A «Toldi» harmadik részének ez uj kiadása méltó az első részéhez s nemcsak a tanulóifjuság, a melynek első sorban szánva van, forgathatja nagy haszonnal, hanem minden mívelt magyar ember, a ki nyelvünk szellemébe, gazdagságába nagy költőnk e remekművén keresztül bővebben be akar pillantani. A csaknem negyedfél száz lapra terjedő kötet ára 3 korona 60 fillér.

A budapesti Ujságirók Egyesületének Almanachja. Nagy terjedelmű és díszes kiállításu diszmű jelent meg e czimmel, szerkesztették az Ujságirók Egyesületének megbizásából *Cziklay* Lajos alelnök és *Szatmári* Mór főtitkár. A közélet számos előkelősége s a jeles irók és ujságirók egész serege járult hozzá egy-egy elbeszéléssel, tárczaczikkel, emléksorral stb. a nagy terjedelmű munka tartalmához, köztük *Jókai* Mór, *Mikszáth* Kálmán, *Kossuth* Ferencz, *Berzeviczy* Albert, *Hegedüs* Sándor, *Darányi* Ignácz, *Wlassics* Gyula, *Herczeg* Ferencz, *Beksics* Gusztáv, *Pekár* Gyula, *Bársony* István, *Hegedüs* Loránt, stb. Összesen száz irónak van a könyvben egy-egy czikke. Hozzájárultak a munka becsessé tételéhez a festők is, mintegy húsz festőművésznek egy vagy több képe élénkíti szép reprodukcióban a szöveget. A könyv jövedelmét az egyesület saját segélyalapja javára szánta, s mivel ez alapból elhunyt hirlapirók családjai, betegek, szükölködők nyernek segély, a ki a könyvet megveszi, azonfelül hogy érdekes olvasmányt és tetszetős diszművet nyer, a jótékonyságot is szolgálja. Ára fűzve 2 korona, kötve 4 korona s díszkiadásban 10 korona.

«Utirajzok és benyomások.» E czim alatt, a szerző megnevezése nélkül egy kis füzet jelent meg, beszámolóul arról az utazásról, melyet tanáraik vezetése alatt a budapesti Erzsébet nőiskola növendékei tettek 1903. julius 8-ikától augusztus 15-ikéig. Az utazás során bejárták Olaszországot, Sziciliát, Máltát, Franczia- és Spanyolországot s hogy sok érdekeset és tanulságosat láttak, azt bizonyítja a most megjelent füzet.

Budavár 1849-iki elfoglalásának képére hirdetett pályázatot a főváros hatósága. A nagyobb méretű történeti festmény vázlatára a tanács három pályadijat állapított meg: az elsőnek, a melynek egyuttal a kivitelre is alkalmasnak kell lennie, 5000, a másodiknak 3000, a harmadiknak 2000 koronát. A pályázó a vázlattal együtt köteles a festmény végleges elkészítésének árát is irásban beadni. A szeptember 15-ikén délben lejárt pályázatra *11 pályamű* érkezett kilencz szerzőtől.

A művészek közül hárman: *Hegedüs* László, *Dudits* Andor, *Márk* Lajos (két pályaművel) a Műcsarnokba küldték munkáikat. A többiek: *Pataky* László (két művel), *Belloni* László, *Aczél* Zsigmond, *Gulyás* Károly, *Krutzay* Ferencz a városházára küldték a pályaműveket s ugyan oda küldte Miskolczról is egy *Glock* nevü főhadnagy a vázlatát.

A budapesti szinházak már mind megnyiltak. Az *Operaszinház* szeptember 15-én Erkel Ferencz hatalmas dalművével, a «*Bánk-bán*»-nal kezdte meg előadásait. A főbb szerepeket V. *Krammer* Teréz (Melinda), *Flattné* Gizella (a királyné), *Prévost* (Bánk), *Ney* Dávid (Petur), *Takács* Mihály (Tiborcz) énekelték. Erkel operáját most is nagy élvezettel hallgatta a közönség és a szereplőknek is sokat tapsolt. Ez az opera a legdiszesebb kiállításra és legkitünőbb előadásra volna érdemes. A már avult szövegkönyv is egy kis átdolgozást kivánna.

A *Népszinházban* a nézőtér átalakítása következtében a szokottnál két héttel később, szeptember 14-ikén játszottak először. A szinház jobb idejéből való «*Sárga csikó,*» Csepreghy Ferencz régi jó népszinműve került szinre. Az előadáson meglátszott, hogy az uj igazgatónak, *Vidor* Pálnak folyton küzdenie kell, hogy a művészi szinvonalat a szinház ismét elérhesse. A népszinművekből Blaha Lujza hiánya nagyon érezhető. A régibb tagok közül többen egész jó erejökkel támogatták Csepreghy egykor oly kedvelt népszinművének előadását, az uj tagok közül *Lubinszky* Ödön, *Vágó* Géza mutatkoztak be. A szinház nézőterét az átalakítások kellemesebbé tették.

Magyar szinház. *Csak tréfa.* Énekes bohózat három felvonásban; irta és zenéjét *Mérei* Adolf verseire szerzette: *Verő* György. A már több darabjáról ismert szerző sok ügyes ötlettel és mulatságos helyzettel takarta el darabja vékony meséjét. Dusi, Léczi Ferencz neje, mielőtt férjhez ment, szinésznő volt. Szive még mindig visszavágyik a világot jelentő deszkákra, de ura nem engedi fellépni. Kerep dr. ügyvéd, Lécziék zsúrtársaságának tagja, operettet írt és zenét is «szerzett» hozzá, minden áron rá akarja venni a menyecskét, hogy játszsza el darabjának főszerepét. S ha ura ezt nem engedné meg, azt ajánlja neki, hogy váljon el. A fiatal asszony, a ki urát szereti, hogy a pletykát hajhászó zsúrtársaságon kifogjon, megegyezik az imént hazaérkezett férjével abban, hogy csupán tréfából összevesznek e miatt a fellépés miatt és a világ előtt úgy adják, mintha válnának. A tréfa majdnem megvalósul, akaratukon kívül. Ugyanis Dusi anyja, a legveszedelmesebb anyósok egyike is megérkezik faluról és a tréfából haragvókat igazán összeveszíti. A kavarodás azzal is növekszik, hogy az anyós veszettnek hitt kutyát hozott Pestre és azt gondolják, hogy ez megharapta őt, azért nem merik feleseleg étessel felingerelni, hogy ki ne üssön rajta a veszettség. Tehát elhatározzák, hogy tényleg válnak. Kerep a válóperben Léczi ügyvédje. Látszólag ki akarja békíteni a házastársakat, de tényleg még inkább ingerli őket egymás ellen. Végre némi bonyadalom után férj és feleség a zsúrtársaság nagy csalódására kibékülnek és elutaznak. A bohózatot néhány igen csinos zeneszám tarkázza. Az előadás is sokat segített a darab fogyatkozásain. *Szentgyörgyi* Lenke, a váló menyecskét adta sok izléssel, *Ráthonyi*, *Sziklainé* (az anyós) és *Tollagi* (dr. Kerep) s a többiek is jól megállották helyüket.

K—ö.

Vigszinház. «*Csendes szobák*», dráma három felvonásban, irta *Lange Swen.* Első előadása a Vigszinházban szeptember 8-ikán. A Vigszinház minden évben egy-két estét a komoly drámairodalomnak szán. Az idén egy nálunk eddig teljesen ismeretlen dán irónak a drámájával kezdi ezen drámák sorozatát. A darabban egy asszony küzdelméről van szó, a ki megunta a tudós, magába vonult férje melletti csendes életet, szerelmes lesz egy másik férfiúba, egy világfiba. Az asszony becsületes akar maradni és küzd, ámde azt hiszi, hogy egymaga nem lesz elég erős a közdelemre. Segítségül hívja tehát férjét s mindent megvall neki. A férj arra a nézetre jut, hogy legjobb az asszonyt magára hagyni, vagy győz benne az erény, vagy elbukik. Ha elbukik, akkor nem méltó férjéhez, ha győz, akkor máskor is lesz ereje visszautasítani a csábítást. Ezért nem avatkozik a dologba, tegyen az asszony, a mit akar; hanem azért rettenetesen szenved. Az asszony, kiben a becsületes érzés felülkerekedett, elhatározza, hogy öngyilkos lesz s így oldja meg a dilemmát. Elzüllött atyja azonban megmenti s visszaadja az életnek. Az asszony belátván ura nemeslelkűségét, most már igazán bele szeret. A darab menete lassú, vontatott, a mint az különben sajátsága az éjszaki iróknak. Az előadás egyike volt a legjobbaknak. *Hegedüs* Gyula egy jellemszerepben, az elzüllött apa szerepében mutatta meg művészetét; nyilt szinen is megtapsolták. *Fenyvessi* volt a nemeslelkű férj. Két uj tag mutatkozott be, *Váry* Árpád és *Borostyáni* Sári. Mind a kettő tehetséges művész, sok jó anyag van bennük, a mely még teljes kifejlődésére vár.

(S. L.)

Vécsey Ferencz, a világhirűvé vált gyermek hegedűművész, Amerikába megy hosszabb körutra. Előbb azonban itthon, Budapesten október 7-ikén rendez bucsuhangversenyt. Érdekes lesz megvigyázni azoknak, a kik tavaly hallották, hogy mily mértékben változott, haladt játéka. Európában még 20 hangversenyen játszik ez évben és deczember 31-én utazik Liverpoolon át New-Yorkba.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Petőfi-Társaság a nyári szünet után szeptember 11-ikén kezdte meg felolvasó ülését, *Hatala* Péter, mint legidősb tag elnöklésével. A társulat titkára, *Szana* Tamás a felolvasó asztalnál foglalt helyet, hogy készülő olaszországi utirajzának egyik fejezetét bemutassa. Ez a fejezet egy szép fekvésű olasz falucskával, Murano-val foglalkozik, melynek szegény lakossága halászatból tengeti magát. Ro-

goraművész magyar embernek mondotta magát, — a nevét elfelejtettem. Leült és elkezdte játszani konvenczionális lassú időmértékben a darab merész kezdő hangjait. Nem haladt az első lap feléig, a mikor Liszt félbeszakította, leült maga a zongorához és játszott a helyes tempóban, jóval gyorsabban, hogy megmutassa, mikép kell ezt a művet előadni.

— Abszurdum öntől, hogy így akar végig menni ezen a szonátán! — szólt Liszt, fölkelt és elhagyta a szobát.

A fiatal művész természetesen nagyon le volt hangolva. Végre, hogy kissé megvigasztalja magát, így szólt:

— No, ezt ő maga se tudta volna úgy végigjátszani, a hogy kezdte, azért hagyta abban egy fél lap eljátszása után.

Mikor a fiatal ember eltávozott, elkisértem, részint mert megsajnáltam, részint pedig, mert meg akartam neki magyarázni, hogy bizony Liszt végig tudta volna játszani az egészet. A mint mentem vele, egyszerre csak így szólt hozzám:

— Elfogyott a pénzem, — adjon kölcsön három aranyat.

Egy-két nappal később elmondtam Lisztnek, hogy akart a B-dúr szonáta hőse pénzt kölcsönözni tőlem.

— Brrr! Micsoda! — kiáltott föl Liszt és fölugrott, járkált a szobában föl s alá, majd megragadott egy hosszú pipát, mely a falon lógott s hadonászva vele, mint valami bottal, szinte gyermekes haraggal kiáltozott:

— Három arany! Három arany!

A lényeges az, hogy Liszt ezt az embert művészeti csalónak tekintette. Azzal az ürügygyel furakodott be a házába, hogy játszani tudja azt a darabot, a mi abban az időben nagy dolog volt, — ebbe belebukott s hozzá még kölcsönt is kért valaki olyantól, a kivel Liszt házánál találkozott . . .

Liszt nagyon gondosan öltözködött s gondot fordított tanítványai külsejére is. Mason rövidlátó volt s ezért orrcsiptetőt viselt. A csiptetőt akkor nem igen viselték Németországban s kényeskedésnek tartották, akár a monoklit. A németek pápaszemet viseltek. Masont rövid idővel Weimarba jövetele után megszólíta Liszt:

— Mason, nem szeretem, hogy ezt az üveget viseli. Elküldöm az optikusomat, hogy csináljon önnek pápaszemet.

A tanítvány azt hitte, a mester csak tréfál, de alig egy hét múlva megjelent nála az optikus s elmondta, hogy dr. Liszt úr megbízásából megvizsgálja a szemét, hogy két pár pápaszemet csináljon neki. Néhány nap múlva meg is kapta a két pápaszemet, az egyiket zöld, a másikat vörös tokban. Mason ugyan kellemetlennek találta, de Liszt jelenlétében mégis csak viselte.

Nem sokkal később Liszt Párisba ment s visszatérése után, mikor először látogatták meg a tanítványok, így szólt:

— Igaz, Mason, azt láttam, hogy Párisban az urak mind csiptetőt viselnek s egészen *comme il faut*-nak tartják. Hát ezután nem bánom, viselhet maga is csiptetőt.

Egy másik, hasonló eset volt az, midőn Mason és a másik két tanítvány egy alkalommal a weimari városházán játszották Bach egyik hangversenyét, utána meghívást kaptak, hogy az előadást ismételjék meg a herczegi udvarnál. Egy órával előtte, hogy az udvari fogat Masonért jött, megjelent nála Liszt egyik szolgája egy csomaggal, hogy ezt a mester küldi. Két vagy három fehér nyakkendő volt benne, — figyelmeztetésül arra, hogy ha az udvarnál játszik az ember, illően öltözve kell megjelennie...

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKE SZABADKÁN.

A feledhetetlen emlékű jó királyné iránt országosan érzett mély, megható kegyelet kifolyásaként, ezer meg ezer helyen ültettek emlékfákat a hazában; többek közt a szabadkai vasúti állomáson, hol egyszersmind a Szutrély Gyula főmérnök tervezete szerint, csinos parkot is létesítettek. Majd *Kovács* János főmérnök indítványára elhatározta a vasúti személyzet, hogy emez emlékparkot a boldogúlt királyné szobrával ékesíti föl.

A szükséges összeg csakhamar összegyűlvén, felállíthatták a Strobl Alajos mintázata után Beschorner által öntött életnagyságú bronz mellszobrot, mely most díszes talapzaton, a szomorú fűzek árnyában, ott hirdeti távol vidékek utasainak is a szabadkai derék vasútasok kegyeletét.

A szobor leleplezése folyó év szeptember 10-ikén ment végbe, a városi hatóság, törvényszék, tisztikar és számos egylet részvéte mellett, mely alkalommal Kovács János főmérnök, kitől a szép eszme is származott, — mondott megható beszédet.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKE SZABADKÁN. — Pietsch F. fényképe.

A TAIPING FORRADALOM.

A jelenlegi boxer-lázadásnál sokkal nagyobb és veszedelmesebb forradalom is volt már Khinában a XIX. század közepe táján, *a taiping forradalom*, mely első sorban dynastia-ellenes volt, mivel a khinaiak zöme még mindig idegennek tartja a mandsu származású jelenlegi dynastiát, mely harmadfél század óta uralkodik, de fegyverrel jutott a trónra.

A taiping forradalom csaknem az egész khinai birodalomra kiterjedt, több millió ember életét semmisitette meg s egy egész évtizeden át önálló birodalmat létesitett a nagy khinai birodalom közepén Nanking székhelylyel. E forradalom vezetője egy kétségkivül nagy tehetségű, *Sziu-Csuen* nevü férfiú volt, ki legalább kezdetben valóságos vallásos rajongással küzdött s hiveit a fanatismusig volt képes lelkesiteni.

Sziu-Csuen 1813-ban született Kvangtung tartománynak egy kis községében földmivelő szülőktől, kik őt tanittatni sem voltak képesek. Ezért a nagy eszü ifju falusi iskolamesterré lett, mely álláshoz abban az időben az elemi ismereteken kivül semminemü képesités nem volt szükséges. Ily helyzetben évek során át szerényen élt, de szorgalmasan olvasgatta a khinai bölcsek iratait s egyes keresztény nyomtatványokat, melyekhez Kantonban jutott, midőn ott vizsgát akart tenni, a mi azonban nem sikerült. Rajongása egy nagy betegség, valószinüleg tifusz következtében állott elő, midőn az általa olvasott, de meg nem emésztett eszmék lázas képekben jelentek meg előtte. Komolyan hirdette, hogy egy alkalommal az égben volt, látta az «összes szellemek urát», egy tiszteletreméltó öreg embert s mellette idősebb fiát, Jézus Krisztust, ki őt öcscsének nevezte.

Betegségéből fölgyógyulva, látományai alapján új vallást kezdett hirdetni. Elhagyta tanitói állását, vándor predikátorrá lett s egy ideig egy Roberts nevü angol misszionáriussal is sokat érintkezett. Vallásának lényege ezen hatás alatt az volt, hogy a khinai népnek meg kell szünnie a bálványokat imádni s a keresztényiekhez hasonló tanokat kell elfogadnia. Hiveit ő is megkeresztelte; több, az európai egyházi szokásokhoz hasonló szertartást állapitott meg s hirdette, hogy ő a nép megváltója.

Sziu-Csuen izgatásainak kezdetben igen csekély hatásuk volt, bár «Istenimádók»-nak nevezett hitközségei itt-ott mégis alakultak, mivel Khinában mindenkor sok volt a titkos társaság s a népnek nagy hajlandósága volt az ilyen társulásra. Később azonban, 1846 után, a vallási természetü megváltáson kivül mindinkább hangoztatta a politikai megváltást is és nyiltan követelte a régi Ming-dynastia visszaállitását a törvénytelen mandsu-dynastia ellenében; ennek jeléül levágatta czopfját, melynek viselését a mandsu uralom honositotta meg, és megnövesztette a haját. Ez az irányváltozás a hatóságok üldözését és hiveinek gyors szaporodását idézte elő. 1850-ben Khinát több csapás érte. E miatt a nép zúgolódott s az új apostol elérkezettnek látta az időt a lázadás föllobbantására. Kuang-hszi tartományban tört ki a forradalom s hivei gyorsan szaporodván, fokozatosan haladt előre a hegyek közül a sikságra, és ott, mint uralkodó, vámot vetett a Kantonból arra irányuló kereskedésre.

A khinai kormány látván, hogy az általános elégedetlenség a zavargóknak nagy segitségükre van, rendkivüli eszközökhöz nyult. A lázadók szerencséjére azonban épen ebben az évben halt meg az erélyes *Tau-Kuang* császár s utóda a gyámoltalan, elpuhult *Hien-Fong* lett. Ugyanekkor több tartományban valóságos éhinség tört ki, melynek következtében számosan sereglettek a felkelők közé, hogy foglalkozást találjanak. Növelte a felkelés erejét még az is, hogy kevéssel azelőtt folyt le a hirhedt opium-háború, mely az idegeneket még gyülöltebbekké tette, s másrészt az európaiak azt hivén, hogy Sziu-Csuen lázadása lényegileg hasznára van a kereszténységnek, azt kezdetben pártolták is.

Sziu-Csuen, a rajongó apostol, valóságos hadvezéri tehetséget tanusitott s rendkivüli fegyelmet tartott hivei között. Egyik város a másik után jutott kezébe és a császári katonaság fölött csaknem folytonosan diadalokat aratott. 1852-ben már oly erősnek érezte magát, hogy a Ming-dynastia helyreállitásáról sem beszélt többé, hanem maga-magát kiáltotta ki császárnak *Tai-ping-huang* (a nagy béke királya) név alatt, s ugyanakkor kijelölte székhelyének Nankingot, a régi Ming dynastia egykori fővárosát, melyet 1853 márczius 19-én, alig két heti ostrom után diadalmasan meghóditott 60—80,000 főre menő katonaságával. Bevonulása után az összes mandsukat fölkonczoltatta.

Több mint tiz éven át uralkodott *Taiping* Nankingban. Hadvezérei ez idő alatt számos hóditó portyázást tettek minden irányban. Egy-egy izben Pekinget és Sanghait is fenyegették, de tüzérségük nem volt és ez mentette meg a két várost az elfoglalástól. Taiping maga azonban nem mozdult ki többé Nankingból; ott korlátlan hatalmat gyakorolt, még azt is kimondván, hogy minden föld az államé s a birtokosok csak haszonélvezők; a császár akarata egyenlő az isten akaratával s az ellene vétőket halállal kell büntetni. A bálványokat megsemmisittette; államvallást alapitott, mely szerint csak egy isten van, kinek idősebb fia Jézus Krisztus, az ifjabb pedig maga Taiping-huang. Elrendelte a keresztény tizparancsolatot, eltiltotta a játék, dohány, opium és bor élvezetét; elrendelte a

szombat megtartását, a naptár megújitását a szerencsétlen és szerencsés napok megjelölésének eltörlésével, s bizonyos fokig az angol egyházhoz hasonló egyházi szertartást állapitott meg. De azért a keresztényeket is üldözte s általában nagyon kegyetlen volt. Egy alkalommal egyik engedetlenkedő hadvezérét 15,000 hivével együtt lemészároltatotta.

A nagy hatalomra jutott falusi tanitó csakhamar elkorcsosult. Fényes udvart tartott s nagy háremet rendezett be; környezete kéjelgő, dőzsölő lett. Ezzel hatalma is hanyatlani kezdett. Az európaiak segitségére mentek a khinai császárnak a lázadók ellen. Különösen a hires angol vezér, Gordon, ki 21 évvel később Khartumban oly hősies halállal halt meg, sok diadalt nyert a lázadók fölött; végül magát Nankingot is megtámadta s 1864 július 19-én bevette. *Taiping-huang* nem adta meg magát ellenségeinek, hanem, mint egykor Sardanapal, nejeivel és kincseivel együtt palotájába zárkózott s azt felgyujtatva mindenestől ott veszett.

Igy ért végett a hires taiping lázadás. Egyes csapatok azonban Khina kevésbbé hozzáférhető részeiben mint rablóbandák még egy pár évig fentartották magukat annyival inkább, mert a khinai kormány büszkeségből Nanking bevétele után azonnal elbocsátotta az európai segitő katonákat. Az elégedetlenek azonban tovább is megtartották titkos összejöveteleiket és sokan gyanitják, hogy a jelenlegi boxer-forradalom szoros összefüggésben áll a taiping-lázadással.

AZ ÁGYÚSZÓ.

Egy angol természettudós, Charles Dawson, az angol hajóhadnak 1897 júniusában tartott nagy gyakorlatai alkalmával vizsgálatokat végzett arra nézve, hogy mily messzire hangzik az ágyúk szava. Ezeket a megfigyeléseit, megtoldva az idén Cherbourgban tartott franczia hajógyakorlatok adataival, most közli egy angol folyóiratban.

Spitheadnál 1897-ben a gyakorlatokban 165 mindenféle fajta hadihajó vett részt öt sorban elhelyezkedve, mintegy 10 kilométer hosszúságban. Az ágyúzástól az ablakok mintegy negyven kilométernyi távolságban remegtek, az egyes lövéseket azonban 54 kilométernyire meghallották; távolabbra már csak folytonos, megszakítás nélküli dörgés hallatszott egész 150 kilométernyire.

A cherbourgi franczia hajógyakorlatokban 43 hajó vett részt, köztük 13 a leghatalmasabbjából való. Az angol lapok jelentései szerint a a gyakorlat alatt Anglia déli partjain földrengéshez hasonló lökéseket éreztek különböző pontokon. Ez a tünemény azonban csak a tengerparttól számított két, legfeljebb három kilométernyire volt észlelhető.

Lancingnál, Cherbourgtól 150 kilométernyire, midőn a megfigyelők kezeiket a falakra tették, érezték, hogy a fal reszket. Ebből az következtethető, hogy a rezgés nem a földön, hanem a levegőn át halad. Nyugatra 160 kilométer volt a legnagyobb távolság, melyre az ágyúszó elhallatszott, keletre pedig 166 kilométer.

Ily nagy távolságokra a hanggal együtt járó légrezgés elég erős volt arra, hogy az ablakokat megreszkettesse, sőt még Plymouthban, 197 kilométernyire és Menhemotban, Cherbourgtól 218 kilométernyire is reszkettek az ablakok, holott a hang ennyire már nem hallatszott.

A hang jellege különben úgy látszik, a távolsággal együtt változik. Wight sziget keleti részén a leirások szerint úgy hallották a cherbourgi ágyúzást, hogy meg lehetett eredetét ismerni, Bornemouthból azt jelentik, hogy folytonos dörgést hallottak, egyes erősebb dördülésektől megszakítva. Nagyobb távolságokra ezeket a dördüléseket már nem hallották, csak egyhangú, rendesen és gyorsan rezgő morgást. Némely megfigyelők nagy távolságról, pl. 160 kilométernyiről, úgy írják le az ágyúzás hangját, hogy hasonló a messze robogó vasuti vonat zúgásához.

EGYVELEG.

* **A villámcsapások száma** Európában, nevezetesen Németországban, évről-évre aggasztólag szaporodik. Míg 1876-ban egy millió épület közül a villám 164-et ért, ezen számarány 1891-ben már 190-re emelkedett. Bézolt franczia csillagász ezt a napfoltoknak tulajdonítja, melyeknek száma szintén folyton szaporodik, de nagyon valószinű, hogy a villamosság gyakori kitöréseit a vasutak mentén álló villamos vezetékek s a gyári telepek füstje idézik elő. — Amerikában a múlt 1899 évben a villámcsapás 562 embert ölt meg, 820 ember pedig kisebb-nagyobb sérülést szenvedett. A balesetek ötven százaléka a szabadban történt.

* **A legnagyobb templom** a szent Péter-székesegyház Rómában, melybe 54,000 ember fér el. Utána következnek a milanói dóm 37,000, a londoni Szent Pál-templom 25,000, a konstantinápolyi Sofia-mecset 23,000, a párisi Notre Dame 21,000 és a pisai székesegyház 13,000 ember számára elegendő területtel.

* **Thea-szállítmány Khinából.** A múlt 1899 év január 1-től ugyanezen hónap 20-áig naponta *ezer szán* érkezett Tomszkba (Szibériába) Khinából, theával megrakva: Minden szállítmány egy napig pihent Tomszkban, honnan Oroszország nyugati részeibe indultak. A szibériai vasut megnyitása után ezer szán rakománya tizenkét vasuti kocsin elhelyezve fele áron jut majd a piaczra.

* **Saját temetését végig nézte** egy Romiett Prosper nevű franczia kocsis. Valami kisebb bűntettért börtönre itéltetve, testvére házában rejtőzött el. Rövid idő múlva testvére hirtelen elhalt és az életben maradt kocsis, hogy büntetésétől menekedhessék, saját neve alatt temettette el. A csalás sikerült s ő, mint főgyászoló, kisérte ki a holttestet. Szerencsétlenségére a temetőben felismerte egy rendőr s így nem használhatta tovább testvére nevét, sőt a visszaélésért külön öt havi fogságra itélték.

* **Sajátságos találmányok.** Csehországban a távolabb fekvő vásárokra hajtandó ludakat «megpatkolják». A patkolás úgy történik, hogy a ludakat többször egymás után kátrány és homokkeverékkel beöntött térre hajtják, mire a ludak lábain oly vastag kéreg képződik, mely aztán az állatok megsántulását megakadályozza. A lúd-patkóknál még különösebbek az oroszországi pusztákon legelő tehenek számára feltalált szemüvegek. Jelenleg egy helyen, hol a hó hat hónapon át a földet borítja, vagy 40 ezer szarvasmarhát láttak már el szemüveggel. A marha télen a hóból kilátszó füvön élődik, minthogy pedig a nap a fényes hóra süt, e miatt sok állat az úgynevezett hóvakságban szenvedett. Ennek kikerülése végett sötét üvegü pápaszemet találtak ki és ez az állatoknál teljesen czélszerűnek bizonyult.

* **Gibraltar** sziklái alatt a különféle irányban közlekedő vasútak számára több mint száz kilométer hosszúságú alagútakat fúrtak.

* **Papírból** is készítenek szivart az amerikaiak oly módon, hogy a papírt nikotinnedvbe szorítják s összepréselik. Állítólag úgy van készítve, hogy alig lehet megkülönböztetni a dohányból készült szivartól.

A STEFÁNIA-ÚT A VÁROSLIGETBEN EGY LÓVERSENYNAP DÉLUTÁNJÁN. Goró Lajos rajza.

Mechwart András szobra. Strobl Alajos szobormüve. Ünnepies leleplezése november 16-án volt a budai Statisztikai kertben

fülelni kezdett. Kik lehetnek ezek a késői csendzavarók?

Még mielőtt magához tért volna dermedtségéből, hirtelen föltárult az ajtó, s vastag bundákba burkolózva két férfi jelent meg a szobában. Zömök, alacsony termetü volt az egyik, annál horgosabb a másik. Az udvarhölgy rémülten fölsikoltott. Kik lehetnek ezek? És egyetlen szökkenéssel a császárné hálószobájának ajtaja előtt termett, hogy szükség esetén akár a testével védelmezze az éji látogatók ellen a küszöböt.

— Nem ismer meg, Madame? — kérdezte a zömökebb, s lehajtotta bundájának prémgallérját.

Az udvarhölgy ránézett. Aztán ujabb sikoly tört föl a torkán, de most már halkabb, talán mert még ijedtebb.

A császár állt előtte.

A császár, aki főlovászmesterének, Coulaincourtnak, a vicenzei hercegnek kíséretében inkognitó tette meg az óriási utat a Berezinától a Tuileriákig.

Téli hóba-fagyba, rozoga járművön hajtatott Napoleon Oroszországból Párisig, komoran maga elé meredve, anélkül, hogy egyetlen pillantást vetett volna maga köré jobbra, vagy balra. Most egyedül önmagába nézett, mint aki senki mástól nem vár segítséget, csak önmagától. Útja közben nem értesített előre senkit; most nem várták se királyok, se nagyhercegek, de még csak a tulajdon palotájának portása se. A portás nem akart kaput nyitni neki. Percekbe telt, míg el tudta hitetni a derék férfival, hogy ő az, csakugyan ő, a császár! . . . És most itt van. Reményei elfogytak, katonái elestek. Testben és lélekben átfázva, elgémberedve így érkezett haza a császár.

De itt, az imádott asszony hálótermének küszöbén, nyomban leolvadt szivéről a fagy. Hévvel, boldogan, sietett be hitveséhez és elárasztotta csókjaival. Akármit hozzon is a tragikus holnap, a feleségétől és fiától már el nem szakíthatja. S kell-e a boldogsághoz még egyéb?

Mikor elutazott Saint-Cloudból, ragyogó udvari nép kísérte, mikor visszatért a Tuileriákba, az egyetlen Coulaincourt gubbasztott, didergett az oldalán.

Mikor elutazott: biztatón küldte aranyos sugarait a forró tavaszi nap. Mikor visszatért, havas volt körülötte a világ; s bizonytalanság és köd ülte meg a tájat, a jövőt, mindent.

Mikor elutazott: hódoló vazallusok köszöntötték az útján. Mikor visszaérkezett, legföljebb, ha az éhes farkasok vetették magukat kocsija után.

Milyen végtelen különbség a két utazás között!

Napoleon tündöklő csillagára homályt lehelt az égő Moszkva füstje. S az égő város mintha idáig, Páris szívéig világítana. A moszkvai lángok lobogása elhalványítja mindazt, ami a palotában történik. Fakóbbra fordul ott az élet, s mintha maga a palota is veszítene egykori büszke fenségéből. A hős, aki tegnap még félistennek tünt, most megint csak embernek látszik. A félelmetes arányok összezsugorodnak; dolgok és emberek, hatalom és presztizs újra normális méretek közé szorul. A varázs meg van törve. Elkábult szemek kinyilnak és mindenki látja, hogy a császár a hatalom ormáról veszedelmes lejtőre jutott. Az udvari nép hizeleg még, de a vak imádatnak vége. Mária Lujza, ki eddig azt hitte, hogy a szerencsével lépett frigyre, most nyugtalan és aggódni kezd. A császárt is kétségek szállják meg. Már nem bízik oly föltétlenül a csillagában, mint eddig. S az uralkodó gyásza, szomorúsága komor palástként borul az egész udvar fölé.

Az ünnepségek mind ritkábbakká válnak, minden elhalványul, az egész élet lassúbb, fáradtabb . . . Mintha valahol elpattant volna egy rugó, mely eddig az egész nagy mű járását szabályozta.

Pirike

Kis leányomat lopva figyelem.
Ifjú lénye merengő sejtelem
S a szépet váró méla epedés
Aranybarna kérdő szemében ül.
Rejtély felé halad idegenül,
Mélységek mellett lép el könnyedén,
S amint ijedten néz a rútra le
Borongó árnyak suhannak szemén.
Megrebben szívem: nézése mögött
Én rejtőzném? E tekintet *enyém.*
S lehetőségek borús sora int:
Jaj neki, hogyha egyek szíveink,
Szegénykét akkor meg nem védhetem.
Finom lelke hamvát úgy törli le
A sorsnak durva, érdes tenyere,
Hogy helye sajogni fog szüntelen.
Forró részvéttel át meg átfonom
S szeliden kérem: „Bocsáss meg nekem,
Ha szíved dobbanása fáj neked,
S mit el fogsz sírni mind a könnyeket
Bocsásd meg nekem, édes gyermekem!"

B. Szász Piroska.

Uj Idők 1913-14. XX. 9.27.

akarta volna látni őt, örökösét, dicsőségének és élete hatalmas művének reménybeli folytatóját. Mije volt neki ez a rózsásarcú, bájos gyermek! Erőnek és nagyratörésnek micsoda kiapadhatatlan forrása. Szent zálога a jövendőnek. S a fiúcska kék szeméből égi igéret sugárzott rá vissza, mikor a sorson révedező apai gond olvasni próbálta belőle . . .

Máskor, ha a nevelőnő lenn a kertben sétáltatta a királyi gyermeket, Napoleon megállt lakosztálya egyik ablakánál, s szemmel követte a kis római király minden mozdulatát, fülelve hallgatta a gyermek örvendező sikoltozásait. A császári dolgozószoba ablaka előtt szökőkút és vízmedence volt lenn a kertben. A kis római király fogata, mely elé két gyapjas bundáju merinói juh volt fogva, rendesen e medencét járta körül; ez volt a királyi gyermek sétakocsizása. Ha pedig a kocsizást megelégelte, nevelőnője kiemelte a hintóból s fölvitte karján a császárhoz. Egyszer Napoleonnak valamelyik öreg gránátosa állt őrt a medence előtt. Mikor a királyi gyermeket elvitték előtte, az öreg katona feszesen glédába vágta magát, s Napoleon, ki az ablakából látta, hogy a megilletődött öreg harcosnak könnyek csordulnak szeméből, lekiáltott hozzá:

— Vedd ki a nevelőnő kezéből és csókold meg . . .

A gránátos nem várta, hogy megismétlődjék a parancs, messzire hajította puskáját, karjaiba kapta a kis római királyt és elhalmozta csókjaival.

— Soha el ne feledd, hogy megcsókoltad a császárod fiát, — szólt le a vén gránátosnak Napoleon, mint hogyha szívébe akarta volna vésni, hogy ezentúl nemcsak a császárjáért, de a kis trónörökösért is kell harcolnia a csatatereken.

Napoleonnak az orosz hadjárat irtóztató kockázata közepett is mindenkor fia volt a legnagyobb gondja.

Mária Lujza Gérard által megfesttette a kis római király arcmását s a képet elküldte Oroszországba a császárnak. Közvetlenül a moszkvai ütközetet megelőző napon jutott el Napoleonhoz a küldemény. A császár közszemlére a sátra elé állíttatta a portrét, hogy katonái is lássák. De mialatt a gránátosok eszeveszett ovációval üdvözölték a trónörökös képét, Napoleonban egyszerre apai féltés és aggódás ébredt:

— Vigvék be azt a festményt, — parancsolta titkárjának. — Még korán volna a fiamnak harcteret látnia.

*

— Teljesüljön be Oroszország végzete, — szóit mélyen fölsóhajtva Napoleon, mikor hadaival orosz földre lépett, hogy megvívja gigászi harcát, melynél nagyobbat nem látott még a világ.

— Teljesüljön be Oroszország végzete, — mondotta s mint valami halálos itélet, olyan komoran hangzottak szavai. Ha csodás zsenije akkor megsúghatta volna, hogy nem a cárok, hanem a saját végzete pecsételődött meg e napon.

Mialatt a császár Oroszország tarlóin, majd távoli hómezőin hadakozott, azalatt Párisban mulatságok és szórakozások közt teltek Mária Lujza napjai. A harcteri eseményekről a császárné nem sokat tudott, nem is igen érdekelték. Megszokta a győzelmi hireket, s az érkező jelentések legföljebb csak arra voltak jók, hogy az ember új és új, kimondhatatlan helységnevekkel ismerkedjék meg általuk. A kiontott vér, s a szövetkezettek diadalai tették nevezetessé ezeket a helyeket. Vér és győzelem, győzelem és vér, — a krónika már nagyon is egyhangúan kezdett a császárné fülébe csengeni.

Egyáltalán: monotonnak és unalmasnak tetszett előtte minden. Az udvar mulatságai is. Másféle időtöltést keresett. Szenvedélyes levélírónővé lett, s hosszú

Napoleon búcsúja fiától

hosszú levelekkel kereste föl bécsi meghittjeit. Máskor meg együgyü kis kézimunkák készítésével ölte a napot. Mikor ezzel is torkig volt, egyszerre csak a festéshez érzett kedvet. Magához hivatta Proud'hon-t, a kiváló festőt, s kijelentette, hogy leckéket óhajt tőle venni. Hanem az olajfesték szagát sehogyan sem állta ki.

— Meg van elégedve felséges tanítványával? — kérdezték egyszer társaságban a művészt.

— Oh, hogyne. Nagyon kedves, jó teremtés, — felelte Proud'hon.

— És tanul? Halad?

— Nem túlságosan. A felséges asszony azt mondja, hogy a rajzolás bepiszkolja ujját, s ezért nem vesz kezébe szénpálcikát. A festéknek pedig a szagát nem bírja ki, hát inkább nem fest.

— De akkor mit csinál a leckeórák alatt?

— Alszik.

. . . . Ez a kis anekdota sokat megmagyaráz. Azt is, hogy milyen komolyan vette a császárné a művészetet, mennyit értek a föllobbanásai és főleg: honnan az a veszedelmes hasonlóság Proud'hon képei és ama vászon között, melyet a besançoni múzeumban mint Mária Lujzának, a franciák császárnéjának művét mutogatnak az ottani teremőrök . . .

*

Hatodfél hónappal a drezdai ünnepségek után, egy zimankós decemberi estén, Mária Lujza, ki aznap éppen gyengélkedett, a szokottnál korábban tért pihenőre. Udvarhölgye, kinek a szomszédos szobában volt a hálóhelye, éppen elreteszelni készült az ajtókat, mikor a közeli szalonból hangok ütötték meg fülét. Ijedten

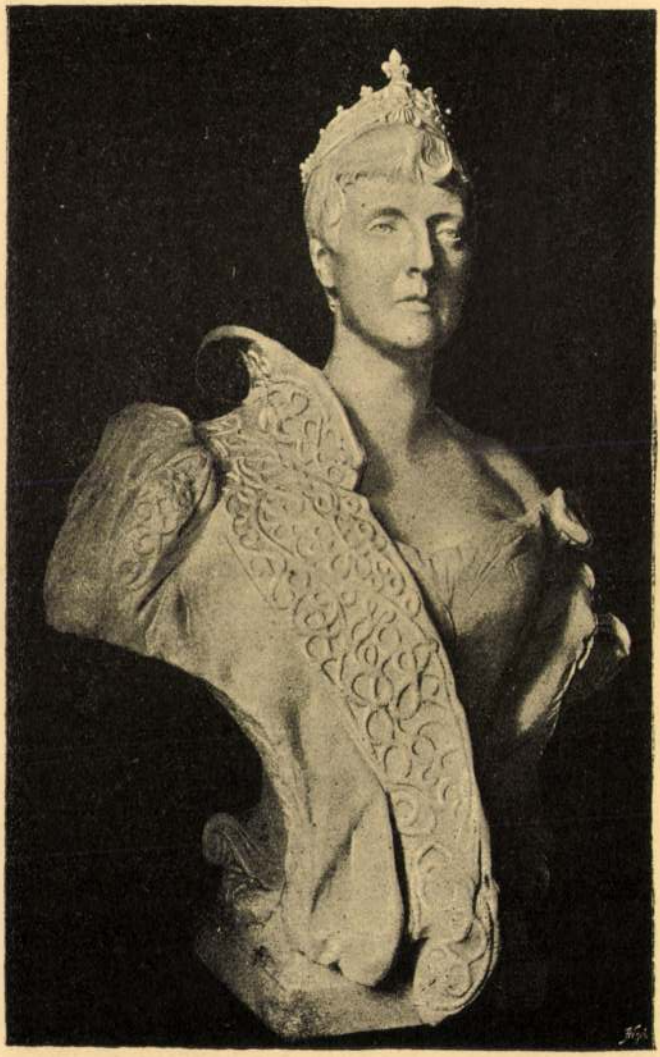

STRÓBL ALAJOS. Ő CS. ÉS KIR. FENSÉGE CLOTILD FŐHERCEGASSZONY MELLSZOBRA.

Strobl Alajos

STRÓBL ALAJOS. Ő CS. ÉS KIR. FENSÉGE JÓZSEF FŐHERCEG MELLSZOBRA.

Műcsarnok 1892/93 téli K.

A mellette lévő sátor vendéggel annyira tömve van, hogy lehetetlen a benn lévők számát megolvasni. Az élénk társalgás sürü megszólításai után meg mernénk esküdni, hogy azok ott benn csupa sógorság és komaság (mi a magyar szerint nem «atyafiság», s csakis ennek tulajdonítjuk, hogy oly békességben férnek el egymás hátán).

Itt valóságos szerémi szilvóriumot — mely alighanem krumplit látott valaha, — ott meg füzfaalmákat — tizet egy krajczárért — kínálnak; de a mi sok, az sok; a kábító zsivaj, illat és «mi egyéb más» elkerülésére üdvösnek találjuk lépést cserélni.

Nézzük meg — a kötelesek, szijgyártók s más egyéb mesterek bódéi közt áttörtetve, a szépnem főtartózkodási helyét, a — mézesbábosokat! Ezek környéke csak ugy tarkállik a «vászon cselédektől.» Látni itt tarkábbnál tarkább öltözékeket: kartont, selymet, piros bársonyt s oly szép és nemes arczokat, hogy a szív egy percz alatti nyolczvan verése «doppelschritt»-re kap; s mi kész örömest felnyitjuk tárczánkat e formás kacsókba egy kis «vásárfiára valót» nyomni. Nesze neked 2 frt napidij! Legényektől ugyis puszta most a tájék. Hej, nem hiába pénzszűk idő van s az önzés — a trafik-dohány szivása mellett — óriás léptekkel halad.

Hah, mi ez? dobszótól kisért kintorna hangja hallatszik ama deszkabódéból. Nézzük meg közelebbről. Teleaggatva viaszos vásznas, kopott, foldott rémséges történeteket «illusztráló» festményekkel — bámészkodtatja a jámbor halandókat. A bemenetelnél, szurtos, piros függöny előtt, áll a tulajdonos, ki törött magyarsággal (mintha csak gerebenen át juthatna a kiváncsi fülekhez) és recsegő hangon, mely meglepően hasonlatos valami repedt trombitához, hivogatja a nagyérdemü közönséget. Öt krajczárért világ nem látott és hallott csodadolgokat igér: a festett nagy tengeri kigyótól, mely három tulkot nyel el egy nyelésre s mégis éhen marad, egész az eleven, fehér haju, piros szemü leányig, a ki csak éjjel lát; s a megcsalatni kivánó tömeg csak ugy töri magát a bemenetelért.

Barátságos szomszéd
adások tartatnak. Egy
métli az egy nap szá
szaladva a körben és
szereti a kávét» — megs
hangja, megáll egyik-m
asszony előtt, ki, mig
megröhögi e páratlan
sompolyog. Majd az akr
szik kezdetüket. Két ö
indián fejedelemként fö
féle csinyt követ el egy
ki valamikor kéménysep
rélve a mesterséget a m
mutató kicsinyeket csóv
val a levegőbe hajítja,
tetejére állítja őket s töl
egész áhitattal nézi a ké
melyekkel e szegény gy
nyeret, hogy apjuk esté
Petőfiként:

«Lelkemet homály
Látkörbe vitte a k
Holott körülötte «
— árnyak lengtek

A kerülő szerencsés
ökröt, nekem nem mar
árát kifizetni. A fara
hozzáfogott, hogy haza

A kerülőnek odaaján
hogy oly jó vásárt cs
otthon nyerendő dicsé
sitva lehettem, hogy a
hangzó minden kritik
mítani.

Mikor késő este jele
a faragóbéres a hat
kegyeskedett kijelente
ványa tekinteni. Erre
kikisérte ő nagyságát

Szivem elszorult, d
tam, hogy a mi vásárl
ne mutassak: nemde

A kormányzó ur r

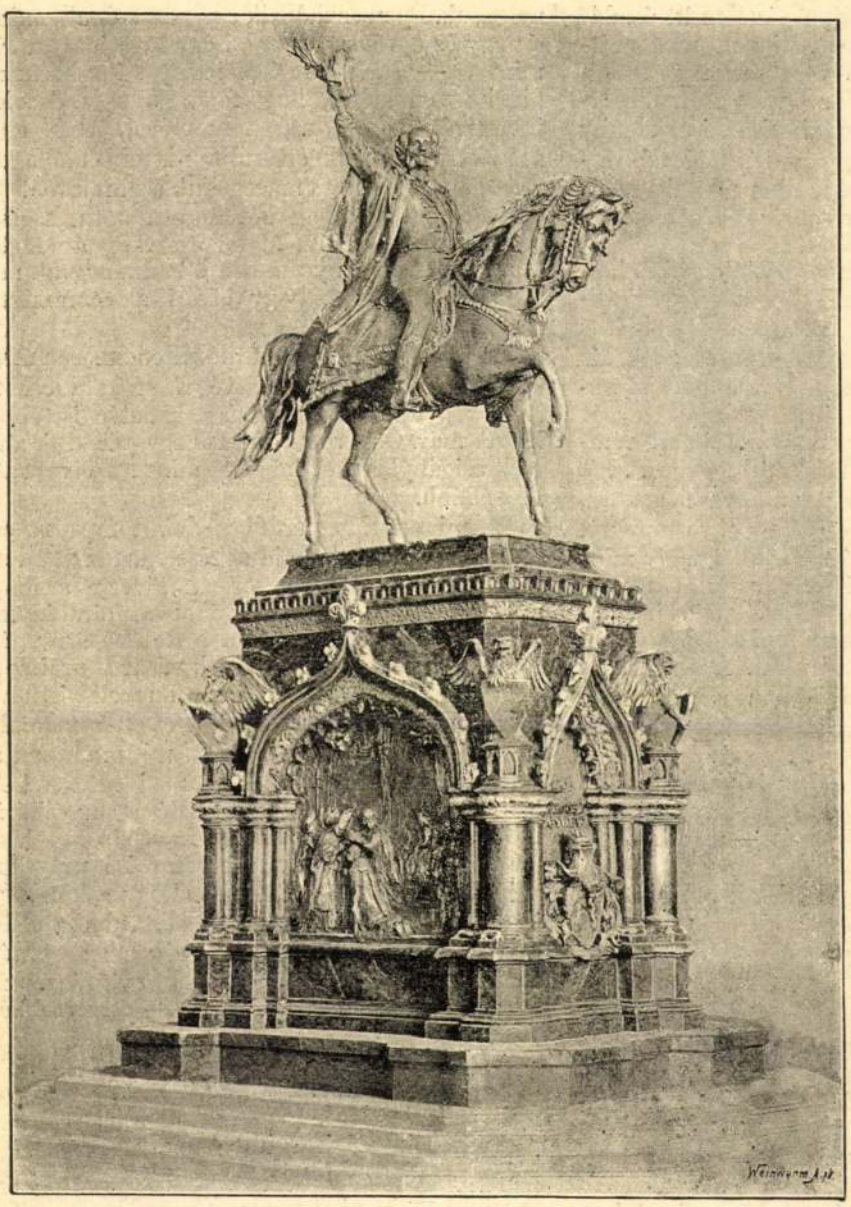

STROBL ALAJOS PÁLYAMŰVE.

AZ ANDRÁSSY-SZ

Dr. Szvacsó Jenő = Szőke Andrásné Huba Vera, Vas. 2/0. 1893. 718, 720. l. (kéziratos)

ettem szobámat, Matyi
ogy dohányt rakjak az
lekedtem, de aligha le
lamelyest, mert nagyon
, tiszttartó úr «féderes»
óvá metamorfozált sár-
felé.
a hajdanán lókötőiről, s
nyecskéiről híres Árok-
ó sarkán szembe ötlik a
ez».
angoznak. A nép tódul
népsége talán legszebb
lyan szál embereket, s
t, mint itt, ritkán látni

es, hogy a leányok a
ól kifésülve viselik, mi-
tetszetős árnyékolását
t szalagokkal pazarul
i leányok között feltü-
láttam a szó «super»
és triviálisan mondva:
czipő viselete itt általá-
nem birtam megbarát-
kövér lábra nem illik a
az a vágott orrú, csör-
hozzá piros is!) a mily
mig a czivilizáczió vív-
eneketlen por-, illetőleg
tromba szabásában em-
lábát.
egek között tovább haj-
országúton a Jászság szi-
n, esengtem egy áldásos
műnyelven csendes, kis
verné legalább az út po-

gyszerre egekig érő rém-
el a láthatáron . . . a
pén gondolva magamat,
készültem el vesztünkre.
tó porkódból, mely mint
bimat egy pillanat alatt
egyszerre csak kibonta-
ggal lépkedő szamár, a
nyáj előtt. A nyáj után
bibliákban a pátriárkák
s bottal fölfegyverkezett
ott. . .
nagyot lélekzve tovább
betérve az országutra. . .
ás órája, — feltünt Jász-

malicziából-e?) ezt irta

hires
városa,

s s az lehetett kiváltsá-
még nádorkapitányát oly
l fogadá, hogy azok emlé-
körészik». Ezen alkalom-
e is egy futtatási emlék-
Kunságból való szabad-
os szürke lovával.
e festett ház mellett, leg-
az 1782-ben Esterházy
Boldogasszony tisztele-
n, melynek külső alakja
rta nyaku emberhez. A
n sincs a templom nagy-

ét szép épület van: a
k, körülte csinos házak,
r modorban épitve, itt
az utczára szolgáló lép-

k a hires Jász- vagy Le-
szetekkel s a tudva levő
ni ugyan be lehetne vele
u ember fejét most is —

kezére kapja
fejére csapja . . .»

Lehel vitéz tőn, mely

kán hasadt szét;»

szire hangzott a csata
ny állítja, úgy az akkori
vésbbé tompult hallér-
mostani.
királynak 1484-ben kelt
rén több eredeti török

levelet is, melyek egyike jellemző az akkori állapotokra, midőn az egri basa megengedi a jászberényieknek, hogy boszorkányossággal vádolt több egyént «hadd üssék agyon, bolond szokásuk szerint».

A ki a jelenkori irattárt egy-két század után fölkutatja, vajjon mit fog irni a mostani korról?

Fölkeresem a vásártért, mely «portengernek közepette terül» el. Vakitó, mozdulatlan porfelhőben és óriási zsivajban halálos rettegés között kezdjük meg a vándorutunkat. Kikerülünk egy a szarva között csuhát hordó tehenet, — melyről nem tudjuk: vajjon gazdája kényelme tekintetéből, vagy pedig tartva, hogy döfössége miatt «megcsufithat» valakit, tevé meg ez elővigyázati rendszabályt; aztán bujkálunk egymás hátán álló lovak közt, minden pillanatban elkészülve rá, hogy valamelyik jó vagy rossz kedvében megrúg.

Lám, a czigányvajda a maga fekete kis lovával, mely ez esetben «csak» félszemére vak, biczczent nekünk fejével. Nem emlékszem, hol lehetett volna hozzá szerencsém? De álljunk meg csak. Épen esküdözik egy «matyónak» mind a nagy és apró szentekre, hogy lova jobban lát, mint a — sas s mestercsinynyel igyekszik rá birni a vén gebét, hogy fejét fölkapja. A mint investigálja, ismét vág a szemével. Ahá! csak azt akarja nekünk értésül adni, mint afféle kaputos ember, hogy «megcsaljuk a parasztot!»

Ott a szomszédban két hosszu botu, széleskarimás kalapu jász atyafi összekap a «foglalón». Az egyik fenyegetőzik a hadnagygyal, míg a másik megigéri, hogy elveri a «commissariust» is.

Paradicsomi czigány purdék illedelmesen megszólítanak: ne mutassák-e a «rókatánczot?» Nem vagyunk rá kiváncsiak, kelletén is többet láttuk már. Oda vetünk nekik egy pár krajczárt, s ők czigánykereket hányva, mint a szélvész állnak odább.

De mi ez? Megperdül a dob tompa, rekedt hangján; egy sánta hajdu egész odaadással döngeti s miután lelkiismeretesen kiverte a maga mondókáját — egyet krákogva, fáradhatlan accentuálással magyarázza a dobszó szövegét: «Adatik tudtára mindenkinek vásáros uraimék! — a kiket illet, hogy a ki egy bugyellárist elveszitett légyen, jelentkezzen a czédula-háznál a vásárbiró urnál!» Lám, akárki mit mondjon, az ősi erények még nem haltak ki egészen! Az igaz, csakhogy ez egyszer a kérdéses bugyellárist többen lelték s nem birván rajta közmegelégedésre osztozkodni, elvitték vásárbiró uramhoz.

De az áll és elég jellemző, hogy a kinek teli is az erszénye, bizton bátran elhordhatja oldalzsebében: de még nem oly régen az a tanács járta, hogy a kinek jó lova van, jó vigyázzon rá, szemes legyen, mert különben — szemesebbé a vásár!

A visszhangként távolabb-távolabbról hangzó dobszó után indulva, különös illatár kezd környékezni.

A sátorok regiójába jutottunk.

Ponyvafödött deszkabódék alatt ütötte föl tanyáját — az anyagi élvezet. Egyik sátor előterében sustorog a «czigánypecsenye», mit egy kövér asszony a lehető legfesztelenebb pongyolában forgat, mialatt egy jász ficzkó mohó pillantások és hegyesített szájjal kiséri mozdulatát. Átellenben egy feltürt ingujju izmos alak műértő fogással épen egy vén ürü bonczolásához fog. Ha az orvosi vélemény kimondását rám biznák, egy perczig sem haboznám látleletemet igy irni: «természetes halállal kimult.»

A ki nem tudja, mi lőrébb a lőrénél, az vessen egy pillantást az itt drágán mért italra. S mégis — bár szinte hihetetlen — képes «bekapni» tőle az ivó halandó! Legalább a jász ott a bódé hátuljában, körülvéve három szál czigány által, kik hét huron huzzák neki a nótát: «Letagadom a főbirót, a fiskárist a székről» — alighanem valami választás reményében szitt be kelletén túl amaz italból, melyről Szemere Miklós azt mondja:

«Savanyu lé! tanits engem
Gólyabölcsességre . . .»

Emitt a szomszédban egy czimbalmos veri három sirva vigadó legénynek, hol az egyik, hol a másik «kissé hangos» sóhajától kisérve. — Zeng a nóta:

«Ezt a kis lányt elvitte az árviz.
Jászberinynél kihuzta a révisz,
Piros kendő van a lájbi zsembembe» . . .

Strobl Alajos

Vas. Ujó. 1896. 331. l.

László főherczeg emléke a Vörös-kereszt kórházban. A Vörös-kereszt egyesület központi választmánya még a múlt évben elhatározta, hogy a megboldogult *László* főherczeg emlékét márványtáblával örökíti meg az egyesület Erzsébet-kórházában *Csekonics* Endre gróf az egyesület elnöke, *Strobl* Alajos szobrásznál megrendelte az emléktáblát és azt az egyesületnek felajánlotta. A táblán ez a felirat lesz: «*A nemzet síratott kegyeltje, László kir. herczeg emlékezetére. 1895. szeptember 5.*» Az emléktáblát még a juniusban tartandó közgyűlés előtt illesztik be a felvételi épület első emeletén a falba.

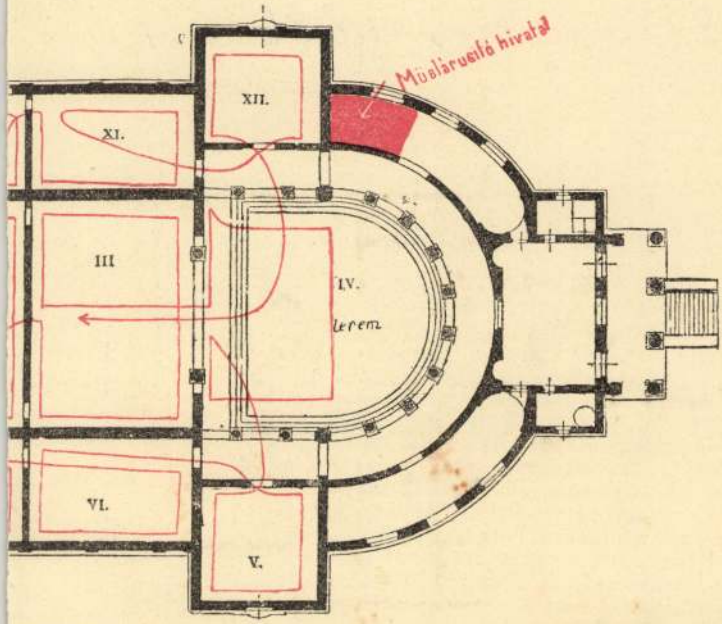

czélszerűbb
– követni.

Két uj szobor

Semmelweisz Fülöp emléke az Erzsébet-téren.

Pesti Hirlap Naptára 1907

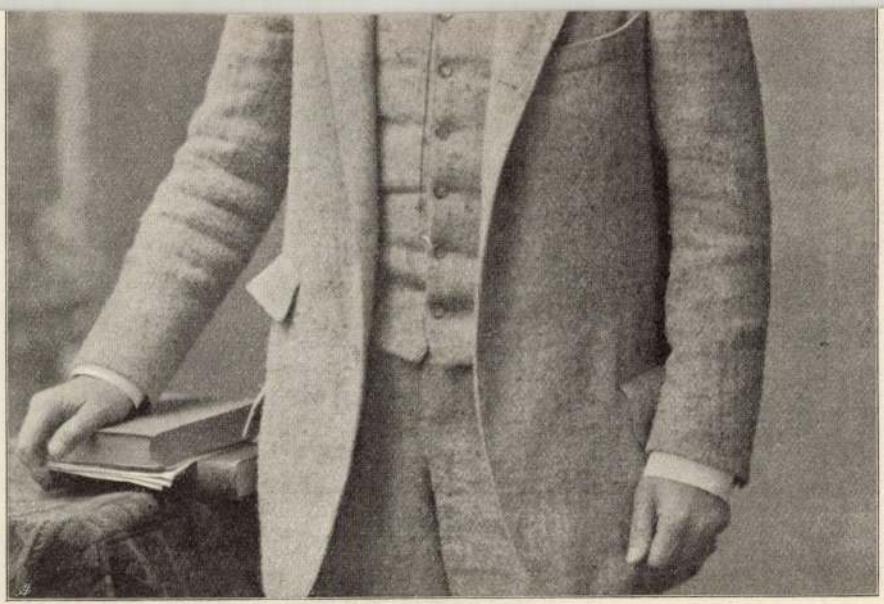

Ábrányi Kornél, min. tanácsos, a ministerelnökségi sajtó-osztály főnöke.

Strobl Alajos

A nagy-czenki Széchenyi-szobor. Gr. Széchenyi István nyugvó helyén, *Nagy-Czenken* szeptember 12-én leplezik le a Strobl által készített Széchenyi-szobrot. Délelőtt 10 órakor mise lesz, mely után Baán Endre alispán, dr. Balics Lajos nagyczenki plébános és Bene Imre biró beszédeket fognak tartani. Délután gróf Széchenyi Béla lakomát rendez kastélyában.

Vas. Ujs. 1897
576. l

Kőszegrád, vár

328

Strobl Alajos
Zala György

Arany szobra. A szükebb pályázat, melyre az Arany-szobor bizottsága Zala Györgyöt és Strobl-Alajost felszólitotta, mind a két művész szobortervezetének előnyére vált. Az átdolgozott tervezetek az akadémia termében vannak kiállitva, és a bizottság e hó 4-ikén tekintette meg, s biráló bizottságot választottak, melynek tagjai: Pulszky Ferencz, Zichy Antal, Ybl Miklós, Gerlóczy Károly és dr. Pasteiner Gyula. Ezekhez még a képzőmüvészeti társulat küld két tagot.

A két művész tetemes javitásokat tett a mintákon, meghagyva az első konczepcziót. *Zala* szobrán a költő most is alant ül, háta mögött emelkedik föl a gula, melynek ormáról geniusz tart koszorut a mélyen elmerült költő fölé. Egyik oldalon Toldi ül, a másik oldalon a költészet geniusza. *Strobl* szobrán a költő a magasban foglal helyet, padon ülve, kezében egy kapcsos könyvvel, milyenbe Arany szokta feljegyezni gondolatait. Jobbra, a talapzat kiszökelésén Toldi alakja, balra népies női alak, Piroska, a költő unokájának vonásaival. Strobl a talapzat diszitményeit egyszerüsitette, s a részleteket is figyelmesen dolgozta át. Zala az eszmét tisztábban fejezte ki, Arany merengő alakja jól sikerült, a szobor plasz-

Vas. Ujs. 1888. 67 sz.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

DECEMBER–JANUÁR

31 nap — 53. hét

31 Vasárnap	
1 Hétfő	Újév
2 Kedd	
3 Szerda	
4 Csütörtök	
5 Péntek	
6 Szombat	Vízkereszt

STRÓBL ALAJOS: ASSISI SZENT FERENC
A Bakács téri templom falán

kon, amelyik legalább 800 érdemes művészt nem ismer! Viszont, hogy kiket ismer, arról jobb nem beszélni.

Páratlan dolog ugyan, hogy „lexikon" csak élő művészeket ismertessen, hiszen a lexikonok alapkelléke, lényege a mult s a meglevő hiánytalan felsorolása. De ha már csupán a jelenre szorítkozik, legyen legalább 50%-ig kimerítő és ne 90%-ig hiányos. A lexikonok másik elengedhetetlen kvalitása a szakszerű értékelés, mindennek a jelentőségét megillető helyre való csoportosítása. Nos, itt erről szó sincs. Aki előfizetett, beküldte életrajzát, fényképét, minden válogatás nélkül leközölték, épúgy, mint alkotásairól készült fényképeit parányi méretben, melyekről fel se lehet ismerni a művész munkáját.

Még azt a fáradságot sem vette magának például a szerkesztőség, hogy körülsétálva szép fővárosunkban, megkérdezze, kik alkották a közterek szobrait s elmélkedjék, vajjon azok nem voltak-e a magyar feltámadás szerény apostolai. Úgy látszik nem, mert alig kettő három talált helyet közülök a műben.

Zajczay János dr –
Gyöngyösi Nándor dr
Budapest szobrai az
utolsó tíz évben.
Képzőművészet 1931.42-ik.

KALLÓS EDE: HAMUPIPŐKE-KÚT
A Gellérthegyen

LIGETI MIKLÓS: RÁKÁSZFIÚ
A Döbrentei parkban

Istenem mindenem. Stróbl Alajos utolsó müve

Uj Idők
1926. Karácsony 5221

Strobl Alajos

„Olivia két lelke“

avagy

Az érvényesülés utja

— Jelenet —

Irta: **Karinthy Frigyes**

Szín: szerkesztőség, a főszerkesztő szobája.

SZOLGA (az ajtóban; visszanyomva Bánatost, akit nem látni, csak a hangját hallani): Kérem, ne tessék erőszakoskodni, nem lehet bejönni a főszerkesztő úrhoz!

BÁNATOS HANGJA (siralmasan): De csak egy percre... a kézirat miatt... Csak egy percre...

SZOLGA: Tessék várni kérem, míg kiizen... (Benéz.) Különben nincs is itt.

BÁNATOS HANGJA: Megnézem...

SZOLGA: Tessék kint várni, nem lehet bejönni. (Kituszkolja, rányomja az ajtót. Az íróasztalhoz jön, kefelenyomatokat tesz le.)

SZERKESZTŐ (jön balról, sietve, kéziratot vizsgálva): János!

SZOLGA: Tessék parancsolni!

SZERKESZTŐ (nézi a keféket, az asztalra csap): Hallatlan, a vezércikket még mindig nem szedték ki! Egy óra mulva zárni kell a lapot.

SZOLGA: Az meglesz, kérem, de mi lesz a tárcával — még le sincs adva.

SZERKESZTŐ (fejéhez kap): Tyű! a teremtését! Újra elfelejtettem!... Na, még szerencse, hogy azt éccaka is kiszedhetik... Küldje be Bezerédi.

SZOLGA: Igenis. (El.)

SZERKESZTŐ (az egyik fiókot kinyitja, kéziratokat szed elő, nézegeti őket, egymásután dobálva az asztalra. Az egyiket valamivel tovább nézi, közelviszi a szeméhez. Felháborodva): Hallatlan! (Fejét csóválva, a kéziratot undorral belevágja a papirkosárba, tovább lapoz a többi közt.)

BEZERÉDI (jön jobbról, szintén kéziratokkal): Parancsoljon, főszerkesztő úr.

SZERKESZTŐ: Bezerédikém, baj van, még nincs leadva az ünnepi tárca.

BEZERÉDI: Azt mindig az utolsó percben szoktuk leadni, főszerkesztő úr, úgyis éjszaka szedik ki.

SZERKESZTŐ: De nem úgy van, fiam, nekem holnapra valami különlegesen jó tárca kell, — parádé szám lesz, azt akarom, hogy a tárca is valami különlegesen eredeti és jó legyen.

BEZERÉDI: Hát kérem, itt van mult hétről a Shawról szóló izé...

SZERKESZTŐ (legyint): Á, nem... (Az asztalra mutat.) Hiszen volna itt bőven, a legjobb nevek... De nekem holnapra valami egészen új dolog kellene... valami friss, érdekes, bátor írás... a tárcarovat nagyon el van hanyagolva, a régi nagyságokat nem olvassa senki. Bár egy új zsenit tudnék felfedezni, egy új nevet, aki még nem járatta le magát. Az se baj, ha még nem is ismerik.

BEZERÉDI (mosolyogva): Kérem, főszerkesztő úr, hacsak az kell, odakint a folyosón láttam Bánatos urat.

SZERKESZTŐ (dühbe jön, összecsapja a kezét): Hát mit szól ehhez a csirkefogóhoz, ehhez a szerkesztőségi sakálhoz! Azt tudja, hogy már megint benyomta Oliviát más címmel, más névvel.

BEZERÉDI: A kétlelkű asszonyt?

SZERKESZTŐ: Azt, azt... rögtön ráismertem! Ez az ember valóságos járvány! Idenézzen, ha nem hiszi! (Keresgél a papirkosárban, kihúzza a beledobott kéziratot.) Tessék! (Olvassa.) *„Olivia két lelke“*. Ugyanaz a novella, amit három éven belül már tizenhetedszer adunk vissza. Mindig más címet ad neki a gazember, hogy félrevezessen bennünket. Volt már „Asszonysors“, volt „Diadalmas férfi“, volt már „A karrier“, volt már így, röviden „Asszony“, volt már érzelmesen „Emlék“ és még nem tudom mi. Oliviát néha Ernának hívják benne, néha Piroskának, néha röviden Mancinak. De mindig szóról szóra ugyanaz a novella. Olvassa csak. (Nyujtja.)

BEZERÉDI (nem néz a kéziratba, legyint): Kivülről tudom. „A haja bronzvörös volt, mint a lebukó trópusi nap egy gangeszi táj alkonyatában...“

SZERKESZTŐ (belenéz a kéziratba, az asztalra csap): Úgy van, szórul-szóra! Példátlan!

BEZERÉDI: Nekem is ideadta már vagy háromszor, különféle címek alatt.

SZERKESZTŐ (visszadobja a kéziratot a papírkosárba): De többször nem fogja ideadni! Az volt a hiba, hogy mindig visszaadtuk neki, mindig újra leírhatta. De most rájöttem, mit kell csinálni. Egyszerűen nem adjuk vissza neki azon a címen, hogy kéziratokat nem őrzünk meg.

BEZERÉDI: Tudja az már kivülről.

SZERKESZTŐ: Á, ilyen ostoba embernek nincs annyi esze, hogy fejből megjegyezzen magának egy egész novellát.

SZOLGA (jön): Kérem, főszerkesztő úr, egy hölgy...

SZERKESZTŐ: Hölgy? Milyen hölgy? Mit akar?

SZOLGA: Nem ismerem... Még nem volt itt...

SZERKESZTŐ: Hát — eressze be.

SZOLGA: Kérem, nem akar bejönni.

SZERKESZTŐ: Mi?

SZOLGA: Fent van a társalgóban és kéreti a főszerkesztő urat, hogy fáradjon fel.

SZERKESZTŐ: Micsoda?!... Hogy én fáradjak fel hozzá?!... Én, mint főszer... Nem értem...

SZOLGA (zavartan néz körül).

SZERKESZTŐ (odamegy hozzá): De — hát hogy hívják?

SZOLGA: Azt mondta, hogy izé... hogy (fülébe súg).

SZERKESZTŐ (gyorsan): Igen... ahá... hát kérem, azonnal jövök...

SZOLGA: Igenis. (El.)

SZERKESZTŐ (gyorsan, látható zavarban): Bezerédikém, rögtön jövök... Családi izé... ügy... Addig legyen szives, nézze át ezeket a novellákat, talán talál valmi jót... de őszintén szólva, jobb szerettem volna valami eredetit... Mindjárt jövök... (Gyorsan el, hallani ahogy kiabál: „János! János! várjon csak... majd én...“)

BEZERÉDI: (Leül az asztal elé, nézegeti a kéziratokat, piros plajbásszal jegyzeteket csinál.)

BÁNATOS (Sápadt, hosszúhajú, elkeseredett alak. Óvatosan körülnéz, felhasználva János távollétét, besurran az ajtón, halkan beteszi, lábujjhegyen az íróasztalhoz jön. Torkát köszörüli, mert Bezerédi nem veszi észre, végre bátortalanul): Kérem, Bezerédi mester...

BEZERÉDI (felnéz, aztán nyugodtan visszamerül megint a kéziratokba): Na mi az, Bánatos apám. Mi van.

BÁNATOS: Az van, Bezerédi szerkesztő úr, hogy a novella miatt jöttem, amit két nappal ezelőtt nyújtottam be a főszerkesztőséghez.

BEZERÉDI (fel se néz, jegyez): Tudom, fiam. Olivia két lelke.

BÁNATOS (harciasan): Igen, Olivia két lelke.

BEZERÉDI (m. f.): „Akinek haja bronzvörös volt, mint a lebukó tropusi nap, egy gangeszi táj alkonyatában“.

BÁNATOS (ragyogva): Kivülről tetszik tudni?

BEZERÉDI (m. f.): Igen. Mint ahogy a rendőrségen kivülről tudják a rovottmultuak személyleírását.

BÁNATOS (gyanakodva): Hogy tetszik ezt érteni?

BEZERÉDI (m. f.): Úgy, hogy Oliviával könnyű dolgunk van. Mikor nekünk Oliviát behozzák a detektívek, ki se kérdezzük, meg se hallgatjuk, hanem egyenesen illetőségi helyére toloncoljuk: a papirkosárba.

BÁNATOS (nyel): Úgy tetszik ezt érteni, hogy nem közölhető?

BEZERÉDI (m. f.): Úgy. Olivia két lelke nem közölhető. Egyik lelke se közölhető. Olivia nem üti meg a mértéket. Egymás fölé állítva, mind a két lelke se üti meg. Olivia azt kérdezi egy helyen, maga elé meredve, az ön novellájában: „Hová jutok?“ Ön mint szerző, nem tud felelni Oliviának. Mi meg tudjuk mondani Oliviának, hogy hová jut. A papirkosárba.

BÁNATOS (elszántan): Szóval, nem közölhető.

BEZERÉDI (m. f.): Nem, fiam. Ne-e-m.

BÁNATOS: Akkor tessék visszaadni a kéziratomat.

BEZERÉDI (m. f.): Á, dehogy. Abból nem eszik, fiam. Nem adjuk vissza. Hogyne, hogy most más szerkesztőségbe vigye és két hét mulva megint ide hozza vissza. Nem lehet, fiam. Nem őriztük meg a kéziratot. És értesítettük a vidéki rendőrséget és az összes szerkesztőségeket, hogy Oliviát tartóztassák le, ahol meglátják.

BÁNATOS: Nem adja vissza?!... Akkor hogy lehessen végrehajtani a végrendeletemet?

BEZERÉDI (m. f.): Mifélé végrendeletét?

BÁNATOS: Hogy az Olivia kéziratát együtt égessék el velem a Krematóriumban holnapután Csepelnél, ahol a holttestemet kifogják a Dunából. (Zsebére üt.) Itt van a zsebemben.

BEZERÉDI: (m. f.): Először is Csepelen nincs krematórium. Másodszor: miért kell a maga holttestét rögtön elégetni, miután kihúzták a vízből? Tudja, milyen nehezen ég el egy ilyen vizes holt-

A „Szerelem“ szerzőjének „Április“ című gyönyörű regényét az Egyetemes Regénytár fogja közölni. Fizessen elő rá!

Strobl Alajos

Készülő szobrok. Szobrászaink műtermében most két emlékszerű szobor készül. *Zala* György a budavári honvédszobor főbb munkáját már elvégezte s most a részleteken dolgozik. *Strobl* Alajos Arany szobrát fejezi be, melynek egyes részei nem sokára öntés alá kerülnek. Most Toldi alakját mintázza, melynek arczán a tiszta magyar tipust akarja kifejezni, s e végből b. Fejérváry honvédelmi miniszter is mintázta.

Vas. Ujs. 1891. 478. l.

MAGYAR SZEMLE

SZEMLE.

Jókai szobránál.[1]

Mikor tizenhét évvel ezelőtt elvesztettük Jókai Mórt, mint akkori vallás- és közoktatásügyi minister kötelességemnek tartottam bizottságot alakítani, mely mozgalmat indítson a nagy költő síremlékének és szobrának felállítására.

A közönséghez intézett felhívást, melyet Beöthy Zsolt szerkesztett, társadalmunk legjobbjai írták alá. Az ötven aláíró közül ma már csak huszonketten élnek közöttünk. Az elköltözöttek közül hadd nevezzem meg Benczur Gyulát, gróf Csáky Albint, Hegedüs Sándort, gróf Kuun Gézát, gróf Széchenyi Bélát és gróf Tisza Istvánt.

A felhívás síremléket és szobrot kért Jókai Mórnak; de a bekövetkezett politikai harczok nem kedveztek a gyűjtésnek. A sajtót s a közönséget más dolgok foglalkoztatták; még aránylag legtöbb pénz az iskolákban gyűlt össze. Négy év elteltével a kegyeletes ügy további intézését az akkori közoktatásügyi ministernek óhajtottam átadni, de az nem akarván a mű befejezését a kezdeményezők kezeiből kivenni, a bizottság elhatározta, hogy a síremlék létesítését a törvényhozástól és kormánytól fogja kérni, a begyűlt összegből pedig egyelőre felállítja a szobrot s annak tervezésével Strobl Alajos mestert bízta meg, ki az építészi feladat teljesítésére Gerster Kálmán műépítészt kérte fel; a szobor helyéül akkor a bizottság a VIII. kerületi Rákóczi-teret választotta.

A művész nagy lelkesedéssel és nemes becsvágygyal fogott a munkához. Bár a bizottság mindjárt az első mintát elfogadta, Strobl mester újra meg újra átdolgozta művét, lehető legjobb alkotásával akarván a pályázat mellőzésével reá esett választást igazolni.

Időközben a szobor helyének kérdése is sok változáson ment keresztül. A Rákóczi-tér nagysága szélesebb méretű emlékművet igényelt volna; ilyenre azonban a szoboralap nem volt elegendő. Tervbe vettük a Baross-utczának a Wenckheim-palota előtti kis terét, melyre nézve azonban ép úgy akadályok merültek föl, mint a múzeumkertben való elhelyezés tekintetében, míg végre e helyre

Budapesti Szemle
1921. jul.—aug.

nézve, a melyen állunk, jött létre a megegyezés a művész, a bizottság s az összes, hozzászólásra jogosult hatóságok között.

A hosszú és szerencsétlen háború s az azt követő belső zavarok is késleltették a kegyeletes terv végrehajtását. A granittalapzat ideszállítása az időközben idegen állammá lett Csehországból nagy nehézségekbe ütközött s a teljesen megváltozott árviszonyok kimerítették a szoboralapot, úgy, hogy az emlék fölállítására szűkebb körben újabb gyűjtést kellett indítani. Kötelességem fölemlíteni, hogy ez újabb adakozások során Déri Frigyes, Bécsben élő hazánkfia, egymaga százezer koronát bocsátott a szoborbizottság rendelkezésére. Így most már valahára lehetővé vált a szobor fölállítása, miután a székesfőváros előzékenysége biztosította a térnek új rendeltetéséhez méltó végleges rendezését, mely még ez év folyamában fog végbemenni és miután a közmunkatanács készségesen beleegyezett abba, hogy a Liszt Ferencz-térnek ez a nyugati része Jókairól neveztessék el.

Midőn a szoborbizottság, akarata ellenére ily hosszan elhúzódott munkásságának ekképen végre czélpontjához jutott s az összes illetékes tényezőket erre az ünnepélyre meghívhatta, kedves kötelességet teljesítek, a mikor nevében meleg köszönetet mondok mindazoknak, kik bennünket a kegyeletes mű végrehajtásában támogattak. A köszönet első szava a művészt illeti, ki segítő társával együtt valóban önzetlen, odaadó és szeretettel elmélyedő munkát fordított a halhatatlan költő alakjának méltó megörökítésére. Köszönettel tartozunk a nagylelkű adakozóknak, a Magyar Általános Takarékpénztárnak, mely a szoboralap kezelését szívességből vállalta el, köszönettel a székesfővárosnak és mindazoknak, kik elméjük vagy kezök munkájával hozzájárultak az emlék létrehozásához. Végre hálát mondok az ország ama legfőbb tekintélyeinek, a Jókai szellemének hódoló külföld képviselőinek s mindazoknak a hatóságoknak, testületeknek és egyéneknek, kik meghívásunkat követve a mai ünnepélyt fényét képviseletökkel vagy megjelenésökkel s koszorú vagy virágadományaikkal emelték.

Tizenhét súlyos év után ma tehát, habár csak szobor alakjában, viszontlátjuk a költőt, úgy a mint az emlékezetünk körébe eső idejében életének, közöttünk járt, álmodozott és dolgozott; de ő — nem látja viszont azt a Magyarországot, a melynek képén megtörő szeme utolszor nyugodott. Az akkori büszke, nagy és erős ország helyett szomorú, összetört, kifosztott, megcsonkított hazát lát, melynek határáról ma, ellenséges támadás esetében idehallatszanék az ágyúszó;

látja, hogy gyermekkora játszóterei ma idegent uralnak és idegent ural legtöbbje azoknak a történettől megszentelt helyeknek, a melyeknek emlékeit aranyszálakként fűzte regényei színgazdag szövedékébe . . .

De ha ő velünk könnyeket hullathatna ma, megértené azt is, hogy ma még nagyobb szükségünk van, mint az ő életében volt, az ő költészetének arra a csodás világára, a melyet örökül hagyott ránk s a melyben közelebbi és távolabbi multunk képeit úgy varázsolta elénk, a hogy a legnagyobb művészi alkotóerő mellett csak magyar lélek képes azokat meglátni és csak magyar lélek képes megérteni. Azok a képek akkor, mikor a toll kihullott kezéből, csak gyönyörködtetésünkre szolgáltak, ma vigaszunknak és reményünknek kiapadhatatlan forrásaivá lettek.

Jókai ma úgyszólván az egész művelt világé ; az a mód, a hogy ő az emberi szív, az emberi szenvedély és az emberi humor rejtelmeit föltárni tudta, minden művelt embernél megértésre talál ; de költészetének a nemzeti érzéstől rezgetett húrjai csak hozzánk szólnak, és csak hozzánk szól bűbájos nyelve, melyben mindenkorra utólérhetetlen példáját bírjuk a magyar elbeszélő próza zengzetes, színpompás, hol megrázó, hol andalító, az olvasót mindig egészen hatalmába ejtő nyelvének.

Négy korszaknak volt ő költője : már a forradalom előtt hírnévre tett szert ; azután a Petőfi oldalán lelkesítette a forradalom ifjúságát ; majd vígasztalója lett az elnyomatás korának, prófétája egy új nemzeti fölébredésnek. Bámulatos termékenysége akkor nyert legnagyobb lendületet, mikor ez az új korszak beköszöntött s ő azt végigkísérhette első alakulásaitól egész addig, a mikor ötvenéves írói örömünnepén a nemzet hódolatától való meghatottsága perczében elmondhatta : «Életemnek alkonyán megvan az a lelki megnyugvásom, hogy a miért ifjúkoromban lelkesültem, azt vénségemben megvalósulva látom, hogy nem hiába hirdettem a föltámadást.»

Nem hiába hirdette akkor, régen ; hirdesse most érczalakja újra, mert új feltámadásra van szükségünk. Dús szellemi örökségéből magunkévá kell tennünk mindenekfölött azt a hitét, melylyel a lángész öntudatlanságával, de az öntudatlanság erejével is hitt az ideálokban, a nemzeti ideálokban is. Ez a hit a szívben gyökerezett, mint a hogy abban gyökerezett költészete, mely e gyökérszálakat soha el nem tépte, bármily magasságokba és bármily mélységekbe ragadta a képzelet. Ő mondá : «A nap csak eszköz, a föld a czél, bárha

ez forog is amaz körül ; s a mindenség közepe nem a Syrius, hanem az emberi szív, mely megtelt Istennel!»

Hetvenkettedik évfordulóján annak az emlékezetes napnak, melyen a Jókaitól is dicsőített névtelen hősök újra kitűzték a nemzeti lobogót Budavár ormára, avatjuk föl s adjuk át az utókornak a költő szobrát, a költőét, kiben megtestesült az a múlt hagyományaihoz hű, tiszta, igaz, magyar nemzeti irodalom, a mely hivatva van a maga ihletével fölnevelni a névtelen hősöknek azt az új nemzedékét, mely a romjaiból újraépült Magyarország fölött fogja majd a feltámadás zászlaját lobogtatni.

Mint e szebb jövő egyik symbolumát adom át e szobrot, a nemzet nagy költőjének szobrát, érdemes polgármestere személyében Budapest székesfővárosnak, azzal a kéréssel, hogy őrizze meg, gondozza azt azzal a szeretettel, a melylyel a nemzet gondozta, nagyra, fényesre fejlesztette fővárosát ; azzal a szeretettel, a melylyel Jókai vallotta otthonának s gazdagította csodálatos munkássága emlékeivel Budapestet.

Berzeviczy Albert.

Horvátország sorsa.

Állami életének csonkasága, nemzeti fejlődésének korlátai tették Horvátországot elégedetlenné a monarchiában. Hozzájárult ehhez az 1868. XXX. t.-cz. változatlan fentartása, mi a horvát nemzetre államlontó délszláv elemeket szabadított rá, az államépítő horvát elemeket a reménytelen ellenzékiség mezejére szorítva. A monarchia összeomlásakor ez okok következtében volt hangulat az elszakadás mellett. A monarchiahű elemeket hallgatásra kényszerítette Bécs és Budapest öngyilkos forradalma, az ingadozókat megnyerte a délszláv egységnek az a káprázat, hogy a szerbekhez csatlakozva, a győztesek sorába emelkedhetnek. Ilyen körülmények közt mondhatta ki a horvát szabor 1918. október 29-én az elszakadást, a zágrábi Nemzeti Tanács november 23-án az egyesülést Szerbiával, mire Sándor szerb regens deczember 1-én proclamálta a Szerbek, Horvátok és Szlovének Királyságának *(Kraljevstvo SHS)* megalakulását.

Az első csalódások már 1918 őszén bekövetkeztek. Tekintet nélkül a magát szövetségesnek kijelentett, a zágrábi Nemzeti Tanács kormányzata alatt harminczhárom napig létezett (1918 okt. 29-től decz. 1-ig) ú. n. Szlovén-Horvát-Szerb Államra *(Država SHS)*, majd az új királyságra, Olaszország megszállotta a Diaz—Weber-féle fegyverszüneti szerződés által neki biztosított területeket, az entente lefoglalta az őfelsége október 29-iki elhatározásával a zágrábi Nem-

1894.

vagja nem más, mint a fel-
: Podmaniczky Rafael.

1558-ban halt meg, mint
gva szakadván, birtokait,
a királyi fiskus örökölte.
ámnak, Brunov urának leá-
iránta pert. A terjedelmes
soha, mert azt Ferdinánd
püspöknek és fivérének
. Ehhez a birtokhoz tarto-
y ez időben kétségtelenül
nivel Thurzó Ferencz azt
gyval újra építteté.

Ferencz, Teofilnak volt a
Elek, az éles eszű ifjút
s ellenkezése daczára az
Igy lett 1534-ben nyitrai

Midőn így igazságot szolgáltatunk a Thurzók emlékének, egyszersmind bámulnunk kell a nép élénk képzelő tehetségét.

A BAROSS-SZOBOR PÁLYÁZATÁNAK PÁLYANYERTES MŰVEI.

Nincs nehezebb s jó részben kényesebb föladat, mint egy alig pár éve elhúnyt nagyságot, maradandó érczben megörökíteni.

Az ember lényével, megjelenésével folyton előttünk áll s kényelmetlenül ellenőrzi a művész képzeletének magasabb szárnyalását. Nem alkothat teljesen függetlenül egy magasabb czél, egy magvasabb eszme érdekében.

Baross Gábor, a «vasminiszter», az erély, akarat s a munka embere volt.

E három fogalom alaki megtestesítésével kell őt a művésznek eszmeileg kifejeznie, az egyén megjelenésének fölhasználásával személyesítenie alakilag, szóval a monumentális művészet kivánalmai szerint állítani elő mindazt, a mi a köztudatban él s föladatának keretében kifejezhető.

Nem mereven hű hasonmását óhajtjuk Barossnak; ez kevés és kicsinyes föladat volna; sem a valóságtól teljesen független képzeleti alakot nem kivánunk; amannál jóval többet, emebből csak annyit, a mennyi az eszmei tartalom kifejezése érdekében szükséges.

A személyesitett erő, munka és akarat legyen Baross Gábor jellegzetes alakjában a vezéreszme s a birálatnál legfőbb kivánalom.

Ily szempontból őszintén s némi sajnálkozással mondhatjuk, hogy a pályázók közül alig egy-két mű jöhetett tekintetbe s volt érdemes a jutalmazásra.

Szorgalmas munkáról, becsületes igyekezetről tanuskodó pályaművek szép számmal vannak, sőt a szobrászati elcsépelt frázisok használatában nem egy elismerésre méltó ügyességet tanusít, de csak a mellék-alakoknál; a főalak annál mostohább elbánásban részesült, úgyannyira, hogy szinte semmiséggé törpül a többi mellett.

Láttunk díszmagyarban jól megtermett testes alakokat. Közéletünknek bármely közepes nevezetességü alakja megörökíthető ily módon. Semmit mondó tartás, üres, kifejezéstelen mozdulat; a nagy igyekezettel készített mente és zsinórzat minden, már pedig ezek nem tehetik jóvá az említett hiányokat.

A legtöbb pályázó tudatával sem látszik birni annak, hogy mi a monumentális művészet legfőbb és legegyszerűbb kivánalma. Sokan a sablont s a konvenczionálizmust tekintik annak és ily irányban haladnak sajnálatraméltó naivitással.

*

Az első díj nyertese, *Strobl* Alajos, merész elhatározással szakított az eddigi fölfogással, s teljesen új, szokatlan alapon kivánta megoldani föladatát. Hullámoktól körülnyaldosott sziklára állította a vasminisztert; kezébe a Vaskapu szabályozásnak tervezetét adta, mellette a guruló szárnyas kerék, alant a repülő Mercur s mögötte a lelánczolt természeti erőket jelképező szakállas ősz férfi hatalmas alakja.

Az eszme szép; költői lendülettel van fölfogva és előadva; azon a határon mozog, a hol a festészet és szobrászat sürün találkoznak.

Még csak a csapongó sirály s a háttér sötét, viharzó felhői hiányzanak s kész egy pompásan gondolt allegorikus festvény — Baross emlékének megörökitésére.

Valóban kitünő alkotása Stroblnak s óhajtandó, hogy minél előbb díszitse a központi állomás előtti tért e monumentalis és hatalmasnak igérkező alkotás.

Szécsi Antal, a második díj nyertese, jellegzetes s kiváló tanulmányról tanúskodó alkotást mutatott be. Baross alakja az erő és férfias megjelenés példaképéül tekinthető; egyik legkiválóbb alkotása e derék művészünknek. Mellékalakjainak jelképes fölfogása beható tanulmányról tesz tanúságot.

Három mintát állított ki, s mind a három becsületére válik a szorgalmas művésznek.

Nagy gondot fordított arra, hogy Baross kitünően legyen találva, s e részben teljesen eleget tett föladatának.

E cikk szerzője Kacziány Ödön

Bővebben idéztünk Tóth Lőrincztől, hogy az ő jellemző szavait hallva s mérlegelve, annál helyesebb összehasonlítást tehessen az olvasó az első és a második költői örömünnep kora és lefolyása közt, s annál méltóbb örömmel mondhassa el, hogy hál' Istennek, «Nem úgy van már, mint volt régen!»

A váratlan sikerű «Dalünnep» azzal ért véget, hogy a rendező bizottság egy igen meleg hangú «tisztelet-okirat»-ot állított ki, melyet nemcsak az elnökség és az egész bizottság, hanem az irodalom művelőinek és barátainak egész serege is ellátott névaláírásaival. Hogy neve aláírására az ősz költő minden tisztelőjének alkalma lehessen, egy hétig körözték a «tisztelet-okirat»-ot a társaságokban s úgy küldték el aztán egy lelkes levél kiséretében az ünnepeltnek, ki részint

Stadt Magos K

tére rendeztek születésének 70-dik s irói pályafutásának 50-dik évfordulója alkalmából.

A dolog így történt.

1843 márczius 11-dikén következő fölhivás jelent meg a lapokban: «Dalünnep. — *Kisfaludy Sándornak, most élő legtiszteltebb költőink Nesztorának* 70-ik *név- és évnapja előestéjét* nyilvánosan is megülni szándékozván, többen, tisztelői közül, b. *Eötvös József* elnöklete alatt dalünnepet rendezének el, mellyre a t. cz. fővárosi közönség lelkes hölgyei ugy, mint férfiai, ezennel nyájas tisztelettel meghivatván, szivesen láttatnak. — Az ünnepély f. hó 17-ikén *pénteken délután 4 órakor* a magyar Tudós Társaság teremében fog tartatni. — B. *Eötvös J.* m. k. elnök. *Garay* m. k. rendező.»

Az ünneplés névsora következőleg volt megállapítva:

«1. Báró *Eötvös József* megnyitó beszéde. 2. *Kisfaludy Sándor* életrajza, Garaytól. 3. Költemény, *Vachott Sándortól.* 4. *Nők és az élet,* Kuthy Lajostól. 5. *Csobáncz,* rege Kisfaludy Sándortól, szavaló Erdélyi János. 6. *Nemzeti háromszin,* költemény *Vajda Pétertől,* 7. Kisfaludy Sándor mint nemzeti költő, értekezés *Gorove Istvántól.* 8. Költemény Garaytól, szavaló *Székács József.* 9. Zárbeszéd *Tóth Lőrincztől.* Közben a nemzeti szinház kardalnokai egy Erdélyi által készitett alkalmi költeményt énekelnek.»

Hogy azonban a rendezők és a fölhivás kibocsátói ez érdekes műsor mellett is mily kevés részvételre számitottak, mutatja az, hogy a «Dalünnep» vendégeinek a befogadására elégnek vélték az akkor még bérházban lakozó Akadémia kisded termét.

De mindannyian igen kellemesen csalódtak. A kitűzött időre oly nagy számban jelent meg a főváros művelt közönsége, hogy tizedrésze sem fért volna be a Trattner-Károlyi ház «tudós társasági termé»-be.

A rendezők látván e bajt, rögtön egy merész mentő eszközhöz folyamodtak. Átszaladtak a szomszéd megyeházához s annak a nagytermét kérték el az alispántól. Az alispán nagy hirtelen berendeztette úgy, a hogy, a nagy termet s a «Dalünnep» elnöksége és rendezősége diadallal kérte föl a már-már zúgolódó közönséget, hogy méltóztassék átsétálni a megyeházára. S a közönség csakugyan nyomban át is költözködött, a mi nem minden zavar nélkül ment végbe, mert a mellett, hogy mindenki rohant jó helyre jutni, sokan ép olyanok szorúltak ki, a kik az

nálunk első vállalat szép sikerrel kezdé a nővilágot s a szalonvilágot is a literaturával összekötni. Az akadémiai terem újabb időkben nagyon is szük lőn, s a társaság hihetőleg kénytelen lesz ezentúli közgyüléseit téresebb helyre tenni át.

«A mily czélszerű nyilvános s a közönségre buzdítva s lelkesítve ható, és így a költő iránti tiszteletkijelentést a jelenre, az életre, az ügyre is hasznosan kiterjesztő ünnepélyt szokott adni a Kisfaludy-társaság a meghalt Károly emlékezetére: hasonlót tervezett egy kis irói egyesület, Eötvös József b. elnöklete alatt, a még élő másik Kisfaludynak, Károly bátyjának, az ősz lantos Sándornak hetvenedik névnapjára; — azon Sándornak, ki a hazának legnépszerűbb költője, kinek verseit, egész le a gunyhóig, tudja és szavalja e hazának minden magyar lakósa, mert minden szava, minden

FÉNYKÉPEK AZ ÓROS

A lélek

«Istenhez és a czá
eljutni,» mondja egy
Ennélfogva e két helyen
tatnak.

Az x-i kormányzóság
előtt tíz évvel *Momiro*
fogyott szegény árva fiú
az ottani községi árva
rubel készpénzzel, egy
kellőleg kiállított útlev
nak, hogy *Péter Petrovi*
a maga lábán járni,
A szegény fiú, ki szülei
ismerte, egy útszéli árol

GYERMEKEK MENETE ERZSÉBET KIRÁLYNÉ MISKOLCZI SZOBRA KÖRÜL.

oly világosan, hogy szabad szemmel is meg lehetett volna látni. Márczius közepén fénye elhalványodott, április végén már egészen gyenge volt, de észre lehetett venni, hogy még köneny gáz fejlődik ki belőle. A csillag különben mindig a Nyilas képletében mutatkozott.

Midőn Flemming asszony 1899 márczius 8-án a lemezen legelőször észrevette ezt a sajátságos jelenséget, a csillagászok kutatni kezdtek a csillag után, meg is találták, de már rendkívül gyenge volt a fénye, úgy, hogy előrelátható volt, hogy rövid idő alatt köddé változik. Mindebből következik, hogy ez a tudomány előtt eddig ismeretlen csillag 1898 márczius havában összeütközött egy másik csillaggal s ennek következtében teljesen elégett. A föld forgása nem szünt meg, az égboltozaton minden a rendes kerékvágásban maradt s ha Bruce távcsöve nincs, itt lenn nem is sejdíthettük volna, hogy oly nagy messzségben óriási katasztrófa ment végbe, mely egész külön világot pusztított el, oly világot, hol esetleg értelmes lények is lakhattak, de minden esetre olyat, mely kisebb nem lehetett, mint a mi naprendszerünk.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA MISKOLCZON.

Magyarország városai közt Miskolcz volt az első, mely gyászos végű Erzsébet királynénk emlékezetét nyilvános helyen emelt szobormű-vel megörökítette. A díszes fehér kőállványon elhelyezett szép mellszobor már készen áll s Miskolcz város egyik szép közhelyét, a Népkerttel kapcsolatos új ültetésű Erzsébet-ligetet ékesíti. Az ünnepies leleplezés június hó 17-én történt nagy résztvevő közönség jelenlétében, mely az esős idő mellett is szorongásig megtöltötte a nemzeti zászlókkal fölékesített színteret. Ott volt Borsodmegye és Miskolcz város minden hatósága, úgy szintén a törvényhozás két házának számos tagja, nevezetesen báró *Vay* Béla, *Lánczy* Leó országos képviselő, dr. *Tarnay* Gyula alispán, *Lévay* József nyugalmazott alispán, *Soltész Nagy* Kálmán miskolczi polgármester, *Görgei* László m. kir. államvasúti üzletvezető, *Radványi* kamarai elnök és sok más előkelőség. A szobor talapzatára koszorúkat helyeztek: a borsodmegyei nőegyesület, a miskolczi róm. kath. nőegyesület, a Vöröskereszt-egyesület miskolczi fiókja, az ág. ev. nőegyesület, a ref. felsőbb leányiskola, az egri érseki papnevelő intézet és mások.

A leleplező ünnep szertartásait a miskolczi dalárda kezdte meg a «Szózat» eléneklésével; majd *Tóth* Pál, a ref. felsőbb leányiskola igazgatója lépett a szónoki emelvényre s nagy hatású beszédet tartott, melyben Erzsébet királyné fejedelmi és női erényeit költői lendületű szavakkal dicsőítve, ecsetelte a boldogúlt Nagyasszony élete történeteit. Erre a lepel lehullott a

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA MISKOLCZON.

kitünően sikerült szoborról, melyet *Soltész Nagy* Kálmán polgármester vett át a város örök gondozásába. Végül a dalárda előadván a «Dal-szabadság» czímű énekdarabot, ezzel a legszebb rendben lefolyt ünneplés befejeződött.

Az közadakozásból állított jeles mellszobor *Strobl* Alajos mintázása után bronzból van öntve s legszebb női kora teljes bájában ábrázolja az örökre felejthetetlen királynét.

A szobrot ábrázoló egyik képünkön az a jelenet látható, midőn az annak megtekintésére kivezetett kisdedóvói növendékek kezökben apró nemzeti zászlókat tartva az emlékművet csoportosan körüljárják.

EGYVELEG.

* **A levegőben levő vízgőzök** összegét szakértők gondos számítások szerint mintegy 553 billió hektoliter vízmennyiségre becsülik. Ez az összeg aránylag csekély, mivel ha egyenlően oszlanék meg a szárazföld egész területén, csak 108 milliméternyi vízzel borítaná el azt. De mégis nagyobb víztömeg ez, mint a mennyi bármely szárazföldi tóban van, mert 140 köbmérföldnyi területet teljesen képes volna betölteni, pedig egyetlen köbmérföldnyi területbe beleférne ötször annyi viz, mint a mennyit a Mississippi visz magával évente a tengerbe. A föld összes folyóinak vize, mely évente a tengerbe fut, csak 40 köbmérföld tartalmú, tehát alig egy harmadával több annál, a mi a légkörben van. Mivel pedig a folyók vize csakis az esőből és hóból, tehát eredetileg a légkörből ered, látható, hogy a nedvességi körforgás a légkörből a földbe, a tengerbe s ismét a légkörbe meglehetősen gyors, mivel minden a földgömbön levő nedvesség átlag véve három év alatt megteszi ezt az útat.

* **Tunisi bor.** A két évvel ez előtt Tunisban ültetett szőlőtőkékről a múlt esztendőben már 200.000 hektoliter bort szüreteltek, mely minőségre nézve a legjobb franczia borokkal vetekedik.

* **A középnagyságú ember csontváza** átlag 9 kiló; a nőké azonban csaknem 2 és fél kilóval könnyebb.

* **A bénúltság** rendesen a bal oldalt sujtja. 100 bénult ember közül 85 a baloldalát nem tudja mozgatni.

* **Egér-czirkusz** jelenleg a legkedveltebb kirakati reklám New-Yorkban. Egy Lindemann nevü czég kizárólag azzal foglalkozik, hogy üvegszekrényeket készít, melyekben fehér egerek forgatnak korongokat. A kirakatba tett szekrények állandóan nagy közönséget vonnak az üzletbe.

* **Az orosz czári pálcza** tömör aranyrud; 91 czentiméter hosszú. Diszítései között van 268 gyémánt, 360 rubin és 15 smaragd.

* **A leggazdagabb koldus** jelenleg Triesztben él, mint hamis esküt miatt elitélt fogoly. Oppasich Simonnak hivják; kéz és láb nélkül született s ezért koldulása igen jövedelmező volt, úgy, hogy már 1880-ban 47 éves korában mintegy negyedmillió korona értékü vagyona volt, melyet kitünően kezelt: földbirtokokat és értékpapirokat is szerzett, de e mellett folyvást koldult. Elfogatásakor már jóval felül volt a vagyona a millión.

* **A halálbüntetést** ismét életbeléptették Colorado államban, mivel két év alatt, mióta eltörölték, rendkívül elszaporodott a gyilkosságok száma.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE MISKOLCZON.

delte el, mi tulajdonképen a csata feladását jelentette, mert mihelyt Mac-Mahon tábornagy azt látta, hogy a huszárok világoskék mentéinek hosszú vonala a láthatárról eltünt, egy végső erőmegfeszítéssel előre nyomúlva, az osztrák sereget állásaiból kiszorította.

A csatatérről visszavonúlt 10-es huszárok éjféltájban la Stalio közelében megállva, teljesen kimerült lovaik etetéséhez és itatásához készültek, midőn alig ezer lépésnyi távolságban a franciák tábortüzei villantak fel.

Ily körülmények közt nem maradt egyéb hátra, mint a már megtágított hevedereket újból megszorítva, az esetleges meglepetés ellen résen állni. A legénység fele tehát nyeregbe ült, a többi a lovak mellett állva — a dohányzás tiltva lévén — csendesen bagózott, habár 24 óra óta még prófuntot sem láttak.

Az éj csendjét némelykor a lovak nyeritése szakította félbe. Egyszer csak a nyergelt lovak nagyobb része nyugtalankodni kezdett, mivel pedig a ló éjszakának idején a neszt előbb veszi észre mint az ember, nyilvánvaló volt, hogy valaki jön. És úgy is volt. A felállított őrszem valakire a szokásos halt wer da? (állj, ki vagy) kérdést kiáltotta, mire lódübörgés hallatszott. Alig három percz múlva a sötétségből három lovas alakja vált ki. Az elveszettnek hitt egyik őrjárat volt, melyet Edelsheim a Mensdorff-hadosztály felkeresésére küldött volt.

Az őrjárat vezetője egy Kiss Pál nevű czímzetes káplár volt, ki arról volt híres az ezredben, hogy nyeregben ülve lábaival a lovat úgy meg tudja szorítani, hogy annak a lélekzete is elakad. Ezenkívül roppant furfangos ember volt, kinek eszén senki sem tudott túljárni.

A szokásos jelentés után Edelsheim, ki lova mellett a gyepen hevert, magához hivatja Kiss Pált és a magyar szót erősen törve, azt kérdi tőle, hol járt.

Kiss Pál tizedes elmondja, hogy egy franczia őrjárat, — lehetett vagy negyven afrikai vadász — rájuk ütött, midőn egy teljesen leégett major mellett elhaladtak. Ő azonban — a mint ezt a két vele volt huszár is bizonyíthatja — közibük csapott, hármat agyonvágott, a többi aztán odább állott. Az elesetteknél talált zsebórákat s néhány aranyat el is hozták. Midőn aztán a keresett Mensdorff-hadosztályt sehol sem látták, visszafelé indúltak, de az ezred helyén már franczia gyalogság táborzott. Hátrafelé nem mehetvén, megeresztett kantárszárral a táboron keresztül vágtattak a nélkül, hogy valaki útjokat állotta volna, mert valószinűleg azt hitték, hogy a három huszár után a többi is jön. Így aztán végre mégis a regementre akadtak, habár az utolsó órában, még pedig már sötéttel ismét franczia gyalogságra bukkantak, kik azonban őket észre nem vették. Edelsheim a jelentés meghallgatása után ismét a gyepre feküdt, Kiss Pál és két társa pedig oda állt a többiek sorába.

Ilyen volt a magyar huszár és ha Isten úgy akarja, ilyen is lesz mindig! . . .

ZEISSBERG HENRIK.

1839—1899.

Gyors egymásutánban dőlnek ki az osztrák történelem legjelesebb művelői az élők sorából. Huber Alfonzot, kiben a bécsi egyetem és az osztrák történetírás egyik legkiválóbb emberét vesztette, pár hónap múlva követte a sírba Zeissberg Henrik lovag, udvari tanácsos, az udvari könyvtár igazgatója, ki a régi osztrák történelmi iskola egyik legkiválóbb tagja volt.

Zeissberg Henrik 1839 július 8-án született Bécsben. Tizennyolcz éves korában, midőn a bécsi egyetemre ment történelmi s bölcsészeti tanúlmányokat folytatni, már nagyon felülmúlta társait úgy az újabb nyelvek elsajátításában, mint a történelem, főleg a hazai osztrák történelem és segédtudományai alapos ismeretében, úgy, hogy társai között csakhamar különleges állást foglalt el. Történelmi képzettségén kívül még alapos bölcsészeti tanúltságot is vitt magával az egyetemre, s a bölcsészetben való avatottsága későbbi történelmi kutatásainak alaposságára is nagy hatással volt. Irodalmi munkásságát korán kezdte meg. Még egyetemi hallgató korában látott napvilágot első munkája,

ZEISSBERG HENRIK.

mely Annóról, az első salzburgi érsekről szólt. 1863-ban a bécsi egyetemen az általános és osztrák történet magántanára lett, 1865-ben a lembergi egyetemre nevezték ki tanárrá, honnan 1871-ben Innsbruckba helyeztetett át; de már a következő évben Bécsbe hivták meg egykori tanárának, Aschbachnak megüresült tanszékére. Midőn Sickel Tivadar a bécsi történelmi intézetet elhagyta s a római intézet vezetését vette át, Bécsben Zeissberg követte őt az intézet igazgatói állásában.

Bécsi egyetemi tanársága alatt érte az a kitüntetés, hogy néhai Rudolf trónörököshöz az osztrák történelem tanárává hivatott meg. Ez a működése hozta létre azt a bizalmas viszonyt, melyben Zeissberg a boldogult trónörökössel állott, s mely később sem szűnt meg köztük. Weilen udvari tanácsos halála után Zeissberg vette át az «Osztrák-magyar monarkhia irásban és képben» czímű nagy munka osztrák részének szerkesztését, s e rész az ő szerkesztősége alatt be is fejeztetett. A bécsi egyetemről 1896-ban az udvari könyvtár igazgatói állására neveztetett ki Hartel Vilmos lovag, jelenlegi osztályfőnök utódjává. 1897-ben lemondott egyetemi tanári állásáról, s azontúl egészen az udvari könyvtárnak és irodalmi munkásságának szentelte idejét. Halála váratlanúl történt. A megelőző napon, május 26-án még bent volt hivatalában, honnan szokása ellenére korábban távozott el. A nap többi részét családja körében töltötte; éjfél felé hirtelen roszúl lett, s alig egy órai küzdelem után május 27-én virradóra elhúnyt. Halálát özvegye és egyetlen leánya gyászolja.

Zeissberg irodalmi működése főleg a 70-es évek óta volt nagy, mikor a bécsi egyetemre helyeztetett át. Pályája elején a szláv nemzetek történetének tanúlmányozására adta magát, melyet az eddigi osztrák történészek alig vettek tekintetbe. Ebbeli tanulmányainak eredménye a középkori lengyel történetirásról készített műve, mely 1873-ban jelent meg. Megbecsülhetetlen tárháza e munka nemcsak a lengyel, hanem a német történeti irodalomnak is. Becsét legjobban jellemzi, hogy a Jablonowsky-társulat díjával tüntették ki. Ettől kezdve gyors egymásutánban jelentek meg kisebb-nagyobb munkái, értekezései és forráskiadványai, melyek majdnem kizárólag az osztrák közép-kori történelemre vonatkoznak. Ő dolgozta ki a Helfert-féle történetnek azt a részét, mely a Babenbergek, Przemyslidák és az Árpádok korának történetét tárgyalja, s mely később a trónörökös részére kézikönyvül fogadtatott el. Irodalmi munkásságának irányában egyébiránt két korszak különböztethető meg. A míg ugyanis eleintén kizárólag a középkori osztrák történettel foglalkozott, addig a 80-as évek óta mindinkább Ausztria újabb története felé fordúlt, s a mult és a jelen századbeli osztrák történet kutatásával kezdett foglalkozni. E téren is forráskiadványokkal és feldolgozásokkal találkozunk, így folytatta Ausztriának a franczia forradalom alatt követett német birodalmi politikájára vonatkozó kútfők kiadását, melyet még Vivenot kezdett meg, újabban pedig Albrecht főherczeg megbizásából Károly főherczeg hátrahagyott iratait adta ki, 1895-ben pedig Károly főherczeg nagyszabású életrajzával lépett a nyilvánosság elé. Mind e munkákat alapos históriai kritika, a források szigorú megrostálása s felhasználása, világos, szabatos irály és fegyelmezett logikai következetesség jellemzi, megérzik rajtuk a bécsi történelmi iskola, melynek Zeissberg egyik legjelesebb tanítványa volt. Irodalmi munkásságaiért a bécsi akadémia 1872-ben levelező, 1882-ben rendes tagjává választotta.

Az udvari könyvtár élén csak 1896 óta állott. E rövid ideig tartó hivataloskodása alatt több nevezetes változtatást léptetett életbe. Ő alatta nyert az udvari könyvtár részben új helyiségeket, így a kézirati dolgozó-szobát, s ő alatta kezdődött meg a könyvtár reál-katalogusának készítése. Mint igazgató a bécsi könyvtár tekintélyét nagyban emelte.

Működésének főrésze azonban az egyetemre esett, melynek egyik disze volt. Tanári széke és az osztrák történelmi intézet vezetése közt oszlottak meg tanárságának évei. Az intézetet az elődjétől, Sickeltől örökölt szellemben vezette. Mint tanár valóban párját ritkította. Rendesen két kollegiumot tartott: egyet az egyetemen, egy általános német történelmi tárgyút, és egyet, gyakorlatokkal összekötött kútfőtani előadást, a történelmi intézetben. Mint vizsgáló tanár szigorú volt, s ezért gyakran rettegtek tőle hallgatói. De ezen tulajdonságokkal jószivüség és szeretetreméltóság párosúlt, melylyel mindenkit lebilincselt, meghódított. Akárki fordult hozzá, mindenkit szivesen, előzékenyen fogadott; hallgatóival, főleg az intézetben, a legszeretetreméltóbban érintkezett, s irodalmi működésükben tőle telhetőleg támogatta őket. Egykori tanítványai, kik között — mint a történelmi intézet tagjai — több magyar is volt, így Károlyi Árpád, Fejérpataky László, Szádeczky Lajos, Barabás Samu, Schönherr Gyula, Hodinka Antal, Veress Endre, Áldásy Antal, stb. kegyelettel őrzik meg emlékét.

Zeissberg halálát nemcsak Ausztria, hanem a külföld tudományos világa is gyászolja. Jól mondta Hartel osztályfőnök az elhunyt koporsója felett tartott emlékbeszédében, hogy büszke lehetett Ausztria arra, hogy oly férfiút birt, a minő Zeissberg Henrik volt. Nagyot és sokat alkotott, nagyobbat alkotni a halál gátolta őt; de, a mit mint tanár és tudós alkotott, az maradandó becscsel bir a jövőben is.

EGY FÖLFEDEZETT VILÁGFORRADALOM.

Az új óriási távcsövek nehány év alatt tömérdek új részlettel ismertettek meg az égboltozat eddig rejtve maradt titkai közűl. Talán a legérdekesebb mindazok között egy napjainkban történt nagyszerű világforradalom, melyről ily óriási távcső nélkül tudomásunk sem lett volna. Érdemes erről külön is megemlékeznünk.

A perui, arequipai Harvard-egyetem nehány év óta egy magas hegyen levő csillagvizsgálótornyon igen szép és részletes fényképeket készít egy hatalmas fényképező-távcső segítségével, melyet, mivel az egész mintegy 120,000 forint költségen egy Bruce Katalin nevű tudományszerető nő készíttetett, Bruce-távcsőnek szoktak nevezni. Minden felvétel az égboltozatnak igen kis részére terjed ki, de azért egy-egy lapon néha majdnem fél millió csillag képe látható. A pompás felvételeket tudományos feldolgozás végett többnyire a Newyork mellett levő Cambridge-egyetem csillagvizsgáló-intézetébe küldik, hol erre különös gyakorlattal biró nők válogatják ki a több százezerre menő csillagok között azokat, melyeknek valami különös további tanulmányozásra érdemes sajátságuk van.

A múlt márcziusban egy ily beküldött lapon Flemming asszony, az egyik tudós vizsgáló, fölfedezett egy kis csillagot világos vonalú spectrummal, mely mindig valami nevezetesség jele. Rögtön összeszedték az égbolt ezen részéről készített lemezeket, hogy a csillagot közelebbről megvizsgálják s 78 lemez gondos összehasonlítása után arra a csodálatos eredményre jutottak, hogy ez a jelzett csillag csak az 1898 márczius és április havaiban fölvett fényképeken fordul elő, azelőtt soha, de már márczius elején

26. SZ. 1912. (59. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | BUDAPEST, JUNIUS 30.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utcza 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek: Egészévre — — 20 korona. Félévre — — — 10 korona. Negyedévre — — 5 korona.

A *«Világkrónikával»*-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

Balogh Rudolf fölvétele.

ARANY JÁNOS SZOBRA A MARGITSZIGETEN. — STROBL ALAJOS SZOBORMŰVE, MELYET JÓZSEF FŐHERCZEG ÁLLÍTTATOTT FEL.

ROZSDA

IRTA SZENDE-DÁRDAY-OLGA REGÉNY

— Melyik kalapomat tegyem föl, Rita? — szólt be Zsarnayné leányának.

Rita ott ült nagynénjével özv. Delmárnéval a homályos szalón egyik sarkában és régi fényképek között turkált.

— Attól függ mama, hogy hová mégy?

— Egyleti ülésre.

— Akkor meg az a kérdés, hogy hol lesz az megtartva. Ha valamelyik grófné palotájában, akkor mindegy, akármilyen kalapot teszel fel, az úgy sem veszi észre. Ha valamelyik pénzbáróné szalonjában, akkor meg a legszebb kalapod sem elég szép. Ha pedig valami egyleti helyiségbe van összehíva az ülés, akkor meg úgy sem érdemes elmenni, mert a többi sem jön el.

— Te mindig csak bolondozol, — bosszankodott a tanácsosné. — Várj csak, valami egerházi Éger Árminnénál lesz az ülés. Felteszem hát a tollasat, jó?

— Persze hogy a tollasat, — hagyta helybe Rita egykedvűen.

Pár percz mulva újra belépett Zsarnayné, útra készen, kalappal, kabátban.

— Jól tettem fel? — kérdé leányához fordulva.

— Ah, mammina mia, — nevetett gyöngyöző nevetéssel a fiatal leány, — te sohasem fogsz tudni kalapot feltenni. — Ezzel felugrott s igazgatni kezdte anyja fején a kalapot. — Nézd mama, jegyezd meg, ez az aczélcsatt balra való. A tollakat meg össze-vissza borzoltad a tűkkel.

— Én pedig azt hittem, hogy nagyon jól tűztem fel, — mentegetődzött Zsarnayné zavartan.

Energikus metszésű, hajdani nagy szépségről tanuskodó, keskeny arczában, az a mélyen fekvő két nagy barna szem, ijedt, gyámoltalan kifejezéssel tekintett fel a kalapon babráló Rita arczába. Toilette dolgában tényleg nagyon gyámoltalan volt Zsarnayné. Gyűlölte a czifra ruhákat s csak akkor volt boldog, ha férfiszabású blúzban, kemény gallérral és kézelőkkel, bokáig érő ruhában órák hosszat sétálhatott.

— Micsoda ülésre mégy, Nella? — kérdé Delmárné, feltekintve a folyóiratokból, a melyekben lapozott.

— Ohh, hát tolonczülésre, — volt a nagy, megerőltetett, homlokránczolgatás közben adott felelet.

— Eh, — szólt Rita félig nevetve, félig bosszúsan, a kis faragott iróasztalkán heverő meghivó után nyúlva, — hisz itt az áll: «Ezüst kereszt lelencz-egyesület.»

— Jó, jó, hisz az úgyis mindegy, — jegyzi meg szórakozottan Zsarnayné, keztyűit czibálva fel kezeire, — a lelenczből úgyis toloncz lesz. — Adieu, theára itthon leszek! — s mitsem törődve a hátramaradottak hahotájával, sietve kifordult az ajtón.

— Nagyszerű ez az én Nella cousineom, még mindig a régi, — jegyzi meg az özvegy ezredesné nevetve. — De mióta lett belőle egyleti dáma? Régebben, úgy tudom, nem igen vett részt ilyesmiben.

— Nem is lett belőle olyan szoros értelemben vett egyleti dáma, a mire sem az ideje, sem a tárczánk nem futja. Csakhogy megúnta társaságunk, társadalmi életünk egyhangúságát, ezért inkább az efféle *neutrális* talajon szeret emberekkel találkozni, vagyis különböző társadalmi rétegekből összesereglő emberekkel. «Beszélgethetek egy csomó ismerőssel, — szokta mondani, — s még sincs hozzájuk semmi közöm.» Sokat jár felolvasásokra is. Hol az akadémián, hol a technikán, hol valamelyik klinikán ül. Saját szavai szerint sokkal jobban mulat ott, mint a zsurokon, mert «szivesebben hall egy férfit okosan beszélni, mint tiz-tizenkét asszonyt ostobán fecsegni.»

— Ez egészen Nellára vall, — mosolygott az ezredesné, azután elkomolyodva kissé, fürkésző tekintetet vetve Ritára, hozzátette. — És te Rita, te is unod a pesti társaságot?

— De még mennyire, — felelt a nyulánk, magas leány röviden s felemelkedve az ajtóhoz ment, hogy felgyújtsa a villanycsillárt.

— Mit csinálsz Rita, csak nem akarsz már felgyujtani? Hagyjad még egy kicsit. Én annyira szeretek a félhomályban diskurálni.

Rita szótlanul fordult vissza, de nem ült előbbi helyére, hanem az ablakhoz lépett s kezét az ablakzárra téve, homlokát reátámasztotta s némán bámult le az utczára, a hol egyenkint gyúltak ki a gázlámpák.

Az ezredesné, a ki Rita minden mozdulatát figyelemmel kisérte, most is komolyan és kissé elgondolkodva nézte a szép leányt. Mert szép volt Rita, csodálatosan, nyugtalanítóan szép. Középtermetnél magasabb alakja majdnem fiúsnak lett volna mondható, ha telt keble és formás karjai nem adtak volna nőies bájt megjelenésének. Hosszú, hajlékony nyakán ült a rendesen büszkén hátravetett fej, azzal a különös rézfényű szőke hajjal, mely egy lágyrajzú fehér gyermekarczot övezett. Két nagy dióbarna szem világitotta be ezt az arczot, ellentétben állva a rövid, kihivó, egyenes orrocskával s a kissé nagy, lágy metszésű piros gyermekszájjal. Ezerféle kifejezés váltakozott ezen a bizarr arczocskán. Hol kihivóan pajkos volt, hol meghatóan ábrándos, vagy macskamódon álmos. Rita jóval fiatalabbnak látszott éveinél. Igaz ugyan, hogy ritkán is ült olyan kemény, rideg kifejezés az arczán, mint épen most, midőn összeránczolt homlokkal nézett le az utczára.

Delmárné egy ideig szótlanul nézte a szép leányt, azután végre megtörte a csendet.

— Jer Rita, — mondá megfogva a leány kezét, — ülj ide mellém. Három napja vagyok már itt Pesten s még egyszer sem volt alkalmam, hogy veled jól kibeszélhessem magam.

A kedves arczú, mintegy ötven éves úrnő barátságos erőszakkal húzta le maga mellé a kissé kelletlenül közeledő leányt.

— Így ni, és most mesélj nekem egy kissé magadról.

Rita félig zárt szempillái alól oldalt nézett nagynénjére.

— Nincs sok mesélni való az én életemben, — felelé röviden.

— No de hát nézd Rita, — nógatja a jólelkű ezredesné a konokul maga elé néző leányt, — emlékezz csak vissza, mennyi mesélni valód volt mindig esténként régebben . . . Emlékszel, akkor, mikor az én szegény Mukim még élt és te nálunk voltál Pozsonyban és Székesfehérváron. Hej, de kedélyes két garnizon is volt az! Ördöngős egy kis fruska voltál te akkor . . . Fejtetőre állítottad az egész ezredet. Akkor igazán azt hittük, hogy . . .

Az ezredesné hirtelen elhallgatott.

Rita arcza még fehérebb, arczkifejezése még keményebb lett.

— Igen-igen, — egészítette ki nagynénje megkezdett mondatát, — tudom, hogy akkor mindnyájan azt hittétek, hogy mihamarabb «jó parthiet» fogok csinálni. Azt hiszed, nem tudom, hogy mit jelent az, ha valaki, a ki rég nem látott, azt kéri: «No, mesélj valamit magadról.» Ez körülbelül azt jelenti, hogy: «az Istenért, mondd el csak, miért is nem mentél már rég férjhez!» Ezt akarod tudni te is Lotti néni, nemde?

Delmárné fejcsóválva, szemrehányóan nézett Rita arczába, melyben az a két nagy szem sötéten, haragosan égett. Fehér arczát egy kis pir vonta be. A leány így igazán veszedelmesen szép volt.

— Rita, — kérdé Delmárné szeliden, — Rita, miért ez a keserű hang? Bevallom, hogy kerestem már az alkalmat, hogy veled négyszemközt beszéljek s sok mindenfélét kérdezgessek tőled. De hidd el, nem a puszta kiváncsiság vezet. Megengedem, hogy meglep téged, a kit vagy hat-nyolcz év előtt mint életvidor leánykát hagytalak el, most . . .

— Most mint savanyú vén leányt látni viszont . . . csak mondd ki bátran Lotti néni.

— Huszonnégy éves korában senki sem vén leány még és általában a vénleányság határa mindjobban kitolódik. De ha már benne vagyok a vallatásban, hát mondd el Ritám — még mindég nem jött el az igazi?

— Oh, Lotti néni, micsoda rettenetes ódivatú Gartenlaube-frázis ez. Az igazi? Hát várhat egy szegény leány az igazira? Hát nem az-e a feladata, hogy minél drágábban adja el azt a sokat emlegetett mirtuskoszorúját? És micsoda főbenjáró bűnnek tekintik, ha egy ilyen alkalmat elszalaszt vagy egyszerűen visszautasít! A szülők hálátlanságot emlegetnek, a rokonság szörnyűködik. Nem gondolja meg egyik sem, hogy micsoda lelketlenség az, egy fiatal leányt olyan embernek a karjaiba kergetni, a kitől esetleg fizikai undor riasztja vissza. Oh, nem szükséges, hogy az illető nyomorék vagy visszataszító legyen. Lehet egészen normális, sőt aránylag csinos ember, — sőt olyan ember is, a kivel szivesen elcseveg, elszórakozik — de a kinek még a keze érintésétől is hideg fut végig a hátán.

— Ugy-e, ha egy férfinek csunya felesége van, azon mindenki sajnálkozik, de ha egy szép asszonynak csunya vagy vén férje van, azon csak mosolyognak az emberek. Pedig annak a csunya feleséggel biró férfinak senki sem veszi rosz néven, ha kárpótlást keres és azt a szegény csunya asszonyt egyszerűen elhanyagolja. De a vén és rút férjhez kényszerített fiatal leánynál nem látja senki azt a tragikusan furcsa ellentétet az óva őrzött hófehér leánylélek rózsaszin álmai és a rideg, lealázó valóság között. Az ellentétet a költemény és regénynevelte fantázia és a kínos, terhes és rettenetes kötelesség között, a mely a szegény teremtésnek egész jussa legyen a szerelemhez és ételhez?

— Miért is adnak szegény leány kezébe verset és regényt? Miért nem kérdik inkább tőle, mikor még itt az ideje: «Válassz, — vagy eladod magad jó drágán a legtöbbet igérőnek; vagy ha erre nem visz rá a lelked, hát akkor tanulj valamit és keresd meg a kenyeredet!»

— Nem, ezt nem teszik. Dédelgetik a felserdült kis szépséget, mint egy bálványt. Feldiszítik, viszik jobbra-balra. Rengeteg anyagi áldozat árán az egész háztartás látszatelegancziára lesz berendezve. Ha aztán mulnak az évek és hervad a leány s elszalaszt egy-két jó alkalmat, akkor úgy bánik vele az egész család, mintha valamennyiüket becsapta volna. A szerencsétlen huszonhat-huszonnyolcz éves teremtés lassanként érezni kezdi, hogy nincsen egy csepp létjogosultsága többé. Nincs többé helye sem a társaságban, sőt még jóformán a családjában sem.

— Mondd, Lotti néni, hát van a szülőknek joguk arra, hogy egy leányt úgy állítsanak be a

GIOVANNI BATTISTA PIRANESI: A FONTANA DI TREVI. Róma, 1751

GIOVANNI BATTISTA PIRANESI: CAPRICCIO. Rézkarc. 1744—45 körül

munkásságot koszorúzta meg Társaságunk most az idei Szinyei-jutalommal. Újabb elismerés ez Beck számára az eddigi magyar és külföldi kitüntetések és díjak után. Hazai múzeumainkon kívül húsz külföldi közgyüjtemény őrzi plakettjeit és érmeit.

A Szinyei-tájképfestészeti díj odaítélésénél a Társaságot a szigorú értékelésen kívül szintén a modern törekvések mellett való állásfoglalás vezette. Olyan művész munkáját jutalmazta, aki megalkuvás nélkül tör magának utat előre. *Egry Józsefnek* Balatoni halászok című, a Szépművészeti Múzeum tulajdonában levő olaj-pasztelljét tüntette ki a Társaság e díjjal, mert e művész stílusában újat akaró bátorságot és ösztönös egyéni erőt talált.

Egry igazi tájképfestő. Látományszerű fényjelenségeket fest, melyeknek szétáradó, aranysárga fluiduma eloszlatja a föld sötétségét, feloldja az eleven és élettelen testek szilárdságát és egy elvonatkoztatott színszimfóniába foglal össze mindent. A megfogható dolgok, talaj, emberek nála époly anyagtalanok, mint a fénnyel telített levegő. Egy XX. századi, expresszionista Turnernek nevezhetjük a művészt. Nála sem árad a fény akadálytalanul, gyakran kell küzdenie gomolygó felhőkkel és sűrű ködöl, hogy győzelmes sugárkévéi annál mindenhatóbban törjenek elő és vibrálásukat tovább folytathassák a szilárdságától megfosztott földön, vagy a reflexekkel teli vízfelületeken. A figurális motívumok Egry tájképein csak arra valók, hogy mozdulataikkal a fényáradás feszültségét még jobban kifejezzék. Egry festészete a XX. század fiának igazi lelki vallomása, exaltált vágyakozás a sötétségből való kibontakozás után, tüntetés a napfény káprázató diadaláért.

A Zichy Mihály-grafikai díj igazságos odaítélése nem volt könnyű feladat. Nem mintha kevés érdemes fiatal grafikusunk lenne, hanem éppen mert a tehetségek nagy száma folytán nehézzé vált a döntés. A tavaly kiállított munkák beható mérlegelése után mégis *Komjáti-Wanyerka Gyula* látszott erre a legérdemesebbnek.

A 32 éves művész munkássága őszinte természetmegfigyelést, széles komponáló erőt, komoly készültséget, technikájának beható ismeretét árulja el. Rézkarcaihoz szépiával festett, meglepően friss tájképtanulmányokat és nagyvonalú figurális tollrajzrészleteket készít. Mindezek nem egyszer már önmagukban is befejezett alkotások. Komjáti-Wanyerka sokat tanult az idegen mesterektől, de a szemlélet közvetlensége: a magyar táj melankólikus költészete mindenütt kihangzik a műveiből. Külföldi kiállításokon is feltűnt már bensőséges művészete, sőt Monzában elismerő oklevelet is kapott. A Szinyei Társaság az idei Zichy Mihály-grafikai díjat egyhangúan ítélte oda neki.

Beszámolónk véget ért. Hisszük, hogy a díjak odaítélése mindenkiben megnyugvást kelt. A magunk részéről pedig ismét köszönetet kell mondanunk a Társaság azon barátainak, akik maecenási áldozatkészséggel lehetővé tették az említett díjak adományozását.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM GYARAPODÁSA 1926-BAN. A Szépművészeti Múzeum gyüjteményei közül a *régi képtár* 1926-ban a következő öt festménnyel gyarapodott: Lorenzo Costa: A szent család Szt. Jeromossal és assisi Szt. Ferenccel[1]; Bartolommeo Veneziano: Férfiképmás; Gianbattista Pittoni: Magyarországi Szt. Erzsébet (dr. Baumgarten Nándor úr adományából); XVIII. századi osztrák művész (Michelangelo Unterberger?): Éva teremtése; Schöft István: Pietà. A *modern képtár* részére szerzett nevezetesebb művek: 1. Elhalt magyar művészektől: Dósa Géza: A partravetettek; Ferenczy Károly: Schönherr Gyula és atyja arcképe (özv. Mike Sándorné és Hoffmann Árpádné úrnők ajándéka); Gyárfás Jenő: Ima (Barta Károly úr adományából); Komlóssy X. Ferenc: Erdőszéle (Wolfner Gyula úr ajándéka); Kozina Sándor: Önarckép; ugyanaz: Férfiarckép (gróf Wickenburg Márk hagyománya); Ligeti Antal: Női képmás (báró Kornfeld Móric úr ajándéka)[2]; Munkácsy Mihály: Tanulmány a „Falu hősé"-hez (a Szelényi-alap örök letéte); ugyanaz: Milton-tanulmány (részben cserében és a raktári anyag értékesítéséből)[3]; ugyanaz: Munkácsy Mihályné arcképe; ugyanaz: báró de Marches arcképe; Paál László: Borús idő (a Szelényi-alap örök letéte); ugyanaz: Felhős táj. 2. Élő magyar művészektől: Balló Ede: Than Mór arcképe; Bató József: Vasárnap este; Egry József: Vihar után[4]; ugyanaz: Balatoni halászok; Kernstok Károly: Fiatal hölgy arcképe (Mocsányi Ödön úr ajándéka); Márffy Ödön: Az anya[5]; Rippl-Rónai József: Önarckép; ugyanaz: Szomorúság; Szüle Péter: Zsuzsánna és a két öreg (báró Hatvany Ferenc úr ajándéka); Thorma János: Ibolyaszedés (a művész ajándéka)[6]; Tornai Gyula: Női arckép[7]; Vaszary János: Ébredés (Barta Károly úr adományából). Külföldi művésztől: Adolf Menzel: Prédikáció a köseni erdőben.[8]

[1] Színesen repr. Magyar Művészet II. évf. (1926) 10. sz.

[2] Repr. Magyar Művészet II. évf. (1926) 548. old.

[3] Repr. u. o. 545. oldal.

[4] Repr. u. o. 555. oldal.

[5] Repr. u. o. 554. oldal.

[6] Repr. u. o. 369. oldal.

[7] Repr. u. o. 550. oldal.

[8] Repr. u. o. 549. oldal.

A *régi szoborgyüjtemény* Leonhard Kernnek a Három gráciát ábrázoló faszobrával gyarapodott.[9] A *modern szoborgyüjtemény* gyarapodásából Kisfaludi-Stróbl Zsigmondnak Venczell Bélát ábrázoló bronz mellszobrát,[10] Medgyessy Ferencnek Anya című márvány-

[9] Repr. u. o. 458-9. oldal.

[10] Repr. u. o. 42. oldal.

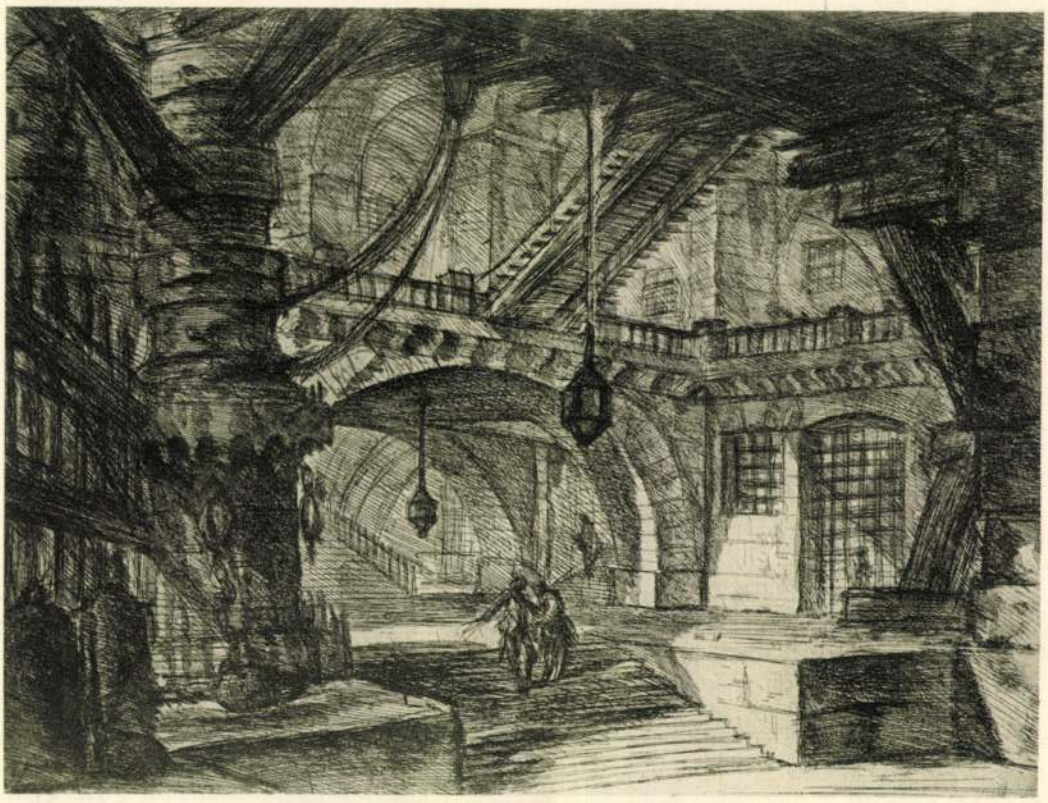

GIOVANNI BATTISTA PIRANESI:
A BÖRTÖNÖK (CARCERI) CÍMŰ RÉZKARCSOROZATBÓL

GIOVANNI BATTISTA PIRANESI:
A BÖRTÖNÖK (CARCERI) CÍMŰ RÉZKARCSOROZATBÓL

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

A SZINYEI MERSE PÁL-TÁRSASÁG január 31-én tartotta meg évi rendes közgyűlését, melyen *Beck Ö. Fülöp* szobrászművészt rendes tagjai sorába választotta és egyúttal az 1926. évi *Szinyei-jutalmat* neki ítélte. A *jánoshalmi Nemes Marcell*-féle alapítvány *Szinyei Merse Pál tájképfestészeti díját Egry József* festőművész nyerte a Szépművészeti Múzeum tulajdonában lévő „Balatoni halászok" című képével, míg a *Zichy Mihály grafikai díjat Komjáti-Wanyerka Gyula* grafikus művész kapta. Szinyei Merse Pál halálának hetedik évfordulóján, február 2-án délután — a Magyar Tudományos Akadémia ülésteremben — folyt le a hagyományos Szinyei Merse Pál-emlékünnep a Társaság tagjainak és igen nagy, előkelő közönségnek jelenlétében. *Lyka Károlynak* elnöki megnyitója után *Jeszenszky Sándor* főtitkár terjesztette elő a Társaság mult, 1926. évi működéséről szóló jelentését. *Lovag Ybl Ervin* r. tag felolvasta a díjbizottság nevében a kiadott díjakról szóló, alább szószerint közölt jelentését. Ugyancsak az emlékünnepen olvasta fel *Farkas Zoltán* p. tag *Zichy Mihályról* szóló tanulmányát. Az emlékünnepet a február 3-án este a Hungária-szállóban rendezett Szinyei-lakoma követte. *Dr. Lázár Bélának* ott elmondott serlegbeszédét folyóiratunk előző számában közöltük.

Ybl Ervin jelentése:

Szinyei Merse Pál emlékünnepén szokta évek óta a Mester nevéről elnevezett Társaság a díjakat átnyujtani az arra érdemes művészeknek. Ez idén is a Szinyei-jutalom, a Nemes Marcell-féle Szinyei-tájképfestészeti díj és a Zichy Mihály-grafikai díj esedékes. Szabályzatunk értelmében a díjakat kizáróan a Társaságon kívül álló művészeknek adományozhatjuk. Az említett három díj odaítélésének ügyét ismét két bizottság készítette elő, javaslatait a Társaság közgyűlése elfogadta és határozattá emelte.

A Szinyei Társaság e díjakat évek óta fiatalabb művészeknek szokta adományozni. Először történik ez idén e téren kivétel. Először díjazzuk a Szinyei-jutalommal olyan művész munkásságát, aki nem most repült föl talentuma szárnyain, hanem aki már régóta magasan és biztosan kering saját maga szabta útjain. De a Társaság ezúttal is hű maradt elveihez, mert a Szinyei-jutalommal ekkor is a tehetség eredetiségét és fiatalságát akarta kitüntetni. Oly mester munkásságát koszorúzta meg a jutalommal, akinek leszűrt ízlése, a mult értékein nevelt öntudatos stílusérzéke nem kiélt formák használatával, hanem bátor előrenézéssel kapcsolatos. A Szinyei Társaság, bár nem szokott lándzsát törni irányok mellett, hanem csak kvalitásokat, értékeket jutalmaz, ezzel a választással mégis a magyar művészet fejlődésének lehetőségeit és szükségét tartotta szem előtt. Olyan mesternek ítélte oda az idei Szinyei-jutalmat, akinek kitüntetésével nemcsak a művész tehetsége iránt fejezte ki elismerését, hanem saját magának életképes felfogását, az alanyi szempontokat kikapcsoló, tisztán az igazi értéket becsülő, a jövőt ápoló szellemét is igazolta.

Ez a mester *Beck Ö. Fülöp* szobrászművész. Életkorban már meghaladta az ötvenet, munkássága pedig túl van a minden újat kiérlelő erjedésen. Művészete már megtisztult az egyéni stílust kereső, egyoldalú törekvésektől, már elérkezett a klasszikus nyugalom összhangjához. Két, látszólag ellentétes műfajnak: a kisméretű plaketteknek, érmeknek és a monumentális zártságú, nagy plasztikának a művelője. Mind a kettőben azonban stílusának azonos jellemvonásai érvényesülnek. A plakettekben és az érmekben is az összefoglaló egyszerűségre, a formák lapidáris hangsúlyozására, a világos beállításra törekszik, mint szobraiban. Mikor Beck kiszabadult a naturalismusból, érmein és plakettjein eleinte élesen tagolta az emberi test tömegét, egyes késői quattrocento mesterekhez hasonlóan minden tagot, ízületet külön hangsúlyozott, de már ekkor is megvolt összefoglaló ereje, stílusbiztossága. Később azonban felismerte a szobrászat ősi stílustörvényeit, a kőnek a feloldott formák ellen való tiltakozását, a michelangelói nagyvonalú, de szenvedelmes kötöttséget és ekkor céltudatos akarattal, a népszerű tetszetőséget feláldozva, vetette magát az igazi monumentális feladatokra. Nem a köznapi értelemben felfogott, álpáthoszos monumentalitás volt a célja, hanem az esetleg kis méretben is megjelenő, a kő, a márvány zárt tömbjét hangsúlyozó, csak a lényeget adó egyszerűség. Beck szobrászatának csacsogástól mentes nyugalmát a kő adta meg és ezt az archaikus szilárdságot a mester intellektusa később kifinomította, harmonikusá tette. Most már nem érezzük alkotásaiban a kiélezett szándékot, most minden magától értetődő műveiben. Kompozíciói, aktjai, képmásszobrai, magyar karakterű kisbronzai és domborművei élettelesek, jellemzőek és stílusosak. Beck a kő, a márvány, a bronz természetét meg nem tagadva, akárcsak egy kitűnő stiliszta, minden témát a legvilágosabban, a legtökéletesebben fogalmaz. Mondanivalójában nincs véletlenszerűség. Mindent megfontoltan mérlegel, hogy az ábrázolt fej, alak, a jelenet karaktere, szelleme a legpregnánsabb formaösszhangban, határozottan jusson kifejezésre. Ezt a higgadt észtől, de eleven szívtől vezetett és nyugodt harmóniát zengő szobrászi

hasonmásuk. Delacroix-ra lehetne gondolni, vagy némely swedenborgianus rajzművészre. A vonalba fojtott erőnek oly potenciája ez, hogy csak Daumier szenvedélyes torzításában van meg az egyenértékese. A lépcsők, a szakadékok, a galériák, a gigászi arányú kőívek szinte a végtelenség perspektívájába futnak, a reális világ egyszerre megszünik és a borzalmak földöntúli világa mered reánk. Aki e lapokat rajzolta, a romantika bódulatában él. Piranesi többször is visszatért ifjúkorának e kedvenc lapjaihoz s az első rézlapokat titokzatos mélységekkel, sötét árnyékokkal tette drámaibbakká. Ez a titkos, dantei világ nem a nyugodt klasszicizmus világa többé. Egy ember kiemelkedik önmagából s megérezteti igazi valóját, nagy elragadtatásait, extázisát. Tragikus fogalmazások ezek. A gotika térérzése, a Kelet képzelete és a mai vasbeton-építés fantasztikus vágyai egyesülnek bennük rapszódikus egyveleggé. És itt látszik az a nagy súrlódási felület, mely Piranesit az embert s Piranesit a művészt tragikus konfliktusba keveri. A klasszikus rajzművész az archeologia babéros költője, az angol régiségrajongás velencei nagykövete — lelkében nem klasszikus.

*

Sohasem is volt igazán klasszicista. Romok, vázák, kandeláberek, — ez csak divat nála. Világámítás. A grafikai vonal itt nem a klasszikusok éles, tiszta, nyugodt körvonala, sohasem is volt az. A finoman hajlékony, a modulált, a lírikusan szaggatott vonal Piranesi igazi reflexe. Azután vadul nekiszabadul ez a vonal, lángot lövel, majd mezzoszoprán hangon esdekel, hogy megint könnyes fátyolt eresszen a mindenség arca fölé. Az archeologia szaktudósai vitatkoznak fölötte, hogy mikor a paestumi ásatások kincseit szórta szét lapjain, akkor a római régiségimádat atmoszférájában élt-e még, vagy az új görög-láz vett-e már rajta erőt? Fölösleges kérdés. Nézzétek meg az öregedő művész időtlen és tárgytalan allegóriáit, címlapjait, hódoló ajánlással írt fantazmagóriáit s egy világ lehelletét érzitek, mely sokkal közelebb áll hozzánk és minden romanticizmushoz, mint az akkori túljózan archeologiai divathoz. Etruszkokra gondolt, azután egyiptomiakra és bolond indiai formákra ... messze sóhajtozott, a groteszkek világába. Egy álmodozó öreg bolond, aki éjjel fölkel és piramisokat, kincsesházakat épít magának a papíroson, ahol ő, csak ő, örökké csak ő a király.

NÁDAI PÁL

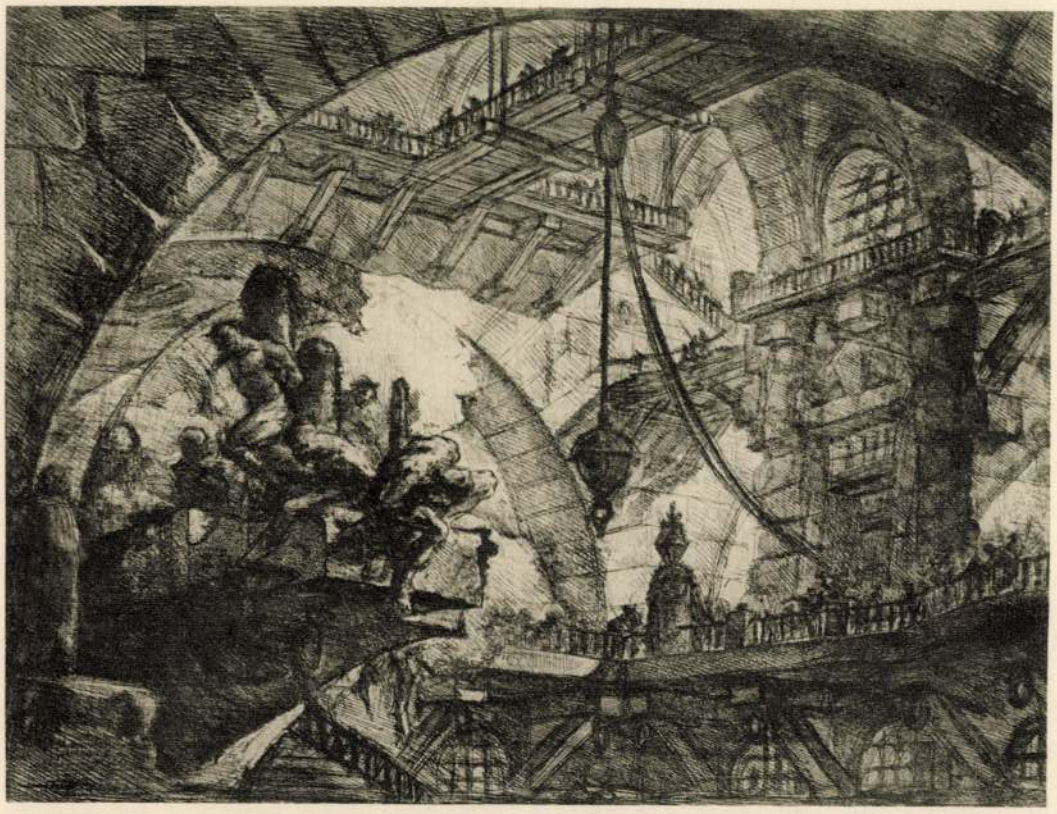

GIOVANNI BATTISTA PIRANESI:
A BÖRTÖNÖK (CARCERI) CÍMŰ RÉZKARCSOROZATBÓL

GIOVANNI BATTISTA PIRANESI:
A BÖRTÖNÖK (CARCERI) CÍMŰ RÉZKARCSOROZATBÓL

meghúzta egy-egy gyermekkéz és sisteregve a feszültség dinamikájától kilobbant a szikra. Minden művészegyéniség ily tragikus feszültség kilobbanása, Milyen kezek húzzák? Egyik mindig a vágyé, másik az adott realitásé. Piranesi papíroson épít, templomokat, házakat. grottákat, allegórikus szép épületeket, elképzelt római utcákat, szentek síremlékeit, csontkamrákat és máglyákat, mindent, amit látott, vagy elgondolt, átélt és kitalált. Egy szabályos, jókedvű építészeti rajzoló, aki a régészek vándorszekerére ül s pontos helyszini fölvételeket készít Apuliáról, Pompejiről, Trajánoszlopáról, Appius útjáról, Nero Sírjáról s — ki győzné vagy félezer lapjának témáit elsorolni. Talán negyven éves koráig ilyen halkszavú, nyugodt régészeti sétáló. Van e lapokon valami finom csillogás, valami ezüstös párafelhő, mely kétségtelenül megérezteti, hogy szerzőjük művész, hogy a rézmaratás bravúros kezelője s mindenekfölött, hogy a velencei elegáns festőmodor lovagja. Gondoljunk csak Guardi képeire, vagy a Canaletto házain lebegő fátylakra, arra a diffúz világosságra, mely a fátylak mögül előcsillog s ezt a grafikai lapok festőiségében Piranesinél is megtaláljuk. Tehát: egy lírai archeológus. A klasszikus romoknak festői telekkönyvvezetője. Már 1750 táján tisztán látszik, hogy új világhódolás van keletkezőben a régiség szerelmeseié. Ennek Winckelmann lesz a későbbi feje. Lessing és Goethe követik és Piranesi lapjain a római veduták metszetei a forrásuk. Amazok németek, bölcsek és tudományosak. De Piranesi olasz, temperamentumos és muzikális.

De az ember nem lehet büntetlenül művész és látnok. A szekér, mely csöndesen elindult a régész-kutatóval, eddig rendesen ballagott vele. Úgy negyvenedik éve körül ez a szekér egyszerre csak, mint a garabonciás diák szénásszekere, lassan elkezd az ég felé ágaskodni. Az építészeti rajzoló átszellemül. Amit feljegyez, ha földi dolgok is, már álmok folyják körül. A házak, mint modellált nagy egységek, titokzatosan rajzolódnak ki a lapok síkjából. Romantikus fény veszi őket körül. Városok romjai ködbe vesznek. Bűvös látomások keletkeznek. Maga Piranesi mind sűrűbben nevezi lapjait „vizió"-knak. Nem is a téma, inkább a hangulat ünnepélyes. Allegoriák hemzsegnek. Minden körvonal felbomlik, szertelenné válik. Egykor Palladióba volt szerelmes, most Dante világában jár a rajzoló. Nincsenek többé tiszta profilok. Sötét kísértetek árnyai borulnak a házakra, tájakra. Zene vonul be lapjaira és ez *oly furcsa ellentmondás az antik Róma világa* és az előadás zenéje közt.

Piranesi lapjainak művészi feszültsége kétségkívül tragikus feszültség. De nem az életsorsnak, nem a teljesületlen építővágynak tragédiája van e lapokra írva. Ha az lenne, az öregedő művész nem a soha meg nem valósítható diadalívek, a soha fel nem építhető tornyok, a félelmetesen borzongató alagutak világába menekült volna. Itt mélyebb, végzetesebb erők húzzák a pattanó papír két szélét. Pénz, hírnév, tanítványainak tisztelete vette körül a negyvenéves művészt. Ennyi földi jó közepette megbékülhetett volna a világgal. Beletörődhetett volna abba, hogy ő már nem fogja a lerongyolódott arisztokraták városát fölépíteni. Dehát akkor milyen démonok zavarják álmait?

*

Még ifjú éveiben Piranesi sokat járta a hallgatagság útjait. Volt egy fivére, karthauzi barát, akit gyakorta meglátogatott. Vajjon mire gondolhatott misztikus légkörében? Bizonyos, hogy a kívül békés művész, belül nagy viharokat is élt át. Volt életének korszaka, mikor sokat pereskedett és üldözőktől látta magát körülvéve. Életének ebbe a szakaszába esik a Carcerinek, a börtönrajzoknak átdolgozása. Tizennégy lap mindössze, de e tizennégy lapban a szenvedések, a gyötrelmek, az inferno dübörgése van meg. Aki e lapokra néz, szakadékokba lát, amelyekben az emberi összetörtség végzete van megörökítve. Láncok csikorognak, börtönajtók nyílnak, nehéz csigák recsegnek és földalatti kamrák boltívei tátonganak. Köztük pedig piciny emberek járnak, ananké, a végzet torkában. A megdöbbentő emberi tragikumnak szinte álomszerű ábrázolása. Víziók ezek? Vagy hallucinációk emlékei? Vagy maga a sátán térdepelt éjjelente a művész mellére és egy démonhit hajnali árnyait örökítette meg lapjain? A grafika történetében alig van

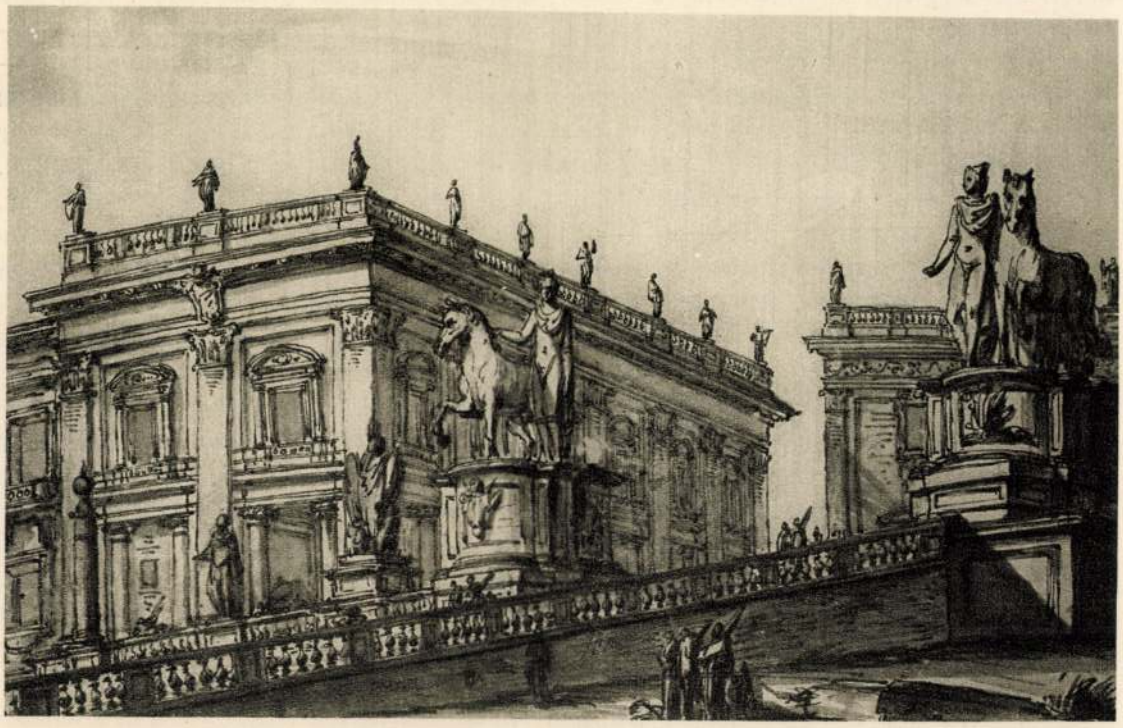

GIOVANNI BATTISTA PIRANESI (1720—1778): A CAPITOLIUM. Rajz
Meller Simon úr meghatározása
Az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum tulajdona

annál inkább csüggött e szenvedélyén. Úgy tűnik fel ifjú- és férfiélete, mint örökös utazás Velence és Róma közt, mint örökös tétovázás festői hajlama és építész-ábrándjai közt, mint lázas és reménytelen készülődés egy nagy fölfedező útra, melynek a végén kimondhatatlan szépségű tornyok és kupolás csarnokok állnak... Talán az utolsó nagy erőfeszítése lesz ez a gigászi építészetnek, melyet azonban mégis a barokk belső tüze fűt. Ily nagy csalódásokban össze kellett volna törnie Velence rajongó fiának, ha nincsenek ott — az angolok Velencében és Rómában, nappal és éjjel, archeológiát tanulva és a gondolákon udvarolva. Arany csörren a nyomukban. Amit szeretnek, a római régiség, abból divat, — sőt több — izléshullám lesz a világon. Ah, a Piranesi Velencéje is ilyen. Nappal: Gibbon, a történettudós. Találkozások, viták Robert Adammal, a híres építésszel és lakásberendezővel. Szorgalmas tanítványok: Hamilton, Jenkins és a divatos angol tájfestők. Előkelő lordok élvezik a finom társalgót, derűs bölcset, a pápai cavalierit, az utolsó humanistát. Ilyen Velence nappal. Éjjel pedig a legzajosabb kedvű s legromlottabb városa a maga korának. Bálok, arab éjszakák szerelmeivel, a lagunákon Casanova evez, a grották mulatságait kalandorok rendezik. A nymphák szerenádjába a dogek börtöneinek népsége szól bele. Furcsa kettőssége embernek és művésznek Piranesi. Egyfelől úr, nemes, archeológusok elnöke, lordok barátja, másfelől amatőr, író és rézmetsző. Melyik az igazi élete? Egy harmadik világ; építeni. Tudjuk mindnyájan, ifjúkorunk álomvilágában élünk mindhalálig. Piranesi fiatalkorában résztvett egy kis templom újjáépítésében, a Santa Maria Aventina templomában. Azután csak ábrándozott az építésről. És mikor 1774-ben meghalt, temetét odatemették az aventinumi templom kriptájába. Ekkor már világhíre volt. Velence szülte és angolok vitték a szemfedőjét.

*

Gyermekkorunk kedvelt játéka: a pattanó-papír volt. Hosszú papírosszalag, közepén egy kis elfojtott pötty, egy tűfejnyi puskapor. A két véget ellenkező irányban

PIRANESI

Mikor az ember fiatalon, porlepett könyvespolcon találkozik a nagy archeologussal, néma tisztelettel üdvözli őt. És gyorsan tovább siet. Vastag foliánsok, kiásott és félig kiásott templomokkal. Füstölgő oszlopok, néma kőívek, dallamos tájak, repkényes sírok, rézbemetszette G. Piranesi. Isten veletek, Isten veletek szép Apulia és Castel Gandolfo, Paestum és annyi más emlékezés, mely egy fájdalmas humanista tanulási korszak eleven sebeit tárja fel bennünk. Minden klasszicizmusnak van egy kis kriptaszaga. Hát még, ha zsíros könyvtáblák és piszkossárga lapok közül vigyorog ránk a halottas-kamara, a szarkofág, a sziszegő vipera és a vázák meg kandeláberek közt álló ravatal. Csak hadd egye az évszázadokat őrlő szú!... Egyszer azonban biztosan újra összeakad útunk Piranesivel. Ekkor már férfivá serdülten nézünk szembe öles köteteivel és megtisztult elmével érezzük, hogy a világ nagy fájdalmak és nagy bölcsességek pillérein nyugszik. Gyermekéveink gyötrelmes kertjeibe előbb csak bekukkantunk, azután maradunk, végül megrészegedünk. Piranesi azok közül való, akiket az ember csak az életnek bizonyos kikötőiből élvezhet és ismerhet meg egészen. Tisztán kell már előttünk állni a Seneca bölcsességének, Ovidius édes mámorának, Hadrian égretörő hiúságának, hogy figyelmesen tudjuk egy rézmetszetét élvezni, melyen délutáni napsütésben látszik egy spalatói templomrom és istennők szállnak ki belőle, a parti homokban pedig édes kis dalmát gyerekek játszanak. Piranesi, öreg, bölcs és igénytelen kisérőnk, örök útitársunk vagy az amfiteátrumok világában! Valaha, körülbelül hetven éven át, mint megbízható régész segített életrehozni az antiknak azt az imádatát, mely a copf-korszakot jellemzi. Nézzétek emberek, mennyi tört forma, romköltészet, allegoria pompázik a római Campagnán, — a világ úgy könyvelte őt el, mint valami történelmi panoptikum kikiáltóját. Ezernél több rézmetszete, huszonkilenc kötetbe gyűjtve, a világ leggazdagabb archeológiai utazóját hozza elénk. És mégis... mily kevesen érezték meg igazi lényét. Abbamaradt építész; nagyurak hódolója; arisztokraták kitartottja; mind igaz, de ezenfelül néha démonikusan nagy művész is. Janusarcú *ember*.

*

Van a Földnek egy piciny foltja, melyen a történelem összeölelkezik a jókedvvel. Türkiszkék vizére rozsdapiros házak borulnak. A múlt, mint kacér szép asszony, a tenger ezüsttükrében nézi magát. Évszázadok óta idejárnak a világ leggazdagabb kalmárai mulatozni. Velence a földnek ez a nevető foltja s angolok az ő örök vendégei. E kettő nélkül Piranesi nem lett volna az, ami. Velencében születni s angolokkal érintkezni, ez már a tizennyolcadik század huszas éveiben is komolyságot és egyúttal jókedvet jelentett. Velence az ő gyönyörű utcasoraival, a remek vedutákkal, tarka emberek sokadalmával nemcsak Canalettot ihlette tájképek festésére. Piranesit is örökre eljegyezte annak a veduta-rajzoló művészetnek, melyet ő gőgösen „art sublime"-nek nevez az egyszerű házépítés „vil métier"-jével szemben. Az angolok pedig józan és praktikus ítéletükkel — s a pénzükkel — éppen e rendes, ódon, kicsit romantikus, de nyugodt házakat szerették emléklapokon magukkal vinni. Ezeket rajzolta tehát a kőfaragó-apának, az „egyszemű veréb"-nek fia, aki építésznek készült és nem volt nála nagyobb tisztelője Palladio vicenzai házainak. Tanult mindenkitől, aki abban az időben az ő hivatásérzésének segíthetett. Tájfestést Canalettótól, kolorizmust Tiepolotól, rézmetszést Vasitól, diszletfestést Bibiena Fernandotól, mindent, amivel felvértezve pótolhatja egyetlen nagy szenvedélye kielégülését: az építést. Mert ez, ez lelkesítette igazán, építeni s minél inkább érezte, hogy az akkori idők szomorú anyagi erőtlensége miatt ez lehetetlen lesz,

levágott Gorgo-feje nem a Medusa-Rondanini kihűlt szépségű maszkja, még benne vonaglik az utolsó fájdalom, a haj kígyói még görcsösen csavarodnak. Szinte ellentéte ennek a Géniusz szfinxszerű titokzatossága. Az arc szabályossága még fokozza a kifejezés talányszerűségét. A fiatal leány mellszobra előtt önkéntelenül Leonardo rejtelmes bájára gondolunk. Érdekes, hogy ezt a remeket Strobl nem becsülte sokra. Csúfolta a hosszú nyakat, a váll meredek vonalait, pedig ezek épúgy hozzátartoznak a szobor közvetlen szépségéhez, megkapó formaharmóniájához, mint Desiderio quattrocento leányportrait-in a hasonló jellemvonások. És mennyi melódia van a mellkas lágy formáiban! Itt is láthatjuk, hogy milyen lényeges a szoborképmás harmonikus hatása szempontjából a nyak vagy mell elvágásának mikéntje. Hozzátartozik a fej karakterizálásához. A leányfej artisztikus hatását a mester kedvenc ruszkabányai márványának kellemes színezése is fokozza. A mellkas rózsaszínes erei szinte fátyolt borítanak a meztelen formákra, míg az arc világosan tündöklik. Későbbi szobrain a mester az ajkakat és szemeket, a pupillákat gyakran halványan színezte, hogy az arcot jobban megelevenítse és a formák hatását hangsúlyozza. Az előbbi négy fej nemcsak Strobl művészetének, hanem az egész magyar szobrászatnak is legigazibb remekei közé tartozik.

Strobl Alajos genieje előtt már a mester életében meghajtották az elismerés különböző zászlait. A hivatalos körök is elhalmozták a megbecsülés és kitüntetés látható jeleivel. Tanári oktató szavára a Képzőművészeti Főiskolán hosszú éveken át a tanítványok raja, köztük nem egy igaz tehetség hallgatott. Az 1900. évi párisi világkiállításon Grand Prix-t, a Műcsarnok 1901. évi kiállításán pedig az állami nagy aranyérmet kapja. 1923-ban a Kisfaludy-Társaság a Greguss-díjjal tüntette ki, 1925-ben a Szinyei-Társaság hódolata jeléül tiszteletbeli tagjául választotta.

A mester lelkes áldozatkészségét bizonyítja, hogy midőn fiatal művész korában, Huszár Adolf halála következtében, Mayer Ede szobrászművész segítségével neki kellett befejeznie a budapesti Deák-szobor oldalcsoportjait, e munkáért járó 35.000 forint tiszteletdíjat — megtoldva még 5000 forinttal — az epreskerti mesteriskola szobrászműterme építési költségeinek fedezésére fordította.[1] Az önzés, az anyagiak hajszolása nem volt Strobl kenyere.

A mindnyájunk számára eljövendő végzet rajta is beteljesedett. Alkotniakarásban viharzó lelke, ez az örökké lángoló tűzoszlop kilobbant, elszállott körünkből. Már nem álmodik rajongó fantáziája márvány- és ércalakokról, már nem vájkál keze, életet keltve az agyagban. Nemes vágású, szép férfias alakja, lendületes egyénisége eltűnt közülünk, lelkesítő szava elnémult. A nagy nyugtalan végleg elpihent.

Sírját alkotásai, ezek a márvány- és érchősök őrzik, hogy emléke soha el ne homályosodjék.

[1] Ezeket az adatokat a művész családjától kaptuk.

YBL ERVIN

vallja a mester. Olyan székre ülteti a regényíró fejedelmet, mint aminőket Munkácsy egyes képein láthatunk. Valósággal érezzük a finom bársony játékát. Az alakot övező drapériák pedig a benczuri stílussal rokonok.

Vidéki szobrai között különös figyelmet érdemel a nagykőrösi *Arany János-szobor*. Szakítva a barokk pátosszal, a talapzaton ülő vén gulyás alakjában népies karakterizálásra törekszik a mester. A talapzat ornamentális részei is magyarosak. Különös érdekessége a szobornak, hogy Strobl színezéssel látta el. Eger számára *Dobó István emlékét*, Szeged számára pedig *Széchenyi István szobrát* alkotta. Egy pálmaágat tartó, meztelen *férfi-géniuszát*, amelyet Lotz Károly ünnepies felravatalozása díszéül mintázott, mint hadiemléket nemrégen az angliai Stanstedben állították fel.

Budapest egyik legnevezetesebb neorenaissance épülete, a lipótvárosi Szent István-templom (Bazilika) belsejének szobrászi ékesítésében Stroblnak természetesen szintén nagy része volt. Tőle való a főoltár *Szent István szobra*, az egyik kupolapillér aediculájának *Szent Gellért* és *Szent Imre csoportja* és a baloldali nagy oltár fülkéjében *Assisi Szent Ferenc* és *Szent Alajos* álló alakjai. Az utóbbi kettőben átszellemült vallásosságot fejezett ki a mester. A Poverellónak nemes vágású, aszkétaalakja Donatello páduai oltárának Szent Ferencére tér vissza. Többször mintázta meg Strobl, a részleteken változtatva, e Szent Ferencet. Egyik utolsó műve is egyik ilyen tárgyú érdekes kis kompozíció volt, ezenkívül *Horthy Miklós* kormányzó mellszobra.

Természetesen Strobl résztvett majdnem minden nagy emlékmű-pályázaton és ha nem is ő vitte el a pálmát, de mindig értékes megoldásokkal szerepelt. Elég, hacsak a várbeli Szabadság-szobor, az *Erzsébet*-emlékmű számára készült terveit említjük fel. A *kassai Rákóczi*-sírboltban *Zrinyi Ilona* alakját is föl akarta állítani. Kis mintája az imazsámolyon térdelő, előkelő tartású nagyasszonnyal érdemes arra, hogy legalább ércben öntessék ki.

Stroblt a világháború alatt a budapesti Központi Városházának a Városház-utcai barokkhomlokzata számára elgondolt kútterve is foglalkoztatta. A középső, használaton kívül lévő, két oszloppal határolt portálé-nyílását egy fali kút számára akarta átalakítani, melynek fülkéjébe a *Dunának* (*Danubius*nak) allegorikus szobrát szerette volna fölállítani. Ki is faragta márványból az alak mintáját. (Kalmár Ármin úr tulajdona.) Az izmostestű, ruhátlan Danubius a firenzei (Bart. Ammanati) és a bolognai (Giov. de Bologna) Neptunkút szakállas tengeri istenének leszármazottja, sőt az alak karjai közvetlenebb michelangeloi befolyásról is tanuskodnak. Danubius lábai körül a termékenységet szimbolizáló puttók foglalnak helyet. A szobrot Strobl nem faragta ki teljesen, de így talán még hatásosabb, mert jobban magán viseli a mester energikus vésőjének nyomait.

Legnagyobb meglepetés volt Strobl Alajos kései munkássága. Néhány páratlanul nemes alkotással lepte meg ekkor csodálóit. E műveiben nincs barokk pátosz, hanem annál nagyobb lelki mélység. Tartózkodása az érzés melegségével, a formák szigorúbb együttese fojtott szenvedéllyel párosul. Négy fejére célzunk itten, amelyek kivételes helyet érdemelnek munkái között. Az egyik egy levágott *Medusa*-fej,[1] a másik egy *fiatal leány mellszobra*, a harmadik egy *Venus*-fő, a negyedik pedig a *Géniusz* nevet viselő eszményített női portrait.[2] Az első kettő Léderer Ervin úr gyűjteményének dísze, a harmadik Kalmár Árminnak, a negyedik a Szépművészeti Múzeumnak tulajdona. Mind a négyben hasonló eszközökkel éri el a mester a kifejezés különböző szólamait. A homlok- és az orrcsontot, mint a korai antik szobrászok, most egymásba kapcsolja, keménységüket erősen hangsúlyozza. Az ajkak lágy megformálása, elevensége így megkapóan érvényesül. Hihetetlenül beszédesek ezek az ajkak. Szinte érezzük a levágott Medusafej utolsó leheletét, a fiatal leány szűzies kérdését, a Venus néma sóhaját, a Géniusz sokatmondó, rejtelmes hallgatását. Strobl

[1] E szobor a Perseus kezében lévő Gorgo-fejnek egy változata. Utóbbit a mester újra meg újra elővette, tökéletesbítette. Mai alakjában a Medusa-fej kétségtelenül a mester kései munkája. Itt említjük meg, hogy igen nehéz a mester egyes munkáinak keletkezési időpontját megjelölni, mert nem egy művét idők folyamán újra mintázta, átfaragta, fejlesztette.

[2] Repr. Magyar Művészet I. évf. 37., II. évf. 36. és 37. oldal.

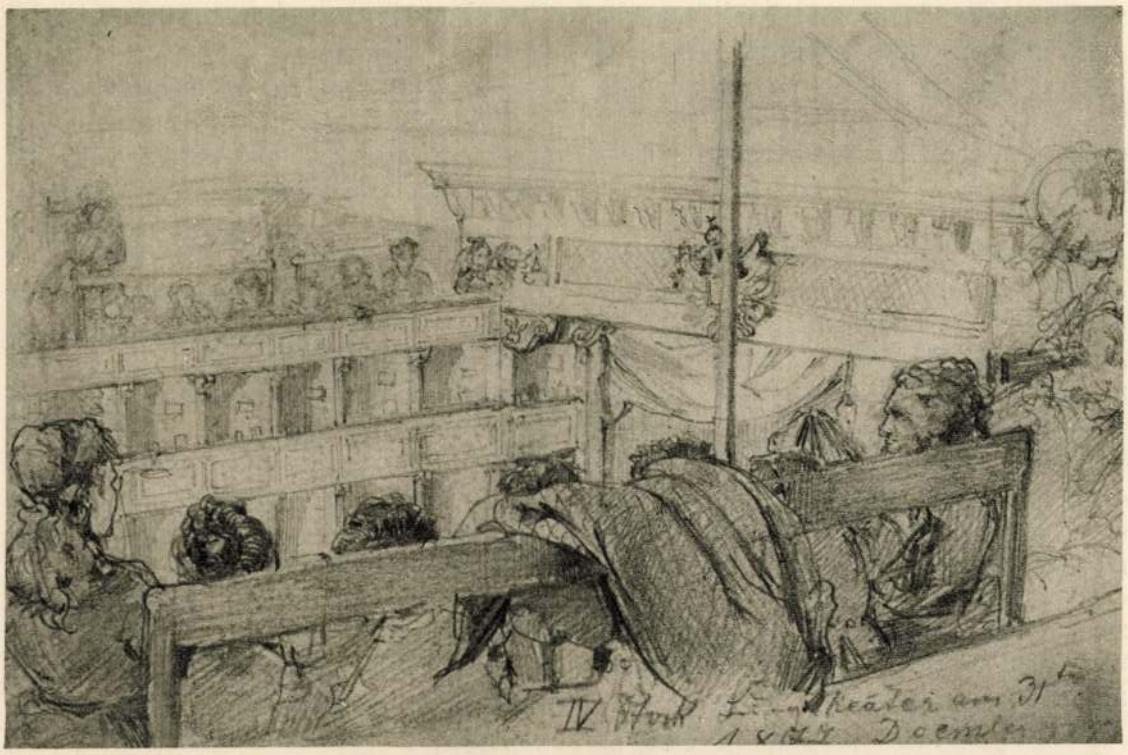

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS: A BÉCSI RÉGI BURGTHEATER BELSEJE

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS:
A BÉCSI MŰTEREMBEN. Rajz. 1879

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS: A MŰVÉSZ NEJÉNEK KÉPMÁSA
A székesfőváros tulajdona. 1895

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS: DEÁK-ÉBNER LAJOS KÉPMÁSA
Az epreskerti műteremben

Gschwindt-ház udvarában lévő *Halászleányt*. Ez egy márvány kútszobor telve üde frisseséggel, emellett komoly szobrászi megfontoltsággal. Az alak állása biztos, mozdulata természetes, hatása nyugalmas. Blaha Lujza jut eszünkbe a szobor láttára, mint ahogyan Hegyi Arankát tényleg megmintázta a mester a pesti Vigadó nagytermének fandangót táncoló, Carpeaux hatását eláruló, szobrászilag nem eléggé kiérlelt alakjában. Úgy hat, mint fölnagyított porcellánfigura.

Egymás után keletkeznek a Budapest és egy-két vidéki városunk tereit díszítő emlékszobrok. *Arany Jánosnak szobra* a Nemzeti Múzeum előtt a 90-es évek első felében készült. A talapzat Schickedanz Albert műve és jól egyezik az alakokkal. Strobl úgy állította be a két oldalt ülő Toldit és Piroskát, hogy azoknak körvonalai a Muzeum-körút felől világosan érvényesüljenek, egymást kiegészítsék és a főalak hatását előkészítsék. Nagy érdeme a mesternek, hogy egységesen fogta föl az alkotást és így komponálta meg a két mellékalakot. Nem is szabad ezeket a kertben oldalról nézni és róluk így ítélkezni. Arany János alakja új, sikerült változata az Opera Erkel Ferencének. Strobl festői törekvései, elevenséget kedvelő fantáziája nem feszítik szét a szobrászi kompozíciót.

A milleniumi évben állítják föl a Kúria előcsarnokának lépcsőházában a *Justitia* trónoló nagy márványszobrát. Ezt az alkotást később kisebb méretben, különféle színű márványból összeállítva megismétli. Utóbbit a királyi palota számára vásárolják meg.

Már a kilencszázas évek elején alkotja a királyi vár *Mátyás-kútját*. Itt *Hauszmann Alajos*, a palota akkori építője és Strobl olyan feladatot tűztek maguk elé, mint aminőt a francia Daviout építész és Duret szobrász a párisi Szent Mihály-kútban oldottak meg igen szerencsésen. A várkápolna oltárfalának ablaktalan külsejét kellett óriási falikút-kompozícióval díszíteni. Ekkor kezdett az úgynevezett szecessziós vonalstílus nálunk érvényesülni, így nem csoda, hogy a kompozíció hátterébe, Mátyás alakja mögé ilyen ízű díszítés csúszott be. De nem is tartjuk ezt hibának, sőt ez nem egyéb, mint az akkori törekvések őszinte bevallása. Inkább az alakok szétszórt, nem eléggé egységes együttese ellen lehet némi észrevételünk. Pedig mennyi szépség, genialitás nyilvánul a részletekben. A sziklákon álló kürtös, a pihenő kutyapecér, vagy az oldalt hetykén figyelő solymár ülő alakját megkapó elevenséggel mintázta a mester. Egyikben-másikban, mint Strobl többi alkotásában, előkelő társadalmunk tagjaira ismerhetünk.

Az 1906 májusában leleplezett várbeli *Szent István-emlék* alkotásában *Schulek Frigyes* mester volt Strobl társa. A Koronázó-templom és a Halászbástya közvetlen szomszédsága a középkori stílusok felé való hajlást kívánta mindkettőjüktől. Míg ez Schulek vérében volt, addig Strobl természethűségtől áthevített, a barokk festőiséggel rokon fantáziájához ez nem vágott éppen. A magyar királyi ornátusban, paripán ülő uralkodó naturalisztikus lovasalakja nem árul el középkori szellemet, de a talapzatot díszítő négy relief stilizált nyugalma, világossága már közelebb áll a román kor archaismusához. Érdekes, hogy néhány fej szenvedelmes, festői mintázásában itt sem tagadta meg a mester igazi természetét. A templom-alapítást ábrázoló domborművön Schuleket és önmagát is megörökítette.

Ugyancsak 1906-ban avatták fel Strobl-nak másik népszerű budapesti alkotását, *Semmelweis-márványszobrát* az Erzsébet-téren. A mester a gyermeki bájnak és az anyaság szent hivatásának emelt itt emléket. A talapzaton ülő fiatal anya Strobl felesége. Az *Anyánk* tiszteletreméltó matronaalakja után a fiatal anya nemes profilját mintázta meg most a mester a nagy orvosra hálásan tekintő nő képében. És micsoda kedves közvetlenség árad a talapzat füzérét tartó, egymással évődő apró emberkék hadából! A szenvedélyekért izzó művész lelke a bambinók mosolya, gügyögése iránt is fogékony volt.

Károlyi Sándor grófnak a városligeti Vajdahunyad udvarán, padon ülő szobra következik ezután sorra (1906), majd a háború után a *Jókai*. Ez a mester utolsó, egyben legkevésbbé szobrászi emlékműve. Talapzatára eredetileg két nőből álló, Jókai-regényt olvasó csoportot is tervezett a mester, de ez nem került kivitelre. Jókai szobrában teljesen a feloldott festőiség elvét

szal. A természethűség itt már barokk festőiséggel párosul. Az előbbit főképpen Deák mesteri realismussal mintázott, a halál nyugalmában fenségesen megpihent feje, míg a dekoratív törekvéseket a koporsó szélére leszállt géniusz ruhájának lobogása árulja el.

Igen tanulságos, ha a Deák-mauzoleummal mindjárt most hasonlítjuk össze az 1909-ben fölavatott *Kossuth-síremléket*. Az utóbbi is *Gerster Kálmán* építésszel közös alkotása a mesternek. Míg azonban az előbbiben a Deák-szarkofág az épülettől független dísze az antik elemekkel ékesített, kupolás renaissance-kápolna belsejének, addig a Kossuth-mauzoleumban az architektúra és a plasztika szorosan egymásba kapcsolódik. Olyasfajta megoldás, mint Mausolos királynak és feleségének egykori halikarnassosi síremléke, melytől a mauzoleum elnevezés ered. Csak cellaszerű, kis helyiség van az építmény bensejében a szarkofágok számára, az igazi hangsúly a mauzoleum külső megjelenésén van. Nem sírkápolna, hanem a meghalt dicsőségét is zengő emlékmű. Elgondolása, megalkotása az építész és szobrász munkájának teljes egybeolvadását föltételezi. Ennek megfelelően érdekes megfigyelni a Kossuth-mauzoleumon, hogy mint válik Strobl plasztikájának nyelve alulról fölfelé szabadabbá, mint oldódnak föl jobban a formák a magasban. Alul a lépcsőfalon fekvő két kőpárduc bár nem teljesen egyforma, de tektonikusan szigorú alkotás. A sírkamra fölött trónoló, gyászoló Hungária még szintén kőből van, azonban már elevenebb és szabadabb. Típusa kissé idegen, inkább egy búsuló Krimhildnek, mint magyar allegóriának mondhatnánk az alakot. Jelentős szerepet juttatott Strobl ezen a szobron az árnyékos mélyedéseknek, melyek az alak gyászos hatását fokozzák. A mauzoleum tetejét koronázó érccsoportban aztán teljesen megszűnik a formák kötöttsége. A felszabadított oroszlánt vezető, fáklyás géniusz stilisztikailag is a szabadságot fejezi ki. Kevés feladat állhatott ilyen közel Strobl lángoló lelkületéhez. Festői hatású kompozíciót alkothatott itt, telve élettel, izmos elevenséggel, a körvonalak hatásos kirajzolásával. Nemcsak befejezése, lobogó koronája az emlékműnek, hanem az örökké élő tettnek diadalát is jelenti az elmúlás csöndje fölött. A mauzoleum talapzatának oldalaira tervezett két domormű, Damjanich diadalmas csatája és a sajtó felszabadítása, nem valósult meg.

A kerepesi temető számára Strobl még több síremléket alkotott. Ezek között különösen nevezetes *Henneberg tábornok* és *Szilágyi Dezső síremléke*. Az előbbin természethű elevenséggel, de a stílustalanságot kerülve, egy lovára támaszkodó, mentés, csákós huszárt mintázott. A jól komponált kőcsoport valóban kifejező síremléke egy nagy lovas katonának. Nemcsak a huszár gyászol, de a ló mozdulatában is, lehajtott fejében és abban, ahogyan egyik lábával a földet kaparja, fájdalom nyilvánul. Sokkal később jött létre a Szilágyi-síremlék. Strobl oeuvrejének egyik legszobrászibb, legtartózkodóbb alkotása. Az erő itt nem robban ki, hanem bentfeszül a tömör formákban, a törvénykönyvet őrző, gőgös oroszlánban, Szilágyi domborművének önérzetes arcvonásaiban, a gránit kemény anyagában. A *Reiner-család síremlékén* a mellszobor talapzatához egy párka támaszkodik. Sötét, fájdalmas személy, beállítása, stílusa a mult század neorenaissance festőinek, különösen Lotznak dekoratív alakjaival rokon. Eredetileg a mester több mellékalakot tervezett az alkotásra. Az utóbbiak azért érdekesek, mert Michelangelo *Utolsó ítélet* freskójának kárhozottjai közül kölcsönözte ki őket Strobl magának. A *Kochmeister-síremlék* antik stélékre emlékeztető domormű. Bár naturalisztikus alkotás, de a reliefstílus szabályait nem lépi túl benne a mester.

Nemcsak a kerepesi temető számára mintázott Strobl több síremléket, hanem a József királyi hercegi család két elhalt tagjának szarkofágját is ő faragta az elhúnytak alakjával. A tragikus végű László királyi herceg nemes, kiterített alakja úgy fekszik a szarkofágon, mint a haza bölcse, egy apró gyermekkorában elköltözött királyi hercegnő pedig imádkozva térdel koporsóján. Még a gótai Coburg hercegi család kriptája is őrzi Stroblnak egy alkotását, Klementina hercegnő fekvő alakját.

De vissza kell térnünk a Deák-szarkofág születése évéhez, 1885-höz, mert akkor alkotta Strobl mester egyik legrokonszenvesebb, legkiválóbb s egyben egyik legkevésbbé ismert művét, az Andrássy-úti

tességgel fölfogott képmásszobrot emlékszerűen fölhangolni és építészeti keretbe komponálni. Ime, első két mesteri bizonyítéka nemcsak Strobl genialitásának, hanem az általa képviselt, az architektúrával számoló, azonban élettel telített stílusnak. Bizonyára tudta a fiatal művész, hogy itt olyan feladatot kapott, mint a quattrocento elején négy mester, köztük Donatello, akik a firenzei székesegyház fülkéi számára mintázták az első négy renaissance evangélistát. Ebbe a sorba, melyben Michelangelo Mózese és a Sixtus-kápolna festett prófétái és szibillái a legfenségesebb és legszenvedelmesebb alakok, tartozik Stroblnak két magyar zeneszerzője is. Erkel Ferenc nyugalmasabb, egyszerűbb pózban, míg Liszt Ferenc lelkesebb kontraposztban, fölfelé tekintő arccal ül kőpadján. Az utóbbi alkotáson különösen észrevehető a Sixtus-kápolna prófétáinak befolyása. A fényárnyék-hatások ezen már festőiek, a formák lágyabbak, mint Erkel Ferencnek kőből érzett szobrán. A fölfogás eltérő volta különösen a két mesterien mintázott fejen érvényesül.

1906-ban hasonló feladat előtt állott Strobl a Zeneművészeti Főiskola homlokzatának emeletére ércből mintázott Liszt Ferencénél is. Ezúttal nyugalmasabban trónol a magyar zenetitán, mint az Operaház fülkéjében, csakhogy itt a mester nem számolt eléggé a szobor helyével. Így alulról csak némileg fogyatékos rövidülésben élvezhető az ülő alak. Az Operaházon lévő szobrokkal egyidőben készíti Strobl a szemben lévő Wahrmann-ház kapuja előtt álló, az erkélyt tartó, szinte szimmetrikusan egyforma két *kariatidát*. Az Erechtheion márványszűzei után mintázott alakok Stroblnál is építészeti szigorúságot és nagyvonalúságot árulnak el. Ezekben semmi festőiesség nincsen.

A kitünően megoldott feladatok után egymásután kapja Strobl az emlékszobrokra való megbízásokat és megindul képmásszobrainak bámulatosan hosszú sora is. Négy és fél évtized alatt százat is meghaladó portrait-t mintázott. Az utóbbiak között találhatjuk Strobl tehetségének legnemesebb gyöngyeit. Ünnepies méltósággal ábrázolja a fejedelmeket, a társadalmi előkelőségeket, szellemi életünk nagyjait, anélkül azonban, hogy a természetességen, a lélekábrázoláson csorba esnék. Nem egy portrait-ja, így elsősorban Simor bíboros hercegprímásnak az esztergomi bazilikában álló alakja, Benczur képmásainak stílusával rokon. Másfelől megkapó közvetlenségre képes meghittebb portrait-iban. Erről különösen Albrecht királyi hercegnek és a mester feleségének gyermekkori, meg egy későbbi, rendkívül nemes hatású szobrai, legnagyobb számban azonban művészképmásai, a kevéssé ismert, hetykén beállított Deák-Ébner-, a szépvonású Stetkafej, a későbbi gróf Bánffy Miklós-mellszobor tanuskodnak. Az arc jellegzetes vonásain keresztül Strobl a jellem érzékeltetésére törekszik, sőt az ábrázolt személyen keresztül nem egyszer az alakot uraló eszmét is kidomborítani igyekszik. Jászai Mari szobra nemcsak a tragika portrait-ja, hanem Medea fenséges fájdalmának szoborrá válása. Képmásaiban marad a mester leginkább fogékony a naturalismus értékei iránt. Ezekben a francia mesterek: Houdon, Carpeaux eredményeit is megszívlelte. Donatello fanyar naturalismusához csak későbbi aszkétaszobraiban fordul. Eötvös Loránd báró portrait-jába antik előkelőséget vitt, Zichy Mihály mellszobrán pedig michelangelói kezeket mintázott. Strobl naturalismusa nem a természet szolgai utánzása, ő a valóság ábrázolásában is az összhangot, az értelmet emeli ki. Legragyogóbb példa erre az *Anyánk* című nagy márványalakja (1894, Szépművészeti Múzeum).[1] Édesanyjának emelt ebben páratlanul szép és fenkölt emléket. Ahogyan karosszékében ülve, kissé előrehajolva, kezét egymásra téve, nemes arcával a matróna föltekint, ebben a pillantásban és beállításban egy magasztos eszme valósul meg a művészet legideálisabb nyelvén. E szoborban minden belülről árad ki, lélekből jő és lélekhez szól.

Strobl Alajos a monumentális szobrászi feladatokat is szerencsével oldotta meg. Idetartozó legtöbb műve Budapest tereinek és középületeinek dísze. 1885-ben faragja fehér márványból a *Deák-mauzoleum* díszkoporsója számára a haza bölcsének kiterített alakját a föléje hajló szárnyas géniusz-

[1] Repr. Magyar Művészet I. évf. 36. oldal.

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS: HADIEMLÉK AZ ANGLIAI STANSTED-BEN

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS: HALÁSZLEÁNY. 1885
Az Andrássy-úti Gschwindt-házban

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS: DANUBIUS
Kalmár Ármin úr tulajdona

év alatt mintázza *Perseusát*,[1] mellyel feltűnést keltett és amely itthon meginduló sikerdús pályának is első állomása. Az 1877-es és 1878-as évekből két vázlatkönyve is fenmaradt tele rajzokkal.[2] Rendkívül lelkiismeretes, természet utáni tanulmányok a kaszárnyaéletből, ezenkívül néhány szoborterv. Katonatársairól készült rajzai becsületére válnának a müncheni naturalista festőknek is. Két vázlatkönyvében önarcképeire is akadunk. Kettő közülük testvére a Szépművészeti Múzeumban lévő kitünő terracotta-fejnek, melyet a mester abban az időben önmagáról mintázott. A szobortervek között a *Perseus* egy tanulmánya és egy csoport terve érdemel különösebb figyelmet. Érdekesek a bécsi akadémián készült akt-tanulmányai és a régi Burg-Theater nézőterének rajza is. Mindezek a tanulmányok Stroblnak a festészet iránt való nagy hajlandóságát bizonyítják. E hajlamát Bécsnek akkori művészi kultúrája még jobban kifejlesztette és a pompa felé terelte. Egész életében, szobrászi koncepcióinak legnagyobb részében hű is maradt a dekoratív, festői kifejezéshez.

Midőn Strobl a hatásokra legfogékonyabb tanulóéveiben Bécsben tartózkodott, az osztrák főváros akkori páratlan föllendülése, akárcsak Páris, Berlin és a többi nagy város fölvirágzása a neorenaissance, illetőleg a neobarokk stílus jegyében történt. Az olasz cinquecento csillogó pompája ejti rabul a XIX. század második felének művészeit, akik még az építészetben és a szobrászatban is festői ragyogásra, dús formahalmozásra törekszenek. Bécsben Makart üli túlhangos diadalát, Tiziano velencei stílusát akarja föltámasztani festményeiben, díszfölvonulásaiban. A fiatalt Stroblt elbűvöli a fölidézett olasz aranykor és ettől a világtól egész pályája alatt csak ritkán fordul el teljesen. De a művész egyéniségében más források is buzognak, melyek mélyebbről törtek elő. Érzi, hogy a nagy pompa, a renaissance és a barokk formák gyönyörűen ható, festői harmóniája, különösen másodkézből felújítva, csak akkor kelthet mély benyomást, ha lelki igazsággal párosul. Csak az érzés valódisága, őszintesége, a modellben való elmélyülés kölcsönözhet az eszményítésnek igazi művészi erőt. Strobl szobrászatát ez mentette meg az álpátoszba, a konvencionalismusba való elmerüléstől, ez adott tehetségének igazi szárnyakat.

Tanulmányainak befejezése után 1882. évben tér vissza Strobl Budapestre, ahol a Műcsarnokban kiállítja *Perseusát*. A nyulánk, elegáns, nem teljesen kifogástalanul kiegyensúlyozott akt itthon is nagy sikert arat. A szobornak a művész fiatalságából származó gyengéi eltörpültek a tehetség igazi és ünnepies megnyilvánulása mellett.[1] A *Perseus* iskolapéldája az akkor uralkodó eklekticismusnak. Az antik és a cinquecento szépségeit idéző kor nem tudott lemondani az augsburg-nürnbergi németrenaissance iparművészeti gazdagságairól sem. *Perseus* aktjának polirozott mezztelenségét szinte háttérbe szorítja az ötvösség remekelését bizonyító sisak, kard, továbbá a lábakat ékesítő szandálok. A fiatal Strobl eme alkotása méltó dísze lehetne valamelyik neorenaissance vagy neobarokk középületünk csarnokának.

A *Perseus* sikere és *Palestrina* zeneszerzőt ábrázoló pályamunkája alapján megbízzák az akkor épülő Operaház főhomlokzata számára négy zeneszerző, úgymint *Spontini, Cherubini* álló, a magyar *Erkel* és *Liszt* ülő szobraival, valamint a két népszerű *szfinxnek* mintázásával. Az utóbbi kettő dekoratív rendeltetésénél és az egyiptomi előképekhez való csatlakozása folytán Strobl legtömörebb, legnyugodtabb alkotásai közé tartozik. Azonban itt sem ismétli meg szimmetrikusan a két szörnyet. A jobboldali szfinx arckifejezése zárkózottabb, befelé tekintő, a baloldalié viszont fiatalosan őszinte és kifelé figyelő. Az egyéni megelevenítésről Strobl itt sem mondott le.

Erkel és Liszt ülő szobra a földszinten, a főbejárat mellett lévő két fülkében foglal helyet. Strobl itt jeles példát mutatott arra, hogy miként kell a közvetlen természe-

[1] Repr. Magyar Művészet I. évf. 42'. old.

[2] A kisebbik vázlatkönyvet a rajzok mellett olvasható dátum szerint 1877 októberétől 1878 januárjáig, a nagy vázlatkönyvet pedig 1878 októberétől 1879 szeptemberéig használta a fiatal Strobl. Fenmaradt még egy harmadik — a kettő közé eső — vázlatkönyv 4 lapja katonarajzokkal.

[1] *Beck Ö. Fülöp* helyesen jegyzi meg a szoborról (*Nyugat*, 1927. január 127. o.), hogy az alaknak a fatörzsszel való megtámasztása antik bronzszobrok római márványmásolatainak hatására vezetendő vissza. Itt említjük meg, hogy e márványalak egy későbbi másodpéldánya az eredetileg bronzból való Perseusnak. A bronzpéldányról hiányzik a párducbőr, a kar és váll szabadok. Ez a szobor a család tudomása szerint *Belgiumban* van.

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS: ASSISI SZT. FERENC
A művész egyik utolsó műve. A család birtokában

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS: ZRINYI ILONA
Vázlat a kassai Rákóczi-emlékműhöz

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS: ZICHY MIHÁLY KÉPMÁSA
Az Epreskertben

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS: STETKA GYULA KÉPMÁSA 1887.
Az epreskerti műteremben

tek alkotásaikban határozott hitvallást a naturalista-impresszionista felfogás mellett, néhányan pedig a hildebrandi elvek követőivé lettek. Számos mester azonban nem csatlakozott egyik irányhoz sem. Ezek a barokk festőiséggel kapcsolatos, hagyományos szobrászi felfogást akarták természethűséggel megeleveníteni. Nem adtak helyet a teljesen laza komponálatlanságnak, nem mondtak le a renaissancera és a barokkra visszamenő hatásokról, nem fordultak szembe az akadémiákkal, az eklektikus építészeti irányokkal, viszont az élet közvetlenségét, szabadságát, lendületét is hangsúlyozni akarták. Valósággal egy XIX. századi késői renaissancenak nevezhetjük irányukat, mely még akkor is virágzik, mindőn a két másik, egymástól messzi fekvő forrásból már új vizek fakadtak.

Ennek a multat a jelennel kiegyenlítő, a hagyományos szépséget az élet igazságával összeegyeztetni akaró iránynak volt egyik leggeniálisabb magyar mestere liptóújvári Strobl Alajos. Egyike volt a háború előtti, boldog Magyarország legtehetségesebb és legtöbbet dolgozó művészeinek. Munkássága hozzátartozott a Ferenc József uralkodása alatti szellemi és gazdasági virágzáshoz, hű kifejezője volt e kor pompavágyának, ünneplőbe öltöztetett önbizalmának. Szobrászatának stílusa a 70-es és 80-as évek érzésvilágában gyökerezett. Ennek művészi hitvallása, neobarokk festőisége visszhangzott alkotásaiban. A század végén uralomra jutó, könyörtelen természetesség, a szépséget a kifejezésért és eredetiségért föláldozó irány nem felelt meg pátoszt kedvelő egyéniségének. Irtózott a prózaitól, izzott a valóságot átformálni akaró szenvedélytől. Hallatlanul lelkesült a pazar látványosságokért, szinte sajnálta, hogy a márvány és az érc nem képes követni képzeletének szárnyalását. Sajátos művészi énjét nem egyszer festői ünnepélyek, hatásos temetések rendezésében élte ki teljesen. Ebben is a régi nagy mesterekre ütött vissza. Érdekes megfigyelni, hogy a festőművészek között azokért lelkesült leginkább, akiknek modora legtávolabb van a szigorúbb szobrászi stílustól. Műtermében Riberának, Velasqueznek, Van Dycknak, Tiepolónak nővére, Strol Zsófia által készített másolatai függnek. A szobrászok között Michelangelo volt a bálványa, akinek titáni szenvedélye Stroblt is megejtette. Mint Michelangelo világokat formáló fantáziáját, Strobl lobogó képzeletét is állandóan nagy tervek, kompozíciók hevítették. A teremtés szent őrülete sohasem engedte nyugodni. Csak ha beteg volt, akkor pihent, akkor volt csöndes örökké hullámzó kedélyvilága.

Strobl Alajos 1856. június 21-én született a felsőmagyarországi Királylehotán, művelt, nemes gondolkozású szülőktől. A lőcsei gimnáziumban öt osztályt végzett, de művészi hajlama rajzolásban már korán megnyilatkozott. Mintázó képességét először egy felvidéki kályhagyárban érvényesítette, ahol figurális domborműveket készített vaskályhák számára. Tanulóéveire vonatkozólag Berzeviczy Albert, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke volt szíves egy érdekes levelet rendelkezésünkre bocsátani, melyet Mankovits Kornél, struthersi (U. S. A.) lelkész intézett hozzá 1927 január 13-án.[1] A felvidékről került a fiatal Strobl a bécsi iparművészeti iskolába *König* Gusztáv szobrásztanár keze alá. Egy *Mercur-szoborral* nyert díj alapján nemsokára fölvették az ottani Művészeti Akadémiára. Itt a széles műveltségű *Zumbusch* Gáspár, a bécsi Beethoven-szobor és Mária Terézia-emlék alkotója volt a mestere. Az Akadémián töltött négy

[1] Az érdekes levél ide vonatkozó része így szól:

„1869 vagy 70-es években együtt jártam Strobl Alajossal Lőcsén az alsó gimn. osztályba és barátkoztunk. Strobl Alajos a lőcsei nagyvendéglő megetti utcában lakott özvegy édesanyjával az emeleten; a földszinten volt egy kovácsműhely, ahol egy lőcsei huszárviselt polgár — Kursmid — kalapált s dolgozott.

Strobl szabadidejében többnyire a kovácsműhelyben kovácsszerszámokkal játszott s piszkált, s a mester nem is zavarta, hiszen a ház lakójának fia volt.

Volt a műhelyben több nagy, vastag, fejes szög, melyeket a mester spernagelnek nevezett. Strobl Alajos elkért a mestertől egy ilyen vastag szöget és a műhelyben levő kovácsszerszámokkal kezdte kalapálni, ráspolyozni és formálni. — Fogalmunk se volt, mit akart ő azzal a vasszög darabbal, — csak valami 3-4 hét mulva vettük észre, hogy ő abból emberi fejet formált és pedig magának a Kursmid kovácsmesternek fejes ábrázatát.

Volt nagy s érthetetlen csodálkozás, bámulat, kivált az öreg Kursmid mester örült neki.

Strobl Alajosnak alkotó szelleme már akkor kelt életre s fejlődött tehát.

Egy alkalommal a 900-as évek elején Budapesten voltam és sikerült találkoznom vele. Nem ösmert, nem emlékezett reám, de amikor felemlítettem előtte a kovácsműhelyet, a mestert, a vasszöget, melyből a kovácsmesternek fejét kiráspolyozta, kikalapálta s megformálta, hát hahotás gaudiummal visszaemlékezett reám, a kovácsra és arra a vasszög remekére, mely a kovács birtokában maradt. Fel is kért engem, hogy keritsem meg neki azt a fejábrázatú vasszöget, de bizony nem sikerült, mert a kovács régi halálával az is elveszett.

Ez a reminiscentia jutott eszembe, amikor Strobl Alajos gyászos haláláról értesültem a lapokból, s közlöm azt Kegyelmes Urammal, hiszen Kegyelmes Uram is taposta azt a lőcsei gimn. tanintézetet, ahol Strobl Alajos és én is ott jártunk."

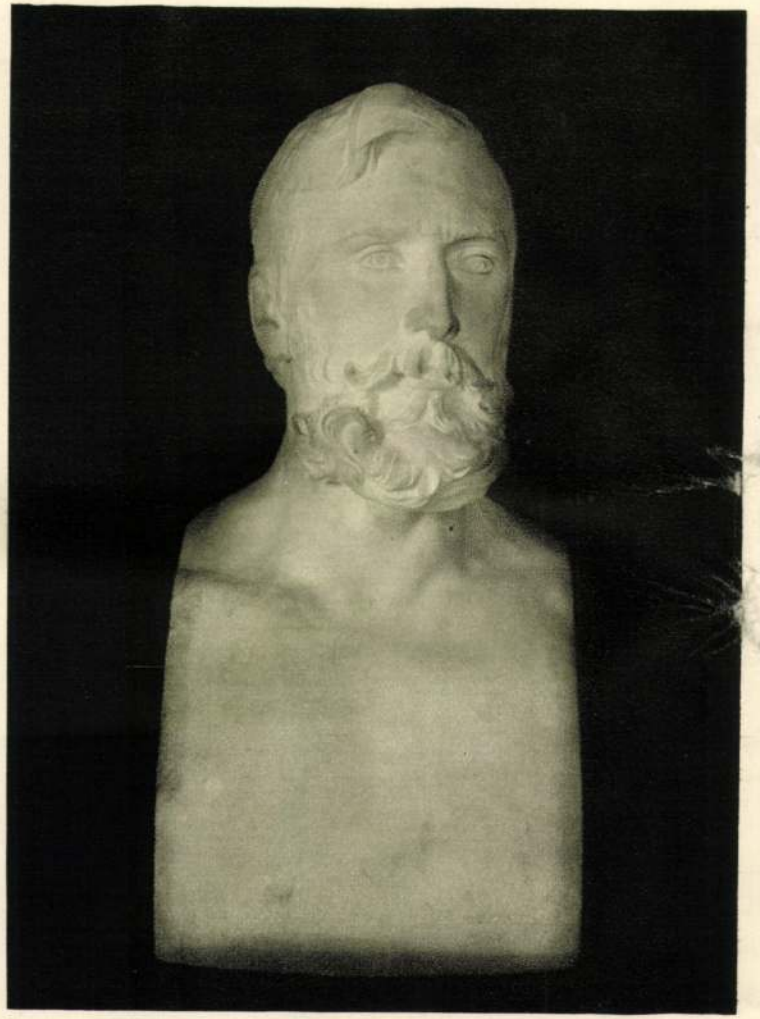

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS:
BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND MELLSZOBRA
A báró Eötvös József-kollégiumban Budapesten

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS: VENUS-FEJ
Kalmár Ármin úr tulajdona

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS:
A MŰVÉSZ FELESÉGÉNEK GYERMEKKORI ARCKÉPE
A család birtokában

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS: ALBRECHT KIR. HERCEG

követésre méltó példák gyanánt. A román, a gót, sőt az extatikusabb barokk szobrászat szépségeit, szellemét nem értették. Hogyan is lehetne kívánni az ilyen képzésben részesült képfaragóktól, hogy a középkori ízlést követő épületeket stílusos szobrokkal díszítsék. A XIX. században egyfelől megszűnt az önállóságukban elfogult, de termékeny korok stílust képző ereje, másfelől hiányzott a minden formanyelvet egyformán megértő, szellemét átérző elfogulatlanság is.

Ebből a meddőségből az ábrázoló művészeteket csak a természethűségnek újra éledő kultusza húzhatta ki. De a festészetnek és a szobrászatnak a természetszemlélet közvetlenségével való felfrissülése hosszú időre még távolabb vitte őket az architektúrától, a vele való stílusközösségtől. A szobrászi műtermekbe bevonult a valószerűség, mint ahogyan a festők meglátták a póztól mentes embert és a napsütéses természetet, ezzel egyidejűleg azonban szinte teljesen elveszett a szobrászat sajátos törvényeinek tiszteletben tartása. Mégsem volt az utóbbi veszteség olyan nagy, mint azt a naturalista szobrászat ellenségei állítják. Hiszen a konvencionális szobrászatban sem éltek már igazán az antik plasztika szigorú századainak hagyományai, sőt az ilyen alkotásokat is inkább a barokk festőiség elevenítette meg. Viszont a naturalista szobor lehet jól komponált és kiegyensúlyozott, nem is beszélve nagy kifejezésbeli értékeiről. Elég, ha a francia *Dalou*, vagy még inkább a belga *Meunier* tőrőlmetszett paraszt- és munkásalakjaira hivatkozunk.

A naturalismusnak és az impresszionismusnak a szobrászatba való bevonulása tehát kettéválasztotta ezt a művészetet: az önálló szobrokat vagy domborműveket alkotó naturalista, illetőleg impresszionista plasztikára és az építészettel kapcsolatos képfaragásra. Voltak egyes nagy mesterek, így mindenekelőtt *Rodin*, az első csoport vezére és legtipikusabb képviselője, akinek egyetlenegy alkotása sem kapcsolódhatik stílusosan az architektúrához. Ez volt bizonyára oka annak, hogy Dante pokla kapujának szimbolikus tartalommal teli tervét nem valósította meg, hanem a kompozíció egyes részeit önálló alakok vagy csoportok gyanánt dolgozta föl. *(A csók, A gondolkodó.)* Viszont a másik oldalon az építészettel számoló szobrászokat a konvencionalismus fenyegette és itt amiatt is zavarba jöhettek, hogy milyen formanyelvhez kössék alkotásaikat, mert — mint mondottuk — nem volt a szobrászatra is feltétlenül vonatkozó, ezt is magával ragadó, kialakult, határozott építészeti stílus. Igazi mozgalom, nagy értékeket létrehozó élet ezért a XIX. század utolsó évtizedében a szobrászatnak inkább a naturalista csoportját jellemezte. Természethűséget, pillanatnyi közvetlenséget írt elő az uralkodó festészet, az architektúrával, ennek eklektikus irányaival számoló plasztika viszont nagyobbára a hagyományokat ápolta.

Ebből a kettősségből, mely csak fogyatékos stílusérzékű, ingadozó, a művészi alkotásokat nem egyformán meghatározó korszakoknak sajátja, a német *Hildebrand* akarta kivezetni a szobrászatot. Egyfelől elutasította a kötetlen naturalista-impresszionista felfogást, másfelől megszabadította e művészetet az eklektikus konvencionalizmustól, mely maga is sok festőiséget tartalmazott. Az antik képfaragás törvényeihez tért vissza. De iránya nem talált általános elfogadásra, mert részint szembenállott a festészet hegemóniájával kapcsolatos, uralkodó naturalista-impresszionista felfogással, részint nem általános, mindent átfogó stílusakarásnak volt kifejezője, hanem csak a plasztika sajátos természetének fölismeréséből sarjadt ki. Az egyik oldalon Rodin hirdette az impresszionismust és — ezt a kifejezést rendkívüli mélységeivel párosítva — magával ragadta a szobrászok nagy részét, a másik oldalon, sokkal kisebb körben pedig Hildebrand a pillanatnyiság szeszélyeitől megtisztított, örök szobrászi törvények érvényét igazolta alkotásaiban. Köztük állott, a két ellentét előnyeit ösztönösen egyesítve, *Meunier* művészetének valószínű közvetlensége és szobrászi stílusossága.

Ha az elmúlt évtizedek bármelyik kiváló szobrászmesterének munkásságát helyesen akarjuk fölfogni és megítélni, úgy okvetlenül figyelemmel kell lennünk az imént kifejtett szempontokra. Mindegyik szobrásznak ösztönösen vagy tudatosan számolnia kellett ezekkel az eszmékkel. Igen sokan tet-

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS MŰVÉSZETE[1]

A szobrászat sorsa az elmúlt száz évben mostohább volt, mint a festészeté. Pedig a római birodalom bukása óta egyetlenegy korban sem állítottak föl annyi emlékművet, egyetlenegy század sem örökítette meg nagyjai emlékét szobrokban oly gyakran, mint az utolsó száz év. Nemcsak császároknak, királyoknak, hadvezéreknek jutott most szobor, hanem politikusok, tudósok és művészek, sőt nem egyszer karriert csinált filiszterek márvány- vagy ércalakját is fölállították a városok terein, ligetekben. Már megszoktuk, hogy emlékszobrokban rójuk le hálánkat nagyjaink iránt, így nyugtázzuk legláthatóbban és legmesszebb időkig el nem halványodó érdemeiket. Szinte meg sem értjük most, hogy olyan egyént dicsőítő kor, mint a renaissance, nem állított nyilvános emléket legnagyobb fiainak, a halhatatlan művészeknek. Michelangelo ugyan megalkotta ércből II. Gyula pápa hatalmas alakját, de nem emeltek szobrot az utódok magának a titáni erejével lenyűgöző mesternek, a fenségesen szelíd Raffaelnek, a misztikusan problematikus Leonardónak vagy a színekben álmodozó Tizianónak.

Nem kutatjuk most azt, hogy micsoda lelki, morális és társadalmi okokra vezetendő ez vissza, csak megállapítjuk, hogy egy művészetileg csodálatosan termékeny és teremtő géniuszokkal teli kor emlékszobrokkal jobban fukarkodott, mint a mi századunk. A síremlék volt akkor a megörökítés általánosabb módja, de itt az elhúnyt dicsőítését túlzengte az elhaltnak Isten előtt való alázata, vallásos áhitata, lelkének üdvözülni vágyása. A profán emlékszobrok igazi kora akkor érkezett el, midőn a XIX. században a vallásos érzés megfogyatkozott. De ugyanekkor a művészetek szoros stílus-együttese, egységes továbbalakulása is megszűnt. Az építészet jelzi legjobban a határozatlanságot, mely már a mult század elejének klasszicizmusa után a romantikával lépett föl. Ahogyan később az építészet mindinkább a mult különböző stílusainak követésére vetette magát, úgy a szobrászat is többé-kevésbbé visszafelé tekintett. Megszűnt az építészetnek reá való hatása, a kettőnek egymást éltető stíluskapcsolata. Hová lett most az olyan szoros együttes, mint aminő a csúcsíves székesegyházak portaléin vagy a barokk oltárokon figyelhető meg, amelyeken a természetet ábrázoló képfaragás ugyanazokat a formákat, vágyakat szólaltatja meg, mint az architektúra a maga elvontabb nyelvén. A szobrászat most függetlenebbé lett az ingadozó építészettől, mert nem tudta követni ennek stílusváltozatait. Az építészet hol az antik, hol a renaissance, hol a gotikus, hol a román, hol pedig a barokk formanyelven igyekezett beszélni és ezt kellett volna tennie a szobrászatnak is, legalább is az épületekkel kapcsolatos plasztikának.

De szabad-e az épületekkel összefüggő szobrászatot stílus szempontjából elválasztani az architektúrától független plasztikától? Bizonyára nem. Legalább is nem történhetett ez a határozott stílusélletet élő korszakokban. Az antik, a gotikus, a renaissance vagy barokk szellem egyformán hatott át minden szobrászati alkotást, akár függött az, akár független volt az építészettől. Az ábrázolásra utalt, a figurális valósággal közvetlen kapcsolatban lévő szobrászat különben is kevésbbé volt képes a XIX. században a régi stílusokat követni, mint az építészet a maga elvont, mértani nyelvén. Különösen a középkori stílusokat utánzó épületek plasztikáján láthatjuk ezt. E szobrok rendszerint üresebbek, stílustalanabbak, mint az antik, a renaissance vagy a barokk ízlést követő épületeket díszítő szoboralkotások.

Mindezen azonban nem szabad csodálkoznunk. Hiszen ugyanakkor, mikor a műegyetemeken az építészet különböző történelmi stílusait oktatták, a szobrásznövendékeknek csak az antik, a renaissance és a barokk plasztika remekeit állították oda

[1] Felolvasta a szerző a Szinyei Merse Pál-Társaság által 1927. évi február hó 9-én a Magy. Tud. Akadémia ülésteremben a mester emlékezetére tartott ünnepi ülésen.

STROBL ALAJOS PÁLYAMŰVE.

Vas. Ujs. 1891. 169. C
(A nabadságszobor, Strobl Alajos pályaműve.)

«Mióta szolgál ez az ember», kérdé a czár Windischgrätzhez fordulva. A herczeg azt felelte, hogy majd megkérdezi az őrmestert. De *Bartha* őrmester alig tudott németül és nem értette Windischgrätz kérdését, ki viszont magyarul nem tudott. A czár türelmetlenül elkiáltja magát: «Hadd jöjjön elő az ezredes!»

Deym sarkantyuba kapja lovát s ott terem a czár előtt.

Újból folyik a kérdezősködés, hasonló eredménynyel, mert *Deym* sem igen tud magyarul, mig végre a zászló mellett álló tisztek egyike megsúgja Deymnek, hogy Bartha 34 éves szolga és 1814-ben a sereggel, illetőleg az ezreddel Párisban volt.

A czár följegyezteti az őrmester nevét és odább lovagol.

Végre megkezdődnek a gyakorlatok századonként, osztályonként és az egész ezreddel. Ilyesmit Oroszországban nem igen látnak és a czár háromszor is végig ismételteti a nagyobb mozdulatokat.

Az egész ezred most arczczal a Duna felé áll. Ekkor a czár attak-ot fuvat.

A trombita szól; a lovas tömeg már az úgynevezett Schanzl-tól alig van husz lépésnyire, onnan pedig a Duna-csatorna lejtős partjáig egy ló-szökés. Közvetlenül a kőpart előtt *Windischgrätz* «állj»-t vezényel, mire az ezred megáll. De a czár, ki valószinűleg azt akarta látni, hogyan usztatnak a huszárok át a Dunán, hatalmas hangjával rárivall a herczegre: «kinek parancsára fuvatta a halt-ot?» Mondják, a czár ekkor még erősebb korholásban és támadásban is részesítette Windischgrätz herczeget, s ki tudja, mily vége lett volna a jelenetnek, ha a roham által felvert por az egész társaságot hátrálásra nem kényszeríti.

Erről, a márcziusi napokban, sokat beszéltek a laktanyában, habár ez szigoru büntetés terhe alatt meg volt tiltva. De nem akadt altiszt, ki a beszélőket feljelentette volna.

Ez időben, a városban járva, több izben azt kellett tapasztalnunk, hogy gyanus kinézésü emberek veszik körül legényeinket, kikkel aztán sörházakban és korcsmákban eltünnek.

Midőn az illetőket négyszem közt kérdőre vontuk, a hazugsághoz és tettetéshez nem szokott magyarok kiböffentették, hogy hát olyan formán magyarázták előttük a dolgokat, hogy *ezentúl szegény ember és úr közt nem igen lesz különbség*. Ezért a katonák ne fogják az urak pártját, stb.

Nem került valami különös fáradságba az embereket kellőleg felvilágosítani, de utóbb az utczai véres jelenetek nagy hatást gyakoroltak, különösen a fiatalabb szolgákra. Az engedetlenség felütötte fejét és nem egyszer történt, hogy csakis a tisztikar erélyes tartása fojtotta el a zendülést.

Nehány izgága, régi, három kapitulácziót kiszolgált embert végelbocsájtással kiküszöböltünk, mire aztán a csend helyreállott.

De bezzeg nem így jártak a helyőrség többi részeivel. Az osztrák, cseh és galicziai katonák egyenesen fellázadtak tisztjeik ellen, és a hadi-

tek. Igy fel kell említenünk ar
ki, midőn a népre tüzet kelle
ágyú elé állott, míg a halálra
váncsiakból összetódult tömeg
el nem távozott.

Egyébiránt az illető csakis L
köszönhette, hogy ellenszegül
lőtték.

A magyar küldöttség megé
rancsot kaptunk, hogy a legé
bizható altisztek vezénylete ala
a laktanya körüli utczákba n
szükségleteit bevásárolni. Vagy
a kijárás be lett tiltva. Ez elle
künkben az ezredesnél lépéseke
mindannyian a legénység mag
kedni készek voltunk, a magya
hivei kieszközölték, hogy a fen
további rendeletig érvényben n

A kétes hangulat daczára,
soraiban mutatkozott, egy néps
egész mozgalmat csirájában e
Pedig nem egyszer tapogatózta
csakhogy akkor már későn vol
lyes fellépés már a hitszegés
viselte volna magán. A bécsi h
tása mérvadó lett volna a bir
szeire nézve is.

Hiába vetik szemünkre, hog
rése után már békealkudozás
volna hajlandók. A ki az 1848-
pok izgalmait Bécsben elejétől
gig átélte, láthatta, hogy a m
sohasem tántorodott el a becsü
önérzetét gyakran megsértett
következett, az már kifolyása
eljárásnak, melyben részesültü

KOMÁRO

1848 márczius 15.

Arra mai napság alig gondol
1848/49-iki szabadságharczot
nélkül jó formán el sem lehetett
Bécsben már az 1848-iki márczi
szemmel tartották Komárom f
eleve mindent elkövettek, hogy
nyek rohamos folyamában «
jusson.

1848 márczius 13-án reggel
rosi laktanyában parancsot k
12 órakor a *Hofkriegsrath* ép
törzstisztnél jelentkezzem, D.
parancsot személyesen közölt
hogy valószinüleg mint futár
fognak küldeni, miért is cz
hosszabb utra készülnék.

Hogy hova kellend utazn
lóháton, azt az ezredes nem
akarta megmondani. Az előtt
rancsban csak az állott, hogy
egy ezredbeli fiatal, erős, ma
bizható tiszt küldessék.

leány. A termete nem volna rossz, az arckifejezését azonban nem szeretem. Kissé üres, és én nem szeretem az üres arcokat. De mit szól a botrányhoz? Nézze, a játék egészen megakadt.

Pár pillanatig még fecsegett, azután visszament Sacihoz, aki közben minden fentartás nélkül barátkozott egy kis, cigányképü olasszal. Magam pedig úgy találtam, hogy elég volt a mulatságból és vissza akartam térni az olvasóba.

Amikor a szálloda előcsarnokán haladtam keresztül, két urat találtam, akik éppen szobát kértek a portástól. Doktor Hartmann volt és a barátja.

IV.

— Igaza van, Hartmann, Szicilia kicsiny és az ember hamarább találkozik, mint ahogy gondolná. De azt csakugyan nem reméltem, hogy ilyen hamar fogunk találkozni.

Ezt én mondottam. Hartmann boszusnak látszott, de azért udvarias és előzékeny volt, mint mindig.

— Elszámítottuk magunkat, — mondotta. — Illetőleg rosszul voltunk értesülve és ilyenformán a taorminai utat hiába tettük meg. Kiderült ugyanis, hogy Palermoban van dolgunk és ezért azonnal visszajöttünk. De két napig ültünk vasúton ebben a hőségben és ez határozottan bosszantó.

— Határozottan bosszantó.

— Mindegy. Most már túl vagyunk rajta. De, ugy-e, nem veszi rossz néven, barátom, ha fölmegyünk a szobánkba. A dinernél úgyis találkozunk.

Megfordult és Willnerhez lépett, aki mostanáig meglehetősen apatikusan állott a portás nagy asztala előtt. De abban a pillanatban, amelyben Hartmann megfordult, Willner is fölkapta a fejét. A gyors mozdulatot azonban nem barátom közeledése okozhatta, mert hiszen háttal állott feléje. Willner arcán nagy izgatottság látszott és merően nézett a hosszu folyosó felé, amely a társalgó- és olvasótermekbe vezetett. Valamit kellett látnia, ami érdeklődését ennyire fölébresztette. A következő pillanatban a német báró és két hölgye léptek ki a folyosóból és láthatólag szintén a kert felé tartottak. Willner egy lépést tett előre és ekkor a leány reápillantott.

Ami most történt, az egy pillanat alatt játszódott le. Vagyis tulajdonképpen nem történt semmi és reám mégis úgy hatott, mintha a legizgatóbb drámát látnám. A leány elhalványodott Willner pillantása alatt és ösztönszerü mozdulattal közelebb húzódott kisérőjéhez. Willner pedig még egy lépést tett előre. A szeme izzott, az egész teste remegett a felindulástól. De nem tett mást, csak a kalapját vette le és mélyen köszönt. A leány biccentett a fejével, anyja pedig, akinek arca lángvörös lett az izgatottságtól, zavart mosollyal fogadta az üdvözlést. A báró mindebből, úgy látszik, nem értett semmit, mert egészen idegenül pillantott a fiatalemberre. Szeme azután a leányra esett és ekkor, úgy látszik, eszébe jutott valami, az arcán legalább egy pillanatig mintha rándulás szaladt volna végig. De ő sem szólt semmit, csak udvariasan megemelte a kalapját és azután a kijárat felé vezette a hölgyeket. Amikor Willner látta, hogy indulnak, még egy lépéssel közeledett és az ajkai úgy mozogtak, mintha hangot akarna adni. De Hartmann mellette állott és karjára tette a kezét.

— Nyugalom, — súgta halkan. — Nyugalom. Ez a hely nem alkalmas arra, hogy magyarázatok történjenek.

Willner leeresztette a karját és merev mozdulatlanságban maradt a helyén. A többiek időközben eltávoztak. Mindez annyira feltünés nélkül történt, hogy egy amerikai házaspár, amely közvetlen közelükben nagy érdeklődéssel tanulmányozta a menetrendet, hihetőleg nem vett semmit sem észre.

Hartmann egy pillanatig gondolkozni látszott. Azután ismét barátjához fordult.

— Menjünk a szobánkba. Még nem is láttuk, — mondotta könnyed hangon és egy igen határozott mozdulattal a lift felé indította a másikat.

Pár lépést velük tettem és menés közben Hartmann odasúgott nekem:

— Várjon meg egy félóra mulva a kertben. Szeretnék beszélni önnel.

— Várni fogom.

A kert tele volt emberekkel. Füredi Olivér helyesen tájékoztatott a viszonyokról, egész Palermo künn volt. Egy emelvényen katonai zenekar a Toscát játszotta és az emelvény előtt a tisztek csoportokba verődve mustrálták a külföldi és belföldi szépeket. A külföldi szépek pedig minden különös tartózkodás nélkül viszonozták a kis, fekete tisztek perzselő pillantásait. Ez alkalommal ismét konstatáltam, hogy az angol nők hagyományos hidegségéről szóló legenda már erősen revizióra szorul.

Folytatjuk

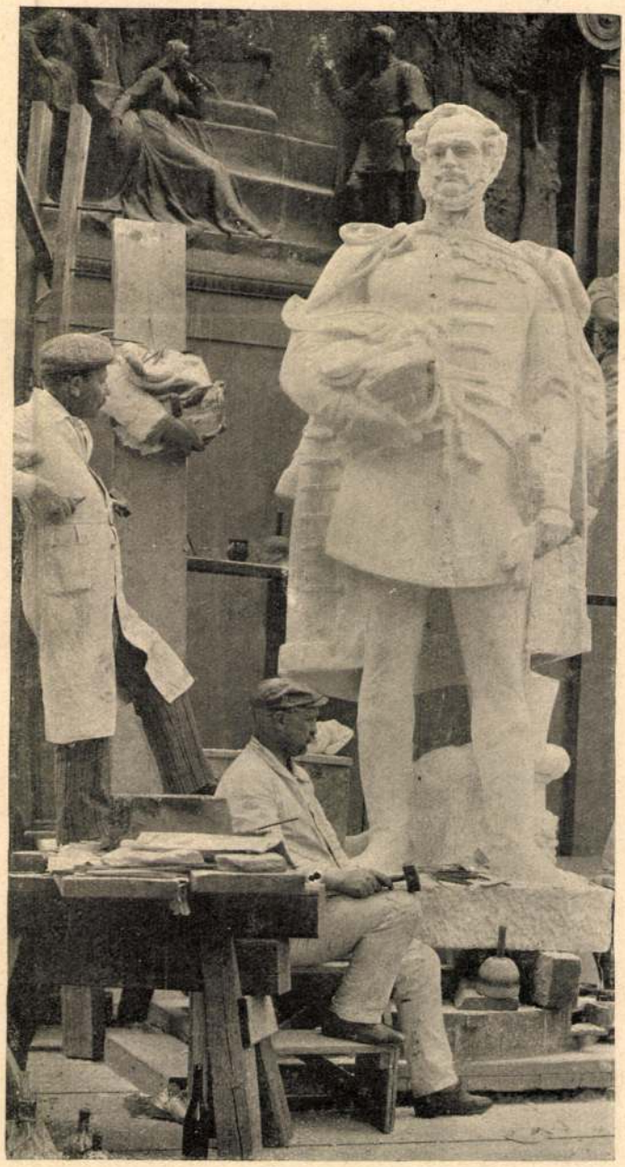

Kallós Oszkár fényképe
A szegedi Széchenyi-szobor, készülőfélben Stróbl Alajos műtermében

Ujidők 1911. 41. 7

Levél a szélben

Elbeszélés

Irta Lovik Károly

— És a keresztneve, kisasszony?

— Theodóra.

— Theodóra? Ez úgy hangzik, mintha valami görög királyné neve lenne, nem pedig nevelőnőé. Keresztény név ez?

— Igen. Bent van a katolikus naptárban.

— Nos . . . Végre is ön nem tehet róla, hogy így hívják. Talán az édesapja regényesen gondolkodott.

A fölfogadandó nevelőnő, akit az előzetes eljárás kifárasztott, szolgálatkészen mosolygott. Tényleg, az édesapja regényesen gondolkodott. Bár egykor finánc volt, szolgálati éveit utólag a katonaság körébe helyezte át és a cipője sarkán szöges gombot hordott, mint a régi gyalogos tisztek. Sokat szeretett mesélni rokonai politikai fogságairól, egykori birtokaikról, vadászebeikről, csukott hintóikról, amiből egy szó nem volt igaz, és öreg harcos létére krajcáros, japán parfümöt használt. Ez az átható szag rátelepedett az olcsó külvárosi lakás butoraira és ellenszenvessé tette a salétromos udvari szobát.

A kisasszonyt tehát fölfogadták a Varasdy-házba. Működési területe szűk és unalmas volt. Egy kis fiút kellett ellátnia, a rövidlátó és kövér Norbertet. Elég jó és értelmes gyerek volt, csak szeretett rajzolni, ami gyönge szemét megviselte. A kisasszony egyik föladata az volt, hogy erről a szenvedélyről leszoktassa, hogy a ceruzát kiszedje a kezéből, s fölolvasson vagy meséljen neki, esetleg vigye sétálni, kocsizni. Norbert ezért titokban gyűlölte nevelőnőjét, de, miután szigorúan tartották, ezt az érzését soha nem árulta volna el.

Theodóra beleilleszkedett síma és acélszürke sorsába. A Varasdy-ház úri és finom volt; kis palota, amely nemcsak a homokos, nyirfás síkságon, de az Andrássy-úton is megállta volna helyét. Az asszony világos gondolkodású, okos, művelt; sajnos, korán elhízott és rövidlátó. Legyezőket gyűjtött és gyakran meglátogatta a környék betegeit. Ha föltette pápaszemét, tíz évvel idősebbnek látszott az uránál. A férfi tartózkodó, nyugodt, kissé tétovázó modoru. Szeretett mindent megfontolni, jóllehet csak apróságok tévedtek útjába. Például, hogy milyen ruhát öltsön, melyik lovat fogassa be, milyen szivart szívjon. Négyötször cserélgetett a tárgyak és elhatározások közt, s mikor végre választott, arcán rajt maradt a bizonytalanság, helyesen intézkedett-e? Különösebb szenvedélye nem volt, legföljebb, hogy szeretett halászni, kiöltözni és nagy gonddal ápolta a körmeit meg a szakállát. Ez a koromfekete körszakál puha gyapotként övezte tojásdad arcát, megszűkítvén vonásait, sápadttá téve bőrét. Az év nagy részét Varasdy a birtokon töltötte, néha azonban fölment a fővárosba, hogy bevásároljon és ügyvédjével, orvosával, pénzintézeteivel értekezzen.

Székely Aladár fényképe

Zsófia királyi hercegnő

A leány, a gyerekszoba ablakán át, nap nap után maga előtt látta ezt az embert, amint lassu, lopózkodó lépésekkel megy végig a kerten, meg-megállva a gyümölcsfáknál, amelyekről facsipesszel szedi le a hernyókat, letelepedve a szalmapadra, megelégedett, nagy bogárként sütkérezve a napon. Nyáron vászonruha volt rajta, selyeming és puha szalmakalap; télen paszománytos, rövid, orosz bunda és rozsdaszínü vadászcsizma. Délelőttöket, délutánokat tudott eltölteni a kertben, anélkül, hogy únta volna magát, anélkül, hogy akárcsak egyszer is könyvet vett volna a kezébe. Az idő fogalma mintha nem létezett volna számára; perc, óra, nap, közömbös, egyforma tényezőkként, úgyszólván tárgyakként helyezkedtek el bensejében. Estefelé vállára tette a horgászbotját és kiment a patakhoz, ahol leült egy kipárnázott fatörzsre és türelmesen, figyelmesen, bizonytalan mosollyal ajka körül bámulta a vizet. Ha a vacsorára hívó üvegharang megkondult, óvatosan, megfontolt lépésekkel tért haza, átöltözködött és vontatott franciasággal beszélgetett el a feleségével, mialatt vékony, fehér ujjai közt nesztelenül, tolvaj ügyességgel forogtak az evőeszközök és kristálypoharak.

Tíz órakor este csönd borult a házra. Norbert lefeküdt, férj és feleség — rövid séta után — szintén hálószobáikba tértek, csak Theodóra maradt még fönt szobájában. Többnyire olvasgatott vagy naplót írt, jelentéktelen napi eseményekről, az időjárásról, fizetése hovafordításáról, Norbert szellemi haladásáról. Néha azonban kinyitotta az ablakot, amelynek szárnya beleakadt a hársfa lombjaiba, és becsukva szemét, gyors lélekzettel, mint a cigarettafüstöt, szívta be az éjszakai levegőt. Ilyenkor elgondolkodott, vajjon mindig így lesz-e minden, mindig föl fog-e olvasni a rövidlátó fiúcskának és örökké naplót fog-e vezetni? Válasz helyett gúnyosan mosolygott és azt érezte, hogy ez a mostani élete hazugság, ostobaság és távol a feketeségben, a hársfák mögött egy más sors vár reá, más érzelmek futnak végig az idegein. Fölkacagott, de tovább fűzte a képet. Az igazi Theodóra nem az, aki vérszegény, keskeny ajkakkal, lassu vénülésre készen ül az ócska bőrkarosszékben, vasvesszőkkel fegyelmezve magát és szűk mederbe szorítva életét, az ő igazi alakja nyugtalanul bolyong a ködben, azzal valami rettenetes, valami szép és mégis ostoba dolog fog történni. Ilyen hangulatban kikotorászott a holmija közül egy szakadozott, papiros kalapdobozt és kiszedett belőle egy csomó régi elfakult levelet, az anyja, meg a nagyanyja hagyatékait. Csupa szerelmes írás volt, régen meghalt férfiak ömlengései, dagályos rajongásai. Nevetett rajtuk, látta a hazugságaikat, a bókok olcsó-

Stróbl Alajos

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNAÚJVÁROSI HÍRLAP

AUG. 2 0

1021

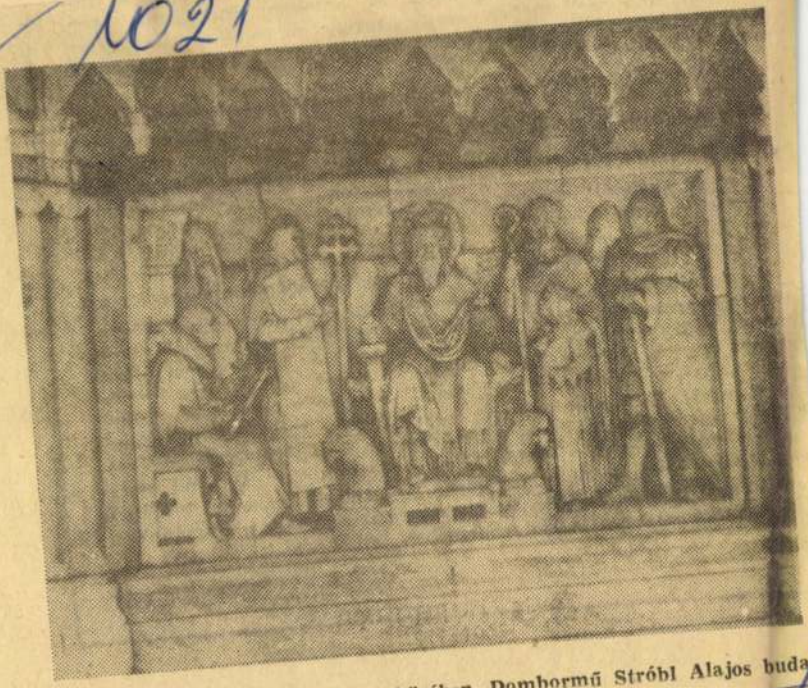

I. István király a trónon, hívei körében. Dombormű Stróbl Alajos budai szobrának talapzatáról

gunk munkahelyén l
alkotmányunk szellem
nem a származást, a
munkát jelöli meg.

Az idén emlékeztünk
leumáról, a már-már
napiairól. Nagy költőnl
rázó versben elmélkede
le azt a gondolatot, ho
ság, mitől egybeáll egy
A romokba omlott orsz
nem frázis ez — szilárdabb, mint ezer éve bármikor. A nemzetté szerveződött nemzedékek hűségének és szívósságának eredménye ez.

Nemzedékek élnek itt együtt, alkotmányozó nemzedékek. Kevesen még azok közül is, akik több mint félévszázada az első alkotmányt adták ennek a hazának, felnőtt milliók, akik a mai alkotmányt hozták, s ifiú nemzedékek, amelyeknek alkotmányos keretek között élni már olyan természetes állapot, hogy nem is gondolnak rá. S mégis, ők is alkotmányozó nemzedékek, mert alkotmányunk jövőnknek is alaptörvénye. A jövő már az ő hűségükön és szívósságukon múlik, ám mindkettőt tőlünk kell tanulniuk. Ez a mi nagy felelősségünk és rangunk. Ha úgy tetszik, egyetlen kiváltságunk, ami tulajdonképpen ugyancsak benne van az alkotmányban ha szövegében nem is, de szellemében feltétlenül.

Juhász Róbert

Ahol Justitia lakik. A Magyar Királyi Kúria palotájának pazar lépcsőháza, amelyben Stróbl Alajos pompás Justitia-szobra trónol hatalmas márványívek alatt

Szegény Mici!

— Regény —

Copyright by Singer & Wolfner.

Irta: **Szász Géza**

14. folytatás

Az asszony sokáig nem felelt. Lehajtotta fejét és ajkát harapdálta.

— Jobb, ha nem látja, — mondta tompán. — Minek?

— Hát itt van? — kiáltott fel a férfi. — Itt van? Összetette kezét, könyörgött: — Ne tegye ezt velem!

— Nincs értelme...

— Hát nem tehetek jóvá semmit?

Uj Idők, 1934. ápr. 15 29/17

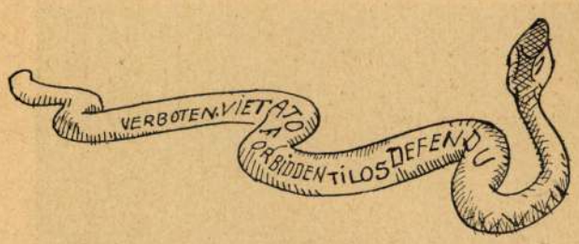

Kitört az állatvédelem a dzsungelben is. A női divatőrület következtében rohamosan fogy az óriáskígyók és krokodilok száma. A barátságos állatkákat most már minden eszközzel védik Mühlbeck Károly rajza

— Nem! — Az asszony hangja megint érdes lett. — Most már nem. Nincs *mit* jóvátenni. Az élet mindent eligazított. Eleinte kegyetlen volt, de aztán rendbehozott mindent. A jelentéktelen kis kaland, mely az Üllői-uton, az Iparművészeti Múzeum előtt kezdődött, a Cseresznye-utca ötös számú villájában véget ért. Nincs tovább. Mindenki megy a maga útjára.

Keserű, kemény volt az arca.

Mi lett a nevető, játékos Miciből!... És milyen érthetetlen útvesztő az élet! Az Üllői-úttól a Cseresznye-utcáig...

Annyira szédült, hogy egyik kezével eltakarta a szemét, de így is megingott.

Az asszony a karjára tette a kezét.

— Jöjjön! Üljön le a karosszékbe.

Tibor az érintésre megrázkódott és egyszeribe magához tért. Olyan volt ez az érintés, mint a sebet égető tüzes vas. Irtózatos! Mici örökre elveszett, ha ilyen hatással van rá, amikor hozzáér.

— Köszönöm. Már nem szédülök, — mondta erőlködve. De azért leült.

Hosszú, nehéz csend.

— Mégis szeretném látni, — sóhajtott fel Tibor. — Mit mondott neki, ki az apja?

— Azt mondtam, hogy elveszett a háborúban. Nem tudom, él-e, vagy meghalt.

— Köszönöm.

Felkelt. Újra könyörgött:

— Hát nem lehet újrakezdeni?

— Nem. Nem érzi, hogy idegenek vagyunk egymásnak? Csak a régi énünket siratjuk. Erre nem lehet új életet alapítani.

Tibor is ilyenfélét érzett. De ez a józan megállapítás fájt.

— Nem láthatnám úgy, hogy ő... a gyerek... ne tudjon meg semmit? — kérdezte kis idő mulva. — Mert az lehetetlen, hogy elmenjek, anélkül, hogy...

Az asszony az ablakhoz lépett és kikémlelt rajta. Azután a másik ablakhoz ment, amely délnek nézett. Intett Tibornak:

— Jöjjön!

Nyurga, hajlékony termetű, eleven, fiatal lány játszott odalent egy foxival. Kergették egymást a fák körül és a kislány-arcú nagylány, meg-megállva, hangosakat nevetett.

— A régi Mici... — tántorodott el az ablaktól Tibor.

— Bizony... Ma jobban hasonlít hozzá, mint én. Hagyja meg az illúziójában, hogy apja a háborúban veszett el.

— És hogy becsületes ember volt, — tette hozzá Tibor keserűen. A szíve majd kiszakadt.

— Ne mondjon ítéletet. Én se mondok. Most, hogy találkoztunk, valahogy megenyhült bennem minden. Mégis csak jó volt, hogy idehívtam.

— És soha többé ne találkozzunk?

— Soha.

A nőből sugárzott a hidegség, mint egy jégoszlopból. És úgy állt a férfi előtt, sudáran, mozdulatlanul, gyönyörűn, mint egy szobor.

Neki két világrész tapsol, — gondolta, fájdalmas beletörődéssel Tibor. — Szebb, mint valaha. Belőlem pedig ráncosarcú, öregedő tucat-mérnök lett... Legjobb, ha elmegyek.

— Mit mondjak? — forgatta fejét és nyitogatta, kínosan keresgélve a tenyerét.

— Semmit. Essünk át rajta gyorsan, hősiesen.

Nyújtotta a kezét.

Tibor megfogta. Most már jól esett a langyos, síma bőr érintése. Jól esett, de nem lángolt fel tőle a vére. Egyszerre eszébe jutott, mit kell mondania.

— Én magához képest semmi-ember vagyok. Vagyonom nincs, csak állásom. Az se régóta. De nem tudhatjuk, hogyan fordul az élet. Ha egyszer szüksége lesz valakire... akárhogyan... akármiért... ha... — megcsuklott a hangja — akár a gyereknek is... mondja meg neki... gondoljon... gondoljanak rám. Amit ember megtehet... mindent! A nevemet tudja. A Wilton-gyárban vagyok mérnök. Mindig megtalálhat. Igérje meg!

Az asszony megszorította a kezét.

— Megígérem.

— Köszönöm — hebegte Tibor.

Hirtelen lehajolt és megcsókolta a vergődő kezet.

Aztán, mint akit kergetnek, könnybeborult szemmel, kirohant.

A kertben, a fák közül, utánaröppent egy csengő, fiatal hang:

— Móki! Ide hozzám! Azonnal hozd ide!

Amikor a kaputbecsukta maga mögött, szájába tömte a zsebkendőjét, hogy visszafojtsa a zokogását.

Eltévedt. Nem tudta, merre jár. Egyszerre csak a Fábik-villa előtt találta magát. Hogy került ide? Hiszen ez egészen más vidék. Óriási kerülő!

Erőt vett magán. Jó ösztöne hozta erre, hogy figyelmeztesse a jelenre, az életre. A másik: a mult. Valami meghalt, ami már régen halott. Furcsa, hogy mégis egyre fáj!

Gondolkozni kezdett. Mire leért a Margit-hídhoz, félig-meddig megnyugodott. Ahogy' higgadt, ülepedett szívében a fájdalom, úgy tompult lassan a délutáni élmény élessége is. Végül majdnem álomszerűvé vált az egész. Mintha a közönséges, mindennapi élet kereteibe nem férne bele. Több volt és kevesebb. És mintha a fájdalomban is volna valami megnyugtató. Nem értette. És restelte, hogy így van.

Strobl Alajos: Felesége arcképe.

Szinyei Tár. III. kötet
(1931)

Szmrecsányi Ödön: Boszorkánytánc.

máson várt az urára, aki egy napra ment fel Budapestre. Mikor a pesti vonat bedöcögött, egy talpig szürke tweedbe öltözött aranyszőke Apolló ugrott le még menetközben róla és olyan viharos boldogsággal kapta karjába huszonnégy órája nem látott feleségét, hogy azóta megrendült a hitem az angol hidegvérről szóló babonában.

Azután évek teltek el, úgyhogy sem Enidet, sem az édesanyját nem láttam viszont. A férjéről azonban hallottam egyszer és akkor írtam is az asszonynak. Választ nem kaptam és nem is csodálkoztam rajta.

Mostanában mégis találkoznom kellett Enid barátnőmmel. Édesanyja, akit nemrégiben szélütés ért, nagyon elbetegesedett és úgy éreztem, hogy kötelességem látogatást tenni nála. Már régebben hallottam, hogy Enid idehaza van az anyjánál és lehet, hogy véglegesen itthon is marad.

Őszintén szólva, kissé féltem ettől a találkozástól. Enid azonban nagyon keveset változott. Az arca talán fáradtabb volt egy árnyalattal, mint azelőtt; és a festetlen arcbőrén nem volt már meg az első ifjúság gyöngyfényű, selymes fehérsége. De a barna szeme éppen olyan meleg, bársonyos nézésű volt, mint valaha és a régi volt a mosolygása is. Ez a mosolygás talán még szebb is volt ma, mint leánykori bűbájosságában, bár magam sem tudtam volna megmondani, mi az, ami annyira új és szívhez szóló benne.

A betegnek még egy látogatója volt kívülem: az az ember, aki hajdanában a szoba legtávolabbi sarkában szokott arra várni, hogy a barna szempár és a pirosra festett száj egy ajándék-mosolyát elkapja és a szívébe zárja. Most is a leghomályosabb szögletbe ült és egy könyvben lapozgatott, ami arra vallott, hogy gyakori vendég ebben a házban. Enid, akár csak régente, rámosolygott néha, de a mosolygása futó, szórakozott és semmit sem jelentő volt.

Művészfeleségek. Stróbl Alajos: A művész felesége

Mikor a cselédleány valamiért kihívta fiatalabbik asszonyát a szobából, az özvegy szeliden panaszkodni kezdett a leányára:

— Drága gyerek, de semmi komolyság nincs benne... Az ura már két éve Braziliában van és nem hogy hazahívná, hanem még ő biztatja, hogy csak maradjon ott... Igaz, sok pénzt keres, de hát minek annyi pénz? Ezeknek a mai asszonyoknak semmi sem elég!

— Dóra néni, — mondta erre a látogató, aki távoli rokonságban is volt a családdal — ne szidja Enidet, mert ha van a világon nő, aki a két India minden kincsét megérdemli, akkor ő az!

A sápadt asszony sokatmondóan mosolygott rám:

— Tudod: „Alte Liebe rostet nicht". Ez az öreg legény még ma is szerelmes a lányomba. Pedig örülhetsz, fiam, hogy nem te vetted el, hiszen látod, milyen... Csak a ruha kell neki, meg a parfüm, meg az ékszer. Gyereket nem akar; hiába mondom neki: az lenne egyetlen vágyam, hogy még halálom előtt meglássam az unokámat. Sokszor álmodom is róla. Fiú, aki éppen olyan szőke és kékszemű, mint az apja...

— Hallgasson az Istenért! — A férfi úgy kiáltotta ezt, hogy a hangja is, meg a szeme is szinte kétségbeesett volt.

Enid ebben a pillanatban nyitott be. Lehet, hogy hallotta is, amit az édesanyja mondott, mert figyelmeztetően és csitítóan tette a kezét rokona karjára. Mosolygott, lehet, hogy a férfi oktalan féltékenységén: a régi szerelmesén, aki ma sem tud még belenyugodni abba, hogy ő örökre a másé...

Együtt mentünk el, mert az ember türelmetlen lett és alig várta az alkalmat a búcsúzásra. Miután egy darabig sötéten hallgatott mellettem, én kezdtem a szóba:

— Nem értem — mondtam. — Vagy másfél évvel ezelőtt, mikor az a szörnyű vasúti szerencsétlenség történt, az ujságok Enid férjét is felsorolták a halálos áldozatok között. Örülök, hogy tévedés volt.

Rekedten mondta a társam:

— Nem volt tévedés.

— Mit beszél?

Az ember tekintete szórakozott volt és messzenéző.

— Az anyja beteg. Szélütött és szívbajos. A legkisebb izgalom és vége...

Most én hallgattam nagyon sokáig. Szegény, mosolygó kis barátnőm! Szegény, hős Enid!

— Így pedig — mondtam jóval később, mert tudtam, hogy a férfi is még mindig erre gondol — ő kínozza halálra a leányát...

Kísérőm megtörölte a homlokát, pedig erősen fagyott, úgyhogy a frissen hullott hó csak úgy porzott körülöttünk.

— Talán már nem tart sokáig — mormogta. — Talán már nem sokáig kell Arthurnak Braziliában maradni, hogy pénzt keressen a feleségének.

Valamit kellett mondanom:

— Az élet még hosszú, barátom. És maga olyan régen szereti Enidet...

Rám nézett, ugyanolyan szemmel, mint az öreg asszonyra, mikor az az unokáról álmodozott:

— Emlékszik még, mit mondtam egyszer Enid mosolygásáról? Sírni minden asszony tud, de mosolyogni csak nagyon kevés. És aki sír, azt meg is lehet vigasztalni, de aki mosolyog — aki így mosolyog! — azt soha többé...

Azután — mit tehettünk volna okosabbat? — más, közömbös ismerősökről kezdtünk beszélgetni.

Uj Idők 1932. 12. 27.

Enid barátnőm

— Elbeszélés —

Írta: **S. Bokor Malvin**

Régi, szép magyar vezetékneve volt és angol keresztneve, amelynek a két szótagja olyan kedves, világos hangzású volt, mint azoknak a kis harangcsengőknek a hangja, amelyeket karácsonykor a fagyöngykoszorúba fonnak. Szeszélyes, furcsa név volt és szeszélyes, különös teremtés volt az is, aki viselte.

Nem lehetett olyan bolond divat, amely az ő szemében túlságosan bolondos lett volna. Kalapjai láttára azt mondták a többi leányok édesmamái:

— Nahát, ha az én Mancim ilyet merne a fejére tenni, letörném a derekát...

Ő volt az első leány Budapesten, aki térdig érő hócsizmát húzott fel. Ő hordta a legrövidebb szoknyát, mikor a rövid szoknya volt a divat: minden ember utána fordult, mikor hosszúszárú csizmájában és kurta, világos bundájában végigsétált a Váci-utcán. Rizsporból és pirosítóból hihetetlen mennyiséget fogyasztott el — és ezt rosszul tette. Láttam őt egyszer korán reggel, szépítőszerek nélkül és csak akkor derült ki, milyen szép így gyöngyszínű, halvány arca és finomrajzú szája, amely a piros kenőcs alatt sokkal szélesebbnek hatott, mint amilyen a valóságban volt.

Akkoriban még nem volt szokás „misseket" választani, de ha szokás lett volna is, Enid bizonyosan nem ment volna szépségversenyre. Akármilyen hihetetlenül hangzik is, még csak hiú sem volt. Ő csak a maga kedvéért viselt félrecsapott kalapot és bőröndnagyságú kézitáskát. Ha azonban mégis elment volna a versenyre: bizonyos, hogy ő lett volna a legszebb mosolygás díjnyertese.

Valaki, aki mindenütt ott volt, ahol Enid megfordult és egy csöndes sarokból kísérte szemmel minden mozdulatát, azt mondta:

— Sírni minden nő tud. Szépen is tud sírni, aki egy kicsit ideges és aki nagyon szereti önmagát sajnálni. Szépen mosolyogni azonban csak az tud, akinek szíve van.

A többi lányok erre összenevettek és megállapították, hogy ez az ember nagyon szerelmes lehet Enidbe. Enid ugyanis sohasem viselkedett úgy, ahogyan általában szoktak a jószívű leányok. Nem hallottam, hogy valaha is így beszélt volna valamelyik barátnőjéről:

— Láttam szegény Klárit. Mennyire megcsúnyult és megöregedett! Utálatosak azok a férfiak, hogy ilyen kedves, derék leánynak senki sem kéri meg a kezét!

Ilyenformán sem szokott panaszkodni:

— Én már csak igazán olyan jó vagyok, mint az angyalok; azok az irigy lányok mégis mindig pletykáznak rólam!

Pedig éppen eleget beszéltek a vakmerő öltözködéséről, meg a furcsa szokásairól. Ha kedve kerekedett, lapossarkú fűzőscipőt húzott, hátizsákot vett a hátára és egészen egyedül nekivágott a hegyeknek. Menedékházban aludt, szendvicset ebédelt; nyáron pedig a Balatonon élt, a kis kétüléses csónakjában és csak szombat esténként került elő, hogy elképesztő kivágással a ruháján, csokoládészínű háttal és karokkal táncoljon reggelig kadétok, jogászok, meg más efféle, komoly gondolkodású leány mellé nem illő, keresetképtelen ifjak karján. Enid mindenkire mosolygott és nagyszerűen mulatott olyankor is, mikor a helyében minden más leány azt mondta volna, hogy elvesztegette az estéjét.

A baj az volt, hogy az édesanyja mindent megengedett neki. Vagyonos özvegyasszony volt és ő, meg a lánya úgy szerették egymást, hogy az már magában véve sem volt szokott dolog. Inkább jópajtások voltak, mintsem szülő és gyermeke. Eniden nagyon meglátszott, hogy már kicsiny korában is mindig azt csinálta, amit akart; ő viszont az anyját kényeztette agyon, aki kicsiny, vézna és akarat nélkül való asszonyka volt, a képzelhető legnagyobb ellentéte erős, magas, viruló és erélyes leányának.

Mi, akik olykor-olykor megfordultunk Enidék régimódi, kényelmes belvárosi lakásában, a fogadószoba falán láttunk egy képet, amelyet egy világhírű arcképfestő festett és amely sötétkék atillás, aranyzsinóros, békebeli huszárkapitányt ábrázolt. A képnek megvolt az a tulajdonsága, amely jó arcképeknél eléggé gyakori: bármerre fordult is az ember a szobában, úgy látta, hogy a kapitány mosolygó, barna szeme figyeli minden mozdulatát. Ez a figyelmes, okos tekintet és ez a szép mosolygás sok mindent megmagyarázott. Enid tökéletes mása volt a délceg katonának: sokkal hasonlóbb még a nagyszerű portrénál is. Valószínű, hogy amikor a fiatalon elhalt apja szemével nézett rá, az édesanyja semmi kérését sem tudta megtagadni.

Bizonyos, hogy az apa is mindig mosolygott, éppen úgy, mint a leánya. Ez az állandó és egyenletes jókedv okozta azt, hogy Enidet senki sem tartotta eléggé nőiesnek. Én azonban láttam őt egyszer reggel, templomból jövet — akkor volt az az egyetlen eset, hogy nem takarta el az arcát előlem a festék — és véletlenül még akkor is a közelében voltam, mikor bement a cukrosboltba, amelynek kirakata előtt néhány maszatos utcagyerek bámulta a benti csodákat, mégpedig olyan odaadással, hogy gondozatlan orrocskájukat egészen laposra nyomták az ablaküvegen.

Ez új tapasztalat volt. Enid torkos! Végre egy nőies vonása...

Mikor kijött a boltból, három kis csomag volt a kezében. A három bámészkodó lurkónak a kezébe nyomott egyet-egyet és ő maga üres kézzel sietett tovább. A megajándékozott gyerekek olyan sokára tértek magukhoz meglepetésükből, hogy Enid még akkor sem hallotta volna őket köszönetet rebegni, ha köszönet helyett nem kezdtek volna inkább üvölteni boldogságukban, mint a kis vadállatok.

Bár rendes leány nem osztogat a szegényeknek csokoládét, hanem meleg csuklóvédőt, vagy — ami ebben az esetben legszükségesebbnek látszott — zsebkendőt: nekem ettől a reggeltől fogva különvéleményem volt Enidről. Én voltam talán az egyetlen, aki nem csodálkozott rajta, mikor kis barátnőm, aki pedig sohasem fárad azzal, hogy kérőt neveljen a számbavehető udvarlói valamelyikéből, mégis férjhez ment. Igaz, hogy a házassága is olyan rendellenes volt, mint minden más cselekedete. Lussingrandéban, ahol anyja betegeskedése miatt töltötték egyszer a tavaszt, beleszeretett egy jómódú angol gyárosnak a fia, aki magával vitte Dublinbe. Enid azért nem szakadt el az édesanyjától: az évnek majdnem háromnegyed részét az özvegy töltötte a lánya kényelmes, gliciniával befuttatott házában, a nyári három hónapra pedig a fiatal asszony látogatott haza férjestől a balatonparti vityillójukba.

Sem Enid, sem a férje nem voltak gyakran láthatók, mert a napjukat a tavon töltötték — most már egy helyes kis motorosban — és este sem jártak el a mulatságokra. Akik azonban kint a vízen találkoztak velük, azok azt beszélték, hogy a fiatal angol olyan szép, mint a belvederei Apolló és hogy mind a ketten szemmel láthatóan a bolondulásig szerelmesek egymásba.

Egyszer én is láttam őket. Enid a kis vasúti állo-

Stróbl Alajos, az epreskerti várúr

A legnagyobb sikere az Arany János-szobor, legnehezebb feladata Szent István alakjának megformálása volt

Ma hetvenöt éve hunyt el Stróbl Alajos, Budapest több meghatározó jelentőségű emlékművének alkotója, minden idők egyik legkiválóbb magyar szobrászművésze és legnagyobb hatású művészpedagógusa. Zala György mellett ő volt a historizmus szobrászatának vezető mestere, ám a közhiedelemmel ellentétben nem Stróbl, hanem a nála sokkal alkalmazkodóbb Zala kapta a kor legtöbb hivatalos megrendelését. A fantáziavilágban élő Stróbl visszahúzódóbb volt, és lassan, vívódva alkotott – ez különösen a budavári Szent István-emlékmű elkészültekor mutatkozott meg –, szemben Zala bravúros, gyors technikájával. Gyakran elhangzik, hogy Stróbl Alajos érzelmileg mindig szinte végletesen azonosult aktuális feladatával, ennek megfelelően, Nagy Ildikó szavaival, „számára a historizmus eszmevilága életforma" volt.

Különleges egyéniségéről, az Epreskertben rendezett kosztümös mulatságairól, az általa koreografált pompás felvonulásokról, az otthonában berendezett álomvilágról történetek hosszú sora szól. Allűrjei őszinték és komolyak, bohémnek egyáltalán nem nevezhetők: Róna József tanúsága szerint Stróbl volt az egyetlen vezető szobrász, aki soha nem vett részt a művészvilág megszokott éjszakai mulatozásain. Az Epreskertben, ahol az 1880-as évektől műterme és híres mesteriskolája helyet kapott, működését olyan mozzanatok kísérték, mint például a rendszeres hajnali kilovaglás, várúrként, kürtszó kíséretében, de kezdeményezésére került át a rendbe hozatott és állatokkal is benépesített kertbe a józsefvárosi Kálvária tér barokk kápolnája, valamint a Mátyás-templom egyik középkori kapuja. Mindkét becses műemléket a nagy dualizmus kori építkezések miatt kellett darabokban ide menteni, s itt újra összeállítani.

Az 1856-ban a Felvidéken született és 1880-ig Bécsben tanult Stróbl Alajos életművének legértékesebb részét portrészobrai alkotják, különösen azok, melyeket családtagjairól vagy művészbarátairól készített. Anyánk című egész alakos munkáját, amely nagydíjat nyert az 1900-as párizsi világkiállításon, méltán nevezhetjük a XIX. századi magyar szobrászat egyik mérföldkövének. „A portrékészítés szinte lételeme volt, hozzátartozott mindennapi életéhez" – írta Stróbl monográfusa, Henszlmann Lilla. Köztérre első ízben az Operaház számára készített munkái kerültek, nem sokkal a művész Budapestre költözését követően. Az eredeti zeneszerzőszobrok közül Stróbl mintázta Cherubini és Spontini alakját, de sokkal fontosabbak a főbejárat melletti művei: Erkel Ferenc és Liszt Ferenc szobra. Utóbbiakat a fiatalabb pályatárs, Beck Ö. Fülöp „a szobrokban nem szerencsés Budapest" legharmonikusabb alkotásainak nevezte.

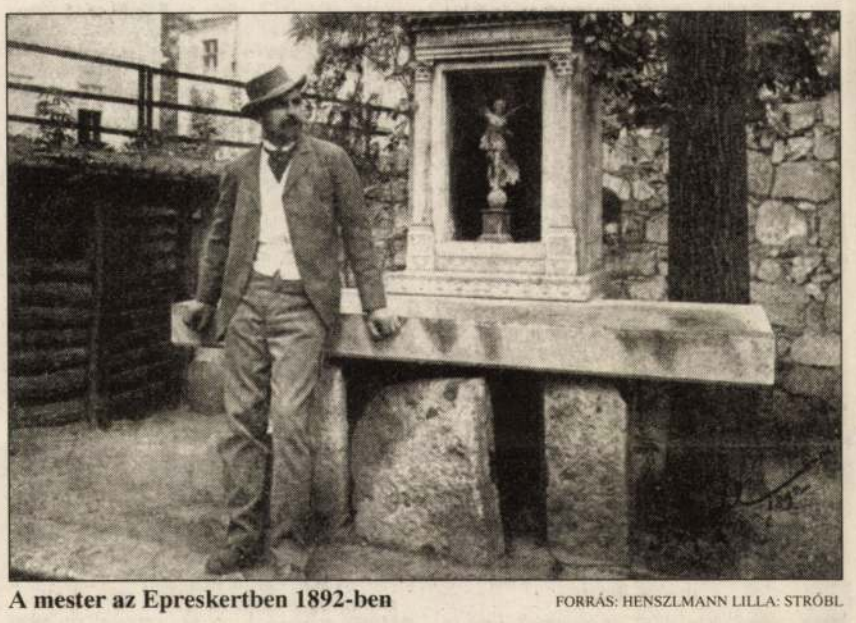

A mester az Epreskertben 1892-ben FORRÁS: HENSZLMANN LILLA: STRÓBL

Következő nagy megbízása élete talán legnagyobb sikerét hozta el, azt a diadalt, amikor egy mű nemcsak hivatalos elismerésben részesül, de széles körben népszerűvé is válik. Arany János emlékművével, melyet 1893 májusában avattak fel a Nemzeti Múzeum épülete előtt, ez történt, köszönhetően a költő finoman megformált, méltóságteljes alakjának, továbbá annak, hogy a mellékalakok nem elvont allegóriák, hanem a költő két hőse: Toldi és Piroska, akik egyben a kor férfi- és nőideálját is megtestesítették. Ezt bizonyítja, hogy az avatóünnepélytől napjainkig tart a találgatás, kik is lehettek a két mellékalak modelljei, s míg Toldi esetében Porteleky László vívó, illetve Müller Dávid tornász között ingadozik az utókor, addig Piroskát illetően gróf Hugonnai Vilma és gróf Széchenyi Alice között alakult ki holtverseny.

Az Arany-emlékmű felavatásának évében kezdett foglalkozni Szent István lovas szobrával, melyről végül csak 1906 májusában hullott le a lepel. Ezen a páratlanul látványos alkotáson mutatkozott meg a legerősebben Stróbl vonzalma a történeti hűséggel megformált részletek halmozása iránt, és a mester ezért a műért szenvedett meg a legjobban. Mind pályafutása, mind magánélete további alakulását az első fővárosi királyszobor fogadtatásától tette függővé, pedig ekkor már olyan kiváló alkotásai álltak Budapesten, mint Iustitia carrarai márványból faragott ülő alakja a Kúria előcsarnokában, vagy a budavári Mátyás-kút meseszerű, de minden részletében természethű panoptikuma. A Szent István-emlékmű révén mégis az 1906-os év vált az ekkor ötvenesztendős mester életművének vízválasztójává. A lovas szobor felavatását alig néhány hónappal követte – eredetileg az Erzsébet téren – Semmelweis Ignác emlékművének leplezése, a következő években pedig a Zeneakadémia homlokzatának Liszt-szobra, majd a Bazilika központi Szent István-szobra.

Olvasó lányok

Egyik legmegkapóbb alkotása, gróf Károlyi Sándor ülő alakja 1908-ban kapott helyet a Városligetben, Vajdahunyad várának udvarán. Mechwart András eredeti, 1913-ban felavatott emlékműve a második világháborúban megsemmisült, de a helyére került új Mechwart-büszt egyértelműen a Stróbl-féle szobor parafrázisa. Az eredeti mű megmaradt, ma az Öntödei Múzeum előtt látható mellékalakja, az Öreg öntőmunkás bizonyítja, hogy Stróbl nemcsak a régmúlt, hanem saját kora hiteles ábrázolásában is páratlanul jártas volt. Életében felavatott utolsó budapesti emlékműve Jókai Móré lett 1921-ben. Eredetileg az író szobrának mellékalakjaiként készült, ám önálló életre kelt az Olvasó lányok: a főváros a művész hagyatékából vásárolta meg és állíttatta fel a Stefánia úton. Ahogyan egykor a Semmelweis-emlékműhöz tartozó fiatal anyaszoborhoz Stróbl felesége, úgy az Olvasó lányokhoz gyermekei álltak modellt.

Nevezetes portrészobrai közül Széchenyié a róla elnevezett kilátóhoz, Aranyé a Margit-szigetre, Eötvösé a nevét viselő budai parkba, Jászai Marié a Nemzeti Színházba került. Mára megsemmisült Ferenc József király büsztje, melyet a millennium évében avattak fel a Ludovika előtt, és az Erzsébetet megörökítő sváb-hegyi alkotás is.

Stróbl Alajos 1926-ban elhunyt, műtermi hagyatékának legértékesebb része, a portrékollekció részben a Szépművészeti Múzeumba, majd a Magyar Nemzeti Galériába került, részben Klebelsberg révén a szegedi Dóm térre, ahol máig a híres emlékcsarnok alapját képezi. Nevét 1933 óta utca viseli a fővárosban, s 1966-ban a Margit-szigeti Művészsétányon kapott helyet az a mű, amely magát a mestert örökíti meg a legnagyobbak sorában.

Tóth Vilmos

ÉRCNÉL MARADANDÓBB

A Kochmeister–Márkus-síremlék

A különleges szépségű márvány dombormű, Stróbl Alajos 1897-ben felavatott alkotása valaha a Kerepesi úti temető falsírboltjai egyikén állt, és eredetileg báró Kochmeister Frigyesné emlékét őrizte, majd ide temették 1907-ben elhunyt férjét, az Áru- és Értéktőzsde, valamint a Kereskedelmi és Iparkamara egykori elnökét is. Néhány évtizeddel később azonban az „örök nyugalom" fogalma kissé átértékelődött: 1953-ban a bal oldali fal mellett közel kétszáz sírboltot felszámoltak, környéküket egy új fallal választották le a temetőtől, s helyükre egy új részleget építtetett a szomszédos gyár (neve, ellentétben e gyalázatos eseménnyel, maradjon említetlen).

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

Bár a sírboltok többségét egykor a temető fennállásáig megváltották, mindenkit áttemettek innen, néhány neves személyt a temetőn belül, a többséget pedig a rákoskeresztúri temetőbe. Utóbbiak közt volt báró Kochmeister Frigyes és felesége is, akiknek sírján azonban ma már egy obeliszk áll. Az eredeti Kochmeister-síremlék dombormű a Kerepesi úti temetőben maradt, s Budapest második főpolgármesterének, Márkus Józsefnek sírjára került. A felszámolások során nyomtalanul eltűnt az 1893-ban épült Saxlehner-mauzóleum és a szecessziós síremlékművészet remeke, a Kéler–Bielek-sírbolt. Olyan személyiségeket temettek át más sírkertbe, mint Pauler Gyula történész vagy Pekár Imre, a hazai malomipar egyik vezető alakja, illetve a temetőn belül Ligeti Antal festőművész – akinek Donáth Gyula készítette síremléke nem élte túl a kalandot –, vagy a magyar jakobinus mozgalom hét vezetője.

Igazán előkelő azoknak a személyeknek a névsora, akiknek sírján ma is Stróbl-mű áll a Kerepesi úti temetőben. Az egyik legismertebb Henneberg Károly altábornagy 1890-ben felavatott, lovához dőlő huszárt ábrázoló síremléke. Különleges alkotás Szilágyi Dezső, a nagy jogtudós és ragadozó természetű politikus 1908-as sírszobra: egy törvénykönyvre támaszkodó oroszlán. A díszsírhelyen nyugvó Zichy Mihály mellszobrát 1916-ban állították fel, ifj. Reiner Zsigmond régész síremlékét pedig 1910-ben. Stróbl-szobor áll Kossuth Lajos 1909-ben felavatott mauzóleumán, Vetter Antal 1848-as altábornagy és Kelety Gusztáv festőművész sírján, valamint Ybl Miklós, Pulszky Ágost és báró Eötvös Loránd nyughelyén. A művész első és talán legkiemelkedőbb funerális alkotása, Deák Ferenc mauzóleumának 1887-re elkészült szarkofágja a második világháborúban egy bombatalálat miatt megsemmisült. A szarkofágon fekvő, lepellel letakart elhunyt és a ráboruló szárnyas géniusz alakja – melyekkel Stróbl Alajos évekig dolgozott – egykor első nagy sikerei egyikét jelentette.

Ezt a páratlan művészt, számos nagy dualizmus kori temetési menet koreográfusát, az egyetlen magyar szobrászt, aki munkásságáért az uralkodótól nemesi rangot nyert – melyhez a liptóújvári előnevet szülőhelyéről kapta –, szintén a Kerepesi úti temetőben helyezték nyugalomra 1926-ban. Évtizedekkel később állított sírkövén saját műve, egy fiatalkori önarckép kapott helyet.

T. V.

STRÓBL Alajos

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA DECEMBER 13-TÓL 19-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések: mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; ** Csak 16 éven felülieknek; *** 18 éven felülieknek; K: kísérőfilm, H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:
DALOK A MÁSODIK EMELETRŐL (Songs From the Second Floor) Színes, feliratos svéd film** **Művész, Szindbád** HARRY POTTER ÉS A BÖLCSEK KÖVE (Harry Potter and the Sorcerer's Stone) Színes, magyarul beszélő amerikai film **Mammut Mozi, Campona Ster Century, Cineplex Odeon, Cinema City Csepel, Új Udvar, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza** (eredeti nyelven is), **Lurdy Ház, Óbuda, Westend Ster Century**

BUDAPEST FILM
SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
Telefonszáma: 459-5055.
Személyes filminformáció,
felvilágosítás filmekről, moziműsorról!

MAMMUT MOZI [II., Lövőház u. 2-6. Tel.: 345-8160 (személyes); 345-8140 (automata); 06-30-350-1100 (SMS)] HARRY POTTER ÉS A BÖLCSEK KÖVE (mb. am.) 10, 11, f12, 12, f1, 1, 2, f3, 3, f4, 4, 5, f6, 6, f7, 7, 8, f9, 9, f10, éjjel 10, 11. **Csocsó** (magyar, Koltai R.) 10, 12, 2, 4, 6, 8, 9, éjjel 10. **Lovagregény** (am.)* n12, h2, n5, h7, n10. **Kéjutazás** (am.)** f7, f9, éjjel f11. **Doktor Szöszi** (mb. am.) f12, h4, 8. **Atlantisz – Az elveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 11, 1, 3, 5. **Süti, nem süti** (am.)*, kísérőfilm: **Kis tehén** (I. Lazin) f1, f3, f5, 7, 9, éjjel 11. **Amerika kedvencei** (am.)* f2, h6, éjjel 10. **Eredendő bűn** (fr.–am.)** n3, n8. **Amerikai pite 2.** (mb. am.)** n4, n6, n8, n10, 13–14-én és 17–19-ig n2 is. **Kutyák és macskák** (mb. am.) 15–16-án de. n12, n2. **Üvegtigris** (magyar)* 1, 3, 5, 7. **Kardhal** (am.)* n1, este h10. **Moulin Rouge** (am.)** h5.

CAMPONA STER CENTURY MEGAPLEX (XXII., Nagytétényi út 37–45. Tel.: 424-3333) HARRY POTTER ÉS A BÖLCSEK KÖVE (mb. am.) 2, n6, f9, 15–16-án de. h11 is. **Amerikai pite 2.** (mb. am.)** n2, f4, h6, 8, éjjel n11, 15–16-án de. 11 is. **Lovagregény** (am.)* n3, 5, h8, éjjel f11, 15–16-án de. f12 is. **Doktor Szöszi** (mb. am.) f2, h4, 6, n9, éjjel f11, 15–16-án de. n12 is. **Csocsó** (magyar, Koltai R.) 1, n4, f6, h8, éjjel 10. **Atlantisz – Az elveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) n5, f7, 15–16-án de. f12, h2 is. **A szajré** (am.)* este h9. **Kardhal** (am.)* h6, 8, éjjel n11, 15–16-án f4 is. **A Grincs** (mb. am.) 15–16-án n2. **Kutyák és macskák** (mb. am.) 15–16-án f1, h5. **Amerika kedvencei** (am.)* n8, f10, 15–16-án f3 is. **Shrek** (mb. am. animációs) 15–16-án 3. **Kéjutazás** (am.)** 5, f8, h10. **Halálos iramban** (am.)* n6, f8. **Eredendő bűn** (fr.–am.)** este h10.

CINEPLEX ODEON PÓLUS MOZI (XV., Szentmihályi út 131. Tel.: 419-4224/-25/-26/, 410-2452/-53) HARRY POTTER ÉS A BÖLCSEK KÖVE (mb. am.) 1, 4, 7, éjjel 10, 15–16-án de. 10 is. **Doktor Szöszi** (mb. am.) f2, h4, 6, n9, 14–15-én éjjel f11 is, 15–16-án de. 11 is. **Kutyák és macskák** (mb. am.) n2, 15–16-án de. n12 is. **Csocsó** (magyar, Koltai R.) n4, n6, f8, f10, 14–15-én éjjel f12 is. **Atlantisz – Az elveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) f1, 5, 15–16-án de. n11 is. **Amerika kedvencei** (am.)* h3, n8, f10, 14–15-én éjjel h12 is. **Amerikai pite 2.** (mb. am.)** h1, 3, n6, f8, h10, 14–15-én éjjel 12 is, 15–16-án de. f11 is.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154–170. Tel.: 425-8111) HARRY POTTER ÉS A BÖLCSEK KÖVE (mb. am.) 2, 5, 8, 14–15-én éjjel h11 is, 15–16-án de. 11 is. **Amerikai pite 2.** (mb. am.)** f2, h4, 6, n9, éjjel f11, 15–16-án de. n12 is. **Atlantisz – Az elveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 2, 4, 15–16-án de. 12 is. **Doktor Szöszi** (mb. am.) 6, 8, éjjel 10. **Kutyák és macskák** (mb. am.) 2, 4, 6, 15–16-án de. 12 is. **Kardhal** (am.)* 8, éjjel 10. **A sárkány csókja** (mb. am.)*** f2, 6, 15–16-án de. f12 is. **Halálos iramban** (am.)* f4, 8, éjjel n11. **Neveletlen hercegnő** (am.) f4, h6. **Négybalkéz** (am.) 8, éjjel 10. **Kémkölykök** (mb. am.) 2, 15–16-án de. 12 is. **Lovagregény** (am.)* 3, f6, 8, éjjel f11, 15–16-án f1 is.

CINEMA CITY ÚJ UDVAR (III., Bécsi út 38–44. Tel.: 437-8383) **Eredendő bűn** (fr.–am.)** h4, 6, n9, 14–15-én éjjel n11 is. HARRY POTTER ÉS A BÖLCSEK KÖVE (mb. am.) 2, 5, 8, 15–16-án de. 11 is. **Üvegtigris** (magyar)* n3, n5, n7, n9, 14–15-én éjjel n11 is, 15–16-án n1 is. **Amerikai pite 2.** (mb. am.)** 2, 4, 6, 8, 14–15-én éjjel 10 is. 15–16-án de. 12 is. **Halálos iramban** (am.)* 4, 14–15-én éjjel 10 is. **Bridget Jones naplója** (mb. angol-am.)* 6, 8.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA [VIII., Corvin köz 1. Tel: 459-5050 (személyes), 459-5055 (automata), 06-30-350-1000 (SMS)] HARRY POTTER ÉS A BÖLCSEK KÖVE (mb. am.) 10, 11, 12, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, éjjel 10, 11, 15–16-án de. 9 is. **Csocsó** (magyar, Koltai R.) n11, f3, f5, f7, f9, éjjel f11. **Lovagregény** (am.)* 12, n7, f8, éjjel 10. **Kéjutazás** (am.)** f5, éjjel h11. **Amerikai pite 2.** (mb. am.)** h12, f4, f6. **Doktor Szöszi** (mb. am.) f3, h9. **Atlantisz – Az elveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 10, h2. **Amerika kedvencei** (am.)* de. n11. **Eredendő bűn** (fr.–am.)** n1.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA [XIII., Váci út 178. Tel.: 453-4300 (személyes), 06-20-453-4300 (SMS)] HARRY POTTER ÉS A BÖLCSEK KÖVE (mb. am.) n11, n1, n2, 3, n5, h6, n8, f9, éjjel n11, 13–16-ig de. f10 is, 14–15-én éjjel f12 is. HARRY POTTER AND THE SORCERER'S STONE – HARRY POTTER ÉS A BÖLCSEK KÖVE (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal) 10, h1, f4, f7, f10. **Amerikai pite 2.** (mb. am.)** f11, h1, n4, f6, 8, éjjel f11. **Atlantisz – Az elveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) de. f11, f1, 13–14-én és 16–19-ig f3, h5 is. **Amerika kedvencei** (am.)* h7, 9, 14–15-én éjjel n12 is. **Doktor Szöszi** (mb. am.) f12, h2, 4, n7, h9, 14–15-én éjjel 11 is. **Lovagregény** (am.)* f12, n3, 5, h8, éjjel f11. **102 kiskutya** (mb. am.) 15–16-án h2. **Csocsó** (magyar, Koltai R.) n12, h4, 6, 13-án és 16–19-ig éjjel f11 is, 13–17-ig este n9 is, 13–14-én és 17–19-ig h2 is. JAY ÉS NÉMA BOB VISSZAVÁG (am.) Premier előtt! 14–15-én éjjel n11. **Dr. Dolittle 2.** (mb. am.) de. h12. **Kutyák és macskák** (mb. am.) n3, f5. **Süti, nem süti** (am.)*, kísérőfilm: **Kis tehén** (I. Lazin) este n10. **Üvegtigris** (magyar)* 7. **Shrek** (mb. am. animációs) de. 11, 1. **Kéjutazás** (am.)** 3, f8, h10, 14–15-én éjjel h12 is. **Bridget Jones's Diary – Bridget Jones naplója** (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal)* n6. **Jurassic Park III.** (mb. am.)* f1, 14–17-ig és 19-én de. h11 is, 13–14-én és 17–19-ig h3 is. **Halálos iramban** (am.)* 13–14-én és 17–19-ig h5. **Legally Blonde – Doktor Szöszi** (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal) 7. **Kardhal** (am.)* este 9, 14–15-én éjjel n12 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ [IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok. Tel.: 453-4300 (személyes), 06-20-453-4300 (SMS)] HARRY POTTER ÉS A BÖLCSEK KÖVE (mb. am.) f1, f2, f4, f5, f7, f8, f10, 14–15-én éjjel f11 is, 15–16-án de. f10, f11 is. **Lovagregény** (am.)* n2, h5, f8, éjjel n11, 15–16-án de. n11 is. **Kutyák és macskák** (mb. am.) 12, 2, 15–16-án de. 10 is. **Doktor Szöszi** (mb. am.) 4, 6, 8, éjjel 10, 14–15-én éjjel 12 is. **Shrek** (mb. am. animációs) 15–16-án de. f11. **Amerikai pite 2.** (mb. am.)** f1, h3, 5, n8, f10, 14–15-én éjjel h12 is. **Csocsó** (magyar, Koltai R.) n1, n3, n5, n7, n9, 15–16-án de. n11 is. **Halálos iramban** (am.)* éjjel n11. **Atlantisz – Az elveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) n1, n3, n5, n7, 15–16-án de. n11 is. **Kardhal** (am.)* este f9, h11. **Amerika kedvencei** (am.)* f2, h4, n9, éjjel f11, 15–16-án de. n12 is. **Bridget Jones naplója** (mb. angol-am.)* 6. **Üvegtigris** (magyar)* f6, 13–14-én és 17–19-ig 1, n4 is, 15–16-án de. h11 is. **Süti, nem süti** (am.)*, kísérőfilm: **Kis tehén** (I. Lazin) h8. **Eredendő bűn** (fr.–am.)** este h10. **Moulin Rouge** (am.)** 2, 15–16-án de. f12 is. **Kéjutazás** (am.)** h5, 7, n10, 14–15-én éjjel f12 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX ÓBUDA (III., Bécsi út 154. Tel.: 453-4300) HARRY POTTER ÉS A BÖLCSEK KÖVE (mb. am.) 1, 4, 7 éjjel 10, 15–16-án de. 10 is. **Lovagregény** (am.)* h5, 15–16-án de. h12 is, 13-án és 15–19-ig n3 is, 13–16-ig és 18–19-én este n8, h10 is. **Amerika kedvencei** (am.)* éjjel n11 is, 18-án este n9 is. **Atlantisz – Az elveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) f3, f5, 15–16-án de. f11, f1 is. **Kéjutazás** (am.)** f7, f9, éjjel f11. **Shrek** (mb. am. animációs) 15–16-án de. n11. **Doktor Szöszi** (mb. am.) 2, n5, n7, 15–16-án de, 12 is. **Kardhal** (am.)* este n9, 14–15-én éjjel 11 is. **Kutyák és macskák** (mb. am.) 15–16-án de. 11. **Amerikai pite 2.** (mb. am.)** n2, n4, n6, f8, f10, 14–15-én éjjel n12 is. **Csocsó** (magyar, Koltai R.) h3, h5, h7, h9, 14–15-én éjjel h11 is, 15–16-án de. h11, h1 is.

KOSSUTH 4 MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) **Lovagregény** (am.)* n11, h1, n4, h6, n9, éjjel h11 (2. h. prol.). **Csocsó** (magyar, Koltai R.) 10, h12, f2, n4, 5, h7, f9, éjjel n11 (2. h. prol.). **Eredendő bűn** (fr.–am.)** f11, 1, 9. **Sötét ablak** (fr.)** n4, n6, éjjel 11 (2. h. prol.). **Moulin Rouge** (am.)** 4, n7 (8. h. prol.). **A szajré** (am.)* este f9, h11 (7. h. prol.). **Bridget Jones naplója** (mb. angol-am.)* n8 (17. h. prol.). **Corelli kapitány mandolinja** (am.)* h2 (10. h. prol.). **Shrek** (mb. am. animációs) de. 10, 12.

WESTEND STER CENTURY MEGAPLEX (VI., Váci út 1-3. Tel.: 238-7222) HARRY POTTER ÉS A BÖLCSEK KÖVE (mb. am.) n11, n12, n2, n3, n5, n6, n8, n9, éjjel n11, 14–15-én éjjel n12 is. **Lovagregény** (am.)* h12, f3, 5, h8, éjjel f11. **Amerikai pite 2.** (mb. am.)** 11, n2, f4, h6, 8, éjjel f11. **Doktor Szöszi** (mb. am.) f12, h2, 4, n7, f9, éjjel h11. **Atlantisz – Az elveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 10, n1, f3, h5, 7, n10. **Amerika kedvencei** (am.)* h11, 1, n4, 8. **Halálos iramban** (am.)* f6, éjjel n11. **Kardhal** (am.)* f11, h1, n6, h10, 14–15-én éjjel 12 is. **Üvegtigris** (magyar)* 3, f8. **Kéjutazás** (am.)** 11, 1, f4, f9, éjjel h11. **Moulin Rouge** (am.)** h6. **Csocsó** (magyar, Koltai R.) h11, h1, n4, f6, h8, h10, 14–15-én éjjel h12 is. **Eredendő bűn** (fr.–am.)** f7, 9, 13–17-ig és 19-én 2 is, 14–15-én éjjel f12 is. **Kutyák és macskák** (mb. am.) de. 10, 12, 13–17-ig és 19-én f5 is. **Süti, nem süti** (am.)*, kísérőfilm: **Kis tehén** (I. Lazin) 2, n5, h9, 14–15-én éjjel 11 is. **Négybalkéz** (am.) h12, f7.

ARTMOZI-HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) **Bohóc a falon** (Sándor P.) 13-án f5. **Jeanne D'Arc – Az orléans-i szűz** (am.)** 13-án f7. **Szürke Bagoly** (angol) 14-én 4. **Az élet szép** (olasz)* 14-én 6. **A szibériai borbély** (orosz-angol-fr.)* 14-én 8. **Pinocchio** (mb. angol mesefilm) 15-én 3. **Bridget Jones naplója** (mb. angol-am.)* 15-én 5, 16-án 6. **Csokoládé** (am.) 15-én 7. **Reszkess, Amerika!** (mb. am.-fr.)* 15-én este 9. Ingyenes animációs műhely és vetítés a Loonland Rajzfilm Stúdióval és a Minimaxszal 16-án de. 10-f12-ig **Babar, az elefántok királya**; f1-2-ig **Áron és a csodák könyve**; f3-f5-ig **Pettson és Findus** (csak angol nyelven!). Egész nap animációs foglalkozásokat tartunk a mozi előterében, így bepillantást nyerhetsz a rajzfilmkészítés rejtelmeibe. Számítógépes kifestés, mozgáspróba, rajzolás és sok-sok érdekesség, valamint játék. **Az évszázad gyermekei** (fr.)*** 16-án 8. **Addig jára korsó a kútra...** (fr.)* 17-én 4. **Táncos a sötétben** (dán-svéd-fr.)** 17-én 6. **Macska-jaj** (E. Kusturica)* 17-én n9. **Az élet csodái** (fr.-német-vietnami)** 18-án 4. **Csodás álmok jönnek** (am.) 18-án 6. **Káma-Szútra** (am.-indiai)** 18-án n9. **A lápvidék gyermekei** (fr.)* 19-én 4. **Szeress, ha tudsz!** (am.)* 19-én 6. **Cigányok ideje** (E. Kusturica)* 19-én n9.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15–17. Tel.: 269-0904) **Cirko-terem: Jónás és Lilla** (fr.)* 13-án 5. **Az ezredes úmak nincs, aki írjon** (mexikói-sp.-fr., A. Ripstein) 14-én 5. **Tangó** (sp., C. Saura)* 15–16-án 5. **Straight story** (am., D. Lynch)* 17-én 5. **Szellemkutya** (am., J. Jarmusch)** 18-án 5. **Vérvörös** (A. Ripstein)* 19-én 5. **Második bőr** (spanyol, G. Vera)*** 7. **Lábad között** (sp., M. G. Pereira)*** 13–16-ig 9. **Hálószobák és előszobák** (angol, R. Troche)**, kísérőfilm: **Öltöz** (Szűcs N.-Sándor D.) 17–19-ig 9. **Gejzír-terem: Gadjo Dilo** (T. Gatlif)* 13-án 5. **Lány a hídon** (ff. fr.)* 14-én 5. **Kikujiro nyara** (japán) 15-én 5. **2000, ahogy én látom... Az élet könyve** (H. Hartley)* 16–17-én f6. **Gabbeh** (iráni)* 18–19-én f6. **Törökfürdő** (olasz, F. Özpetek)** 7. **Mortal Transfer – Végzetes hipnózis** (fr., J-J. Beineix)*** 9. Cirko galéria: Kiss Virág kiállítása.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Lottózsongilőrök** (ír)* 13-án és 17-én 3. **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) 14–16-ig 3, 13-án és 17–18-án f5, 19-én h5. **A világ második legjobb gitárosa** (am., W. Allen)* 17-én 3. **Vorosilov mesterlövésze** (orosz)** 14-én és 18-án 3. **Pizzás** (magyar)* 14-én 5, 18-án f5, 19-én 3. **Amerikai szépség** (am.)** 13-án h5, 18-án f7. **Bridget Jones naplója** (mb. angol-am.)* 14-én h5, 15–16-án 5, 19-én h9. **8 és fél nő** (P. Greenaway)*** 13-án h7, 17-én f5. **American Pie 2 – Amerikai pite 2.** (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal)** 14–16-ig és 19-én h7, 17-én f7. **Idióták** (dán)*** 13-án és 17–18-án f7. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** 13–14-én és 16–17-én f9. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* 15-én f9. **Csokoládé** (am.) 13–14-én h9, 16–18-ig f9. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** 13-án és 18-án 3. **Shrek** (mb. am. animációs) 15–16-án h3, 19-én f3. **Malena** (olasz)*** 15-én n5. **Final Fantasy – A harc szelleme** (mb. am.)* 16-án f5. **Eredendő bűn** (fr.–am.)** 16-án f7, 19-én n5. **A mexikói** (am.)* 14-én f7. **Corelli kapitány mandolinja** (am.)* 15-én n7, 19-én n9. **Betépve** (am.)* 15-én f9, 19-én n7. **Farkasok szövetsége** (fr.)** 18-án f9.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Reménytelen gyilkosok** (német, D. Tsintsadze)**, kísérőfilm: **Villi, az elefánt** (Pál B.) 13–14-én 4, 18-án 6. **102 kiskutya** (mb. am.) 15-én f4. **Babe 2 – Kismalac a nagyvárosban** (mb. am.) 16-án 4. **A síró ember** (angol-fr.)* 17-én 4, 19-én 6. **Pop, csajok satöbbi** (am.)** 18-án 4. **A holnap egy új nap** (fr.)* 15-én n6, 19-én 4. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 13-án n6, 17-én éjjel 10. **A gyűlölet** (fr.)** 14-én h6. **Mindent anyámról** (sp.)*** 16-án h6. **Az alagút** (német) 13-án h7. **Jackie Brown** (am.)** 14-én f8. **A napfény íze** (mb. magyar-német-kanadai-osztrák, Szabó I.)* 15-én h7. **Csokoládé** (am.) 16-án és 18-án 8. **Bíbor folyók** (fr.)*** 19-én 8. **A panamai szabó** (am.)* 13-án és 18-án éjjel 10. **Tigris és Sárkány** (kínai-tajvani-amerikai)* 14-én éjjel 10. **Harcosok klubja** (am.)*** 15-én este h10. **Érzéki csalódás** (am.)** 16-án éjjel 10. **Blöff** (angol)***, kísérőfilm: **A mesterlövész** 19-én éjjel 10.

KULTIPLEX (IX., Kinizsi u. 28. Tel.: 476-0116, 215-3388) **Örökkön-örökké** (mb. am.) 5. **Szentiványéji álom** (am.)* 7. **Sötét ablak** (fr.)** 9. **A Grincs** (mb. am.) 15–16-án 3.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) **Süti, nem süti** (am., W. Allen)*, kísérőfilm: **Kis tehén** (I. Lazin) 5, 7, 9. DALOK A MÁSODIK EMELETRŐL (svéd, R. Andersson)** 13–17-ig és 19-én h5, h7, h9, 18-án h5, h9. **Üvegtigris** (Rudolf P., Kapitány I.)* h7. **Moszkva tér** (Török F.)*, kísérőfilm: **2000 méter** (Nyitrai M.) 13–17-ig h9. **Fűbenjáró bűn** (angol)* 19-én h9. **Második bőr** (spanyol, G. Vera)*** 16-án h5. **Rekviem egy álomért** (am.)*** 14-én h5. **Memento** (am.)*** 15-én h5. **Mielőtt leszáll az éj** (am., J. Schnabel)** 15–16-án f9, 17-én f5. **Jadvíga pámája** (Deák K.)*** 13-án n5. Afta és a többiek – 3 magyar kisjátékfilm: **Afta** (Mundruczó K.) + **Szortírozott levelek** (Kocsis Á.) + **Fehér alsó** (Meskó Zs.) 13–17-ig és 19-én f8. **Mortal Transfer – Végzetes hipnózis** (fr., J-J. Beineix)*** 13–15-ig és 19-én 9. **Mély víz** (am.)* 14-én h6, 17-én 9, 19-én f9. **Pad a parkban** (spanyol, A. Vila)* 16-án f6. **Éjjel-nappal fiatalok** (angol)* 17-én h6. **Reménytelen gyilkosok** (német, D. Tsintsadze)**, kísérőfilm: **Villi, az elefánt** (Pál B.) 13-án, 15-én és 19-én h6. **Táncos a sötétben** (dán-svéd-fr.)** 13-án f9. **Macerás ügyek** (magyar, Hajdu Sz.)** 14-én f9. **A nagy Lebowski** (am.)* 17-én f9. **A boldogságtól ordítani** (T. Solondz)** 13-án 6. **Gyorsbűfék, gyors nők** (am., A. Kollek)** 14-én h7. **Torzók** (Sopsits Á.)* 15-én h7. **Paszport** (Gothár P.)* 16-án 7. **A Millió Dolláros Hotel** (W. Wenders)** 16-án 9, 17-én n7. **Ízlés dolga** (fr., A. Jaoui)* 19-én f7. **A harcos és a hercegnő** (német)** 14-én f5. **Liam** (angol, S. Frears)* 15-én 5. **A Kelet az Kelet** (angol)* 16-án n6. **Nexxt** (magyar, Schilling Á.)*** 17-én h5. **Umca-umca macska-zaj** (E. Kusturica)* 19-én h5.

ÖRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) **San Gennaro kincse** (D. Risi, olasz) 13-án f5. **Véletlen** (K. Kieslowski, lengyel) 13-án f7. **Dilettáns zsaroló** (S. Frears, angol) 13-án f9. **Hogyan csináljunk svájcit?** (R. Lyssy, svájci) 14-én f5. **Charlie Bubbles** (A. Finney, angol) 14-én f7. **Az új ország** (G. H. Jörgensen, svéd) 14-én f9. **A hazudós Billy** (J. Schlesinger, angol) 15-én f5. **Ottóka** (J. Svankmajer, cseh) 15-én f7. **Rohadt kölykök** (S. Frears, angol) 15-én f9. **Az emigráns** (Ch. Chaplin, amerikai) + **A kölyök** (Ch. Chaplin) 16-án f5. **A. I. – Mesterséges értelem** (S. Spielberg, amerikai) 16-án 6. **Félelem nélkül** (S. Frears, angol) 16-án f9. **A máltai sólyom** (J. Huston, amerikai) 17-én f5. **Az én szép kis mosodám** (S. Frears, angol) 17-én f7. **A gumifejű ember** (G. Mélies, francia) + **Egy takarítónő naplója** (F. Meirelles és N. Olival, brazil) 17-én f9. **Előzés** (D. Risi, olasz) 18-án f5. **A busz** (B. Okan, török-svájci) 18-án f7. **Fátyoltánc** (G. Mélies, francia) + **Hegyezd a füled!** (S. Frears, angol) 18-án f9. **Halálos ölelés** (G. Lacombe, francia) 19-én f5. **Gregory barátnője** (B. Forsyth, angol) 19-én f7. **Egy hölgy eltűnése** (G. Mélies, francia) + **Sammy és Rosie-t ágyba viszik** (S. Frears, angol) 19-én f9.

PUSKIN [V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080 (személyes), 429-6091 /92 (automata), 06-30-350-1200 (SMS)] **Csocsó** (magyar, Koltai R.) n12, 1, h3, f5, n7, 8, h9 (11300). **Süti, nem süti** (am., W. Allen)*, kísérőfilm: **Kis tehén** (I. Lazin) 11, 1, 3, 5, 7, 9, 14–15-én este h10 is (90934). **Moulin Rouge** (am.)** 2, f7 (90932). **Bridget Jones naplója** (mb. angol-am.)* 12, n5 (83346). Café Cinema: Fiatal iparművészek bemutatkozó kiállítása.

SZINDBÁD (XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773) **Addig jár a korsó a kútra...** (fr.)* 13–14-én 5. **Süti, nem süti** (am., W. Allen)* h7, 13–16-ig és 18–19-én f9 is, 15–16-án 5 is. **Billy Elliot** (angol)* 17-én h5. **Bridget Jones naplója** (mb. angol-am.)* 18-án 5. **Az én Faludym** (magyar) (videó) 19-én 5. **Üvegtigris** (with English subtitles, Rudolf P., Kapitány I.)* (videó) 13-án 5. **Mielőtt leszáll az éj** (am.)** 14–15-én h5, 17-én h6. **Csokoládé** (am.) 16-án 5. **Paszport** (with English subtitles, Gothár P.)* (videó) 17-én f5. **Moulin Rouge** (am.)** 18–19-én h5. DALOK A MÁSODIK EMELETRŐL (svéd, R. Andersson)** 13–16-ig és 18–19-én 7, h9.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87–89. Tel.: 356-8162) **Harcosok klubja** (am.)*** 13-án n7. **Van élet a halál előtt?** (magyar) (videó) 13-án f9, 17-én 6, 19-én 5. „Vizuális lüktetések" diákfilmklub: **Kuba** (Szemző T.); **Öt után, hat előtt** (Oláh L.); **Zenés műszak** (Oláh L.) 14-én f4. Bevezetőt tart Víg Emőke. Meghívott vendégek: Oláh Lehel rendező, Muhi András producer. **Betépve** (am.)*** 14-én n9. „Klasszikus némafilmtől a virtuális valóságig". Filmtörténet I. 14-én 6. **Hahó, Öcsi!** (magyar) 15-én n4. Mézga-sorozat (Góliát fólia, Autó tortúra, Agy-gyanta) (magyar rajzfilmek) 15-én h5. **Mortal Transfer – Végzetes hipnózis** (fr., J-J. Beineix)*** 15-én n7. **Mátrix** (am.)*** 15-én f9. **Vízipók – csodapók** (magyar rajzfilmsorozat) 16-án 3. **Kék madár** (mb. szovjet-am.) 16-án f5. **Buena Vista Social Club** (W. Wenders) (videó) 16-án n7. **A kilencedik kapu** (R. Polanski)** 16-án n9. **Pendragon legenda** (Révész Gy.) 17-én 8. **Macska-jaj** (E. Kusturica)* 18-án h6. Filmhu. filmklub: Bemutatkozik a MAFSZ: **Szafari, G, Észak, Klin, Vértakony, Verkfilm, Ferike.** Beszélgetés a filmekről és a stúdióról: Bakács Tibor Settenkedő, Czabán György, Győri Csilla 18-án 8. **Solaris I–II.** (A. Tarkovszkij) 19-én 7. **uristen@menny.hu; Beszélő fejek; Papagáj** 19-én este h10.

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36–38. Tel.: 472-0397) **Az utolsó hárem** (török-olasz-fr.)** f5, f9. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)*** 13-án f7. **Rekviem egy álomért** (am.)*** 14–16-ig f7. **Mortal Transfer – Végzetes hipnózis** (fr.)*** 17–19-ig f7. **Hatan hetedhét országon át** (mb. NDK) 16-án 3. **Nexxt – Rendezői változat** (Schilling Á.)*** 7, 9. **Moulin Rouge** (am.)** 13–15-ig h5. **Titus** (am.)** 16-án 4. **Szerelemre hangolva** (V. Kar-Vaj)** 17-én 5. **Csokoládé** (am.) 18-án h5. **Exotica** (kanadai)** 19-én 5.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) **Bridget Jones naplója** (mb. angol-am.)* 3. **Az utolsó hárem** (török-olasz-fr.)** 5, 7. **Sötét ablak** (fr.)** 9. **Shrek** (mb. am. animációs) 15–16-án f2.

Tartalmas, hasznos és színvonalas meglepetést szeretne rokonainak, barátainak karácsonyra?

AJÁNDÉKOZZON NÉPSZABADSÁG-ELŐFIZETÉST

szeretteinek, és vegye át mellé a kiadó Önnek szóló ajándékát is!

3 HÓNAPOS ELŐFIZETÉSHEZ
NÉPSZABADSÁG KALENDÁRIUM 2002

Receptek, divat, szépségtanácsok, lakberendezés, kertépítés, játékok, autótörténet, autódivat, novellák stb.

6 HÓNAPOS ELŐFIZETÉSHEZ
ÜNNEP – KOMOLYZENEI CD A MAGYAR RÁDIÓ ZENEI EGYÜTTESEINEK ELŐADÁSÁBAN
FŐZENEIGAZGATÓ: VÁSÁRY TAMÁS

Händel: Messiás – Halleluja
Bach: Karácsonyi oratórium – részletek
Mozart: G-dúr zongoraverseny – II. tétel
Franck: Panis angelicus (Tokody Ilona)
Beethoven: IX. szimfónia – Örömóda

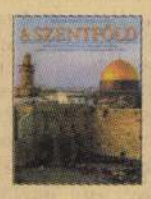

12 HÓNAPOS ELŐFIZETÉSHEZ
A SZENTFÖLD

Régészeti, történelmi, vallási emlékek Izrael, a Sínai-félsziget és Jordánia területén. A szentföldi barangolást színpompás felvételek, rajzok és térképek teszik teljessé.

Az előfizetés értékes ajándék, hiszen a Népszabadság a hasznos tudnivalók mellett ingyenes, színes mellékleteivel kellemes kikapcsolódást is nyújt olvasóinak.

A 3, 6, 12 hónapos ajándék-előfizetések december 3. és 17. között vásárolhatók meg a Népszabadság budapesti (VIII., József krt. 41., • III., Bécsi út 122–124.) ügyfélszolgálati irodáiban.

lvezetéshez. Szürke
Ráadásul Molière
az Úrhatnám pol-

sikerült a Sütinek,
erült a *Doktor Szö-*
kétezer nézőn és
bevételen múlott.
film ez az úgynève-
nőről". Szöszi
erspoon) egy a sok
orzongatóan ostoba
ig főiskolát is vég-
y egészen fölösle-
kon: a pötty szám-
l írta szakdolgoza-
zonban rájön, hogy
ró akar lenni, nem
en cicababával, és
szi azonban nem
iban, megmutatja,
csak szép, hanem
épi saját árnyékát:
a Harvard jogi ka-
lvételi videója ku-
számít: bikiniben
szokásos ars poeti-
elhivatottságról. Az
jogászi észjárást si-
zi a női logikával,
ül annyira meglep-
át, hogy sikereket
csúcspontján meg-
t azzal, hogy tudja:
nul, ha huszonnégy
z éri. Szóval tipikus
tetszett a budapesti
gnek. Jó is, ha az
arja dobni az agyát

Vasárnap immár tizedik alkalommal nyitotta meg kapuit a Zenit, azaz a Zenei Ifjúsági Találkozó Békéscsabán. Ennek keretében negyedszer került sor az Atlantisz—Yamaha nemzetközi fúvószenekari versenyre is. Ingyenes szaxofonkurzussal kezdődött a program tegnap is, majd 10 órától az Atlantisz—Yamaha hangszerkiállítás és -vásár megnyitóján csodálhatták meg az ifiházba betérők a hangszereket. Délután a városháza előtt a parajdi és a nyitrai ifjúsági fúvószenekarok szolgáltatták a térzenét. Folytatódott a verseny, melynek keretében kilenc együttes vetélkedik. A napot az ifiházban Besenyő Blues Band koncert zárta.

Ma 14 órai kezdettel Stark Tibor zeneszerző Az igazság két arca című alkotásának — ami egyben fesztiválmű is — nyilvános próbája lesz a Korzó téren. Délután a csapatok folytatják a versenyt, 21 órai kezdettel Michiel Oldenkamp neves holland szaxofonművész koncertje lesz a városháza díszteremben. 22 órától ugyancsak a városháza udvarán egy lángosparti keretében Hevesi Imre és barátai szórakoztatják a közönséget, 24 órakor lesz a Zenit '97 ünnepélyes eredményhirdetése.

Augusztus 20-án délelőtt az ifiházban ismét ingyenes szaxofonkurzust vezet Michiel Oldenkamp, majd térzene lesz a Széchenyi-ligetben. 16.30-tól Zenit '97 gálaműsort láthatunk a városháza előtt, amelyen a Moldvai Köztársaságot képviselő Moldva Fúvószenekar is közreműködik. **B. I.**

Családi „ülősztrájk" négy napja

(Folytatás az 1. oldalról)

távozásra szólítottak fel. Amikor elmennek itt előttünk, mindig rájuk kérdezek, de csak annyi a válasz: írjam le, mit akarok. Én azonban nem levelezni jöttem több száz kilométerről Békéscsabára a gyerekekkel.

— Őket miért „keverte bele" az ügybe?

— Egy szegedi kirándulásnak indult az egész. Azt hittem, sikerül mindent korrekt módon ott elintézni. Amikor Csabára érkeztünk, akkor is bíztam még abban, hogy hamarosan indulhatunk haza. Amint látja, nem úgy alakult. Terelhetném jogi útra az ügyet, de mikor látok abból pénzt?

Az ügyben megkérdeztük az itthon tartózkodó bérlőt is.

— A mi számításaink szerint nemhogy tartoznánk, hanem kétezer forint túlfizetésünk van — kezdte az egyetemista lány. — Amikor elfogyott a csekkünk, igyekeztünk Juhász úr nyomára bukkanni, hogy hova utaljuk a továbbiakban a pénzt. Leveleket írtunk, de nem érkezett sem válasz, sem csekk. Aztán februárban váratlanul betoppant, hogy nagyon kellene neki a pénz. Belátom, ott követtünk el hibát, hogy az átadott összegről nem kértünk elismervényt. Hasonlóan járt a társam is, akinek az édesapja a csabai állomáson adott át pénzt a tulajdonosnak. Úgy látszik, ő ezekről elfeledkezett. „Bejött" a szegedi ház közös képviselőjének figyelmeztetése: vigyázzunk Juhász úrral, mert voltak már furcsa akciói a bérlőivel, és a számláinál sem volt rendben minden. Nem hagyjuk magunkat zsarolni, mert ennek az ülősztrájknak ilyen íze van. Ha ő úgy érzi, hogy követelései vannak velünk szemben, megteheti a szükséges lépéseket. Mi tételesen vezettük a kifizetéseket, tiszta a lelkiismeretünk. Ezzel a módszerrel sajnáltatja magát, igyekszik felhívni magára a figyelmet, szórakoztatja a lakókat, és minderre felhasználja gyermekeit. Édesapámmal úgy döntöttünk, hogy még egyszer leülünk beszélni vele, tisztázni a dolgokat, de a zsarolás ilyen módszerének nem engedünk. **Nyemcsok László**

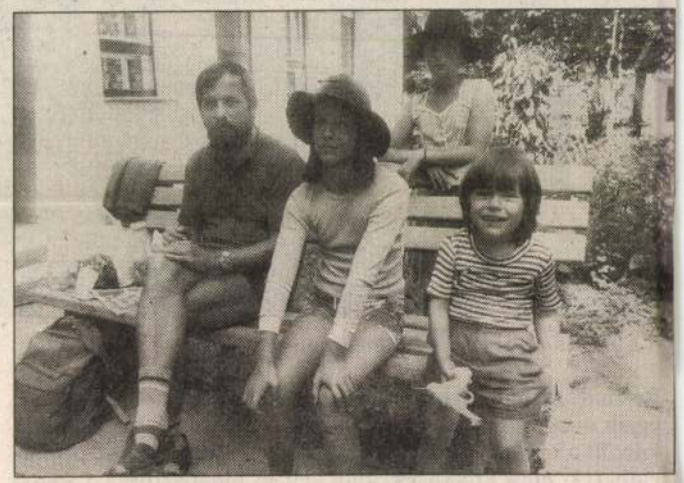

Főhadiszállásuk négy napja egy pad Békéscsabán, a Kazinzy-lakótelepen

FOTÓ: FAZEKAS LÁSZLÓ

STRÓBL ALAJOS BÉKÉS MEGYEI HÍRLAP 1997. VIII. 19-20

92 éve először: restaurátorok kezében Stróbl Alajos híres lovasszobra

Ősszel visszatér a várba Szent István

A háromtonnás szobor minden porcikáját átvizsgálják FOTÓ: FEB/DIÓSI IMRE

Restaurátorműhelyben tölti az idei ünnepet a budai Vár egyik dísze, Szent István lovasszobra. Stróbl Alajos 1905-ben készült alkotását felállítása óta először vették „kézbe" a szakemberek, hogy kijavítsák, amit kell, és megtisztítsák a szennyeződésektől.

– Valamilyen csodálatos véletlen folytán a háború alatt nem sérült meg a szobor, bár röpködtek körülötte a lövedékek – mondja *Takács Viktória* főrestaurátor. – Két-három golyónyomra bukkantunk mindösszse. Annál inkább megsínylette az elmúlt 92 évet, s a turistákat.

A különlegesen szép lovasszobor hossza is, magassága is négy méter. Nem tömör, hanem szépen kiöntött, 3,5–7,5 milliméter falvastagságú, üreges figura, súlya mégis meghaladja a három tonnát. Speciális berendezéssel átvilágítottuk, és a pontos röntgenkép alapján bontottuk meg a „bronzhéjat" a ló lábainál, illetve a hasán. Itt akkora nyílást vágtunk, hogy kis restaurátorcsapatunk legtestesebb tagja is könnyűszerrel befér rajta.

Az impozáns alkotáson, közelről szemlélve, egészen különös szépségeket is felfedezhetünk. Ötvösművészi aprólékossággal készítette el a művész szinte az egész szobrot. Jellemző például, hogy a ló sörényébe bronzból gyöngydíszeket fűzött, István kesztyűjére pedig kiterjesztett szárnyú sast mintázott.

Szent István fejére a Szent Korona pontos mását helyezte, a drágakő végződésű kilenc csüngő dísszel. A díszekből az idők során csak egy maradt meg, mi most pótoljuk a hiányt. Hiányos a díszes nyeregtakaró, bronzszemeiből ugyancsak tetemes mennyiséget vittek el emlékbe a turisták, ezeket is pótoljuk.

Októberben már ismét gyönyörködhetünk Szent István lovasszobrában a budai Várban – ígérik a restaurátorok.

Deregán Gábor

425-8111) Harry Potter és a bölcsek köve (mb. am.) f10, f11, f1, f2, ig és 25-26-án 2, 5, 8, 24-én de. 11, 21-22-én éjjel h11 is, 22-23-án de. 11 is. JAY ÉS NÉMA BOB VISSZAVÁG (am.)** 20-23-ig és 25-26-án n3, n5, n7, n9, éjjel n11, 24-én n1, n3, 22-23-án n1 is. **Amerikai pite 2.** (mb. am.)** 20-23-ig f4, f5, f7, f8, f10, 21-22-én éjjel f11 is. **Doktor Szöszi** (mb. am.) n11, n1, n3, n5, n7, n9, éjjel n11, 21-22-én éjjel n1 is. **Kutyák és macskák** (mb. am.) n12, n2, n4. JAY ÉS NÉMA BOB VISSZAVÁG (am.)** f6, h8, éjjel 10, 21-22-én éjjel n1 is. **A bolcsek köve** (mb. am.) f10, f11, f1, f2, **ládé** (am.) 23-án 6. **Kundun** (am.) 23-án 8.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15-17. Tel.: 269-0904) **Cirkoterem:** 23-25-ig zárva! **Az ezredes úmak nincs, aki írjon** (mexikói-sp.-fr., A, Ripstein) 20-án 5. **Gadjo Dilo** (T. Gatlif)* 21-én 5. **Tangó** (sp., C. Saura)* 22-én 5. **Kikujiro nyara** (ja-

25-én n9. **A sziget foglya** (fr., P. Leconte)* 26-án f5. **Szerelemre hangolva** (hongkongi, V. Kar-vaj)* 26-án f7. **Paszport** (Gothár P.)* 26-án n9.

ÖRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) 24-én zárva! **Ölj meg, csak csókolj!** (olasz-fr., D. Risi) 20-án f5. **A ko-**

Rouge (am.) 25-26-án h5. **Nekik** Rendező változat (magyar)*** 20-23-ig f9.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) 24-én zárva! **Jurassic Park III.** (mb. am.)* 3, 22-23-án f2 is. MARLENE (német-olasz)* f5, h7, 9.

FILMEK TOPLISTÁJA

Könny, happy end, Lovagregény

A *Harry Potter* bemutatója előtti hét viszonylag nyugodt, eseménymentes időszak volt. Noha három premierfilm is feljutott a toplistára, a negyvenkilencedik hét százharmincezres nézőszáma átlag alattinak mondható. Ami a múlt héten nem sikerült a *Doktor Szöszinek,* most összejött a *Lovagregénynek:* közel huszonegyezer nézővel (végre) letaszította az Amerikai pitét az első helyről. Figyelemre méltó *Koltai Róbert* új filmjének, a *Csocsónak* erőteljes kezdése, talán még a háromszázezres nézőszámot is elérheti. Az élmezőnyben található művek látogatottsága közötti minimális különbség alapján megállapítható, hogy egyik sem lesz kiugró siker. Ezt a véleményt erősíti, hogy a Harry Pottert a premier utáni első hét végén többen nézték meg (csütörtöktől hétfőig 90 833-an), mint az előző hét első öt sikerfilmjét együttvéve. (Erről részletesebben az első teljes hét adatai alapján jövő csütörtökön.)

A Lovagregény című film első blikkre giccsgyanús volt. Már az előzetestől is rosszul voltam: a lovagi korban játszódó történet beharangozójában a mai korban divatos pörgés és zene volt a legmeghatározóbb. A moziba is nyomasztó előérzettel ültem be, hogy aztán – meglepetésemre – kellemesen csalódjak. Ami a Baz Luhrmann alkotta Moulin Rougeban nem működött, azt itt Brian Hegeland író-rendezőnek kellemes eklektikaként sikerült vászonra vinnie. A történet pofonegyszerű: William, a parasztfiú nemesnek adja ki magát, és sorra nyeri a lovagi tornákat. Van azonban egy másik pasi is, aki nem elég, hogy gonosz, de hősünkhöz hasonlóan még ugyanannak a kisasszonynak is udvarol. A happy end és a könnyek garantálva. Külön élmény, hogy a mű képileg is nagyon megkomponált: rengeteg fantáziadús kameraállás és beállítás látható a Lovagregényben.

Koltai Róbert új filmje jól kezdett. A forgalmazó szerint a Csocsó megismételheti a Meseautó háromszázezres nézőszámát is. Én – őszintén szólva – csodálkozom a tizenötezres látogatottságon is. Nem hittem volna, hogy a Rákosi-korszakról szóló vígjáték érdekelni fogja a fiatalokat. Féltem, hogy a film nagy bukás lesz. Ha a tiniken múlik, az is lett volna, de úgy látszik, Koltai kedvéért elment a multiplexbe egy idősebb, magyar filmekre kíváncsi réteg. A kérdés, hogy ezek a nézők meddig képesek röpíteni a Csocsót. Ami a filmet illeti, nem változtatott azon a véleményemen, hogy Koltai Róbert legérettebb műve a Szamba.

A harmadik listás premierfilm a *Kéjutazás.* John Dahl műve nagyon nagy szemtelenség: a rendező úgy keveri a műfajokat, hogy nem győzzük kapkodni a fejünket. A legmeglepőbb pedig az, hogy működik a dolog: a mozi egyaránt vicces, izgalmas, és néha ijesztő. A téma persze nem eredeti: Steven Spielberg Párbaj című művének „popcornosított" változata – három fiatalt egy őrült kamionos üldöz. Szerencsére nem lúgozták ki teljesen az alapötletet, a Kéjutazásban megmaradt a legfontosabb és leghatásosabb filmnyelvi trükk a Párbajból. A néző tulajdonképpen sosem találkozik szemtől szembe a kamionossal, így titokzatossága és félelmetessége szinte kockáról kockára növekszik.

Csákvári Géza

A DECEMBER 6. és 12. KÖZÖTTI HÉT TÁJÉKOZTATÓ ADATAI

A film címe (forgalmazó)	Heti jegybevétel (ezer Ft)	Heti nézőszám	Hány hete játsszák?	Össz-nézőszám	Az összes bevétel (ezer Ft)
1. (új) **Lovagregény** *(InterCom)*	16 821	20 882	1	20 882	16 821
2. (2.) **Doktor Szöszi** *(InterCom)*	14 177	17 308	2	45 358	37 586
3. (1.) **Amerikai pite 2.** *(UIP)*	14 160	16 779	4	177 791	147 226
4. (új) **Csocsó** *(BudapestFilm)*	11 678	15 318	1	15 410	11 720
5. (3.) **Atlantis** *(InterCom)*	9 089	11 995	2	29 647	22 413
6. (4.) **Amerika kedvencei** *(InterCom)*	6 165	7 156	3	47 711	40 190
7. (új) **Kéjutazás** *(InterCom)*	5 022	5 921	1	5 921	5 022
8. (5.) **Süti, nem süti** *(BudapestFilm)*	4 479	5 698	2	15 916	12 586
9. (6.) **Kardhal** *(InterCom)*	4 098	4 691	5	80 846	68 099
10. (7.) **Eredendő bűn** *(Best Hollywood)*	2 922	3 697	3	21 605	17 641
A Top 10 összesített eredménye:	88 611	109 445			
Budapest összesen:	101 982	130 124			

A zárójelben lévő számok az előző heti helyezést mutatják.

Forrás: Filmforgalmazók Egyesülete

NÉPSZABADSÁG-grafika

KARÁCSONYI KAMAT!

KIEMELT KAMATOZÁSÚ LAKOSSÁGI BETÉT:
egy hónapos lekötésre évi

9,25%

KARÁCSONYI AJÁNDÉKUNK:
VISA ELECTRON BANKKÁRTYA DÍJMENTESEN,
KÉT TÁRSKÁRTYÁVAL ÉS HITELKERETTEL

ÁÉB BANK RT.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓÉRT KERESSE FEL BANKFIÓKJAINKAT, VAGY HÍVJA FEL ÜGYFÉLSZOLGÁLATUNKAT:
06-80-201 195.

A karácsonyi kamatozás a 2001. december 3. és 29. között, egy hónapra lekötött, legalább 1 millió forint összegű lakossági betétekre érvényes. EBKM: 9,37%. A kártyaszámlához (hitelbírálat alapján) biztosított hitelkeret régi ügyfeleinknek 80 ezer Ft, új ügyfeleinknek 40 ezer Ft.

(A betéti szerződés részletes leírását az üzletszabályzat tartalmazza.)

STRÓBL Aladár

ÉRCNÉL MARADANDÓBB

Arany János síremléke

A Kerepesi úti temető XIX. századból fennmaradt síremlékeinek nagy része a falak mellett található, a többi pedig főként másodlagos temetésekkel kialakított díszparcellákban: ide kerültek a régi budai temetők átköltöztetett sírjai, illetve a „helybéli" emlékek legrégibb, megőrzésre méltónak ítélt képviselői. A falsírboltokat leszámítva nagyon kevés az olyan sír, amely ma is eredeti helyén áll, és az 1885-ös dísztemetővé nyilvánítás előtt elhunyt személy nyugszik benne. Közéjük tartozik Arany János síremléke, melyet – és ez Budapest temetőiben nagy szó – évszázadnál hosszabb ideje nem háborgatott senki, bár környékéről már minden korabeli sír eltűnt.

1882-ben elhunyt nagy költőnket egykor az Akadémia csarnokában ravatalozták fel, és a gyászmenet onnan kísérte a Kerepesi úti temetőbe. A gesztus legalább annyira az akadémiai főtitkárnak, mint a művésznek szólt, hiszen pest-budai éveiben Arany pályafutása egyre szorosabban összefonódott a tudós testülettel, 1867-től haláláig lakása is a Ferenc József téri palotában volt.

Nemes szépségű, a költő szerény egyéniségéhez kiválóan illő síremlékét 1885-ben avatták fel. A klasszikus mintákat követő bronzszarkofág szobrászati díszítése visszafogott: két gazdag szimbolikájú növény mása, egy tölgykoszorúé és egy pálmalevélé, szintén bronzból. A plasztika Stróbl Alajos korai munkája, a teljes mű kivitelezésére a Kauser-műhelyben került sor, a tervező építész személye azonban bizonytalan (eddig Kallina Mór, illetve Rauscher Lajos neve vetődött fel). Ybl Miklósnak, bár készített terveket Arany sírjához, a megvalósult műhöz nincs köze.

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

A síremlék feliratait tekintve is szűkszavú, annak ellenére, hogy Vörösmarty mellett Arany volt a XIX. századi sírversköltészet legkiválóbb képviselője. Ma is találhatunk több síremléket, amelyen eredeti Arany-sírvers áll, tehát nem valamely művéből vett idézet (a Kerepesi úti temetőben ilyen például a nagy pedagógus, Gönczy Pál sírboltján Gönczy Ilona sírverse). Ezek a művek a szerző életében általában meg sem jelentek, így fordulhatott elő 1927-ben egy valóságos irodalmi szenzáció: a víziváros temetőben, a Knócz család kidőlt síremlékén két ismeretlen – elfeledett –, időmértékes Arany-költeményt sikerült felfedezni.

Arany János mellé temették 1898-ban elhunyt fiát, Arany Lászlót, Petőfi ismert versének Laciját is. A szarkofág mögé a temető XX. századi újraparkosításakor a Margitszigetről áttelepített tölgyfákat ültettek. A növényzet alkotta háttér így többletjelentést kapott: Arany János költészetére, műveire utal, hiszen a költő nyarait általában a szigeten töltötte, és megénekelte kedves fáit. 1877-ben írt versének utolsó strófája pedig így kezdődik: „A tölgyek alatt / Vágynám lenyugodni..."

Tóth Vilmos

SZÁZÉRTSZÉP

Egy szín a szürkében

Tegyen egy kellemes sétát a Blaha Lujza térből induló Népszínház utcában. Tekintse meg a zugzöldségárusok fagyasztó Ladáját az első mellékutcában, valamint nagykereskedelmi raktárát az egyik ház udvarában. Nem, inkább mégse tekintse meg, kivéve, ha Ön olyan személy, aki a télikabátja alatt Police feliratú dzsekit hord, vagy közterület-felügyelőként kapja fizetését. Ha Ön csak egyszerű városlakó, ne üsse az orrát más dolgába, kanyarodjon csak vissza a Népszínház utcai főcsapásra.

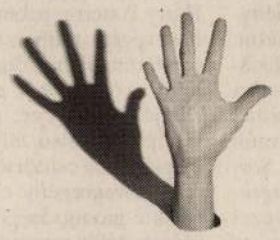

A villamosmegállóban rögtön ízelítőt kap az alkalmi kereskedelem kínálatából. A karácsonyi standon minden idényjellegű dísztárgy és csomagolóanyag beszerezhető. A megálló közönségére specializálódott százforintos boltnak azonban már hűlt helye, valamikori létére a haszontalanná vált cégtábla emlékeztet. De ha sehol máshol, ezen a környéken lennie kell egy másik százforintosnak. Ahol a bizományi felvásárló fiókja és az egyik legjobb alkalmi áruház működik, ott az olcsó boltnak is helye van. A megérzés jó, az ütött-kopott portálú közértet és a sarki borozót elhagyva máris feltűnik az igazi (régi) százforintost mintázó pénzérme formájú sárga cégér. Száz ország több száz terméke, közel száz forintért – hirdeti a felirat.

A portál meglepően dizájnos, szürkesárga formatervezett látványelemekkel díszített. Üdítő színfolt e kopott környéken, ahol különös szomorúság lesz úrrá a gyanútlan járókelőn. Még a tekintetét sincs kedve fölemelni, talán jobb is, mert a Népszínház utcai épületek többsége is csupán egy valaha volt jobb időre emlékeztetné. Ahol polgárok laktak. Ajjaj, de hiszen ma is polgárok laknak erre, azaz erre is, és egyáltalán mindenütt, kérem. A százforintosokba is polgárok járnak, a nép egyszerű polgárai, akik azért örömmel veszik, ha polgárságtudatukat kulturált küllemű, olcsó boltokkal javítják. Hát igen, ha ez mind nem is, de ennek egy része megfogalmazódik az emberben, ha megáll a csinos százforintos előtt.

És persze, hogy mosolyogva lép be, hiszen várták, készültek rá, hogy egyszer erre jár. És így történt. Bent a boltban színkavalkád fogad, formatervezett berendezés, rengeteg áru, és a galéria magasságában lévő raktározó polcokon némi rumli. Gyertya és zokni, falinaptár és a százforintos üzletekben alapkínálatnak számító háztartási vegyi áruk megfelelő mennyiségben. Az egyik flakonban szőnyegtisztító, rajta megjegyzés: reklám nélkül is tisztít. Magyar gyártmány, reklám híján ismeretlen névvel, de harmadáron, mint azok, amelyek a csapból is folynak.

És nicsak! Egy Pille szelet. Sajnos nem a régi kakaós és csipkebogyós változatban, amelyben az ízesítő por helyenként olyan jó-ó-ól megcsomósodott. Ez a Pille már nem az a Pille, de harminc forintért nem lehet kihagyni. Na jó, tényleg nem. Ehető.

Az üzletben éppen két fiatalember és egy lány téblából. Az egyik fiú a hátsó sort tartja szemmel, egy műanyag széken ülve, a másik meg amolyan mindent tudó. Kapásból vágja rá az árat bármelyik elé tartott cikkre. Elképesztő memória ebben a vonalkódos őrületben. Vagy valami még jobb. Talán azért tudja ennyire, mert volt ideje megjegyezni a legutóbbi áremelés óta.

Vidéky Fanni

Most 100 000 Ft-tal több jut karácsonyra!

- 100 000 Ft a kezdőrészletből, akár 3 hónap törlesztési halasztással!

Swift már 250 000 Ft-tól, Wagon R+ már 300 000 Ft-tól!

Ünnepi ajánlatunk új, limitált modelljeinkre is érvényes!
Ajánlatunk 2001. december 31-ig, a készlet erejéig tart.
Részletek a márkakereskedőknél.

SUZUKI. A mi karácsonyi ajándékunk.

Nsb 2001. dec. 20. 36

A főváros első köztéri orvosemlékműve

Kilencvenöt éve avatták fel Semmelweis Ignác szobrát az Erzsébet téren

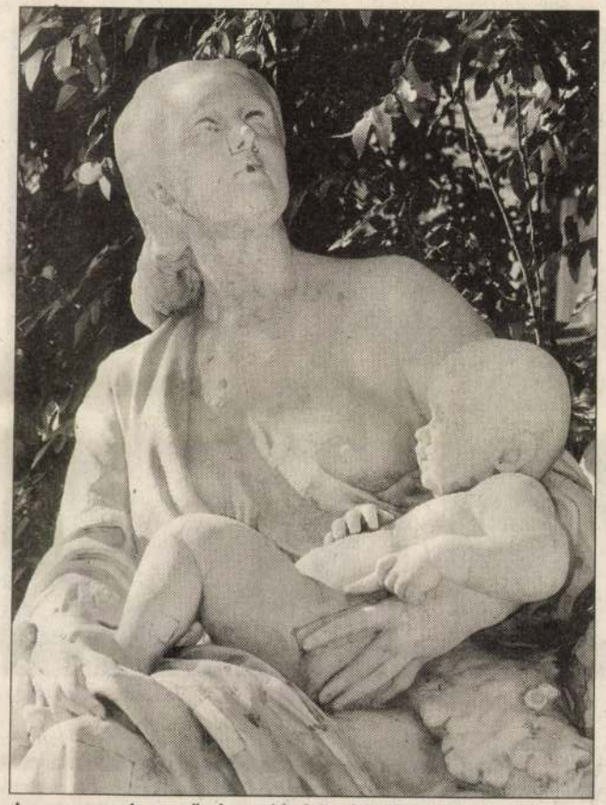

Az anya arcát a művész saját feleségéről mintázta

Stróbl Alajos Semmelweis-emlékművét 1948-ban költöztették mai helyére, a Gyulai Pál utcába, a Rókus kórház mellé FOTÓK: SZABÓ BERNADETT

A

baumax®

barkácsáruház-lánc meghatározó szereplője a hazai **„do it yourself"** piacnak, neve ismerősen cseng továbbá Kelet-Közép Európa országaiban is. A Baumax széles, folyamatosan megújuló áruválasztékkal, kedvező árakkal, aktív vevőkiszolgálással és egyre bővülő szolgáltatási palettával áll partnerei rendelkezésére. Hisszük, hogy üzleti sikereink mögött tapasztalt munkatársaink állnak

A főváros, illetve az itt működő intéz-
n fukarkod-

lapokkal, jegyzőkönyvekkel. Százezernyi újságoldalból válogattak. A szöveg hitelességét megtartva színpadi játékot fűztek össze. Cáfolva a közkeletű mondást, miszerint: a mai hír holnap már nem hír.

instruál Mácsai. „Hitler lelke sosem bosszúálló, sohasem vérszomjas és sohasem romboló" – írták a Magyarságban a negyvenes évek elején. Máskor úgy dönt, mutassák meg a hazugságot: „A tatabányai bányászok sűrű cso-

a korabeli slágereket. – Az élő színműszerző rossz, az élő zeneszerző jó, nagyon jó – mormolta maga elé Mácsai.

Néhány héttel később aztán még élesebben előtérbe került a jelen – a New York-i katasztrófával. Leállt a próba, és a színészek újra elgondolkodtak: az ember azért ember és – tényleg – nem barom, hogy okuljon a története tanulságán? De ez már 2001, a darab 2000. december 31-ig emlékezik.

Az illusztrációjellegű ötletek még ceruzával sem kerülhetnek a szövegkönyvbe, Mácsai írtózik

Ströbl Alajos

Történelmi etűdök korabeli újságcikkekből

Mi újság, múlt század? – bemutatja ma este a Madách Kamara

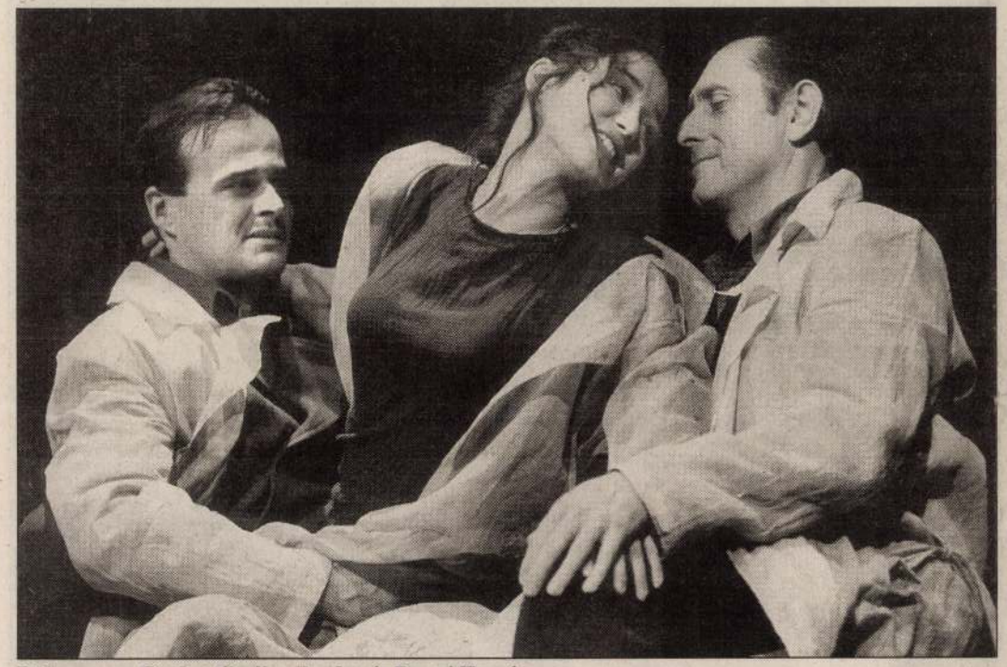

Debreczeny Csaba, Gryllus Dorka és Dunai Tamás

A színpadon 1956 októbere

FOTÓK: KOVÁCS BENCE

XX. századot játszik hét színész a Madách Kamara színpadán. Kevés a díszlet, nem sok a jelmez. „Az ember azért ember és nem barom, hogy okuljon a története tanulságán" – írta 1900 januárjában a Huszadik Század című folyóirat. A majd háromórás produkcióból kiderül, kevesen olvasták ezt a cikket. Mondják a színházcsinálók, hogy a Mi újság, múlt század? című előadásban nem illusztrálnak, nem századot átölelő történelmi képeskönyvet lapozgatnak. Újságcikkeket formáltak színházi montázzsá, történelmi etűddé. A premier ma este lesz.

Kevés színdarab változik annyit a próbafolyamat alatt, mint a Mi újság, múlt század? Még a premier előtti héten is húztak ki részeket, a bemutatót megelőző napokban újraképzeltek jeleneteket. A színészek ceruzával próbáltak, és szövegkönyvvel aludtak.

A Madách Kamara új művészeti vezetője, Mácsai Pál rendező Guelmino Sándor dramaturggal több hónapra elbarikádozta magát

A színészválogatásnál a rendező bizonyára csak B-től K-ig lapozta fel telefonregiszterét. A madáchos tagok, vagy a Madáchban gyakorta játszó Bíró Kriszta, Debreczeny Csaba, Dunai Tamás és Kiss Mari mellé vendégtársul hívta Gryllus Dorkát, Gálffi Lászlót és Gyabronka Józsefet. Szereposztás persze nincs. Ha lenne, hosszabbra nyúlna, mint a darab.

– Bízzatok a szöveg erejében, a

portjai dübörgő léptekkel vonulnak a terembe. A levegő izzó. Mindenki tudja, a sok vájár, bányászasszony és ifjúmunkás, hogy ma itt azokról a hitvány emberekről lesz szó, akik, miközben a magyar nép dolgozott, a háta mögött kést köszörültek, akik hátulról akarták ledöfni a magyar népet: Rajkról és cinkosairól..." (1949, Szabad Nép.)

A rendezői utasításokban mai párt- és politikusnevek is felbukkannak. Például úgy, hogy kire gondoljanak a színészek, amikor ezt az 1934-es szöveget mondják: „A magyar élet egy-egy kihulló vércseppje minden fillér, amit külföldi borotvapengéért adsz."

A történelemre rímelő dalokat Darvas Ferenc írta, és a zongorá-

melybe petéit lerakni szeretné, hátha kikelnek" (Világ, 1918.).

Augusztus végén legyintenek: „van még egy hónapunk", majd ugranak a jeleneten. Arra is jut idő, hogy Gyabronka gilisztaként bekúszva mondja el a pécsi püspök rendeletét a leányiskolai tornatanmenet revíziójáról. (Tiltja például a hidat, a gyertyát, a bukfencet és a tengeri pók utánzását.) Vannak, akik kezdetben inkább a koreográfus Bodor Johanna mozdulatait rögzítik, mások a lépésekhez, ugrásokhoz, dalokhoz kötik a folyamatosan változó szöveget. A bemutató előtti százhatvannyolc órában pedig az jellemzőbb, hogy megválnak akár a szinte készre gyakorolt képektől is. Kimaradt például: „Magyar anyagból! Ma-

vel! Szolgálatban, szolgálaton kívül hűséges pajtása a csendőrnek és nélkülözhetetlen a »Csepel« túrakerékpár. Ára sárhányóval, kormánycsengővel, karbidlámpával és kardtartóval 130 pengő. (1934).

Gálffi, Debreczeny, Gyabronka folyamatosan ötletbombákat gyárt. Kiss Mari vicces kiegészítőket szerez be. Gryllus Dorka pedig kitartóan figyelmeztet a félreértett, meg nem oldott jelenetekre. De az 1989-et követő éveket nehezen tudták eltalálni. – Nehéz lenne a mai cikkekből válogatni, arra az időszakra még nincs akkora rálátásunk – mentegetőzik Bíró Kriszta. – A rendszerváltozás előtti korszakot kezelhetjük némi távolságtartással, de mit kell kihagyni az utolsó évtizedből, hogy az előadás

A premier előtti két hétben színházi embereket hívott a próbákra Mácsai, az előadás jobban változott, mint a korábbi öt hétben. Horthyt például láttuk hajó- és csákóhajtogatós gyermekded kormányzóként, de úgy is, mint államférfit, aki modellt ül a portréfestőnek, majd tükörbe szavalja legújabb beszédét. (Utóbbit tartották meg.) Fejtörést okozott az a kép is, amelyben magyar katonák az ukrán fronton gyerekkel találkoznak. Sehogy sem sikerült elég jól, a bemutató előtt nem sokkal lemondtak róla. Tyereskova és Hruscsov jelenete is módosult, nem tudták eldönteni, hol lebegjen az űrhajósnő. Legutóbb Hruscsov hátán kötött ki. Bár lapzárta után még ez is megváltozhatott...

Szemere Katalin

XI. ÉVFOLYAM, 5. SZÁM, 2006. MÁRCIUS 10., PÉNTEK
E-mail: varnegyed@varnegyed.t-online.hu

Kék hírek

A bűncselekmények száma az állandó rendőri jelenlét és a Budai Régió támogatásának köszönhetően továbbra is alacsonyabb az előző év hasonló időszakához képest - tájékoztatta lapunkat dr. Kesztyűs Rudolf ezredes, kapitányságvezető. Folytatódnak a polgárőrséggel közösen tartott közlekedésbiztonsági akciók is, az elmúlt héten tartott ellenőrzések során 53 igazoltatás mellett, mintegy 500 ezer forint bírság kiszabására került sor a kerület útjain.

Egyre inkább beérik a rendőrség figyelemfelhívó, bűnmegelőző munkája, mely a trükkös lopások jelentős visszaszorulásában mutatkozik meg. A lakossági visszajelzések azt mutatják, hogy a felhívások hatására a polgárok többsége nem engedi be lakásába azokat, akik személyazonosságukat nem tudják megnyugtatóan igazolni. A tapasztalatok szerint, ha a bűnözők magabiztosan fellépő, irataikat elkérő háziakkal találkoznak, inkább önként odébb állnak. Mindezek ellenére sajnos az elmúlt időszakban is történt trükkös lopás a kerületben. A magukat gázszerelőnek kiadó elkövetőknek sikerült bejutniuk a kiszemelt lakásba, ahol az egyedül otthon tartózkodó idős bácsi figyelmét elterelve kézpénzt és festményeket tulajdonítottak el. Az esetből okulva a kapitány továbbra is kéri a lakosságot, hogy idegent soha ne engedjenek be lakásukba, a bármilyen ürüggyel bejutni szándékozók személyazonosságát ellenőrizzék, az idegent soha ne hagyják magára a lakásban.

Felmászott a Lánchídra

Február 18-án a déli órákban a Lánchídhoz riasztották a kerületi rendőröket. Mint kiderült egy férfi öngyilkossági szándékkal felmászott a hídra, azzal fenyegetőzve, hogy a vízbe veti magát. A helyszín biztosítása, és a híd lezárást követően szerencsére a tűzoltóknak sikerült szándékáról lebeszélni, így nem történt tragédia.

Illegálisan tartózkodott az országban: kiutasították

A Déli pályaudvar területén igazolták azt a román állampolgárságú férfit, akiről az intézkedés során kiderült, hogy lejárt a tartózkodási engedélye, ráadásul korábban a Bevándorlási Hivatal kiutasította az országból. Az illegálisan hazánkban tartózkodó férfi ellen gyorsított büntetőeljárást indult, melynek eredményeképpen 24 órán belül bíróság elé állították. Az ítélet értelmében a férfit egy évre kiutasították Magyarország területéről.

Gyorsított eljárás ittas vezetőkkel szemben

Sajnos egyre gyakrabban fordul elő, hogy felelőtlen autósok ittas, vagy bódult állapotban ülnek autójuk volánja mögé. A rendőrség, így a helyi kapitányság is mindent megtesz, hogy kiszűrje a forgalomból a felelőtlen autósokat.

A horogra akadt sofőröket első fokon gyorsított eljárásban, azaz 15 napon belül elmarasztalják. Az ítélet az ittasság fokától, és egyéb körülménytől függően pénzbírságtól és a vezetői engedély ideiglenes bevonásától kezdve egészen az újabb vizsgára kötelezésig terjedhet.

Esemény nélkül zajlott az orosz elnök látogatása

A Budapestre látogató Vlagyimir Putyin Várba vezető útjának biztosításában a kerületi kapitányság emberei is részt vettek. A látogatás szerencsére rendőrségi szempontból esemény nélkül zajlott, a Várba vezető úton korábban elrendelt parkolási tilalmat az állampolgárok maradéktalanul betartották, így egyetlen autót sem kellett elszállítani. **ká**

Zöldike a Dózsa György téren

A zöldike egy verébhez hasonló, de zöldesbarna színű, sárgával is díszített madár. Hazai állományát 200.000-250.000 párra becsülik. Kerületünkben is gyakori, és amíg lesznek sűrű bokrok meg sok gyommag, rovar és hernyó, addig zöldike is fog énekelni tévéantennáinkon április-májusban reggelente.

Télvégi reggelen a Dózsa György téren várom a villamost. Szemben a Vár falán a számtalan kis szellőző ablakban galambok mozognak. A megálló fölé magasodó japánakácok csúcsa felől halkan hallatszik egy bátortalan madárének.

Nem szapora cinke dallamok, és nem is mesteri fekete rigó trillák, hanem folyamatos, kissé együgyű dallam, ahogyan a zöldike fújja mikor már hosszabbodnak a nappalok, de még mindig hó borítja a tabáni lejtőket.

Még nem a jellegzetes, dallamtalan, „hosszú szünettel ismételgetett zszsíííííír" ahogyan a kiváló Svensson - Zettersström" madárhatározó megkísérli a lehetetlent, leírni a zöldike énekét, ahhoz még túl hideg van. Keresem a madarat, próbálom megtalálni a hang irányában, jó darabig sikertelenül. Végre megpillantok a tíz méternél is magasabb fa csúcsán egy veréb nagyságú kis szürke pontot, mozgása a dallamhoz igazodik, jobbra-balra nézeget, mintha a dal hatását igyekezne felmérni, de senki sem hallja meg a városi zajban, rohanásban. Most már a távcsővel nézem.

Az oldalán jól látszik a sárga csík és egyébként is zöldesszürke a szárnya, ami a verébtől jól megkülönbözteti. A Vár felé fordulva fújja tovább a nótát. A sín túlsó oldalán három ezüstfenyő, jó fészkelőhely, lehet hogy a zöldike már ki is választotta a megfelelő ágat, ahol majd fészket rak párjával. Régebben ott laktak a dolmányos varjak, elég kellemetlen szomszédság egy kis énekesmadárnak, mert kedvelik a madárfiókát.

Az idei év azonban biztatóan alakult, dolmányosék ismeretlen helyre távoztak, tiszta a levegő, legalább is madárkriminológiai szempontból. **M. P.**

Nagytakarítás a Várhegy oldalán

A szokásos téli munkák és a Horváth - kerti nagy cserjetelepítés után a Fővárosi Kertészeti RT vérmezei üzemegysége régi elmaradást pótolt a Várhegy keleti oldalán. A Hilton szálló gazdasági bejáratánál a sok év óta burjánzó ősvadont tették rendbe a kertészek. Erre a munkára összesen négymillió forintot kapott az üzemegység. Ez az összeg arra volt elég, hogy a Várhegy keleti oldalát az Európa parkkal bezárólag megtisztítsák az összegyűlt hulladéktól és a fákat, cserjéket megmetsszék.

A munka során mintegy 200 köbméternyi hulladékot és nyesedéket szállítottak el. A nyesedékből aprítás és komposztálás után értékes talajjavító adalék keletkezik, amely visszakerülve, a talajélet javításával parkjaink fejlődését segíti. A gondatlan emberek által eldobált limlom azonban nagymértékben növelte a nagytakarítás költségeit. A takarítás után a megifjított parkban jobban észrevehető egy feltűnően vastag törzsű akácfa, az Észak-Amerikából származó Robinia pseudoacacia. Mélyen repedezett kérgén látszik, hogy sok vihart látott már. Három méteres törzskörméretével fővárosunk legvastagabb törzsű akácai között bizonyára dobogós. **M.**

Telefon-lelkigondozás
(06-1) 201-0011

ABLAKCSERE!
Műanyag ablakok gyártása és cseréje német profilból 7 év garanciával, kőműves munkával is! A kibontott anyagok elszállításával.
THERMEX-SPED KFT.
Telefon: 06-26/355-481, 06-30/655-6552; 06-30/3262-555

KÖZÖSSÉGI ELLÁTÁS
A **Félúton Alapítvány** segítséget kíván nyújtani az alkohol- és kábítószer problémával élő emberek egészséges életvezetésének elindításában és megtartásában, életminőségük javításában, a mindennapi élet során felmerülő lelki és szociális problémáik megoldásában.
Érdeklődni lehet:
telefon: **06-1-223-2666**,
e-mail: kozossegi@humansztrada.hu,
web: www.humansztrada.hu.
A szenvedélybetegek közösségi ellátása önkéntes és térítésmentesen igénybe vehető szociális alapellátás. A gondozás az igénylő otthonában, közvetlen lakókörnyezetében történik.

Antik
Joseph & Joseph
szakbecsüs-műértő

VÁSÁROLOK ANTIK BÚTOROKAT
- tabernákulumot
- szekretert
- ruhásszekrényt
- könyvszekrényt
- vitrint
- komódot
- smizettet
- játékasztalokat
- varróasztalt
- íróasztalt

KIEMELT ÁRAT FIZETEK
- Mária Terézia
- Barokk
- Neobarokk
- Rokoko
- Ampire
- Biedermeyer
- Artdekó
- Szecesszió
- Thonett
- Ónémet
- Koloniál stílusú bútorokért

EZÜST TÁRGYAKAT: cukordobozt, szelencét, gyertyatartókat, gyümölcstálakat, 6 vagy 12 személyes evőeszközkészletet, kávés, teás garnitúrákat, tálcákat, kupákat, kiöntőket, díszkancsókat, sószórót, pénzperselyeket, mindenfajta régi ezüstneműket.

VÁSÁROLOK neves és ismeretlen, magyar ill. külföldi festményeket (Kádár Béla, Seiber Hugó, Pol Hugó, Mednyánszky László, Molnár C. Pál, stb.).

ÁLLÓ-, FALI-, DÍSZ-, ZSEB- ÉS KARÓRÁKAT. Zeneszerkezetű, holdjáratú, ütős, naptáros, játékrendszerű, többfunkciós órákért magas árat fizetek!

Körpecsétes Zsolnay tárgyakat, vázákat, kaspókat, állványokat, falitárgyakat (hibásat is). Dísz- és vitrintárgyakat, márkás porcelánokat, Herendi, Meisseni stb. Bronz-, fa-, kristály csillárokat, bizsukat, csipkét, perzsaszőnyegeket, tükröket, falikarokat, lámpákat, varrógépet, zongorát, hangszereket, könyveket.

Hagyatékok-gyűjtemények-lakásfelszámolásokért többet fizetünk
HÍVJA A MEGBÍZHATÓ PARTNERT!
Telefon: 280-3619, mobil: (06-20) 9326-495 E-mail: antik@tvnetwork.hu
ELTARTÁSI ill. életjáradéki szerződést ingó-ingatlan ellenében kötnénk idős úrral vagy hölggyel.

I. kerületi Házgondnoksági Kft.
vállalja társasházak közös képviseleti tevékenységének ellátását, esetleg csak könyvelését, illetve felújítási munkák műszaki ellenőrzését, megfelelő szakmai végzettséggel és tapasztalattal.
Érdeklődni lehet: Budapest, I. ker. Pauler u. 18., Bábiczki Zsuzsanna: 225-2461.

Farsangi mulatságok

Idén is megrendezte hagyományos farsang búcsúztató mulatságát a Tabán Társaság. A Tabán Múzeumban megtartott rendezvényről ezúttal sem hiányozhatott a finom farsangi fánk, míg a jó kedvről Sudár Annamária és a Fodor Kamaraegyüttes gondoskodott, akik Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya, avagy a dámák diadala a fársángon című művét adták elő.

A felhőtlen szórakozást ígérő előadás előtt Sudár Annamária a szép számú közönséghez szólva a népi hagyományokat elevenítette fel. Mint elmondta, a régiek az ünnepkör végének hétvégéit a húshagyó keddig terjedő időszakkal együtt farsang farkának nevezték. Tetőfokára hágott ilyenkor már a jókedv, egyre több volt a bál, miközben eleink már a közelgő böjti időszakra gondoltak. Ezt a báli időszakot hozza el nekünk az igen fiatalon, tavaly éppen 200 évvel ezelőtt, 32 éves korában elhunyt Csokonai Vitéz Mihály. Sok húrú hangszer - diáktársai cimbalomnak hívták -, érzékeny művész volt, aki számtalan formában tudott megszólalni. Mindig vidám volt, elpusztíthatatlan jókedve műveit is áthatotta. Ilyen a Dorottya, avagy a dámák diadala a fársángon, mely magán viseli Csokonai diákköltészetének szemtelen, de oly kedves báját.

A rövid bevezető után a hallgatóság legnagyobb örömére Sudár Annamária előadóművész magával ragadó tolmácsolásában elevenedett meg a korszak, s benne Dorottya a vénlány alakja, míg a korhű zenei kíséretről a Fodor Kamaraegyüttes gondoskodott. S, hogy ne csupán a szellem, hanem a test is jóllakjon, a szervezők jófajta farsangi fánkkal kedveskedtek az egybegyűlteknek. **k.**

Dorottya alakját Sudár Annamária idézte fel

Sokan jöttek el a vári télbúcsúztató felvonulásra

Télbúcsúztató a Várban

Kellemetlen, ónos eső fogadta az idei, Fények a Várban elnevezésű maskarás felvonulás résztvevőit. A zord időjárás ellenére a Budavári Lakosok Szövetsége, a Strobl Alajos Emlékhely Alapítvány és a Budavári Általános Iskola felhívására sokan lámpást vettek a kezükbe, hogy a Szentháromság togy a Budavári Palotáig, majd onnan vissza tegyenek egy jó hangulatú, közös sétát: a vidám, jelmezes menet célja épp az volt, hogy együtt elűzzék a telet. Bár a felvonulás ideje alatt a lampionok meleg fényei sem tudták előcsalogatni a tavaszt - a havas eső rendületlenül szemerkélt –, a jókedv képes volt feledtetni a rossz időt. Persze akik átfagytak a hidegben, örömmel tértek be a séta végén a Városháza aulájába, ahol sült gesztenye, forralt bor, valamint a szervezők által készített sütemények várták az érkezőket. A Városházán dr. Nagy Gábor Tamás köszöntötte a vendégeket: a polgármester reményét fejezte ki, hogy a vári télbúcsúztató mulatságra jövőre még többen eljönnek. Ha továbbra is nő az érdeklődés a program iránt, minden esély megvan arra, hogy a felvonulás karneválla bővüljön.

Új helyen a Mindentudás Egyeteme

Közelebb jött az első kerület lakóihoz a nyolcadik félévét kezdő népszerű ismeretterjesztő sorozat, a Mindentudás Egyeteme. Elsőként február 27-én tartották itt az előadást, a Jövő Háza Teátrumban.

Az alapítók, a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Telekom döntöttek úgy, hogy az Informatikai és Hírközlési Minisztérium támogatásával a lágymányosi egyetemi előadóteremből ide, a Jövő Házába hozzák és meg is újítják az előadássorozatot, amely a változások által inkább televíziós műsor lett, mint egyetemi előadás. A technikailag modernebb környezet, a több kivetítő, az estet indító, utcán készült véleménycsokor az előadás témájáról, az előre felkért szakmai opponens, illetve kérdező, az előadás közben időnként a helyszínen lévő közönség megkérdezése, szavaztatása egy-egy kérdésről, az előadót bemutató portréfilm, mind-mind változatosabbá teszi a sorozatot. Sőt az előadás után interneten keresztül online is lehet kérdezni az előadót, nemcsak a helyszínen.

A Jövő Házában elsőként Varga János akadémikus tartott előadást Madárinfluenza: járvány vagy hisztéria? címmel. Alaposan tájékozódhattunk az influenza betegség tüneteiről, az 1994-ben Amerikában és Dél-Ázsiában megjelent veszélyes H5N1 vírus terjedéséről, a hazai előfordulási esetekről, az intézkedések szükségességéről és lehetőségeiről. A közönség szavazataiból ezúttal az derült ki, hogy úgy vélik járvány is van és hisztéria is, a hatóságoknak is vannak teendői és a lakosságnak is. A közönség óvatosan és bölcsen igyekezett dönteni.

Nemcsak a helyszíni közönségnek, közreműködőnek, hanem online kérdezőnek is lehet jelentkezni, várják érdeklődő közösségek, iskolák, tudományos csoportok jelentkezését.

Az előadás műsorvezetője az MTA kommunikációs titkára Fábri György volt, de keresik azt a média személyiséget, aki a továbbiakban állandó moderátora lesz a Mindentudás Egyeteme estjeinek. A Millenáris Park, Teátrum, Kiállítás és Fogadó, összefoglaló új nevén a Jövő Háza programja tovább gyarapodott, színvonalas kikapcsolódást, művelődést kínál több korosztálynak.

Ebben a félévben előadásokat tartanak még a következő témakörökben: mi van a konnektor mögött, megfejthetők-e a fizika csodái, művészet és tudomány, mit ígér és mit tud már a genetika, boszorkányüldözés – bűnbak-mechanizmus, meddig leszünk még allergiásak, mitől megy fel a cukrunk, és mitől világhírűek a magyar matematikusok?

A Mindentudás Egyeteme előadásait minden hétfőn este a Jövő Háza Teátrumban tartják. Látogassa, legyen aktív résztvevője.

Gál Jolán

Tárlatajánló

Organikus művészet

A Várnegyed Galéria legújabb kiállítása a mitikus hagyományokból táplálkozó, élő szellemi örökség sokszínűségét mutatja be. A hazai organikus képzőművészet több mint húsz kortárs alkotója a tradicionális technikák (fa, tűzzománc, szövés, batik, márvány, kő és bronz) mellett az újabb kifejezési módok (színes grafika, fotó, kollázs) segítségével bizonyítja az archaikus szimbólumok 21. századi jelenlétét.

A tárlat március 1-jei megnyitójának különleges hangulatot kölcsönzött a népi kalendárium üzenete, amely szerint éppen nagyböjt első napján, hamvazó szerdán gyűltek össze a kiállító művészek és meghívott vendégeik. A jeles alkalomból Bárdosi Ildikó népdalénekes, és zenész társa Molnár Miklós, moldvai és gyimesi csángó népdalokkal köszöntötték a jelenlévőket.

A kiállítást méltató Koszecz Sándor, az Örökség Népfőiskolai Szövetség elnöke hangsúlyozta, hogy az organikus – azaz élő, eleven, szerves - művészet valójában a hazai műveltség fontos része. Az ismert életfa szimbólumhoz hasonlította e képi világot, amelynek gyökere a múltba vezet, törzse és koronája mai kultúránk alkotója. A hagyományokon alapuló organikus ábrázolás rendezőelvét a térben, valamint a lelki és a szellemi világban egyaránt megtaláljuk. A művész és a befogadó mitikus történeti útkeresésének célja az eredet felkutatása. A forrás valójában műveltségünkben rejtőzködik.

A mélység és a magasság, a fönt és a lent őseink bölcselete által szétválasztott szintek. A szélesség és hosszúság, a közelség és távolság más kiterjedési pontok, amelyek az úgynevezett alsó, középső és felső világok meghatározói. Az organikus művészet a meditatív világkép tükröződése. Az alkotó a népművészetből formál képi anyanyelvet, és általa fogalmaz szakrális üzenetet. E művek túlmutatnak a városi jeleken, készítőik felismerik és alkalmazzák a természeti és természetfeletti törvényeket - zárta beszédét Koszecz Sándor.

Ifj. Durkó Zsolt, a kiállítás szervezője a közelmúltban elhunyt - a kiállításon két alkotással is „jelen lévő" - Honty Márta emlékének ajánlotta a tárlatot.

A Várnegyed Galériában bemutatott jellegzetes motívumok - többek között madarak, őstáj, rügybomlás, „égberagadás", fekete bárány, szarvas és a Nap - önmagukban és együttesen is az organikus művészet sajátos világának harmóniáját mutatják.

A kiállító művészek: Bors István, Borza Teréz, Csete György, ifj. Durkó Zsolt, Földi Péter, Goór Imre, Győri László, Halmi Miklós, Hegedűs Miklós, Honty Márta, Horváth István, Kalmárné Horóczi Margit, Kókay Kriszina, Koszta Zsófia, Kustár Zsuzsa, Makoldi Sándor, Makovecz Imre, Mihály Árpád, Morelli Edit, Rácz György, Szabó Antónia, Szakács Imre, Tilles Béla, Velekei József Lajos.

* * *

A tárlat megtekinthető április 5-ig, vasárnap és hétfő kivételével, naponta 11 és 18 óra között, a Batthyány u. 67. szám alatt. **roj**

Régiekre emlékezve

Strobl Alajos szobrász

A XIX. század szobrász-géniuszok sorát adta Magyarországnak, közülük is egyik legkiemelkedőbb volt Strobl Alajos. Hármas évfordulót ünneplünk vele kapcsolatban az idén: százötven éve született, nyolcvan éve halt meg és kerek száz esztendeje avatták fel egyik legjelentősebb művét, a Halászbástya és a Mátyás templom ölelésében álló monumentális Szent István lovasszobrot.

Strobl Alajos 1856. június 21-én született Lipótújvárott. Édesapja Strobl József az ottani vashámor tisztviselője, édesanyja Wyrostek Karolina volt. Három testvére közül Zsófia húga tehetséges festő lett. Strobl Alajost a szülőföld, a liptói táj, a Vág és a Tátra szeretete végigkísérte életútján, ide mindig visszatért, második otthona itt volt.

Gyerekkorától szeretett rajzolni, különböző anyagokat formázni. 1876-80-ig a bécsi képzőművészeti akadémián Kaspar Zumbusch tanítványa volt. Már 1877-től szerepelt kiállításokon, első művei közül Persesus szobra és Önarcmása ismert. 1881-ben kapott megbízást Liszt és Erkel szobrára, mely az Operaházat volt hivatott díszíteni. Ettől kezdve negyven éven keresztül a legtöbbet foglalkoztatott műemlékszobrászunk volt. Műveinek hosszú sorát itt lehetetlen felsorolni, csak a leghíresebbeket, legismertebbeket tudjuk felidézni.

Mátyás király kútja

Az ő alkotása Arany János szobra a Nemzeti Múzeum előtt, ami 1893-ra készült el. Strobl készítette a Kerepesi temetőben lévő Kossuth-mauzóleum szobrait. Nagycenken került felállításra Széchenyi szobra, Egerben pedig Dobó szobra, mely magas talapzaton, kivont karddal ábrázolja a hős várkapitányt. Megható szépségű a Semmelweis emlékmű, a mellékalakként ülő édesanyát feleségéről mintázta a művész. Ez az alkotás a Rókus Kórház előtt került felállításra.

Strobl Alajos két monumentális szoborkompozíciója itt a Várban látható. Egyik a Mátyás király kútja. A főalak maga Mátyás mint vadász, lábánál egy elejtett szarvasbika fekszik. Lejjebb egyik oldalon Galeotto Marzio, a történész és humanista, másik oldalon Szép Ilonka ül. A falkanagy kezében kürttel épp lefújja a vadászatot. Élethű állatok egészítik ki a csoportot, vadászkutyák, őz, sólyom. A szoborcsoport a hajdani Zsigmond kápolna falánál áll, építészeti részét Hausmann Alajos tervezte.

A Halászbástya előtt álló Szent István szobrot száz esztendeje avatták fel, 1906. május 21-én. Már 1863-tól napirenden volt a téma, országos gyűjtések indultak az anyagiak előteremtésére. Strobl Alajos 1898-ban kezdett hozzá a szobor megalkotásához. Az ő munkái a talapzatot díszítő domborművek is, a monumentális, szinte oltárszerű román stílusú alapzat viszont Schulek Frigyes munkája. Szent István királyunk díszesen felszerszámozott paripán ül, fején a szent korona, vállán a koronázási palást, kezében a keresztény hittérítők kettős keresztje, feje körül glória. A szobor nyugodt méltóságot, szinte áhítatot áraszt.

A korabeli híradások igen részletesen írják le az avató ünnepséget. Ragyogó napfényes időben már reggel óta özönlöttek az emberek Budáról és Pestről fel a Várba. Reggel 9 órakor ünnepi mise volt a Mátyás templomban, utána Nemes Antal pápai prelátus szentelte fel a szobrot. A világi ünnepség egy órakor kezdődött, Wekerle Sándor miniszterelnök beszélt, ő adta át a műalkotást Budapest közönségének. Jelen volt Apponyi Albert, Andrássy Gyula, de ott volt a horvát bán, a kalocsai érsek és a főrendi ház elnöke is. Fővendégként Ferenc József király és császár, József főherceg és Auguszta főhercegasszony. Az Operaház énekkara adott műsort, harsonák szóltak és pompás díszőrség növelte az ünnep fényét.

A budai hegyekben is felállításra került két Strobl szobor, egyik a Széchenyi emlékmű mellszobra, másik a Jánoshegyi kilátó Erzsébet királyné szobra.

Két gyönyörű alkotását említsük még meg, mindkettő családi vonatkozású, egyik az édesanyjáról készült Anyánk szobor, melyet az 1900-as párizsi világkiállításon grand prix díjjal jutalmazták, másik a Luischen című bájos kislányszobor.

Strobl Alajos negyven éven keresztül tanította a felnövekvő szobrászgenerációt a Képzőművészeti Főiskola tanáraként. Lakása és műterme a híres-nevezetes Epreskertben volt a Bajza utcában, de dolgozott a Várkert Bazár egyik műtermében is. Számtalan kitüntetést, elismerést mondhatott magáénak.

1926. december 12-én érte őt a halál hetven éves korában, budapesti otthonában. **dr. Reisinger Frigyesné**

STROBL ALAJOS. HOHENLOHE HERCZEG ARCZKÉPE.

Műsamok 1890/91. évi k.

Strobl Alajos

Strobl Alajos

Vas. lap. 1894. 323. l.

A Baross-szobor viszálya. A Baross-szobor száztagu bizottsága május 4-iki ülésben b. *Podmaniczky* Frigyes elnöklete alatt foglalkozott *Strobl* Alajos szobrásznak az országos képzőművészeti tanácshoz intézett levelével és a tanácsnak erre hozott határozatával. A bizottság többek felszólalása után kijelentette, hogy a bizottság korrekt eljárásának tudatában e beavatkozásokat, mint illetékteleneket visszautasitja.

ARANY JÁNOS SZOBRA.

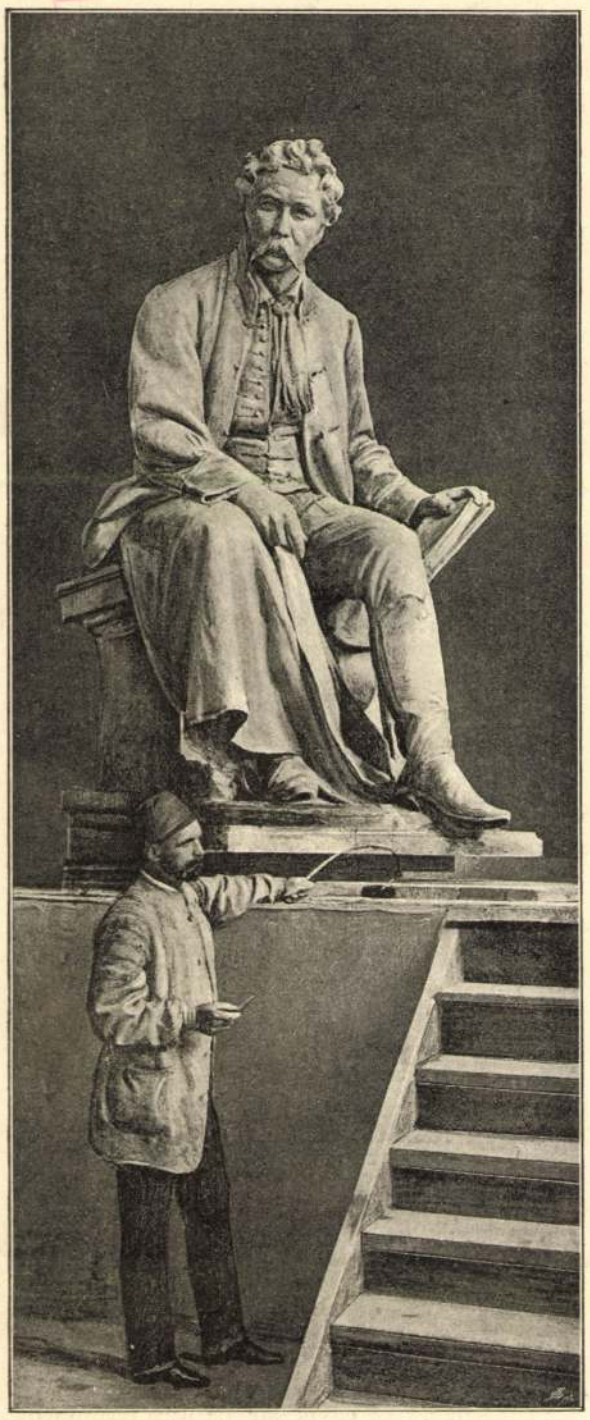

AZ ARANY-SZOBOR FŐALAKJÁNAK MINTÁJA STROBL ALAJOS MŰTERMÉBEN.

A magyar nemzet nagy költője, Arany János, alig hunyta le örökre a szemét, nyomban megindult az országos gyűjtés s nemzeti közadakozásból aránylag rövid időn együtt volt a szoborra szükséges százezer forintnyi összeg. Ekkor megalakult a szobor-bizottság a magyar tudományos akadémia elnöke, *Trefort* Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter elnöklete alatt. A bizottság 1887-ben kihirdette a pályázatot, melynek kitünő eredménye lett.

A pályázatban összes kiválóbb szobrászművészeink részt vettek. A pályázatra tiz pályamű érkezett. *Zala* György két, *Strobl* Alajos, *Kiss* György, *Szécsi* Antal, *Tóth* István, *Bezerédi* Gyula, *Szász* Gyula, *Róna* József és *Keszler* Adolf pedig egy-egy mintával vettek részt a versenyben. A pályaművek több hétig közszemlére voltak kitéve a városligeti nagy iparcsarnokban, s közönség és sajtó egyhangulag elismerte, hogy a pályázat a magyar szobrászok erős tehetségéről és hivatottságáról tesz tanubizonyságot.

A biráló bizottság maga sem tudott választani a sok jeles mű közül és végre is szűkebb pályázatot hirdetett a két legsikerültebb tervezet készítője, *Strobl* Alajos és *Zala* György között. Zalának a pályaműve igen érdekes művészi alkotás volt. A költőt ülő alakban örökítette meg. Mögötte magas talapzaton lebegett múzsája, a ki a költőt megkoszorúzza. A múzsában Arany János kedves unokájára, Piroskára lehetett ismerni.

A szűkebb pályázaton, mely az 1888-ik év őszén járt le, *Strobl* Alajos lett a győztes azzal a művével, mely aztán a végleges szobormű mintájául szolgált.

Strobl Alajosnak már régebb idő óta országos híre van. Alig múlt harmincz éves s nevét már is egész sereg művészi alkotás tette ismertté. Legkiválóbb alkotásai: Perseus, a Deák-mauzoleum Géniusza és szárkofágja, fővárosunknak egyik nevezetessége, Henneberg tábornok síremléke és igen sok mellszobor, köztük a királyé, József főherczegé, Klotild főherczegnőé, László főherczegé, Hohenlohe herczeg főudvarmesteré, Liszt Ferenczé, Zichy Jenő grófé, Pulszky Ferenczé, stb. stb.

A művész eleinte a várbazár egyik termében dolgozott. Ez azonban szűk és alkalmatlan volt arra, hogy benne egy monumentális emléket el lehessen készíteni. A közoktatásügyi miniszterium már régebb idő óta tervezte, hogy az epreskerti művésztelepen, a festő-mesteriskola szomszédságában, szobrász-mesteriskolát állít fel a magyar kir. mintarajziskola kiegészítéseképen. *Strobl* tanára lévén ennek az intézetnek, a miniszter elhatározta, hogy a szobrász-iskola vezetőjévé Stroblt teszi meg. Csakhamar fedezetet is találtak az új intézet költségeire.

A Deák-szoborra begyült összegből mintegy harminczezer forint fölösleg maradt meg s a minisztertanács beleegyezett, hogy ezen a pénzen kulturális műintézet állittassék fel. Igy épült fel a szobrászati műterem, mely egyik disze a művésztelepnek. A görög stilü, magas földszintes épületben van egy óriási műterem, a hol a művész bármilyen monumentális szobor mintáját felállíthatja. Egy felülvilágitással ellátott vestibulum s jobbra egy kis műterem, hol a művész kisebb munkáit mintázza, a bejárattól balra van az iskola, melyben a szobrász-növendékek dolgoznak. Az iskolának több jeles tanítványa van, köztük *Holló* Barnabás, a ki az akadémia palotáján levő Széchenyi-emléktáblát mintázta.

Strobl gyönyörüen rendezte be új műtermét, melyben mindjárt hozzáfogott Arany János szobrának mintázásához. A művésznek rendkivüli nehézségekkel kellett megbirkoznia. Első volt ezek között az, hogy Strobl életében nem ismerte, sőt sohasem is látta Arany Jánost. Arczképek és a családtagok előadása nyomán saját fantáziájából mintázta meg tehát a költő arczát és alakját. Nem utolsó dicséret, hogy Aranynak minden ismerőse a megszólamlásig hűnek és jellegzetesnek mondja a szobrot.

A művész azt a pillanatot ragadta ki a költő életéből, a mikor a múzsának áldoz. Arany János ott ül a Margitszigeten egy kőpadon, kedvencz tölgyfái alatt, egyszerü magyar ruhában, kissé hajtott testtartással. Térdén van a hires «kapcsos könyv», melybe első költői gondolatait szokta volt jegyezni s a melyet oly féltékenyen őrzött. A költő alakja mély érzéssel és erőteljes realisztikus felfogással van megteremtve. Bár előtte a könyv, nem abba néz, hanem a szabad természetbe, mely őt mindig inspirálta. Meglátszik, hogy el van mélyedve gondolataiba s valami nagy, költői eszmén elmélkedik.

E fő alaknak, mely oly hiven jellemzi a nagy költőt, méltó kiegészítője a talapzat alsó részén levő két mellékalak: Toldi és Piroska. Strobl ezzel a két alakkal kivánta jelképezni az «eposz»-t és a «népköltészet»-et.

Toldiban a művész a magyar heroszt, nemzeti mondánk halhatatlan hősét igyekezett elénk állitani. Olyannak akarta őt megörökíteni, mint a milyennek Arany jellemzi őt Toldi előbeszédében:

«Rémlik, mintha látnám termetes növését
Pusztító csatában szálfa öklelését,
Hallanám dübörgő hangjait szavának,
Kit ma képzelnétek Isten haragjának.
Ez volt ám az ember, ha kellett, a gáton,
Nem terem ma párja hetedhét országon:
Ha most feltámadna s eljőne közétek,
Minden dolgát szemfényvesztésnek hinnétek.»

A művész sok erővel alkotta meg Toldi alakját. Hatalmas alakja csak úgy duzzad az erőtől. Testén rövid újjas bőring van, s mint Arany mondja, «meztelen karjában dagadtak az erek». Válláról medvebőr kaczagány omlik alá, melyet ökölbe fogott balkeze baltérdéhez szorit. Jobbjában tartja izmos buzogányát. Jobbfelől van pajzsa, melynek domborműve az általa legyő-

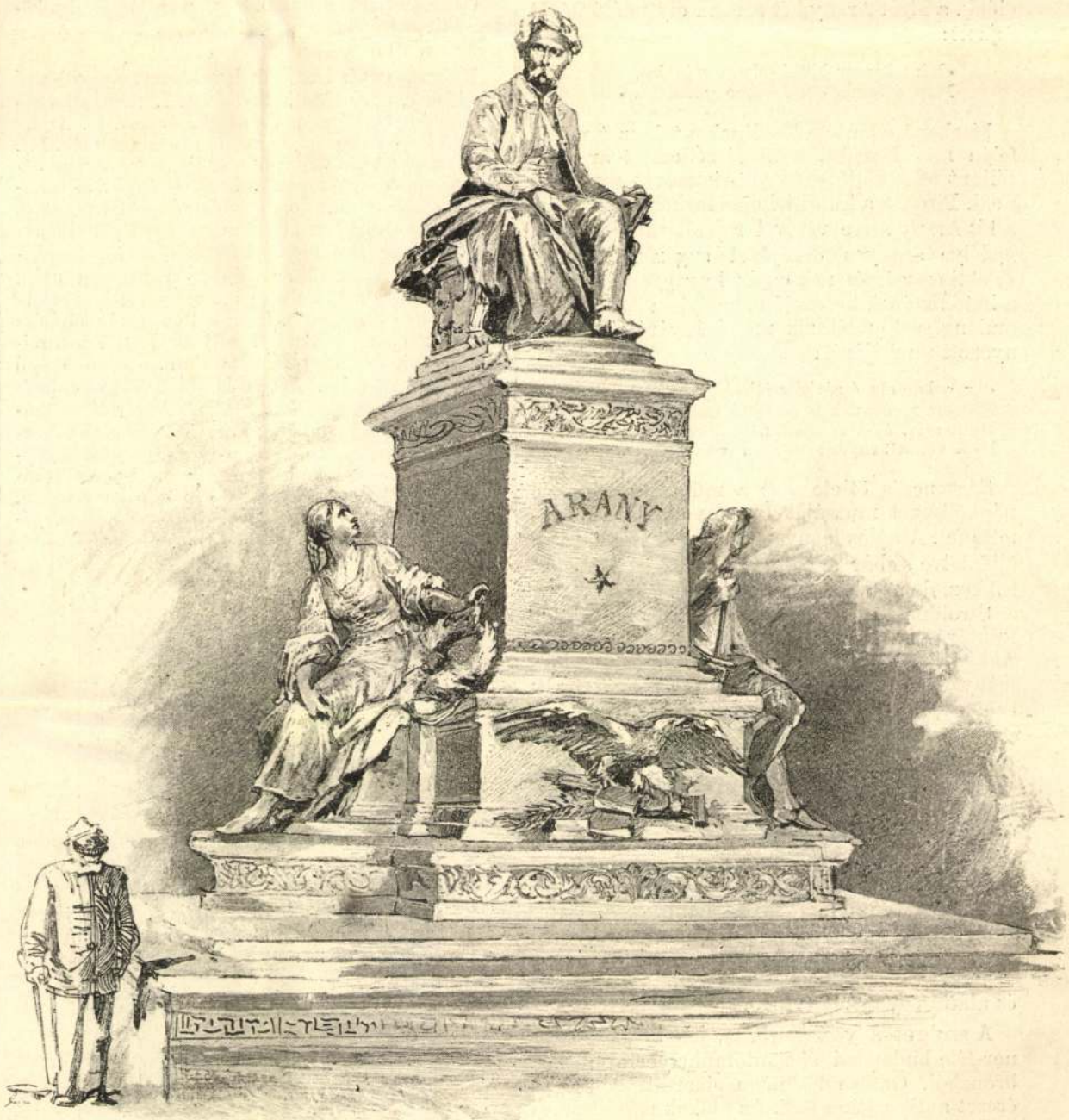

ARANY JÁNOS SZOBRÁNAK MINTÁJA STROBL ALAJOSTÓL.

zött «álnok cseh» levágott fejét ábrázolja. Mellette van Anjou-liliomos kardja. Mindkét lábán sarkantyús saru van, melyet lábaszárára csavart szíjjak tartanak.

Fekete fényképe után rajzolta Goró L.
AZ ARANY-SZOBA NAGY-SZALONTÁN.

Férfias arczán elszánt komolyság ül. Érezzük és látjuk, hogy Toldi nemcsak kalandos vitéz, hanem tragikus hős, a milyenek Arany jellemezte. Csakhogy tragikuma nem külső, mint a szomorújátékok hőseié, hanem belső. Szivét bánat marczangolja, lelkét bú emészti. Bünhödik könnyelmüségéért, melylyel Piroskát eljátszotta, s elvesztett lovagi becsületéért. Ezért bujdosik messze földre, viv száz csatát, keresi a halált, nyomorog és küzd. Végre e nagy szenvedések árán tisztul meg lélekben és erkölcsben egyaránt.

A művész ezt az önmagával meghasonlott, az emberekkel és saját lelkével harczban álló, s természeténél fogva rettenthetetlen hőst állítja elénk, a kiről Arany két sorban oly találó képet rajzolt:

«Mint komor bikáé, olyan a járása,
Mint a barna éjfél, szeme pillantása,»

Megkapó ellentéte Toldinak a talapzat másik felén levő Piroska, a ki átszellemült arczczal pillant fel a költőre és tölgykoszorút nyujt fel neki. Piroska a Toldi-trilogia legköltőibb alakja, a kit Arany szive vérével rajzolt meg és költői kedélye aranyos derüjével sugározott körül. «Toldi szerelmé»-nek egyik legragyogóbb része a hatodik ének bevezetése, melyben Arany lirai ömlengéssel emlékszik meg leányáról és bálványozott unokájáról:

«Az a komoly érzés játszi kedély mellett,
Melyért idegennek is szeretni kellett;
Nyilt szív, ajak és arcz, nevető nagy kékszem...
Róla vetett árnyék: de nem ő az még sem.»

Szerencsés ötlete volt a művésznek, hogy a népköltészet muzsáját Piroska alakjában tüntette fel. A bájos leányalak magyar ruhába van öltöztetve s bár arcza hasonlít az antik szobrokhoz, de azért igazi magyar tipus.

Stroblnak szerencséje volt e két mellékalak mintázásában, hogy kitünő modelljei voltak. Akkortájt mintázta ugyanis *Széchenyi* Béla gróf leányának, *Széchenyi* Alice grófnőnek a mellszobrát. A fiatal grófnő azután megengedte a művésznek, hogy Piroska alakjához felhasználja az ő sikerült mellszobrát. Toldi mintázásához pedig a magyar athletikai klub legrobusztusabb bajnokai ültek a művésznek. Innen ez alakok plasztikai közvetlensége.

A szobornak kiegészítő része még elől a turul-madár, mely lanton áll s hátul két álarcz, mely Aranynak Aristophanes-fordításaira vonatkozik. Egyetlen felirata az emléknek:

«*Arany*»

és alatta egy arany csillag.

A szobrot a volt Turbain, jelenleg Beschorner-féle budapesti érczöntőműhelyben öntötték bronzból. Öntése kitünően sikerült. A sárgás érczet antik patina födi. Az alakok másfélszeres ember nagyságban készültek és sulyuk mintegy kétszáz métermázsa.

A talapzat haraszti kőből épült, *Schickedanz* Albert tanár tervei szerint. Az egész renaissance stilusban van tartva, de görög és római ornamentikája némileg kapcsolatba hozza a Nemzeti Múzeum klasszikus főhomlokzatával.

A szoborbizottságnak, jóllehet a szobor néhány rövid esztendő alatt készült el, három elnöke volt: *Trefort* Ágoston, *Stoczek* József és *Eötvös* Loránd báró. Az elsőnek köszönhető, hogy a szobor a múzeum kertjében nyert elhelyezést. A szobor helyének kijelölése sok vitára adott okot. Trefort azután, nehogy a vita mind inkább elmérgesedjék, a múzeum kertjét hozta javaslatba, a melyet a bizottság is elfogadott.

Ott áll az érczszobor nemzeti kincseink tárháza előtt s büszkén hirdeti — nem Arany nagyságát, mert azt minden emléknél jobban hirdetik az ő munkái, — hanem a magyar nemzetnek nagy költője iránti elismerését és kegyeletét.

Dr. Kovács Dénes.

ARANY JÁNOS MŰVEINEK UTOLSÓ KIADÁSAI.

Arany János munkáinak legteljesebb kiadása *Ráth* Mórnál jelent meg. Az utóbbi évtizedben ez a kiadónk terjesztette a költő műveit leginkább. Még magával a költővel egyezkedett Ráth az utolsó teljes kiadásra, de annak megindultát már Arany nem érte meg. Ugyancsak ő adta ki a hátrahagyott verseket, prózai műveket és levelezést is. *Ráth* Mór kiadásai a következők:

Arany János összes munkái, hátrahagyott iratai és levelezése. *Fényes emlék-kiadás.* Legnagyobb 8-rét, dupla velin-papiron, *csak néhány példányban* nyomtatva. (Edition de l'amateur.) Számos műmelléklettel, facsimilével, stb. 12 kötet. Fűzve 55 frt. Könyvkedvelők rendkívül díszes félbőrkötésében 90 frt.

Összes munkái, hátrahagyott iratai és levelezése. Első teljes díszkiadás, 12 nagy 8-adrétű kötet. Fűzve 40 frt 60 kr. Fényes díszkötésben 58 frt. Könyvkedvelők félbőrkötésében 63 forint. Angol kötésben 52 frt.

Összegyűjtött munkái. Kis 8-r. kiadás, nyolcz kötet. Fűzve 15 frt. Fényes díszkötésb. 23 frt. Angol kötésben 20 frt 60 kr.

Hátrahagyott iratai és levelezése. Nagy 8-rétű díszkiadás, négy kötet, *Tartalom:* I. *Arany László* bevezetése. Önéletrajz. Versek. Jegyzetek. II. Arany László bevezetése és jegyzetei. Prózai munkák. III. IV. Arany László bevezetése és jegyzetei. Arany János levelezése író barátaival. *Mellékletek:* Rézmetszetű arczkép azon olajfestményű mellkép után, melyet Horovitz Lipót festőművész egy 1863-ki fénykép — Arany első fényképi fölvétele — nyomán készített. Rézmetszetű arczkép azon fénykép után, mely 1880-ban készült és melyre a «Melyik talál» költeménye vonatkozik. Ezen költemény hasonmása az arczkép alatt látható. Petőfi által 1847-ben rajzolt arczkép és a nagy-szalontai Csonka-torony Petőfi által készített rajza. Arany Jánosné, leánya Juliska és unokája Széll Piroska arczképei. Arany János szülőházának, Nagy-Szalonta főterének és csonka tornyának látképei. A geszti park és remetelak Mészöly Géza festménye után. Arany nagy-kőrösi lakóházának látképe. Az Arany-család azon czímere, színnyomatban, melyre Toldi Szerelme XII. énekének 112. strófája vonatkozik. Arany János 4 költeményének és 4 levelének hasonmása. Petőfi Sándor Arany Jánoshoz intézett első levelének és költeményének, úgy Arany Petőfi Sándorhoz intézett levelének hasonmása 1847-ből. Tompa Mihály Arany Jánoshoz intézett leveleinek hasonmásai köztük 1868. julius 31-éről kelt, kevéssel halála előtt írt utolsó levele. Arany János síremléke stb. Fűzve 15 frt 60 kr. Fényes díszkötésben 22 frt. Könyvkedvelők félbőrkötésében 23 frt. Angol kötésben 19 frt 60 kr.

E kiadásból közli lapunk mai száma Arany Jánosnak 1863. és 1880. évi arczképét, Petőfi Sándor Aranyhoz intézett levelének és költeményének, úgyszintén Arany János «Szívmorál» czímű költeményének hasonmását.

Háry Gyula rajza
ARANY JÁNOS SÍRJA BUDAPESTEN A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

PETŐFI SÁNDOR ASZÓDI TANÍTÓJA.

— Koren István. —

A szarvasi temetőben immár két sír domborul, hova a magyar irodalom mivelői kegyelettel tekinthetnek. Az egyik sir hantja besüppedt, fejénél az obeliszket bevonta az idő moha. E sírban nyugszik a magyar irodalom legrapszodikusabb talentuma, Vajda Péter; a másik sírt a napokban hantolták fel. A nyirkos temetőrögökből nem serkedt még egy fűszál sem a tavasz melegétől. E sírnak nehány napos lakója *Koren* István, egykor Petőfi tanára Aszódon. A napokban temették el az érdemes férfiut hatvan éves tanári működés után. Ravatalánál öregapák gyászoltak, mint volt tanítványok. Karakterisztikus alakja hunyt el vele a régi tanároknak; a kinek nem eszköz volt a tudomány, hanem élvezet addig, mig megszerezte. Jellemzően bizonyítja ezt az a körülmény, hogy mikor ötvenkét éves tanári működése után 79 éves korában nyugalomba vonult, elhatározta, hogy megtanul görögül. Félévi kitartó tanulás után már beszélte Homeros nyelvét. A mai gyenge idegű nemzedékben ilyen akaraterőt találni ritkán lehet.

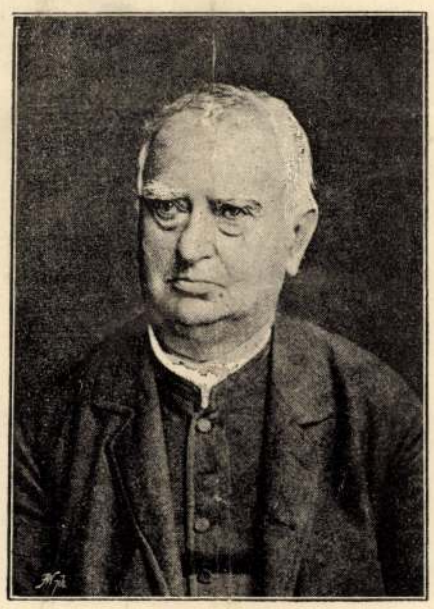

Koren István, Petőfi Sándor aszódi tanítója.

Hogy az iskola lelke a tanító, Koren mindjárt pályája kezdetén igazolta. 1832-ben hivták meg Aszódra az ottani algymnáziumhoz, és már 1835-ben szép hírt szerzett az ő donatusainak, meg syntaxistáinak. Petrovics István mészárosember létére azzal igyekezett elhárítani Sándor fiáról az esetleges «veszélyeket», hogy Aszódra vitte Koren keze alá. Az érdemes tanár maga így mondta el ezt nekem:

1835 sz eptember 3-án mutatta be az apja Petőfit. Korához képest elég jó növésű, különben makacs fiúnak látszott. Apja a szülői szeretet megindító szavaival kért, hogy vigyázzak jól a gyerekre. Megjegyezte, hogy Pesten a fiú mindig csatangolt. Arra is kért, hogy vállaljam el fiát kosztba; de arra, legényember lévén, nem vállalkozhattam. Hogy azonban Sándor felügyeletem alatt legyen, abban egyeztünk meg az apával, hogy ott fog kosztolni a fiú is, a hol én. Igy került Neumannékhoz. Azonban nem sokáig voltunk így, mert Neumannéknál való étkezésem életemnek ko-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1021

Szeged szobrai

Strobl Alajos

Széchenyi István (1791—1860)

(81.) A XIX. századi magyar reformmozgalom megindítójának carrarai fehér márványból faragott szobra a nagy államférfiról elnevezett téren áll. A szobor talapzata mészkő, rajta egy szürke márvány dombormű a Lánchidat mutatja. A szobor Strobl Alajos alkotása.

PÉNTEK,
1969. OKTÓBER 24.
DÉLMAGYARORSZÁG 5

kahét, minde
szombat. Felv
vábbá vizsgáv
lítási előadót,
leg mélyépítő
rendelkező t
lót. Felveszür
és személygép
zetés megegye
kezés: Odess
UTC-pálya.

Szegedi Fon
lat, Tavasz u.
női segédmun
szakképzett sz
szakra.

Pénzügyi el
önállót felvesz iparvállalat. „Gépírni tudó" 24 864. jeligére a Sajtóházba.

A Cs. m. Gabonafelvásárló és Feldolgozó Vállalat szegedi körzeti üzeme felvesz egyműszakos munkára jó kereseti lehetőséggel 44 órás munkahéttel férfi munkaerőket rakodómunkára. Továbbá 1 fő üzemi takarítónőt. Jelentkezés Vértanúk tere 6. sz.

betöltésére. Pályázatokat önéletrajz és fizetési igény megjelöléssel pf. 114-re kérjük. S. 101 046.

A KPM Hódmezővásárhelyi Közúti Iagazgatósága (Vásárhely. Kossuth tér 8.) felvételre keres több éves gyakorlattal rendelkező SZTK ügyintézőt. Fizetés megegyezés szerint. xH 87 654

Gyászközlemények

Fájdalomtól összetört szívvel tudatjuk, hogy forrón szeretett édesanyánk, özv. KOVÁCS LAJOSNÉ Kakuszi Teréz, életének 81. évében elhunyt. Temetése október 24-én 14.30 órakor lesz a Gyevi-temető ravatalozójából. A gyászoló család, Római krt. 40. T. 4335

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy CZIPOTT ZOLTÁN, életének 74. évében elhunyt. Kívánságára elhamvasztatjuk. Búcsúztatása a hamvasztás után. A gyászoló család, Lechner tér 5/b. T. 4334

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett férj, édesapa, fiú és testvér, LOVÁSZ MÁTYÁS, életének 27. évében hirtelen elhunyt. Temetése október 27-én 11 órakor lesz a Gyevi-temető ravatalozójából. A gyászoló család, Római krt. 26/b. T. 4337

Köszönetet mondunk mindazon rokonoknak, ismerősöknek, munkatársaknak, kik szeretett halottunk, özv. KISS SÁNDORNÉ temetésén megjelentek, részvétükkel és virágaikkal mély fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. A gyászoló család. T. 4329

Köszönetet mondunk mindazon rokonoknak, ismerősöknek, kik szeretett halottunk, BODROGKÖZY LAJOSNÉ temetésén megjelentek, részvétükkel és virágaikkal mély fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. Köszönetet mondunk orvosainak és ápolóinak, kik élete megmentéséért fáradoztak. A gyászoló család. T. 4331

Köszönetet mondunk mindazon rokonoknak, ismerősöknek, munkatársaknak, kik szeretett halottunk, BERECZKI ZOLTÁN temetésén megjelentek, részvétükkel és virágaikkal mély fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. A gyászoló család, Pille u. 35. T. 4339

A Mezőgazdasági Gépjavító Vállalat kiskundorozsmai telepe rövid határidővel vállal

élhajlító és darabológépére

bérmunkát

Darabolási hossz:	2500 mm
Max. lemezvastagság:	16 mm
Élhajlítási hossz:	4000 mm
Max. lemezvastagság:	16 mm

, a kenukirály

kezdjek neki? Amikor Wichmann megnyerte az egyest rövid és hosszú távon is, tudtam, hogy a jövőben egyetlen edzést sem hagyok ki. Aztán megint elkezdtem gondolkodni. Roppant nehéz határozni. Kérem, ne írja meg, hogy újra kezdem. De azt sem, hogy abbahagytam...!

Detlef Lewe világ- és többszörös Európa-bajnok. Olimpián még nem állt a dobogó legmagasabb fokán.

— Ez a legnagyobb vágyam! Münchenben aranyérmet nyerni, legyőzni az új királyt, Wichmannt, vagy pedig az olimpiai bajnok Tatait. De az is lehet, hogy újak jönnek!

A moszkvai versenyről nem akar beszélni. A lelátóról sokkal nehezebb értékelni, mint a vizen küzdeni — mondta és kitért a válasz elől.

— Családom van. Egy aranyos kisfiú és kislány. Ha újra elkezdem a komoly munkát, akkor talán hetekig nem láthatom őket. Aki szereti családját, tudja, hogy ez mit jelent. Ennek ellenére, ha feleségem is segít, akkor talán...

Nem mondja végig. Vívódik, s hagyja, hogy mások is ugyanezt tegyék. Akkor viszont miért kért tanácsot Parti Jánostól...?

Idén a koppenhágai VB-n mindenesetre választ kapunk. Ha ott akar lenni a müncheni olimpián, akkor nem hagyhatja ki a világbajnokságot...

T. ANDRÁS EMIL

A példakép: Parti János

ban és a nyugati országokban. Egyes irányzatai modernizálódtak, elszakadtak a vallástól és a materialista világszemlélethez közeledtek. Ez a folyamat különben már Indiában megkezdődött. Emellett ez az ősi hindu elmélet és gyakorlat minden országban a nemzeti sajátosságok szerint alakult, formálódott tovább.

Különösen elterjedt az Egyesült Államokban, ahol a népszerűsítéshez nagyban hozzájárult a Fromm által átvett Zenbuddhizmus is. Európában viszont előkelő helyre került az angol és a francia jóga.

Magyarországon a jóga megismerését — Baktayn és Wéningeren kívül — elősegítette Selva Raja Yesudian

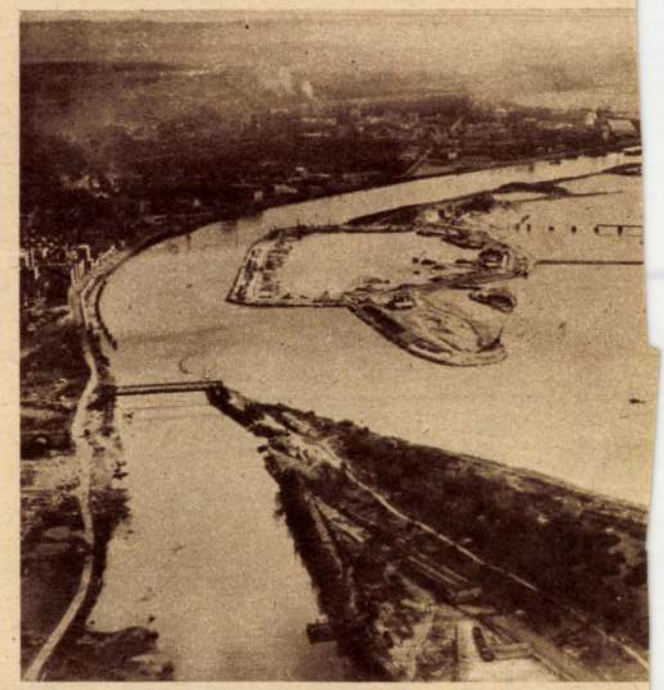

A Pierre Bénite vízlépcső kiépítése Lyo

magukban. Sajnos ezeket csak kis töredékében tudjuk ma még kiaknázni. Fizikusok számításai szerint a tengerjárásban a dagály és az apály értéke a világtengereken kereken 54 milliárd lóerőt képvisel. Ez a mennyiség hétszer több, mint a folyók és tavak energiaértéke. Sajnos a világon tízen alul van azoknak a partszakaszoknak a száma, ahol megfelelő szintkülönbség mellett gazdaságosnak mutatkozik a tenger árapály erőmű építése. Franciorszá létesítette a világon az első ilyen erőművet Bretagne-ban a Rance folyó tölcsértorkolatánál. A Szovjetunió követte a példát.

AZ AMAZONAS-TERV

Az energiaéhes emberiség még komoly ütőkártyákat tartogat az energianyerés területén. Az amerikai Hudson Intézetben készítették el az Amazonas-tervet. Lényege: a Amazonas-medence egyik összeszűkült szakaszán egy gigászi: 65 kilométer hosszúságú gáttal zárnák el a víz útját. A gát következté-

ben Olaszo keletkezne. jóformán az nenset ellát A terv kivit ági, biológ úgy látszik megvalósuln

Nem felel re, mi lesz t Egy UNES olaj, a földg zamosan a ig állandóan duló után fo és szélenergi legi jóslások hát nem les év távlatába a tudomány párhuzamosa dokban az energiaképzé

Bajtársak, Liptóújvári Stróbl Alajos szobra

Stróbl Alajos

Lobogó 1970 I. 14

Strobl Alajos

Vas. Ujs. 1896. 368. l

Simor szobra. Az esztergomi bazilikában pünkösd napjára állították föl Simor János néhai herczegprimásnak, a bazilika befejezőjének szobrát, melyet *Strobl* Alajos készített karrarai márványból, életnagyságnál nagyobb alakban s teljes papi diszben örökíti meg a főpapot. Épen szónokol s míg jobb kezét magasra emeli, baljában tartja az általa befejezett bazilika főhomlokzatának demborművű rajzát. A szobrot a Pázmány Péter szobrával szemben helyezték el a bazilikában.

A

„Könyves Kálmán"

magyar műkiadó részvénytársaság

kiállítási termében

VI., Nagymező-utca 37–39. sz.

Magyar festőművészek

eredeti művei vannak állandóan kiállítva, amelyek igen méltányos áron megszerezhetők havi részletfizetésre

Ugyanott kaphatók **a legnagyobb magyar festőművészek** legjobb munkái fényképekben, heliogravureban, fénynyomatban és színes kivitelben.

Szabad bemenet!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Stróbl Alajos
PAJTÁS
1966 FEB 8.
104

GYEREKEK A KÉPZŐMŰVÉSZETBEN

Stróbl Alajos: Szondi két apródja. Ki írta meg költeményben a történetüket?

Tar István: Horgászfiú
Akkor készült ez a szobor, amikor az úttörőszervezet a születésnapját ünnepelte. Melyik évben?

Akkor azonban nem kürtölték világgá, hogy Zsuzsi sérült. A kislány hősiesen, mosolyogva tűrte a fájdalmakat, mert tudta, hogy akaratlanul is befolyásolhatja a zsüri tagjait.

A szenzációs sztorit azonban egy vérbeli újságíró nem hagyja kihasználatlanul. Nem írta meg tavaly? Sebaj! Idén itt az alkalom. Kapóra jött, hogy Zsuzsi kíméli még — valóban érzékeny — lábát, és hogy a vártnál gyengébben sikerültek iskolagyakorlatai.

Ja igen, az iskolagyakorlatok!

Trixi Schuba egy bronzérmet szerzett iskolagyakorlataival Ausztriának. Jövőre változik a pontozás rendszere, a kötelező és a szabadon választott gyakorlat pontszámai ugyanannyit érnek majd.

Nagyon sokan kifogásolták az eddigi pontértékek arányát, mert végeredményben a hivatalnoki pontosságot részesíti előnyben a merész kísérletező kedvvel szemben. Jövőre a két gyakorlat értéke azonos lesz, a 60—40% arány 50—50%-ra válto-

helyzet aranyérmet jelen- a Maskovának is. Gabi Sey- pontozók véleménye szerint és tem is jobb kűrt futott Masko-

PILLANAT KÉPEK

Strobl Alajos

1906

Szeptember 30-án leplezték le Semmelweisz szobrát Budapesten, az Erzsébet-téren. A szobor Strobl Alajos műve

Művészet 1906. 422. l.

Viselet.

Női ruha.

A szolgáló kutyát néz
és lelogó csipkefátyollal, f
kal és gombkötő munkával meg
másika pedig főkőtőt, kivágot
kal és tunika-szerü fekete cs
a hol épület bontakozik ki.

DIVATKÉP
MONASZTERLU ÉS KUZMI

alól jobbra: Ny. Rohn és Gru
legalól balra: Melléklet a N
jobbra: Julius-hó 18

Kny., mér. 21 :

Strobl Alajos

Szent Gellért szobra és a fölötte levő angyalcsoport Strobl Alajos műve. 1) A főoltáron elhelyezett Szent István király szobra carrarai márványból faragva, valamint a főoltár

kupoláját koronázó főangyal és a négy kisebb angyal STROBL ALAJOS művészete. A szobor költségeit, 23.000 koronát a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT fedezte 2)

Strobl Alajos a carrarai márványból kifaragott Szent István szobrot a főoltáron, az utólagosan szintén carrarai márványból kifaragott Szent Gellért fülkeszobrot és az e fölötti angyalcsoportot 3)

1) Thold Orbán Imre: A Gyedi Szt István templom. Budapest 1905: 35. l.
2) u. ott 36. l.
3) u. ott 60. l.

Strobl Alajos

Deák mauzoleumának feliratai. Deák Ferencznek a kerepesi-uti temetőben emelkedő kupolás mauzoleuma nem csak mint egy nagy ember porainak nyugvó helye becses, hanem művészi emlék is, főkép belseje, Strobl sarkofágjával. A műemlék csak most készült el teljesen. Hiányoztak a mauzoleum belsejében levő márványlapokról a feliratok. Nehány nap előtt ezek bevésését is befejezték. A szöveget *Zichy* Antal szemelte ki, s a következő:

Deák Ferencz szavai:

A mit erő és hatalom elvesz,
Azt az idő és kedvező szerencse
Ismét visszahozhatják.

De a miről a Nemzet,
Félve a szenvedésektől,
Önmaga lemondott,
Annak visszaszerzése mindig nehéz
S mindig kétséges.
1861. augusztus 8.

A bal alsó márványlap fölirása ez:

1878. évi III. törvényczikk.
Deák Ferencz
Emlékének törvénybeiktatásáról.
Deák Ferencz az isteni
Gondviselés változhatatlan
Végzése által az élők sorából
Elszólíttatván,
A törvényhozás elhatározta,

1. §.

Hogy Deák Ferencznek a
Haza körül hosszu évek
Során át szerzett érdemei
Törvénybe iktattassanak.

fordítás. Vas. Ujs. 1894. 737. 1

2. §.

Hogy a miniszterium egy az
Elhunythoz méltó emléknek
Az ország fővárosában
Országos adakozás utján
Felállitása végett
Szükséges intézkedéseket
Azonnal tegye meg.

A jobb alsó márványlapon Vörösmarty Mihálynak a következő költeménye van vésve:

Deák Ferencz
Alkudtál s mondtad:
Nem kell, a mit ti szerettek,
Vagy nem kell ugy,mint élni,
Szeretni szokás.
Munkabiró lelket kivánok,
Félni tudatlant
S félni merőt; a mint a haza
Jobb ügye hí.
És emberszerető szivet
Szabad indulatokkal
És áleszmékkel küzdeni
Sikra kelőt,
Tűrni viszályt és pártharagot
S ha kerülni lehetlen,
Régi baráttól is tűrni
A néma döfést.
S a mit kezdettem,
Fiatalkori lelkesedéssel,
Arról hálaimát mondani
Végnapomon.
Mindezekért a dij,
A melyet elérni reményem:
Vajha kicsi legyek
A nagy haza hősei közt.
Vörösmarty M. 1845.

Ezenkivül a sarkofág talapzatára elől «*Deák Ferencz*»-et, hátul *1803—1876* évszámokat vésték, kivül pedig a mauzoleumon a kapu fölé nagy betükkel ezt: *Deák Ferencz.*

Strobl Alajos

Képzőművészet 1932. 52 sz

K

Most kulajdona

STRÓBL ALAJOS: FELESÉGEM

Annak az izgalmas harcnak emlékét is, amelyet a nagybányaiak vívtak Benczúrékkal, dokumentálni kellett volna egy-egy szép példával. Egy két fontosabb alkotással fel lehetett volna idézni a régi emlékeket, kifejezni az utolsó évtizedek művészi fejlődését és mintegy összefoglalva igazolni a muzeum művészi politikájának helyességét. Ezzel szemben láttunk egy tucat csapnivalóan rossz Rippl-Rónai képet, olyan alkotásait a halhatatlan mesternek, amelyeket ha élne, sutba dobná. Szinyei Merse ugyancsak selejtes dolgaival volt képviselve. Még a jobbak közé tartozott Böcklint utánzó édeskés gyenge festménye. Itt kiállított egyetlen szép képecskéje a Majális színvázlata, amelyet úgy lehet — és ez egyáltalában nem ront a tenyérnyi képecskén — a már kész képe után festhetett mestere. Sok félreértésre adhattak okot Ferenczinek itt

Strobl Alajos

Strobl Alajos : *Hohenlohe herczeg arczképe.*

Vas. Ujs. 1890 798 l

Strobl Alajos

Mühlbeck Károly rajza

Mikor a magyarázatoknak vége van, megindulva gondolok néhai való Haynald bíboros érsek tantijára, aki hallotta vagy olvasta, hogy az Uri-utcában (azóta tán a harmadik nevén ismerik a Koronaherceg-utcát) felépült az új, nagyszerű posta-palota, melynek nem tudom hányadik emeletén a legmodernebb berendezésben láthatók a telegráfozás csodái. Ezt szerette volna megnézni Haynald tantija, mert beszélte neki valaki, hogy mostanában a leveleket dróton viszik világgá, s ezt nevezik telegráfnak. Kalocsa érseke el is vitte tantiját, s átadta a telegráfhivatal egy előkelő tisztjének, akit megkért, mutasson és magyarázzon meg tantijának mindent, ami e bűvös berendezés körül érdemes tudnivaló van. A bíboros addig lement az utcára s a posta épülete előtt föl és alá sétálgatott. Végre jön a tanti kipirult arccal, fénylő szemekkel.

— Nos, tanti, láttál mindent?

— Mindent láttam, — mondja a tanti diadalmasan.

— És meg is értettél mindent?

— Mindent megértettem.

— Nos, akkor . . .

— Hopp! — kiált fel a tanti s arca elborul.

— Mi az? — kérdi ijedten az érsek.

— Egyet mégis elfelejtettem megkérdezni.

— Ugyan! És mit?

— Azt, hogy — hol dobják be a leveleket.

Én is ennyiben elmondhatom, mindent megértettem, csak azt nem, hogy miként dobják bele a leveleket, — azaz a szónoklatokat, koncerteket, operákat a — világürbe.

Mert itt a világürben való utazásról van a szó. Nem az ember maga utazik, csak a hangja, vagy lármája, amit hegedüjével, tárogatójával vagy zongorájával csinál. Tantinak elég csoda volt a telegráf is. Nekünk nagy csoda volt, mikor — nem tudom harminc vagy negyven évvel ezelőtt — Puskás Ferenc a Vas-utcában elsőizben bemutatta a telefont. Mert az elektromosságról volt fogalmunk, hogy az végigfut a dróton, azt is tudtuk, mert éreztük ütését és láttuk a szikráját kipattogni. De a rádió, az más. Annak is vannak drótjai, de csak helyben. Azokba elektromosság segítségével beömlesztik a hangokat és a drót kileheli a levegőbe. És a hasonló drótkészülék Londonban vagy Párisban elfogja az itt kilehelt hangokat és a mikrofonban leadja az oda kapcsolt fülnek.

Ezt tessék megérteni. Az én hangom, ha még úgy ordítok is, elvész az ürben. Ötven-hatvan méterre ha eljut, ott meghal. De ha az elektromos drót közvetítésével adom le, ha még oly diszkréten is, a legfinomabb pianinóban is, akkor — hipp-hopp ott legyek, ahol akarok — láthatatlan légi járóművön eljut oda, ahol hallani akarják.

Megőrjítő gondolat, hogy micsoda élet folyik fönn a fejünk felett a levegőben. Össze-vissza, keresztül-kasul száguldanak a hangok. Mert hiszen száz meg száz leadó- és felvevőkészülék funkcionál a világon. És a hang ezer felől rohan az egyiktől a másikhoz, keresztezi egymás útját, beleütközik nyilván egyik a másikba, és végül mindenik épkézláb jut el oda, ahová szánták, vagy ahol várják.

Persze, persze, persze.

Azt mondják, a hang — rezgés. Hogy a szín is rezgés. És ahol a hang rezgése annyi, hogy fülünk nem képes vele elbánni, ott kezdődik a szín. És ahol a szín rezgését már nem birja a szem, ott kezdődik a szag. Hol végződik a szag, azt már nem tudom, egyébaránt a rezgésből én egyáltalán csak annyit láttam, amennyit a Chladni-féle hangrezgések nyomán látni lehet egy-egy rezgésbe hozott érclemezen. Ha én valamely hangot adok, az hangszálaim rezgésének hangképe, számon kiszökik, megcsípi és megrezegteti a levegőt. Ennek a hullámzásán (ami a rezgés) tovább iramlik, de mindjobban elgyengülve, végül elhal. Ha valami trombitaféle készülékbe adom le a hangot, tízszer-húszszor olyan távolságra is elrepül. Ha egy csőbe eresztem be, a szűkített helyen szintén tovább él és messzebbre elér. Londonig azonban semmi módon nem tudom eljuttatni. Ha a villámos dróton adom le a levegőnek, akkor Londonig is eljut. Alkalmasint fáradtan, kimerülve, úgy hogy ott mesterséges frissítőkkel kell megerősíteni s tán felélesztení, de eljut és eléri célját, és Sándor Erzsi trilláját ugyanabban az időben éppúgy élvezhetik Londonban, mint én itthon a lakásomon vagy valamely barátom a szinházban.

Képzeljék most el, micsoda utakat tesz meg, milyen távolságokon száguld keresztül pillanatok alatt a trilla, melyet Sándor Erzsi hangszálai adnak le a M. kir. Operaház szinpadáról. Világos, hogy nekem az a titok, hogy miből áll a hang, micsoda az a rezgés és micsodák a levegő hullámai, melyeken csónak nélkül utazik az emberi hang: csak még nagyobb titok lett, mióta a rádiót oly szépen megmagyarázták nekem és kollégáimnak. Minden orvosnövendék pontosan meg tudja nekünk mutatni a boncoló-teremben, hogy ez a szemideg, ez a hallóideg és így tovább. De hogy mi az a rezgés, amely az én recehártyámban támad a képtől, mely rávetődik, és hogy közli ezt a recehártya az ideggel és az ideg hogyan rezeg tovább és viszi a képet rezgés alakjában az agyvelő labirintusainak valamely zugába, és hogy ott mi történik, amitől én látok és a látottról ítéletet formálok, ez nekem és azt hiszem, az orvosprofesszoroknak olyan rejtelem, mint a hang kéjutazása hullámzó levegőben annak, aki nekünk a dolgot nagy elokvenciával megmagyarázta, és mint a Haynald tantijának az, hogy hol dobják be a levelet a telegráfba.

Csak egy dolog világos és bizonyos, hogy az Isten és az ő teremtett világa tele van bűvös csodákkal és hogy mentül jobban közelítjük meg a teremtés egy-egy titkát, annál titokzatosabb lesz az a dolog előttünk. Ez az Isten fogalmában az örökkévalóság, a világegyetem fogalmában a végtelenség, melynek partjairól nem tudunk behatolni a feneketlen vizekbe, legföllebb térdig. A többi titok marad és csoda tudósnak, tudatlannak egyaránt.

keres Ádám. Nem is mondja; persze; legfeljebb gondolja.

Ami azt illeti, a halottakat is áthordatja majd az új temetőbe, de ezt csak akkor, amikor elvégződtek az őszi munkálatok és több idő jut azoknak, akiknek már semmi dolguk, mint egyik ágyból belefeküdni a másikba. Majd ásnak a népek egy csinos, szép, négyszögletes nyughelyet az új temető közepén és ott elhelyezik őket jóközel egymáshoz, legalább nem nagyon kell szaladgálni egynek a más után, amikor megfujják a nagy trombitát.

Addig vár az új temető, a frissen festett, zöld kerítéssel. A kapun messzire villog a sárgarézkilincs. Ádám köröskörül járja, megáll az egyik végében, a másik végében, és borzas bajusza alatt ravaszkás fintor bujkál.

Az idei tavaszon már neki fog sütni a nap... Összehúzott szempillája alól a tekintete végigvág a régi temetőn. Az lesz a valami, amikor ez a napos lejtő szőlőt terem a fejfák felett. No hát, fog teremni. Még pedig neki!... Mégegyszer körüljárja, pedig már jól rája esteledett, azután hazaindul.

Az udvarban a feleségébe botlik bele, az éppen a kúthoz szalad egy nagy lavórral. Panaszosan támad rá, amíg lihegve, nyögve húzza fel a vizet.

— Ó, hol jár ilyenkor, amikor már az egész falút tűvé tettük érte.

Ádám rekedten nevet, jó kedve van, játszik a szívével az új föld.

— Hát a fődemet néztem, a temetőbe.

Az asszonyt szíven vágja a felelet, szinte beleszédül a kútba.

— Orvosért kell menni, be kell fogni mindjárt, a Boris leány már nem ismer meg senkit.

Ádám lelkevesztetten torpan meg az udvar közepén.

— A Boris? Hiszen reggel még semmi baja sem volt.

— Már három napja fájditja a fejét. Délután elszédült.

Ádám gazda bebotorkál a nagy, fehér házba. A csipkés párnán ide-oda dobálja Boris szép, barna fejét. Sűrű, selymes haja belepi az egész feje alját. A tekintete üresen mered rá az apjára, olyan idegenszerüen, hogy Ádámnak ijedtében majd elfelejt dobogni a szíve. Valami igen fontosat mond vérpiros, kicsi szája, de megérteni nem érthetik, mivel magának mondja...

Ádám kitántorog az istállóba:

— Fogjatok be... Mind a négy lovat!...

Az egész csak öt napig tartott. Az alatt az öt nap alatt Ádám megpróbált alkudozni. Előbb önmagával, négy szörnyű nap és iszonytató éjszakán, amíg azt leste, hogy a szépséges, egyetlen leány, már asszonysorba való, csak még egyszer vessen rá egy értelmes pillantást és egyetlen-egyszer mondja neki: „Édesapám". Ötödnapon kiment a temetőbe a halottakkal alkudozni. Azok kevélyen, zárkózottan néztek véle szemközt a szikrázó, fehér kövek tetejéről. Ádám halálosan megverve, összetörve, a földig alázva roskadt térdre, tördelte a kezét. Hangja nem hallatszott, szava már nem volt, befelé beszélt. Nagyon sokáig tartott. Hogy mit igért, mit nem, senki sem tudhatja. Koromsötét este volt már, mikorra hazaért. A háza ablaka tárva-nyitva, a nagy szobában hosszú szál viaszgyertyák. Ádám gazda odaszédült a kapufélfához...

Az emberek, akik a túlsó oldalról néztek a kivilágított házra, csendesen mondták:

„Ádám földet cserélt."

Fiatal hölgy képmása. Liptóujvári Stróbl Alajos szobormüve

A rádió

Irta: **Rákosi Jenő**

Ez most a legújabb európai csoda, amely a héten hivatalosan bevonult Magyarországra is. Ez pedig azt jelenti, hogy itt Budapesten az ember kényelmesen leül egy karosszékbe és hallgatja a Londonban szónokló miniszterelnököt; vagy hallgatja a stockholmi zeneakadémia koncertjét, vagy a párisi nagy Opera előadását, szóval tőle Európa müvészi és egyéb előadásait. Viszont az angol, a svéd, a francia nyárspolgár is fotölybe ül és hallgatja, amit Budapesten muzsikálnak, ahogy *Kern* Aurél, a rádióvállalat zenei tanácsadója olyan meghatóan mondta: a magyar dal, a magyar muzsika a szellő szárnyán röppen ki és száll el a világ minden tájára.

A telefonhirmondó érdekes szomszédságában van a rádiótelep. Egy jó tágas szobába gyüjtöttek össze bennünket, ujságírókat, hogy bemutassák nekünk a rádiót. A szobában székeken kívül alig volt egyéb holmi masinaféléknél, jelzőtáblák, amelyeken hol zöld, hol piros fény gyulladt ki, és volt két-három úr, aki nekünk magyarázta a csodát. Azt hiszem, roppant érdekes dolgokat beszélt s mi úgy tettünk, mintha élénken figyelnénk. De meg vagyok győződve arról, hogy senki se értett többet a tudós előadásból mint én. Én pedig semmit sem értettem. Csak láttam, hogy megnyom egy gombot, aztán a másikat, s akkor a szomszéd titokzatos szobában, melybe a mienkből tág, kristályüvegablakon át be lehet látni, figyelő alakok mozdulnak s a fények itt is, ott is kigyulladnak és a várakozás izgatottan felfokozódik.

40. SZ. 1910. (57. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | BUDAPEST, OKTÓBER 2.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek: Egész évre — — 16 korona. Félévre — — 8 korona. Negyedévre — — 4 korona.

A «*Világkrónikás*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

ARANY JÁNOS SZOBRA NAGYKŐRÖSÖN.

Gyönyörű, verőfényes őszi nap. De a bárányfelhőkkel beszórt ég szelid kékje a nap tüzes pillantását már tétován mélázóvá teszi. Nem az a játszi, pajkos kaczagású, szenvedélyes, gyerekifjú ragyogása már ez többé a napsugaraknak, mint tavaszszal, hanem inkább a meglett férfi enyhe, őszi, sőt néha, — mikor az apró felhők nagyobb gomolyaggá torlódnak össze — fanyarul mosolygó, komoly derűje. Minden szépségével a gerezdérlelő magyar őszök melankóliája ez, a mikor a munkás szüretelő sohasem tudja, kié lesz a kisajtolt tüzes zamatú nedű. Méltó Arany Jánoshoz — a költőhöz, az emberhez, a magyarhoz egyaránt — a kinek életén, liráján és elbeszélő költészetén általában ez az alaphang vonul végig; s a kinek most Nagykőrös városa érczbe öntött s kőbe faragott szobrot emelt. Körülötte az őszirózsák pompájában diszelgő, zöld farácsú virágos kert, a hol valamikor a templomhoz tartozó czinterem állt, melybe a török és rácz támadás elől annyiszor menekült a lakosság. Mögötte az ódon, ma már csak szükségből hivatalos helyiségnek használt egykori gimnáziumi épület, előtte a purián egyszerűségű kálvinista templom, melynek falai talán még a tatárpusztítást is látták. Köröskörül az alacsony házak; azokon túl a végtelen Alföld. S az ekép terített asztal simaságán, ha nem fátyolos a levegő, talán a Tiszáig, a Dunáig és a Mátráig is el lehet látni... A rácson kívül és belül ünneplő sokaság, a kérgeskezű, napbarnította arczú nép: férfia és asszonya, a szines ruhákba öltözött nők változatos serege, melybe a férfiak hivatalos fekete ruhája komolykodón vegyül s ezt az ellentétes összetételű tömeget ma ugyanegy vezérlő érzés uralja.

. . . De mennyivel másként volt ez hatvan év előtt, a mikor a kőrösieknek eszükbe jutott, hogy a szabadságharcz után sulyos viszonyok közé került költőnek kenyeret adjanak. A kőrösi református presbitérium 1851 október 3-iki ülésének jegyzőkönyvében olvassuk a következő határozatot, hogy az ottani főgimnázium tanári állására «honunk egyik nevezetes költője, mint a ki a nevelésben szintén jártas és hajlammal bir, hivassék meg.» Azonban Arany János sajnálkozva irt vissza, hogy erre a nagy távolság és az út költséges volta mellett nem vállalkozhat, a mint ez a presbitérium október 9-iki ülésének jegyzőkönyvében olvasható: «Arany János úr leveléből sajnálattal olvasván, hogy a tanárságot anyagi körülményei, különösen a messzeség miatt a költözködéssel együtt járó költség tekintetéből el nem fogadhatja.» Erre a következő végzést hozták: «Az egyháztanács átlátván Arany János úrnak a messzeség miatt származható nagy költségét, hogy e tekintetben is az okozandó költsége visszapótoltassék, utazási és költözködési költségre 120 ezüst frt fizettetik ki az Egyházi pénztárból.» Most már Arany sem vonakodott tovább, hanem még október végén útnak indult egész családjával és útba

ARANY JÁNOS SZOBRA NAGYKŐRÖSÖN, STROBL ALAJOSTÓL. — Balogh Rudolf fölvétele.

ejtvén Békést és Tiszavezsenyt, november első napjaiban érkeztek Nagykőrösre, hol Mentovich Ferencz tanár házánál szálltak meg. Hogy a 120 frt akkor sem volt sok, mutatja az, hogy az útiköltség és a legszükségesebb holmik bevásárlása után Aranyéknak egy krajczárjuk sem maradt. Arany 550, majd 600 frt évi fizetésért a magyar nyelvet és irodalmat tanította az V—VIII. és a latint az V—VI. osztályokban, egészen 1860-ig, a mely év augusztusában Budapestre jött.

E két dátum közé esik Arany János nagykőrösi tanársága, ezt az időszakot a hálás kőrösiek a főgimnázium aranykorának és mivel közel tiz évig tartott, Arany-decenniumnak szokták nevezni. Arany mellett akkoriban az irodalom és tudomány jeles művelői, mint Szász Károly, Szilágyi Sándor, Szabó Károly, Salamon Ferencz, Losonczy László, Mentovich, Ács Zsigmond és Tomory Anasztáz tanítottak a nagykőrösi református gimnáziumban. A legtöbb irodalomtörténetiró mégis úgy tünteti föl ezt a kort, mintha ez Aranynak legboldogtalanabb évei közé tartozott volna. Nem tudott megszokni, mindig visszavágyott Szalontára és midőn végre a fővárosba jött, föllélegzett, mintha börtönből szabadult volna. De ennek ellentmond a tények egész tömege. Környezete, mint láttuk, nem volt hozzá távolálló és méltatlan. Szülővárosát, ha nem tudta is feledtetni, de majdnem helyettesítette Nagykőrös, a mely ugyanolyan tipusú alföldi város mind belsejében, mind környékében, mint Nagyszalonta. A városban mindenki szerette s akadémikus barátai gyakran meglátogatták. Azok szerint, a kik társaságában megfordultak, jókedélyű, vidám, adomázó, szellemes és olykor játszi is volt. Mentovichcsal együtt a legszűkebb baráti kör számára sokszorosított élczlapot szerkesztett, a melyben ártatlan tréfákat engedtek meg egymással szemben. Tanítványai is rajongtak érte. A kőrösi diákok ugyanis akkoriban kis karikás ostorral jártak, a mivel cserdíteni szoktak, de egy sem akadt közöttük olyan megátalkodott, a ki abban az utczában cserdített volna, a melyben Arany lakott. Sőt ha olyan nagyon boldogtalan, hogy szabadulni akar, két izben is elmehetett volna: előbb Kecskemétre, majd szülővárosába, Nagyszalontára sokkal nagyobb fizetéssel hivták az ottani iskolákhoz. Mégis maradt.

Hogy a tanítás annyi idejét lefoglalta, az nem annyira annak terhességében, mint inkább az ő tulzott lelkiismeretességében leli magyarázatát. Hetenként kellett ugyan 16 órát tanítania, de ő még 23 órát töltött az iskolai gyakorlatok átnézésével, a melyekre néha hosszabb birálatokat is irt. Tanítványaival a rendes tanításon kívül is foglalkozott, házi dolgozatokat is adott föl nekik, magyarázta a magyar irodalom kiválóbb alkotásait és szavaltatta őket, de sohasem engedte meg, hogy az ő verseit szavalják. Azonban legfőbb bizonyíték az, hogy nem vesztette el a munkakedvét, akart és tudott dolgozni. Itt irta két tanulmányát: *Valami az asszonánczról* (1854) és *A magyar nemzeti versidomról;* ez utóbbi a kőrösi iskola tudósítványában jelent meg 1856-ban. Lirája itt termette a legszebb gyöngyöket. Ez időben jelentek meg: *Nagyidai czigányok* (1852), *Toldi* II. (1853) és III. kiadása (1857), *Toldi estéje* (1854 és 1859), *Kisebb költemények* (1856). Itt kezdte irni *Csaba királyfi, Mátyás diadalünnepe, Bolond Istók, Daliás idők, Edua, Csanád, Az utolsó magyar* czímű hosszabb műveit, melyek azonban töredékek maradtak. Helyi vonatkozású a *Vén gulyás, A vén gulyás temetése* és a *Tetétleni halmon,* melyet Tanárky Gedeon tetétleni pusztáján irt, hová tanártársaival kirándult. Hogy egyesekkel mily bizalmas baráti viszonyban volt, mutatja az, hogy hozzá közelállók elhunytakor sirjukra verses sirfeliratot készített.

Arany János kőrösi tanársága alatt több helyen lakott. Előbb a Beretvás-féle kuriában s ezt az utczát most Arany János-utczának nevezik, majd 1856-tól 1860-ig a régi gimnáziumi épület mellett volt kis házban, melyet a gimnázium kibővítésekor bontottak le. Ez előtt állt s még ma is áll egy korhadó öreg eperfa, melyről sokáig azt hitték, hogy erre vonatkozik a Családi kör eme sora: «Feketén bólingat az eperfa lombja.» De bár ezt a költeményt Kőrösön irta Arany, akkor még nem lakott e házban. Azért mindenki Arany János fájának nevezi és vaskorláttal vették körül, de a fa már szemlátomást pusztul. Arany emlékének megörökítésére a régi gimnázium falába márványtáblát helyeztek el, most pedig előtte szobrot emeltek a költőnek.

A szobor eszméjét Ádám László, Arany egykori tanítványa, volt polgármester és földbirtokos pendítette meg, a volt tanítványok 1896 julius elsején tartott összejövetelén. Az együttlévő tanítványok nyomban 842 koronát adtak össze. Azután az intézet összes volt tanítványait fölszólitották adakozásra, majd Kozma Ferenczné buzgólkodására a mozgalom országossá vált és csakhamar egybegyűlt a szükséges 20,000 korona, mire megrendelték a szobrot Strobl Alajosnál, a ki művészi megoldással készítette el. A szobor a régi gimnázium előtt áll. A bronz mellszobor négyszögletű márványoszlopból nő ki és a márvány tölgylevelek ráhajlanak a bronzra. A fődetlen fejű és csontos koponyájú Arany szeme a távolba révedez. Az oszlop magyaros motivumú reliefdiszei szinezve vannak. A talapzaton a Vén gulyást, Arany költeményének alakját Áprily János faragta kőbe. A száztiz éves gulyás megtörten ül a karosszékben és balkezét botján nyugtatja, melybe szögekkel ez van kiverve (a hogy egykor magának az igazi vén gulyásnak a botján is rajta volt): A becsület olyan erős, mint az oroszlán. A talapzat körülfutó domborműve azt a jelenetet ábrázolja, midőn a 36 pár czímeres ökör a vén gulyással utolsó útjára ballag. A talapzat hátulján a költemény eme négy sora van bevésve:

Egy pohár bor a kezében,
Bora elfoly, keze reszket,
Vén gulyás ül a karszéken,
Múlt időkre emlékeztet.

Nagykőrös, 1855.

A leleplezési ünnep az egész ország tudományos és irodalmi világának részvétele mellett ment végbe. Beöthy Zsolt nemes tartalmú beszéde közben hullt le a szoborról a lepel, majd Szabolcska Mihály szavalta el alkalmi ódáját. A szobrot koszorúkkal halmozták el az Akadémia, Kisfaludy- és Petőfi-társaság, vidéki irodalmi társaságok, szülővárosa, a Nagykőrössel szomszédos városok, egyházak és iskolák, azok az iskolák, melyekben Arany tanult, a helybeli hatóságok, testületek és egyesületek és ma már egyetlen élő tanártársa: Szarka Mihály, a ki vert ezüstkoszorút tett a szoborra. S míg az ünnepi közönség szétoszlott, a déli nap rásütött a szobor bronz arczára, a mely mintha derüsen mosolygott volna...

Haraszthy Lajos.

ARANY JÁNOS NAGYKŐRÖSI SZOBRÁNÁL.

Magyar hegedősök dicső, nagy utóda,
Lelked új lángjával ős fajmagyar ajkú:
Sarumat megoldva állok meg előtted,
«Nagyfalusi Arany, szalontai hajdú»...
Itt, hol a szivekben még nem egy nyomod van,
S hová hazajöttél, régi otthonodban.

«Hullatja levelét az idő vén fája»,
De hulló avarja nem temet el téged.
Élni fogsz közöttünk, míg nemzeted éltét
Be nem födi végképp a síri enyészet.
S te nem is akartál egyebet remélni:
Mint «e honért, honnak és e honnal élni».

Hű Nagykőrösödnek, híres városodnak,
A te emléked ma legszebb hiressége.
S kik magyarán érzünk még e léha korban,
Egygyé olvadunk ez édes ünneplésbe'.
Glóriás nevedet, emlékedet áldva,
A «három hegy» és «a négy folyó» honába'!

Nagy idők teljében küldött el az Isten,
Szegény Magyarország, — néped dalnokául.
Áldott hivatással indultál utadra,
A szalontai kis, zsúpfödeles házból,
Lenni tolmácsaképp', dalos meseszóba'!
A magyar néplélek igaz szószólója!

Lantodon zendül meg a legteljesebben,
Mint egy csodás hangszer, a magyar nép lelke.
Mely ritkán, s csak úgy szól Istenigazában,
Ha igaz költő az, a ki fölemelte.
És hurjain a hogy játszani te tudtál:
Senkisem tudott, s hajh, többé nem is tud tán!

Testvér-barátoddal, lelked nagy felével
Zengtek «a szegény nép» vigasztalására.
Ti viszitek be az egyszerű nép nyelvét
Az örök költészet fényes templomába.
— Óh a ti dalotok!... Örökkévaló az,
Mert e nép lelkétől lelkezetten szól az!

Hirdetéd szóval is, tettel is példáztad,
(Van-e éneke, mely tettekkel nem ér fel?)
Hogy mind e világ bár a művész hazája,
De a költő mindig *egy* a nemzetével.
S hirnév virága csak addig terem néki:
Míg *népe* hallgat rá, míg *népe* megérti!

Rajzanak lelkedben gyönyörű, nagy álmok,
A magyar dicsőség daliás korából.
Csillagos sátorát fölvonja fölötted
A rege-sugalló «történeti távol»...
És tartod a multat — buzdítván elébbre, —
Nagyító tükörképp' Nemzeted elébe!

Így szállnak a szivére, s ajkáról szerteszét,
«A mult idők homályán» megszólaló regék.
Etele hún királyról, kitől a föld remeg,
S ki nekünk ezt a hont itt először vette meg!

Attila Buda harczán az álnok Detre szász
Máig szövi a hálót, s máig mienk a gyász!...
— Mind csupa nagy tanúság ajjakán a rege,
Fogsz-é okulni rajta valaha, nemzete?!

— És minden dalában egy czél van előtte:
A magyar *nagy idők* hirdetője lenni,
Nagy Lajos udvarát, Toldi Miklós képét,
Minden dicsőségünk visszaidézgetni.
Hogy e nagy időknek fénylő sugarán át,
Felejtse a nemzet búját, szolgaságát.

S mikor «sebeinkben tipra büszke lábbal»
A gőgös ellenség, — a nagy éjszakában,
Hogy a költészet lőn *egy* vigasztalásunk,
Mint a hivő-ének a halottas házban:
Égsz a virrasztók közt kétségbe', reménybe',
Torzitván sirató nótád nevetésre!

S maradék kincsünket, dalunk tisztaságát
Óvod féltő gonddal, leghűbb őreképpen,
Példaadásoddal, Vojtina gúnyjával,
Irtván a gyomot a költészet kertjében.
A hivatlanoktól híven meg is óvod,
Mint az országczímert vén Toldi Miklósod!

... A nagy magyar Alföld kellős közepében
Álljon itt érczmássa örök intőjelnek:
Hogy addig marad meg ez a föld magyarnak,
Míg rajta virágok: népdalok teremnek,
S dalunk magyarán zeng és magyarúl érez!...
— Hazám, légy hű mindig Arany szelleméhez!

Szabolcska Mihály.

A GALAMB PAPNÉ.

REGÉNY.

Irta **Móricz Zsigmond.**

I.

Pünkösdkor megyeszerte kigyultak a kettős tüzes nyelvek.

A gáti fiatal pap, az öreg Pap Éliás fia és papságában örököse, Pap Énok házasodik s eljegyezte malomszegi és zádori Zádor Iczát, egy aranykulcsos, méltóságos kisasszonyt.

A hova csak leszállott az eljegyzési kártya, mindenütt fölcsapott ama tüzes nyelvek lángja s alaposan körülnyalogatta a kihivóan drága papirlapot, a sértően finom metszésű betűket.

Husvétkor «papnéválasztó-bál» volt Gáton; harminczöt lányvendége volt a fiatal papnak s ő egy betolakodott idegent választott!

Egyszerre visszaemlékezett mindenki, hogy az a csöpp méltóságos kisasszony milyen ki-

BEÖTHY ZSOLT BESZÉDET MOND.

hivóan viselkedett azon a bálon. Mint egy pipeskedő galamb.

De mit keresett ott? A Zádorok ugyan már régen voltak ünnepelt urak e vidéken. A zádori kastélyban zsidó lakik s egér furkálja a tapétás szobákat. A homlokzaton kőből kifaragott sisakos-kardos vitéz, a ki úgy áll a nemesi czímerben, mint az ország védője, ma a zsidó kukoriczáját őrzi. Hombárnak használják a parkettes szobákat.

Nagyon lemehetett már odafent Pesten is a Zádoroknak, ha egy Zádor-kisasszonynak «parti» már a gáti pap is! Jó az Isten, hogy ezt meg lehetett érni!

És aztán, galambnak is van epéje, lelkem! Sokszor meg fogja bánni még a gáti pap, hogy harminczöt neki született szép lány közül a harminczhatodikat választotta, a kihez semmi köze.

Ezzel tűzték napirendre a nagy kérdést a mamák. De a lányok gúnyosan elvonták a szájokat és letörülték a reménység táblájáról a gáti pap nevét.

A lányoknak volt igazuk. A ritka stallum be van töltve, a gáti pap ősz elején meg is tartotta a lakodalmat.

II.

Ősz van. A fák sűrűn hullatják a levelet s a mi még ott leng-lóg az ágakon, az mind poros, fakó, csüggedt.

A nap gyenge tűzzel süt, unatkozva; amolyan vértelen vénasszonyok nyara ez, borura hajló, zsörtölődésre hajlandó, mindennel elégedetlen, mert hiszen nem is lehet kedve semmiben. Semmi sem olyan már, mint volt hajdan, mikor fiatalok voltunk, nyáron, tavaszszal . . .

A fiatal pap semmit sem érez ebből. Ott áll a felesége háta megett az ablakban s míg kinéz, úgy süt az arczáról a boldogság, az egészség, a megelégedettség, a hogy csak a boldog fiatal férjek arczáról tud az sütni. Látszik, hogy félesztendős házas korára hizásnak indul s egész életében nem fog a feje fájni.

SZABOLCSKA MIHÁLY ELSZAVALJA KÖLTEMÉNYÉT.

Ellenben a fiatal asszonyka igen fáradt, kedvetlen s a mint felemelkedik, a szív mélyéről feltörő buborékban adja ki hangulatát.

— Eh!

A következő pillanatban az ura átöleli. Hosszú karjaival át meg átfonja, mint az óriáskigyó a gidát s épen olyan mohón szívja ki a csókjaival szinte a vérét.

A szobor leleplezése. — Arany János eperfája. — A vén gulyás, a szobor mellékalakja. — A közönség.

ARANY JÁNOS NAGYKŐRÖSI SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE. — Balogh Rudolf fölvételei.

Az asszonyka lustán eltűri a csókokat, elereszti magát s egy mozdulatot se tesz.

A férfi ezt odaadásnak veszi s hirtelen felforrott indulattal csaknem belefojtja a csókjába a csöpp asszonykát.

Aztán megáll egy perczre, hogy megnézze, hogy szemmel is élvezze áldozatát s hogy annál forróbban essen újra neki.

De az asszonyka e percz alatt kedvetlen, szintelen, vékony, vánnyadt hangon, csak úgy odavetve a szót, megszólal.

— Még erre jó vagyok. Hogy egy férfi rajtam hűtse a szenvedélyét.

Mint az ostorcsapás, úgy vágja meg a szó a férfit.

— Édes! Cziczám! Iczám! — mondja.

A következő perczben azt hiszi, megértette a tréfát és egyet kaczag, egészséges, göczögő kaczajjal.

— Hát persze, hogy jó vagy, szivem! De nem hűti ám a szenvedélyt, hanem tüzeli. Holtig tüzeli.

— Hazugság!

— Esküszöm! Majd meglátod, hogy hatvan év múlva is csak ezt mondom!

— Eh. Már megúnhatta volna.

A férfiból újra kitör a kaczagás, mintha csiklandoznák.

— Egy hetes házas koromban?

A csöpp asszonykának kimered a szeme, kicsucsorodik a szája.

— Már egy hete? — mondja.

Az ura felkapja az ölébe, mint egy gyermeket s körültánczol vele a szobában.

— Bizony! Egy hete! Ma egy hete! Egész egy hete! Ma ünnepelhetjük az első jubileumot.

Letette az asszonyt a nagy, öblös bőrdivánra s maga is leült mellé. Az asszony mélázva nézett maga elé.

— Azelőtt minden dátumot tudtam... Ugy-e már vén asszony vagyok?... Van már sok rancz az arczomon?...

A férj féktelenül felnevet.

— Hát a fogam nem hull még? — s megpróbálja lógatni pirinyó újjaival. — Hát a szemem nem nedves? — és megtörli két kis kezefejével. — Hát ha éneklek, visít már úgy a hangom, mint a Zsuzsa nénié? — s hozzá is fog rögtön énekelni, az öreg koldusasszonyt utánozva, miközben komikusan lógatja jobbrabalra a felsőtestét:

Uuu-rambo csássadel,
Szool gáá datbéékéééével...

Az ura alig győzi a kaczagást. Vígan nevet, úgy sejti, hogy az a csöpp roszkedv, a melyet megérzett ma a kis feleségén, már egészen elmúlt s újra kisütött az a gyönyörű tüzű, bájos nap, a mely csodás varázszsal s utolérhetetlen édességgel ragyog ki felesége bűbájos kis lelkéből.

Pedig az asszony újra elszomorodik s rimánkodó hangon sopántja:

— Istenkém, Istenkém!... Egy hetes asszony! Egy egész hetes!... Mondja, nem únt még meg?

— Nem, drágám, nem, drágaságom. De nem ám!

— Szép magától, Énók. Milyen nemeslelkű maga, Énók! Nagyon nemeslelkű!

— Nem, kedves kis angyalom, nem nemeslelkű, hanem szerelmes!

— Nem, Énók, maga nem szerelmes, maga nemeslelkű! Csak nem tagadja? Rögtön kicsapnák a papságból, ha nem volna az! Ide szent emberek kellenek! És maga az; be is bizonyította: bámulatos erény, hogy egy hét alatt sem únta meg a feleségét, Énók!

A férj nem tudta, mennyi a kötődés, mennyi a kellemetlenkedés.

— Ugyan babukám, — mondta, — hogy lehetne téged megúnni?

— Hogy? Nagyon könnyen. A mihez könnyen jut az ember, azt könnyen meg is únja. És maga elég könnyen, sőt nagyon is könnyen jutott hozzám. Egy ilyen méltóságos kisasszonyért tovább is lehetett volna szenvedni. De én ide jöttem helyébe, nem fárasztottam semmi emberfeletti feladattal, csak úgy önként pattantam az ölébe. Lepottyantam a fáról, olyan magas fáról, a hova maga fel sem látott. Csak a szájába pottyantam: Tetszik? Tessék bekapni! Biztos vagyok benne, hogy czélszerű lett volna egy kicsit megszekirozni az úrfit, mint a többi lányok szokták. Akkor tudom, becsesebb volnék magának, ha megszenvedett volna értem. De látja, erre én el is felejtettem gondolni, mikor ideje lett volna.

— Édes, drága kis édesem, — sietett mohón, gyorsan, zagyván áradozni az ura. — Annál becsesebb, százszorta drágább vagy te nekem, hogy nem hideg észszel játszottál velem, hanem isteni, soha meg nem hálálható őszinteséggel adtad nekem magad!

— Szememre akarja hányni, hogy én kértem meg magát? — mondta éles hangon, összehúzott szemmel, kidagasztott tokácskával az asszonyka.

— Oh, azt már nem, az nem igaz! — kiáltotta lelkesen a férj. Görögtűz volt a lelkességében s nem igazság.

A felesége egy parányit legörbítette a száját.

— Ugyan hagyja, csak nem akarja úgy mutatni, mintha maga meg mert volna kérni egy méltóságos kisasszonyt.

A férfi hátraszegi a fejét s félkomolyra veszi már a dolgot.

— Azt nem. De *téged* megkértelek.

— Meg!...

Az ember nem tudja, mi van ma köztük. A kis asszony lehajtja a fejét és Magdolna-arczczal suttogja:

— Énók!

— Tessék, szivem!

— Ugy-e nem fog megúnni soha?

— Soha!

— Soha?

— Soha, soha! Soha! De te, te nem únsz-e meg engem! Te drága, te kedves, te angyali jó!

A csöpp asszony belenézett az ura szemébe s valami könnyes fényességet látott abban.

És arra egy pillanat alatt tökéletesen elröppent minden köd a lelkéből, a mely ma már titkokkal kisértett és odavetette magát a keblére s feleletül az ajkára tapasztotta az ajkát.

A férfinak ködök ereszkedtek a szemére s magához fonta, úgy magához lapitotta a feleségét, mintha most kapta volna meg.

Egy hosszú percz telt el a hosszú csók alatt, akkor az asszonyka felkiáltott:

— Jaj, de milyen poros annak a diványnak a háta!

Kibontakozott az ura karja közül. Ez nem értette, mi történt, mit is mondott a felesége, csak nézett, nézett s a szeme véres ködben úszott.

— Oh, te hülye! — kiáltott az asszonyka, s kétfelől beleragadva az ura hajába, erősen megczibálta azt. — Hát nem tudod, hogy nem élünk meg így, már egyszer dolgozni kell valamit! Rendbe kell szedni ezt a lakást!

S úgy sietett rendbeszedni a lakást, hogy letérdepelt az ura elébe s odanyújtotta neki csókra a száját.

III.

Délben az ebédnél, mikor a legjobb falaton osztoztak, az asszony odasúgott az urának:

— Soha?

— Mit édes?

— Soha?

— Soha!

De azért nem tudta, mi az a soha! Mind a ketten nevettek.

Délután kinn voltak a kertben. Gólyák röpködtek a levegőben. Útra készülődtek. Az asszonyka utána bámult a madaraknak, s elfogta kezével az úszó ökörnyál végét, a mit a mezőről hozott be a szél.

— Soha? — kérdezte mélán az urától.

Ez ránézett s megértette. Meghatottan szorította meg a gyönyörű gyermekasszony karját s szerelmesen súgta a fülébe:

— Soha, soha, soha!

Éjszaka felébredt az asszony s feltépázta az urát. Ez álmosan meresztgette a szemét.

— Gyertyát gyújtsak? — kérdezte.

— Ne! — mondta durczásan az asszony.

— Hát?

— Felelj.

— Mire?

— Felelj.

— De gyöngyöm, ha nem tudom, mire.

— Tudod!

— De...

— De tudod, tudod, tudod!... Csak nem akarod, mert most nem mered igérni, mert most csönd van: s a jó Isten hallgatja, mit beszélünk!

A férjnek világosság gyúlt az agyában s felkiáltott:

— Soha! Soha! Soha!

Az asszonyka gyügyögve bújt a hóna alá, mint egyik galamb a másiknak s egy percz múlva már aludt. De a férfi soká nem tudott elaludni, élvezte a boldogságot, a ki ott aludt az ölében, s a ki még éjjel sem hagy békét, éjfélben is tudja éreztetni ezt a nagy boldogságot. Éjfélben is megesketi rá, hogy sose hül ki a szerelem köztük.

A következő nap újra csendesen telt el. Millió kaczagással s milliárdnyi örömmel.

Aztán egy-két borús nap jött.

Az asszonyka néha azt mondta, hogy rendezni kell a sifonokat, de sohasem jutott odáig, hogy ki is nyissa a szekrény ajtaját.

Néha elhallgattak s hosszan elültek egy helyben. Egymásra borultak s úgy tetszett nekik, mintha nem is volna más nesz a világon, csak egymás szivének a dobogása.

A kis asszony néha felnézett az urára, bele a szemébe s szó nélkül megkérdezte a kérdését. Az ura már várta, rögtön eltalálta s az ajkát rátapasztotta a rózsaszinű kicsi kagylókra s belesusogta:

— Soha, soha, soha!

Egyszerre csak, úgy délfelé, az asszony egy ilyen súgás után hirtelen elkomorodott. Az ura megütődve vette észre.

— Mi az tubám?

— Eh!

— No, mi az!

— Hagyjon békén, már olyan közönyösen mondja, mintha a szél dudálná a fülembe: sss—ssso—sss.

A férj felkaczagott.

— Meg tudná tenni, hogy ezer esztendeig ne tegyen egyebet, csak ezt súgja a fülembe? De nem így ám, ilyen unalmasan, hanem mindig olyan frissen, mintha először mondaná életében.

A férfi meghökkenve nézett rá s elgondolkozott azon, a mit az asszony mondott.

— Úgy-e nem felel?

— Drágaságom!

— Meg? Meg?

— Kis tubám, — mondta a férfi s megilletődve ölelte meg az asszonyát.

— Hagyjon békén.

A csöpp asszony arczán egész komoly harag látszott. Az ura békíteni akarta.

— De csöppem, semmit sem lehet kétszer egyformán mondani.

— Nem is azt akarom, hogy egyformán mondja. Hiszen az a bajom, hogy már százszor tudja egyforma unalmasan mondani.

Az ember nevetett.

— Mondja olyan frissen, olyan meglepetve, olyan szerelmesen, mint mikor először mondta.

— Én édesem, már úgy nem mondhatom, ha nem akarok szinészkedni; már csak meggyőződéssel mondhatom. Csak úgy mondhatom, a hogy érzem.

— Mondja azt maga még meggyőződés nélkül is, ha úgy mondja, a hogy érzi.

— Hát azt akarod, hogy inkább hazudjam?

— Azt hát.

— Na!

— Hát nekem nem mindegy, ha meggyőződésből mondja, hogy szeret, vagy ha úgy hazudja, de úgy, hogy én nekem el sem lehet képzelni, hogy nem meggyőződésből mondja?

— Ó, te drága kis sophista.

Az asszony elkeseredve nézett maga elé.

Az ura hiába csókolta le a szemét, az arczát, a száját, nem is érezte, nem törődött vele.

— De babikám, hát mit tegyek, hogy meg legyél elégedve?

Az asszony egy pillanatra felelevenedett.

— Nem unsz meg soha? — kérdezte kémlelő tekintettel.

— Soha! — kiáltotta az ura, s valóban olyan meglepetés és öröm volt a szavában, mint legelőször.

— Így, így! — kiáltott az asszonyka. — Így! Mégegyszer, mégegyszer!

— Soha! — szólt az ura egyszerűbben, de a hogy az asszonya arczára nézett, s látta a hangjától egy pillanat alatt rideggé, hűvössé lett arczocskát, ijedten kiáltott fel újra: Soha!

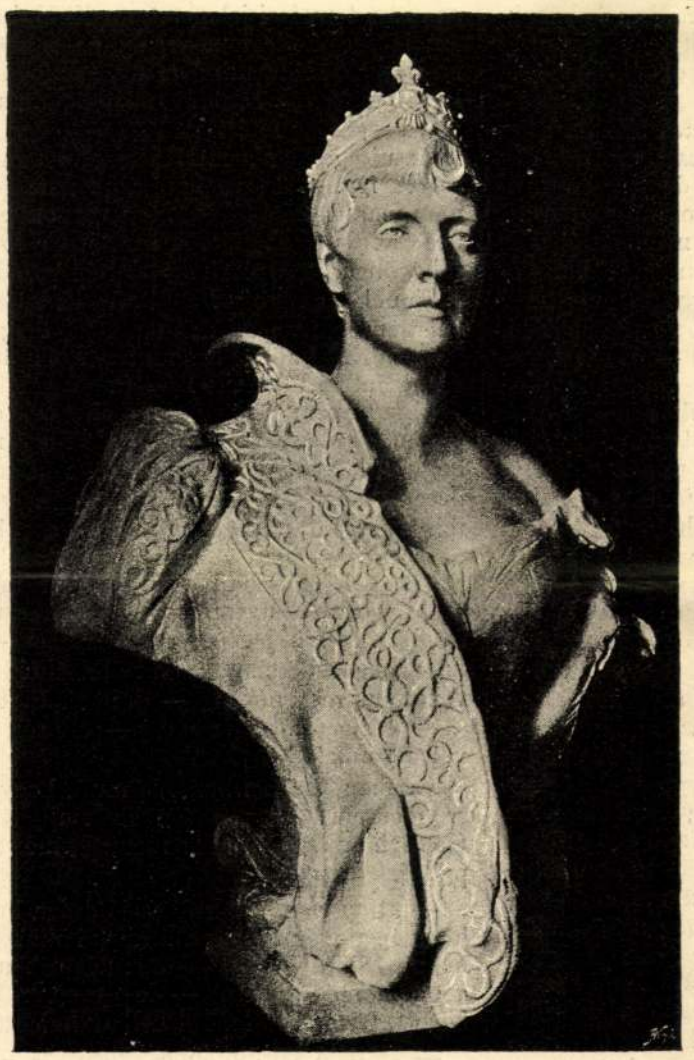

Strobl Alajos: *Klotild főherczegasszony mellszobra.*

Strobl Alajos: *József főherczeg mellszobra.*

EGYVELEG.

* **Az egyedüli kozmopolita** a madárvilágban az eddigi tapasztalatok szerint a varju, melyet, bár különböző évszakokban, a földgömb minden országában fel lehet találni.

* **A Rothschild-család vagyonát** egy dr. Flürscheim nevü nemzetgazda 4000 millió márkára és évi jövedelmét 140 millió márkára becsüli.

* **Az új-évi nagy fogadásoknál** legelőször fogja viselni Carnot elnök a becsületrend legiója nagymesteri jelvényét. Ezt a jelvényt még I. Napoleon készíttette, de a commune idejében elégett s azután a leírások után készítettek másolatot, kihagyva róla a császári sast és az «N» betűt. A másolat már Grévy idejében készen volt, eddig azonban senki sem használta.

* **A közös nemzetközi világkiállítást** csakugyan megtartják Brüsszelben és Antwerpenben egyidejüleg 1894-ben. Brüsszelben a mezőgazdaság és ipar termékeit állítják ki, Antwerpenben a hajózási, katonai, gyarmati és egészségügyi tárgyakat. A két várost rendesvágányu villamos vasut fogja összekötni, melyen az utasok a 45 kilométer hosszú távolságot tíz percz alatt fogják megtenni. Nevezetes, hogy az egész vállalatot magánosok létesítik államsegély nélkül.

* **A legrégibb torzkép** a turini muzeumban van. Egyiptomi papyrustekercs különböző alakokkal. Láthatunk rajta együtt muzsikáló oroszlánt, majmot és krokodilt; továbbá majmot Pharao öltözetében, fegyverzetével és jogarával s előtte magasrangu hivatalnok alakjában egy ajándékot hozó macskát, mellette ökröt, mint szertartásmestert. Más helyen oroszlán sakkozik gazellával, ismét más helyen egy ló mászik fel fára, hogy az ágak közül menekülni nem tudó orrszarvut onnan lesegitse. Az alakok igen ügyesek.

* **Nemzetek gazdagsága.** Ujabb számítások szerint Angliában egy emberre átlag 2470, az amerikai Egyesült-államokban pedig 2080, Francziaországban 2240 forint jut, s az utánuk következő leggazdagabb országban, Németországban, már csak 1400 forint.

* **A földgömb** a holdból nézve mintegy 14-szer nagyobb felületü s átmérője is négyszer nagyobb, mint a minőnek a hold a földből látszik, egyuttal fénye is 14-szer nagyobb, mint a mi holdfényünk s így már kissé erős is lehet az ábrándozóknak.

* **Clevelandnak**, az új amerikai elnöknek, arczképét készítette el egy new-yorki irómüvész oly módon, hogy az arczkép minden vonása s az árnyalatok is betükből állanak, melyek Cleveland beszédeiből egyes részleteket tartalmaznak. A szavak száma mintegy 13.000 s mindmegannyi teljesen olvasható.

* **Csendes ország.** Japánban a nyilvános árverések csendben folynak le, nem ugy, mint nálunk. Minden vásárolni akaró ajánlatát nevével együtt czédulára írja s egy dobozba teszi, melyet bizonyos idő mulva felbontanak s a tárgyat a legtöbbet ajánlónak adják.

Strobl Alajos: *László főherczeg mellszobra.*

AZ ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLITÁSÁBÓL.

* **A legnagyobb gőzhajó a világon** jelenleg a «Campania», melyet a Cunard-társulat építtetett Glasgowban. Hossza 176 méter s szélessége 17 méter, tehát nem sokkal kisebb, mint a világhirü «Greet Eastern» volt. A hajó 19.000 tonna víz helyét foglalja el s óránkint 21 fonalnyit halad.

* **A zuluk illemtana** megkivánja, hogy ha valaki egy főnök kunyhójába lép, egész csendben maradjon, mintha senki sem volna jelen. A főnök is hosszabb ideig hallgat s csak egy pár percz mulva szólal meg igen méltóságos hangon ekkép: «Látom önt», mire a vendég is igy válaszol. Minél hosszabb szünetet tart a főnök a megszólítás előtt, annál többre becsüli vendégét.

* **Uj csalogató szer.** Egy san-franciskói orvos kihirdette a lapokban, hogy kötelezi magát minden egyes esetben, midőn az általa kezelt beteg meghal, a temetési költség felét kifizetni.

* **Óriási villamos lámpát** állít fel a Schugler czég a hires szabadság-szobor tetejére a new-yorki kikötőben. A lámpa világító ereje 55.000 gyertyalángéval lesz egyenlő.

* **A föld szagának** megállapítása végett kutatásokat kezdtek *Bertholet* és *André* franczia tudósok. Laza, nedves földet destillálva, igen erős kámforhoz hasonló repülő illatot találtak, mely azonban teljesen különbözik minden eddigi vegyi összetételtől. Az új anyag tömege igen csekély volt, a kisérletül vett földnek alig egy pár milliomod része.

* **A franczia pezsgő** kiheverte a philloxera-vészt. A mult évben 24 ¼ milló palaczkot készítettek s azelőtt 25¾ milliót. A valódi Monssenux készlete jelenleg valamivel több 119 millió palaczknál s ez körülbelül öt évi fogyasztásnak felel meg.

* **A villamos fütést** legelőször alkalmazzák a new-yorki Broadway egy nagy 14 emeletes épületében. Az egész épületet kizárólag villamos erővel világítják és fütik Hale és Adams rendszere szerint s e czélra 6000 izzó lámpa s 40 ívlámpa volt szükséges.

* **Xalandos utat tett meg** az Atlanti-Oczeánon egy Andrews nevü kapitány. Kis, csak 15 láb hosszú csónakjával indult útnak New-Jersey állam Atlantic-City városából, s 55 nap mulva érkezett Lissabonba.

a nagy sikereit megelégelt végzet gazdag élete utolsó felvonásául tartott fenn számára. Az összehasonlítás érdekes a közvélemény előtt bevádolt *Lesseps* két alakja közt: a mikor egy benső összeütközés lelkiismereti harczából kerül ki erkölcsileg győztesen, s a mikor a körülmények végzetes összejátszása juttatja aggkora tehetetlenségében a vádlottak padjára. Minő ellentét egy ember életpályájában a dicsőség és rágalom két sarkpontja közt. De a kit a szerencse emelt magasra, annak bukását nem bocsáthatja meg az emberiség köznapi morálja. Jaj annak, a kit halála előtt ünnepelnek; a gondviselésnek bölcs rendje az, hogy a dicsőség jobb részét a halál oltárára helyezi koszorú gyanánt azoknak, a kik az emberiségért áldoztak és küzdöttek, melynek magasságába nem nyujthatja utána kegyeletlen kezét — leveleit megtépdesni — a törpe irigység.

V. S.

BELLAMY.

Angol elbeszélés. — Irta *Payn Jakab.*

Mikor, mint egészen fiatal ember, először jöttem fel Londonba, valamelyik vidéki ismerősöm igen meleg ajánló-levelet adott Pullen úrékhoz. Pullen úr gazdag ember volt, a ki erre a gazdagságra a mi vidékünkön tett szert, s most Londonba vonult vissza, élvezni azt. Ezt a lehető legtiszteletreméltóbb módon cselekedte, noha, — cornwalli értelemben és mondás szerint, — bizony csak olyan «parvenu» volt. Pullen úr atyjának, — tudniillik, — megvolt az a szerencsétlensége, hogy egy egészen közönséges bányász volt, a ki két keze munkájával kereste a maga kenyerét; — oly körülmény, mely okot szolgáltatott arra, hogy fia ki legyen zárva a «jobb társaság»-ból. A vidéki családok társadalmi állása attól függ, hogy hány nemzedék választja el őket a kézimunkától, Cornwallban különösen azon dátum messzeségétől, mikor napvilágra léptek, — a bánya sötét tárnáiból.

A londoni társaság effélével nem sokat törődik. Itt az embert, jó vagy rossz, annyiba veszik, a mennyit ér, és nem tudakozódnak a rokonai és az ősei után. Itt hát Pullen úr szívesen fogadtatott mindenfelé, lévén jókedvü czimbora, és Pullenné asszony pedig, mert igen jó természetű nő volt, s különösen, mert oly jól bele tudta magát találni a gazdaságba, a melybe úgy cseppent belé, hogy soha senk ise merte volna feltenni róla, hogy legalább is már nagyanyja ne lett volna hasonló szabású úri dáma, és ha valaki azt merte volna állítani, hogy a néhai Pullen úr, Pullen úrnak az atyja, bányász volt, bizonyosan azt a feleletet kapta volna, hogy «ez az eset akkor igen erős argumentum a mesalliance mellett»...

Otthon Porthperran-ban, habár bizonyos tartózkodással viselkedtünk ez iránt a tiszteletreméltó pár iránt, elösmertük érdemeiket, és legkevésbbé sem tartózkodtunk (a meddig ez az ő saját házukon kivül történhetett) fentartani velök az ismeretséget és felhasználni azt, mihelyt csak valamely alkalom adta magát elő. Igy történt, hogy a mint a Bullion és Ingot czégnél sikerült az első üzletvezetői állást megkapnom, egy perczig sem haboztam ajánló-levelet szerezni magamnak Pullenékhez Londonba. Azt hittük ugyanis, — és talán ők magok is azt hitték, — hogy Londonban laknak, holott lakásuk legfölebb külvárosinak volt nevezhető, ha pláne nem «falusi»-nak. Lakásomtól, a King-Streeten jó darab út volt hozzájok, minél fogva nem igen gyakran vettem igénybe vendégszeretetöket bár mily szivesen ajánltatott is az föl. Az emberek, a kikkel ebédjeiken találkozni lehetett, ép mint magok, középkoruak voltak, a mi nem igen illett az én fiatal koromhoz és fiatalos vérmérsékletemhez. Azt hiszem, üzletemberek lehettek, a kikkel Pullen úr üzleti összeköttetésben állott, és mindig oly dolgokról beszéltek, a mikből én egy szót sem értettem. Ha a háznál fiatal leányok lettek volna, a dolog kétségkivül egész más leendett, s én igen örömest vettem volna részt a kisasszonyokkal egy-egy lawn tennis parthieban; de fájdalom! egyetlen ifju arcz sem volt ott látható soha, hogy egy kissé jobban vonzott volna Pullen úr tiszteletreméltó házához.

Sőt ellenkezőleg, hogy egész őszintén bevalljam, volt egy bizonyos körülmény, a mely inkább még visszatartott attól, hogy a Pullen-családdal bizalmasabb ösmeretségbe keveredjem és házuknak gyakoribb vendége legyek, egy bizonyos körülmény, bátran merhetem oknak nevezni, Bellamy, a ház inasa.

Némelyeknek tán hihetetlennek látszik, hogy egy magamfajta distingvált fiatal embert egy közönséges inas feszélyezzen; de hát én még nagyon fiatal valék és Bellamy ezt annyira éreztette velem, hogy fölénye igen nyomasztólag és kényelmetlenül hatott rám. Igen komoly, ünnepélyes és tiszteletreméltó férfi volt. Nem egyszer hallottam már inasokról, a kik úgy néznek ki, mint valami püspök, ő azonban — és ezt határozottan állíthatom — olyan volt, mint egy érsek. Akkor került Pullen úrékhoz, mikor ezek Londonban telepedtek le, s azóta mindig nálok volt. Pullenné úgy beszélt róla, mint egy valódi kincsről, de azt hiszem, hogy titokban félt tőle, s meg vagyok róla győződve, hogy férje nem kevésbbé, habár igyekezett magával elhitetni, hogy ez merő ragaszkodás és nem félelem.

Kezdetben azt hittem, hogy tán Bellamy valahogyan nyomára jött a rémítő titoknak, t. i. hogy Pullen úr atyja bányász volt és eme titok birtokában a tiszteletreméltó házaspárt hatalmában tartja. De ez a föltevés csak addig élt bennem, a míg le nem vetkőztem a magammal hozott porthperrani előitéleteket. Azelőtt (legalább ő úgy adta elő) első-rangú szállodákban volt alkalmazva, a hol igen előkelő emberekkel volt alkalma megismerkedhetni, — s nem lehetetlen, hogy ez imponált olyan nagyon a szegény Pullennek, s alapította meg a háztartásban Bellamy tekintélyét. Az egész házat ő vezette és pedig nemcsak mint valami házvezető, hanem legalább is mint egy egyházi-elöljáró, és oly méltóság vette körül, mint csak előkelő egyházi-szolgálatban állókat szokott.

De a mi legjobban elkeserített iránta, az volt, hogy Bellamyvel szemben igen-igen fiatalnak éreztem magamat és mennél inkább küzdöttem ez érzés ellen, annál fiatalabbnak. Észrevettem, hogy az ebédnél mindig kisebb boros-poharat adott nekem, mint másoknak. Lehet, hogy az egész csak véletlen volt, de én szándékos gondoskodást láttam benne, tisztán abból a föltevésből, hogy a bor nekem könnyen megárthat. Sőt egy alkalommal, mikor a vendégeknek valami liqueur-t töltögetett, Bellamy egyszerűen kikerült, mintha azt akarta volna vele mondani; «ilyesmi nem gyermeknek való».

Szégyeltem volna bevallani, bár úgy volt, hogy egyedül Bellamy volt az oka, hogy látogatásaim egyre ritkábbak és ritkábbak lettek, majd egészen elmaradtak.

A megbánás és lelkiösmereti furdalás szülte végre bennem az elhatározást, hogy hosszú kimaradás után, egy szép szeptemberi nap délutánján, meglátogassam őket. Vagy tán inkább az tette, hogy ismerőseim legnagyobb részt távol voltak a várostól, és így nem igen válogathattam a vendégszeretet igénybevételére alkalmas helyek közt. Egy jó ebéd a jámbor öreg Pullenéknél, habár Bellamy egy oldaltekintettel szememre veti is ifjuságomat és járatlanságomat, még mindig jobb, mint egyedül ebédelni valamelyik korcsmában, miután klubokba sohasem jártam.

Képzelhetni, mennyire gyötört a lelkiösmeret, mikor e vendégszerető ház ajtaja felé közeledve, az előtt egy halottaskocsit és két, feketébe öltözött, temetkezési-vállalati szolgát pillantottam meg. Kétség nem férhetett hozzá, hogy vagy Pullen ur, vagy tiszteletreméltó neje (mert a mint említém, családjok nem volt) az utolsó, nagy út küszöbén állt, azon az úton, a mely egy örökebb hazába vezet.

A koporsót ép' előttem hozták le és tették fel a nevezett gyászszekérre, a mint észrevettem Bellamyt, mély és tiszteletreméltó fájdalmában, a szegény földimaradványoknak utolsó istenhozzádot intve.

Nem vagyok cseppet sem keményebb szivű, mint bármely más korombeli fiatal ember (a kik a cynismust legfelebb affektálják kissé, mert abban az érettség és férfiasság jelét látják), de egészen magamon kivül voltam, abban az erős meggyőződésben, hogy soha életemben sem láttam képmutatóbb gazembert. Ugyannyira, hogy — nem akarva a szegény halott emlékét megsérteni azzal, hogy a szomorú eset részletei felől ettől a nyomorulttól tudakozódjam és nem akarva hallani sem a gazembernek képmutató sohajtozásait — megfordultam, s ott hagytam az egész temetési jelenetet, a nélkül, hogy csak azt is megkérdeztem volna, az öregek közül melyik a halott, mindazáltal azonban, bármelyik lett légyen is, mély megilletődéssel a szomorú esemény fölött.

Az ujságokban semmit sem olvastam a dologról és igy, — közös barátaink nem lévén, — nem maradt más hátra, mint várnom egy ideig, hogy aztán részvétlátogatást téve, a továbbiakról gyöngéden és résztvevőleg tudakozódhassam.

Ennek a szomorú kötelességnek teljesítését a véletlen nem remélt módon előzte meg az által, hogy körülbelül két hét mulva, a Cityben, magával Pullen úrral találkoztam.

«Bizonyosan a szegény felesége volt,» — gondolám mindjárt magamban, de rögtön feltünt, hogy bár roszabb hangulatban van, mint rendesen, még sem látszott annyira levertnek, mint egy hű férjnek, a ki alig egy hete lett özvegygyé, — illett volna lenni, s a mellett még nem is volt gyászban. A mint észrevett, kissé mosolygott (én ugyan úgy vettem észre, hogy meglehetősen hidegen, a mit különben — tekintettel hosszas elmaradásomra házuktól, nem is vehettem rosz néven), — és igy kiáltott fel:

— «Alig ösmertem meg, — oly rég óta nem volt nálunk!»

Valóban, három hónapja mult, hogy feléjök se mentem, egész a főnebb említett esetig. Gondolám, legjobb lesz mentségemet erre alapítani.

— «Úgy van az, kedves jó drága Pullen úr, hogy épen meg akartam látogatni önöket a mult hónap 18-án, (bizonyosan emlékezik a napra, gondolám magamban), — de olyan körülmények között, természetesen, el kellett halasztanom.»

— «Miféle körülmények között?» — kérdé nem értő arczczal. — «Bármily körülmények között is örömünkre szolgál láthatni önt magunknál.»

— «De egy oly szomorú eset alkalmával, oly borzasztó szerencsétlenség közepette, mint a mely az ön házát érte...»

— «No, hiszen, igaz, hogy kellemetlen dolog volt, ha arra czéloz, de hát nem épen olyan borzasztó szerencsétlenség.»

Mondhatom, nagyon fájt ezt a tisztességes öreg Pullent egyszerre ilyen közömbösnek, hogy ne mondjam szívtelennek látni, mikor szegény boldogult neje olyan kedves, jó asszony volt és — úgy látszott — igen jól éltek együtt.

— «Nem tudom, — felelém kissé hidegen, — hogyan gondolkodik Ön az ilyesmiről, de mikor az embernek a házától egy koporsót visznek el és a koporsóban...»

— «Hát azt is látta?» kérdezé mindegyre komolyabban és elbcruló arczczal.

— «Persze hogy láttam.»

— «Akkor, — mondá gondteljesen és leverten, mintha valami rosz hírt hallott volna, a melyre nem volt elkészülve, — csak arra kérem, fiatal barátom, legyen oly jó és ne szóljon az egész dologról egy szót se senkinek.»

Ezzel idegesen megrázta kezemet és gyorsan elsietett.

(Vége következik.)

KICSINY UDVAR....

Kicsiny udvar két ablakja
Lelkem nehéz gondolatja
Sok bús órán oda tér meg.
Beh más is volt ott az élet.
Nem vert ott a gond le engem.
Nem ért ottan el a bánat.
Édes anyám kis hajléka.
Úgy vágyom én teutánad.

Hiu álom, vége, vége.
Szivem kincse, lelkem fénye,
Nagy temetőn kősirba' van.
Magam vagyok, magam, magam.
Most is megvan az az udvar.
Most is megvan az a hajlék.
Jaj, ha oda kéne mennem,
Én istenem, belehalnék.

Hamvas József.

e napon a budai királyi palota kápolnájában s a Mátyás-templomban ünnepélyes isteni tisztelet volt.

A német császárné e hó 27-ikén délelőtt utazott el gyermekeivel együtt *Abbaziából*, hol márczius 13-ika óta időzött. Azóta nagy élénkség uralkodott az Adria e kies vidékén és Fiumében. Márczius 21-ikén a német császár is Abbáziába utazott, ott töltötte a húsvéti ünnepeket, s uralkodónk is látogatást tett a német császári családnál. Az abbaziai enyhe éghajlat, a tengeri levegő nagyon jó hatást tett a császárnéra és a császári gyermekekre, s valószinüleg ismét fölkeresik e helyet a tavaszi hetekben. Ápril 26-án, az elutazás előtti estén, a «Moltke» német hadihajón tűzijáték volt, a hajó fedélzetét villamos fénynyel világították ki. Majd a parkban volt tűzijáték, a tengeren pedig velenczei ünnepet rendeztek.

Gr. Zichy Géza intendáns lemondása. Gr. *Zichy* Géza, a nemzeti szinház és operaszinház intendánsa, a neje halálával ért sulyos csapás következtében beadta lemondását. Rövid idő alatt az intendánsi, a nemzeti szinháznál pedig az igazgatói állás is betöltendő. Az intendánsi állásra báró *Radvánszky* Gézát emlegetik, kivel a belügyminiszter már meg is kezdte a tárgyalásokat.

Munkácsy «Honfoglalás» képét ápril 24-ikéig 70,000-nél többen nézték meg a múzeumban.

Kossuth szobrára. Budapest székesfőváros ápril 25-iki közgyülése *huszezer forintot* szavazott meg. A *Nemzeti kaszinóban* gr. Károlyi István lelkes beszédben inditványozta, hogy a választmány *ezer* frtot szavazzon meg. Ezt gr. *Zichy* Nándor és gróf *Szapáry* Géza ellenezték. Gr. *Károlyi* István ujabb felszólalására, melynek támogatására *Ugron* Gábor is felszólalt, a választmány megszavazta az ezer frtot.

A legutóbbi kimutatás szerint az országos bizottsághoz 51,655 frt küldetett be, természetesen nem az egész eddig begyült összeg, mert a gyüjtések még most folynak javában. Nagyobb összegeket adtak: id. gróf Zichy N. János 300 frt, az Orsz. magyar képzőművészeti tarsulat, Munkácsy Mihály Honfoglalásának egy napi jövedelméből 506 frt, özv. Vetsey Sándorné 100 frt, Ganz és társa részvénytársaság 1000 frt, Saxlehner András 500 frt, Kereskedelmi társulat 100 frt, Békési népbank 50 frt, stb.

* **A Kossuth szobrára** e héten a következő adományok érkeztek lapunk szerkesztőségéhez:

Id. Betyár Gábor gyűjtése Ó-Kécskén 5 frt 80 kr. (Ehez járultak id. Betyár Gábor 1 forint, özv. Rátz Lajosné Eszényi Lidia 1 forint, Szényey Mihály 1 frt, Tóth Sándor 50 kr., Szürszabó Dávid 30 kr., Német Gábor 2 frt.) A múlt számunkban kimutatott 36 frttal együtt *41* frt *80* kr.

Ruttkayné Kossuth Lujza asszony már teljesen fölépült gyöngélkedéséből, de azért orvosai tanácsára még mindig karlsbadi kurát kell használnia. A magyar hölgyek diszalbumját szombaton d. e. 11 órakor adja át az agg úrnőnek egy nagyszámú hölgyküldöttség.

A Baross-szobor. Baross szobra egész háborusságot idézett elő. A szobor-pályázat juryje az első dijat *Strobl* Alajosnak itélte oda, a másodikat *Széchi* Antalnak. *Strobl* azonban, úgy látszik, hogy a jury némely kifogása, vagy a jury némely tagjának szobrára tett megjegyzései által művészi ambicziójában sértve érezte magát, mert pályázó művét idő előtt elvitte és a nyert pályadijat föl sem vette. A szobor százas bizottsága e hó 20-ikán gyült össze, hogy az emlékmű elkészítéséről határozzon. Többen elitélték Strobl eljárását, s az eredmény az lett, hogy a beadott 39 szavazat közül 31 szavazattal *Széchi* Antal pályaművét fogadták el kivitelre, s egy bizottságot választottak, mely Széchivel a szerződést megkösse. Jóváhagyták a jury azon javaslatát is, hogy négy mintát ezer koronával megvásárolnak. Ezek *Köllő*, *Donáth*, *Kallós* és *Vasadi* mintái, melyeket valamelyik muzeumban fognak elhelyezni. A bizottság még bejelentette, hogy a szoborra jelenleg 93,000 frt van együtt.

Strobl nem nyugodott bele a százas bizottság határozatába, s az országos képzőművészeti tanácshoz fordult, mely azonban nem felebbezési forum, a százas bizottság határozatát föl nem oldhatja, csak erkölcsi elégtételt adhat. Strobl szobra ellen többen a talapzat miatt tettek kifogást, mely egy szikladarab, s kőből faragandó vizhullámokat is tüntet föl. Strobl a tanácshoz irt levelében «a megbotránkozás keserűségével szivében» hozza föl, hogy ő az építész mesterséges architekturáját a természet keresetlen architekturájával kivánta helyettesíteni, a talapzatot is bele vonni a jellemzés egységébe, azért lépett ki a konvenczionális határok közül s Barosst nem fényes kőkoczkára helyezte. Kéri a tanácsot, hogy ez az ügy, mely a művészi szabad gondolkozás kérdésével azonos, a bukásból fölemeltessék. Kijelenti, hogy a neki itélt első dijat nincs szándékában a maga részére fölvenni, hanem az óhajtása, hogy az ő és a Széchi terve közt külföldi (franczia és angol) nagy szobrászok birálatai dönthessenek, s a birálati költségekre ajánlja föl a neki itélt ezer forintnyi összeget.

Ajándék Huszt városának. *György* Aladár, a derék iró s lapunk dolgozótársa, ötvenedik születésnapja alkalmából szülővárosának, *Huszt*nak, odaajándékozta ötezer kötetből álló értékes könyvtárát s a könyvtár fentartására évenként háromszáz forintot ad. A város törvényhatóságának közgyülése köszönetet mondott az értékes ajandékért.

— A fürdőidény alkalmából felhivjuk t. olvasóink figyelmét a Nagyvárad melletti **Félix-fürdőre,** melynek kitünő gyógyereje és hatása a legkülönfélébb bajoknál egész Európában ismert. Bővebb felvilágositást a lapunkban megjelent hirdetés nyujt.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: ANDRÁSSY GYULA, volt országgyülési képviselő, Esztergommegye bizottsági tagja, 59 éves, Visegrádon. — GLUZEK GYULA, a mezőhegyesi állami ménesbirtok igazgatója, jeles szakember, ki a nevezetes gazdasági telepből valódi mintagazdaságot alakitott, s kinek halálát nagy rokonság és sok tisztelő gyászolja, Budapesten, 46 éves korában. — HEGEDÜS JÁNOS, a nagy-enyedi ref. theológiai akadémia tanára, ki negyvenhat évig buzgón működött mint tanár, élete 73-dik évében. — ZARKA SÁNDOR, a régi megyei élet köztiszteletben élt férfia, Vasmegye volt alispánja, 86 éves, Kőszegen. — SCHNIRCZ JÓZSEF, plébános, ki a szabadságharcz alatt mint a vörössapkások hadnagya huszonkilencz csatában vett részt, az abauj-tornamegyei Görgő községben, melynek hosszu időn át plébánosa volt, 69 éves korában. — RÁCZ JÓZSEF, cz. kanonok, csanádpalotai plébános, 82 éves, Csanádpalotán. — SIMON PÉTER JUKUNDIÁN, a ferenczrendiek nagyszebeni társházának legidősebb tagja, aranymisés pap, a csiksomlyói tanitóképzőintézet volt igazgatója, a szebeni rendház főnöke, 82 éves korában, Nagyszebenben. — BARA ÖZSÉB, minorita szerzetrendi áldozó pap, 48 éves, Marosvásárhelyen. — BESSE DEZSŐ, törvényszéki biró, Aranyos-Maróthon, 32 eves. — Id. SZÖLLŐSSY ISTVÁN, nyugalmazott képezdei tanár, 1848—49-iki nemzetőrtiszt, 65 éves, Kolozsváron. — RIDLEY ISTVÁN, a székelyudvarhelyi állami főreáliskola tanára, Székelyudvarhelyen. — Id. SARKADI NAGY ANTAL, birtokos, 70 éves, Szentesen. — RUZSITSKA FERENCZ, 54 éves, Kassán. — TURCHÁNYI SOMA, 1848—49-iki honvédhuszárfőhadnagy, nyug. állami utbiztos, 80 éves, Mohácson. — RITTINGER KÁROLY, szent-gotthardi nyug. adóhivatali ellenőr, 44-ik évében, Budapesten. — GERDENICS FERENCZ, államvasuti álomásfőnök és főellenőr, Kőbányán. — BIERMANN GUSZTÁV, kereskedő, régi honvéd, ki Budavár bevételénél vitézségi érdemrendet kapott, 68 éves, Nagyszombatban. — KOSZTA SÁNDOR, földbirtokos, Küry Klárának, a népszinház művésznőjének anyai nagybátyja, 72 éves, Békésen. — Budai GOLDBERGER SIMON, 80 éves, s halálát nagy rokonság gyászolja, Budapesten. — DUNAJCSIK JÁNOS, evang. lelkész, 43 éves, a tolnamegyei Kalaznón. — ROTTER MÁRTON, régi honvéd, 70 éves, Verseczen. — SOÓVÁRY FERENCZ, kir. tanácsos, kolozsvári pénzügyigazgató, ki sok ideig a pénzügyi közigazgatási biróság elnöki titkára volt, s kit csak a napokban neveztek ki Kolozsvárra, a hol önkezüleg vetett véget életének.

Széki gróf TELEKI DOMOKOSNÉ, sz. gróf Teleki Klementin Kolozsvárott. Egyike volt az erdélyi részek legkiválóbb asszonyainak. — Özv. ZOLNAY DÁNIELNÉ, szül. Rónyay Krisztina, Zolnay Károly szentesi főgymnáziumi igazgató édesanyja, 78 éves, Békésen. — Özv. DAJBUKÁT MIKLÓSNÉ, szül. Duha Katalin, 77 éves, Kolozsvártt. — Özv. SOÓKY ANDORNÉ, szül. Höpfner Paulina, 75 éves, Vadkerten. — BALÁZSOVICH REZSŐNÉ, szül. Küchler Paulina, 67 éves, Nagyváradon. — BENKE ZSIGMONDNÉ, szül. Csegeri Berta, iskolai igazgató neje, 26 éves, Aranyos-Rákoson. — PRECH JOZEFA, 81 éves, Fehértemplomban.

Szerkesztői mondanivalók.

Anyámhoz. Bár járt nyomokon halad, a költemény kerekded formája s a benne nyilatkozó nemes érzés figyelmet érdemel. Kár azonban, hogy a kidolgozás bágyadt, színtelen s elárulja a költői erő hiányát.

Nem közölhetők. Anya, beteg gyermeke ágyánál. Sokszor. Jelentéktelen kis vers mind a kettő, figyelemreméltó gondolat nincs bennük s azonkivül az első még nagyon döczögős és rythmustalan is. — **Három kedvenczem.** Nyelve erőltetett, dallamtalan. — **Jól tudod. Legjobb idők.** Látszik, hogy nem tehetségtelen ember munkái, de mesterkéltek s forma tekintetében is fogyatékosak. — **Dalok. Keserű bú stb.** Verselésük csinos, de egyéb nem is igen van bennük. — **El ne feledd.** Legfölebb abból sejtjük, hogy vers akart lenni, hogy a sorok rövidek és hogy nagy betűvel kezdődnek. — **Tulipántos ágyat. Nézd csak rózsám.** Az első hangulatos kis románcz-féle, csak kevéssel marad a közölhetés mértéke alatt; a második ellenben egészen gyönge kisérlet.

SAKKJÁTÉK.

1832. számu feladvány. Laws B. G.-től.

SÖTÉT.

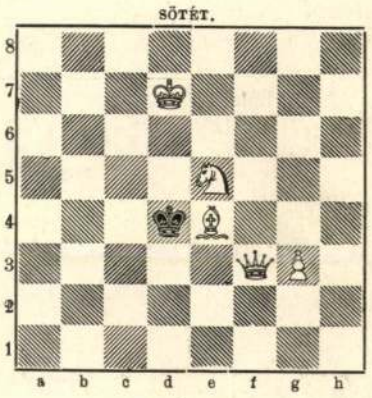

VILÁGOS.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

1833. számu feladvány. Szent I.-től.

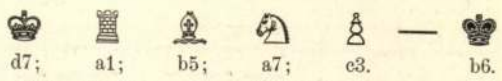

d7; a1; b5; a7; c3. — b6.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1822. számu feladvány megfejtése

Mackenzie A. F.-től.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a. Sötét.*
1. Ba8—a4	b5—a4 : (a)	1. ...	f2—f1 (V) (b)
2. Fb8—a7 †	Kd4—e5	2. Vc1—c3 †	kd4—c3 :
3. Hd2—c4 mat.		3. b8—e5 mat.	

b.		*c.*	
1. ...	He8—d6 (c)	1. ...	Kd4—e3
2. Vc1—c5 †	Kd4—c5 :	2. Hd2—b3 †	K t. sz.
3. Fb8—a7		3. Hb3—d4 mat.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Kecskeméten:* Balogh Dienes. — *M.-Várin:* Engel S. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

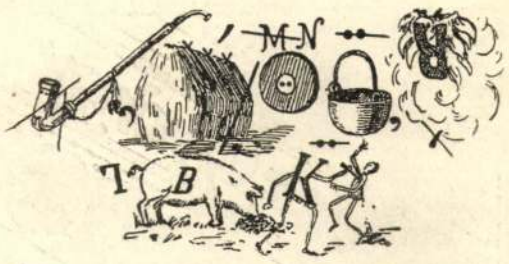

A «Vasárnapi Ujság» 15-ik számában közölt képtalány megfejtése: *A szerelem a kebelben — méz és méreg egy kehelyben.*

Heti naptár, április—május hó.

Nap	Katholikus es protestáns		Görög-Orosz	Izraelita
29 V.	G 5 Rogate	G 5 Szibilla	17 B Husvét v.	23
30 H.	Szi. Katal. Ke.	Zsófia	18 Husv. hétfő	24
1 K.	Fülöp és Jakab	Fülöp és Jakab	19 Husvét kedd	25
2 S.	Atanáz ea.	Atanáz	20 Teodor hv	26
3 C.	Áldozó csütör.	Áldozó csütör.	21 Január	27
4 P.	Florián	Flórián	22 Syc. Teodór	28 I. Perek
5 S.	V. Pius pp.	Gotthárd	23 György	29 S. Acsh.

Holdváltozás. ● Ujhold 5-én 3 óra 42 pk. d. u.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Selyem-hamisitvány. Égessünk el egy mintát a venni szándékolt fekete selyemből s a hamisitás rögtön kiderül: Mert mig a valódi s jól festett selyem az elégetésnél nyomban összepödörödik és csakhamar kialszik, maga után csekély világosbarna hamut hagyván, addig a hamisitott selyem (mely zsiros szinü — szalonnás — lesz és könnyen törik) lassan tovább ég (minthogy rostszálai a festanyagtól telitetten tovább izzanak) és sötét barna hamut hagy maga után, de valódi selyem módjára soha össze nem pödörödik, csak meggörbül. Ha a valódi selyem hamuját összenyomjuk, elporzik, a hamisitványé nem. — **Henneberg G.** (cs. kir. udvari szállitó) **selyemgyára Zürichben,** házhoz szállitva, póstabér és vámmentesen szivesen küld bárkinek is mintákat, akár egyes öltönyökre való, akár egész végekben levő valódi selyemszöveteiből. — Svajczba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (5)

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A bélyeg- és jogilletéki szabályok betüsoros tára.

1850. évtől 1892. év deczember végéig terjedő időben megjelent törvény, rendelet és döntvényekre nézve, különös tekintettel a még érvényben lévő tételekre.

Összeállitá:

Horinka Rikárd.

Biróságok, törvényhatóságok, hivatalok, egyházak, kir. közjegyzők, ügyvédek, községek, pénzintézetek és magánosok használatára.

Ára füzve 4 forint.

A Pénzügyi Közlöny betüsoros tárgymutatója.

Az 1874—1892. év végéig megjelent azon rendeletek és utasításokról, melyek a kir. adóhivatalok, pénzügyigazhatóságok, számvevő osztályok, pénzügyőrség és a községi adóügykezelés körébe tartoznak.

Összeállitotta

Mátéffy Domokos.

m. kir. adóhiv. segéd.

Ára füzve 40 krajczár.

Magyar csődtörvény

1881: XVII. törvényczikk.

Az összehasonlitó jogtudomány igényeire való tekintettel.

Irta

Dr. Herczegh Mihály

budapesti egyet. ny. r. tanár.

— Második bővitett kiadás. —

Ára füzve 4 frt.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű **vas-, aczél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.** — A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket.** — **Zsilipeket** bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — **Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállitó kocsikat.** — Álló vagy fekvő **gázmotorok** egy vagy két hengerrel és mindennemű **zúzógépek.**

5619 132. sz.

FÉLIX-FÜRDŐ

Nagyvárad mellett.

Kényelmes közlekedés. Vasuton Nagyváratól fél óra, kocsin egy óra távolság. Naponta május—aug. havakban 10 vonat, vasár- és ünnepnapokon 14 vonat közlekedik Nagyváraddal. Május 1-től az **uj állomás** a fürdőtelepétől 200 lépésnyire van.

Az európai hirű + **49° C. termé zetes hévviz** javalva van mindennemü **idült bőrkiütések, köszvény** és **csontfájdalmak, máj, lép** és **mirigy-daganatok, sárgaság** és **vizkórság, vese, hólyag** és **aranyér-bántalmak, csonttörések** és **ficzamodások,** nőknél **rendetlen** vagy **elmaradt havi baj,** a gyomornak hurutos állapota mellett. Állandó fürdőorvosok **dr. Gosz Albert** és **dr. Schiff Ernő.**

A különböző igények szerint berendezett nagy számu szobák napi ára 80 krtól 3 frtig váltakozik. — **Gyógyterem** hirlapokkal, zongora és tekeasztallal. — Terraszok szép kilátással. — Éttermek, setahelyek a fürdőtelepen és az őserdőben. Az erdőben tekepálya. — Hat tükörfürdő, család és kádfürdőkön kivül legujabban **moórfürdők** is lettek rendszeresitve. — **Allandó kitünő zenekar.**

Kivánatra prospektust küld a **fürdőkezelőség.**

BALATON-FÜRED

GYÓGYFÜRDŐ 5732

Zalamegyében, Magyarország. — Posta, távirda helyben.

Fürdőidény kezdete május 27-tól szeptember végéig.

De azon gyenge üdülők és mellbetegek, kik B.-Füred kedvező climáját előbb használni akarják, május 13-tól szivesen láttatnak el — meleg fürdők kivételével — minden kényelemmel.

Tiszta ózondus, enyhe, egyenletes tóparti levegő; égvényes, sós, szénsavas, vasas források; juhsavó, tej, szőllő-massage gyógymód; szénsavas meleg pezsgő és szénsavas hideg fürdők, gőzfürdő, zuhanyok, balatontavi hideg fürdők és uszodák, **orvosi tekintélyek által igen ajánlva:** vérszegénység, görvély, gümőkór, csúz, köszvény, légzőszervek hurutos bántalmai, rekedtség, vérköpés, gyomor-, bélhurut, máj- és lépvérbőség, női bajok és idegbántalmakban.

Elsőrangu fürdőintézet.

Hegyektől védett gyönyörü fekvés, díszes és czélszerü berendezés, gyógyterem, sétacsarnok, árnyékos sétányok, lombos park, fenyves liget, térzene, szini előadások, hetenkint tánczmulatság, élvezetes kirándulások, sétacsónakázás. — Elegáns lakások az Erzsébet, Klotild udvarokban és a Grand-Hotelban; csinos nyaralók. Jó és mérsékelt étkezés, table d'hotte, couvert 1 frt 50 kr. A szobák ára 40 krtól 4 frtig. Junius 15-ig és augusztus 20-tól a saison végéig a lakások 30 százalékkal, az étkezés 20 százalékkal olcsóbb a Grand-Hotel éttermeiben.

Vasuti állomás Siófok és Veszprém, Siófokról gőzhajón 1 óra. Veszprémtől bérkocsin 1 és fél óra. Vasuti saisonjegyek 33½ százalék kedvezménynyel, menettérti jegyek — 3 napra — féláron kaphatók. Prospektusokkal ingyen szolgálunk. A fürdőintézet rendelő főorvosa **Dr. Huray István.**

Lakásmegrendelések — előleg mellett — **Kovács Ábel** fürdőigazgatóhoz intézendők Balatonfüredre. Balatonfüredi ásványviz, mely mint étrendi viz is igen kedvelt, főraktára **Édeskuty L.** ásványviz-szállitónál Budapesten, **Szemerey Jánosnál** Veszprémben és **Birkmayer Lajosnál** Székesfehérvárott.

A fürdőigazgatóság.

Hirdetések felvétetnek a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. sz. a.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A

MAGYAR MAGÁNJOG

MAI ÉRVÉNYÉBEN

különös tekintettel a gyakorlat igényeire.

Irta

ZLINSZKY IMRE.

ÖTÖDIK KIADÁS.

Tekintettel törvényhozásunk ujabb alkotásaira kiegészitette

Dr. DÁRDAY SÁNDOR.

Ára füzve 6 forint.

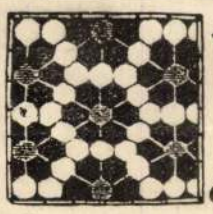

WALLA JÓZSEF

czementáru-gyára

épitési anyagok raktára

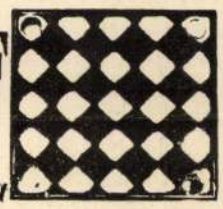

Budapest, VII. ker, Rottenbiller-utcza 13. sz.

Vállalkozik: GRANITTERAZZO, BETONIROZÁSOK, CSATORNÁZÁSOK, SZÖKÖKUTAK, CZEMENT-LAPOK és MOZAIK LAPOKKALI KÖVEZÉSEK elkészitésére stb.

Raktárt tart: KERAMIT LAPOK, KELHEIMI LAPOK, METTLACHI LAPOK, TERRACOTTA-ÁRUK, KŐFEDÉLPÉP, TŰZÁLLÓ TÉGLÁK, KÉMÉNY RAKVÁNYOKBÓL stb.

Gyári raktára a gartenaui Portlandi cement és vizhatlan mészgyárnak.

STEINZEUGRÖHREN

Nádfonat, menyezet készitéshez (Stuccatur-Rohrgewebe).

XI. évfolyam. Budapest, 1912 február 6. 3. szám.

Építészet és Iparművészet

FŐSZERKESZTŐ: WANNENMACHER FÁBIÁN ◇ FELELŐS SZERKESZTŐ: DR SCHUBERT IGNÁC

Megjelenik minden második kedden.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VI. KER., NAGYMEZŐ-UTCA 41.
ELŐFIZETÉSI ÁRAK: EGÉSZ ÉVRE 10 K, FÉLÉVRE 5 K, NEGYEDÉVRE 2 K 50 F, EGYES SZÁM 50 FILLÉR.

A JÓKAI-SZOBOR.

A cím egyébként nem fontos. Írhattam volna bármely szobor vagy épület nevét is címnek, amelyet a köz pénzén emeltek, vagy pedig emelni fognak. Mert szeretett felebarátaim, nem történt itt egyéb, mint ami rendesen történni szokott. Röviden rekapitulálva úgy esett a dolog, hogy Strobl mester először kijelentette, hogy csak a nyilvános pályázat vezethet eredményre s azután pedig a neki felkínált megbízást szépen elfogadta és elhallgatott.

Itt bizony hiába kiabálnak a magyar szobrászművészek, hiába appellálnak Stroblra, hogy ezt ő nem teheti meg, ez biz így lesz, akármit is csinálnak.

De nehogy azt higyje a tisztelt olvasó, hogy — miután mi ilyen szárazon emlékezünk ezekről a dolgokról — mi ezt így rendjénvalónak találjuk. Nem. Csak elfásultunk már a sok kiabálásba, látjuk, hiába erőlködünk, mindhiába.

Csak elszomorodva beszélünk ezekről a dolgokról, anélkül, hogy bármilyen hatást is várnánk ettől.

Régen elmulott az az idő, amikor mecénások voltak, mikor ezek egy-egy művészt neveltettek, később maguk mellé vették; tudását, hogy úgy mondjuk, kisajátították. Megadtak neki minden lehető módot, hogy művészete teljesen kibontakozzék. Ezek a művészek, mentesítve minden gondtól, teljesen művészetüknek élhettek s művészetet produkálhattak.

Ez azonban régen volt. Azóta a mecénások kihaltak. A támogatásnak kötelessége nagyrészt az államra hárult. És ebből folyik egyelőre mindaz az áldatlan állapot, amelyben a mai művészet fetreng.

Bizonyos, hogy a művészetre az előbbi állapot jobb volt. Ma azonban, ha már ilyen a helyzet, csakis nyilvános pályázat útján lehet művészeti feladatokat megvalósítani. Még pedig azért, mert az állam a saját iskoláiban termeli tucatszámra a művészeket, tehát kötelessége ezeket munkával el is látni, vagy legalább a módját megadni, hogy — habár versenyben is — munkát szerezhessen.

Ezt a módot, ezt a mai viszonyok között egyedül helyes utat igyekeznek minden úton-módon elzárni, lehetetlenné tenni.

Mondjuk, pályázatot hirdetnek. Bármilyen pályázatot. Akkor is mit látunk? Azt, hogy a bíráló-bizottság, amely bizottság rendesen egy bizonyos többségből áll, természetszerűleg a maga ízlése szerint dönti el a pályázat sorsát. Hanem ez még a becsületesebbik mód. Sajnos, túlgyakran esik meg, hogy ilyen döntések alkalmával nagyon is érthető okokból panamákról, „kicsinálásokról" rebesgetnek a művészet berkeiben.

Így nőtt fel egy művészgeneráció, amelynek a művészetnél fontosabb a jó összeköttetés, mert az a jó összeköttetés

M. É. Sz.

A Magyar Építőművészek Szövetsége január 25-én este rendkívüli közgyűlést tartott, melyet Lechner Ödön I. mester rövid üdvözlő szavakkal nyitott meg s az első tárgyat, dr. Bárczy István polgármester, Gustav Klimt festőművész és Ottó Wagner építőművész tiszteletbeli taggá való választását Spiegel Frigyes, Lajta Béla és Gerő Ödön rövid beszédekben indokolták, mely beszédeket kivonatosan itt közöljük. Spiegel Frigyes: A szövetség örömünnepének tartja a mai napot, mely több tisztelet magára a szövetségre, mint a megválasztandókra. Örül, hogy őt érte a megtiszteltetés a három megválasztandó közül a legnagyobb építőművészt, Bárczy Istvánt méltathatni, kinek monumentális egyénisége, alkotó elméje igen nagy hatást gyakorol rá. Mert Bárczy valóban fővárosunk legelső polgára, igénytelen, bájos kedvességgel jár közöttünk, mindenkit ismer, mindenkit meghallgat, s emellett az egyszerű szeretetreméltóság mellett az alkotásnak olyan vad energiája rejlik, mely a városok történetében egyenesen páratlan. Százával lök ki magából eszméket, melyek egymagukban is egy-egy emberéletet követelnének, s ő ez eszméket százával viszi a diadalmas megvalósulás felé. Városrendezés, oktatásügy, közélelmezés, közlekedés, mind mind egy-egy terrénum számára, a közjólét emelésére és Budapest-

nek európai metropólissá való változtatására. Nem-e ez a legnemesebb, a legnagyobb stílusu építőművészet? Nem törpül-e a mi munkánk igénytelen porszemmé az ő alkotása mellett? S még nagyszerűbb az a mathematikai pontosság és előre megfontolt következetesség, mellyel terveit keresztülviszi. Mindent lát, mindent tud, mindent ért. Az építésügyi szabályzat reformjainak tárgyalásain is ő volt az első s talán egyetlen, ki Szövetségünk új eszméit azonnal megértette s magáévá tette.

Hogy az építészek és a M. É. Sz. a polgármester nagyszabású építési akciója folytán mit köszönhetnek neki, arról fölösleges beszélni. Válasszák őt egyhangú felkiáltással díszttaggá és igyekezzék minden építész ezt a várost olyan idealissá teremteni, amilyenné ő lelkével megálmodta.

Lajta Béla: Nem kíván hosszú szónoklatot tartani, Gustav Klimtet, a világhírű művészt bemutatni, méltatni fölösleges. De nem hallgathatja el azt a különös kapcsolatot, mely e jeles művészt az építészethez és az építészekhez fűzik. Hosszú-hosszú idők után ő úgyszólván az első, de mindenesetre a legkiválóbb, aki a festészetnek az építészethez való kapcsolódását, összetartozandóságát hirdette és munkásságával dokumentálni is iparkodott, s abban a nagy kultúrháborúszállítja a megbízásokat. Akik pedig ezek közül mégis kinlódnak, tanulnak, fejlesztik képességeiket, hát azoknak bizony felkopik az álluk.

Ez ma, sajnos, szinte kifogyhatatlan téma, ugyanez, hanem még sokkal csunyább formában megvan az építészi pályázatoknál is.

Egy kezdő építésznek, ha nem állanak mellette azok a bizonyos jó összeköttetések, kénytelen sokat, nagyon sokat pályázni, hogy ezáltal talán mégis sikerül megbizáshoz jutni. Ez mint elv nagyon szép volna, hisz a fiatal építész itt csiszolja tudását, bizonyos gyakorlatra tesz szert s itt mutathatja meg erejét. Hanem a praxis itt is rácáfol az elvre. Ha nem tud magának bizonyos választási stb. szolgálatok ellenében nagy pozíciójú kollégái között jóakarókat szerezni, hát akkor ugyancsak mutathatja erejét s tudását a pályázatokon, eredményt elérni legalább is nehezen fog. Ezzel a szerencsétlennel szemben állanak azok a bizonyosok, akik állandóan mint nyertesek kerülnek ki a pályázatokból, jó barátságban vannak az összes vezető személyiségekkel, sőt — hisz tudjuk — a pályabiróság összeállításánál is van módjuk odahatni, hogy a pályázat reájuk nézve előnyösen végződjék.

Ha már egyszer elkezdtem írni ezekről a bajokról, nem hallgathatom el azokat sem, amelyek a használatban lévő szabályzatban rejlenek.

Egyik legsérelmesebb pontja ennek, hogy a pályabiróságban laikus emberek is helyet foglalnak. Ezt nem azért említem, mert talán csak szakembereket szeretnék ott látni. Mert úgy áll a dolog, hogy sok úgynevezett szakember sokkal nagyobb kontár, semminthogy helyes ítéletet várhatnánk tőle. Éppen ebből a szempontból a legfontosabb dolog, egy pályázat eldöntésénél a jól megválasztott zsüri. Ha rosszak is voltak a feltételek, a jó birálóbizottság sok mindent tud helyrepótolni.

Egy másik nagy sérelem, amit leginkább az állam szokott elkövetni, az, hogy kiköti magának a jogot a díjazott és megvásárolt tervekben rejlő eszméket felhasználni, még ha a megbízást nem is adta oda a terv szerzőjének. Micsoda kihasználása ez a legtöbbnyire szegény viszonyok között élő II. és III. díjas, valamint a megvett tervek szerzőinek, hogy az ő legsajátabb tulajdonukat, tudásuk s tehetségük produktumait az állam néhány száz koronával kisajátítja.

Ezek bizony mind igen nagy és súlyos sérelmek, amiknek a corrigálását nem igen várhatjuk.

VASBETON-SZERKEZETEK TERVEZÉSÉT ÉS MŰVEZETÉSÉT, NEHEZEBB STATIKAI SZÁMÍTÁSOK KÉSZÍTÉSÉT ELVÁLLALJA STAUBER JÓZSEF I., GÁL-UTCA 4.

SPERLING J. JENŐ tüzhely-specialista Budapest, VI., Rózsa-utca 85., 1912. márciustól VIII., Kalvária-tér 14. Modern tüzhely-berendezések. Résztvett kiállításokon elsőrendüleg kitüntetve. Telefon 165—95

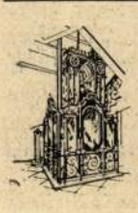

„ELEKTROLIFT" PORSZIVÓGÉP ÉS FÉMPORTÁL
SZALAI ÉS FÖLDES
Budapest, VI. ker., Hajós-utca 1. szám.
TELEFON 161—36. TELEFON 161—36.

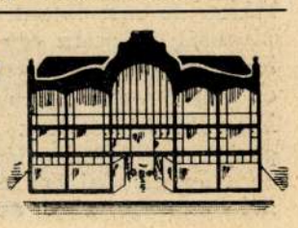

Sok mindennek kell megváltoznia, míg itt is valamelyes helyesebb felfogás fog elterjedni. De különösen nem lehet a mai viszonyok között az ilyen eseteket kiküszöbölni, mint amilyen ez a Jókai-szobor ügye is. Ahhoz szükséges, hogy elsősorban az emberek s szokások megváltozzanak. Ez azonban olyan hamar be nem fog következni. Addig pedig csak kiabáljunk, verekedjünk s hivatkozzunk az emberek — erkölcsi felfogására . . . W.

A KISPLASZTIKA FONTOSSÁGA.

A Kelet és az ókor népeinél a kisplasztika szobrászat helyett él a tudatban is. Ugyan méretei kicsinyítve, anyaga az igazi modellálásra alkalmatlan, céljai egyedül dekorativek, mint a domborműnek, de azért szobrok ezek s figurák, formálva három dimenzióval, természettel, élettel. Az ötvösművek, a rokokónippek (és ezek igazságosan nem is plasztika) csak későbbi koruak. Miniatür szobrászatnak lehetne ezt a stílust mondani, amilyen a keleti, de különösen a japán művészet általánosságban. A japán nem készít szobrokat. A Buddha-szobrok tíz-húszszoros életnagyságuak, sokszor fából készülnek, de vérük nincs. Valami okvetlenül hiányzik a testi diszpozícióból. Én azt hiszem, a monumentális érzés. Úgy látszik a tömeg méreteinek, a tömeg súlyának s magának a tömegességnek nagyszerűségét sohasem tudta megfogni, megérezni sem. Amihez az ókorban még hozzájárult, hogy nem ismerték az anyag kidolgozásához igényelt eszközöket, a technikát. De kétségtelen, hogy a szobrászat első csírái innen hajtanak ki, méretekben nagyra s magasba, mint a vadszőlő indái.

A talán legrégibb kultúra, az asszír-babiloni, még agyagból keresi ki a kisplasztika figuráit. Nipp-dísztárgyak ezek s nem jelentenek fejlődéshez utat. A babiloni egyhez kitünően értett: a téglafestéshez. A téglát mázzal kenték be s épületdíszítésnek tették ki, mint mi ma a chamotteot. Tulajdonképpen agyagművészek ők, mint az egyiptomiak, a perzsák s nyugaton később a kelták, mint az ókorban mindenki. S a kisplasztika agyagművességet jelent.

Már a valódi fémműves kisplasztika a görögség mykenei korával kezdődik. És itt egyszerre széles, nagy alkalmazási területen fut szét. Készülnek bronzból vagy ólomból szobrocskák. Vallásosak, idillek, miket a halottak mellé társnak temettek. Domborműves aranyserlegek még, aranygyűrűk, trébelt massziv ezüsttárcák, hátukon domborműves fémtükrök, bronz lámpatartók, ruhadísznek alkalmazott aranylapok, női ruhák ban, melyet bécsi kollégáink az igaz művészetért folytattak. Gustav Klimt a maga művészi meggyőződésével, tekintélyével, hírnevével mindig ott volt a harcolók oldalán, s ezáltal minden építőművész igaz szerető rokonszenvét költötte fel.

Gerő Ödön: Az építészeti modernség minden kornak a maga művészetéhez való jogáért küzdvén: a régi művészeti teremtő-gondolatnak uralmáért küzd. Nem ő a forradalmár, hanem lázadók azok, akik ennek az uralomnak a mi korunkban való legitimitását támadják. Wagner Ottó a művészet életerejének jogáért száll síkra. Helyet követel az új alkotás számára a művészet történelmében. A művészet történelmét csinálók közül való ő, ellentétben a műtörténelemcsinálókkal. Az eleven művészettel szemben áll a műtörténelem a maga úgynevezett történelmi szempontjaival. A művészeti filozófiának kell a műtörténelem helyébe kerülnie. Amaz életmegértés, emez multak regisztrálása. Wagner Ottóval szemben áll a klasszikus kegyelet s a romantikus emlékezés ideológiája, ő maga pedig a kor érvényesülő erejének kifejezése. Azt az igazságot, hogy minden kor a maga szükségességeiből a maga lehetőségeivel alkot építészművészetet, megint fel kellett fedezni. Ezek a korfölszabadítók a korszakalkotó mesterek. Lech-

Fémbetétes terazzo-burkolatok. Cement-mükölapok, saját gyártmány, úgy egyszerű, mint díszes és szinezett kivitelben állandóan nagy választék. Burkolatok. **Kraszner József** cementárugyára, Budapest, VII., Aréna-út 21. Rákosfalva, X., Szentmihály-utca 3. sz. Városi telefon 97—72. sz. Gyári telefon 127—81. sz.

VILLANYERŐRE BERENDEZETT FÉNYMÁSOLÓ INTÉZET POSITIV, NÉGATIV, SÉPIA PAPIR- ÉS VÁSZONRA ALLUMINIUM NYOMÁS

RAPID FÉNYMÁSOLÓ MŰINTÉZET

TELEFON: 169-19 BUDAPEST, VI. ARADI UTCA 17. TELEFON: 169-19

MŰSZAKI PAPIR ÁRUK

VIDÉKI MEGRENDELÉSEKET ÉS RAJZMÁSOLATOKAT AZNAP POSTARA ADUNK

MŰSZAKI PAPIR ÁRUK ÉPÍTÉSZI ÉS MÉRNÖKI NYOMTATVÁNYOK RAJZSZERÉK ÉS IRODA-BERENDEZÉSEK RAKTÁRA

ner Ödön is, Van de Velde is ilyen mester. És az Wagner Ottó is. Szembeszálltak a stílussal, s mint stílusteremtők kerülnek a műtörténelembe. Pedig csak útmutatók, és a Wagner-iskola is csak útmutatás azok számára, akik a maguk útjára akarnak és tudnak térni. Maga Wagner is tévedéseken keresztül jut megismeréseihez. A művészet történelmét csinálók mindig eltévedtek az akarás, a gondolat nagyságának s az eszközök gyakorlatlanságának aránytalanságában. Csak a műtörténelmi gyakorlat szokványosai nem tévedtek soha.

És ezek rontanak neki legveszedelmesebben a mestereknek egy-egy tévedésükért, amely őket az egyéni alkotás és a közszellem találkozásán érte. Minden alkotásukat tévelygésnek hirdetik. Nem is azért, mert nem értik meg őket, mert hiszen a támadók jórésze nagyon is megérti, hogy mit jelent számukra az, ha a betanulható és utánozható tudás helyébe az egyéni alkotás kerül. Wagner Ottónak csupa ilyen támadója van. Ezért marad meg legtöbb terve papiroson. De e tervek csakúgy a diadalát jelentik, mint néhány megvalósult műve. A bécsi Städtisches Museum meg nem építésének története izgalmas kultúrtörténeti fejezet. Annak a kultúrharcnak fejezete, amely az uralmat birtokló kultúrtévészámára ruhakapcsok. A technika roppant finom; virágok s virágokból kölcsönvett geometriai vonalak vannak felrakva vékonyan, aprólékosan. A formák súlyosak, a tagoltság erős, a kifejezés nehézkes. A fémműves görögplasztika mintha nem is számolt volna a szobával, a szoba intimus hangjával. — A görög nagyon szerette a terakottát, ez nála a porcellán- és üvegedényeket is helyettesítette. Van a berlini múzeumban egy terakottából készült táncosnő szobrocskája, gyönyörűséges készítmény. A kezek figurálisan, formában a fejhez megtámasztva, a lábak mozdulatlanok, de a test hajlik s melódikus finom elmozdulását utolérhetetlen bájjal utánozza a szoknya redőivel. A mozgás tökéletes.

A fémműves görög plasztikából hiányzott a plakett s a porcellán meg a színes kövekből, hamiskás zöldes achátból, vöröses ametisztből, más kövekből készült naivkás ízű nippek. Ez utolsót a rokokó tette divattá, miután kínai porcellánt és japán csecsebecséket importált nagyon sokat. A plakett még újabb aktualitás. Körülbelül a legújabb.

Bár nyomai, mint medaille, érem, pénz, már a római korban jelentkeznek és Pisanello, a kezdő renaissance korában különös, fényes tehetséggel buzgólkodott medaillok készítésében. Mégis a síkdíszítő erőnek a domborműves térbekitöréssel párosítása, ez a valódi plakett: új.

A kisplasztika mi mai felfogásunkban fémművességet jelent és szobalevegőt. Tere is szoba; ennek arányaiba rajzolja bele magát kényelmesen, melegen. Síkja az ornamentikát megkívánó magasság. Formái a leghangulatosabbak. A tulajdonképpeni művészi egyedülvalóság értékét elvesztette, mikor iparművészetbe s annak sokszorozó taposómalmába került át, de megmaradt így is emberinek, hozzánk közelállónak, intím jóbarátnak.

A szobai levegője szülte életbe és fontossága éppen ebben a szobában eresztett mély gyökereket, mert ízlésessé tette. —ió—

AZ IPAR ESZTÉTIKÁJA.

A szép dolgoknak esztétikai értéke csak akkor van, ha van valaki, akinek ér valamit. A dolgok nem magukban szépek. Szép van, ha az emberi lélek jut a természet dolgaival szembe. A szépség ami lelkünk visszfénye.

És most, amikor már beállítottuk magunkat a művészetek alapfogalmainak nézőpontjába, tekintsünk bele az életbe, amelyben résztveszünk és pedig nézzünk bele az emberek lelki életét irányító elmék útmutatása szerint.

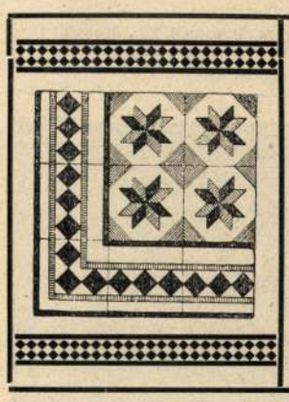

IFJABB WALLA JÓZSEF

mozaik-, cementárú- és műkőgyára, építési anyagok raktára. Padló, falburkolás és betonépítkezési vállalat.

BUDAPEST, VII., ROTTENBILLER-UTCA 15.

Telefon: 76—36. ◆ Telefon: 76—36.

Márványmozaiklapok, mintázott cementlapok, karmantyus betoncsövek, különféle műkőmunkák, gránit-terazzó, betonmunkák, csatornázások, falburkolások, mettlachi lapok, keramit- és klinker-lapok, fayence-lapok.

Strobl Alajos

86 Liptóújvári Stróbl Alajos: József főherceg.

Műcsarnok 1917/18. tél. kiáll.

417 Orbán Antal: Bajtársak. (Katonai síremlék.)

Strobl Alajos K

STROBL ALAJOS: Auguszta főhercegasszony Ő cs. és kir. Fenségének mellszobra.

Műcsarnok 1911/12. téli Tárlat:

Kosztolányi Gyula: Vízparti sétány.

Strobl Alajos

STROBL ALAJOS: József főherceg Ő cs. és kir. Fensége, az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat védnökének mellszobra.

Műcsarnok 1911/12. téli Évkönyv.

KÉPEK

Strobl Alajos

BORSOS JÓZSEF: GALAMBPOSTA
N. H. úr gyűjteményéből

a karakter nem csupán az ábrázolt arcában vagy testén van, hanem mindenekelőtt a térhez való viszonyában, abban a viszonyban, melyben környezetével van. Egy ilyen kép nem állhat csupán egy testből, amely valamely közömbös háttér előtt áll, hanem egy kompozició az, melyben minden hely egyenértékű, ahol minden ecsetvonás, minden forma és minden szín összefügg egymással és a vele kapcsolatos kerettel.

Ugyanilyen alapelvek szerint dolgozik a francia Henry *Matisse* is. Talán nem olyan virtuózan, talán konstruktivabban és doktrinerebben. Hatását elképesztően egyszerű eszközeivel éri el, majdnem matematikai pontossággal. Ő tényleg a tiszta síkot adja minden megalkuvás nélkül. Panneau c. képét választjuk analizisünk alapjául, amely ha nem is olyan érdekes, mint figurális ábrázolásai, de annál demonstrativabb. T. i. az egész képen van valami elbűvölő színvarázslat, legfőképpen pedig egy nehéz feladatnak sima megoldása: hogyan lehet egy perspektivikus teret tisztára síkszerűen visszaadni. Rendkivül érdekes a művész munkáját itt nyomon követni. Az egyszerű barnára mázolt szoba közepén áll egy sárga és piros mintás terítővel letakart asztal, amelyen néhány lila aubergine fekszik, egy szürke váza, egy szobor és fehér tányér erősen zöld körtékkel, mögötte emelkedik egy spanyol fal zöld alapon fehér mintával. Emögött látszik az ajtónyilás felső része egy rózsaszínre festett mellékszobába. A nyitott ablakból a kilátás — zöld dombok, vörös országút, barna távlatok, csillogó égbolt, stb. — világos rózsaszínű ablakrács keretjébe állítva. A fali tükör a szoba baloldalán visszatükrözi és összefoglalja az asztal színeit és a sötétkék kályhanyilás éles ellentétjét adja a kép sokféle világosságainak. A leg-

Képzőművészet
1930. IV. évf. 28. sz.
79 l. kép

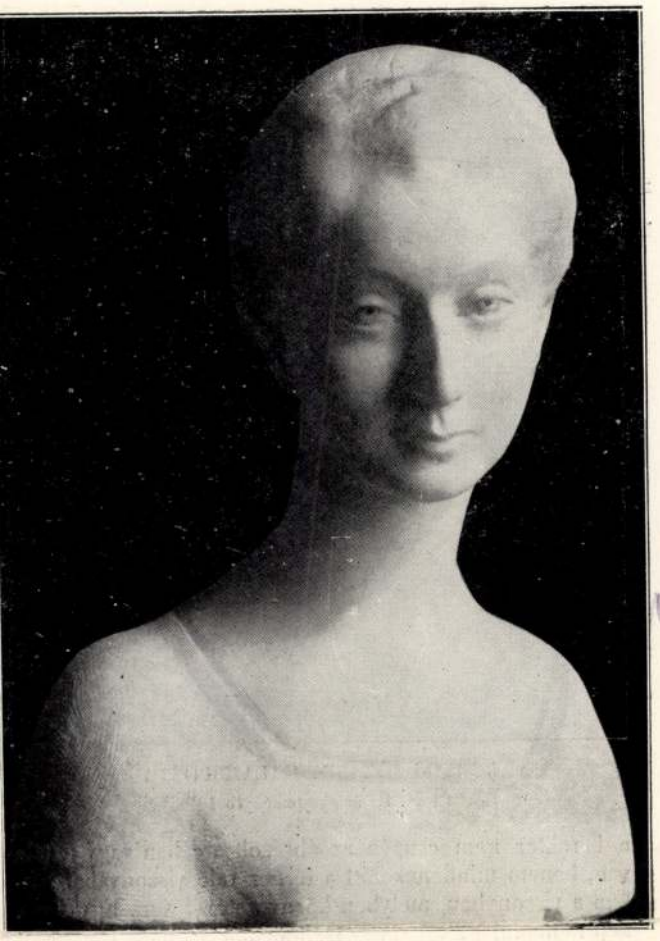

STRÓBL ALAJOS: BÜSZTÉ (MÁRVÁNY)

N. H. úr gyűjteményéből

TIZENHAT ORSZÁG JELENTETTE BE EDDIG RÉSZVÉTELÉT A SZEPTEMBERI ÉPÍTÉSZKONGRESSZUSRA. A szeptemberben Budapesten tartandó XII. Nemzetközi Építészkongresszus tárgyalási anyagát, pontokban foglalva, a végrehajtóbizottság már összeállította s a tárgyalásokon napirendre kerülő kérdéseket német, angol, francia és olasz nyelvre lefordítva megküldték az egyes nemzeti csoportoknak. A tárgyalások lefolytatására alakítandó „Tárgyalási Bizottság" elnöke egy amerikai építész lesz, míg alelnöknek *Hoepfner* Guidót, a Magyar Mérnök és Építész-Egylet alelnökét kérték fel. Minden egyes témakör tárgyalására bizottság alakul egy-egy külföldi építész elnöklete alatt, míg az alelnöki, előadói és titkári tisztségeket magyar építészek fogják betölteni.

A DUNÁNTÚLI TAVASZI TÁRLATOT az idén is megrendezi a kaposvári *Berzsenyi Dániel,* irodalmi és művészeti egyesület. A husvét után megnyíló kiállítás arany, ezüst és bronzérem díjakkal serkenti a dunántúli művészeket legjobb műveik beküldésére.

A szerkesztésért és kiadásért felel: Dr. Gyöngyösi Nándor

Tevan Nyomda és Könyvkiadóvállalat Békéscsaba

LIPTÓUJVÁRI-STROBL ALAJOS: LEÁNYFEJ.
Magántulajdon.

Magyar Művészet
1926. 36. l.

Strobl Alajos K

a maga történetében való emlékezetessé tevésére. Január 24-én nyitotta meg második budapesti kiállítását az Ernst-Múzeumban. Január 30-án tartotta évzáró közgyűlését, melyen rendes tagjai sorába választotta *Szüle Péter* festőművészt és külföldi levelező tagjául *Alessandro de Stefani* írót, a magyar művészet olaszországi lelkes propagálóját. Meghívott tagok *Bartóky József, Baumgarten Nándor, báró Herzog Mór, Mauthner Zoltán, Szmrecsányi Miklós, dr. Tóth István, Ugron Gábor* lettek, a Szinyei Társaság Barátai Körének vezető tagjai. A közgyűlés a régi elnökséget három évre újból megválasztotta és döntött az 1925. évi díjak kiadásáról is.

Február 2-án délután folyt le a Magyar Tudományos Akadémia üléstermében a hagyományos emlékünnep, melyen *Csók István* elnöki megnyitója után nagyszámú, díszes közönség előtt számolt be *Jeszenszky Sándor* főtitkár a Társaság elmult esztendejéről. E beszámolót a mult számunkhoz csatolt Szinyei Társasági Értesítőből ismerhetik meg olvasóink. *Farkas Zoltán* p. tag olvasta fel *Lyka Károly*-nak a díjbizottság nevében a kiadott díjakról szóló jelentését, melyet szószerint közlünk. *Ybl Ervin* r. tag felolvasása „Szinyei és a magyar tájképfestészet"-ről szólott. A tanulmányt e számunkban hasonlóul közöljük. A Szinyei-Társaságnak nagy hetét február 5-én este a Hungária szállóban rendezett *Szinyei-lakoma* fejezte be. Ezen kétszázan vettek részt az ország minden vidékéről, vezető szellemi szellemi életünknek

mert valamely irányt repraesentált, hanem azért, mert kimagasló tehetségnek mesteri megtestesülése. A Társaságnak minden gondja az, hogy a tehetség szempontjából mérlegelje a termést. De maga a puszta, nyers tehetség bizonyára nem jelenti még egy művészi munkálkodás értéktartalmát: kell még egy erkölcsi erő, amely a művészben oly irányban hat, hogy sorsadta tehetségét a leglelkiismeretesebben kiművelje és őszintén átérzett célok felé kormányozza. Oly szempontok, amelyeket bizonyára aláír minden művész, bármily irányhoz szítson is.

Ily alapon a közelmult időkben egy oly festőre irányult a Társasag figyelme, akinek munkái ismételt csoportos kiállításokon a komoly elmélyedés jóleső képét adták. Ez a művész *Szüle Péter* festő, akinek képsorozatai legutóbb a Műcsarnokban és az Ernst-Múzeumban voltak láthatók. E többnyire szerényméretű munkák aránylag szűk tárgykörben mozognak: magános alakok, interieurök, alföldi tájak. Emberein azonban, túl a modellfestésen, művészi módon tudta velünk éreztetni az élet erejét, amely a bánat, a gond, a komor sors jegyeit írja egy arcra, egy alakra. Interieurjei mélyre hangolt képek, egyszerű emberélet meghitt tanyái, tájai pedig az intím tájak ama fajából valók, amelynek fő ereje a formai igénytelenség. Mindezek a tárgyak azonban magukban véve még nem jelentenek sokat, csak éppen arról számolnak be, hogy a művészt ezen a nagy világon mi kötötte le. Fontos az

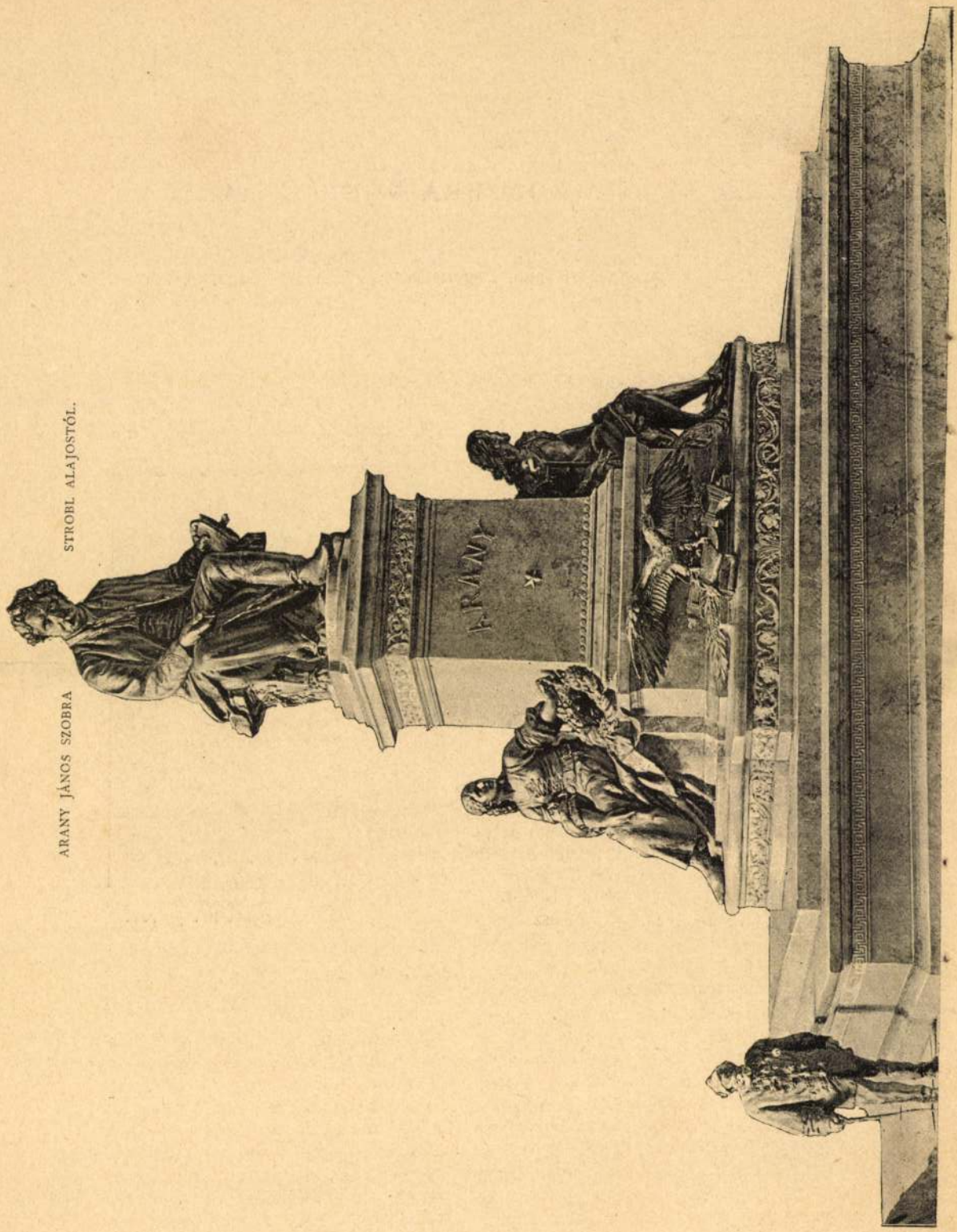

ARANY JÁNOS SZOBRA STROBL ALAJOSTÓL.

AZ ARANY-SZOBORRA KIIRT PÁLYÁZAT.

A javaslat-készítő bizottság megbízásából írta: PASTEINER GYULA.

Az Arany-szoborbizottság október hó 4-iki üléséből a szűkebb pályázatban résztvevő Strobl Alajos és Zala György szobrászok által készített terv megbírálása és a végleges kivitelre vonatkozó javaslat készítése czéljából kiküldött bizottság e megtisztelő megbízatásban folyó október hó 18-ikán eljárt, s mindegyik tagja előadván véleményét, a következő javaslatban állapodott meg.

Zala György az első pályázatra készített két terv közül a mostani szűkebb pályázatra azt a tervet dolgozta át, melyen a költő obeliszk tövében alacsonyan ül, alakjának mintegy hátvédül szolgál az obeliszk, melynek tetejéről féloldalt fekvő genius lehajlik, a magasban koszorút tart a költő feje fölött, úgy látszik, mintha azt megkoszorúzni akarná. Az első pályázat alkalmával a génius félig lebegő helyzetben állott az obeliszk tetején és vele Szondi hét apródja hármas csoportot képezett. Az újabb tervről a két apród hiányzik. Helyettök a művész műve szobrászati díszeül a talapzat két oldalára, a költő alakjától valamivel lejebb a lyrai költészetet ábrázoló nőt és Toldi Miklós alakját, mint az eposz képviselőjét helyezte el. Az utóbbi ül, az előbbi félig fekszik. A mostani terven a talapzat építészeti kidolgozása előnyösen különbözik az előbbitől. Azonban e változások daczára, az elrendezés, a fölfogás és a megoldás módja lényegileg ugyan az maradt. Az eredetinek látszó ötlet és annak szokatlansága az első pályázaton több felől tetszéssel találkozott, s úgy látszik ez bátorította föl a művészt, hogy a tervéhez ragaszkodjék és rajta még egyszer próbára tegye elismert kiváló tehetségeit.

A terv szokatlansága azonban tetemesen megcsökkent, mióta általánosabban ismertté lett a Párisban ez év julius 13-ikán leleplezett Gambetta-emlék. A bizottság figyelmét sem kerülhette el a föltünő hasonlóság, mely az utóbbi emlék és Zala György terve között mutatkozik. Ezt azonban csakis egyszerűen tudomásul vette, s tőle semmi sem volt távolabb, mintsem hogy az előtte álló tervben plágiumot lásson. A bizottság teljes mértékben elismeri annak jogosultságát, hogy a művészek a korábbi alkotásokat felhasználják, mert hisz ez mellőzhetetlen föltétele a művészetek fejlődésének. Azonban mikor ezt nem kifogásolja, sőt helyesli, ugyanakkor szükségesnek tartja, hogy a mit valaki fölhasznál, azt jól használja föl, annak segélyével saját alkotását sikeres megoldásra juttassa. Zala György tervéről ezt nem lehet mondani. A művész abban hibázott, hogy az emléket, melyet az Arany-szobor tervezésénél előképűl használt, nem tanulmányozta behatóbban és így elkerülte figyelmét azon körülmény, hogy ott merőben más volt a föladat, tehát másnak kellett lenni a megoldásnak is. Kiviláglik ez abból is, hogy az emléket ugyan Gambetta nevén nevezik, de tulajdonképen a nemzeti védelemnek és a köztársaság megalapításának emléke, s így azt a majdnem 28 m.

Magyar Salon 1888. nov.

magas obeliszket helyesen és jól koronázza meg az oroszlánon ülő női alak, mint a köztársaság jelképe.

A művész félreértvén a feladat különféleségét, egy ba'lépést tett és ahhoz következetesen ragaszkodva, oly lehetetlen megoldásra vállalkozott, melylyel egy építész és egy szobrász egyaránt kiváló tehetsége együttesen sem bírt megküzdeni.

Az elhibázott alapeszmének és az ebből folyó lehetetlen küzdelemnek az eredménye e terv, mely noha helyenkint oly kétségtelenül tanúskodik alkotójának sajátságos nagy tehetségéről, mégis fölépítésénél és elrendezésénél fogva összhangtalan, szaggatott hatású.

A terv nincs arányban a nemzeti múzeum épületével, a mely elé szánva van, mert ötszörösen nagyítva 14 méter magas lenne s 15 méternyi távolból tekintve, az obeliszken fekvő génius az épület oromfala fölött látszanék, tehát az emlék hatásával agyonnyomná a nemzeti múzeum homlokzatát. Kelletlen fölöslegként hozzájárul még, hogy a talapzat újabb divatú francziás építészete nem igen egyeztethető össze a múzeum görögös jellegével. Ezért azonban vajmi kevés kárpótlást nyújtana magának az emléknek tekintete, a mennyiben az egész, kivéve ha egyenesen elülről nézzük, minden egyéb oldalról ferde benyomást tesz. De azt sem mondhatjuk, hogy az emlék egyenesen elülről tekintve, egységes és egész hatású volna. Ezt a hatást kizárja a főalak és génius közötti kapcsolat lazasága, sőt annak teljes hiánya, a mi épen a már jelzett hibás elrendezésnek a következménye.

A szakadozott összbenyomás folytatását könnyű észrevenni a talapzat architekturájának részleteiben is, melyeknek vagy nincs hivatásuk, vagy ha van, annak nem felelnek meg. A talapzat zöme tulajdonképen nem áll egyébből, mint kiszökő nyulványokból, melyeknek alakítása föltünően nyers és melyeknek először az a hivatásuk, hogy az obeliszk elég szilárdnak látszó lábazatául szolgáljanak, másodszor, hogy helyet adjanak az alakoknak. E czélra azonban nem mindig elégségesek. Ez az oka, hogy például a főalak szinte aggasztólag kényelmetlen helyzetben van, a szék melyen ül, nem fér el a szűk helyen. Toldi Miklós alakja is kényelmetlen, bizonytalan és nem szép helyzetben van. Az emlék hátulsó részén pedig az erőteljes kiugrást csak nehány könyv, virág és szalag foglalja el. Ez az aránytalanság az egyik fő ok, a miért az emlék hátulsó része oly annyira kedvezőtlen hatású. Az obeliszk tetején fekvő génius elhelyezése is egészen hibás, sőt valamennyi között a legelhibázottabb, mert épen helyzeténél fogva legkevésbbé sem felel meg tulajdonképeni hivatásának, mely az volna, hogy az egész alkotmányt fölülről befejezze. Sem ezt nem teszi, sem az emlék jelentőségét nem juttatja világos kifejezésre. Ez az alak gyönyörüen van mintázva, de esetleges és pillanatnyi tartása kétségessé teszi génius voltát, s nem csak laza viszonyban van a fő alakkal, de mi több, minden szépsége daczára annyira hiján van a komoly fölfogásnak, mely itt méltán megkívántatik, s annyira nincs meg benne az emlék zöme, nagysága és formája által igényelt biztonság, vagy másként a szobrászati nyugalom, hogy a műnek csak előnyére válnék, ha az obeliszk teteje inkább üres maradt volna.

A másik három alak sem egészen kifogástalan. A lyrai költészetet ábrázoló nő alakját a hibásan kezelt és túlságosan sok ruha és nehézkes fátyol tömege egészen elnyomja, úgy hogy az alak fölött a lomha ruházat uralkodik, a mi benne lendület akar lenni, az is súlyos teherré változik. Toldi Miklós alakja észrevehetően nagyobb a költő alakjánál. Kétségtelen, hogy a művész a hősnek hatalmas erejét akarta kifejezésre juttatni, de törekvésében, mely egyébként indokolt, szem elől téveszté a helyes arányt. Az sem kerülhette el a bizottság figyelmét, hogy ez alak emlékeztet a másik pályázó Toldijára, s hogy az első pályázat alkalmával Zala egyik tervén volt ugyan egy felülete-

el lehet sajátítani. Ezek úgy ítélnek mint a vak a színekről. A szakácsok és költők születnek, száz közül, ki a szakács czímet igényli, alig van egy, ki valóban annak nevezhető, s igaza van Gumod de la Reynierének, midőn azt mondja, hogy a kifogástalan szakácsok sokkal ritkábbak mint a jó költők. Minden nemzet inkább képes tíz jó költőt, mint egyetlen jó szakácsot felmutatni.»

Kifejlődött szakácsmesterséggel először a görögöknél találkozunk; a szakácsságot a görögök a perzsáktól tanulták. Homérnál gyakran előfordul hősök és istenek lakomája. Az Ilias és Odyssea egyik részében a régi görögök szakácsmesterségét is ismerteti.

Athenæus «A bölcsek ebédé»-ben Homérból állítja össze a régi görögök asztalszokásait; könyvében részletesen tárgyalja a borokat, süteményeket, kenyeret, halat, gyümölcsöket, húst; azután megnevezi a nevezetesebb evőket és ivókat. Plutarch is Homérból merít «Lakoma» czímű munkájában, melyben az ebéd fölötti társalgás elveit és az illető szokásokat adja elő.

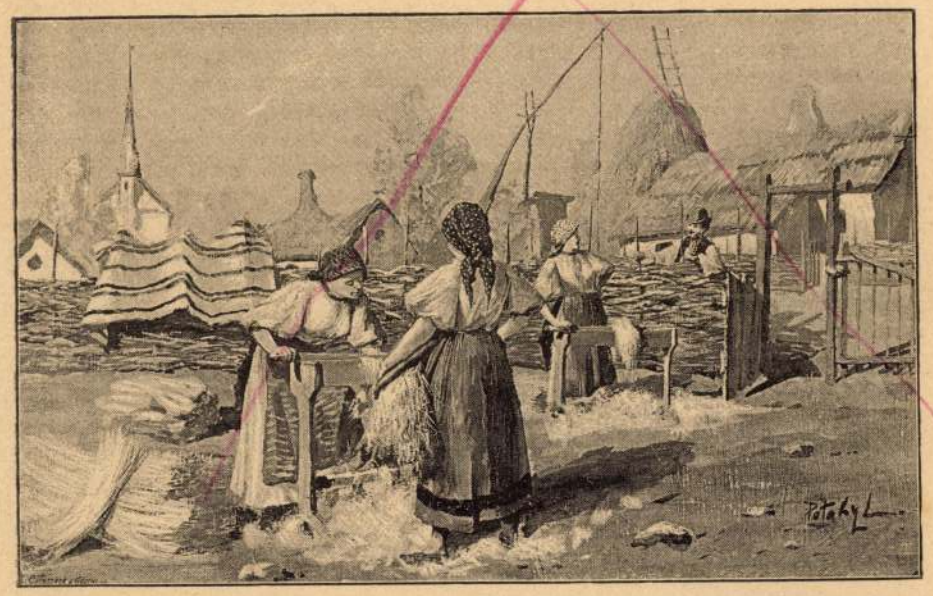

A «Magyar Salon» eredeti rajza. Rajzolta Pataky László.

TILOLÁS.

sen alakított dalnok, de a Toldihoz hasonló alak első ízben csak is Strobl Alajos tervét diszíté.

De mind a három alak között fölfogás és kidolgozás tekintetében legkevésbbé sikerült az, a mi a fő, a mi tulajdonképeni tárgya és tartalma az emléknek: Arany János. A művész a költőt elvénhedt, megtört, testileg egészen kimerült aggastyán alakjában állítja elénk, annyira bágyadt, erőtlen, hogy még eszméletre sem látszik képesnek, a helyett, hogy gondolkodó és elmerengő lelki állapotban a költői tevékenység eszméjét fejezné, ki a szemlélőben inkább a szánalom érzetét kelti föl, a mi az emléknek semmi esetre sem lehet czélja.

A másik terv szerzője, Strobl Alajos, nem vállalkozik ily nehéz, sőt lehetetlen föladat megoldására, nem akart minden áron olyant alkotni, a mi szokatlansága által meglepő; az emlékszerű szobrászat régi, jól kipróbált hagyományaihoz ragaszkodott, becsvágyát abba helyezte, hogy belső művészi értékű művet teremtsen és a föladat, melyet maga elé tűz, helyes arányban legyen művészi tehetségével és iskolázottságával. Törekvésének e kiindulási pontja és vezéreszméje át és át hatotta művét, melyet egészben és részleteiben az összhang, az arányosság, az alkalmazott anyagok és a tömegek jól kimért elosztása, az egyensúly, a nemes, nyugodt és fönkelt fölfogás és a tudás jellemeznek. Ebben rejlik egyszerű és természetes megfejtése annak, hogy terve nem készteti a szemlélőt fontolgatásra és okoskodásra, hanem azonnal egészen kielégít, megnyugtat és megnyeri rokonszenvünket. A jótékony hatású összhang az egész mű eszméjét és belső igazságát világos és meggyőző kifejezésre juttatja.

A kedvező összhatást nem zavarja meg a részletek vizsgálata. A talapzatnak építészeti kiképzése hasonlíthatlanul nemesebb és a nemzeti múzeumhoz jól illik. A költőt férfikora teljében, nemesen fölfogva állítja elénk. Az alak komoly, mélyen elgondolkozó, egy kicsit ideális, de azért természethű alakitású. A művész az emlék főrészét behatóan tanulmányozta s minden ízében formai tökélylyel dolgozta ki. A talapzat két oldalát a nemes költészetet ábrázoló nő és Toldi Miklós alakja díszítik. E két mellékalakot jól kigondolva és nagy formai tökélylyel kezelve, szép és életteljes egyéniséggé alakítá a művész.

Különösen nagy érdeme a tervnek, hogy az alakok, művészileg tökéletes formai megoldásuk mellett, mindannyian egészben és csorbitatlanul megőrizték magyar jellegüket. E tekintetben e terv hazai szobrászatunkban első és egyedüli alkotás, s mint ilyen ránk nézve a legmagasabb művészi becscsel bír.

Mindezt tekintve, a bizottság minden kétely és legkisebb ellenvetés nélkül Strobl Alajos tervét aránytalanul jobban kigondolt, helyesebben megoldott és lelkiismeretesebben kidolgozott, szóval nagyobb művészi tökélyű műnek tartja Zala György tervénél és egyhangúlag abban állapodott meg, hogy végleges kivitelre Strobl Alajos tervét ajánlja a tisztelt szoborbizottságnak.

Budapest, 1888 október 25.

Pasteiner Gyula,
a javaslat-készitő bizottság jegyzője.

KORONA ÉS SZERELEM.

(ELBESZÉLÉS.)

Irta TÁBORI RÓBERT.

(Utánnyomás tilos.)

A braunschweig-wolfenbütteli uralkodó herczegek családi krónikájába az udvari történész 1721 márczius nyolczadikán a következő sorokat írta be:

+

Ma hozta gyorsfutár azt a gyászos hírt, hogy szeretett herczegünk leánya: braunschweigi *Sarolta Amália* herczegné, Alexis orosz herczeg neje Moszkvában mult hó 30-án meghalt. Serenissimust lesujtotta ez a váratlan csapás; szobájába zárkózott és senkit sem bocsát maga elé.

... Élet és halál isten kezében van.

+

E sorokban nem volna semmi feltünő. Akad ilyen száz is a vastag krónikás könyvben. Ami azonban az egésznek talányos jelleget ad, az a két sor, melyet maga az uralkodó herczeg írt az idézett naplójegyzés után. Csupán ennyi az egész:

«1721 márczius 8.

?»

.... Egy nagy kérdőjel és egyéb semmi! De ez a kérdőjel egy egész történetet mond el.

I.

Hét hónappal az említett nap előtt hosszu menet vonult végig a fővárosból a határhoz vezető országúton. A menet élén mintegy száz lovas ügetett egykedvűen és nagy csendben. Csak néha zörrent meg egy alabárdos fegyvere, mikor lecsüngő faágba csapódott.

A lovasok után díszes hintó jött, amelyben fiatal leány ült. Arcza sápadt volt és ritka szépségű vonásaiban mély bágyadtság tükrözött. Az egész menetet hosszú sor szekér zárta be, melyeken az úti készletet vitték.

Porfelhő vette körül az egész karaván, mely inkább hasonlított halotti kísérethez, mint ahoz, ami valóban volt: nászmenethez. A kocsiban ülő ifjú hölgy a braunschweigi herczeg leánya volt: Sarolta Amália herczegnő, aki leendő férjéhez utazott.

A felhő egész szélességében foglalta el az országútat. Mintha egy óriási árnyalak utazna, mely nem ismer megállapodást. Most elérte az alsó szélét és összevegyül azzal az árnyékkal, melyet a száz éves fák terjesztenek.

Az erdő szélén egy ifju áll és régóta mereven néz az utazó karaván elé. Nagyon fiatal még, alig huszonhárom éves, de arczának komoly kifejezésével megelőzte korát. A lovas csapat már tovább ment, anélkül, hogy tekintetre méltatta volna a magános ifjút; de a kocsiban ülő hölgy megrezzen, a mint

Stróbl Alajos: József kir. herceg vadászruhában

Scherzo

Elbeszélés

Irta Lovik Károly

A csöngettyü megszólalt; Homonnai fölkelt a reggelizőasztal mellől és ajtót nyitott. Egy férfias kalapu, karbonári-köpönyeges hölgy állt a folyosón. Keskeny, sárga, csinos arca közepén két fekete szem csillogott, amely hideg és nyugodt volt, mint egy-egy vasszög feje. A tekintete oly biztos és erős volt, hogy szinte huzalt rajzolt a levegőbe.

— Nos, Tekla, — szólt a festő, franciával vegyes, puha, tót kiejtéssel, — mi hozza ide olyan korán?

A látogató nevetett. Hangja egyenetlenül csengett, talán úgy, mintha bádoghengerben aranyat görgetnének.

— Szép idő van, tavasz lett! Ki kellene menni valahová a szabadba, — felelte. — Nincs kedve?

Homonnai gondolkodott. Csakugyan, jó lenne egyszer megint a természetet megnézni. Hónapok óta csak a városi sarat meg havat látta, kávéházakban, bérkocsikban, fűtött szobákban ült. Talán éppen azért keveset is dolgozott, kedvetlen és fáradt volt. Ez a szó, hogy tavasz és a Tekla övébe tűzött ibolyacsokor, halványan derengeni és beszélni kezdett a műterem kopár szőnyeg-országában.

— Jó, menjünk, — válaszolta közömbösen a férfi, kalapja után nyulva. — Nézzünk egy kis napot és szint.

Az égbolt kék volt, az utcákon nagy, kockás és téglaalaku, buzasárga fénykévék helyezkedtek el, az ablaktáblák csillogtak. A ligeti padokat frissen mázolták. Az utcasarkokon a vízvezetékeket próbálták ki,

Uj Idők 1911. 17. 2

Két kéz

Kezemben mintha fogva tartanék
Pihegve vergődő fehér galambot.
Mint fészkében az egynapos fióka,
Úgy lüktet e széles tenyérben,
Párnás, puha kacsód, én kis fiam.

Meleg kacsódnak hószín bársonyán
Ezek a rejtelmes, apró gödröcskék,
Ezek a finom, vékony szarkalábak
— Csak arra lettek, hogy csókkal borítsam
Mindannyinak gyönyörü vonalát.

Oly gömbölyü, oly lágy, finom, puha,
És ujjacskái formásak, íveltek.
Galambfiókák hamvas, rózsás csőre,
Az sem lehet ily rózsaszínü,
Mint ez az öt kicsiny, finom köröm.

És jaj, e lágy, e csöppnyi körmök is
Kemények, harcosak lesznek, — már látom!
S alájuk vér fut, hogy majd egyszer
A sziklákból is kikaparják
Ó bünös élet, hazug aranyad!

És jaj, te csöpp kacsó, te lágy, finom,
Robotba fognak téged is majd mások.
Akaratod — ó jaj — tenéked sem lesz.
A pihenésed: elcsigázott álom
És nem leszel, csak mások fegyvere.

Te gömbölyü, te párnás csöpp kacsó,
Ideszorítlak lüktető szívemhez.
E szívnek minden csöpp piros vérével
Megváltanálak téged én e sorstól,
Ez árt ha elfogadnák az Egek!

Te gömbölyü, te párnás csöpp kacsó,
Mondd, érzed-e, mint ver, dobog a szívem?
Mondd, érzed-e, hogy sír, jajong vergődve,
A sorssal szemben mért ily tehetetlen?
És érzed-e, hogy érted ver szegény?

Te gömbölyü, te párnás csöpp kacsó,
Rabolni és gyilkolni tudnék érted,
Hogy, jaj, örökké csak ilyen maradhass,
Ily lágy, finom és tiszta, makulátlan,
Ahogy most szívemhez szorítlak én!

... S a gömbölyü, a párnás, csöpp kacsó,
Miként félő fehér galambfióka,
Amely fészkéből felröppen először:
— Kibúvik már az én kezemből
S gyöngéden, lágyan körülcírogat . . .

Párnás, puha kacsód, én kis fiam.

Balla Ignác

Kiadja a Magyar Posta Zrt.
Fotó: Hajdú József, Magyar Nemzeti Galéria
Grafika: Nagy Péter
Bélyegkép – Lotz Károly: Ströbl Alajos (MNG)
Előoldal – Ströbl Alajos munkái: Anyánk (MNG); köztéri szobrok: Arany János, Mátyás király, Szent István, Jókai Mór

JÓKAI

Pest-Buda *első kálváriáját az 1740-es években építették fel a józsefvárosi Kálvária téren, kegyes adományból. A kutatás mai álláspontja szerint a híres barokk mester, Mayerhoffer András alkotása. Ez a magyarországi, sőt közép-európai összehasonlításban is páratlannak mondható műemlék 1893-ban Stróbl Alajos kezdeményezésére került át, kövekre szétbontva, itt újra felállítva, az Epreskertbe. Restaurálását, teljes rekonstrukcióját 2002 decemberében kezdeményezte a Budapesti Városvédő Egyesület a Barokk Kálváriákért Alapítvány létrehozásával. A szervezőmunkát siker koronázta: 2006 húsvétjának vasárnapján birtokába veheti Budapest közönsége a megújult műemlék építményt.*

Szeretettel hívjuk és várjuk az

újjászületett pesti KÁLVÁRIA avatására

2006. április 16-án, húsvétvasárnap 12.30 órára az Epreskertbe

(megközelíthető a Magyar Képzőművészeti Egyetem VI. kerület, Szondi utca 71. sz. kapuján át)

Beszédet mond Varga Kálmán, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnöke és Farkas Ádám szobrászművész, egyetemi tanár, a Barokk Kálváriákért Alapítvány kurátora
A műsorban közreműködik az Arcangelo Kamaraegyüttes és a Schola Cantorum Budapestiensis

A ceremónia során a program megvalósításában közreműködők – a védnökök és kurátorok – aláírják s az eseményt megörökítő táblánál elhelyezik az azt tanúsító okiratot, hogy gondoskodó figyelemmel kísérik az építmény sorsát. Ennek a szándéknak a kinyilvánítására az esemény minden résztvevőjének – Budapest közönségének – is lehetőséget biztosítanak a szervezők

A kálváriarekonstrukció programjának védnökei: Erdő Péter és Szili Katalin.
A rekonstrukciót szervező alapítvány kurátorai: Benedek Béla, Buza Péter, Farkas Ádám, König Frigyes, Körmendy Ferenc, Ráday Mihály, Schiffer János, Szentkirályi Miklós, Tétényi Éva, Török József, Varga Kálmán, Zsigmond Attila

A rekonstrukciót támogatták: Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Műemlékek Állami Gondnoksága, Nemzeti Kulturális Alap, Pro Cultura Urbis Alapítvány, Kincstári Vagyoni Igazgatóság, Budapest Főváros Önkormányzata, Budapest Terézváros Önkormányzata, Budapesti Elektromos Művek Rt., Budapesti Városvédő Egyesület

A rekonstrukciót tervezte: Albert Tamás.
Épületrestaurátori munkák: Szomolányi Péter – LitoRest Bt., Ammonites Kft. A nyílászárókat restaurálta: Rigó Róbert. A fémrészeket restaurálta: Jeges András. A kőfaragómunkákat kivitelezte: PAP Kőfaragó, Kőszobrász Műhely. Építőmesteri munkák: VÁLI Építőipari Kft. A beruházás munkálatait irányította: Simonyi László. Műemléki felügyelet: Tahi Tóth Ilona

Meghívó

613. sz. Gyenes László. Stróbl Alajostól, terracotta.

Nemzeti Színház Múzeuma.

Höllr Nemz. Szinh. kiáll.

Strobl Alojzy

Ströbl Alajos

Képes Krónika
1941. márc. 13. (12. sz.)

Petőfi (Ströbl Alajos műve)

v ó .

s Müvészettörténeti Társulat f.
éli 12 órakor a Budapesti Kir.
gyetem Müvészettörténeti Gyüjte-
6-8.sz. I. emelet/
a y i ü l é s t
ak szives és pontos megjelenését

Újjászületett remekművek

– a reneszánsztól a barokkon át a 20. századig

Szabó Tamás restaurátorművész 25 éves jubileumi kiállítása

Móra Ferenc Múzeum

2006. július 14 - szeptember 3.

STROBL ALAJOS

(1856-1926)

szobrászművész emlékkiállítása

Móra Ferenc Múzeum

2006. július 12 - szeptember 3.

Strobl szobrok és képek a Várnegyed Galériában

A Strobl-unokák a kiállítás megnyitóján

(Folytatás az 1. oldalról)

Ferenc József és Erzsébet királyné, főhercegnők és főhercegek, tudósok és művészek ültek modellt a művésznek.

Strobl azon szerencsés alkotók közé tartozott, akit elhalmoztak megrendelésekkel és díjakkal. A „múltba tekintő romantika lovagja" - ahogyan a szobrászt néhány esztéta nevezi - valójában rendkívül sokoldalú tehetség volt. Többek között művészi esteket szervezett, jégből kifaragta Mátyás király négyszeres nagyságú szobrát, többedmagával létrehozta a ma is működő Epreskertet, és részt vett a millenniumi felvonulás megkomponálásában.

Alajos nővére, a nála három évvel idősebb Zsófia, jó képességekkel megáldott, finom ecsetkezelésű festőművészként vált ismertté. 1878-ban testvérével együtt ő is beiratkozott a bécsi akadémiára. 1890-ben már a magyar fővárosban találjuk, ahol részt vett a Nőművészek a Várbazárban című kiállításon. Itthon Mészöly Géza mellett Lotz Károly a mestere. Tanulmányutat tett Európában, számos ismert festményről másolatokat készített. Hazatérve József főherceg leányait tanította. Strobl Zsófia elsősorban gyümölcs- és virágcsendéleteket, zsánerképeket, valamint portrékat festett.

A tárlaton számos családi vonatkozású alkotást láthatunk. Közöttük egy Strobl Alajos feleségének gyermekkori képe alapján készült, fehérmárvány szobrot, illetve a művész édesanyjáról és nővéréről készült portrékat. Zsófia is gyakran ábrázolta környezetét, két alkalommal is portrét festett öccsének feleségéről.

A kiállításon néhány jeles kortársról - Munkácsy Mihályról, Görgey Artúrról, Lotz Károlyról - készült mellszobor is helyet kapott. Strobl Alajost - a kiállított önarcképek és szoborportrék mellett - kortársai: Benczúr Gyula, Lotz és Temple János is önálló festményeken ábrázolták. A Zsófia által festett csendéletek - Orgonák az ablakban, Csendélet almákkal stb. - mellett a tárlatot a művésztestvérek rajzai, vázlatai és skiccei színesítik.

* * *

A kiállítás megtekinthető május 17-ig, vasárnap és hétfő kivételével naponta 11 és 18 óra között, a Batthyány u. 67. szám alatt.

roj

A Mayerffy pi

Ha eddig titok volt is, mióta [illegible] nem az, hogy mit rejt az Attila út 21. [illegible] je. A Tabáni Múzeumban ugyanis Mayerffy Miklós műemlékvédelmi szakember [illegible] deklódó előtt tartott helytörténeti előadás [illegible] alatt rejtőzködő, százegyhelyiségre, hatszázezer [illegible] márványhordó histórájáról.

A régi Tabán szinte minden [illegible] rejtett. A pincerendszer jó [illegible] dóként maradt néhány Közép- [illegible] Mayerffy Károly pincéje. E [illegible] akit Buza Péter várostörténész a [illegible] című kötetében bővebben is [illegible] ven éves korában építette hatszázezer [illegible] ezer literes) márvány hordóit. A [illegible] foglalkozó birtokos, tapasztalat alapján [illegible] gozta ki e hordó tervét. Hol [illegible] tű tárolóedényt készíttetett, amely [illegible] bor eltarthatóságát. A márvány [illegible] mutatkozott a hagyományos fa [illegible] a bor gyorsabban érlelődött, [illegible] a külső változások ellen [illegible] ter ezt követően maga [illegible] a sürtői Áprily Márton [illegible] delte a tárgyott évekre. A [illegible] re rá meg is érkeztek Budára, [illegible] ben, a pince mélyén egybeillesztette [illegible] félhenger alakú tartály alaplapjának [illegible] négyszer két és fél méter, magassága [illegible] van centiméter. Kerületén tizennégy [illegible] egymáshoz.

Mayerffy Károly kis kötetben [illegible] ről, amely az „Előterjesztése azon [illegible] ket a Márvány hordók a Fa Hordókhoz [illegible] nak" címmel adott közre. E [illegible] hetők a borász szakmai tapasztalat [illegible] sen, és rajzban is utal arra, hogy 1827 [illegible] tet kiadásának évében - egy, a [illegible] gyobb hordót kíván építeni. Mivel [illegible] őrizte a pince, az utókor igazi [illegible] hogy mi történt a nagyobb [illegible] és egy romba dőlt pince mélyén [illegible] nak, vagy sohasem sikerült megépíteni.

1866-ban - negyven évvel később [illegible] lajdonos, bizonyos Bauer József [illegible] szolt járatok miatt neki már nem [illegible] hogy a pincetolyóso beszivárgott [illegible]

MKB Kivételes Folyószámla
Önnel is szívesen kivételezünk

ÁRGU
Vegye igé
szolgálla

A választókerületben a választás várhatóan érvényes, eredményes lesz.

jelentkező - betegségek, a magas [illegible]

Strobl szobrok és képek a Várnegyed Galériában

A magyar művészettörténetben ritkán fordul elő, hogy egy család ugyanazon nemzedékének több tagja is országos ismertségre tegyen szert. A szobrászok között a Kolozsvári fivéreket, a festők körében a Ferenczy testvéreket említhetjük e ritka kivételek között. A Várnegyed Galéria április 12-én megnyílt kiállítása Strobl Alajos és Strobl Zsófia pályáját állítja középpontba. Míg a százötven esztendeje született Alajos minden idők egyik legelismertebb hazai szobrászművésze volt, addig nővérét, a saját korában népszerű festőművészt, méltatlanul elfeledte az utókor.

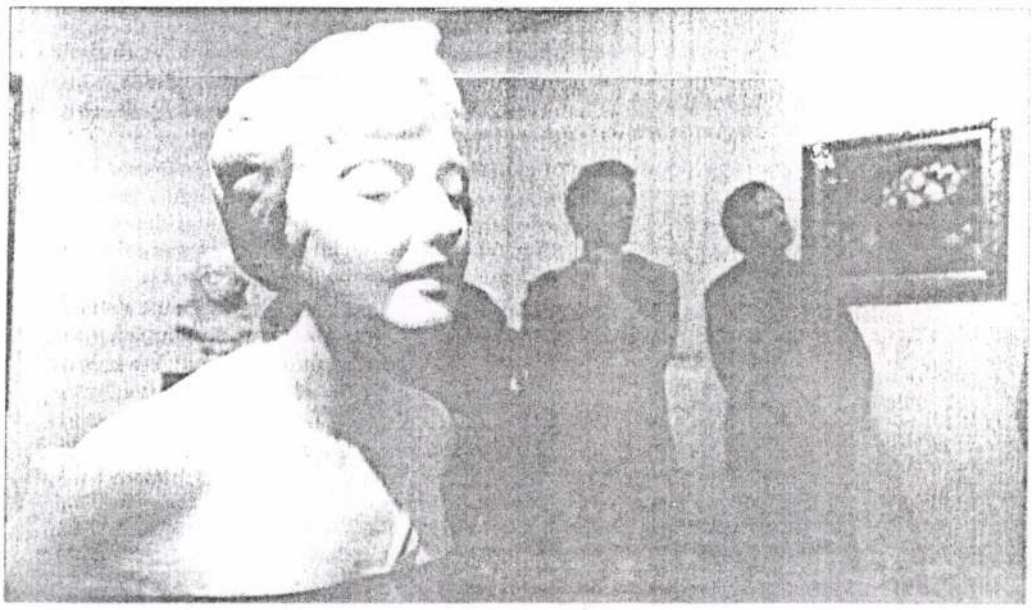

A tárlatot Maros Éva hárfaművész és Geiger György trombitaművész zenei csokra nyitotta meg Marcello, Bartók és Csajkovszkij dallamaival.

A városrész nevében dr. Nagy Gábor Tamás polgármester köszöntötte a látogatókat, köztük a Strobl testvérpár öt unokáját, és az ugyancsak szép számban megjelent dédunokákat. A kerület számára megtiszteltetés - hangsúlyozta a városvezető -, hogy a család a Várnegyed Galériában kívánta megrendezni a kiállítást; e gesztus elkötelezettséget is jelent, hiszen Strobl Alajos a Várban töltötte utolsó éveit. Az itt élők számára nemes hagyomány a szobrász emlékének ápolása.

Szatmári Gizella művészettörténész megnyitójában röviden összefoglalta a testvérpár pályaképét. Stróbl Alajos előbb a bécsi Iparművészeti Iskolában, majd az ottani akadémián végezte tanulmányait, és már egészen fiatalon a „természet után" megmintázhatta I. Ferenc József portréját. A pesti közönség a Zeneakadémia homlokzatán láthatta első köztéri alkotásait, ő készítette ugyanis Liszt Ferenc és Erkel Ferenc egész alakos szobrát. Nagyon sokan ismerik a budai Vár belső udvarán található Mátyás kútja című, szecesszióba hajló műalkotást, amely furcsa képzettársítással nem is szobor, inkább valóságos „elbeszélő költemény". Az egyik legismertebb művét, a Halászbástya előtt álló Szent István lovas szobrot, száz esztendeje avatták fel.

Strobl Alajos számos színezett szobrot készített - köztük Justitia szobrát - és háromszáznál is több portré fűződik a nevéhez.

(Folytatás az 5. oldalon)

Útfelújítá[illegible]

A főváros több pontján is [illegible] foltságra készülhetnek [illegible] busszal, villamossal utazók [illegible] jobban. A közműcserék és [illegible] következtében kialakuló [illegible] forgalomkorlátozások miatt [illegible] lemre van szükség a közlek[illegible] Nagykörutat pedig jobb [illegible] kezdődött ugyanis a 4-es [illegible] vonalán a megállók átépítés[illegible] lamos szakasz felújítása. [illegible] szerelvények üzembe állít[illegible] ges korszerűsítés első üteme [illegible] tart a Moszkva tér és a Blaha [illegible] zött. Ez idő alatt a BKV pot[illegible] helyettesíti a villamosokat. A [illegible] rán egyebek mellett korszerűsít[illegible] és felsővezeték hálózatot, ki[illegible] gányokat és az alacsonypadlós [illegible] sok magasságához igazítják [illegible] A munka második üteme a Bl[illegible] tér és a Moszkva tér között [illegible] kezdődik és június 9-ig tart. [illegible] pedig elkezdődik a 2-es metró [illegible] nak idei üteme. *(Az útfelújít[illegible] tájékoztatót a 2. oldalon [illegible]*

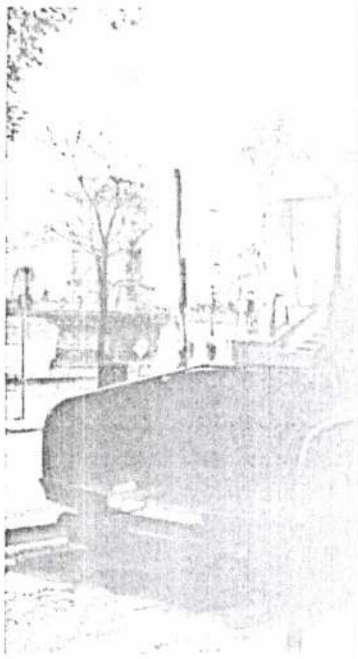

Várnegyed, 2006. április 28

A Móra Ferenc Múzeum
tisztelettel meghívja Önt és Barátait
a múzeum I. emeleti kiállítótermébe
a

150 éve született

STROBL ALAJOS

szobrászművész
emlékkiállításának
megnyitására.

A tárlatot
2006. július 12-én, szerdán
délután fél 5 órakor megnyitja

dr. Stróbl Alajos.

Közreműködik:
Joó Gabriella és Krokavecz András

A kiállítás megtekinthető:
2006. július 12 - szeptember 3.,
hétfő kivételével naponta 10-17 óráig.

info@mfm.u-szeged.hu
www.mfm.u-szeged.hu

STROBL ALAJOS

(1856-1926)

szobrászművész emlékkiállítása

A KIRÁLY SZOBRA.

A KIRÁLYNÉ SZOBRA.

Strobl Alajos

Balról szélen gróf Esterházy Ferencz, tőle balra Antal Gábor püspök (mögöttük Reviczky rendőrkapitány), Beöthy Zsolt, Bausz Teodorik, Tóth Aurélné, Rákosi Jenő, Tóth Aurél, Tóth Ernő, Prém József, Miklós Elemér, ifj. Reiszig Ede, Abrányi Emil, id. Szinnyei József, Szana Tamás és Szávay Gyula.

CSOPORT AZ IFJABB PÉCZELY JÓZSEF ÉS TÓTH LŐRINCZ KOMÁROMI SZÜLŐHÁZÁN ELHELYEZETT EMLÉKTÁBLA

187. STROBL ALAJOSNAK

A KOSSUTH MAUZOLEUM SZÁMÁRA KÉSZÍTETT PÁRDUCA.

MILÁNÓI KIÁLLÍTÁS.

Magyar Iparművészet
1906.

185., 185*a*. RÉSZLETEK A MAGYAR KIÁLLÍTÁS HALLJÁBÓL. TERVEZTE MARÓTI GÉZA.

MILÁNÓI KIÁLLÍTÁS.

HIREK

MUNKÁCSY MEGY, STRÓBL JÖN

Lebontották a Munkácsy-kiállítást a Móra-múzeumban, és tegnap elszállították a festményeket Szegedről Békéscsabára. Ezzel szinte egy időben, tegnap dél körül megérkezett a múzeumba a Stróbl Alajos-emlékkiállítás anyaga. A százötven éve született és nyolcvan éve meghalt szobrászművész alkotásaiból jövő szerdán nyílik tárlat, amely szeptemberig lesz látható.

Délmagyarország
2006. júl. 7.

STRÓBL ALAJOS ÉS A SZOBRÁSZ MESTERISKOLA

Az 1871-ben létesült Mintarajztanoda (a mai Képzőművészeti Egyetem elődje) a rajztanárképzést tekintette feladatának, művészdiplomát nem adott. Ennek megfelelően az intézményben a szobrászat csak segéd-tanszak volt. A rajztanár jelöltek heti 4, majd heti 6 órában tanultak mintázást, kezdetben Izsó Miklóstól, majd Huszár Adolftól. Huszár halála után, 1885-ben, Stróbl Alajos lett a szobrászat tanára, aki 40 éven át tanított az iskolában.

1889-ben Gerster Kálmán tervei alapján készült el az Epreskertben a szobrász-iskola épülete, megteremtve ezzel a művészképzés feltételeit. Az épületet abból a pénzből emelték, ami a Deák-szoborra közadakozásból összegyűlt összegből megmaradt, ahogy ezt ma is hirdeti egy emléktábla a homlokzaton. Ezzel egyidejűleg a rajztanár-jelöltek szobrászati oktatását Loránfi Antal vette át.

Bár az epreskerti iskola csak 1897-ben kapta meg a mesteriskola minősítést, 1891-től, az első növendékek beiratkozásától kezdve akként működött. Vezetője – később igazgatója – Stróbl Alajos volt. Az új épület egyaránt helyet adott a mester műtermeinek és a tanítványokénak, akik egy nagy művész egyéniség közvetlen közelében tanulhattak. Stróblnak évente 4 – 7 tanítványa volt, akik valamilyen előképzettség, általában az Iparművészeti Iskolában vagy a Mintarajztanodában eltöltött évek után kerültek hozzá, de arra is volt példa, hogy egy-egy növendék hosszabb-rövidebb külföldi tanulmányokat iktatott a kétféle képzés közé. Stróbl tanítványai heti 20 órában tanultak mintázást: antik és élő minta után fej-és egészalakos akttanulmányokat, állattanulmányokat és önálló kompozíciókat készítettek. Stróbl fontosnak tartotta, hogy növendékei elsajátítsák a kőfaragást, ezen kívül – mint minden mester – ő is bevonta tanítványait a saját munkáiba. Részben úgy, hogy egy-egy szobor-együttes valamely részletét készíthették el, vagy valamelyik nagy méretű szobrának kicsinyítését bízta rájuk, sokszorosítás céljából. Egy-egy tanítványát jóval a képzési időn túl is maga mellett tartotta – így pl. Vaszary Lászlót – aki több Stróbl-szobor másodpéldányát faragta ki.

Az epreskerti iskola és környezete azonban már kezdettől többet jelentett, mint a szobrászképzés színhelyét. Stróbl nemcsak az épületet, hanem az egész kertet a saját birodalmának tekintette, és a saját elképzelése szerint rendezte be. A kert és a műterem együttes egyszerre volt alkotóműhely, oktatási intézmény, a társasági élet színtere és Budapest egyik közkedvelt látványossága. Ebben az együttesben egyaránt helyet kaptak a minden művészeti akadémián kötelezően meglévő antik és reneszánsz szobor-másolatok, a magyar művészethez tartozó vagy a magyar történelemhez köthető szobrok kópiái (pl. a Szent György-szobor vagy a bautzeni Mátyás-emlék másolata), az oktatást szolgáló anatómiai öntvények, nagy értékű eredeti műtárgyak (antik szarkofágok, az ú. n. epreskerti Kálvária vagy a Mátyás-templom középkori kőtöredékei), valamint Stróblnak és tanítványainak munkái. Stróbl különleges növényeket telepített, szökőkutat létesített, állatokat (pávát, gólyát, még majmot is) tartott a kertben. Ebben a díszkertben varázslatos egységet alkotott a természet és a művészet.

Kiállításunk **első terme** az Épreskert, a szalonná alakított átrium és a műtermek hangulatát idézi fel korabeli fényképek és néhány személyes dokumentum segítségével. Itt kaptak helyet a tanártársak szobor-portréi is, amelyeket Stróbl mintázott. A **második terem** a „műhelybe" enged betekintést. Látjuk, ahogy Stróbl Károlyi Sándor mellszobrát mintázza a halotti maszk alapján, és igazi kuriózum az a gipszöntvény, amely Stróbl kezéről készült, és a Ferenczy István portréhoz szolgált mintául. A **harmadik terem** a tanítványoké. Páratlanul érdekes az az 1894-es fotósorozat, amely a szobrász növendékek háromévi munkáját bemutató beszámolót örökítette meg. Hosszú tanári működése alatt Stróbl a tanítványok több generációját nevelte fel. A kiállított szobrok épp csak jelzik azokat a művészi irányokat, amelyeken a növendékek elindultak.

A Magyar Képzőművészeti Egyetem ezzel a kiállítással tiszteleg egykori tanára, Stróbl Alajos emléke előtt, akinek az idén ünnepeljük születése 150. és halála 80. évfordulóját.

Nagy Ildikó

STRÓBL ALAJOS ÉS A SZOBRÁSZ MESTERISKOLA

Kiállítás a Magyar Képzőművészeti Egyetem Barcsay termében

2006. szeptember 18 - október 20.

Megnyílt Stróbl Alajos emlékkiállítása Szegeden

Stróbl Alajos szobrászművész keze nyomát őrzi a szegedi Széchenyi-szobor és a Dóm téri panteon tizenhat alkotása. A szobrász kettős évfordulóján – 150 éve született és 80 éve hunyt el – tegnap emléktárlat nyílt a szegedi Móra Ferenc Múzeumban. Horváth Ferenc megbízott igazgató köszöntő szavai után Stróbl Alajos, a szobrászművész unokája mondott nyitóbeszédet. A kiállítás szeptember 3-áig látható

Délmagyarország 2008. július 13.

Délmagyarország, 2006. július 29.

A Stróbl családot szerelem és barátság is fűzi Szegedhez

Széchenyi István szobrát soha nem leplezték le

Nagyapjukkal a háttérben (balról) Stróbl Alajos, Zsófia, Mátyás és Krisztina *Fotó: Segesvári Csaba*

A Strobl Alajos művészetéről beszélt Stróbl Alajos a szegedi múzeumban. A szobrászművész négy unokája jött el, közülük az egyikkel beszélgettünk. Neve egy ékezetben különbözik a nagypapáétól.

Alajos napon, június 21-én született százötven évvel ezelőtt, ez döntött Strobl Alajos keresztnevéről. A család neve is módosult az idők folyamán, ugyanis míg a szobrászművész neve mindig rövid magánhangzó, addig az unokák már hosszú ó-val írják. Barátságok, szerelem és műalkotások kötik a családot Szegedhez. A szegedi Móra-múzeumba az öt élő unokából négyen jöttek el.

– Természetes, hogy eljövünk. Feladatunk, hogy állandó Strobl-kiállítóhely nem lévén, minden lehetőséget megragadjunk nagyapa emlékének megőrzésére – kezdte a család bemutatásával a keresztnevet is öröklő mérnökunoka, *Stróbl Alajos*. – A tárlatot mindenhol másként állítjuk össze. A képzőművészeti egyetemen tanári munkáját mutattuk be, itt az ember hangsúlyos. A szobrokat és festményeket nagyrészt a család kölcsönözte. Nagyapát egy osztrák festő, és a szegedi festőbarát, Vágó Pál is megörökítette. Mellette nagyanyám látható négyéves korában, később pedig húszévesen – ahogy Lotz Károly látta. A nagyapánk képén is ő van, amikor elvette feleségül. A család Strobl Alajosnak és festőművész nővérének, Zsófiának is fontos témája.

Megrendelések is a városhoz fűzik a neves szobrászművészt, többször járt munkaügyben Szegeden. A panteonban tizenhat portréját állították ki. Mégis a Széchenyi téri Széchenyi-szobrát ismerik legtöbben. Strobl 1909-ben kapott megbízást Lázár György polgármestertől a bronzalkotásra. Jobban szerette a márványt, ezért végül meggyőzte a megrendelőket, és a bánsági Ruszkabányáról hozatott hozzá követ. A munka miatt csúszott, a szobor 1912. augusztus 20-ára tervezett hivatalos avatása elmaradt. Bár később csendben felállították, nem leplezték le, mert meg akarták várni Zala György szobrát Deák Ferencről. Sokan méltatlankodtak, hogy a legnagyobb magyar emlékműve beburkolva áll a főtéren. Ráadásul hiába várt olyan sokáig, az ünnepélyes avatót 1914 nyarán az első világháború kirobbanása végleg feledtette. Strobl Széchenyi-szobra arról vált híressé, hogy soha nem leplezték el.

– Nem ismertem nagyapámat – tette hozzá Stróbl Alajos. Azt lehet róla tudni, hogy bohém művészember volt, aki szeretett és tudott élni. Gyakorta mulatott jókat a barátaival, akik azóta ugyancsak patinás nevek úgy, mint Ybl Miklós, Steindl Imre, Schulek Frigyes, Hausmann Alajos. A Strobl unokák mérnöki pályára álltak, Stróbl Alajost a szerelem is Szegedhez fűzi. A porlasztó világhíres feltalálójának, Csonka Jánosnak az unokáját vette le feleségül.

DOMBAI TÜNDE

KALANDOS KIÁLLÍTÁS

Minden jó, ha jó a vége. A Strobl-kiállítás megnyitóját kalandok előzték meg. Először is a Várban az árvíz akadályozta meg a rendezést, majd a főépület folyosójáról kellett üggyel-bajjal elköltöztetni az útjából egy nagy Munkácsy-képet. Az egyik szobor pedig a legutolsó pillanatban érkezett meg a tulajdonosától.

179. Éder Gyula: A molnár és fia.

Strobl Alajós K

200. Strobl Alajos: Albrecht föherceg.

KMT 1907. tav. Eiáll

Különleges oszlopsor a Dóm tértől a Fekete házig

Nem mindennapi oszlopsor köti össze a nyáron a Szabadtéri Játékoknak helyt adó Dóm teret és a Somogyi utcában található Fekete házat. Az egyes oszlopokon a 75 éves szegedi szabadtéri színjátszás régi és friss plakátjai kerültek elhelyezésre, ezzel is a Fekete házba – a Szabadtéri történetét feldolgozó tárlatra – csalogatva az érdeklődőket.

A 75 éves Szegedi Szabadtéri Játékokról szóló kiállításon több mint háromszáz fénykép idézi fel a régmúlt és a tegnap zenés, táncos darabjainak kavalkádját. Kovács Ágnes színháztörténeti kutató, a tárlat rendezője szerint a Szabadtéri a huszadik századi Szeged sikertörténete, a mostani kiállítás pedig bepillantást enged a színterek, a meghatározó személyiségek, a nézőtéri statisztikák, színpadi technikák, kellékek dzsungelébe. A fotók mellett plakátok, nyomtatványok, jelmezek és díszlettervek teszik érzékelhetővé az elmúlt hetvenöt esztendőt. Láthatóak a 30-as évek műsorfüzetei, a korra jellemző belépőjegyek, és kiállításra került az a meghívó is, melyet személyesen Móra Ferenc kapott az akkori polgármestertől a Szabadtéri első előadására.

Koczor György építész, a tárlat látványtervezője elmondta, reményei szerint egy vizuális varázslat keretében ismerkedhetnek meg a látogatók a játékok történetével. A kiállítás egyik fő üzenete a következő: a város és a Szabadtéri összetartozik. Ennek jegyében alakították úgy ki a tárlatot, hogy a kiállító terem falain nyomon követhető legyen, miként változott a város az elmúlt évtizedekben; a Szabadtéri különböző évadjairól készült fényképek pedig a teremben felállított több mint harminc oszlopon lettek elhelyezve. A fotókon feltűnnek az egykoron a Szabadtérin megfordult legendás művészek. A látogató a képek segítségével találkozhat például Kodály Zoltánnal, amint próbán vezényel, Hont Ferenccel, a szegedi szabadtéri színjátszás egyik megálmodójával, aki éppen az egyik darab rendezéséhez készít vázlatokat, a későbbi nemzedékekből a kiállított fotókon többek között látható Simándy József, Sinkovits Imre, Bessenyei Ferenc, Ruttkai Éva és a nemrég elhunyt Bubik István is.

A kiállítás szervezői bíznak benne, hogy a különleges csemegét ígérő tárlatot színházkedvelők ezrei fogják megtekinteni a Móra Ferenc Múzeum történeti kiállítóhelyén, a Fekete házban.

Kodály Zoltán vezényel a Szabadtéri próbáján az 1930-as években

Szeged napja múzeumi lap, 2006 július

Szeged kései kárpótlása a Széchenyi-szobor alkotójának

Strobl Alajosnak, a századforduló kiemelkedő magyar szobrászának nyílt kiállítása július 12-én a Móra Ferenc Múzeumban. A művész egyik ismert alkotásával a szegediek is gyakran találkozhatnak. A Széchenyi téren sétálók nap mint nap láthatják Stroblnak a legnagyobb magyart ábrázoló szobrát.

A szegedi tárlat keretében az érdeklődők szobrokon, portrékon, grafikákon, tervpályázatokon és a nagyméretű köztéri szobrokról készült fényképeken keresztül ismerkedhetnek meg Strobl Alajos életművével. A kiállítás a múzeum Munkácsy termében látható. Meggyőződésünk, a Strobl-kiállítás méltó folytatás a nagysikerű Munkácsy-tárlat után.

Strobl Liszt-maszkja

Strobl élete során több mint háromszáz szobrot, portrét és emlékművet készített. Ő alkotta például az Operaház főhomlokzatán elhelyezett Liszt Ferenc és Erkel Ferenc egészalakos szobrokat, a Nemzeti Múzeum kertjében látható Arany János emléket vagy a Rókus Kórház előtt lévő Semmelweis-emlékszobrot. Legismertebb köztéri alkotása minden bizonnyal a budavári Mátyás templom mellett felállított Szent István-lovasszobor.

A szegediekhez viszont valószínűleg a Széchenyi-szobor állhat a legközelebb a Strobl-alkotások közül. A művész 1909-ben kapott megbízást a legnagyobb magyarról készülő ábrázolás elkészítésére. Eredetileg úgy tűnt, a mű bronzból készül majd el, de a későbbiekben maga a mester győzte meg az illetékeseket, hogy márványszobor legyen. A tudósítások szerint a munkálatok lassan haladtak, a szobrot faragó munkások pontatlan munkát végeztek, Stroblnak át kellett faragtatnia a művet, emiatt az 1912. augusztus 20-ra tervezett hivatalos szoboravatás elmaradt. Utána felállították ugyan az alkotást, de nem leplezték le, hanem arra vártak, hogy elkészüljön Zala György Deák Ferencet ábrázoló szobra, és a két mű együtt legyen bemutatva a nagyközönségnek. Sokan méltatlankodtak, hogy a legnagyobb magyar emlékműve beburkolva áll a téren. A Deák-szobor 1914 nyarán került felállításra, az átadási ünnepséget azonban elsodorta a kirobbant világháború, így Strobl Alajos Széchényi-szobra többek között arról is híressé vált, hogy soha nem leplezték el.

Az elmaradt szoborátadás helyett – mintegy kései kárpótlásként – Szeged most ezzel a tárlattal emlékezik meg a magyar szobrászat egyik legnagyobb alakjáról, a 150 éve született és 80 éve elhunyt Strobl Alajosról.

Stróbl-tárlat Szegeden

A kettős évfordulón kiállítással emlékeznek a szobrászra

Százötven éve született és nyolcvan éve hunyt el a századforduló egyik legkiemelkedőbb szobrásza, Stróbl Alajos. A kettős évfordulónak állít emléket Szegeden a Móra Ferenc Múzeum a szeptember 3-ig nyitva tartó tárlattal.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A kiállításon portrék, grafikák, tervpályázatok és fotók mutatják be *Stróbl Alajos* életét és műveit. A tárlatot az érdeklődők a Móra Ferenc Múzeum Munkácsy Termében nézhetik meg. A százötven éve született és nyolcvan éve elhunyt szobrászművész alkotásainak többségét Budapesten sétálva bárki bármikor megtekintheti. Ő készítette ugyanis az Operaház főhomlokzatán látható Liszt- és Erkel-szobrokat, a Mátyás-templom melletti Szent István-lovasszobrot és *Arany János* szobrát a Múzeumkertben. Szegeden *Széchenyi István* szobrát készítette el, ennek az alkotásnak különleges története van: a művet a mai napig nem leplezték le. A tervek szerint ugyanis eredetileg 1912. augusztus 20-án avatták volna fel a szobrot, ám a faragómunkások pontatlansága miatt erre a határidőre nem készült el az alkotás. Később azt tervezték, hogy *Zala György Deák Ferencet* ábrázoló szobrával együtt leplezik le 1914 nyarán, ám ezt az ünnepséget az első világháború sodorta el. A Széchenyi-szoborról a művész fia azt állítja, hogy édesapja egyik kedvenc alkotása volt.

Stróbl élete során egyébként mintegy háromszáz szobrot, portrét és emlékművet készített el. Első munkáját 1877-ben küldte be a Képzőművészeti Társulat műcsarnokbeli kiállítására, majd 1880-ban pályázott az Operaház szobrászati díszítésére. Ezután még számos alkotást készített az állam megbízásából: a millennium lázában égő országban sok megrendelést kapott az akkor dolgozó összes művész.

A tárlaton látható szobrokat és festményeket nagyrészt a család kölcsönözte a múzeumnak, de kaptak műtárgyakat a Stróbl Alajos Emlékhely Alapítványtól, illetve több hazai kiállítóhelytől is.

Stróbl Alajos 1856-ban született a Vág folyó mentén fekvő Lipótújvárhoz tartozó Őrtűz nevű településen. Lőcsén járt gimnáziumba. A családi legenda szerint egy kovácsnál egy szeg fejéből formázta meg a kovácsmester arcvonásait, ezután a családja engedélyezte, hogy a bécsi Kunstgewerberschuléban tanuljon tovább. Első „hivatalos" műve egy önarckép, amelyet 1878-ban készített el. Mestere tanácsára Itáliába ment tanulmányútra, innentől kezdve tartotta példaképének *Donatellót*. Stróbl Alajos 1881-ben települt haza Magyarországra. Az első világháború idején már 58 éves volt, mégis bevonult, s főhadnagyként szerelt le. A harcok alatt több katonatársát, szállásadóját is megmintázta. Amikor a háború után *Klebelsberg Kuno* kultuszminiszter kialakította a mai is működő kulturális centrumot Szegeden, a szobrászt fontos munkával bízta meg. A dóm köré felhúzott épületek földszintjének árkádos kialakítása lehetőséget nyújtott arra, hogy a tudományos élet kiválóságainak szobrát elhelyezzék az épületen. Stróbl számos művésztársát megmintázta, ám azt már nem érhette meg, hogy a Dóm tér árkádjai alatt 14 művész portréját elhelyezzék. A szobrász 1926-ban halt meg, alkotásait az állam vásárolta meg a hagyatékából, s 1930-ban helyezték el a köztéren.

MNemzet, 2006. aug. 14.

Alkalmazott faragváhy

Stróbl,Henneberg szobra

Pesti Napló,41 éf.1890 VI.15

Stróbl Alajos szobrász

Népszava XXXVII.1909 nov.24.
278 sz. 4 lap.
A Kossuth mauzoleum.

Dispitő szobrászat. Sfinx-szobor
az Operaház feljáratán
Strobl

Pesti Hirlap. 1884. aug. 5-11
Az óriási Sfinx-szobor...

Körplasztika. Romanelli-mellszobor,
Strobl

Pesti Hirlap. 1919. nov. 15. 5

Romanelli bucsuja Budapesttől

Rozplasztika. Munkácsy Mihályné
portrészobra,
Strobl

Pesti Hirlap. 1885. ápr. 13. 9

Strobl alajos rozidesen...

Rōplasztika. Trefort portreizolera,
Strobl

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 13. 9

Strobl alajos rōridesen...

761

Köplaszteka, Mellszobor Ströbl Alajostól

Budapesti Hirlap, 1871, X. 5

110. sz. melléklet, Berényi László:

A magyar Kalon II

Szobor

Stróbl Alajos sz.-i

Magyar Művészet, 1927

87-103.o.

Jbl Ervin: Liptónjvári Stróbl Alajos művészete.

Körplasztika. „Perseus", Strobl

Pesti Hirlap. 1885. apr. 13. 9

Strobl Alajos rövidesen...

Körplasztika. Pálmay Ilka mellszobra, Strobl

Pesti Hirlap. 1886. okt. 24. 4

Prém József: Primadonnék kegmásai

Rörplasztika. Matlekovics Sándor
mellszobra,
Ströll

Pesti Hirlap. 1885. jul. 24. 4

Matlekovics szobra

Körplasztika, Liszt és Erkel szobra az Operaházon, Stróbl alkotása

Budapesti Hírlap, 1881, IX. 30

106. sz. 3. o. (Sz. és K.)

~~Plasztika.~~ ~~Patak-Jenő.~~

Körplasztéka. „A gépiper szimboluma"
Strobl

Pesti Hirlap. 1884. aug. 2. 11

Ernst szobonnik

Körplasztika. I. Ferenc József mellszobra,
Strobl

Pesti Hirlap. 1884. máj: 27. 4

a király meglátogatta...

Körplasztika. „Fandango," Strobl

Pesti Hirlap. 1886. okt. 24. 4

Prém József: Primadonnák kegmásai

Plastika

Körplasztika

Arany J.szobra,Strobl müve

Pesti Napló,1890. 41.év. I.23

Körplasztika

Stóbl :Arany János szobra

Pesti Napló, 42 évf. 1891 III.14

Körplasztika

Stróbl, Arany szobor mellékalakj
jai

Pesti Napló, 41.1890. XII. 29

Körplasztika

Eötvös Lóránt szobra, Stróbltól

Pesti Napló, 41 év. 1890 X.lo

Körplasztika: Deák-szobor, Strobl

Pesti Hirlap. 1885. febr. 3. 4

a Deák-szoborbizottság Huszár Adolf
kalálával kapcsolatban...

Körplasztika. Hegyi Aranka mellszobra, Strobl

Pesti Hirlap. 1886. okt. 22. 6

Both Menyhért: A szalon (I.)

Kőrplasztika. Hegyi Aranka mell-
szobra. Stroll

Pesti Hirlap. 1886. okt. 26.

Both Menghért: A szalon

Rörplasztika. „Halászlány," Strobl

Pesti Hirlap. 1885. máj. 5. 9–10

Radó Antal: Szobrászatunk és festészetünk a kiállitáson

Körplasztika

Jászai Mari szobra, Stróbl

Pesti Napló, 42 év. 189[illegible]. III. 14

Körplasztika, Justitia Ströbl Hbl

Alajostól

Budapesti Hirlap, 1882. X. 21.

290 sz. 1. o. Berényi László: A mű-

tárlat (tárca)

Raji, Toldi Miklós, Strobl Alajár

Pásztortűz, 1924. X. ezf. II. file

97 l.

Kriplasztika. Perseus. Strobl

Pesti Hirlap. 1881. máj. 10.

Az uj tavaszi tárlat

Körplasztika. Perseus. Strobl

Pesti Hirlap. 1881. ápr. 29.4.

a Képzőművészeti társulat

hírei

Körplasztika – „Anyánk" – Albert fölg – Apponyi gr. nővére – Stróbl Alajos

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VI. I. 466–468. l.

Magyarország a római nemzetközi mű-vészeti kiállításon.

Kārplasztika — „Anyánk" — Albert főhg — Apponyi gr. nővére — Stróbl Alajos

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. f. 466-468. l.

Magyarország a római nemzetközi művészeti kiállításon:

Müvészeti szociológia

Müvészotthon a hradek-i
varban
/:Strobl Alajos terve:/

M Ü V É S Z E T
I.évf. 1902.
284-287.
"A magyar festok.."

Körplasztika. Simor János
mellszobra,
Strobl

Pesti Hirlap. 1886. jul. 22. 5

a hercegprimás mellszobra

Magyar Müvészet 1927.9o.o. Kerényiné

Strobl Alajos:Eötvös Loránd mellszobra.
Eötvös József-kollégiumban Budapesten

Korplasztika. Cherubini és Mozart (?)
szobra. Strobl

Pesti Hirlap. 1880. júl. 4. 3.

a Dalszínház szobrai

M Ü V É S Z E T Péczely
X.évf.1911.
61.l.

S t r ó b l A l a j o s :

Simor primás képmása

Márványszobor fényképe.

M Ú V É S Z E T Péczely
X.évf.1911.
57.l.

S t r ó b l A l a j o s :

Szent István szobra a budai Halász-
bástyán

Bronzszobor fényképe.

M Ű V É S Z E T Péczely
X.évf.1911.
53.l.

S t r ó b l A l a j o s :

Részlet a budavári Mátyás kutról /A kürtös csoportja és az udvari bolond/

Bronzszobor fényképe.

M Ü V É S Z E T Péczely
X.évf.1911.
53.l.

S t r ó b l A l a j o s :

Részlet a budavári Mátyás kutról
/A kürtös az ebekkel/

Bronzszobor fényképe.

M Ú V É S Z E T Péczely
X.évf.1911.
52.l.

S t r ó b l A l a j o s :

Részlet a budavári Mátyás-kutról.
/Az udvari bolond/

Bronzszobor fáyképe

M Ű V É S Z E T Péczely
X.évf.1911.
49.l.

S t r ó b l A l a j o s :

A n y á n k .

Márványszobor fényképe.

Magyar Müvészet 1927.89.o. Kerényiné

Strobl Alajos:Álbrecht kir.herceg.

Magyar Müvészet 1926.37.o. Kerényiné

Liptóújvári-Strobl Alajos: Medusa.
Magántulajdon.

Magyar Müvészet 1926.36.o. Kerényiné

Liptóujvári-Strobl Alajos:Leányfej.
Magántulajdon

Magyar Müvészet 1927.101.o. Keményiné

Strobl Alajos:A bécsi müteremben.
rajz.1879.

Magyar Müvészet 1927.1o1.o. Kerényiné

Strobl Alajos: A bécsi régi Bergtheater belseje

Magyar Müvészet 1927.92.o. Kerényiné

Strobl Alajos:Zichy Mihály képmása
Az Epreskertben

Magyar Müvészet 1927.9o.o. Kerényiné

Strobl Alajos:Venus-fej
Kalmár Ármin tul.

Magyar Müvészet 1927.93.o. Kerényiné

Strobl Alajos:Assisi S zt.Ferenc.
A müvész egyik utolsó müve.A család
birtokában.

Magyar Müvészet 1927.93.o. Kerényiné

Strobl Alajos:Zrinyi Ilona.
Vázlat a kassai Rákóczi-emlékmühöz

Magyar Müvészet 1927.95.o. Kerényiné

Strobl Alajos:Halászleány.1885.
Az Andrássy-uti Gschwindt-házban

Magyar Müvészet 1927.loo.o. Kerényiné

Strobl Alajos:Deák-Ébner Lajos képmása.
Az epreskerti müteremben

Magyar Müvészet 1927.95.o. Kerényiné

Strobl Alajos:Danubius.
Kalmár.Ármin tul.

M Ú V É S Z E T
X.évf.1911.
126.

Péczely

S t r ó b l A l a j o s :

Kürtös alak a Mátyás-kutról.

Gipszmodell fényképe

Nagy aranyérem,1901.

Magyar Müvészet 1927-éoo.o. Kenényiné

Strobl Alajos:A müvész nejének képmása.
A székesfőváros tul.1895

Magyar Müvészet 1927.89.o. Kerényiné

Strobl Alajos:A müvész feleségének gyermekkori arcképe
A család tul.

MŰVÉSZET Péczely
IX.évf.1910.
[redacted]
326.1.

Stróbl Alajos:

Arany János szobra Nagykőrösön

Bronz és márványszobor fényképe

Magyar Müvészet 1927.96.o. Kerényiné

Strobl Alajos:Hadiemlék az angliai Stansted-ben

M Ú V É S Z É
X.évf.1911.
61.l.

Péczely

S t r ó b l A l a j o s :

Jan Styka képmása.

Márványszobor fényképe.

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1921. nov. 18. 8

Jászai Mari szobra

Strobl Alajos szobrász.

Művészet.1907.269.l.

Stróbl Alajos
mohán
8 orai hijtag
1924 nov. 30. 6. l.

Stráhl Alajos nobrikmüvik.

Müvinet.
v. i. of., 1906.
422:1.

Ströbl Alajos.

Művészet.
VI. évf., 1907.
70.

Strobl alajos szobrai

Pesti Hirlap. 1923. nov. 25. 8

Strobl alajos két szobrát ellopták

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1919. okt. 7. 2

K. K. L. Az uj műveszélet

Stroh Elajos szobrai

Pesti Hirlap. 1919. nov. 15. 5

Romanelli busuja Budapesttől

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1926. máj. 26. 11

Strobl Alajos kitüntetése

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1926. jan. 24.6

Kérdés: a Szinyei Társaság az Ernst-múzeumban

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hilap. 1926. jan. 1. 5-6

Benda Gmö: Látogatás Augusztа
főhercegasszony őfenségénél

Ströbl Alajos hobrán

Magyar Művészet, 1927

87-103. o.

Ibl Ernő: Liptóújvári Ströbl Alajos művészete.

Stróbl Alajos rzeźbiarz

Prot. rzeźbe

1927. 477-78

Stróbl Alajos sobrán

Magyar Művészet, 1926

251-263. o.

Petrovics Elek: A képművészeti Museum modern magyar sobrai.

Strobl Alajos, szobrász

Müvészet, IV., 1905. 258-264.

Lázár Béla: Ligeti Miklós

Körplasztika. Déri Frigyes mellszobra,
Strobl

Pesti Hirlap. 1924. nov. 12. 9

Debrecenben szobrot akarnak
állítani Déri Frigyesnek

Müvészi díjak

Stróbl Alajos, szabadságszobor

Pesti Napl. 42 év. 1891 IV. 8

Öni tarlat, Kincsarnok, Strobl Fbl

Erkel szoba. 1882

Budapesti Hirlap, 1882 III. 7.

66.n. 30. (h. és k)

br. Liphtay Béla unipártoló

Pesti Hirlap. 1882. jan. v. 3.

Strobl alajos szobrász jelenkey...

Strobl Alajos művészi hagyatelá-
ból 1927 ben kiállítást rendezett Ber-
dapesten az Expreskerben

Pásztortűz, 1927. 11 sz.
264. l.

Irodalmi és művészeti hírek

G y ü j t ő k

S t r o b l Alajos

M Ü V E S Z E T
II.évf. 1903.
74.
"Müvásár"

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1880. júl. 4. 3.

a Dalszínház szobrai

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 29. 4.

dz Operaház szobospályázata fölött...

Strobl Alajos szobrai

Pesti Hirlap. 1880. apr. 12. 3.

Az Operaház szobrpályázata

Strobl Alajos szobrai

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 24.

Az Operaház szobrain hirdetett...

Stróbl Alajos, rozvár

Ipsarmü vérset 1896-ban 158.

Strobl (Algiers)

Bobrán

Magyar Iparmüvészet, 1897/98.

I. köf. 4. sz. 145.-162. o.

Lyka Károly: A magyar iparmüvészet harácsonya.

Stöbl Alajos

bobász

Magyar Iparművészet, 1897/98.

I. köt. 3. sz. 107.–112. o.

Dr Kampis János: A Király-sátor.

Ströbl — , rolvár

Müggyűjtő 1930. XI. 321-322.

Strobl alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1882. apr. 7. 3.

A Vigadó szobrmintái

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1882. márc. 11. 4.

a Vigadó szobordíszítése

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1882. márc. 7. 4.

A szobrászmüternek ből

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1882. márc. 4. 1 mell.

a szobrászmüternekből

Strobl alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1882. febr. 21. 4.

Munkaidy Budapesten

Strobl Alajos Sobrász

Pesti Hirlap. 1882. febr. 16. 3.

Munkácsy Budapesten

Strobl Alajos Szobrász

Pesti Hirlap. 1882. jan. 8.

Munkácsy Budapesten

Strobl alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1882. jan. 5. 3.

Strobl alajos szobrász jelenly...

S t r o b l Alajos szobrász

M Ú V É S Z E T
II.évf. 1903.
74.
"Müvásár"

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1886. nov. 8. 3

Az őszi kiállítás II. sorozatának

rendszere...

Sztrobl Alajos rajzai

Pesti Könyv. 1886. okt. 2. 6

Both Menyhért: A zsoltár (I.)

Strobl alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1886. okt. 24. 4

Prém József: Primadonnák
Képmásai

Strobl alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1886. jul. 22. 5

a hercegprimás mellszobra

Strobl Alajos sobrász

Pesti Hirlap. 1885. jul. 24. 4

Matlekovics sobra

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1885. máj. 5. 9-10

Radó Antal: Szobrászatunk és festészetünk a kiállitáson

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1885. ápr. 13. 9

Strobl Alajos rövidesen...

Strobl Alajos sfobrász

Pesti Hirlap. 1885. márc. 16. 3

Lotz Károly bronz-mell sfobrát...

Strobl alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1885. febr. 3. 4

a Deák-szoborbizottság Huszár Adolf
halálával kapcsolatban...

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1885. jan. 28. 4

Huszár Adolf-hagyatéka

Strobl alajos szobradz

Pesti Hirlap. 1884. aug. 5. 11

Az öriadi Sfinx-szobor...

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1885. márc. 21. 3

Szobrászatunk az országos kiállításban

Ströbl A. szobrászművész.

Archaeologiai Értesítő

1915., 115–134.

Holtai Lajos: Debrecen város múzeuma

Stróbl Alajos szobrán

Magyar Iparművészet, 1901

Y. sz. 187. o.
különfélék.

Ströbl Alajos szobrász

Budapesti Szemle, 1911

(CXLV). 288–293 l.

Meller Simon: Téli tárlatok.

Strobl szobrász.

ARS UNA.1923/24.I.évf.47-52.l.

Strobl

ARS UNA.1923/24.II.évf. 194/97.1.

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1884. máj. 27. 4

a "Király meghátorgatta...

~~Plasztika.~~ ~~Patak Jan~~ 6.

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1884. jul. 29. 5

a Deák-mauzoleum sarkofágjának...

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1884. jun. 28. 1

lej szobomúvak

Strobl Alajos sporkrász

Pesti Hirlap. 1883. okt. 28. 11

Fővárosi érdekek

Strobl Alajos szobrász.

ARS UNA.1923/24.II.évf.204.l.

Jbl

Stróbl Alajos, nobrász

Budapesti ~~nob~~ Hirlap, 1882. X. 21.

290. n. 1. o. Berényi László: A mű-

tárlat (tárca)

Ströbl

Szobrász

Revue de Hongrie

1910. III. a. VII. f. 560 – 561. l.

Jury nélküli kiállítás a Műcsarnokban

Ströbl Alajos

szobász

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. f. 466 - 468 l. l.

Magyarország a római nemzetközi mű-
vészeti kiállításon.

Ftl

Ströbl Alajos nobrán

Budapest Kiadja, 1881, X. 5.

110 n. melléklet, Berénye László,

a magyar Sol. II

Ill

Ströbl Alajos, nobrász

Budapest, Hirlap 1881, IX. 30.

106. n. 3 o. (St.-és M.)

Strobl Alajos

Katol.Szemle.1931.I.128-35.l.

Strobl Alajos szobrász.

Katol.Szemle.1931.I.291-95.l.

Ströbl Alajos sobrán

Magyar Művészet, 1926

46-47. o.

A képzőművészeti Társulat.

Ströbl Alajos, rozvár

Iparmű vézet 1896-ban 297.

Strobl Alajos sfőbrász

Pesti Hirlap. 1881. máj. 22. 3.

A trónörökös-pár a Mátyás-templomban

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1881. máj. 10.

Az uj tavaszi tárlat

Strobl Alajos szobrász.

Pesti Hirlap.1882.szept.28.2-mell.2.l.

Strobl Alajos szobrász.

Pesti Hirlap.1882.jun.17. 3.l.

Strobl szobrász.

Pesti Hirlap.1882.máj.8. 3.l.

S t r ó b l Alajos szobrász

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
105-110.
"Az Erzsébet emlékmü"

Ströbl Algios szobrász

Budapesti Szemle 1898. XCV.

106 – 120. l. Éber László: A képzőművészeti Társ. tavaszi tárlata.

Ströbl Alajos, szobász

Budapesti Szemle, 1883.

XXXIV. 180.-208., 353.-372.l.

Pasteiner Gyula: A magyar szobrászat.

Ströbl algós szobrán

Budapesti Szemle, 1888. LIII.

138.-151.l. Pasteiner Gyula: A Képzőművészeti Társulat őszi tárlata.

Stróbl Alajos szobrász

Budapesti Szemle, 1887. LII.

457 - 466. l. Pasteiner Gyula: Az arany szobrra beárkezett pályanűvek.

Stróbl Alajos szobrász

Budapesti Szemle CLXI. 1915.
321-346. o. Berzeviczy Albert:
A háború a képzőművészetekben

Stróbl Alajos szobrász

Budapesti Szemle CLXXXVII.
1921. 77-80. O. Berzeviczy
Albert: Jókai szobránál

Czigány Dezső festő

169.

Stróbl Alajos szobrász

Budapesti Szemle CCXXI. 1931.
299-314. Ybl Ervin: Képző-
művészet

Stróbl Alajos szobrász

Budapesti Szemle CCV.
1927. 293-296. o. Ybl Ervin:
Stróbl Alajos

Berény Róbert festő

77, 79, 154,

Stróbl Alajos szobrász

Budapesti Szemle CCXII.
1929. 296-305. o. Petrovics E-
lek: Visszapillantás hat év
magyar szobrászatára

Junker rézmetsző

8,52,

Stróbl Alajos szobrász

Budapesti Szemle CCXXXII.
1934. 363-372. Ybl Ervin: Kép-
zőművészet

Stróbl Alajos szobrász

Budapesti Szemle CCXXXVI.
1935. 49-85. # Soltészné Szi-
lárd Kató: Arany János a
magyar képzőművészet tükrében

Strobl Alajos szobrász

.

Pesti Hirlap,1882.okt.22.9.
Porzsolt Kálmán: A mücsarnok
őszi kiállitása

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap,1882.nov.1.3.
A Vigadó szobrai

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap,1882.nov.2.5.
A Vigadó szobrai

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap,1882.nov.8.11.
A Vigadó szobrai

Strobl Alajos, szobrász

Budapesti Szemle, 1912/CXL/457-464 l.

D.: Téli tárlatok.

Ströbl Alajos szobrász

Budapesti Szemle, 1911.

CXLV. 288.-293. l. Meller Simon:

Téli tárlatok.

Strobl Alajos szobrász

Születtek 1908. 88 o.
Veggesek

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap, 1883. máj. 8. 12.
A fővárosi Vigadó

Strobl szobrász.

Akad.Értesitö.1913.356.l.

Strobl Alajos szobrász.

Akad.Értesitö.1921.194.l.

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hirlap. 1881. ápr. 29. 4.

A képzőművészeti társulat

hírei

S t r o b l Alajos szobrász

M Ú V É S Z E T
I.évf. 1902.
225.
"Kossuth emlékmü"

S t r o b l A l a j o s szobrasz

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
284-287.
"A magyar festők.."

Strobl Alajos szobrász

Magyar Müvészet 1926.1-2.o.
Lyka Károly:A Szinyei Merse Pál
Társaság kiállitása.

Ströbl Alajos szobrász

Budapesti Múlap. 1882. III. 2.

61. n. tr. o. (Sz. ö. k.)

Ströbl Alajos nabrány

M

Budapesti Hirlap. 1882, III 7

66. n. 3. o. (Cf. ns. M.)

Strobl Alajos szobrász

Budapesti Hirlap 1882, II 22

53 n. 3-o.

A műrészház ünnepélye I

Strobl Alajos nobrany

Budapesti Hirlap, 1882 IV. 4.

93. n. 3. o. (Sz. és M.)

Stróll Alajos nobrány

Budapesti Heilag. 1882, III. 11

70 sz. 3 o. (Sz. és Ku)

Tröbl Alajos szobrász

Budapesto Hirlap. 1882. VI. 18

166 sz. 4.o. (Sz. és Hr.)

Stróbl ALajos

Századok 1895. 382 o.

Stróbl Alajos

Századok 1893. 557 o.

Ströbl Alajos, Nobiász,

Katolikus Szemle. 1898.

38 - 61. o.

Simkó József: Budapest... etc.

Ströhl Alajos, nobrász,

Katolikus Szemle, 1906.,
41-53,

Fieber Henrik: A kent
Istvan templom....
etc.

M

Ströbl Alajos, nohász

Budapesti Hirlap. 1882. V. 8

12.6 n. 3. o. (Sz. és K.)

Ströbl Alajos nobrájf /bl

Budapesti Hirlap 1882. II. 20

20.1. 3.o. (N. és M.)

S t r ó b l Alajos szobrász

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
206-211.
"Az Erzsébet emlékmű"

Strobl Alajos nobrász

Pásztortűz, 1927. 16 sz.
369. l.

Szoholay Béla: Víter Kéhely Károly
nobrászmúvész

Strobl Alajos, szobrász

Pásztortűz, 1927. 11 sz.

264. l.

Irodalmi és művészeti hírek.

Strobl Alajos szobrász

Pesti Hírlap. 1882. jan. v. 3.

Tanulmányi rajzok elő-
mutatása

Rozgonyi

Pesti Hirlap 1925 XLVII aug.15, 42.o.

Strobl Alajos: Orsz. Dalosverseny Vándor-díja. I.Ferenc József ajándéka. Fénykép 8 x 12.

[redacted]

[redacted]

Strobl Alajos spoleráz

Pesti Hülap. 1884. aug. 2. 11

Szüst spbonnü

Greguss-dij

Magyar Müvészet 1925.33-38.o.
Ybl Ervin:Strobl Alajos képmás-szobrai

Kisfaludy-Társaság.

Magyar Müvészet 1925.33-38.o.
Ybl Ervin:Strobl Alajos képmás-szobrai.

Szinyei Merse Pál Társaság.

Magyar Müvészet 1925.33-38.o.
Ybl Ervin:Strobl Alajos képmás-szobrai

Körplasztika.Perseus.Strobl Alajos

Magyar Müvészet 1925.33-38.o.
Ybl Ervin:Strobl Alajos képmás-szobrai.

Kōrglasztika Theseus (Talán)

Perseus Stróbl Alajostól.

Budapesti Hirlap. 1881, XI. 6.

M 3. n. Mellékl. 1. o. Mario Proth.

Magyar Szalon.

Körplasztika

Thaly Kálmán mellszobra
Strobl Alajos

Századok 1908. 88 c.

Vegyesek

Plasztika, XIX.sz. körplasztika
Strobl Alajos szobra

Religió 1894.II.fv.11.sz.

Vegyesek 88.sz.

Szobrászat XIX. sz. Körplasztika.

Si mor Portré. (Strobl)

Pesti Hirlap. 1886. jul. 22. 5.

A hercegprimás mellszobra

Körplasztika
Salamon Ferenc mellszobra
Strobl Alajos /?/

Századok 1893. 557 o.

Körplasztika
Salamon Ferencm mellszobra
Stróbl Alajos /?/

Századok 1895. 882 o.

Szobrászat. XIX sz. Körplasztika.
„Fandango!" (Strobl)

Pesti Hirlap. 1886. okt. 24. 4.

Prém József: Primadonnák kepmásai

Körplasztika, Erkel mellszobra

Ströbl Alajostól.

Budapesti Hirlap. 1881, X. 30.

+36. n. h. o. (sz. ä. h.)

Körplasztika Erkel Strobl Alajos

Magyar Müvészet 1925.33-38.o.
Ybl Ervin:Strobl Alajos képmás-szobrai.

Körplasztika, Erkelés Liszt

Nobrại az Operaház főhomlokzatán

Ströbl Alajosztól.

Budapesti Hírlap, 1881. X. 30.

136 n. 3-o. Berányi Lászlós: Az Operaház

nobordispítése

708

Körplantike, Erkel és Liszt utó-

nyárai az Operaházon Stróbl Alajostól

Budapesto Hirlap. 1881, X. 30.

136. sz. 4. o. (sz. és k.)

701

Körglaszika, Dirkel és Lovat-nyomra

az Ogeaház komlokzatán Ströbl alajostól

Budapesti Hírlap 1882. VI. 18

166.3. 4.o. (Sz. és Kr.)

Körjlantikus Erkel Ferencnokra az Opera-

hajon Ströbl Alajostól

Budapesti Hirlap 1882, III 7

66 n 30 (kb. és m.)

Hbl.

Körplasztika, Justitia Ströbl

Alajostól.

Budapesti Hirlap, 1882, I. 4.

4. n. h. o. (Szék.)

Ybl

Plasztika, körö és kisplasztika

Strobl Alajos: Justitia

Budapesti Hirlap, 1882, X.15.

284. sz. l. o. tárca

Körplasztika, Szt. Istvan szobra, Stróbl alajos műve,

Katolikus Semle, 1906, 41-53.,

Fieber Henrik: a Szt. Istvan templom... etc.

Szobrászat. XIX. sz. Körplasztika. „Halászleány." (Strobl)

ÉLETKÉP

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. máj. 5. nov. 9-10.

Radó Antal: Szobrászatunk és festészetünk a Kiállitásson

Körplasztika, Szent Gellert szobra, Ströbl alapos mü-ve,

Katolikus Szemle, 1906. 41-53.,

Fiebel Henrik: A Szent István templom... etc.

Körplasztika.Liszt Ferenc /Zeneakadémia
Strobl Alajos.

Magyar Müvészet 1925.33-38.o.
Y bl Ervin:Strobl Alajos képmás-szobrai

Körplasztika Liszt/Operaház/ Strobl A.

Magyar Müvészet 1925.33-38.o.
Ybl Ervin:Strobl Alajos képmás-szobrai.

Hl

Körplantika az Oparaház sphinxei

Ströbl Alajostól

Budapest. Hirlap. 1882, I. 20.

20.n 3.o (K. és M.)

18

Königlaszticka, Perseus Ströbl

Alajos Tól

Budapest, Hirlap. 1882, III. k.

61. sz. k. o. (Szinik)

Jm

Kötzlarstika, Perseus Ströbl Alajostól

Budapest Hilag 1882 II 23

53. n. 3. o.

A művészhez ünnepélye

Szobrászat. XIX. sz. Körplasztikon.
Pálmay Ilka. (Strobl)

Pesti Hirlap. 1886. okt. 24. 4.
Prém József: Primadonnák Képmásai

Körplasztika.Önarckép 1878.Strobl Alajos.

Magyar Müvészet 1925.33-38.o.
Ybl Ervin:Strobl Alajos képmásszobrai.

Kaplantika, Aremás Ströbl

Alajosdol.

Budapesti Milag. 1882. III. 2.

61. sp. 4. o. (Ch. és k)

Thörplasztika, Arany János Nobra, Ströbl Alajos müve,

Katalikus tanulo. 1898.

38–61. o.

Simkó József: Budapest... etc.

Körplasztika.Anyánk.Strobl Alajos
1894

Magyar Müvészet 1925.33-38.o.
Ybl Ervin:Strobl Alajos képmás-szobrai.

M Ú V É S Z E T Péczely
X.évf.1911.
52.l.

S t r ó b l A l a j o s :

Részlet a budavári Mátyás kutról
/Szép Ilonka az őzzel/

Bronzszobor fényképe

Budapest

Eötvös szobor, Stróbl Alajos

Pesti Napló, 41 év. 1890 VI. 27

Budapest: Semmelweis Ignác sobor
Ströbl Alajos 1906.

Művészet V. évf. 1906. 422. l.

MDK

Stróbl Alajos

Ő Felsége I.Ferenc József király,
Ő Felsége Erzsébet királyné.
József nádor,
Gróf Széchenyi István, mellszobrait mintázta.

Magyar Iparmüvészet, 1897. 1.sz. Hirdetés.

Strobl Alajos MDK

A folyóirat beszámol arról, hogy a Mátyás-templom előtt lévő Szentháromság-szobor helyére uj szobormü felállitását tervezte Schulek Frigyes, a templom épitője és Strobl Alajos. A "Patrona Hungariae" Strobl által már megmintázott szobrának leirása.

Magyarország védőasszonya.Mücsarnok.1901.
372.l.

MDK

Riplóujvári Stróbl Alajos

énekelő Angyal c. szobra a margit szigeten áll.

Dezsény - Szívós: Margitsz. 242

MDK

liptóujvári Ströbl Alajos
szobrán

Faun c. szobrát a Margit-
szigeten, a szanatórium épü-
lete elott állitották föl.

Derzény - Szivós: Margitsz. 238

Liptó nyi ári Stróbl Alajós M.D.K.
nobrász

773) Justitia

774) Szaglászó véret

Egyjet köztulajdonból elvesztett műtárgyaz jegyzeke.
Bp. 1952. 56 l.

MDK

Strobl Alajos Kobrán

„Csak mint rendeven" c kincs gipszkobrát
KT-tailaton Szeinler Ede Illés vette meg. 1886.

MDK-A-L-1/1673.

M.D.K.

Stróbl Alajos

Halotti maszkját-László főhercegről- hozza a lap.

Magyar Salon, Bp. 1895. okt. hó, 24. kötet 7. lap

MDK

Stróbl Alajos

Faun, márv.
Faun, Bronz

Kadviselt művészek kiáll. MCs. 1919. márc.

27 l.

M. D. K.

STRÓBL Alajos szobrász

Bp. Várpalota Sebesült Madkan.

Vár emlékérem Maróti-Rintz Sirákne

Justitia

Ybl Buda 271, l. 274-275. l 276 l.
277. l.

Strobl Alajos MDK

A Mücsarnok beszámol arról,hogy abban az évben szándékoznak felállitani a budai királyi várlakban Mátyás király kutját.

Az 19o1 év szobrai.
Mücsarnok.19o1.14.sz.2o6.l.

Strobl Alajos

„Hepyi Aranka" és „Fandango" c. szobra a Vigadóban volt (eml.)

Czagány István: Felelősek vagyunk a Pesti Vigadóért

Művészet 1969 dec sz. 16. old.

M.D.K.

Stróbl Alajos

A Vigadó nagy terme számára megrendelt, életnagyságu szinezett szobrokat mintáz: "Mazurka" c. szobra Hegyi Arankát Carmen jelmezében mutatja, "Polonaise" c. szobrát Pálmay Ilka szinmüvésznőről mintázza.

Képzőmüvészet c. rovat közleménye.

Képes Családi Lapok, Bp. 1886. ápr. 4.
VIII. évf. 28. sz. 447. lap

Stróbl Alajos
nobrán

A Vigadó dísztermében állott
Hegyi Aranka minművészű-
ről készült „Fandango" című
nobra

Czagány István: Felelősek Nagyunk...
Művészet, 1969. december – 17 lap.

Stróbl Alajos
szobrász

Hegyi Arankázol készült szobor
eredeti gipsz öntvénye két évtized-
del ezelőtt a Képzőművészeti Főiskola
„Epres-hert"-i volt Stróbl műtermé-
nek előcsarnokában állott.

Czagány István: Felelősek vagyunk...
Művészet, 1969. december – 17 lap.

M.D.K.

Ströbl Alajos, bolerás

Két művet készített a Fessl féle Vigadó földszint fölötti mellvédon elhelyezett hat figura körül: a Spanyol táncosnőt, és a Bacchus-figurát.

Gy. Radnai Lóránt: A pesti Vigadó

ÉLET és TUDOMÁNY, Bp.1966. XXI évf. máj. 20 sz.

915-919. old.

M.D.K.

Stróbl Alajos

A király szobrát mintázza márványból, -adja hirül az Irodalom és Müvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1884. aug. 31.
VI. évf. 49. sz. 783. lap

Strobl Alajos szobrász MDK

1882 „Réztányért jelző férfialak"
A fővárosi Vigadó homlokzatán

MDK-A-I-1
1041

24го октября 1949 г.

Пе́рвое упражне́ние.

(Дикта́нт.)

Де́ти в лесу́. В лесу́ дере́вья. В реке́ щу́ка. — Иди́ сюда́, това́рищ — кри́кнула Ли́за. — Здесь (шчу́ка) щу́ка. Нет, я не пойду́ тида́.

Ли́за и Пётр шли ле́сом. Ани́ шли в пионе́рский ла́герь. Впереди́ шёл Пётр, а сза́ди шла Ли́за. Часово́й стаи́

Strobl Alajos

A réztanyerost kerzi-
tette a pesti Vigadó
épületén toskuti kő-
ből. Bent tőle való
a Fandangó és a
Polonais alakja.

Jel 16. l.

MDK

Strébl Alajos, szobrászm.

Pest-Budának a szobrai 19.sz. közepéig le számitva az épitészet szobrászati tartozékait_- valláses jellegüek.

A bakácstéri templom baloldali külső falát disziti St. A. assisi Szent Ference. A föv. a mester hagyatékából vásárolta.
Ruskicai meleg, rézsaszinbe játszó márványból faragta a mester.

Jajczay János dr., és Gyöngyösi Nándor dr.:
Budapest szobrai az utolsó tiz évben.
Képzőművészet.1931 . 42.sz. 149- 150.l.

resekre és biztonsó mu-
~~önogre~~ volna szükség.

Budapest 1939 febr

a Minemlékek Orz.
Bizottsága 1939/40. évi
Költségvetési terve-
zetébe való beállí-
tását tisztelettel

Strobl Alajos

U. 942

cvád

Méhely Kálmán:

Mechwart András-

Budapesti Hirlap

1913. nov. 11.

Fenti Mechwart nobrával

nól a cikki

vetterre még 30.000 pengőre
melynek [~~[illegible]~~ kérem.

. 10

Mély tisztelettel

[illegible]

Strobl Alajos

U.941

vrsd

Pesti Hirlap
1913. nov. 11.
(A Jókai-szobor-
birottsag.)

Elfogadta fenti
szobormintáját.

Strobl Alajos

szobrász MDK

"Anyám" (Szfvár. Csók István Képtár)

Fitz, Székesfehérvár. 49.o.

Stróbl Alajos, MOH.

„Anyai szeretet" című rajza

Repr.

– : Családi élet
(Képsorozat)

Népszabadság, bp. 1959. dec. 25. 12.1

Stróbl Alajos
szobrász

M.D.K.

„Halászlány" c. alkotása

G.J.: A szoborrongálok elől a Károlyi hertbe költözött.
Magyar Nemzet, 1959. márc. 1.

61

Strábul Alajos

Zsuzsika nevű lányánál mintázta
a Jókai szoborkomp. egyik alakját

Szobrok, szobrászok, műtermek
Szolnok megyei Néplap, 1969. dec. 14.

Strobl Alajos

1927-ben Stansted városa részére az első világháború hőseinek emlékművét készítette el.

Gál István: Angol-magyar művészeti kapcsolatok. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. március 91.

Stróbl Alajos

műve „Genius", Stansted, fehér-fehér reprodukció.

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi All'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz

29 p.

Stróbl Alajos

az angliai Stansted város részére alkotta „Genius" című művét (1898); Corburgban találhatjuk „Orleansi Mária" síremléket (1909).

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi All'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz. 141.

Strobl Alajos

"Halászlány" 1885
Március 15. tér.

56.o.

Székely László/szerk /: Budapesti zsebkalauz.
Bp. 1969.

MDK

Stróbl Alajos

Önarckép, sz.kréta

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 9 l.

MDK

Strobl Alajos kobrán

Az Ipamův. Társulat öt javarolja a királyné mellszobrának elkészítésére, 1887.

MDK-A-I-1/1892.

Strobl Alajos

wod

Erzsébet wobor Epejesén

Vaszyn 1901. 716.

MDK

Strobl Alajos szobrász

I.Ferenc József mellszobra

Csatkai E: Soproni szobrászat. Magyar Müvészet, 1928. 7.sz. 538 l.

Strobl Alajós

laisd okv.

Műcsarnok

1901. 278. l.

MDK

Strobl Alajos
zobrázt

„Fenség zobrai" a kiállitason

Bizó Mihály: A Műcsarnok jubiláris kiállitása.

Grafikai szemle 1912 cof. 1 p. 11 l

MDK

Strobl Alajos

Éber L.: Erzsébet királyné emlékszobra. MI 1916.
218.l.

MDK

Strobl Alajos

Mezőg. Múz. lépcsőház, I.em.: I. Ferenc
József,
Erzsébet
gr. Károlyi Sándor
gr. Széchenyi István

Medvey 134.l.

Stróbl Alajos

Erzsébet királynéról és Ferenc Józsefről készitett szobrát a kassai püspöki palotában helyezték el, melyek fényképfelvételen láthatók az egyik terem képén.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. juni 14.
XXV. évf. 24. sz. 363. lap

Strobl Alajos
szobrász

Ő Felsége a király Ferencz József
Erzsébet királyné
József főherceg
Liszt Ferenc
Fülöp orleansi herczeg

Beschorner A.M. és Fia műérczöntők, Bp. 1899.

Strobl Alajos

Forster Gyula:
Erzsébet királyné emléke. Bp. 1907.
8, 10, 13. l. IV. és V. tábla.

STROBL ALAJOS

A BUDAPEST, II. GANZ UTCAI ÖNTŐDE MÚZEUM ELŐTT ÁLLÍTJÁK FEL A GYÁR EGYIK MUNKÁSÁRÓL MINTÁZOTT ALAKJÁT, MELY EREDETILEG A MECHWART-SZOBOR MELLÉKALAKJA VOLT.

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET, 1970/1. 42-45 LAP

MDK

Strobl Alajos

Az Andrássy-szobor. Vas. Ujs. 1893. 68o.l.

Strobl Alajos

Irod

Erzsébet királné zsobrá-
nak leleplezése Ko-
lozsvárt. Vaslys 1901.
407-l. Kapjel.

M.D.K.

Stróbl Alajos

"Justitia" c. szobrának repr.-ját bemutatja a lap.

Magyar Salon, Bp. 1896. nov. hó. 26. kötet 354. lap

Ströbl Alajos, szobrász MOk

Ybl Ervin behatóan méltatja az eredetileg a nagycsarnokban elhelyezett Justitiát, Ströbl Alajos művét.

-t- : Ybl Ervin: A Magyar Nemzeti Galéria palotája 184. l.

X/4.

KÖNYVBARÁT, Bp. 1960. április

Strobl Alajos MDK

szobrász

Arany János bronzszobra / a Muzeum előtt/

83. o.

Székely László /szerk/: Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1959.

Stróbl Alajos

MDK

A Bazilika főoltárán Szt István szobor.

90.o.

Székely László/szerk/: Budapesti zsebkalauz.
bp.1959.

Stróbl Alajos

[illegible]

szobrász

Liszt Ferenc és Erkel Ferenc szobra az Operában.

122.o.

Székely László /szerk/: Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1959.

MOK

Strobl Alajos szobrász. (1856-926).

Teljes alak. A bpesti konservatorium homlokzatán. 1907.

Egyike L. F. halála után készült fontosabb szobor alkotásoknak.

Dr. André Gatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. - Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern". Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 59.

Strobl Alajos MDK

A Kossuth-mauzoleum pályázat biráló bizottságainak tagjai között emlitve

Pályázati hirdetmény a Kossuth-mauzoleumra.
Mücsarnok.1901.8.sz.139.l.

Alois Strobl szobrász

1882

„Perseus" c. münet Becsből kéri hazaküldeni

MDK-A-I-1/1018

MDK

Stróbl

Szt. István, emlékmü

Dömötör István: Szobrainkról. Műcs. 1900. 28.sz.

399 l.

MDK

Stróbl

Justicia márványszobrát mintázta

Hauszmann Alajos: A bpesti igazságügyi palota.
Építő Ipar, 1897, XXXI.k. II. füzet

NDK

Stróbl szobrászmüvész

Gerster épitésszel közösen az elsödij,hatezer korona, nyertese.

A pályázó müvészek legtöbbje az itélet megsemmisitését kérte a polgármestertöl.

A Kossuth Mausoleum pályatervei.
Vasárnapi Ujság. 1902. 14.sz. 49.évf. 221-2 .l.

Stróbl Alajos

MDK

márvány Justitiája két mellék alakjával.
alegfelsőbb biráság épületének ngycsarnokában
állt.

~~5-6.~~ 7.o.

6 – 7. o
es ~~18~~ o. 19.o

YBL ERVIN: A Magyar Nemzeti Galéria palotája.
Bp. 1960.

Stróbl Alajos

A lap hozza a müvész "Justitia" c. szobrát, melyet a Magyar kir. Curia legfőbb törvényszék lépcsőházában helyeztek el.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1897. febr.7.
XIX. évf. 6. sz. 88. lap

Stróbl Alajos

Miskolc város számára Erzsébet királyné szob-
rát mintázta meg, melyet a városi Népkertben
az Erzsébet-liget nevü részén állitottak fel

Képes Családi Lapok, Bp. 1899. juli. 9.
XXI. évf. 28. sz. 448. lap

M.D.K.

STRÓBL Alajos szobrász

Liszt, Erkel Ferenc ülőszobra az Operaházon,

Két maszk az Operaház oldalhomlokzatán

Az Operaház 2. emeleti teraszán: Cherubini szobra

Ybl Ervin. Ybl Miklós 81., 82., 88.,

M. D. K.

STRÓBL Alajos szobrász

Bp. ferencvárosi plébánia templom, keresztelő kápolnában Szent Ferenc szobra

Ybl Ervin: Ybl Miklós 53.,

Stróbl Alajos
szobrász

M.D.K.

Széchenyi István szobra

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959.

1221.

MDK

Strobl Alajos szobrász

Szt.István mellszobor

Magy. Iparmüvészet, 1900.

109 l.

MDK

Stróbl Alajos

Gyulai Pál szobra

Műcsarnok, 11.sz. 1900, márc. 18. 143 l.

MDK

Stróbl Alajos szobrász

Erzsébet-szobor

Bartus Ö: Vidéki centrumok. Miskolc.
Képzőművészet, 1927. 4.sz. 28-29 l.

M.D.K.

Ströbl Alajos
szobrász

Kossuth Lajos mausoleuma a Kerepesi temetőben Ströbl műve.

Budapest und Umgebung. Budapest. 44l.

Stróbl Alajos
szobrász

M.D.K.

Egerben a Kossuth téren van a Dobó emlékmüve.

Budapest und Umgebung. Ungarn. 81 l.

Ströbl Ottó
szobrász

M.D.K.

gróf Károlyi Sándor szobra

Budapest und Umgebung. Budapest.

40 l.

M.D.K.

Strobl Alajos.

Szobrász

294) Szent Gellért és Szent Imre. Szobormű.

Budapest Székesfőváros Múzeumi Tárgyainak Katalogusa

Bp. 1913.

42 l.

Strobl Alajos nobrain M.D.k.

1903 ban megbízzák Semmelweis nobrainak elkészítésével.

Birher Gusztáv: A nemzetközi Semmelweis emlék Budapesten. Bp. 1909 42, 43, 55,

K. D. K.

STROBL Alajos szobrász

Az ipar allegóriája, bronz szobormű

Budap. Tárgymut. Bp. 1885. 44. l.

Stróbl Alajos

Simor János érsek szobra.

Esztergom bazilika.

54.o.

ZOLNAY LASZLO: AZ ESZTERGOMI VÁR. Bp. 1960.

MDK

Ströbl Alajos,szobrász

Gerster Kálmánnal közös tervét a biráló-bizottság megvette.

A Szabadságharc-szobor tervpályázata.
Vállalkozók Közlönye. 1907 jun.12. 5.l.

MDK

19. Stróbl Alajos, szobrász

Bobula János épitásszel közösen tervezett.

A Rákóczi emlékmü tervpályázata.
Vállalkozók Közlönye. Bp.19c9 okt. 6. 6.1.

Stróbl Alajos

szobrász

"Arany János" Nagykörös.
"Dobó István" Eger
"Széchenyi István" Nagycenk
Szeged
Elpusztult emlékművei: Angyalos kut/Bp./ és
Mechwart András szobra /Bp./
Liszt Ferenc városligeti szobrát a Szépm Muzeumba
szállitották.

46.o.

Gádor Andre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

Stróbl Alajos

szobrász

Eötvös József" Eötvös park. 1890-
"Széchenyi István" Széchenyihegyi kilátó. 1891-
"Arany János" Nemz. Muzeum kertje. 1893.
"Mátyáskut" Várpalota. 1904
"Szent István" Halászbástya. 1906
"Semmelweis Ignác." /Rókus korház előtt/ 1906, de jelenlegi helyén 1948.
"Károlyi Sándor" Városliget. 1908-
"Arany János" Margitsziget. 1912-

46-47.o.

Gádor András: Budapest szobrai. Gy. 1965.

Stróbl Alajos

MK

szobrász

"Jókai Mór" Jókai tér 1921.
"Olvasó lányok" Városliget. 1929.

47.o.

Gádor András: Budapest szobrai. Bp. 1955.

Strobl Alajos

"A környező terület rendezése és kertesitése után az épület előtt felállitják Strobl Alajosnak a gyár egy munkásáról mintázott szobrát, mely eredetileg a Mechwart szobor mellékalakja volt.

A.Czétényi Piroska: Öntöde Múzeum, Budapest,II.Ganz utca. - Magyar Épitőmüvészet, 1970.l.sz.42-45. l.

44. l.

Ströbl Alajos

Simor János primás nobrát

Rénitette

Zádor Anna Az entergyóms finélesgyl...
Bp. Corvina 1970 21. old

Stróbl Alajos

"A "Talpra Magyar"-t szavaló Petőfit a lelkesült tömeg emeli vállára" - irja Dr. Nyári Sándor a Szabadságharc-szoborról, melynek alakjait külön-külön ismerteti. A csoport fölé Kossuth arcképe, egy másik csoportozat fölé Széchenyit helyezte a müvész. Valamennyi csoport fölött emelkedik a reneszánsz oszlop a Géniusszal.

Képes Családi Lapok, Bp. 1891. ápr. 12.
XIII. évf. 15. sz. 236. lap

MDK

Strábl Alajos nobrán

I. Ferenc József c nobra ~~Radiciza Jenőnél~~.

Szamův. Társulatnál. 1889.

MDK-A-I-1/2576.

M. D. K.

STRÓBL Magyar szobrász

Szeged, Széchenyi-szobor

Magy-Papp-Szőllősi: Szeged Bp. 1960. 175. l.

Strobl Alajos

MDK

Szobrász

Szt Istvan lovasszobra.

160.o.

Székely László /szerk/: Budapesti emlékkalauz.

Bp. 1959.

Stróbl Alajos MDK

Semmelweiss Ignác szobor. /Rokus korház előtt/

291.oo.

Székely László/szerk/: Budapesti zsebkalauz.
Bp. ~~1888~~/ 1959.

Stróbl Alajos MDK

Repr.: ˘zt István lovas szobra.

5.o. I. kép.

Arany János szobra
5.o. III. kép.

Szőllősi Ernő /szerk/: Budapest - Guide illustré.
Bp. ~~[illegible]~~ é.n.

MDK

Strobl Alajos

pályamunkája az alábbi szoborpályázaton III. dijat nyert

Kovács D.dr.: Gróf Andrássy Gyula szobra. Vas. Ujs. 1893. 43. sz. 718.1.

Strobl Alajos MDK

László főherceg mellszobra

Mária Dorottya főhercegnő, márvány

Mücsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

MDK

Stróbl Alajos

Számos mellszobra van az uralkodóház és kul-
földi fejedelmek tulajdonaban, tovabba nyilvá
nos és magán gyüjteményekben.

Cikk: Erzsébet kiralyné szobra.

Műcsarnok, 1899. 370.l.

MDK

Stróbl

Justicia, márv.

Hauszmann Alajos: A budapesti igazságügyi palota. MMÉE Közl. 1897. 56-68 l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

1898 Géniusz / Lotz Károly toszteletére rendezett kiállitásra dekorációképen készitette barátságból/ a 20ad évek elején az akkori müvészetbarát angol követ vásárolta meg és mint hadiemléket helyeztette el Stanstedben / Anglia/

1897-ben nagyutazást tett / Bécs, Prága, Nürnberg,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 52.l.

M.D.K.

Keleti Gusztáv festő

Szoborportréját elkészitette Stróbl Alajos, 1890

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 51.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Kelti Gusztáv /18906

Justh Zsigmond / 1890,

Vajda János, 1894, , bronz mellszobor / elveszett v. lappang/

Livia rabszolganő,

Ozlandi nő, kutfigura, 1913,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 51.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.

1912, Arany-szobor. a Margitszigeten,

1913, Mechwart-emlék, / háborus sérülés miatt lebontva./

Fémmunkás, / a milleniumi kiállitás ipari részlege számára készült, ma Kassai Ipartörténeti Muzeum./

Danubius-kut vázlat, repr.

Henneberg altábornagy siremléke, Kerepesi temető,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 57-58.l

Stróbl Alajos szobrász M.D.

Reiner-siremlé, 1910,

Kispalsztikák:

Patrona Hungariae,

Madonnák,

Szentek,

Krisztus-ábrázolások,

Kut-tervek,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 60.l.

M.D.K.

Ströbl Alajos,szobrász

Ő is bekapcsolódott a Zsolnay gyár munkájába. A 90-es években pirogránitban mintázta meg Zsolnay Vilmos arcmását. 272.o.

Romváry Ferenc: Sinkó András művészetéről 269.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966.Pécs. 1967

Stróbl Alajos szobrász M.D.

1897, Kochmeister-sirem~~é~~lék, Kerepesi-temető,

résztvett az I. II. Erzsébet-királyné emlékmű pályázaton,

1909, Rákóczi-siremlék-terv,

Zrinyi Ilona -figura,

1910-1913, Lotz siremléktervy , másnéven 3 párka,

" vázlat, repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 58-59.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Bánffy Miklós, msz. 192o, márvány, mgt. letét SZM.
repr.

Fiatal nő, msz. 1916-1918, márvány, elpusztult.

Olasz katonatiszt, msz. 1919, bronz. SZM. repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 85.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Nemes Antal, msz. 1921, bronz, SZM. repr.

Géniusz-fej, 1911-1918, márvány, SZM. repr.

Lázár Ernő arcmása, 1919, bronz. mgt. repr.

Perczel Miklósné, msz. 1915, márvány, SZm. repr.

Fiatal nő, msz. 1916-1918, szinezett gipsz, SZM. repr.

Szinyei Merse Pál, msz. 1918-1919, gipsz. SZM. repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 85.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Assisi Szent Ferenc, 1910 k. bronz. mgt. repr.

" " " tanulmányfej, 1908-1910, gipsz SZM. repr.

Géniusz-fej, 1915 k. bronz. SZM. repr.

Háborus emlékmü-vázlat, 1915-1918, agyag, vlsz. elp.

Brassói járőrszolgálat, 1917 k. polikrom szinezett gipsz, SZM. repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 85.1.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Jókai-emlékmü, 1912-1921, Bp. Jókai tér, repr.

Három párka, vázlat Lotz -siremlékhez, 1910,
bronz, SZM. repr.

Madonna gyermekkel, 1912, bronz, Bp. városligeti
un. Jáki-kápolna,

Evangelista Szemt János, vázlat, 1910 k. gipsz,
SZM. repr. repr

Zrinyi Ilona, 1909, Okkerrel szinezett gipsz, SZM.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955.
85.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Vajda János , msz. 1894, bronz, elveszett, repr.

A müvész anyja, mszó 189o-es évek, polikrom szinezésü gipsz, mgt. repr.

Arany János -emlékmü, 19o9-1910 Nagy körös, repr.

Liszt Ferenc, ideal portré, 19o5-1917,k márvány, Bp. városi tanács letéte SZm. repr.

Olvasó lányok, 1912, bronz, Városliget, repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 85.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

a világháboruból visszatérve, korábban még 1912-ben elvállalt Jókai -emlékmüvén dolgozikó

Több mellékalakot is tervezett hozza, az egyik kétfigurás csoport , Olvasó lányok cimen ismert, 1929 óta a Városligetben áll. , a másik márványba faragott Üstökös c. fejtanulmány.

1921-ben elkészült a Jókai-szobor.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 62.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.

Szent István és Szent Gellért álló márvány szobra
a Szent István Bazilikában,

Combközépig ábrázolt márvány Szent Ferenc a Bákáts-téri plébániatemplom külső falán, egy fülkében.

58 éves korában önként vonult be katonának. , 1915 végén kimerülten tért vissza a háboruból.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 61-62.1.

Stróbl Alajos szobrász M.D.

1912, Evangelista Szent János,

Lépcsős zsámolyon ülő Madonna,

Szent Alajos,

Szent Ferenc,

1908, oltárszobor, a Szent István Bazilika számára:

Szent Ferenc és Alajos

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 60.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Gyengélkedő katona, rajz, repr.

Szabadságszobor sokalakos terve, 1891,

Andrássy Gyula szoborpályázaton részvétel, 1893,

Baross-emlékpályázat 1893, sikertelen,

1893-1910, Szent István király lovas emlékműve,

Justitia,

Mátyás-kut,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 40.1.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Kóburg Klemetina hercegnő szarkofágja / Gótha/

A Szent István emlékművének talapzatát Schulek

Frigyes tervezte,

Hauszmann igazságügyi palotájának Justitia -szobra

1896,

Kossuth-mauzóleum, 1901-1909, épitész: Gerster Kár

Dobó emlékmü / 1909 /

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 41-4

Stróbl Alajos szobrász **M.D.K.**

Sok emlékmü és mellszobor Budapesten és vidéken,
főleg Ferenc Józsefről és hitveséről.
Simor hercegprimás álló alakja, /Esztergom, Bazilika
Szent Gellért,
" Imre, Bp. Szent István Bazilika,
" István ,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 40.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Kossuth-mauzóleum,

Széchenyi István / Nagycenk,/

Arany János / Nagyszalonta/

Semmelweis Ignác,

Dobó István /Eger/

Széchenyi István / Szeged /

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 40.l.

Stobl Alajos szobrász M.D.K.

Strobl Alajos szobrász M.D.K.

Müteremben, rajz, repr.

Mercur, " "

Henszlmann Lilla: Strobl Alajos, Bp. 1955. 9-10 l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Az Operaház főbejáratának két oldalán levő fülkében elhelyezendő ülőszobrok, Liszt. Ferenc és Erkel Ferenc portréja.

a két szoborra pesti letelepedésének évében 1881-ben kapta a megbizást.

1884-ben az Operaház megnyitásának évében helyezték el a szobrokat, midőn már több éületszobrászati megbzása is volt.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajso, Bp. 1955. 21. l.

Stróbl Alajso szobrász M.D.K.

Az épülő budapesti Operaház homlokzatánka szobrászati diszitésére hirdetett pályázaton résztvett. Palestrina lax alakjához készitett terve alapján a szobor megmintázására megbizást is japott de időközben két más figura Cherubini és Spontini - kivitelezését kérte tőle a bizottság.

Henszlmann Lilla: Str.bl Alajos, Bp. 1955. 20.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Michelangelo után : Giuliano Medici repr.

" " Lorenzo Medici 2

Első közterületi megbizatása , a Huszár-féle tervek alapján a Deák-szobor befejezős munkáinak vezetése. A Deák-szobor befejezésé közben megbizták a Deák-mauzóleum szarkofágjának dekorálásával. / 1945-ben elpusztult./

- Henszlmann Lilla: Str.bl Alajso, Bp. 1955. 24.l.

Stróbl Alajso szobrász M.D.K.

1882-ben két szfinx-szobor az Operaház elé.

ue. az időből , átelenben a Sztálin ut 23. sz. bárhá

erkélytartó kariatydja. Flora-szerü alakok.

Résztvett a pesti Vigadó szobrászati diszitésének be-

fejező munkáiban is. Bacchus, Spanyol táncosnő,Fanda

gó c. szobrok.

Henszlmann Lilla: Str.bl Alajso, Bp. 1955. 22.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

1885-ben akadémiai tanárá lett, a Bajza utcai szobrásziskolát / Epres-kert/ növényekkel, müemlékekkel, ill. azok másolataival, telepitette be, állatokkal népesitette be, és ott ünnepségeket rendezett. Halászlány kutfigura, Sztálin ut 28. sz. bérház udvarán.

Perzeusz, repr.

Henszlmann Lilla: Str.bl Alajso, Bp. 1955. 25-27.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Közel 300 portréja ismeretes.

Már budapesti letelepedése utáni években számos portrét készitett.

Müterme kezdetben, amikor az operaházi szobrokat montázta , a Zenekonzervatórium épületében volt. Liszt Ferenccel, az iskola akkori igazgatójával gyakran volt alkalma találkozni. Többször modellt is ült. Így készült első mellszobra.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 28-29.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

1882-ben Erkel Ferenc mellképét is megmintázta.

1884-ben készült Lotz Károlyról első portréja.

később több Lotz-portré-változat.

Későbbi feleségét 8 éves korában ábrázolja, Luischen c. képe.

1887-ben járt elöször Párizsban.

Felkereste Munkácsy Colpachon, meg is mintázta.

A tervezett Munkácsy-emlékszobrot az özvegy veleszerette volna készitettni.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 28-30.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Arany János -emlékmü , a szoborpályázaton 1888-ban tervével első dijat nyert, majd a megismételt szükebbkörü pályázat után Zala Györggyel szemben megbizást kapott az emlékmü elkészitésére.

Müvét 1893-ban lepelezték le.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955.

34-37.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

1882, Hohenlohe Schillingfürst Konstantin hg.

1884, Ferenc József mintázása,

1893, Tisza István,

1885, Natália szerb királynő,

1892, László főherceg.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 32-33.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

1882 Pálmay Ilka,

1915, Perczelné,

1895, Szilágyi Dezső mellszobra,

1890, Pulszky Ferenc ,

1891, Széchenyi István,

1894, Ráth György,

Wekerle Sándor,

Csáky Albin,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955.

32.1.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Schickedanz Albert épitész arcmása,

Keleti Gusztáv "

Jászai Mari "

Olasz katonatiszt " 1919.

Olvasó katona, rajz. repr.

Anyánk,

Pulszky Ferencné, 1890.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955 30-31.l.

Stobl Alajos szobrász M.D.K.

Strobl Alajos szobrász M.D.K.

Szoros barátság füzte Székely Bertalanhoz és

Lotz Károlyhoz.

Henszlmann Lilla: Strobl Alajos, Bp. 1955. 8.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Önarckép I. repr.

Önarckép II. repr.

1878, terrakotta önarcmás,

Perzeusz.

Önarckép III. repr.

Katonafejek - tanulmány, repr.

Pesten a Mücsarnok tárlatán az első Perzeusz változattl vált ismertté.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 16-19.l.

. / .

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

A vázlatkönyvben szerepel:

Anyai szeretet,

Diana kutyával,

Másolások, mindennapi benyomások:

Medici siremlékek,

A Burgtheater IV. emeletén, rep

Müterem készült rajzok.

Katonai szolgálatának idejéből származá bajtársairól

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, "p. 1955. 13.l../ .

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Tanulmányainak ha madik évében a Képzőművészeti Akadémiára került, és Caspar Zumbuschnak növendéke lett. A Zumbuschnál eltöltött 1876-1880- ig terjedő négy év gondolatait, akadémiai szoborterveit három fennmaradt vázlatkönyvéből ismerjük.

Igy vázlatkönyvi rajz után ismerjük a Bécsben, majd 18 1877 őszén Budapesten a Mücsarnokban elsőnek kiállitott Mercur c. szobrát.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, "p. 1955. 12-13.l.

. / .

Stróbl Alajos szobrász. M.D.K.

Végül rokoni segitséggel an nának első házasságából származó fiához - Kratochwill Hugohoz / kinek leányát később feleségül vette / került Bécsbe, ahol elöször az Iparmüvészeti iskolába iratkozott. Itt König Gusztáv vez tése mellett atnult mintázni.

Jó munkájáért a második évben 300 forintos osztrák császári ls 300 forintos magyar ösztöndijat kapott.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 12.l.

/..

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Egy állitólag sziléziai vasgyárba került, ahol öntött vaskályhákhoz ornamentális és figurális diszeket mintázottviaszban. Az alakos diszek többnyire muzsikáló cigányokat ábrázoltak.

A gyárban közel két évet töltött.

Müvészi képzésben kivánt részesülni, bár apja ellenezte a bizonytalan kenyérkeresettel járó pálya választását.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 11-12.l.

./.

Stobl Alajos szobrász M.D.K.

Strobl Alajos szobrász M.D.K.

A középiskola 5 osztályának elvégézése után visszatért az apai házba.

Apja ipari pályára akarta irányitani, ugy vélte hogy a rajzolás előkésziti azt, ezért többi gyermekével együtt rajzolni tanitatta.

Rajzolás és mintázás iránti hajlama korán megnyilvánult.

Henszlmann Lilla: Strobl Alajos, Bp. 1955. 11.l.

Stobl Alajos szobrász

M.D.K.

Strobl Alajos szobrász **M.D.K.**

Elemi iskolába szülőfalujába járt,

majd a lőcsei gimnáziumba került.

Lőcsei évei alatt a tanulásnál jobban szeretett

Kursmid kovácsmester műhelyében tartózkodni.

Egy iskolatársának emlékezéseiből tudjuk, hogy a

kovácsmester arcmását egy vasszögből kikalapálta.

Henszlmann Lilla: Strobl Alajos, Bp. 1955. 11.l.. / .

Stobl Alajos szobrász M.D.K.

Strobl Alajos szobrász **M.D.K.**

Liptóújvárott született 1856 junius 21-én.

Apja a Habsburg Albrecht uradalmához tartozó vashámorban dolgozott.

Anyja Wirosztek Karolina, egy tönkrement morvaországi kendőgyáros lánya.

Henszlmann Lilla: Strobl Alajos, Bp. 1955. 11. l. /

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Mátyás-kut / 1898-1904/

A kuton szereplő Kürtös alakját márványban is megfaragta, és ezzel nyert itthon elöször állami aranyérmet, 1901, Külföldön már az Anyánkénz a legmagasabb kitüntetésben részeült.

Ulrbrich beteg, rajz, repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 43.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Anyjának életnagyságu ülőszobra kőböl , nyaralójának kertjében.

erősen szinezett gpsz mellszobor, 1890-es évek közepe.

Fele sége arcmásábak mintázása.

a Semmelweis-szobor mellékalakja,

párkaként a Reiner-siremléken,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955.

49-5o.l

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Fadrusz Jámos jóbarátja és pártfogoltja.

Anyai szeretet, rajz, repr.

Anyánk, 1893-1896/

a Szépmüvészeti Muzeum megvásárol

magát az arcmást bronzban és mrványban megismétel-

ze.

Anyjának megmintázása több változatban és anyagban.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 48-49.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Géniusz, ma hadiemlék, 1898, bronz, Stansted Nagybritannia, repr.

Fémmunkás, 1896, vasöntvény, ma kassai Iparörténeti Muzeum. repr.

Munkácsy Mihály-emlékmü terv, 1905-1918, bronz, mgt. repr.

Károlyi Sándor -emlékmü, 19o7-19o8, Bp. Városliget, repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 84.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Szent István emlékmü, 1893-1906, Budai vár, repr.

Mátyás-kut, Budai vár belső udvar, repr. 1898-1904,

Semmelweis Ignác emlékmü, 1904-1906, Rókus k órház bejárata elött, repr.

Anyánk, 1892-1896, márváhy, SZM. repr.

Feleségem, 1896 k. márvány, SZM. repr.

Livia-maszk, 1895 k. vörösre szinezett gipsz, mgtó. repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 84.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Keleti Gusztáv, msz. 189o, bronz. Magyar Képző-
müvészeti Főiskola, repr.

Piroska, Arany-emlékmü, bronz,

Arany Jámos emlékmü, Muzeum-kert. repr. 1886-1893

Toldi Miklós, Arany-emlékmü melléklakája, repr.

Kosstuh-mauzóleum, 19o1-19o9, bronz, mészkő,
Kerepesi temető, repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 84.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Munkácsy Mihály , fej, 1887, gipsz, mgt. repr.

Schikkedanz Albert, msz. 1886, bronz, Szm. repr.

Jászai Mari mint Medea, msz1893, bronz, SZM. letéte a Nemzeti Szinházban, repr.

Szilágyi Dezső, msz. 1895, bronz, SZM. repr.

Pulszky Ferencné , msz. 189o, terrakotta, SZM. repr

Pulszky Ferenc, mszó 189o. bronz, SZM. repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 84.l.

Stróbl Alajos szobrász **M.D.K.**

Liszt Ferenc, Bp. 1881-1884, mészkő, Bp. Operaház, repr.

Halászlány-kut, Bp. 1885, márvány, Bp. V. Március 15. tér, repr.

Loischen, Bécs, 1884, polikrom szinezésü gipsz, Oszm, repr.

Lotz Károly msz. Bp. 1884, vörösre festett gipsz OSZM. repr.

Liszt Ferenc maszk, Bp. kb. 1886, bronz, OSZM repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 84.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Sárkány ezredes ur magaslatán, Novi Sèèko, 1914, c. mgt. repr.

Önarcmás, Bécs, terrakotta. P.Sz.M. repr.

Meduza-fej, Bp. 1920 k. bronz. OSZM repr.

Perzeusz, Bécs-Bp. 1878-1925, márvány és bronz, OSZM. repr.

Erkel Ferenc, Bp. 1881-1884, mészkő, Bp. Operaház repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 84.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Anyai szeretet, Bécs, 1878-79, C. mgt. repr.

Fadrusz János a Halottas ágyán, Bp. 1903, C. Oxx
O.Sz.M. repr.

Danubius-kut , vázlat, Bp. 1913, c. mgt. repr.

Lotz-siremlék, vázlat, Bp.xxxxx 1913, c. mgt. r

Mikovszky géppuskás főhadnagy temetése, Lengyel-
ország, 1915, szines ceruza
mgt. repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 83.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Katonafejek, tanulmány, Bécs, c. mgt. repr.

Michelangelo után, Giuliano Medici, Bécs, C. mgt.

" " Lorenzo " " " "

Perzeusz, Bécs, tollrajz, mgt. repr.

Olvasó katona, bécs, C. mgt. repr.

Gyengélkedő katona, Bécs, 1878, c. mgt. repr.

Ulbrich beteg, Bécs,1878, c. mgt. repr.

Wenzelmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 83.1.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Müteremben, Bécs, 1879, Cr. repr. mgt.

Mercur, Bécs, 1878, cr. mgt. repr.

A Burgtheater IV. emeletén, Bécs C.r. mgt. repr.

Önarckép ,I. Bécs. C. mgt. repr.

" II " " " "

" III. " " " "

Katona fejek, tanulmány, Bécs, c. mgt. repr.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 83.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

1919-20, Szinyei-Merse Pál portréja,

1920, Bánffy Miklós mellszobra,

1918, Lázár Ernő, bronz-portréja,

1919 k. Olasz katonatiszt portréja,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 69.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Brassói járőrszolgálat, 1917,

Génius-fej, / Mechwart egyik rokonáról Gulden Jolánról/

Meduza-fej,

Mikovszky géppuskás főhadnagy temetése, rajz. repr

Sárkány ezredes ur magaslatán, rajz, repr.

Kiemelkedő alkotásait ő maga faragta, igy az Anyánkat,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 65.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Semmelweis-emlékmü / 1904-1906/

Széchenyi nagycenki / 1904/

" szegedi / 1910/ emlékszobra.

Simor-szobor-/ 1894/

Szent Gellért, Szent Imre / 1904/

Szent István / 1908-1912/

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 44.l.

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

Házasságkötésének évéből fényképfelvételek feleségé mellszobor-változatáról ! 1896/

Feleségem, c. portré.

Liszt-maszk.

1893, gyalogtura Olaszországba,

" Jászai Mari portréja. / mint Medea/

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 50.l.

Stróbl Alajos szobrász . M.D.K.

Fadrusz János a halottas ágyon, rajz, repr.

1904-1907 között a Zeneművészeti Főiskola homlok

zatának első emeleti magasságában Liszt Ferenc

ülő szobra.

Liszt-fej / 1933-1954-ig Városliget/

1908, Károlyi Sándor -emlékszobor,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 51-54

Stróbl Alajos szobrász M.D.K.

1897-es utjánka további állomása: Köln, Berlin, Drezda, Rouen, Párizs, / a beteg Munkácsyt is meglátogatta/

1896, MTA számára Jósika,

Kemény szobor,

a müvész -pantheon számára Munkácsy,

Székely stb.

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 52.l.

M.D.K.

Stróbl Alajos szobrász

Bronz Géniusz-fejét a fémgyüjtőtelepről mentették meg.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 202.1.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Strobl Alajós

Angyalos kút a Margitszigeten. A szobor fentről, a Ent Körmendi Frim Jenőtől 1929.

Az utas könyve. Bp 1935. 101. l

Faun, a Margitszigeten. 1929

u. o. 101. l

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

S T R Ó B L A L A J O S

Sztálin ut 28.sz. ház udvarán vörösmárvány kut van, amit korábban Ströbl halászlány szobra diszitett.

Gerő László: Magyar épitészet a 19. század második felében, Bp. 1955. 4o. l. TIT Utmutató 37.

'Rerrich Béla
épitész

Uj Nemzedék. 1926.aug.8. (Szent István szobrát a Várhegy dunai oldalára szeretnék áthelyezni.)

Rerrich Béla, építész M.D.K.

a IV. Károly koronázásával kapcsolatos műveszi munkálatokról szóló beszámolóját három saját ceruzarajzával illeszteli.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1917. évf. 1. sz. 1-4. old. 1-3. á.

árus kiadásában könyvészeti folyóirat indul meg irodalombarátok, könyvgyűjtők és könyvárusok érdekeinek előmozdítására. Megjelenik havonkint kétszer. Azon a panaszon akar segíteni, hogy a közönség az ujabban megjelenő irodalmi művek felől nincs kellőleg tájékozva. Nem lesz kritikai közlöny, de figyelemmel kisér minden ujabb jelenséget. A lap közvetítő óhajt lenni az irók és közönség közt s mindkettő érdekét szolgálva, igyekszik előmozdítani a könyvvásárlási kedv élénkítését. Figyelmet fordít a külföldi irodalomnak kiválóbb termékeire is. Minden hó 1. és 15-dik napján jelenik meg; ára az egy évfolyamot képező 24 számnak 1 forint.

A műcsarnok kiállítása iránt fokozódó érdeklődést tanusít a közönség. Mult vasárnap a látogatók száma jóval meghaladta az ezret. A kiállítás két nagyobb művel is gyarapodott; ezek Normann hirneves norvég művésznek «Naerofjord» czimű tájfestménye és Knüpfer Benes, Rómában tartózkodó festőnek «Hullámok szerelme» czimű tenger-képe. A képek vasuti késedelem miatt érkeztek csak most be, s a bizottság oly érdekeseknek találta, hogy elfogadta a késés daczára is.

A kiállítást József főherczeg családja is meglátogatta. Klotild főherczegnő Mária Dorottya és Margit főherczegnőkkel s a kis József főherczeggel Holdházy apát s egy udvarhölgy kiséretében voltak a műcsarnokban. A vendégeket Vastagh György és Telepy Károly műtárnok fogadták s majdnem két órán át kalauzolták a termekben. Klotild főherczegnőnek különösen megtetszett Normann tájképe s csak azt sajnálta, hogy a kép rendkívüli méreteinél fogva az alcsuthi kastélyban elhelyezhető nem volna, különben szivesen megvásárolná. A művásárlás is igen örvendetes mérveket kezd ölteni. Verstraete Theodorenak a művészek körében is magasztalással emlegetett «Bükkfasor» czimű nagyhatású festményét Fischl László megvásárolta. A külföld hirnevesebb művészeinek megnyerésére mindenesetre a legbiztatóbb példaként fog hatni az, ha ily becses művek Budapesten vevőre találnak. Mészöly Gézának két kis festményét kevéssel a jeles művész halála után szintén megvették. A «Baromfi-udvar» czimű kép vevője Grötschel Imre. A «Részlet Vácz külvárosából» czimű kép szintén elkelt.

A nemzeti szinházban több eredeti darab várja bemutatását; ezek azonban csak lassan tudnak áthatolni az előkészületek akadályain és a szinpadra jutni, hol főkép a franczia irodalom uralkodik. Most helyet csináltak egy német vigjátéknak is, mely azonban nem fogja megtarthatni ezt a helyet, mert Lindau Pál vigjátékának csak czimében van «*A siker*». A mult évtizedben Berlinben került először szinre, s a német szinpadokon tetszett, mert a németek előtt népszerű Lindau irodalmi és szinházi vonatkozásokat és alakokat vitt a szinpadra. Nálunk azonban csak egy pár estére tarkítja a játékrendet. Ha akkor adják elő, mikor a német szinpadokon tetszéssel fogadták, még értelme lett volna a bemutatásnak, de most csak annak a vádnak ismétlésére szolgál, hogy a nemzeti szinház a hazai irodalomnak kevés tért enged.

Lindau franczias szellemű német iró, a párbeszédei elevenek, de leleménye nem sok és inkább esztergályoz, mint szinez. «A siker» cselekménye kicsi, erőtlen. Nehány élczbe, egy pár jelenetbe és egy-egy jól játszható szerepbe foglalhatni össze a nálunk elért eredményt. Hőse egy fiatal hirlapiró, a ki irt egyszer könyvet, abból elkelt tizenegy példány, azt is egy leány vette meg mind, a ki titokban szerelmes az iróba. Most meg «Siker» czimű vigjátékától vár koszorút, s boldogulást, mert időközben megismerkedik a leánynyal, a kinél azonban egy báró fondorkodik ellene, a darabját is kipisszegteti a közepén, de a végén mégis sikerül, hanem akkor meg a mamával gyűl meg a baja, a ki haragszik egy bizonyos álnevű tárczairóra, mert az valamit irt ő róla; és kiderül, hogy ez a tárczairó is a «Siker» szerzője. De a mamát is megkérlelik és házasság vége a darabnak. Legjobban azok a jelenetek tetszettek, mikor a szindarabot előadják, s nagy lótás-futás van a szinpadon. Az irót Náday, a szerelmes leányt Csillag Teréz, a beszédes mamát Lendvayné kitünően játszották, s a többi szereplő (Helvey Laura, Bercsényi, Benedek stb.) ellen sem lehet kifogás, a hatás azonban igen közepes maradt.

Coquelin Budapesten. Folyó hó 18-ikától 23-áig az «Un parisien» előadásától a «Tartuffe»-ig hatszor lépett fel az operaszinházban a «Comédie Francaise» első művésze: Coquelin.

Hat fellépés — ugyanannyi diadal. Hat rövid előadás — mert nagyon is gyorsan teltek el azok a műélvezet közepette — sok taps és kaczaj, itt-ott egy-egy előlopódzó könyv, vidám jókedv, — és mindezekben «egy egész élet kivonata» van, mert a nagy franczia művész páratlan abban, hogy ma a finom «*Párisi*» — holnap a bátor, vig, nagylelkű, de nyomorba sülyedt *Don César de Bazan*, majd a nagyzoló hazug Mascarille, — az éhező, de költői szellemű «mezitlábos gézenguz», *Gringoire* — a szenvedélyek áldozatává lett *Chamillac*, a komikus helyzetekbe jutó *Chautelaur* gróf, a szenteskedő *Tartuffe* alakját állítsa elénk — ugy a mint magunk is képzelhetők, vagy talán még sem képzelők, mert ilyen jól, ilyen igazán nem is tudtuk volna elképzelni, — s valóban érthetővé, élvezhetővé tegye a modern párisi irót épen ügy, mint a halhatatlan Molièret, a nélkül, hogy azok puszta kommentátorává lenne, mert azok mellett, azok által mindig előttünk áll, és mindazokon túl emelkedik az ő saját — az alakítás utolérhetetlen művészete által elváltoztatott, de soha meg nem tagadott vonzó egyénisége, s ez által lesz ő egészen eredeti, egészen más minden szerepében, mint mindazok, a kiktől e szerepeket eddig láttuk. De páratlan ő leginkább abban is, hogy egy rövid szerepben szintén annyi nuanceot tud felmutatni, annyi külön vonást érvényesíteni, — hogy abban a finomság, a szilajság, a nyomor, a tettetés, a lángész, a nemes büszkeség vonásaiban ott látjuk magát a művészt, s a mindnyájunkkal közös embert.

A művész társaságából leginkább kitűnik a hirneves atyjához méltó fiu, az ifju *Coquelin* és *Duquesne*, a jellem-szerepek személyesítője; a többi középszerű tehetség, kik inkább csak arra szolgálnak, hogy még jobban feltüntessék Coquelin művészetét. A közönség bár nem tüntető zajjal, de melegen fogadta a nagy művészt. Az irók és művészek társasága lakomát rendezett tiszteletére és babérkoszorút nyujtott a művésznek. A nemzeti szinház tagjai, a szini képezde növendékei szintén egy-egy koszorúval rótták le hálájok adóját a minden szinészek mesterének, — a ki azóta elhagyta fővárosunkat, hogy más népek tapsait fogadja, és az egész művelt világon átutazva gyűjtsön egy-egy levelet koszorújába.

A népszinházban e hó 23-ikán a «*Czigánybáró*» ötvenediszer került szinre, s még mindig az a hatása volt, mint mikor először játszották. Hegyi Aranka, Pálmai Ilka volt most is az előadás két hőse. Czipra czigánysszony szerepében pedig a debreczeni szinház tagja, Locsarekné mutatta be magát, mint vendég, s jobb volt, mint azok, kik e szerepben az utóbbi időkben tettek kísérletet. Az első felvonás után a közönség zajosan hivta Jókait, ki azonban nem volt jelen.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nov. 21-iki ülésén *Baksay* Sándor, a kitünő elbeszélő tartotta székfoglalóját, mint levelező tag.

Az akadémia kettőt ezlemért választotta meg Baksayt: mint jeles szépirodalmi irót és mint a régi klasszikusok műfordítóját. Székfoglalóul Homerosz «Iliász»-ából mutatta be a második éneket. Nem hexameterekben fordítja, hanem rimes alexandrinekben, mely megfelelőbb forma a magyar nyelvnek; simábban foly s a mellett komoly hangmenete is megvan. Olvasása könnyebb, vonzóbb s bizonyos, hogy a közönség jobban megkedveli ily formában. Baksay a magyar nyelv kezelésében virtuóz, s hogy a költői nyelvet is teljesen birja, példa rá Iliász. A második éneket olvasta fel belőle, oly részt, melyet Baksay a lefordításra legnehezebbnek tart s azért mutatta be, hogy tiltó vagy elismerő itéletet kérjen. Nagy figyelemmel hallgatták az érdekes felolvasást. Tősgyökeres magyarságában Baksay bőven megtalálja a magyas és szinfestő kifejezéseket, a szóbőséget. Erő, hajlékonyság kiséri verssorait és tisztaságban, gyorsan megérthetőn gömbölyödnek ki a csengő mondatok, gyönyörködtetve Homer tisztelőit és a tiszta magyarság barátait. A magyar nyelv hajlékonyságát abban a részben mutatta be legmeggyőzőbben, hol az idegen szavak egész sora, sok helynév van illesztve a rövid alexandrin-sorokba s az idegen szókra és nevekre sokszor magyar szavak rímelnek, még pedig «csendülve és nem összekoczczanva« — mint a hogy Baksay közbevetőleg aggodalmát fejezte ki. Élénken megéljenezték Baksayt, az elnöklő *Hunfalvy* Pál pedig sietett az ülés hangulata után az itéletet is közölni, felszólitván Baksayt, hogy folytassa és végezze be Homer nagy munkájának fordítását. Pope szintén rimekben fordította le angol nyelvre. Kivánja, hogy Baksay fordítása olyan hatásu legyen nálunk, olyan szerepet játszék, mint Pope fordítása az angoloknál. — *Simonyi* Zsigmond volt a második felolvasó és «A nyelvujítás történetéhez» szolgáltatott adalékokat. Többnyire barczafalvi Szabó Dávidot tartják az első szógyártónak, pedig ő csak merészen folytatta azt, a mit előtte már hárman is tettek. Simonyi példákkal mutatja ki, hogy Faludi Ferencz, Adámi Mihály és Kónyi János szintén alkottak sok uj szót; olyanokat is, melyeknek közkeletök van mostanság is. E triász példája nagyon bátorítólag hathatott Barczafalvira. Az értekezőt megéljenezték.

A Petőfi-társaság november 20-iki havi ülésén nagy közönség volt jelen. Először *Szana* Tamás titkár tett jelentést a társaság birtokában levő Petőfi-kéziratokról. Ezután *Tolnay* Lajos mutatta be *Palágyi* Menyhértnek «Fauszt lelke» czimű aesthetikai értekezését, mely Goethe Fausztjának határtalan tudásvágyával foglalkozik. Majd *Abrányi* Emil költeményét («Egy veteránnak») hallgatta a közönség tetszéssel. *Komócsy* József két csinos költeményt olvasott fel *Kisteleki* Edétől. Végül *Lauka* Gusztáv viszszaemlékezései következtek Balázs Sándorról. Szana Tamás olvasta fel. Nem volt rokonszenves és gyöngéd, sőt tövis nélküli sem. Apróságokat irt meg, melyek ha csakugyan igazi jellemvonásai volnának Balázsnak, nem érdemelné meg a részvétet. Az emberi gyöngeségek közösek, azok fölött emelkednek a nemesb tulajdonok s ilyenekkel Balázs bőven birt, mert naiv, hiszékeny és ideálista volt.

A Szent-István-társulat tudományos és irodalmi osztályt alakított, mely felolvasásait e hó 19-ikén kezdte meg. Steiner Fülöp elnökölt, ki üdvözölte az egybegyűlt közönséget. Az első felolvasás XIII. Leo pápa irodalmi működésének volt szentelve, melyet *Kisfaludy* A. Béla tüntetett föl. A pápa már fiatal korában foglalkozott a költészettel. Elmélkedő és vallásos tárgyu költeményeit latinul irta, csak egy párt olaszul. Ezekből egy kötet nem régiben jelent meg. A felolvasó mutatványokat is közölt azokból gondos fordításban.

Képzőművészeti kör. Festők és szobrászok tanácskozást tartottak s elhatározták, hogy képzőművészeti kört alakítanak, melynek a testületi érdekek ápolása mellett egyik feladata lesz állandó műkiállitások rendezése.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Az egyetemes ref. konvent e hó 10-ikén ült össze Budapesten s egész héten tanácskozott. Az egyházkerületek püspökei, gondnokai, jegyzői mind megjelentek. Az elnöki széket *Kun* Bertalan püspök és b. *Vay* Miklós koronaőr s főgondnok foglalták el.

Első tárgy volt a közoktatásügyi uiniszter értesítése, melyben tudatta, hogy a ref. középiskolák segélyezésére nézve mikép intézkedett. A folyó iskolai évre a zilahi gymnázium 5500 frtot, a szászvárosi 5000 frtot, a sepsi-szt-györgyi 3500 frtot, a csurgói 4000 frtot és a miskolczi 3500 frtot kapott. Általános beruházásokra a miniszter csak négy intézetnek szavazott meg segélyt, mivel erre a czélra a törvényhozás csak 40,000 frtot bocsátott rendelkezésre. Ezek az intézetek: a budapesti, a zilahi, a szászvárosi és maramaros-szigeti gymnáziumok; az elsőnek 20,000, a másodiknak 4000, a harmadiknak 6000 és a negyediknek 10,000 frtot. Ezek a segélyösszegek azonban egyszer s mindenkorra szólanak. Ezután hitoktatási kérdés került szőnyegre. A mult konvent azt kérte, hogy a kassai katonai reáliskolában a ref. növendékek magyar nyelvű hitoktatásban részesüljenek. A közös hadügyminiszter azt válaszolta, hogy a kérést nem teljesítheti, mert az intézetben csak 13 ref. növendék van; másodszor meg azért, mert az intézet budgetje nem birja meg a külön kathedra rendszeresítését. A konvent tehát *Szász* Domokos püspök inditványára olyanforma megoldást fog megkisérleni, hogy a katonaiskola igazgatója jelöljön ki órát és termet, s a kassai ref. lelkész meg fogja tartani a hittani előadásokat. — A további tárgyakból még megemlítjük a következőket: A közalap 200,000 forint körül van. Hosszú vita fejlődött ki a felett, hogy a közalap-járulékot ne vessék ki külön, hanem foglalják bele az egyházi adóba. Végre is elfogadták a javaslatot, melyet *Szász* Károly püspök is védelmezett. — Kovács Albert jegyző lemondott, de a konvent nem fogadta el lemondását. — Hosszas vita folyt az egyetemes ref. gyám- és nyugdijintézet terve felett. Főelvül kimondták, hogy a lelkészek kötelezendők az intézetbe való belépésre. A konvent még folytatja tárgyalásait.

MI UJSÁG?

A királyi udvar e hó 19-én Gödöllőn tartózkodik. Az nap érkezett meg a király, s már a gödöllői indóházban várta a *királynét*, ki keleti tengeri utjáról egyenesen Gödöllőre utazott, hogy családi körben ülje meg névnapját. A király és *Gizella* főherczegnő majd mindennap részt vesznek a falka-vadászatokban. Az e hó 23-iki vadászaton a király Fóthon betért gr. Károlyi Sándorhoz, kinél egy csésze theát ivott, s aztán kiséretével Gödöllőre kocsizott vissza.

A kisdedóvás jubileuma nov. 20-ikán komoly ünnepély volt, melyet még emelt a *király* s *Klotild* főherczegnő jelenléte, leányaival: Mária Dorothea és Margit főherczegnőkkel. A meghivottak fényes társasága foglalta el az intézet termét, melyet az épület kibővítésével tetemesen megnagyobbitottak.

Ott voltak az egylet választmányának tagjai, *Tisza* Kálmánné elnöknővel, *Tisza*, *Trefort*, br. *Orczy* miniszterek, *Berzeviczy* Albert és *Gönczy* Pál közoktatási államtitkárok, *Ráth* Károly főpolgármester, *Szász* Károly és *Szász* Domokos ref. püspökök, gróf *Pejacsevich* Miklós hadtestparancsnok, P. *Szatmáry* Károly titkár, a kisdedóvás buzgó terjesztője, és az oktatásügy számos támogatója, képviselők, akadémikusok. *Klotild* főherczegnő leányaival nehány perczczel 12 óra előtt érkezett, pontban 12 órakor pedig a ki-

közül. A moszkvai dekrétum szerint egy societaire, azaz részvényes husz évre választatik, de egy későbbi módositás akként intézkedett, hogy a bizottság tiz év mulva is elbocsáthatja a societaire-t, a nélkül azonban, hogy ennek is joga volna visszalépni. Husz évi szolgálat után a societaire-nek 5000 frank évi nyugdijra van igénye, s minden további szolgálatév után 200 frank pótlékra. Ugyancsak a moszkvai szabályzat a societaire-részvények számát 24-ben állapitja meg, egyenkint 12,000 frank értékben és 12, ezer-ezer frankos részletekre osztva. Három-négy e részvények közül különböző czélokra szolgál, a többi aránylagosan osztatik fel a huszonnégy societaire között. Év végén a haszon a societaire-ek közt reszesedésök arányában osztatik el, de csak fele fizettetik ki, másik fele a Mont de Piéténél lesz letéve, hol egy társulati alapot (fonds social) képez, melyet a societaire akkor kap kézhez, ha visszavonul. A «fonds social»-ok kamatjaiból fizeti a Comédie Française a visszavonult tagok nyugdijait. Ma a Mont de Piéténél letéteményezett «fonds sociaux» értéke több mint két millió frank. Első időben a societaire sohasem kap egesz osztalékot, de kevesebbet sem egy tizenkettedrész negyedfelénél. Minden frank játékdijat (feux) kap, s 15 frankot, ha egy este két szerepben játszik. 1878-ban eltörölték a claque-ot, a helyett most a Comédie egy embert tart havi 300 frank fix fizetéssel, a ki, valahányszor egy darab sikerének támogatására van szükség, tiz helyet kap, s ennek feladata aztán egy igen diskrét *claque-ot* rögtönözni. Ez ujitást a korábbi igazgató, Perrin hozta be, s tőle ered az aláirási estéknek eszméje is, mely abban áll, hogy a párisi évad hat hónapja alatt, előkelő és gazdag egyének, aláirás utján tartják fenn páholyaikat és ülőhelyeiket a Comédieban minden kedden és csütörtökön, mint a hogy az Operában és Opera-comiqueban is. Ily aláiróknak vagy előfizetőknek joguk van a szinfalak közt és a zöld szobában megjelenni.

JELADÁS A FÜGGÖNY FELHUZÁSÁRA.

Külön tételt képez a szinház kiadásaiban az irók honorariuma és a kórházaknak juttatott illeték (droit des pauvres), amaz 15, ez 10 százaléka a brutto bevételeknek. Az irók 15 százaléka a felvonásszámok arányában osztatik meg, ugy hogy ha például egy egy-felvonásos, egy három-felvonásos és egy négy-felvonásos darab áll a műsoron ugyanazon este, az irói tiszteletdij 3, 5 és 7 százalékra oszlik meg. A minimum egy felvonásra 3 százalék a brutt-bevételből.

A «GUIGNOL,» VAGY SZINÉSZPÁHOLY.

AZ IGAZGATÓSÁGI SZOBA JULES CLARETIE IGAZGATÓVAL.

A COMÉDIE FRANÇAISE.

A 240,000 frank évi alami szubvencióhoz az a kötelezetség van kötve, hogy a régi repertoire bizonyos darabjai — Molière és Corneille — ha az ujabbaknál csekélyebb vonzerővel birnak is, műsoron maradjanak s ünnepélyek alkalmával évenkint háromszor-négyszer ingyen előadás is rendeztessék. Mindazáltal ma napság a szinház mindinkább áldozata lesz saját gazdagságának. Mert a régi és új repertoire egyaránt nagy és egyaránt népszerű s a látogató közönség oly nagy, hogy lehetetlen kielégiteni. Mielőtt a vasutak annyi idegent szállitottak Párisba, 30 előadás kimerítette egy darab sikerét, ma két-háromszáz előadás után sem csappannak a bevételek. Ezért nem lehet gazdag a Comédie Française műsora s a modern repertoire mindinkább kezdi kiszoritni a régit, daczára annak, hogy az irók panasza is általános, hogy évekig kell várniok darabjaik előadására. Hiába játszanak a Comédie színészei mindennap, hiába tartják nyitva szinházukat egész éven át s rendeznek matinéeket is, repertoirejukat még sem aknázhatják ki eléggé.

Az igazgatói tisztet a Comédie Françaisenál 1834 óta a következők töltötték be: Jouslin de la Salle, Vedel, Buloz, Lockroy, Leveste, Arsène-Houssaye, Empis, Edouard Thierry, Emile Perrin legujabban Jules Claretie. Semmi sem mutatja a Comédie vagyoni virágzását annyira, mint az a tény, hogy Arsène Houssaye igazgatása alatt az átlagos évi bevétel még csak 634,000 frankot tett, Empis alatt azonban már 800,000-re emelkedett. Thierry alatt 1869-ben 995,000, s Perrin alatt 1872-ben 1,360,000 frankra.

AZ ARANY-SZOBOR.

Az Arany-szobor pályaművei felett a legközelebbi napokban fog dönteni a biráló bizottság. Az eddig megjelent ismertetések és birálatok Strobl, Zala és Róna pályaműveit emelik ki, mint a melyek leginkább számot tarthatnak a jutalomra, s a vélemények e három között is megoszlanak s még a legkiválóbbnak mondott pályamű ellen is figyelmet érdemlő kifogások emeltetnek, épen ezért fölmerült az a terv, hogy a legjobb pályaművek készítői között szűkebb körű uj pályázat nyittassék. Mai számunkban az Arany János szobrára beérkezett pályaművek közül az öt kiválóbbnak rajzát mutatjuk be, melyek kritikai méltatására egyik jelesebb művészünket kértük föl, a ki e tervek fölött a következőkben mondja el véleményét.

Az Arany-szobor létesitése czéljából hirdetett és mult hó végén lejárt pályázatnak eredménye tiz vázlat, mely hetek óta látható a városligeti iparcsarnokban. Számra e pályázat örvendetes, tekintettel pedig még csak fejlődésben levő művészeti állapotainkra, művészi sikerével is meg lehetünk elégedve. Nem szabad t. i. felejtenünk, hogy még a negyvenes évek elején egyetlen szobrászunknak, Ferenczynek muzeumunkban látható Mátyás emléke naiv kisérletétől számitja létét szobrászatunk. Ez alkalommal versenyre lépett szobrászaink többnyire most első izben pályáznak s e tényben még szebb jövő erős biztositéka van. Ifju erőtől duzzadó művészeink művészi fejlődése szemeink előtt folyt le s így a pályaművek ismertetésénél is vissza kell térnünk e művészek már kész nagyobb alkotásaira, melyeknek a szobor kivitelével való megbizásnál a pályabiróság előtt is tekintetbe kell vétetniök, mert a vázlat és annak kivitele között óriási a különbség; példa erre, csak nemrég, midőn a haza bölcsének szobráról lehúllt a lepel, az a néma, lelkesedés nélküli hangtalanság, mely mindennél sujtóbb kritika volt e szobor fölött.

Számra, mint mondtuk, a pályázat eredménye örvendetes.

Tóth István, *Keszler* Adolf s *Szécsy* Antal vázlatainál a tér szűke miatt elégnek tartjuk feljegyezni, hogy ők is pályáznak.

A negyedik pályázó, *Bezerédy* Gyula szép tehetségű művész vázlata félköralakú, aránytalanul nagy, erkélyszerű építmény, melynek közepén kimagasló alapon ül a főalak, Arany, két oldalt a népies költészetet jellemző csoportjai érzéssel készültek és kifejezésteljesek. Kár, hogy a melléképítmény két végén koszorút fonó amoretteknél a szép gondolat kecstelenül van ábrázolva s ez oldalkészítmény nélkül, melyek az oldalcsoportok átnézetét amúgy is zavarják, a czélnak inkább megfelelő lenne.

A muzeum lépcsőzetéhez, mely elé a szobor állíttatik, indokolatlan terjedelemmel bir *Kiss* György vázlata is; azaz itt már az építészet háttérbe szoritja óriási nagysága által a szobrászatot; igazán nagy ambicióju ifju épitész az, kivel Kiss frigyre lépett. A nagy lépcsőzetes terrasz egyebek között vizmedenczékkel is el van látva. Közepén alacsony, hosszú, majdnem egyenlő magasságban álló, Buda halálából és Toldi szerelméből vett két csoport között ül Arany; ülve is nagyobb a két csoportnál. Itt feledé a művész, hogy egy vonalban elhelyezett alakok csak egyforma nagyok lehetnek és ily körülmények között Arany nagyságát nem azzal kell kifejezni, hogy nagyobbra mintázza a többieknél. Különben e vázlattal való bővebb foglalkozástól fölment az is, hogy az Arany-szobor kivitelére 90 ezer forint gyült be, s ennek a vázlatnak kivitelére talán 900 ezer is kevés lenne oly anyagból, mely az idővel daczolna.

Ha az előbbi két művész szélességben igyekezett terjeszkedni, *Szász* Gyula vázlata magasságban emelkedik ki a pályázók munkái közül. Sugár, rosszul tagolt alapzaton ül a költő. Elölhátul reliefek Arany műveiből, két oldalt lágymintázatu szép csoportok: Melpomene törrel és álarczczal, Erato lanttal; egészben a megszokottság határai között marad a művész.

Strobl Alajos vázlata egy kerek egészet képez, azaz vázlatának alapja s az alakok aránya és stylja egyöntetű, kellemes összhangot nyujt a szemnek; a lélekre azonban nem hat, s nemesebb érzelmeket nem költ a nézőben, mert alakjai nem fejtenek ki cselekményt és érzelmeket. Úgy látszik, a művész csak alakjainak hullámos mozdulataival és formáival foglalkozott a helyett, hogy alakjai szellemi világát igyekezett volna érvényre juttatni és a formák szépségét az igazság határai között törekedett volna tartani.

Arany fejmozdulata nem kifejező, a tagjait takaró ruházat a mintázófa ügyes forgatásából származó barázdákból áll; mig a szék, melyen ül, teljesen kifejtett ékítményeivel igen szép műipari tárgy.

A főalak alatt elől egy muzsa ül oly mozdulattal, mintha lantot, koszorut félre tenne, mig hátul Toldi daliás alakja nyugvó, kihivó tartással buzogányára támaszkodik.

Hibásnak tartjuk azt, hogy Strobl a költészet istennőjét a költő műveiből vett alakkal minden összefüggés nélkül alkalmazza. A költő műveiből vett alakok ennek emlékén csak mint illusztrációk szerepelhetnek s e nemben a szobrászatnak a reliefek állnak rendelkezésére. Megörökíthető a költő egy műve is egész alakban vagy csoportban, de ez esetben ez egy külön álló emlék kell, hogy legyen. Attilát megénekelhette ugyan Arany szépen, lelkesen, de szerintünk szobra álló staffage-ául ép azért nem alkalmazható; Toldi, ha a költő képzelt alakja is, annyira hus és vér, hogy álló staffageul szintén nem alkalmazható.

A mi még Strobl vázlatán az emblemákat illeti, ezekben szintén nincs gondolat s csak az alap csinos dekorálására vannak hivatva s e czélt el is érik. Szóval a logikusan gondolkozó és érző művészt e vázlatnál nem találjuk föl.

Strobl vázlatának arányképét is kiállitotta a nemzeti muzeummal. De csodálkozásunkat kelti föl, hogy egy barok stylben tervezett emléket hogyan vél helyesnek és megengedhetőnek, oly nagyszabásu klasszikus oszlopzattal biró épületünk elé, minő a nemzeti muzeum.

A szakképzettségéről ösmeretes építészt, ki Strobl vázlatának alapját oly szépen oldta meg, csak az mentheti, hogy a kinek czéljaira az alapot készité, arról talán azon nézetben lehetett, hogy más irányban alkotni nem bir, s úgy véltheté, hogy inkább az alap a szoborral egyezzen stylben mint a muzeummal, a mely kettő bizony összeférhetetlen.

Rona József vázlatában a hozzákötött várakozáson fölöttit nyujt, a mennyiben két reliefjét a talapzat két oldalán Toldiból és Buda halálából igazán művészileg szépen fogta föl és vitte ki, a kivitelnél ugyan annyira részletes, hogy ez már nem is vázlat, de kész kis mű. E két dombormű vével szemben szinte sajnáljuk, hogy egészben tekintve vázlatát, idomtalan, nehéz alapon görnyedve ül Arany, mintha nem is ő ülne a sulyos alapon, de ez nehezednék reája. A vázlat előoldalán egy genius nyujt babért a költőnek, de oly erőszakolt mozdulattal s háttal a főalaknak, hogy e mozdulat a tisztelet és dicsőités kifejezésére épen nem mondható szerencsésnek. A «Száll a madár ágról-ágra» kezdetü rege van az alap hátsó lapján megérzékitve, a szép gondolat azonban plasztikára nem alkalmas és ez Ronának sem sikerült.

Zala György két vázlattal pályázik. Eredeti és érzéstől áthatott fölfogást ad azon vázlatával, hol magas talapzaton nem a költő ül, de muzsája lebeg, kinek arczában a költő megénekelt kedvencz unokájára, Piroskára ösmerünk, ez megkoszorúzza az alant ülő költőt. Zala másik vázlatán Aranyt teljesen hasonló alakban találjuk, s csak helyeselhetjük, hogy a művész nem alkotott másikat, mert ez alak sikerült. Ez a vázlat az, melyet művészinek nevezünk, e fogalomnak a művészetben valóban megfelel, a költőt az alkotás pillanatában tünteti föl, s darabosan fölrakott agyag-csomók helyett igaz formának művészi zálogát nyujtja a kivitelnél. A többi pályázónál Arany mind jobban kidolgozott, de ennyi igazat, szépet egy se nyujt, lelket egy se ad a költő arcza mozdulatának.

Zala a költőt megkoszorúzó vázlatán a szárnyas muzsa mellé még két eneklő alakot is állitott, míg hátul a talapzaton Toldi szerelméből vett relief és szép emblema teszik kerek egészszé e vázlatot, de az a hibája, hogy alapja által siremlékszerűvé lett.

Zala másik vázlatán a költő magas alapon ül s a sikerült alak itt még jobban érvényesült. Két oldalt a lyrai és hős-költészet női és férfi-alakjai foglalnak helyet; a költőre föltekintő női alak kifejezésteljes arcza, kerekded mozdulata, ruhájának redőzete a művész eddigi művei között talán a legszebb alkotás; méltó pendantja a férfi-alak, a mint fegyverzetét félre teszi és dalra készül. Körösköröl a talapzaton Zala a költő műveiből vett tárgyu reliefeket alkalmazott, «Az Egri leány»-t, «Családi kör»-t, «Szondy két apród»-ját és «Toldi esté»-jéből a bajvivást. E reliefek szépen vannak gondolva, csoportositva, de kivitelök nem emelkedett odáig, hogy a néző azokat örömmel élvezze. Zala úgy látszik az elkésett és pályázati határidő-hosszabbitást kért művészekhez tartozott. E vázlatának sokat árt, hogy alapjának középrésze oly magasan emelkedik ki az oldal-alakok közül, hogy ez által az összhang csorbát szenved; a reliefeket le kellett volna hoznia az oldal-alakok magasságáig

Nézetünk szerint a pályabiróság teendője a három legjobb vázlatnak a dijakat oda itélni s a jutalmazott művészek között uj pályázatot nyitni. Legyen Arany szobra tiszta arany! *R.*

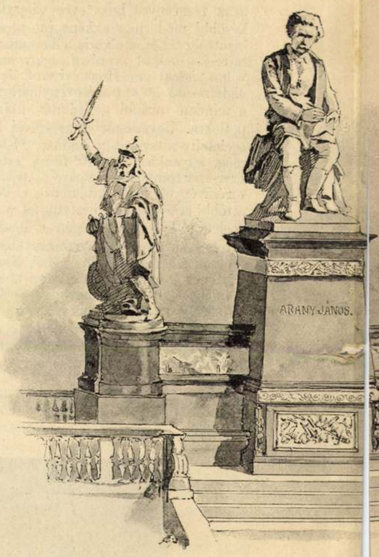

KISS GYÖRGYTŐL.

ZALA GYÖRGYTŐL.

STROBL ALAJOSTÓL.

TOLDI ALAKJA, STROBL PÁLY

AZ ARANY-SZOBO

R PÁLYATERVEI.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A magyar kisdedóvás és nevelés rövid története. az orsz. kisdedóvó egyesület megbizásából és a magyar kisdedóvás társadalmi felkarolásának félszázados megünneplése alkalmára irta P. Szathmáry pintatos eszélyét, a keresztény czivilizáczió előmozditására irányuló törekvéseit, áldozatkészségét. A közbe szött számos levéltöredék, okmány-részlet az előadást teszi élénkebbé. A könyv hódolati nyilatkozat egy kath. társulat részéről a pápa iránt, s ily szellemben is van irva, de e szellemben érdemes munka. A kötethez a pápa fénynyomatu arczképe van csatolva. A társulati tagok idei illetményül kapják a könyvet.

Orvosi szoba-gymnasztika, vagyis az egészségi és gyógy-gymnasztikai szabad gyakorlatok rendszere minden életkorra és mindkét nembeli egyének számára, irta dr. Schreber, magyarra fordította és bővítette dr. Bognár Antal. A hasznos könyvecske, 59 ábrával ellátva, az Eggenberger-féle könyvkereskedésben jelent meg, s a szülők és nevelők figyelmére méltó, mert könnyen érthető módon, számos rajzzal illusztrálva mutatja a rendszeres tornázást, az egyes tagoknak s az egész testnek edzését. Dr. Schreber orvosi szempontból is ajánlja a tornázást, s utasitást ád, hogy egyes testi bajok gyógyitására mely gyakorlatok érvényesek. A tornázásnak azzal a fajával foglalkozik a könyv, melyet a szobában is el lehet végezni, minden eszközök nélkül. A fordító még a vasköröket gyakorlatainak leirását csatolta a könyvhöz. Ára 1 frt, vagy vászonkötésben 1 frt 20 kr.

Gondolkodástan, irta Sándorffy Nándor gyulafehérvári r. kath. pap. A bölcsészeti kézi könyvet a szerző a filozófia kedvelőinek szánta, s Lönhardt erdélyi püspöknek ajánlotta. Ára 1 frt.

Stanley utleirása uj kiadásban. A hires afrikai utazónak, Stanleynek «Utazásom Közép-Afrikában» czimű nevezetes művét a Révai-testvérek pár év előtt kiadták magyarul, az eredeti mű gazdag illusztráczióival. Most uj kiadást rendeznek belőle füzetekben. A tudományos világ talán még soha nagyobb érdeklődéssel nem kisért egy kutatást sem, mint Stanley afrikai utazását. Most is feszült érdeklődéssel várja legujabb merész expedicziójának eredményeit. A »sötét világrész» belsejéből Stanley szolgáltatta a legkimeritőbb tudósitásokat, s ugy szólva ezek nyomán indult meg Európa Afrika belsejébe. A modor, a vonzó előadás, melylyel a rettenthetetlen utazó élményeit leirja, élvezetes olvasmánynyá emelik a művet. Az uj kiadásból a két első füzet már elhagyta a sajtót, számos képpel. Egy füzet ára 30 kr.

Irodalmi Értesitő czim alatt *Szana* Tamás szerkesztésében és Hornyánszky Viktor akadémiai könyvkereskedése szott számos levéltöredék, okmány-részlet az előadást teszi élénkebbé. A könyv hódolati nyilatkozat egy kath. társulat részéről a pápa iránt, s ily szellemben is van irva, de e szellemben érdemes munka. A kötethez a pápa fénynyomatu arczképe van csatolva. A társulati tagok idei illetményül kapják a könyvet.

Orvosi szoba-gymnasztika, vagyis az egészségi és gyógy-gymnasztikai szabad gyakorlatok rendszere minden életkorra és mindkét nembeli egyének számára, irta dr. Schreber, magyarra fordította és bővítette dr. Bognár Antal. A hasznos könyvecske, 59 ábrával ellátva, az Eggenberger-féle könyvkereskedésben jelent meg, s a szülők és nevelők figyelmére méltó, mert könnyen érthető módon, számos rajzzal illusztrálva mutatja a rendszeres tornázást, az egyes tagoknak s az egész testnek edzését. Dr. Schreber orvosi szempontból is ajánlja a tornázást, s utasitást ád, hogy egyes testi bajok gyógyitására mely gyakorlatok érvényesek. A tornázásnak azzal a fajával fog-

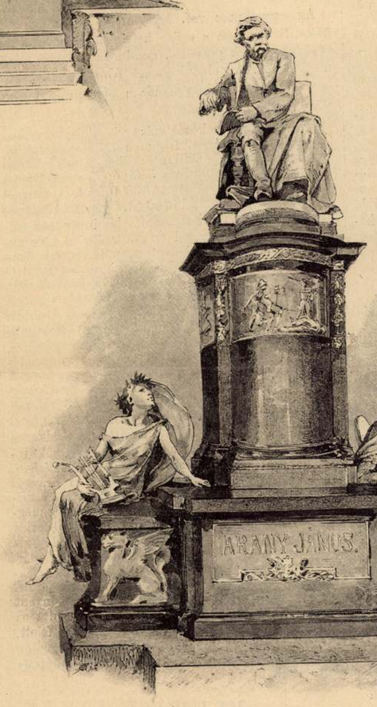

AMŰVÉN.

ZALA GYÖRGYTŐL.

RONA JÓZSEFTŐL.